

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Urkerveld
Initiatiefnemer	Gemeente Urk en Stichting Flevo-landschap
Verantwoordingsperiode	Januari t/m juni 2019
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	eDocs 2530841

Uitgangspunten ROVK

Inrichtingsopgave

<i>Fasering (indien van toepassing)</i>	<i>Soort natuurinrichting</i>	<i>Aantal hectares</i>	<i>(Uiterste datum) oplevering /start beheer</i>	<i>Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering</i>
	Nieuwe Natuur, bestaande uit	28,7 ha	31-12-2020	8 ha
	Kruiden en faunarijk grasland - waarvan vogelakker	8 ha		
	Struweel, poel en slenk	20,7		

Planning

Oplevering project: Voor zover mogelijk vindt deze oplevering vóór 31 december 2020 plaats.

Eindrapportage: De eindrapportage wordt (i.v.m. inzet dekkingsmiddelen uit andere SFL-projecten) vóór 31 december 2026 door Stichting Flevo-landschap opgeleverd.

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3)

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:

In januari 2019 is door initiatiefnemers besloten dat de uitvoering van het plan opgedeeld wordt:

- De opgave voor realisatie van Nieuwe Natuur Urkerveld zal onder verantwoordelijkheid en door Stichting Flevo-landschap uitgevoerd worden;
- De realisatie van het fietspad, de dijkovergang en een veilige oversteek zal onder verantwoordelijkheid en in opdracht van gemeente Urk uitgevoerd worden en vervolgens in beheer genomen.

In plaats van de bijdrage van gemeente Urk in de realisatie van het fietspad in het project, zal gemeente Urk direct de gehele realisatie voor haar rekening nemen. Stichting Flevo-landschap draagt zorg voor de inrichting en het beheer van de nieuwe natuur die gerealiseerd wordt.

De realisatie van beide onderdelen wordt tegelijkertijd opgepakt en heeft geen consequenties voor de planning.

De gewijzigde aanpak heeft geen consequenties voor de te realiseren natuur. De toezegging van gemeente Urk om de gehele realisatie van dijkovergang en fietspad op zich te nemen heeft ervoor gezorgd dat er geen financiële vraagstukken meer zijn voor realisatie van het fietspad.

Verantwoording

1. *Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode januari tot en met juni 2019*
Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

Onderzoeken en nadere planontwikkeling

In de eerste helft van 2019 is onderzoek uitgevoerd naar natuurwaarden in het gebied; er heeft een quickscan Flora&Fauna plaatsgevonden en een inventarisatie naar de rugstreepad. Daarnaast is onderzoek gedaan naar archeologie op de plekken waar er gegraven gaat worden; een inventariserend veldonderzoek (IVO) archeologie bij de plek van de slenk, de poel en de grenssloot.

Onderzoeken hebben niet geleid tot aanpassing van de plannen.

Er dient nog geohydrologisch en hydrologisch onderzoek gedaan te worden en een protocol voor archeologie, bij het vinden van een scheepswrak opgesteld te worden.

Grond

Projectgrond is reeds in eigendom. Geen bijzonderheden

Financiën

In de periode januari t/m juni 2019 zijn er kosten gemaakt onder de post inrichting ter grootte van € [REDACTED]

Er zijn uit het ontwikkelbeheer over 2018 nog opbrengsten gekomen van € [REDACTED]

Draagvlak/communicatie

Er is intensief overleg en afstemming geweest tussen initiatiefnemers over de splitsing in realisatie van nieuwe natuur en fietspad, over de afstemming met de omgeving in het kader van zienswijzen op het bestemmingsplan en over de praktische uitvoering en het ontwerp.

Met de omgeving is intensief overleg gestart om te komen tot overeenstemming ten aanzien van inrichting en maatregelen bij de dijkovergang en ten aanzien van de waterhuishouding.

Juridisch-planologisch

Het bestemmingsplan Urkerveld is op 11 april 2019 vastgesteld door de raad van gemeente Urk.

Gedurende de beroepstermijn is er vervolgens door één partij beroep ingesteld. Een traject van intensief overleg en bemiddeling is ingezet door initiatiefnemers om er in goed overleg uit te komen.

Op basis van het vastgestelde bestemmingsplan kunnen de vergunningen benodigd om de nieuwe natuur aan te leggen en de vergunningen voor het fietspad en dijkovergang aangevraagd worden.

Voor de nieuwe natuur zijn een mer- besluit, ontgrondingsvergunning en een watervergunning noodzakelijk.

Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?

De realisatie van het Urkerveld loopt volgens planning.

Als het beroep ingetrokken wordt en de vergunningen voor aanleg dijkovergang tijdig verkregen worden, dan kan de dijkovergang in de periode augustus-oktober 2019 gerealiseerd worden, voor het stormseizoen. Het stormseizoen is bepalend of de dijkovergang direct in 2019 of pas in de zomer van 2020 gerealiseerd kan worden. Het fietspad en de nieuwe natuur volgen daar op.

In de ROK is vastgelegd dat het project eind 2020 als de Nieuwe Natuur gerealiseerd wordt. De verwachting is dat deze planning gehaald wordt.

2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode januari t/m juni 2019)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken juni 2019	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
Verkenning aanvullende financiering dijkovergang	Maart 2018- maart 2019	<i>Afgerond: financiering door gemeente Urk</i>	<i>ja</i>		
Bestemmingsplan	Sept 2018- april-2019	<i>Vastgesteld, dd 11-4-2019</i>	<i>ja</i>		
Vorbereiding bestek	Nov 2018-mei 2019	<i>Ontwerp aangepast na zienswijze/ beroep best. plan</i>	<i>Nee, aangepast</i>	<i>Nov 2018-sept 2019</i>	<i>Door zienswijze en beroep zijn tekeningen aangepast</i>
Vergunningen	Mei-sept 2019	<i>lopend</i>	<i>Ja</i>		
Aanbesteding	Juli 2019	<i>Nog niet gestart</i>	<i>nee</i>	<i>Okt/nov 2019</i>	<i>Ontwerp/tekening nog niet gereed en nog geen vergunningen; aanbesteding onderdeel natuur opgeschoven. Aanleg dijkovergang en fietspad loopt wel volgens planning aanbesteding</i>
Aanleg	Sept 2019- april 2020	<i>Nog niet gestart</i>	<i>ja</i>		
Oplevering	Mei 2020	-	<i>ja</i>		

*Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht. Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv.: 25/100 ha betekent dat per eind juni 2019 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project.

**3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met juni 2019**

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Grond	-Inbreng perceel kadastraal bekend gemeente Noordoostpolder E 1383, groot 136.765 m2 -Inbreng perceel kadastraal bekend gemeente Noordoostpolder E 2426, groot 150.566 m2	Op 30 juni 2017 is de grond door ruiling in bezit van SFL gekomen Middels grond Op basis realisatie bijdrage in kosten Middels grond	De grond is door SFL aan het project beschikbaar gesteld en in 2018 bij ondertekenen ROK ingebracht in project.	Inzet tbv projectgrond
Inrichting	Voor inrichting is € ██████ toegekend		-	Kavel 23 (Gem Zeewolde, sectie D 1871) wordt ingezet tbv inrichtings- en beheerkosten; verwachting Q4 2019.
Fietspad	Geen pNN kapitaal		Voor rekening van gemeente Urk	
Beheer	Voor beheer is € ██████ toegekend		-	Kavel 23, zie boven

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.



4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken?

T.b.v.	Totaal euro's	Gerealiseerd	Prognose jan-juni 2019	Gerealiseerd jan-juni 2019	Prognose				
		t/m 2018			Juli-dec 2019	2020	2021	2022	2023 e.v.
Grondverwerving									
Inrichting									
Fietspad, dijkovergang**	nvt								
Beheer*									
TOTAAL									

* netto ontwikkelbeheer of combinatie regulier- en ontwikkelbeheer

** fietspad en dijkovergang ruimtelijk meegenomen in planuitwerking, maar financieel buiten business case (geheel voor rekening gemeente Urk).



5. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/ beheersmaatregelen
Omgeving, beroep	Juridisch, beroepsprocedure	Vertraging, weerstand bij omgeving	Bemiddeling, mediator, compromis
Vergunningen; 1. Ontgrondingsvergunning Nieuwe Natuur 2. Watervergunning Nieuwe natuur 3. Omgevingsvergunning dijkoevergang	Vergunning niet tijdig ontvangen	Start vertraagt	Startdatum verschuiven
Weersomstandigheden	Te nat om grondwerk te doen Temperatuur; geen inplant mogelijk	Werk schuift op	Planning aanpassen, opschuiven
Archeologie	vinden van een scheepswrak	Vertraging, kosten	Aanpassen plan; niet graven op die locatie

6. Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?

Ontwikkelingen in het project die mogelijk van invloed zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en waarom.
nvt

7. Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Urkerveld
Initiatiefnemer	Stichting Flevo-landschap en gemeente Urk
Verantwoordingsperiode	juli 2019 t/m juni 2020
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	<i>In te vullen door provincie na akkoord</i>

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuurinrichting	Aantal hectares	(Uiterste datum) oplevering / start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering
	Kruiden en faunarijk grasland	28,7 ha	31-12-2020	
	- Grasland, struweel, poel, slenk	- 20,7 ha		
	- vogelakker	- 8,0 ha		8 ha

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties moeten ook te herleiden zijn in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:

In januari 2019 is door initiatiefnemers besloten dat de uitvoering van project Urkerveld opgesplitst wordt:

- De opgave voor realisatie van Nieuwe Natuur Urkervel vindt plaats onder verantwoordelijkheid van en door Stichting Flevo-landschap
- De realisatie van het fietspad, de dijkovergang en een veilige oversteek vindt plaats onder verantwoordelijkheid van en voor rekening van gemeente Urk.

In plaats van de financiële bijdrage van gemeente Urk aan het project Urkerveld ten behoeve van aanleg van een fietspad door het nieuwe natuurgebied, heeft gemeente Urk de aanleg van het fietspad en dijkovergang zelf opgepakt.

Er vindt derhalve geen financiële bijdrage van gemeente Urk aan project Urkerveld meer plaats. Hierdoor zijn de financiële vraagstukken ten aanzien van fietspad en dijkovergang opgelost.

De gewijzigde aanpak heeft geen consequenties voor de planning en realisatie van de nieuwe natuur.

Verantwoording

1. *Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode juli t/m december 2019 (in te vullen door projectindieners)*
Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

Eventuele onderzoeken en nadere planontwikkeling

Er is een protocol opgesteld ten aanzien van archeologie; hoe om te gaan bij het vinden van een scheepswrak. Dit protocol wordt bij de uitvoering meegeleverd.

Geohydrologisch onderzoek is uitgevoerd en afgerond. Dit heeft niet tot aanpassing van de plannen geleid.

Er heeft in april 2020 veldonderzoek flora & fauna plaatsgevonden om vast te stellen wat er zit aan nesten en broedvogels. Dit om na te gaan of de aanleg realisatie gestart kon worden. Er bleken diverse broedvogels in het gebied aanwezig te zijn en daarom is de uitvoering uitgesteld tot na het broedseizoen van 2020.

Grond-

Projectgrond is reeds in eigendom. Geen bijzonderheden.

Een recht van opstal wordt gevestigd tbv het fietspad aan gemeente Urk.

Financiën

In de periode juli t/m december 2019 zijn er kosten gemaakt onder de post inrichting ter grootte van € ██████████

In de periode januari t/m juni 2020 zijn er kosten gemaakt onder de post inrichting ter grootte van € ██████████

Het betreffen hier kosten voor vergunningen, kapwerkzaamheden, afrastering, zaaizaad, en directiekosten.

De kosten voor aanleg van het fietspad en dijkovergang vallen buiten het project en worden niet gerapporteerd.

Draagvlak/ communicatie

- *Er heeft intensief overleg plaatsgevonden met een aangrenzende agrariër en een naastliggende pachter betreffende het inrichtingsplan, de bestemming en de vergunningen. Met behulp van mediation is gekomen tot overeenstemming over de inrichting en de maatregelen en het eerder ingediende beroep op het bestemmingsplan is ingetrokken. Het inrichtingsplan is aangepast en in het plan zijn extra maatregelen opgenomen om de afscheiding tussen Urkerveld en omgeving (sloot en roosters) aan te passen. Ten behoeve van de waterafvoer wordt in de uitvoering het profiel van de sloot aangepast en ter hoogte van de dijk worden veeroosters geplaatst die voorkomen dat schapen van de dijk het Urkerveld op kunnen komen. Aan de hand van de overleggen is het inrichtingsplan aangepast en definitief gemaakt en zijn vergunningen hierop aangepast. De overleggen hebben geleid tot het kunnen voortzetten van de plannen zonder da*
- *Op 5 september 2019 heeft de aftrap plaatsgevonden van de werkzaamheden voor aanleg van het fietspad en de realisatie van de nieuwe dijkovergang. Dit was een kleine bijeenkomst en persmoment in het veld, georganiseerd door gemeente Urk.*
- *Op 29 november 2019 zou de feestelijke opening van het fietspad zijn en de start van de werkzaamheden voor aanleg van nieuwe natuur. Door omstandigheden is deze bijeenkomst verplaatst naar het voorjaar; op 27 februari 2020 heeft deze alsnog plaatsgevonden.*

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

Juridisch-planologisch

Alle bestemmingen en vergunningen zijn verkregen. De ingediende bezwaren en het beroep is ingetrokken. Voor de realisatie zijn juridisch-planologisch geen belemmeringen meer.

Realisatie

De aanleg van het fietspad en dijkovergang hebben in de periode juli-oktober 2019 plaatsgevonden. De werkzaamheden voor aanleg van de dijkovergang moest vanwege de regels van het waterschap buiten het stormseizoen plaatsvinden. Dit is volgens planning verlopen. Het fietspad en dijkovergang zijn gerealiseerd en in gebruik. Vele fietsers maken hier naar tevredenheid gebruik van. Er zijn door de gemeente ook veerosters geplaatst ter hoogte van de dijk en het begin van Urkerveld zodat schapen niet vanaf de dijk op het Urkerveld kunnen komen en er in de toekomst ook runderen kunnen grazen op het Urkerveld en deze niet de dijk op kunnen komen.

Het fietspad loopt door het Urkerbos langs het van der Lijn Reservaat. Omdat dit reservaat kwetsbaar is, is direct langs het fietspad een afrastering geplaatst. Rond het Urkerveld zal ook afrastering geplaatst worden. Dit wordt uitgevoerd nadat het gebied is ingericht. De graafwerkzaamheden voor aanleg van de poel, de slenk en weer op profiel brengen van de sloot is aanbesteed. Ook het werk voor aanplant van het struweel is aanbesteed. De aanbestedingen hebben plaatsgevonden in december 2019 en januari 2020.

Door te natte omstandigheden kon de uitvoering echter niet starten in het vroege voorjaar.

Vervolgens werd de uitvoering opgehouden door het broedseizoen. De werkzaamheden starten nu direct na de bouwvak in augustus 2020.

Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?

De realisatie van Urkerveld loopt nog volgens planning.

- Het fietspad en de dijkovergang zijn tijdig, voor het stormseizoen in 2019 gerealiseerd.
- De aanleg van de nieuwe natuur heeft wel vertraging opgelopen.

Dit komt door een combinatie van factoren: door bezwaar en beroep zijn de plannen aangepast en moesten vergunningen opnieuw aangevraagd worden, de weersomstandigheden lieten het vervolgens niet toe om direct te starten met de uitvoering en daarna trad er door flora & fauna (broedvogels in broedseizoen) vertraging op van de aanleg. De uitvoering van de werkzaamheden is opgeschoven en heeft vertraging opgelopen. De termijnen en de eindplanning waarbinnen dit project opgeleverd moet worden vanuit de ROK staat echter niet onder druk.

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

- Door bezwaar en beroep is het inrichtingsplan aangepast en konden vergunningen later afgegeven worden. Enkele vergunningen moesten opnieuw worden aangevraagd in het najaar van 2019.
- Hierdoor is de aanbesteding later, in de winterperiode uitgevoerd. Dit had tot gevolg dat ook de uitvoering vertraagd is door extreem natte omstandigheden in het veld in de winter van 2019/2020 en het vroege voorjaar van 2020. Daarna waren de terreinomstandigheden perfect voor aanleg maar dit viel midden in het broedseizoen. Daarom zijn de werkzaamheden opgeschoven naar de zomer van 2020, direct na het broedseizoen en de bouwvak. De realisatie zal in de zomer van 2020 starten en in het najaar van 2020 afgerond worden, binnen de vastgelegde planning van de ROK.



2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode juli t/m december 2019 en januari t/m juni 2020)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken juni 2020	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee)	Indien niet volgens planning:		
				Nieuwe startdatum	Nieuwe einddatum	Toelichting op wijziging van planning
Grondtransacties* -28,7 ha verworven	30 juni 2017	Afgerond	ja			
Voorbereiding inrichting - Ontwerp en haalbaarheidsonderzoeken (ROK) -financiering fietspad en dijkovergang	Februari '18 Jan-juni '19	afgerond	Ja ja			
Inrichtingsactiviteiten 1. fietspad en dijkovergang 2. realisatie nieuwe natuur	Juli-nov 2019 Sept 2019-maart 2020	Afgerond lopend				
2.a Bestek	Sept 2019	Afgerond				
2.b Vergunningen	Sept 2019	Afgerond				
2.c Aanbesteding	Okt/nov 2019	afgerond				
2.d Aanleg	Sept '19-april 2020	lopend	Ja		Okt 2020	Er is gestart met plaatsing 1 ^e deel hekwerk, terreininrichting, aanplant en plaatsing afrastering vindt plaats na broedseizoen
Beheeractiviteiten indien van toepassing -beheer vogelakker -ontwikkelbeheer Urkerveld	2018-2025	lopend	ja			Er wordt sinds 2018 op een deel van het Urkerveld een vogelakker beheerd. Daarnaast vindt er ter voorbereiding op de definitieve inrichting al ontwikkelbeheer plaats gericht op 'uitmijning' van de grond. Dit laatste door het doorzaaien met grasklaver, het maaien en afvoeren van het maaisel.



3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met juni 2020

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
<i>Grond</i>	<i>Inbreng projectgrond door SFL: 28,7 ha, vastgelegd in ROK</i>	<i>Middelen uit programmakapitaal beschikbaar in de vorm van grond(waarde)</i>	De grond is door SFL aan het project beschikbaar gesteld en in 2018 bij ondertekenen ROK ingebracht in project.	Ingezet door PNN projectgrond; 28,7 ha grond op goede plek Urkerveld.
<i>Inrichting</i>	€ █████			Ingezet en beschikbaar door verkoop PNN ruilgrond, perceel 23 (dd 6 mei 2020)
<i>Beheer</i>	€ █████			

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.

4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindienaar)

T.b.v.	Totaal euro's	Gerealiseerd	Gerealiseerd juli-dec 2019	Gerealiseerd jan-juni-2020	Prognose					Totaal project begroting
		t/m juni 2019			2020	2021	2022	2023	2024 .v.	
Grondverwerving	████████	████████								████████
Inrichting	████████	████████	████████	████████	████████					████████
Fietspad en dijkovergang*	nvt									0
Beheer**	████████	████████			████████	████████	████████	████████	████████	████████

*fietspad en dijkovergang ruimtelijk meegenomen in de planuitwerking van Urkerveld, maar financieel buiten de business case. Dit onderdeel is geheel voor rekening van gemeente Urk.

**Beheer omvat zowel het ontwikkelbeheer als het reguliere beheer van Urkerveld

Onder ontwikkelbeheer wordt het beheer verstaan dat plaatsvindt in de periode dat de inrichting van het gebied nog niet klaar is maar dat het gebied al wel beheerd wordt. De grond was bij de start van de realisatiefase al in bezit en er zijn direct maatregelen genomen om het bestaande grasland door te zaaien met een grasklaver mengsel. Hiermee wordt de grond al uitgemijnd ter voorbereiding op het uiteindelijke beheer. De kosten en opbrengsten voor het doorzaaien, het maaien en afvoeren worden onder het ontwikkelbeheer geschaard.

Ook is op een deel van het Urkerveld een vogelakker ingezaaid. Hiermee zijn kosten gemoeid voor zaadmengsel, inzaaien en maaien en opbrengsten van de oogst.

Tenslotte is in het project opgenomen dat na inrichting de eerste 10 jaar een ontwikkelbeheer plaats zal vinden waarbij er met beheermaatregelen bijgestuurd kan worden om het gewenste eindbeeld voor nieuwe natuur Urkerveld te krijgen.

5. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2020 of daarna? Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?)

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
Weersomstandigheden	Te nat om grondwerk te doen Temperatuur; geen inplant mogelijk	Werk schuift op	Planning aanpassen, opschuiven
Archeologie	vinden van een scheepswrak	Vertraging, kosten	Aanpassen plan; niet graven op die locatie
Flora & fauna	Broedvogels, bijzondere beschermde soorten	Werkt vertraagt of moet aangepast worden	Aanpassing werkzaamheden
Waterpeil	Er blijft onvoldoende water in slenk	Droge slenk, ongewenste eindsituatie	Extra maatregelen inrichting/beheer

Van bovenstaande factoren die van invloed zijn op de planning en/of de middelen zijn de factoren weersomstandigheden en flora en fauna vooral een knelpunt voor de planning. De werkzaamheden kunnen hierdoor vertragen en de planning dient aangepast te worden. Omdat er nog voldoende ruimte is in de planning om voor de gestelde einddatum het project te realiseren, wordt niet verwacht dat deze factoren het eindresultaat belemmeren.

De kans dat archeologie het project negatief beïnvloed, wordt als nihil geacht. Dit omdat de afgraving slechts zeer beperkt is qua diepte (max 50 cm) en de grond van het Urkerveld door landbouwkundig gebruik al tot die diepte geroerd is.

Het inrichtingsplan is erop gericht om voldoende water te hebben en houden in de slenk. In het ontwerp is rekening gehouden dat, mocht er na inrichting blijken dat dit ondanks het ontwerp of door gewijzigde omstandigheden zoals het waterpeil, er nog aanvullende inrichtingsmaatregelen gedaan kunnen worden. Hiervoor zal een post worden opgenomen..

6. Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties? (in te vullen door projectindiener)

7. Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie (in te vullen door projectindiener)

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie. Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geïnterpreteerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen. De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast. De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Nieuwe Natuur bij Schokland
Initiatiefnemer	Gemeente Noordoostpolder Stichting Flevo-landschap
Verantwoordingsperiode	Januari t/m augustus 2020
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	Kenmerk: ██████████

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

<i>Fasering (indien van toepassing)</i>	<i>Soort natuurinrichting</i>	<i>Aantal hectares (inrichtingsopgave)</i>	<i>(Uiterste datum) oplevering /start beheer</i>	<i>Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering</i>
	<i>Nieuwe Natuur, waarvan</i>	<i>Ca. 192 ha</i>	<i>31-12-2025</i>	
	- <i>Weidevogelgrasland</i> - <i>Fauna- en kruidenrijk grasland</i> - <i>Natuurvriendelijke biologische akker</i>	<i>52 ha</i> <i>96 ha</i> <i>44 ha</i>		<i>Situatie 31-08-2020:</i> - <i>103 ha projectgebied verworven, (waarvan 62.4 ha nog regulier verpacht)</i> - <i>Nog geen hectares ingericht.</i>
<i>Verzoek aan de projectindieners om naast actualiteiten met betrekking tot de realisatie ook de opgave zo nodig aan te scherpen.</i>				

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën?

LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:

Tijdens de zomer van 2020 is het in samenwerking met de Provincie Flevoland gelukt om een heel aantal percelen van RVB, zowel binnen als buiten het projectgebied door ruiling te verwerven en in eigendom over te dragen aan Stichting Flevo-landschap. De ruiling kwam tot stand door gebruikmaking van de beschikbaar gestelde financiële middelen en het inbrengen van zgn. PNN-gronden door Flevo-landschap. Een deel van de verworven percelen is in bloot eigendom verworven en zal nog ontpacht worden.

De volgende stappen zijn het pachtvrij maken van deze 62.4 ha en het verwerven van 15 ha (tussenliggend perceel) van een van de te ontpachten agrariërs. Op deze manier komt een aaneengesloten projectgebied van 118 ha volledig in eigendom en resteert verwerving van de flanken.

De grondverwerving betekende een eerste substantiële proeve voor de business case. Hierbij is gebleken dat met name de prijsontwikkelingen van de landbouwgronden negatieve financiële consequenties hebben voor het project. Deze grondprijsontwikkeling vraagt snelheid ten aanzien van de planning, keuzes en oplossingsrichting, omdat dit anders het financieel tekort op kan laten lopen.

Verantwoording Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode januari tot en met augustus 2020

Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Onderzoeken en nadere planontwikkeling

- Het grondwatermeetplan is besproken tijdens een informatieavond met alle agrariërs. Er is draagvlak is bij het bestuur van de agrarische belangenvereniging en de achterban bereikt voor het meetplan. De peilbuizen zijn inmiddels geplaatst en de meetresultaten zijn online openbaar inzichtelijk.
- In overleg met het RCE en het bureau Acacia Water is gewerkt aan een plan voor het meten van bodemvocht ter hoogte van de kwetsbare archeologische waarden. Ook deze metingen zijn inmiddels operatief en online te volgen.

Grond

- Het voorbereidingsproces ten behoeve van het ruilen van gronden van het RVB tegen zgn. PNN-gronden is verder opgepakt en tijdens de zomermaanden geëffectueerd.
- Dit betreft een ruiling waardoor door RVB verpachte percelen binnen het plangebied eigendom zijn geworden van het Flevo-landschap. Ook zijn er percelen verworven buiten het plangebied in de nabijheid van Schokland t.b.v. project NN Schokland om te kunnen ruilen tegen particuliere gronden binnen het plangebied.
- De eerstvolgende stap gaat zijn het pachtvrij maken van de verworven percelen binnen het plangebied (beide pachters denken aan bedrijfsbeëindiging). Hierbij hoort ook de verkoop van een hoeve/bouwkavel en de aankoop van een eigendomsperceel van een van de betrokken pachters.
- Met uitzondering van een tussenliggend perceel is dus inmiddels het centrale deel van het plangebied verworven. Wanneer het tussenliggende perceel ook is aangekocht resteren de beide flanken welke eigendom zijn van twee afzonderlijke agrariërs. Er wordt nader verkend of en op welke wijze de flanken van het plangebied verworven kunnen worden.

Financiën

- Er is een geactualiseerde versie van de BC opgesteld en opnieuw besproken door initiatiefnemers. In deze versie zijn diverse aanpassingen doorgevoerd waaronder geactualiseerde en realistische cijfers voor; planning, prijspeil, BTW en rente. Daarnaast zijn ook aanpassingen gedaan t.a.v. de proces- en beheerkosten. De doorgevoerde wijzigingen geven een negatieve uitkomst van de BC.
- De kosten van het verwerven van de projectgronden zijn verwerkt in de BC.

Draagvlak/communicatie

- In deze periode is het communicatieplan afgerond en vastgesteld.
- Ook hebben diverse gesprekken plaatsgevonden met het bestuur van de Belangenvereniging Zuid Schokland (agrariërs).
- Verder is een website gebouwd en online gezet. Er is een animatiefilmpje gemaakt en op een nieuwe projectwebsite online gezet; www.nieuwenatuurschokland.nl
- Met diverse experts is een brainstormdag georganiseerd om met elkaar beter zicht te krijgen op mogelijke antwoorden voor de vraag: hoe beschermen we de archeologische waarden door middel van het aanpassen van de waterhoudkundige situatie ter plaatse, zonder dat dit een negatief effect oplevert voor de omgeving.
- Ook heeft een informeel/informatief overleg en veldbezoek plaatsgevonden met de contactpersoon van het ministerie van OC&W.

Afspraken projectindieners met stakeholders/projectpartners & Juridisch-planologisch

- In de projectgroep wordt nauw samengewerkt met zowel het Waterschap Zuiderzeeland (vast projectgroep lid) als ook met het RCE (agenda lid).
- In deze periode hebben geen activiteiten plaatsgevonden met juridisch-planologische gevolgen.

Planning

- Ten aanzien van de planning zijn er twee grote stappen gezet op het gebied van grondverwerving en het realiseren van het meetnet.
- Er wordt gewerkt aan het pachtvrijmaken van de verworven percelen en de verwerving van de overige percelen staat nu op de planning. In theorie is hier voldoende tijd voor en vormt dit geen zorgpunt t.a.v. de overall planning.
- Ook staat het waterhuishoudkundig ontwerp en het inrichten van een proefopstelling voor het uittesten van greppelinfiltratie op het programma. Wanneer het lukt om de proefopstelling aankomend voorjaar concreet in te richten, dan zijn ook hierbij geen zorgen omtrent de overall planning.

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

- Vooral het inzicht in de huidige grondprijsontwikkelingen en het doorwerken daarvan op de geactualiseerde BC zet dit project financieel onder druk. Er wordt de komende tijd gezocht naar mogelijke oplossingen hiervoor.

1. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode januari t/m augustus 2020)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken augustus 2020	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
Projectborging	Sept '18 - dec '18	Lopend/vertraagd <ul style="list-style-type: none"> PNN-template voor 2^e helft 2019 is goedgekeurd De afgesproken bijdragen vanuit partners zijn ontvangen (rijksmiddelen en ZZL-gelden). ASF-bijdrage PFL is aangevraagd (incidentele subsidie obv archeologie) BC is geactualiseerd en frequent besproken tussen initiatiefnemers 	Nee	Sept '18 - dec '20	Na ondertekening van de ROK was het nodig om voor de afzonderlijke bijdragen een beschikking te verkrijgen en de methode van verantwoording af te spreken. In augustus is voor de kosten van het meetplan Bodemvocht een incidentele subsidie (€ 50.973,-) aangevraagd bij de provincie. Beschikking is nog niet ontvangen.
Grondverwerving*	Juli '18 - Jan '21	Diverse gronden binnen het projectgebied verworven in deze periode: 83/192 ha Reeds eerder verworven: 20/192 ha	Nee	Juli '18 - juli '22	Gerekend is met een doorlooptijd van 4 jaar na de ondertekening van de ROK. Hiermee komt de algemene planning (uitvoering gereed eind 2025) niet in gevaar. Wel nemen naar verwachting de grondprijzen toe naarmate de verwerving later in de tijd plaatsvindt. **
Voorbereiding inrichting:					
Nulmeting en monitoring grondwater	Niet gepland	<ul style="list-style-type: none"> Er is gewerkt aan draagvlak binnen bestuur belangenvereniging. Metingen zijn gestart in april 2020. Monitoring dient 2 jaar te zijn voorafgaande aan inrichting. 	Niet gepland	Sept '18 - dec '24	Om twee redenen is een zogenoemde 0-meting van belang. We hebben gegevens nodig voor het opstellen van een inrichtingsplan en voor het creëren van draagvlak bij agrariërs in de omgeving. Ook kan na uitvoering van de maatregelen de grondwatermonitoring worden doorgezet. Er is ingezet op zorgvuldigheid en een gezamenlijk meetplan.
Inrichtingsplan/ ontwerp	Niet gepland	<ul style="list-style-type: none"> Er is verder gewerkt aan het verzamelen van randvoorwaarden. Vooraf de randvoorwaarden en mogelijkheden voor het waterhuishoudkundig ontwerp zijn nader onderzocht. De mogelijkheden 	Niet gepland	Nov '18 - Okt '21	Het verzamelen van de randvoorwaarden om te komen tot en het opstellen van een gedragen en technisch haalbaar ontwerp, was niet in de planning opgenomen, maar is essentieel voor het opstellen van een inrichtingsplan.

		voor het feitelijke vernatten zullen wellicht verder worden onderzocht in een proefopstelling in het veld.			Het gaat naast waterhuishouding ook om voorwaarden t.a.v. archeologie, landschap, natuurbeleving en beheer. Er is aan gewerkt om deze inzichtelijk te maken.
Peilbesluit	Sept '19 - april '20	<ul style="list-style-type: none"> Het peilbesluit staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Mrt '22 - april '23	De peilbesluitprocedure kan worden opgestart wanneer het ontwerp en de inrichtingsmaatregelen bekend zijn en voldoende duidelijkheid is omtrent het slagen van de grondverwerving.
Bestemmingsplanwijziging	Sept '19 - Mei '20	<ul style="list-style-type: none"> De bestemmingsplanwijziging staat voor een latere periode gepland. 	Nee	sept '21 - april '23	De bestemmingsplanprocedure kan worden opgestart wanneer er voldoende aaneengesloten percelen zijn verworven en duidelijkheid is omtrent de benodigde waterhuishoudkundige maatregelen en het te nemen peilbesluit.
Vergunningen	Sept '19 - Feb '20	<ul style="list-style-type: none"> Het aanvragen van vergunningen staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Mei '23 - sept '23	Het aanvragen van (overige) vergunningen volgt op het wijzigen van de bestemming.
Bestek- en aanbestedingsfase	Sept '20 - nov '20	<ul style="list-style-type: none"> De bestek- en aanbestedingsfase staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Mei '22 - april '23	Na een concept-inrichtingsplan kan gewerkt worden aan een bestek. Dit was in 2019 en 2020 nog niet aan de orde.
Inrichtingsfase: <ul style="list-style-type: none"> Waterhuishoudkundige inrichting Natuurtechnische inrichting Recreatieve inrichting 	Jan '21 - dec '21	<ul style="list-style-type: none"> De inrichtingsfase staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Okt '23 - mei '24	De uitvoering kan plaatsvinden nadat alle bovengenoemde fasen zijn doorlopen. Conform de ROK dient de inrichting uiterlijk eind 2025 te zijn afgerond.
Beheerfase: <ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelingsbeheer Instandhoudingsbeheer Vinden/aanhouden pachters 	Jan '22 - e.v.	<ul style="list-style-type: none"> De beheerfase staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Juni '24 - e.v.	De beheerfase start wanneer de inrichtingsfase is afgerond.

* Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht.

Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per einde van de beschreven periode 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project).

** De deadline van de algemene planning (uitvoering gereed eind 2025) komt niet zo zeer in gevaar, echter gelet op de huidige cijfers in de businesscase en de huidige prijsontwikkelingen met betrekking tot de landbouwgronden staat er wel degelijk druk op de planning, omdat hoe later de grondverwerving plaatsvindt, hoe hoger de grondprijzen naar verwachting zijn en dus hoe meer dit drukt op de businesscase van het project.

2. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met augustus 2020

Type	Toegewezen projectmiddelen	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Totaal	pNN: ██████████ SFL: ██████████ OC&W: ██████████ ZZL-NF: ██████████ (PFL & gemeente NOP) Waterschap ZZL: ██████████ Gemeente NOP: ██████████ Provincie Flevoland: (ASF)	Betreft vermogen in ruilgrond in bezit bij SFL. Aan SFL om hieraan verder invulling te geven. In eerste instantie als Werkkapitaal, waarna het als dekking ingezet kan worden Storting via provinciefonds naar SFL. Afspraak is deze middelen in te zetten voor de integrale gebiedsontwikkeling. Feitelijke inzet van de gelden worden in deze rapportage vermeld. Storting via Provincie aan gemeente NOP en vervolgens naar SFL. Uitkering aan gemeente conform tijdstippen in beschikking. In natura, conform afspraken in de SOK d.d. 10 december 2018. Gereserveerd als risicobuffer voor project. In augustus 2020 aangevraagd als Incidentele subsidie (archeologie) (€ ██████████ t.b.v. bodemvochtmetingen)	SFL heeft binnen de kaders van de realisatieovereenkomst een hoeveelheid PNN gronden ingezet om middels ruiling gronden voor Schokland te kunnen verwerven. Er zijn door ruiling inmiddels 3 percelen in het projectgebied Schokland verworven, waarvan 2 percelen in verpachte staat. Tevens is door ruiling van PNN gronden nieuwe ruilgrond verworven bij Schokland en ten behoeve van project Schokland. De 1e tranche van € ██████████ is ontvangen. De 2e tranche à € ██████████ is eind 2020 beschikbaar. Eerste en tweede tranche (samen € ██████████ is ontvangen bij SFL, conform systematiek brief 31 oktober 2019. De door het waterschap gemaakte kosten worden bijgehouden. (inmiddels: € ██████████ Gemeente NOP heeft toegezegd dat de risicobuffer van ██████████ beschikbaar is in 2021. Nog geen beschikking van Prov. FL ontvangen.	Afgesproken is dat in de voortgangsrapportages de totale realisatie wordt weergegeven zonder hierbij een opsplitsing te maken m.b.t. de diverse dekkingsmiddelen (m.u.v. de besteding van de bijdrage van OC&W, ZZL-middelen en de evt. ASF (archeologie)bijdrage. In de betreffende periode zijn naast het inzetten van PNN-gronden ook middelen vanuit de bijdragen van OC&W, ZZL-gelden en het waterschap (in natura) ingezet. De verwachting is dat in 2021 (ten behoeve van het pachtvrij maken en de grondverwerving) opnieuw middelen nodig zijn vanuit de bijdragen van OC&W en ZZL-gelden.
<p>Voor het project is sprake van meerdere bijdragen. In de template pNN dient in beginsel alleen over inzet van programmamiddelen gerapporteerd te worden. Desondanks is het wenselijk om over het geheel aan beschikbare middelen eenduidig te rapporteren. Daarom zijn alle dekkingsmiddelen in de financiële overzichten opgenomen</p>				

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.

3. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken?

Dekking		Wijze van levering	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ev.
pNN (PFL programma)	████████	Vermogen in de vorm van te verruilen grondposities**	10.287.500 in grondwaarde						
SFL (Flevo-landschap)	████████	Werkkapitaal		████████	████████	████████	████████	████████	████████
OCW (ministerie)	████████	Conform beschikking d.d. 21-02-2019 en brief PFL d.d. 27-03-2019; in 3 tranches		████████	████████	████████			
ZZL-g (PFL & gem.NOP)	████████	Conform beschikking d.d. 11-04-2019; in 3 jaartranches		████████	████████	████████			
Waterschap ZZL	████████	Conform afspraken SOK 10 dec. 2018		████████	████████	████████	████████	████████	
Gemeente NOP	████████	Conform toezegging				████████			
PFL (ASF)	████████	Incidentele subsidie is aangevraagd Prov.FL. heeft nog niet beschikt				████████			
Overige bijdragen		Nog geen overige bijdragen aangevraagd							PM

	Gerealiseerd		Verwachte kosten							Totale kosten
	t/m 2019	Jan-aug 2020	sept-dec 2020	Jan-juni 2021	Juli-dec 2021	2022	2023	2024	2025 e.v.	
Grondverwerving	████████	████████	████████	████████	████████	████████				████████
Inrichting & proceskosten	████████	████████	████████	████████	████████	████████	████████	████████	████████	████████
Beheer									████████	████████
Totaal	████████	████████	████████	████████	████████	████████	████████	████████	████████	████████

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat we op basis van de tussenstand per 1 september 2020, een tekort verwachten tussen de verwachte kosten en de beschikbare dekking; dekking per 2018 à € ██████████ versus verwachte kosten per 2021 à € ██████████

De actualisatie van de businesscase (BC 2020) heeft tot gevolg dat de BC niet meer sluitend is (de oorspronkelijke BC dateerde uit 2017).

Deze actualisatie was nodig voor: aanpassing van het prijspeil, het meenemen van de BTW over advies- en uitvoeringswerkzaamheden (was niet meegenomen), het laten vervallen van renteopbrengsten (nu op nul gezet) en het meenemen van de juiste beheerkosten (actuele inzichten).

In de BC Schokland is grondverwerving daarbij het meest bepalend en het grootste onderdeel van de begroting.

Het te verwachten tekort in de BC wordt daarbij nu ook goed zichtbaar na het verwerken van de resultaten van de grondruil die in 2020 heeft plaatsgevonden en extrapolatie van de grondprijsontwikkelingen naar de nog te verwerven projectgronden (t/m 2020 ruim 10% stijging) en het effect op de kosten in de BC.

De dekkingskant is daarbij niet gewijzigd omdat de opgenomen bedragen als vaste bedragen zijn toegezegd, zonder inflatiecorrectie.

In de businesscase zijn nu per onderdeel risico's in beperkte mate meegenomen.

Momenteel (na de actualisatie en de grondruil) wordt een aantal zaken en inzichten opnieuw tegen het licht gehouden en onderzocht;

- De dekking en mogelijkheden vanuit het project en extern voor extra dekking
- De inrichtingsmaatregelen
- De beheerkosten die samen hangen met de inrichtingsmaatregelen

Zodra meer duidelijkheid is tav bovenstaande punten zal dit in de volgende rapportages weergegeven en verwerkt worden.

Ook wordt opgemerkt dat een aantal risico's die zich kunnen voordoen, nog niet zijn opgenomen in de huidige prognose. Dit kan dus nog tot een verhoging van de kosten leiden.

4. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2020 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
Onderzoek naar haalbaarheid en effectiviteit opzetten grondwater.	Duinzand is te drainerend, het grondwaterpeil kan niet voldoende hoog gezet worden t.p.v. de duinhellingen.	De archeologische waarden worden niet voldoende beschermd. Het project NN Schokland kan niet worden gerealiseerd.	In overleg met RCE is een onderzoeksvoorstel gemaakt waarbij het bodemvocht ter plaatse van de archeologische waarden zal worden gemeten. De metingen bepalen vooraf de effectiviteit van de voorgenomen maatregelen. De meetopstellingen worden ook geschikt gemaakt voor monitoring na uitvoering. Hierdoor kan worden aangetoond of er daadwerkelijk effectieve bescherming plaatsvindt. Er is gezocht naar een alternatief voor de bescherming van de archeologische waarden waarbij het niet nodig is om de grondwaterstand in het projectgebied te verhogen. Voordeel kan zijn een kleinere waterbehoefte en minder negatieve uitstraling buiten het plangebied. Hiertoe wordt momenteel de mogelijkheid van lokale infiltratie van bovenaf nader bekeken. Of bovengenoemde nieuwe technieken ook beter werken en positieve effecten daadwerkelijk kunnen worden bereikt zal nog moeten blijken. Of dit financieel ook gunstiger doorwerkt in inrichtingsmaatregelen en of beheer, dient ook vervolgens nog te worden bepaald. In de volgende rapportage kan hier naar verwachting meer over vermeld worden. Indien nodig zal de escalatieroute zoals vermeld in de ROK gevolgd moeten worden.

Grondverwerving zou duurder kunnen blijken dan begroot	Onvoldoende financiële middelen vanuit de huidige dekking om het gehele project te kunnen realiseren	De BC kan niet sluitend gemaakt worden met de opgave.	Met de inzichten vanuit de grondverwerving van 2020 zien we dit risico optreden. Het sluit aan bij de prijsontwikkelingen in het landbouwgebied waarbij grondprijzen aanzienlijk gestegen zijn en dit een knelpunt wordt voor de BC. Aan oplossingsrichtingen wordt gewerkt.* Stapsgewijze aanpak Aanvullende financiering/ doelstelling bijstellen. Indien nodig zal de escalatieroute zoals vermeld in de ROK gevolgd moeten worden.
Planning en prijspeil	De actualisatie van prijspeil, planning i.c.m. de huidige economische ontwikkelingen kunnen een negatief effect hebben op de BC.	BC niet sluitend.	Zie ook hierboven. Stapsgewijze aanpak Aanvullende financiering/ doelstelling bijstellen Indien nodig zal de escalatieroute zoals vermeld in de ROK gevolgd moeten worden.
Omgeving	Weerstand/ geen medewerking	Procedures/vergunningen worden niet verkregen.	Aandacht voor proces en draagvlak. Wij houden goed contact met de Belangenvereniging Zuid Schokland en we houden de communicatie op orde.

* Om tot een oplossing te komen voor het te verwachten tekort in de BC wordt onderzoek gedaan naar:

- het verkennen van maatregelen binnen het project en BC om de kosten te beperken (tijdpad, financiële maatregelen, het inbrengen van grond- en beheerkosten)
- het verkennen van mogelijkheden voor aanvullende financiën (wat kunnen we doen als bijdragende partijen?)
- het verkennen van mogelijkheden door het beperken van de grondaankoop en realisatie (verkleinen plangebied, uiteraard binnen de projectdoelstellingen)

Bovenstaande oplossingsrichtingen worden verkend op mogelijkheden en effecten voor zowel de projectdoelstellingen alsook het effect op de BC.

Voor met name de mogelijkheden ten aanzien van inrichting en of beheer, is het nog onzeker of dit daadwerkelijk een oplossing kan bieden voor het te verwachten tekort in de BC.

5. Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?

Ontwikkelingen in het project die mogelijk van invloed zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en waarom.

Het integrale project Schokland heeft natuur- en archeologische doelstellingen. Wanneer bepaalde projectgronden niet verworven kunnen worden, of de beoogde vernatting niet gerealiseerd kan worden op (een deel van) de projectgronden, dan raakt dit de opgave vanuit archeologische bescherming van het Werelderfgoed Schokland.

6. Financiële gevolgen (in te vullen door projectindiener)

De businesscase is door initiatiefnemers uitgebreid tegen het licht gehouden en op diverse plaatsen inmiddels aangepast/geactualiseerd (de oorspronkelijke BC dateert uit 2017).

Voor de reeds verworven gronden kan een deel van de grondprijsontwikkeling binnen de businesscase worden opvangen. Voor de nog te verwerven gronden is de verwachting dat dit niet het geval zal zijn. De huidige conclusie is dat het totaal van de kosten (grondverwerving, inrichting en beheer) naar verwachting hoger zal zijn dan geraamd.

Er is 103 ha projectgebied verworven en er zijn vanuit het PNN programmakapitaal ruilgronden bij Schokland verworven om naar verwachting ook de verwerving van de flanken mogelijk te maken. Hiermee zijn grote stappen in de grondverwerving gezet. De verwerving van de projectgronden is in de BC ingebracht en er is met actuele grondprijzen doorgerekend wat de verwerving van de flanken zou betekenen voor de BC. Dit laat voorsnog een te verwachten tekort zien voor de BC van [REDACTED]. Verwacht wordt dat ca. [REDACTED] euro aanvullende financiering nodig is om het projectgebied aan te kopen en in te richten.

Dit is echter een tussenstand per september 2020 en op basis van deze getallen en het tekort is een aantal zaken opnieuw tegen het licht gehouden. De grote verschillen worden veroorzaakt door:

- 1. Prijsstijging in grondverwerving*
- 2. Prijspeilstijging bij inrichtingskosten en beheerkosten*
- 3. Effecten van BTW, inflatie en rente.*

De verwachting is dat grondprijzen nog verder zullen stijgen. Grondverwerving is de grootste post binnen de BC en vanuit dat oogpunt is snelheid in verwerving gewenst. In de BC uit 2017 werd nog gerekend met renteopbrengsten bij een positieve cash-flow. In de actualisatie is gerekend met nul procent rente vanuit de inzichten van dat moment. Op dit moment wijzigt dit inzicht al en is al sprake van negatieve rente en mogelijk extra kosten.

De inrichtingsmaatregelen worden opnieuw tegen het licht gehouden (waterhuishoudkundig, natuurtechnisch en of recreatief) waarbij met nieuwe technieken de doelstellingen mogelijk beter gehaald kunnen worden, maar deze maatregelen mogelijk duurder uitvallen.

Ten aanzien van de verwerving van de flanken zijn nog risico's ten aanzien van de grondprijzen voor de eventueel mee te verwerven gronden en opstallen. Deze risico's zijn op dit moment nog aan de orde en kunnen de BC nog beïnvloeden. Ook het pachtvrij maken van twee bedrijven is nog een lopend proces en zal in 2021 meer financiële duidelijkheid geven.

Rekening houdend met het huidige tekort en een aantal onzekerheden wordt op dit moment ingeschat dat met de huidige opgave de BC [REDACTED] extra dekking vraagt.

Na onderzoek worden de oplossingsrichtingen en of gewijzigde maatregelen voorgelegd aan de beslissingsbevoegde gremia.

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geïnfiltreerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Nieuwe Natuur bij Schokland
Initiatiefnemer	Gemeente Noordoostpolder Stichting Flevo-landschap
Verantwoordingsperiode	<i>September t/m december 2020</i>
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	██████████

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuurinrichting	Aantal hectares (inrichtingsopgave)	(Uiterste datum) oplevering /start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering
	<i>Nieuwe Natuur, waarvan</i>	<i>Ca. 192 ha</i>	<i>31-12-2025</i>	
	- <i>Weidevogelgrasland</i>	<i>52 ha</i>		<i>Situatie 31-12-2020:</i> - <i>Ca. 103 ha projectgebied verworven, (waarvan 62.4 ha nog regulier verpacht)</i>
	- <i>Fauna- en kruidenrijk grasland</i>	<i>96 ha</i>		
	- <i>Natuurvriendelijke biologische akker</i>	<i>44 ha</i>		

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën?

LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:

Een deel van de verworven percelen (62,4 ha binnen het plangebied) is regulier verpacht. De volgende stap is op 'vrijwillige basis' pachtbeëindiging overeen te komen. Het betreffen twee reguliere pachters, waarvan één ook volledig eigenaar is van 15 ha (tussenperceel). Wanneer de pachtbeëindigingen worden overeengekomen is het redelijkerwijs ook te verwachten dat de tussenliggende 15 ha ook is verworven. Op deze manier komt een aaneengesloten projectgebied van 118 ha volledig in eigendom.

Hierna resteert verwerving van de flanken 74 ha, in eigendom van twee verschillende grootte agrarische bedrijven, met deze bedrijven zijn eveneens de gesprekken opgestart.

Grondprijsontwikkelingen van de landbouwgronden in Flevoland zijn aanzienlijk gestegen ten opzichte van de uitgangspunten van onze businesscase. Dit zal voor wat betreft het voorstaande negatieve financiële consequenties in de project businesscase.



Regulier verpacht

Tussenperceel

Rood = plangrens, Geel = binnen plangrens eigendom stichting Het Flevolandschap

Verantwoording Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode september tot en met december 2020

Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Onderzoeken en nadere planontwikkeling

- *Het grondwatermeetplan is in werking. De grondwaterstanden en de bodemvochtmetingen worden continu gemeten. Beide uitkomsten zullen medio (zomer) 2021 worden geanalyseerd, er is dan een jaar rond gemeten. Uit de analyse moet duidelijk worden of metingen goed gaan en er geen aanpassingen nodig zijn. De metingen zullen minimaal twee jaar gaan plaatsvinden.*

Grond

- *De eerste stap tot het pachtvrij maken van de verworven percelen binnen het plangebied zijn verder voorbereid (beide pachters denken aan bedrijfsbeëindiging). Hierbij hoort ook de verkoop van een hoeve/bouwkavel en de aankoop van een eigendomsperceel van één van de betrokken pachters.*
- *Met uitzondering van een tussenperceel is dus inmiddels het centrale deel van het plangebied verworven. Wanneer bij voorstaande pachtbeëindiging ook het tussenperceel wordt aangekocht resteren de beide flanken welke eigendom zijn van twee afzonderlijke agrariërs. Er wordt nader verkend of en op welke wijze, bijvoorbeeld door inzet van ruilgronden, de flanken van het plangebied verworven kunnen worden.*

Financiën

- *Er heeft een overleg plaats gevonden tussen de initiatiefnemers en het RCE en OC&W waarin de negatieve uitkomst die de BC laat zien, is gedeeld. Als acties is afgesproken om te kijken naar mogelijkheden voor aanvullende financiering, bezuinigingen binnen het project en een eventuele archeologische prioritering ten aanzien van de nog niet aangekochte percelen. Op al deze onderwerpen zijn acties gezet.*

Draagvlak/communicatie

- *Met diverse experts is een tweede brainstorm georganiseerd om met elkaar beter zicht te krijgen op mogelijke antwoorden voor de vraag: hoe beschermen we de archeologische waarden door middel van het aanpassen van de waterhuishoudkundige situatie ter plaatse, zonder dat dit een negatief effect oplevert voor de omgeving.*
- *Het resultaat van deze brainstorm is een voorstel om een methode van waterinfiltratie in te zetten. Dit is een unieke manier om het gebied nat te houden en moet nader onderzocht worden. Er zal een proefveld ingericht worden om voorgestelde methode te testen.*

Afspraken projectindieners met stakeholders/projectpartners & Juridisch-planologisch

- *In de projectgroep wordt nauw samengewerkt met zowel het Waterschap Zuiderzeeland (vast projectgroep lid) als ook met het RCE (agenda lid).*
- *In deze periode hebben geen activiteiten plaatsgevonden met juridisch-planologische gevolgen.*

Planning

- *Ten aanzien van de planning zijn er geen nieuwe grote stappen gezet.*
- *Er wordt gewerkt aan het pachtvrij-maken van de verworven percelen en de verwerving van de overige percelen staat in de planning 2021.*
- *Ook staat het waterhuishoudkundig ontwerp en het inrichten van een proefopstelling voor het uittesten van waterinfiltratie op het programma. Wanneer het lukt om de proefopstelling aankomend voorjaar concreet in te richten, dan zijn ook hierbij geen zorgen omtrent de overall planning.*

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

- *Actuele grondprijsontwikkelingen zetten dit project financieel onder druk. Verschillende acties zijn uitgezet om mogelijke oplossingen te onderzoeken.*

1. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode september t/m december 2020)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken december 2020	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
Projectborging	Sept '18 - dec '18	Lopend/vertraagd <ul style="list-style-type: none"> PNN-template voor 1^e helft 2020 is formeel goedgekeurd De afgesproken bijdragen vanuit partners zijn ontvangen bij de provincie en de gemeente (rijksmiddelen en ZZL-gelden). ASF-bijdrage PFL (incidentele subsidie o.b.v. archeologie; voor het meten van bodemvocht) komt te vervallen. 	Niet gepland	Sept '18 - dec '20	Na ondertekening van de ROK was het nodig om voor de afzonderlijke bijdragen een beschikking te verkrijgen en de methode van verantwoording af te spreken. In augustus is voor de kosten van het meetplan Bodemvocht een incidentele subsidie (€ [REDACTED]) aangevraagd bij de provincie. Deze subsidie bleek op dit moment niet mogelijk omdat reeds was gestart met de werkzaamheden.
Grondverwerving*	Juli '18 - Jan '21	Er zijn in deze periode geen gronden binnen het projectgebied verworven. Reeds eerder verworven: ca. 103/192 ha.	Nee	Juli '18 - juli '22	Gerekend is met een doorlooptijd van 4 jaar (t/m 2020) na de ondertekening van de ROK. Hiermee komt de algemene planning (uitvoering gereed eind 2025) niet in gevaar.
Voorbereiding inrichting:					
Nulmeting en monitoring grondwater	Niet gepland	<ul style="list-style-type: none"> Metingen zijn gestart in april 2020. Monitoring dient 2 jaar te zijn voorafgaande aan inrichting. 	Niet gepland	Sept '18 - dec '24	De zogenoemde 0-meting loopt. Na een jaar meten zal medio 2021 de eerste analyse gemaakt worden.
Inrichtingsplan/ ontwerp	Niet gepland	<ul style="list-style-type: none"> Vooraf de randvoorwaarden en mogelijkheden voor het waterhuishoudkundig ontwerp zijn nader onderzocht. Uit een 2^e brainstormmeeting is geconstateerd dat er meerdere mogelijkheden zijn voor het vernatten (en daarmee de archeologische waarden te beschermen). 	Niet gepland	Nov '18 - Okt '21	Het verzamelen van de randvoorwaarden om te komen tot en het opstellen van een gedragen en technisch haalbaar ontwerp, was niet in de planning opgenomen, maar is essentieel voor het opstellen van een inrichtingsplan. Het gaat naast waterhuishouding ook om voorwaarden t.a.v. archeologie, landschap, natuurbeleving en beheer. Er is aan gewerkt om deze inzichtelijk te maken.

		<ul style="list-style-type: none"> Een voorstel voor het inrichten van een proefveld wordt begin 2021 nader uitgewerkt. 			<p>Het testen van een proefveld heeft in zichzelf geen negatief effect op de overall planning, omdat verwacht wordt dat de resultaten tegelijk beschikbaar komen met de resultaten van de 2 jaar durende nulmeting van de grondwaterstanden.</p> <p>Het inrichtingsplan en het bestek zijn nu van beide resultaten afhankelijk.</p>
Peilbesluit	Sept '19 - april '20	<ul style="list-style-type: none"> Het peilbesluit staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Mrt '22 - april '23	De peilbesluitprocedure kan pas worden opgestart wanneer het ontwerp en de inrichtingsmaatregelen bekend zijn en voldoende duidelijkheid is omtrent het slagen van de grondverwerving.
Bestemmingsplanwijziging	Sept '19 - Mei '20	<ul style="list-style-type: none"> De bestemmingsplanwijziging staat voor een latere periode gepland. 	Nee	sept '21 - april '23	De bestemmingsplanprocedure zal niet eerder worden opgestart dan na verwerving van voldoende aaneengesloten percelen en er duidelijkheid is omtrent de benodigde waterhuishoudkundige maatregelen en het te nemen peilbesluit.
Vergunningen	Sept '19 - Feb '20	<ul style="list-style-type: none"> Het aanvragen van vergunningen staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Mei '23 - sept '23	Het aanvragen van (overige) vergunningen volgt op het wijzigen van de bestemming.
Bestek- en aanbestedingsfase	Sept '20 - nov '20	<ul style="list-style-type: none"> De bestek- en aanbestedingsfase staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Mei '22 - april '23	Na een concept-inrichtingsplan kan gewerkt worden aan een bestek. Dit was in 2019 en 2020 nog niet aan de orde.
Inrichtingsfase:	Jan '21 - dec '21	<ul style="list-style-type: none"> De inrichtingsfase staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Okt '23 - mei '24	De uitvoering kan plaatsvinden nadat alle bovengenoemde fasen zijn doorlopen.
<ul style="list-style-type: none"> Waterhuishoudkundige inrichting Natuurtechnische inrichting Recreatieve inrichting 					Conform de ROK dient de inrichting uiterlijk eind 2025 te zijn afgerond.
Beheerfase:	Jan '22 - e.v.	<ul style="list-style-type: none"> De beheerfase staat voor een latere periode gepland. 	Nee	Juni '24 - e.v.	De beheerfase start wanneer de inrichtingsfase is afgerond.
<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelingsbeheer Instandhoudingsbeheer Vinden/aanhouden pachters 					

* Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht.

Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per einde van de beschreven periode 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project).

**** De deadline van de algemene planning (uitvoering gereed eind 2025) komt niet zo zeer in gevaar, echter gelet op de huidige cijfers in de businesscase en de huidige prijsontwikkelingen met betrekking tot de landbouwgronden staat er wel degelijk druk op de planning, omdat hoe later de grondverwerving plaatsvindt, hoe hoger de grondprijzen naar verwachting zijn en dus hoe meer dit drukt op de businesscase van het project.**

2. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met augustus 2020

Type	Toegewezen projectmiddelen	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Totaal	<p>pNN: ██████████</p> <p>SFL: ██████████</p> <p>OC&W: ██████████</p> <p>ZZL-NF: ██████████ (PFL & gemeente NOP)</p> <p>Waterschap ZZL: ██████████</p> <p>Gemeente NOP: ██████████</p> <p>Provincie Flevoland: ██████████ (ASF)</p>	<p>Betreft vermogen in ruilgrond SFL. Aan SFL om hieraan verder invulling te geven.</p> <p>Werkkapitaal</p> <p>Storting via provinciefonds naar SFL. Afspraak is deze middelen in te zetten voor de integrale gebiedsontwikkeling. Feitelijke inzet van de gelden worden in deze rapportage vermeld.</p> <p>Storting via Provincie aan gemeente NOP en vervolgens naar SFL. Uitkering aan gemeente conform tijdstippen in beschikking.</p> <p>In natura, conform afspraken in de SOK d.d. 10 december 2018.</p> <p>Gereserveerd als risicobuffer voor project.</p> <p>Begin 2021 zal dit opnieuw worden aangevraagd als Incidentele subsidie (archeologie).</p>	<p>Onderdeel van het programmavermogen in bezit bij SFL. SFL heeft haar PNN gronden ingezet om de ruiling en verwerving van gronden voor Schokland mogelijk te maken. Van het programmavermogen is één perceel ingebracht als projectgrond, het overige programmavermogen is als nieuwe ruilgrond bij Schokland beschikbaar.</p> <p>Eerste tranche (€ ██████████) beschikbaar. De 2^{de} tranche (€ ██████████) beschikbaar en 3^{de} tranche à (€ ██████████) wordt in 2022 verwacht op basis van deze verantwoording.</p> <p>Eerste en tweede tranche (samen € ██████████) zijn beschikbaar, conform systematiek brief 31 oktober 2019. De 3^e tranche à € ██████████ wordt in 2021 verwacht op basis van deze verantwoording. De door het waterschap gemaakte kosten worden bijgehouden. (inmiddels: € ██████████)</p> <p>Gemeente NOP heeft toegezegd dat de risicobuffer van ██████████ beschikbaar is.</p> <p>Eerdere aanvraag was niet ontvankelijk.</p>	<p>Afgestemd is dat in de rapportages de totale realisatie wordt weergegeven zonder hierbij een opsplitsing te maken m.b.t. de diverse dekkingsmiddelen (m.u.v. de besteding van de bijdrage van OC&W, ZZL-middelen en de evt. ASF (archeologie)bijdrage.</p> <p>In deze periode zijn middelen vanuit de bijdragen van OC&W, ZZL-gelden en het waterschap (in natura) ingezet.</p>
<p>Voor het project is sprake van meerdere bijdragen. In de template pNN dient in beginsel alleen over inzet van programmamiddelen gerapporteerd te worden. Desondanks is het wenselijk om over het geheel aan beschikbare middelen eenduidig te rapporteren. Daarom zijn alle dekkingsmiddelen in de financiële overzichten opgenomen</p>				

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.

3. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken?

Dekking	Wijze van levering	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ev.
pNN (PFL programma)	Vermogen in de vorm van te verruilen grondposities**	10.287.500 in grondwaarde						
SFL (Flevo-landschap)	Werkkapitaal							
OCW (ministerie)	Conform beschikking d.d. 21-02-2019 en brief PFL d.d. 27-03-2019; in 3 tranches							
ZZL-g (PFL & gem.NOP)	Conform beschikking d.d. 11-04-2019; in 3 jaartranches							
Waterschap ZuiderZeeLand	Conform afspraken SOK 10 dec. 2018							
Gemeente NOP	Conform toezegging							
PFL (ASF)	Incidentele subsidie wordt in 2021 aangevraagd							
Overige bijdragen	Nog geen overige bijdragen aangevraagd							PM

	Gerealiseerd			Verwachte kosten						Totale kosten
	t/m 2019	Jan-aug 2020	sept-dec 2020	Jan-juni 2021	Juli-dec 2021	2022	2023	2024	2025 e.v.	
Grondverwerving										
Inrichting & proceskosten										
Beheer										
Totaal										

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat we op basis van de tussenstand een tekort verwachten tussen de verwachte kosten en de beschikbare dekking. De actualisatie van de businesscase (BC 2020) heeft tot gevolg dat de BC niet meer sluitend is (de oorspronkelijke BC dateerde uit 2017). Deze actualisatie was nodig voor: aanpassing van het prijspeil, het meenemen van de BTW over advies- en uitvoeringswerkzaamheden (was niet meegenomen), het laten vervallen van renteopbrengsten (nu op nul gezet) en het meenemen van de juiste beheerkosten (actuele inzichten). In de BC Schokland is grondverwerving daarbij het meest bepalend en het grootste onderdeel van de begroting.

4. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2020 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
Onderzoek naar haalbaarheid en effectiviteit opzetten grondwater.	Duinzand is te drainerend, het grondwaterpeil kan niet voldoende hoog gezet worden t.p.v. de duinhellingen.	De archeologische waarden worden niet voldoende beschermd. Het project NN Schokland kan niet worden gerealiseerd.	Er is gezocht naar een alternatief voor de bescherming van de archeologische waarden waarbij het niet nodig is om de grondwaterstand in het projectgebied te verhogen. Voordeel kan zijn een kleinere waterbehoefte en minder negatieve uitstraling buiten het plangebied. Hiertoe wordt momenteel de mogelijkheid van lokale infiltratie van bovenaf nader bekeken. Of bovengenoemde nieuwe technieken ook beter werken en positieve effecten daadwerkelijk kunnen worden bereikt zal nog moeten blijken. Of dit financieel ook gunstiger doorwerkt in inrichtingsmaatregelen en of beheer, dient ook vervolgens nog te worden onderzocht. In de volgende rapportage kan hier naar verwachting meer over vermeld worden. Indien nodig zal de escalatieroute zoals vermeld in de ROK gevolgd moeten worden.
Grondverwerving zou duurder kunnen blijken dan begroot	Onvoldoende financiële middelen vanuit de huidige dekking om het gehele project te kunnen realiseren	De BC kan niet sluitend gemaakt worden met de opgave.	Met de inzichten vanuit de grondverwerving van 2020 zien we dit risico optreden. Het sluit aan bij de prijsontwikkelingen in het landbouwgebied waarbij grondprijzen aanzienlijk gestegen zijn en dit een knelpunt wordt voor de BC. Aan oplossingsrichtingen wordt gewerkt.* Stapsgewijze aanpak Aanvullende financiering/ doelstelling bijstellen. Indien nodig zal de escalatieroute zoals vermeld in de ROK gevolgd moeten worden.
Planning en prijspeil	De actualisatie van prijspeil, planning i.c.m. de huidige economische ontwikkelingen kunnen een negatief effect hebben op de BC.	BC niet sluitend.	Zie ook hierboven. Stapsgewijze aanpak Aanvullende financiering/ doelstelling bijstellen Indien nodig zal de escalatieroute zoals vermeld in de ROK gevolgd moeten worden.
Omgeving	Weerstand/ geen medewerking	Procedures/vergunningen worden niet verkregen.	Aandacht voor proces en draagvlak. Wij houden goed contact met de Belangenvereniging Zuid Schokland en we houden de communicatie op orde.

** Om tot een oplossing te komen voor het te verwachten tekort in de BC wordt onderzoek gedaan naar:*

- het verkennen van maatregelen binnen het project en BC om de kosten te beperken (tijdpad, financiële maatregelen, het inbrengen van grond- en beheerkosten)*
- het verkennen van mogelijkheden voor aanvullende financiën (wat kunnen we doen als bijdragende partijen?)*
- het verkennen van mogelijkheden door het beperken van de grondaankoop en realisatie (verkleinen plangebied, uiteraard binnen de projectdoelstellingen)*

Bovenstaande oplossingsrichtingen worden verkend op mogelijkheden en effecten voor zowel de projectdoelstellingen alsook het effect op de BC.

Voor met name de mogelijkheden ten aanzien van inrichting en of beheer, is het nog onzeker of dit daadwerkelijk een oplossing kan bieden voor het te verwachten tekort in de BC.

5. Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?

Ontwikkelingen in het project die mogelijk van invloed zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en waarom.

Het integrale project Schokland heeft natuur- en archeologische doelstellingen.

Wanneer bepaalde projectgronden niet verworven kunnen worden, of de beoogde vernatting niet gerealiseerd kan worden op (een deel van) de projectgronden, dan raakt dit de opgave vanuit archeologische bescherming van het Werelderfgoed Schokland.

6. Financiële gevolgen (in te vullen door projectindiener)

In de eerste helft van 2020 is de BC geactualiseerd.

Verwacht wordt dat ca. [REDACTED] euro aanvullende financiering nodig is om het projectgebied aan te kopen en in te richten.

Dit tekort wordt veroorzaakt door:

1. *Prijstijging in grondverwerving*
2. *Prijspeilstijging bij inrichtingskosten en beheerkosten*
3. *Effecten van BTW, inflatie en rente.*

De verwachting is dat grondprijzen nog verder zullen stijgen. Grondverwerving is de grootste post binnen de BC en vanuit dat oogpunt is snelheid in verwerving gewenst. In de BC uit 2017 werd nog gerekend met renteopbrengsten bij een positieve cash-flow. In de actualisatie is gerekend met nul procent rente vanuit de inzichten van dat moment. Medio 2020 zien we echter dat er sprake is van negatieve rente en mogelijk extra kosten.

De inrichtingsmaatregelen worden opnieuw tegen het licht gehouden (waterhuishoudkundig, natuurtechnisch en of recreatief) waarbij met nieuwe technieken de doelstellingen mogelijk beter gehaald kunnen worden, maar onbekend is nog wat dit voor de inrichtingskosten doet.

Ten aanzien van de verwerving van de flanken zijn er risico's ten aanzien van de grondprijzen voor de eventueel mee te verwerven gronden en opstallen. Deze risico's zijn op dit moment nog aan de orde en kunnen de BC nog beïnvloeden. Ook het pachtvrij maken van twee bedrijven is nog een lopend proces en zal in de eerste helft van 2021 meer financiële duidelijkheid geven.

Na verder onderzoek zullen initiatiefnemers mogelijke oplossingsrichtingen voorleggen aan de beslissingsbevoegde gremia.

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Nieuwe Natuur Oostkant Dronten - projectdeel Staatsbosbeheer
Initiatiefnemer	Gemeente Dronten i.s.m. Staatsbosbeheer
Verantwoordingsperiode	start project t/m 1 okt 2021
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	XXXXXXXXXX <i>concept opgeslagen</i> <i>In te vullen door provincie na akkoord</i>

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuurinrichting	Aantal hectares	(Uiterste datum) oplevering /start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd
Spijkweg (Brunia)	Open water/zoete plas (N04.02)	1,8 ha	Uiterlijk 31-12-2025	19.49.99 ha is in eigendom bij de provincie en zal door de provincie vrij van pacht worden geleverd (streefdatum 16-11-2021). In overleg met partijen loopt de reguliere pacht loopt tot eind 2021.
	Moeras (N05.01)	2,4 ha		
	Kruident- faunairijk grasland (N12.02)	5,6 ha		
	Vochtig bos met productie (N16.04)	9,7 ha		
Stobbenweg	Droog bos met productie (N16.03)	2,4 ha	Uiterlijk 31-12-2025	2.41.31 ha is in eigendom bij de provincie en zal door de provincie vrij van pacht worden geleverd (streefdatum 16-11-2021). In overleg met partijen loopt de reguliere pacht loopt tot eind 2021.



Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:

Voor de percelen aan de Spijkweg en de Stobbenweg geldt dat (in gezamenlijk overleg) de grondoverdracht naar Staatsbosbeheer nog niet heeft plaatsgevonden. De bestemmingsplanprocedure is vastgesteld, benodigde vergunningen zijn in voorbereiding. De inrichting van de PNN percelen zal pas plaatsvinden als de grond in eigendom is en/of als de vergunningen zijn verleend. Voor vergunningverlening is het mogelijk noodzakelijk dat de bestemmingsplanwijziging onherroepelijk is.

Verantwoording

1. **Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode september 2020 tot juni 2021 (in te vullen door projectindieners)**
Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

- Eventuele onderzoeken en naderen planontwikkeling
- Grond
- Financiën
- Draagvlak/communicatie
- Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners
- Juridisch-planologisch
- Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?
- Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

Grond

De grondoverdracht van de percelen aan de Stobbenweg en Spijkweg van het Rijksvastgoedbedrijf naar de provincie Flevoland heeft plaatsgevonden. De provincie Flevoland zal naar verwachting de percelen Q4 2021 pachtvrij leveren aan Staatsbosbeheer. Partijen hebben gezamenlijk besloten dat:

- de oppervlakte aan de Stobbenweg bedraagt ca. 2,4 ha onder andere conform brief 2693706;
- de oppervlakte aan de Spijkweg bedraagt ca. 19,5 ha, gedeeltelijk belast met een opstalrecht voor gemeente Dronten t.b.v. het landschapskunstwerk RIFF.

Financiën

Ten behoeve van de toename van dagelijks beheerlast bij het Landschapskunstwerk RIFF zal de provincie bij levering een eenmalige bijdrage betalen van € 50.000,- conform brief 2701453. De tot heden gerealiseerde kosten bestaan uit kosten van projectleiding (eigen uren SBB), en uitbestede engineering (VO/DO, raming, vergunningsaanvragen, ecologisch en archeologisch onderzoek). Het ontwerp wordt passend gemaakt binnen het beschikbare budget. Onderzocht wordt of er enige inkomsten te genereren zijn uit zandwinning waarmee een deel van de ontgravingskosten zou kunnen worden gedekt.

Draagvlak/communicatie

De projectcommunicatie verloopt hoofdzakelijk via Gemeente Dronten als initiatiefnemer. Bekend is dat een groep ondernemers uit de omgeving algemeen bezwaar heeft tegen de plannen, hetgeen tot vertraging in de uitvoering kan leiden. SBB zal bij de uitvoering t.z.t. communiceren via de website/boswachtersblog.

Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners

De samenwerking tussen de projectindieners gemeente Dronten en samenwerkingspartner SBB verloopt goed. De gemeente zorgt voor de bestemmingsplanprocedure. De gemeente onderhoudt het contact met de andere stakeholders (agrarisch ondernemers). Staatsbosbeheer heeft ad hoc contact met de stakeholders waar nodig voor de afstemming van de plannen.

Juridisch-planologisch

Voor de realisatie zijn de volgende vergunningen nodig: omgevingsvergunning, watervergunning en ontgrondingsvergunning. Voor de omgevingsvergunning is een archeologisch onderzoek noodzakelijk. Een eerste fase van dit onderzoek is uitgevoerd. Voor het perceel aan de Stobbenweg moet nader archeologisch onderzoek plaatsvinden. Mogelijk volgt hieruit dat er geheel of gedeeltelijk geen bosaanplant kan plaatsvinden. Voor het perceel aan de Spijkweg zijn er waarschijnlijk geen beperkingen.

Planning en voortgang

In de periode april - juli wordt het oorspronkelijke SO van Eelerwoude en Hofstra-Heersche verder uitgewerkt tot VO/DO en raming door ingenieursbureau Movares. Aansluitend worden de vergunningen aangevraagd.

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan
 Zolang de grondoverdracht en de bestemmingsplanwijziging niet definitief is, kan de uitvoering niet starten. Dit leidt er mogelijk toe dat de uitvoering een jaar moet worden uitgesteld van 2021 naar 2022. Indien zich dit voordoet zal het gebruik bij de huidige pachter worden ondergebracht. De verwachting is wel dat het project binnen de termijn uit de Realisatieovereenkomst (31-12-2025) kan worden afgerond.

2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode tot juni 2021) (in te vullen door projectindiener)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken 1 juni 2021	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
<i>Grond* en bestemmingsplanwijziging</i>	<i>Q3 2018 - Q4 2019</i>	<i>In procedure</i>	<i>Nee</i>	<i>Q3 - Q4 2021</i>	<i>Onderhandelingen grondoverdracht nog niet afgerond. Bestemmingsplanprocedure wordt afgerond in Q2 2021 (tenzij er bezwaren worden ingediend)</i>
<i>Vorbereiding inrichting</i>	<i>Q1 2020 - Q4 2020</i>	<i>Loopt</i>	<i>Nee</i>	<i>Q3 2021</i>	<i>Percelen zijn nog in agrarisch gebruik.</i>
<i>Inrichtingsactiviteiten</i>	<i>Q4 2020 - Q4 2020</i>	<i>Start na voorbereiding</i>	<i>Nee</i>	<i>Q4 2021 - Q1 2022</i>	<i>idem</i>
<i>Beheeractiviteiten</i>	<i>Vanaf Q1 2021</i>	<i>Start na uitvoering</i>	<i>Nee</i>	<i>Vanaf Q2 2022</i>	<i>idem</i>

*Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht. Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per eind juni 2019 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project.



3. *Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met oktober 2021 (in te vullen door provincie en projectindienaar)*

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal (ROVK)	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
<i>Grond</i>	€ ██████████	<i>Een toewijzing voor grond die op moment van beschikbaar komen van de grond wordt verrekend.</i>	€ 0	€ 0
<i>Inrichting</i>	€ ██████████	<i>Een toewijzing voor inrichting die voor 80% wordt verrekend op het moment dat de inrichting start en voor 20% nadat de inrichting gereed is</i>	€ 0	€ 0
<i>Beheer</i>	€ ██████████	<i>Een toewijzing voor beheer (10 jaar) die wordt verrekend zodra het beheer start.</i>	€ 0	€ 0

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.

4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindiener)

T.b.v.	Totaal euro's	Gerealiseerd	Prognose					
		tot juni 2021	Juli-dec 2021	2022	2023	2024	2025	2025-2032
Grondverwerving	€ [redacted]	[redacted]	[redacted]					
Inrichting	€ [redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]				
Beheer	€ [redacted]	[redacted]	[redacted]		[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]

Toelichting:

Van de grondverwerving is de verwachting dat deze in 2021 gaat plaatsvinden. De voorbereiding van de inrichting (projectleiding, engineering, vergunningen en onderzoeken) en de start van de inrichting vinden plaats in 2021 en wordt afgerond in 2022. De beheerkosten worden gemaakt na afronding van de inrichting.

5. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
Voortgang grondverwerving	nvt	nvt	nvt
Inrichtingskosten	Inrichtingskosten van oorspronkelijke ontwerp gaan boven budget	Inrichting volgens oorspronkelijke ontwerp niet mogelijk	Ontwerpaanpassing binnen budget
Bestemmingsplanwijziging	Bezwarenprocedures	Vergunningen voor inrichting kunnen (nog) niet worden verleend	Uitstel inrichting



6. *Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?*

Ontwikkelingen in het project die mogelijk van invloed zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en waarom.

7. *Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie*

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Oostvaardersplassengebied
Initiatiefnemer	Staatsbosbeheer
Verantwoordingsperiode	juli t/m december 2019
Uiterste opleverdatum natuur (ROVK)	31-12-2022
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	██████████

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuurinrichting	Aantal hectares	(Uiterste datum) oplevering /start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering
Totaal Bestaat uit: <ul style="list-style-type: none"> - Compensatienatuur - Mitigatie optimaal kiekendieffourageergebied 	-kruiden- en faunarijk grasland -kruiden- en faunarijke akker-ruigteveld -Zoete plas	153 ha	31-12-2022	Zie deelprojecten hieronder
Deelgebied Trekweg	100 % bestaat uit kruiden- en faunarijk grasland.	108 ha	31-12-2022	108 ha is ingezaaid en omrasterd. Inrichtingsmaatregelen m.b.t. poelen en uitkijpunten zijn in uitvoering.

Deelgebied Ibisweg-Noord	Kruiden- en faunarijke akker: strokenteelt met een afwisseling van graan, luzerne en gras/klaver	31 ha	31-12-2022	Deze oppervlakte is sinds 2018 volledig in beheer genomen en valt daarmee buiten de scope van deze rapportage
Deelgebied Hollandse Hout	Vochtig bos met productie	79 ha	31-12-2022	Totale oppervlakte is 79 ha, waarvan 47 ha als bos is/wordt ingeplant.
Zanddepot	Kruiden- en faunarijke akker	35,5 ha	31-12-2022	Deze oppervlakte van 35,5 ha is grotendeel ingezaaid voor strokenteelt. De rest volgt in het voorjaar van 2020.
<p>In de zomer van 2019 heeft een aanbesteding plaats gevonden voor cultuurtechnische en civieltechnische inrichtingsmaatregelen. De realisatie daarvan is in september 2019 gestart. Deze loopt door tot september 2020.</p> <p>Per 31 december 2019 waren de volgende maatregelen uitgevoerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hollandse Hout Zuid: twee poelen aangelegd en een fietspadtracé; 2. Zanddepot: twee poelen aangelegd en een aanvang gemaakt met de ophogingen voor het uitkijkpunt; 3. Trekweggebied: één poel bijna gereed en een aanvang gemaakt met de ophoging voor een uitkijkpunt. <p>De opgave is ten opzichte van de vastgestelde rapportage van 2018 ongewijzigd gebleven.</p>				

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project: de oppervlakte, natuurdoelen en planning zijn ten opzichte van de rapportage 2018 ongewijzigd gebleven. De financiële stand van zaken is gunstiger geworden door een aanbestedingsvoordeel en cofinanciering.

Verantwoording

1. Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode juli tot en met december 2019 (in te vullen door projectindieners) Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd.

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

- Eventuele onderzoeken en naderen planontwikkeling
In heel 2019 zijn geen onderzoeken uitgevoerd, die invloed hebben op de projectrealisatie en planontwikkeling
- Grond en financiën
Alle gronden die onderdeel zijn van de realisatieovereenkomst Nieuwe Natuur zijn in eigendom van Staatsbosbeheer.
- Draagvlak/communicatie
*Met diverse bevoegde gezagen is gedurende het ontwerpproces overleg gevoerd over de uit te voeren maatregelen: met OFGV over de ontgrondingenvergunning, met het waterschap Zuiderzeeland over de vergunning Waterwet, met de gemeenten Lelystad en Zeewolde over de omgevingsvergunning en bestemmingswijziging, met de provincie Flevoland over de ontheffing en vergunning Wet Natuurbescherming.
Na ondertekening van de realisatie-overeenkomst is op basis van het voorontwerp een bewonersavond georganiseerd en is het ontwerp in de projectgroep en klankbordgroep Natura2000 besproken. De wensen zijn in een tabel opgenomen, waarin aangegeven hoe hier mee omgegaan is (wel/niet/gedeeltelijk gehonoreerd). Dit is door SBB teruggekoppeld met de aanwezigen op de bewonersavond en met de klankbordgroep.*
- Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners/kralen
Er is in dit project geen sprake van projectpartners, het is een project alleen van SBB.
- Juridisch-planologisch
Staatsbosbeheer heeft een omgevingsvergunning ontvangen van gemeente Lelystad. Op het grondgebied van gemeente Lelystad moet nog een bestemmingswijziging plaats vinden. Deze bestemmingswijziging wordt gecombineerd met de bestemmingsplanwijziging in Hollandse Hout. Dit moet volgens de ROVK uiterlijk in 2028 in gang worden gezet. De gemeente Zeewolde heeft in 2019 in het bestemmingsplan buitengebied de percelen van Ibisweg Noord de bestemming 'natuur' gegeven.
- Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?
Plantwerk is gestart volgens planning in het vierde kwartaal van 2018. Overig werk is gestart in de zomer van 2019. Afronding conform planning in de loop van 2021 met het plaatsen van vogelkijkhutten. Hiermee worden de afgesproken deadlines gehaald.
- Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan
In 2019 niet aan de orde geweest.
- Stand van zaken met betrekking tot aanvullend voorstel vanuit SBB voor inzet van binnen realisatieovereenkomst resterend beschikbare middelen
Toelichting: In de business case gaat Staatsbosbeheer uit van het verkrijgen van cofinanciering van derden. Afhankelijk van de daadwerkelijke omvang van de te verkrijgen cofinanciering kan het zijn dat niet alle uit pNN toegewezen middelen ingezet worden voor de realisatie en beheer van de in de huidige planuitwerking opgenomen opgave. Afgesproken is daarom dat in dat geval Staatsbosbeheer binnen 5 jaar een beroep kan doen op het resterende budget binnen het maximaal toegewezen bedrag. Voor het beschikbaar stellen van deze middelen is aanvullende besluitvorming van GS nodig. In 2021 kan de financiële balans opgemaakt worden en volgt vanuit SBB een voorstel.

**2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode juli t/m december 2019) (in te vullen door projectindieners)**

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken december 2019	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
<i>Grond*</i>	-				
<i>Vorbereiding inrichting</i> - <i>Vaststellen definitief ontwerp</i>	<i>Afgerond</i>	<i>Ja</i>	<i>ja</i>		
<i>Inrichtingsactiviteiten</i> - <i>Trekweg</i> - <i>Ibisweg-Noord</i> - <i>Hollandse Hout</i> - <i>Zanddepot</i>	<i>Nov 2018 - dec 2021</i>	<i>In uitvoering</i>	<i>ja</i>		
<i>Beheeractiviteiten</i> - <i>Trekweg</i> - <i>Ibisweg-Noord</i> - <i>Hollandse Hout</i> - <i>Zanddepot</i>	<i>Gestart</i>	<i>Ibisweg Noord is in beheer genomen.</i>	<i>ja</i>		

*Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht. Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per eind juni 2019 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project.



3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met december 2019 (in te vullen door provincie en projectindienaar)

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Grond	Alle voor het project benodigde gronden zijn beschikbaar. Een deel van de gronden is financieel vertaald binnen het programma (€ [redacted] en een deel niet	n.v.t.		Alle benodigde gronden zijn beschikbaar
Inrichting	€ [redacted]	80% bij start inrichting, rest bij oplevering	€ [redacted]	€ [redacted] (per 31/12/2019)
Beheer	€ [redacted]	Gefaseerd bij start beheer per onderdeel	€ [redacted] (Ibisweg-Noord)	n.v.t.

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.

4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindiener)

T.b.v.	Totaal euro's	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Prognose				
		t/m 2018	juli-dec. 2019	Juli-dec 2019	2020	2021	2022	2023 e.v.
Grondverwerving		-						
Inrichting		█	€ █	-	-	Oplevering inrichting € █		
Beheer		-	-		Start beheer Hollandse Hout € █ Start beheer Trekweg-Zanddepot € █			

5. *Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?*

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
Planning	Aannemer gaat failliet	Stagnatie	Nieuwe aanbesteding. Dit is geen probleem, omdat er een jaar speelruimte is t.o.v. de deadline. Daarnaast is een bankgarantie verkregen.
Planning	Gebrek aan capaciteit bij SBB	Stagnatie	Inhuur van een externe projectleider

N.B. alle vergunningen zijn onherroepelijk, alle onderzoeken zijn uitgevoerd.

6. *Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?*

Staatsbosbeheer heeft ervoor gezorgd dat een deel van het project door Progrond 'om niet' kan worden uitgevoerd met behulp van vermarktbaar klei uit de grote waterpartij in het midden van het Trekweggebied. Omdat de uitgegraven klei niet nodig is voor ophogingen elders, kan deze vermarkt worden. Deze constructie werkt kostenbesparend en de opbrengsten zijn in evenwicht met de kosten. Met Progrond zijn afspraken gemaakt op basis van prestatieverplichting m.b.t. de inrichting van het gebied. Zowel het risico als het voordeel van de vermarktbaar klei ligt dan bij Progrond. De overeenkomst is in december 2019 getekend. Het tekenen was afhankelijk van regelgeving m.b.t. Pfas.

7. *Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie*



Geen.

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Oostvaardersplassengebied
Initiatiefnemer	Staatsbosbeheer
Verantwoordingsperiode	januari t/m juni 2020
Uiterste opleverdatum natuur (ROVK)	31-12-2022
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	■■■■■ <i>concept opgeslagen</i> <i>In te vullen door provincie na akkoord</i>

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuurinrichting	Aantal hectares	(Uiterste datum) oplevering /start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering
Totaal Bestaat uit: - Compensatienatuur - Mitigatie optimaal kiekendieffourageergebied	-kruiden- en faunarijke grasland -kruiden- en faunarijke akker-ruigteveld -Zoete plas	153 ha	31-12-2022	Zie deelprojecten hieronder
Deelgebied Trekweg	100 % bestaat uit kruiden- en faunarijke grasland.	108 ha	31-12-2022	108 ha is ingezaaid en omrasterd. Inrichtingsmaatregelen m.b.t. poelen en uitkijkpunten zijn uitgevoerd op de Kijkschermen na

Deelgebied Ibisweg-Noord	Kruiden- en faunarijke akker: strokenteelt met een afwisseling van graan, luzerne en gras/klaver	31 ha	31-12-2022	Deze oppervlakte is sinds 2018 volledig in beheer genomen.
Deelgebied Hollandse Hout	Vochtig bos met productie	79 ha	31-12-2022	Totale oppervlakte is 79 ha, waarvan 47 ha als bos is/wordt ingeplant. Veel van de ingeplante beplanting heeft afgelopen periode erg geleden onder de droogte, zodat een extra inboet noodzakelijk is.
Zanddepot	Kruiden- en faunarijke akker	35,5 ha	31-12-2022	Deze oppervlakte van 35,5 ha is ingezaaid voor strokenteelt en is in 2020 in beheer genomen. De poelen zijn gegraven, struweelbeplanting is aangebracht en uitkijkpunt gerealiseerd op het aanleggen van het Kijkscherm na.
<p>In de zomer van 2019 heeft een aanbesteding plaats gevonden voor cultuurtechnische en civieltechnische inrichtingsmaatregelen. De realisatie daarvan is in september 2019 gestart. Deze loopt door tot december 2020.</p> <p>Per 30 juni 2020 waren de volgende maatregelen uitgevoerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hollandse Hout Zuid: twee poelen aangelegd en een deel van fietspadtracé gereed (deel dicht langs de Lage Vaart nog niet) centrale beheerpad is aangelegd. 2. Zanddepot: twee poelen aangelegd, de ophogingen voor het uitkijkpunt met de verharding, struweelbeplanting langs de A6 kant zijn gereed. 3. Trekweggebied: grondwerk van twee poelen en uitkijkpunten gereed. Natuurvriendelijke oever gereed (Door SBB/Progrond om niet uitgevoerd) <p>De opgave is ten opzichte van de vastgestelde rapportage van 2018 ongewijzigd gebleven.</p>				

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project: de oppervlakte, natuurdoelen en planning zijn ten opzichte van de rapportage 2018 ongewijzigd gebleven. De financiële stand van zaken is gunstiger geworden door een aanbestedingsvoordeel en cofinanciering. Er is een (vaste) bijdrage van Tennet verkregen om een hoger inrichtingsniveau te verkrijgen. Dit i.v.m. met de renovatie van de 380kV lijn naar Diemen. Deze totaal bijdrage van € [REDACTED] wordt in mindering gebracht op de totale inrichtingskosten van het bestek. Er is een bijdrage gedaan in de aanplant door het Bossenfonds en Microsoft. Totaal hebben deze twee organisaties de aanleg van 22 ha bos mogelijk gemaakt. De bijdrage bedroeg € [REDACTED] resp € [REDACTED]. Daarnaast is er een bijdrage in de inrichtingskosten ontvangen van [REDACTED] euro van het windpark Zeewolde.

Dit bedrag valt in 3 delen uiteen: Inrichtingskosten € [REDACTED]. Onvoorzien en kosten directievoering en begeleiding € [REDACTED] en beheerkosten € [REDACTED]. De bewuste bedragen zullen toegerekend worden aan de verschillende kosten (begrotings) onderdelen. De werkzaamheden die Staatsbosbeheer (Progrond) zelf heeft uitgevoerd langs de Trekweg (natuurvriendelijke oever) vertegenwoordigden een waarde van € [REDACTED] euro en komen niet ten laste van het project. Dit kan gezien worden als een eigen bijdrage van Staatsbosbeheer in de werkzaamheden.

Vanwege afspraken die ten tijde van de verwerving van het perceel Ibisweg zijn gemaakt met [REDACTED] moet er nog inrichtingsbudget gereserveerd worden om de afspraken die destijds zijn gedaan na te komen. Het bedrag dat hiervoor gereserveerd is, bedraagt € [REDACTED].

Vanwege de uitzonderlijk droge zomers moet er rekening worden gehouden met een extra inboet van de beplanting. Hiervoor is een extra reservering gedaan van € [REDACTED].

Daarnaast wordt een deel van het gebied Hollandse Hout Zuid (ca 17 ha) door Staatsbosbeheer zelf ingeplant met inlands plantmateriaal dat gebruikt wordt voor de vermeerdering van die inlandse soorten. Dit inplanten wordt op kosten van Staatsbosbeheer zelf gedaan en vormt zo een bijdrage in de realisatiekosten. Deze combinatie met delen bos, randstruwelen, ruigtestrook langs de Lage Vaart, vlierstroken en stroken onder de hoogspanningsleidingen vormen inmiddels een rijk geschakeerd gebied.

Op grond van het bovenstaande bedraagt de extra cofinanciering afgerond € [REDACTED] euro. Dit bedrag is inmiddels als ontvangst op het bedrag geboekt.

Verantwoording

1. Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode jan. tot en met juni 2020 (in te vullen door projectindieners)
Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd.

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

- Eventuele onderzoeken en naderen planontwikkeling
In heel 2019 zijn geen onderzoeken uitgevoerd, die invloed hebben op de projectrealisatie en planontwikkeling
- Grond en financiën
Alle gronden die onderdeel zijn van de realisatieovereenkomst Nieuwe Natuur zijn in eigendom van Staatsbosbeheer.
- Draagvlak/communicatie
*Met diverse bevoegde gezagen is gedurende het ontwerpproces overleg gevoerd over de uit te voeren maatregelen: met OFGV over de ontgrondingenvergunning, met het waterschap Zuiderzeeland over de vergunning Waterwet, met de gemeenten Lelystad en Zeewolde over de omgevingsvergunning en bestemmingswijziging, met de provincie Flevoland over de ontheffing en vergunning Wet Natuurbescherming.
Na ondertekening van de realisatieovereenkomst is op basis van het voorontwerp een bewonersavond georganiseerd en is het ontwerp in de projectgroep en klankbordgroep Natura2000 besproken. De wensen zijn in een tabel opgenomen, waarin aangegeven hoe hier mee omgegaan is (wel/niet/gedeeltelijk gehonoreerd). Dit is door SBB teruggekoppeld met de aanwezigen op de bewonersavond en met de klankbordgroep.*
- Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners/kralen
Er is in dit project geen sprake van projectpartners, het is een project alleen van SBB.
- Juridisch-planologisch
Staatsbosbeheer heeft een omgevingsvergunning ontvangen van gemeente Lelystad. Op het grondgebied van gemeente Lelystad moet nog een bestemmingswijziging plaats vinden. Deze bestemmingswijziging wordt gecombineerd met de bestemmingsplanwijziging in Hollandse Hout. Dit moet volgens de ROVK uiterlijk in 2028 in gang worden gezet. De gemeente Zeewolde heeft in 2019 in het bestemmingsplan buitengebied de percelen van Ibisweg Noord de bestemming 'natuur' gegeven.
- Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?
Plantwerk is gestart volgens planning in het vierde kwartaal van 2018. Overig werk is gestart in de zomer van 2019. Afronding conform planning in de loop van 2021 met het plaatsen van vogelkijkhutten. Hiermee worden de afgesproken deadlines gehaald.
- Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan
Tot 1 juli 2020 niet aan de orde geweest.
- Stand van zaken met betrekking tot aanvullend voorstel vanuit SBB voor inzet van binnen realisatieovereenkomst resterend beschikbare middelen
Toelichting: In de business case gaat Staatsbosbeheer uit van het verkrijgen van cofinanciering van derden. Afhankelijk van de daadwerkelijke omvang van de te verkrijgen cofinanciering kan het zijn dat niet alle uit pNN toegewezen middelen ingezet worden voor de realisatie en beheer van de in de huidige planuitwerking opgenomen opgave. Afgesproken is daarom dat in dat geval Staatsbosbeheer binnen 5 jaar een beroep kan doen op het resterende budget binnen het maximaal toegewezen bedrag. Voor het beschikbaar stellen van deze middelen is aanvullende besluitvorming van GS nodig. In 2021 kan de financiële balans opgemaakt worden en volgt vanuit SBB een voorstel.

**2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode jan t/m juni 2020) (in te vullen door projectindieners)**

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken juni 2020	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
<i>Grond*</i>	-				
<i>Vorbereiding inrichting</i> <ul style="list-style-type: none">- Vaststellen definitief ontwerp	<i>Afgerond</i>	<i>Ja</i>	<i>ja</i>		
<i>Inrichtingsactiviteiten</i> <ul style="list-style-type: none">- Trekweg- Ibisweg-Noord- Hollandse Hout- Zanddepot	<i>Nov 2018 - dec 2021</i>	<i>In uitvoering</i>	<i>ja</i>		<i>Locatie van een van de kijkschermen in de Hollandse Hout zuid wordt aangepast naar geschiktere locatie</i>
<i>Beheeractiviteiten</i> <ul style="list-style-type: none">- Trekweg- Ibisweg-Noord- Hollandse Hout- Zanddepot	<i>Gestart</i>	<i>Ibisweg Noord is in beheer genomen.</i> <i>Trekweg is in beheer genomen,</i> <i>Zanddepot is in beheer genomen</i>	<i>ja</i>		



		Hollandse Hout is deels in beheer genomen.			
--	--	--	--	--	--

*Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht. Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per eind juni 2019 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project.

3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met december 2019 (in te vullen door provincie en projectindiener)

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Grond	Alle voor het project benodigde gronden zijn beschikbaar. Een deel van de gronden is financieel vertaald binnen het programma (€ [redacted] en een deel niet	n.v.t.		Alle benodigde gronden zijn beschikbaar
Inrichting	€ [redacted]	80% bij start inrichting, rest bij oplevering	€ [redacted]	€ [redacted] (per 30/06/2020)
Beheer	€ [redacted]	Gefaseerd bij start beheer per onderdeel	€ [redacted] (Ibisweg-Noord)	€ [redacted]

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.



4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindieners)

T.b.v.	Totaal euro's	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Prognose				
		t/m 2019	Jan-juni 2021	Juli -dec 2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
Grondverwerving		-						
Inrichting		€ █████	€ █████	█████	█████	█████	Oplevering inrichting € █████	
Beheer		Start beheer Ibisweg € █████	€ █████	Start beheer Hollandse Hout € 348.386 Start beheer Trekweg-Zanddepot € █████	€ █████	€ █████	€ █████	€ █████

5. *Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?*

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
Planning	Aannemer gaat failliet	Stagnatie	Nieuwe aanbesteding. Dit is geen probleem, omdat er een jaar speelruimte is t.o.v. de deadline. Daarnaast is een bankgarantie verkregen.
Planning	Gebrek aan capaciteit bij SBB	Stagnatie	Inhuur van een extern personeel Inhuur van uitvoerend personeel van aannemers

N.B. alle vergunningen zijn onherroepelijk, alle onderzoeken zijn uitgevoerd.

6. *Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?*

Staatsbosbeheer heeft ervoor gezorgd dat een deel van het project door Progrond 'om niet' kan worden uitgevoerd met behulp van vermarktbaar klei uit de grote waterpartij in het midden van het Trekweggebied. Omdat de uitgegraven klei niet nodig is voor ophogingen elders, kan deze vermarkt worden. Deze constructie werkt kostenbesparend en de opbrengsten zijn in evenwicht met de kosten. Met Progrond zijn afspraken gemaakt op basis van prestatieverplichting m.b.t. de inrichting van het gebied. Zowel het risico als het voordeel van de vermarktbaar klei ligt dan bij Progrond. De overeenkomst is in december 2019 getekend. Het tekenen was afhankelijk van regelgeving m.b.t. Pfas. De werkzaamheden zijn inmiddels uitgevoerd.

7. *Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie*

**Oppervlakten Hollandse Hout Zuid**

			Gemeten	Gewenst	Verschil
Totaal Kadastraal			78.59.91		
Overige ruimtes			30.85.00		
	waarvan poelen voor Windpark Zeewolde		11.72		
Aangeplant bos	Microsoft – NCF*	10.00.23		10.00.00	23
	NBF*	12.02.21		12.00.00	221
	Zanddepot*	9.91.25		9.91.22	3
	Entreegebied	4.42.09		4.42.00	9
	Tom's Creek* dls	2.99.98		3.00.00	-2
	Windpark zeewolde* dls	1.39.00		1.33.61	539
	RVB	1.25.30		1.25.25	5
	Huttopia	5.74.85		6.62.00	-8715
	SUBTOTAAL BOSOPPERVLAKTE		47.74.91		
Verschil			0		

*Gerealiseerd *dls deels gerealiseerd

Kadastrale oppervlakte komt overeen met gegevens van SBB in geoweb * ge*

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Eemvallei-Zuid (incl. kralen Speelwildernis, Voedselbossen, Vliervelden)
Initiatiefnemer	Staatsbosbeheer ism kralen
Verantwoordingsperiode	Januari t/m juni 2020
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	██████████

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuurinrichting	Aantal hectares	(Uiterste datum) oplevering /start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd
Eerste fase	Voedsel)bos kruiden- en faunarijk grasland (incl. graspaden) Ruigteveld Struweel Water Verharding	30,1 ha boswetcompensatie 7,8 ha 8,2 ha 0,4 ha 2,8 ha 1,2 ha	Uiterlijk 31-12-2025	De inrichtingsopgave van fase 1 is afgerond (basisgrid van 50,5 ha) door SBB (de ketting houder). De kraal Vliervelden is klaar. Voor de kraal Voedselbos is door SBB 30,1 ha basisbos gerealiseerd, die de komende plantseizoenen nog wordt aangevuld/doorgeplant. De kraal Speelwildernis moet nog als speelbos worden ingericht. Voor de nadere inrichting van de kralen Voedselbos en Speelwildernis zullen nog programmamiddelen worden ingezet. Met de inrichting van het basisbos voor het voedselbos (30,1 ha) is aan de boscompensatieverplichting voor RWS is voldaan.

Tweede fase		14 ha	Uiterlijk 31-12-2025	0 ha
Derde fase		ntb		0 ha
Vierde fase		ntb		0 ha

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:

Voor de vervolgfases 2 t/m 4 geldt dat als gevolg van gestegen grondprijzen en het ontbreken van medewerking van eigenaren en nieuwe inzichten (veiligheidszones en slagschaduw windmolens, geluidcontouren wegverkeer) onduidelijk is of de vervolgfases wel kunnen worden gerealiseerd op de beoogde locaties. Met de provincie is afgesproken dat er in een fasedocument voor de resterende opgaven, voor 1 juli 2020 een voorstel is over hoe om te gaan met deze situatie in relatie tot de afspraken van de ROVK. Vanuit de gemeente Almere wordt een kwartiermaker ingeschakeld om de realisatie van de resterende opgave pNN voor de Eemvallei voor te bereiden.

Verantwoording

1. *Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode januari tot en met juni 2020 (in te vullen door projectindieners)*
Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

- Eventuele onderzoeken en naderen planontwikkeling
- Grond
- Financiën
- Draagvlak/communicatie
- Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners/kralen
- Juridisch-planologisch
- Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?
- Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

Grond

De grond voor realisatie van Eemvallei-Zuid 1e fase is in eigendom bij Staatsbosbeheer. Voor de vervolgfases is de grondverwerving nog niet gerealiseerd. Binnen het project is een ruilgrondpositie beschikbaar als onderdeel van het toegewezen programmavermogen.

Financiën

De tot heden gerealiseerde kosten bestaan uit kosten van procesmanagement (eigen uren SBB en inhuur personeel), uitbestede engineering (DO, TO/bestek en archeologisch onderzoek) en kosten van uitvoering door aannemers. Voor het casco van wegen, paden en waterberging zijn daarnaast ook kosten gemaakt voor bijdragen aan kavelwegen van derden.

Sommige kavelwegen liggen op de grens van het plangebied Eemvallei en sommige door het gebied. In de situatie op de grens, maakt SBB afspraken met de kavelwegvereniging over een afkoopsom voor inrichting en beheer waarbij de kavelwegvereniging de weg realiseert en waarbij de ondergrond die eventueel van SBB is wordt overgedragen aan de vereniging omdat SBB niet in de kavelwegvereniging wil deelnemen (tot nu toe alleen aan de orde bij Eemgoed /Omwonenden). In het geval van een weg door het plangebied heen is SBB volledig eigenaar en legt SBB de kavelweg aan en beheert die, waarbij geen sprake is van verrekening.

St. Voedselbosbouw heeft een deel van het budget van Beplanting gedeclareerd voor planuitwerking en begeleiding. De overige kosten van het onderdeel beplanting zijn kosten voor de aanschaf van plantmateriaal en uitvoering van het plantwerk. Natuurboerderij de Vliervelden heeft kosten gemaakt voor inrichting van de het begrazingsgebied in perceel Noord. Voor Speelwildernis is een eerste declaratie bij SBB gedaan voor de ontwerpuitwerking. Er is voldoende budget om de 1^e fase te realiseren.

Draagvlak/communicatie

Voor het project Eemvallei hebben de samenwerkingspartners projectinformatie op hun websites gezet en op elkaar afgestemd. Ook zijn er verschillende informatieavonden georganiseerd die goed werden bezocht en waaruit belangstelling in positieve zin kan worden afgeleid. Daarnaast vervult SBB een rol als aanspreekpunt voor particuliere initiatiefnemers (buren) en kavelwegverenigingen. Er wordt een feestelijke opening voor bestuurders en publiek voorbereid.

Afspraken en samenwerking met de Kralen

De samenwerking met de 'Kralen' verloopt goed. Staatsbosbeheer voert het overkoepelend projectmanagement, o.a. bewaking van de voortgang en het budget en rapportage daarover aan de provincie. SBB zorgt voor organisatie, voorzitterschap en verslaglegging van de projectgroepbijeenkomsten van de 4 samenwerkingspartners. Waar nodig ondersteunt SBB de projectpartners,

bijvoorbeeld door het machinaal planten van de basisbeplanting van het voedselbos en door mee te denken over planuitwerking en financiering van de speelwildernis. Inmiddels is ook het zgn. gebruikersoverleg voor de beheerfase opgestart.

Juridisch-planologisch

Voor de realisatie van de 1e fase zijn de benodigde vergunningen verleend: watervergunning en ontgrondingsvergunning. Een omgevingsvergunning behoeft niet te worden verleend omdat de inrichting past binnen het gewijzigde bestemmingsplan. Wel zijn de inrichtingsmaatregelen getoetst aan het archeologisch beleid van de gemeente Almere. Naar aanleiding daarvan is archeologisch onderzoek uitgevoerd en is de inrichting op details aangepast.

Planning en voortgang

De uitvoering van het casco (wandel- en fietspaden, kavelwegen, waterpartijen/wadi's) is gestart vanaf september 2019 en is nagenoeg gereed. Door de natte weersomstandigheden in het afgelopen najaar/winter heeft dit langer geduurd dan gepland. Eén van de kavelwegen zal pas worden afgerond (betonlaag) na afloop van de bouwwerkzaamheden in Oosterwold.

De boscompensatie c.q. het basisgrid van het voedselbos is ook opgeleverd. **In het voedselbos zullen in de daaropvolgende plantseizoenen jaren nog diverse soorten worden 'tussen geplant'** m.b.v. vrijwilligers. Vanwege het droge voorjaar is het waarschijnlijk dat een deel van de aanplant van het basisbos in het aankomend najaar moet worden ingeboet.

De Vliervelden op kavel Noord zijn eveneens gerealiseerd, dit betrof de aanleg van gras/ruigte, struweelhagen en rasters t.b.v. begrazing. De Speelwildernis is nog in voorbereiding. Een ontwerp bureau werkt momenteel i.o.v. Speelwildernis aan de technische uitwerking en vergunningsaanvragen.

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

De uitvoering van de boscompensatie en 1^e fase Eemvallei-Zuid is een jaar later opgeleverd dan gepland a.g.v. het door de gemeente vereiste archeologisch onderzoek. Verder is vertraging ontstaan door natte weersomstandigheden vanaf het najaar 2019.

2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode januari t/m juni 2020) (in te vullen door projectindieneer)

Betreft: 1^e fase Eemvallei

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken juni 2020	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
Grond*	Q4 2017	1 ^e fase grondoverdracht gerealiseerd (50/100)	Ja (1 ^e fase)		
Vorbereiding inrichting	Q3 2017 - Q4 2017	Gereed	Nee	Q3 2017 - Q2 2019	Vertraging i.v.m. archeologisch onderzoek, waardoor inrichting een jaar later is gestart. Inmiddels gereed.
Inrichtingsactiviteiten	Q1 2018 - Q3 2019	In uitvoering	Nee	Q3 2019 - Q2 2020	Vertraging i.v.m. archeologisch onderzoek en weersomstandigheden. Inmiddels grotendeels opgeleverd.
Beheeractiviteiten	Vanaf Q1 2018	Start na uitvoering	Nee	Q2 2020	Gestart na uitvoering inrichtingsactiviteiten

*Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht. Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per eind juni 2019 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project.

3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met juni 2020 (in te vullen door provincie en projectindieners)

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal (ROVK)	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project in fasebesluit I	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Grond	€ ██████	Deels grond (onderdeel van de grondposities in het project) en deels liquide middelen.	€ ██████ (waarvan € ██████ ██████ tbv natuurinrichting en € ██████ voorfinanciering/ inrichting ogv spelregels Oosterwold)	€ ██████ (juni 2020)
Inrichting	€ ██████			
Beheer	€ ██████		€ ██████	€ ██████

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.

	Toekenning ROVK	Toekenning fasebesluit 1	Besteed binnen toekenning fasebesluit 1	Resterend verwacht te besteden binnen toekenning fasebesluit 1	Verwacht restant toekenning fasebesluit 1	Restant toekenning ROVK voor fase 2 e.v.
	A	B	C	D	E (B-C-D)	F (A-B+E)
Verwerving	€ ██████	████████ ████████ ████████	████████ ████████	████████	█	████████
Inrichting	€ ██████	████████	████████	████████	█	████████
Beheer	€ ██████	████████	█	████████	█	████████
Totaal	€ ██████	████████	████████	████████	█	████████

4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindienaar)

T.b.v.	Totaal euro's		Gerealiseerd		Prognose				
			t/m juni 2020	Juli-dec 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Grondverwerving	█	Fase 1	█	█	█	█	█	█	█
		Fase 2 e.v.	█	█	█	█	█	█	█
Inrichting	█ █	Fase 1	█	█	█	█	█	█	█
		Fase 2 e.v.	█	█	█	█	█	█	█
Beheer	█	Fase 1	█	█	█	█	█	█	█ in 2026-2029)
		Fase 2 e.v.	█	█	█	█	█	█	█ in 2026-2029)

* Betreft voorfinanciering kavelwegen en waterberging

Toelichting:

Van de grondverwerving voor de resterende opgave (fase 2 e.v.) is nog niet bekend wanneer deze gaat plaatsvinden. Het resterende budget is daarom gelijk verdeeld over de jaren t/m 2025

Voor de inrichtingskosten geldt dat een deel van de in fase 1 gerealiseerde werkzaamheden nog door de aannemer aan SBB gefactureerd gaan worden. Het nog resterende bedrag voor inrichting is gelijk verdeeld over de jaren tot 2025. Voor de eerste fase betreft dit de kosten van aanvullingen binnen het voedselbos, eventuele inboet, aanleg van de definitieve verharding op een kavelweg en de inrichtingskosten van Speelwildernis. Door een gunstige aanbesteding van het casco en doordat niet alle kavelwegen van derden op de gebiedsgrenzen zullen worden gerealiseerd, blijft er mogelijk budget over van naar huidige inzichten 0,4 mln. Anderzijds is bekend dat St. Voedselbosbouw en Speelwildernis juist een tekort hebben. Indien van toepassing komt hiervoor t.z.t. een voorstel naar de provincie om binnen de budgetten te herverdelen. Daarom is in bovenstaand overzicht voornamelijk uitgegaan van gehele benutting van het budget.

De beheerkosten zijn nog niet besteed, maar dat gaat vanaf nu plaatsvinden. Het beschikbare bedrag is verdeeld over 10 jaar, aangezien de gebruiksovereenkomsten met St. Voedselbos en Speelwildernis voor 10 jaar zijn opgesteld en verwacht wordt dat na 10 jaar de beheerkosten uit hun exploitatie kan worden gedekt.

5. *Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?*

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
<i>Grondverwerving: mate waarin deze kan worden gerealiseerd</i>	<i>Te hoge vraagprijs grond, geen verkoopbereidheid</i>	<i>Hogere aankoopkosten of niet realiseren fase 2 t/m 4</i>	<i>Onderhandeling provincie met grondeigenaren. Alternatieve percelen verwerven.</i>
<i>Inrichtingskosten fase 1: aanleg casco wegen, paden, en watergangen</i>	<i>Schade aan paden en wegen door bouwactiviteiten in de omgeving</i>	<i>kosten door herstel</i>	<i>herstellen</i>
<i>Inrichtingskosten fase 1: Beplanting voedselbos</i>	<i>Het aanslaan van de beplanting is afhankelijk van weersomstandigheden, vraat door fauna, schade door publiek, bouwactiviteiten, etc.</i>	<i>Beplanting slaat gedeeltelijk niet aan</i>	<i>Inboeten</i>
<i>Inrichtingskosten fase 1: Speelwildernis</i>	<i>Budget PNN niet voldoende voor volledige realisatie van speelwildernis en activiteitengebouw</i>	<i>Geen volledige realisatie, geen exploitatiemogelijkheden</i>	<i>Fondsenwerving en subsidieaanvragen voor aanvullend budget</i>

6. *Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?*

Ontwikkelingen in het project die mogelijk van invloed zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en waarom.

**7. Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie**

In tussentijds overleg tussen de provincie en SBB op 11-6-2020 is afgesproken dat bij de tussenrapportages en eindafrekening de kosten van het zgn. 'casco' van wegen, paden en waterberging worden getotaliseerd en naar rato van de totale begroting voor het casco worden verdeeld over de begrotingsposten van het casco. Hiervoor zijn twee redenen: (1) het casco wordt grotendeels door 1 aannemer uitgevoerd waardoor de facturen betrekking hebben op verschillende onderdelen van het casco die niet 1-op-1 zijn terug te verleden naar de in de begroting opgenomen onderdelen en (2) de kosten van projectbegeleiding en engineering waren niet als aparte posten in de begroting opgenomen, maar als een procentuele opslag over die begrotingsposten.

Wegen en paden aanleg (incl kavelontsluitingswegen en bijdragen aan kavelwegen)	€	
Wandel- en fietspaden onverhard	€	22%
Wandel- en fietspaden verhard	€	13%
Kavelontsluitingswegen en bijdragen aan kavelwegen	€	49%
Waterberging	€	
Waterpartijen en wadi's	€	11%
Duikers	€	4%
Totaal casco	€	100%

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Eemvallei-Zuid (incl. kralen Speelwildernis, Voedselbossen, Vliervelden)
Initiatiefnemer	Staatsbosbeheer i.s.m. kralen
Verantwoordingsperiode	1 sep 2020 - 1 juni 2021
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	■■■■■■ <i>concept opgeslagen</i> <i>In te vullen door provincie na akkoord</i>

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuurinrichting	Aantal hectares	(Uiterste datum) oplevering /start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd
<i>Eerste fase</i>	<i>Voedsel)bos</i> <i>kruiden- en faunarijk grasland (incl. graspaden)</i> <i>Ruigteveld</i> <i>Struweel</i> <i>Water</i> <i>Verharding</i>	<i>30,1 ha boswetcompensatie</i> <i>7,8 ha</i> <i>8,2 ha</i> <i>0,4 ha</i> <i>2,8 ha</i> <i>1,2 ha</i>	<i>Uiterlijk 31-12-2025</i>	<i>De inrichtingsopgave van fase 1 is afgerond (basisgrid van 50,5 ha) door SBB (de ketting houder). De kraal Vliervelden is klaar. Voor de kraal Voedselbos is door SBB 30,1 ha basisbos gerealiseerd, die de komende plantseizoenen nog wordt aangevuld/doorgeplant. De kraal Speelwildernis moet nog als speelbos worden ingericht. Voor de nadere inrichting van de kralen Voedselbos en Speelwildernis zullen nog programmamiddelen worden ingezet.</i>

				<i>Met de inrichting van het basisbos voor het voedselbos (30,1 ha) is aan de boscompensatieverplichting voor RWS is voldaan.</i>
<i>Tweede fase</i>		<i>14 ha</i>	<i>Uiterlijk 31-12-2025</i>	<i>0 ha</i>
<i>Derde fase</i>		<i>ntb</i>		<i>0 ha</i>
<i>Vierde fase</i>		<i>ntb</i>		<i>0 ha</i>

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:

Voor de resterende opgave van 49,1 ha (vervolgfases 2 t/m 4) geldt dat als gevolg van gestegen grondprijzen, planologische onduidelijkheid, het ontbreken van verkoopbereidheid van eigenaren en nieuwe inzichten (veiligheidszones en slagschaduw windmolens, geluidcontouren wegverkeer) er nog geen grondaankoop heeft plaatsgevonden. Om dit proces te bevorderen is een verkenner/aanjager aangesteld door de gemeente Almere. Daarbij heeft de voorkeur om de resterende hectares te realiseren binnen de oorspronkelijke fasen 2 t/m 4. Maar bij onvoldoende perspectief wordt ook buiten deze gebieden gekeken naar realisatiemogelijkheden. Deze aanpak is vastgelegd in het **concept** 2^e fasedocument voor de resterende opgave, dat bij de provincie is ingediend.

Verantwoording

1. *Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode september 2020 tot juni 2021 (in te vullen door projectindieners)*
Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

- Eventuele onderzoeken en naderen planontwikkeling
- Grond
- Financiën
- Draagvlak/communicatie
- Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners/kralen
- Juridisch-planologisch
- Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?
- Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

Grond

De grond voor realisatie van Eemvallei-Zuid 1e fase is in eigendom bij Staatsbosbeheer. Voor de vervolgfases is de grondvererving nog niet gerealiseerd. Binnen het project is een ruilgrondpositie beschikbaar als onderdeel van het toegewezen programmavermogen.

Financiën

De tot heden gerealiseerde kosten bestaan uit kosten van procesmanagement (eigen uren SBB en inhuur personeel), uitbestede engineering (DO, TO/bestek en archeologisch onderzoek) en kosten van uitvoering door aannemers. Voor het casco van wegen, paden en waterberging zijn daarnaast ook kosten gemaakt voor bijdragen aan kavelwegen van derden. Sommige kavelwegen liggen op de grens van het plangebied Eemvallei en sommige door het gebied. In de situatie op de grens, maakt SBB afspraken met de kavelwegvereniging over een afkoopsom voor inrichting en beheer waarbij de kavelwegvereniging de weg realiseert en waarbij de ondergrond die eventueel van SBB is wordt overgedragen aan de vereniging omdat SBB niet in de kavelwegvereniging wil deelnemen. In het geval van een weg door het plangebied heen is SBB volledig eigenaar en legt SBB de kavelweg aan en beheert die, waarbij geen sprake is van verrekening.

St. Voedselbosbouw heeft een deel van het budget van Beplanting gedeclareerd voor planuitwerking en begeleiding. De overige kosten van het onderdeel beplanting zijn kosten voor de aanschaf van plantmateriaal en uitvoering van het plantwerk. Natuurboerderij de Vliervelden heeft kosten gemaakt voor inrichting van de het begrazingsgebied in perceel Noord. Voor Speelwildernis zijn declaraties bij SBB gedaan voor de ontwerpuitwerking en archeologisch onderzoek. Er is voldoende budget om de 1^e fase te realiseren.

Draagvlak/communicatie

*Voor het project Eemvallei hebben de samenwerkingspartners projectinformatie op hun websites gezet en op elkaar afgestemd. Ook zijn er verschillende informatieavonden georganiseerd die goed werden bezocht en waaruit belangstelling in positieve zin kan worden afgeleid. Daarnaast vervult SBB een rol als aanspreekpunt voor particuliere initiatiefnemers (buren) en kavelwegverenigingen. Een feestelijke opening heeft i.v.m. Corona nog niet plaatsgevonden. Het gebied is voorzien van informatiepanelen waarop de initiatieven van de 4 projectpartners zijn beschreven. **Op de panelen wordt de financiering vanuit het PNN vermeld met logo's van PNN en Provincie Flevoland.***

Afspraken en samenwerking met de Kralen

De samenwerking met de 'Kralen' verloopt goed. Staatsbosbeheer voert het overkoepelend projectmanagement, o.a. bewaking van de voortgang en het budget en rapportage daarover aan de provincie. SBB zorgt voor organisatie, voorzitterschap en verslaglegging van de projectgroepbijeenkomsten van de 4 samenwerkingspartners. Waar nodig ondersteunt SBB de projectpartners,

bijvoorbeeld door het machinaal planten van de basisbeplanting van het voedselbos en door mee te denken over planuitwerking en financiering van de speelwildernis. Inmiddels is ook het zgn. gebruikersoverleg voor de beheerfase opgestart.

Juridisch-planologisch

Voor de realisatie van de 1e fase zijn de benodigde vergunningen verleend: watervergunning en ontgrondingsvergunning. Een omgevingsvergunning behoeft niet te worden verleend omdat de inrichting past binnen het gewijzigde bestemmingsplan. Wel zijn de inrichtingsmaatregelen getoetst aan het archeologisch beleid van de gemeente Almere. Naar aanleiding daarvan is archeologisch onderzoek uitgevoerd en is de inrichting op details aangepast.

Planning en voortgang

De uitvoering van het casco (wandel- en fietspaden, kavelwegen, waterpartijen/wadi's) is gestart vanaf september 2019 en is nagenoeg gereed. Eén van de kavelwegen zal pas worden afgerond (betonlaag) na afloop van de bouwwerkzaamheden in Oosterwold die momenteel nog in volle gang zijn.

De boscompensatie c.q. het basisgrid van het voedselbos is ook opgeleverd. In het voedselbos zullen in de komende plantseizoenen nog diverse soorten worden 'tussen geplant' m.b.v. vrijwilligers. Vanwege het zeer droge voorjaar na de aanplant is een aanzienlijk deel van de aanplant van het basisbos niet aangeslagen en zal deze in het aankomend najaar moeten worden ingeboet.

De Vliervelden op kavel Noord zijn eveneens gerealiseerd, dit betrof de aanleg van gras/ruigte, struweelhagen en rasters t.b.v. begrazing. De Speelwildernis is nog in voorbereiding. Een ontwerp bureau heeft het ontwerp verder uitgewerkt. Er heeft archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Een volgende stap betreft de vergunningsaanvragen. St. Speelwildernis heeft een LEADER-subsidie verworven om een groter deel van het plan te kunnen uitvoeren dan wat met alleen het PNN-budget mogelijk was.

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

De uitvoering van de boscompensatie en 1^e fase Eemvallei-Zuid is een jaar later opgeleverd dan gepland a.g.v. het door de gemeente vereiste archeologisch onderzoek. Verder is vertraging ontstaan door natte weersomstandigheden vanaf het najaar 2019. Dit heeft geen invloed op de eindtermijn van 2025.

2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode sep 2020 tot juni 2021) (in te vullen door projectindiener)

Betreft: 1^e fase Eemvallei

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken 1 juni 2021	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
Grond*	Q4 2017	1 ^e fase grondoverdracht gerealiseerd (50/100)	Ja (1 ^e fase)		
Vorbereiding inrichting	Q3 2017 - Q4 2017	Gereed	Nee	Q3 2017 - Q2 2019	Vertraging i.v.m. archeologisch onderzoek, waardoor inrichting een jaar later is gestart. Inmiddels gereed.
Inrichtingsactiviteiten	Q1 2018 - Q3 2019	Gereed m.u.v. Speelwildernis	Nee	Q3 2019 - Q2 2020	Casco wegen en paden, basisgrid voedselbos en begrazingsgebied Vliervelden zijn gereed. Speelwildernis in voorbereiding.
Beheeractiviteiten	Vanaf Q1 2018	Start na uitvoering	Nee	Q2 2020	Gestart na uitvoering inrichtingsactiviteiten

*Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht. Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per eind juni 2019 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project.

3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met juni 2020-2021 (in te vullen door provincie en projectindieners)

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal (ROVK)	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project in fasebesluit I	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Grond	€ █████	Deels grond (onderdeel van de grondposities in het project) en deels liquide middelen.	€ █████ mln (waarvan € █████ tbv natuurinrichting en € █████ voorfinanciering/ inrichting ogv spelregels Oosterwold)	€ █████ (Inrichting incl. voorfinanciering)
Inrichting	€ █████			
Beheer	€ █████			

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.

	Toekenning ROVK	Toekenning fasebesluit 1	Besteed binnen toekenning fasebesluit 1	Resterend verwacht te besteden binnen toekenning fasebesluit 1	Verwacht restant toekenning na uitvoering fase 1	Restant beschikbaar ROVK voor fase 2 e.v.
	A	B	C	D	E (B-C-D)	F (A-B+E)
Verwerving	€ █████	█████	█████			█████
- Projectgronden fase 1		█████	█████			
- Aankoop fase 2		█████	█████	█████	█████	
- Kosten mbt spelregels Oosterwold		█████	█████	█████	█████	
Inrichting	€ █████	█████	█████	█████	█	█████
Beheer	█████	█████	█	█████	█	█████
Totaal	€ █████	█████	█████	█████	█████	█████

4. *Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindiener)*

T.b.v.	Totaal euro's		Gerealiseerd	Prognose					
			tot juni 2021	Juli-dec 2021	2022	2023	2024	2025	
Grondverwerving	█	Fase 1	█	█	█	█	█	█	
		Fase 2 e.v.	█	█	█	█	█	█	
Inrichting	█ █	Fase 1	█	█	█	█	█	█	
		Fase 2 e.v.	█	█	█	█	█	█	
Beheer	█	Fase 1	█	█	█	█	█	█	█ in 2026-2030)
		Fase 2 e.v.	█	█	█	█	█	█	█ in 2026-2030)

* *Betreft voorfinanciering kavelwegen en waterberging*

Toelichting:

Van de grondverwerving voor de resterende opgave (fase 2 e.v.) is nog niet bekend wanneer deze gaat plaatsvinden. Het resterende budget is daarom gelijk verdeeld over de jaren t/m 2025. Ook het nog resterende bedrag voor inrichting is gelijk verdeeld over de jaren tot 2025. Voor de eerste fase betreft dit de kosten van aanvullingen binnen het voedselbos, eventuele inboet, aanleg van de definitieve verharding op een kavelweg en de inrichtingskosten van Speelwildernis. Vooralsnog wordt uitgegaan van gehele benutting van het budget.

De beheerkosten zijn nog niet besteed, maar dat gaat vanaf dit jaar plaatsvinden. Het beschikbare bedrag is verdeeld over 10 jaar, aangezien de gebruiksovereenkomsten met St. Voedselbos en Speelwildernis voor 10 jaar zijn opgesteld en verwacht wordt dat na 10 jaar de beheerkosten uit hun exploitatie kan worden gedekt.

5. *Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?*



Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
<i>Grondverwerving: mate waarin deze kan worden gerealiseerd</i>	<i>Te hoge vraagprijs grond, planologische onzekerheid, geen verkoopbereidheid grondeigenaren.</i>	<i>Hogere aankoopkosten of niet realiseren resterende opgave</i>	<i>Verkenner/aanjager. Onderhandeling met grondeigenaren en projectontwikkelaars. Alternatieve percelen verwerven.</i>
<i>Inrichtingskosten fase 1: aanleg casco wegen, paden, en watergangen</i>	<i>Schade aan paden en wegen door bouwactiviteiten in de omgeving</i>	<i>kosten door herstel</i>	<i>herstellen</i>
<i>Inrichtingskosten fase 1: Beplanting voedselbos</i>	<i>Het aanslaan van de beplanting is afhankelijk van weersomstandigheden, vraat door fauna, schade door publiek, bouwactiviteiten, etc.</i>	<i>Beplanting slaat gedeeltelijk niet aan</i>	<i>Inboeten</i>
<i>Inrichtingskosten fase 1: Speelwildernis</i>	<i>Budget PNN niet voldoende voor volledige realisatie van speelwildernis en activiteitengebouw</i>	<i>Geen volledige realisatie, geen exploitatiemogelijkheden</i>	<i>Fondsenwerving en subsidieaanvragen voor aanvullend budget. Inmiddels hebben zij hiervoor een Leader subsidie verworven.</i>

6. *Zijn er ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?*

Ontwikkelingen in het project die mogelijk van invloed zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en waarom.

7. *Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie*

Fase 2!!!!

Template halfjaarlijkse projectrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Versie mei 2019

Titel project	Noorderwold-Eemvallei Inclusief: - Mijn Stukje Natuur en Pioniernatuur
Initiatiefnemer	Stichting Flevo-landschap ism kralen
Periode	12 juli 2018 t/m 31 december 2018

Realisatieopgave totale project: minimaal 206 ha waarvan opgenomen in de eerste fase van minimaal 136,6 ha, waarvan 104 ha compensatienatuur (36 ha boswetcompensatie en 68,5 ha moeras (EHS) compensatie) + inspanningsverplichting voor 69,4 ha

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuur	Aantal hectares	(Uiterste datum) oplevering /start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd
1 ^e fase	- Bos (compensatienatuur) - Moeras (compensatienatuur) - Kruiden- en faunarijk grasland - Ruigtevelden - Experimenteerruimte - Kraal MSN - water	36 ha 68,5 ha 11 ha 2,0 ha 10 ha 1 ha 6 ha	31-03-2021 31-12-2021 31-12-2025	geen
2 ^e fase	ntb	69,4 ha	31-12-2025	geen
3 ^e en 4 ^e fase	ntb	Ntb	Niet gedefinieerd	geen

Aanscherping realisatieopgave: (+reden)

In de ROK is voor de opgave in fase 1 uitgegaan van realisatie van 136,6 hectare natuur in combinatie met 40 hectare landbouw in fase 1.

Op circa 10 hectare in fase 1 zal bestaande landbouw blijven, de overige gronden uit fase 1 krijgen echter ook een natuurbestemming. Dit komt voort uit de randvoorwaarden zoals gesteld worden bij levering van de percelen van provincie. Deze percelen zullen een natuurinvulling krijgen met ondergeschikt aan natuur vormen van agrarisch medegebruik.

De realisatie van het aantal hectare natuur zal in fase 1 daarom uitkomen op circa 166 hectare.

1. Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie vanaf de start van de realisatie tot 31-12-2018 (in te vullen door projectindieners)

Grond

De gronden voor fase 1 zijn verkregen door een ruiling die plaats heeft gevonden in juni 2017 en zijn ingebracht in juli 2018 bij het tekenen van de realisatieovereenkomst. Twee percelen, kavel 3 en kavel 8, zullen conform vastgelegde afspraken, nog geleverd worden door provincie aan Stichting Flevo-landschap.

Financiën

In 2018 komen ten laste van het project in **totaal € 15.380.358** aan kosten. Hiervan is € [REDACTED] aan grond ingebracht, zijn kosten samenhangend met grond gemaakt en zijn kosten voor de inrichting gemaakt. Deze laatste kosten hangen samen met de onderzoeken voor en het opstellen van het bestemmingsplan. Tenslotte zijn er kosten voor projectmanagement gemaakt. De projectgronden hebben een netto saldo opgeleverd in 2018.

De ambitie van het project Noorderwold is groter dan vanuit de toewijzing PNN gerealiseerd kan worden. Mede daarom is besloten om een bijdrage vanuit POP 3 aan te vragen. **De bijdrage bedraagt € 990.426,- (bijdrage Flevoland € 495.213,- en bijdrage EU POP3 € 495.213,-)** voor het verleggen van de Wulptocht en koppeling aan het watersysteem Noorderwold. Deze subsidie aanvraag is in september 2018 gedaan. (De toekenning heeft plaatsgevonden in het voorjaar van 2019.)

In het gebied Noorderwold vindt ook de ontwikkeling van Windpark Zeewolde (WPZ) plaats. WPS dient, om het windpark te kunnen realiseren, in het kader van het Natuurnetwerk Nederland compensatiemaatregelen te nemen. Deze compensatie zal landen in Noorderwold fase 1. Er zal 0,61 ha **matig voedselrijk kruiden- en faunarijk grasland en 0,23 ha ruigteveld aangelegd worden**. Flevo-landschap zal dit uitvoeren en financiële vergoeding krijgen van WPX ter grootte van € [REDACTED]

Draagvlak/communicatie

Ten behoeve van communicatie over het project is bij de start van de realisatie een feestelijke bijeenkomst in het veld georganiseerd. Bij deze bijeenkomst was een groot aantal partijen en stakeholders vertegenwoordigd en is het plan goed ontvangen. Ter ondersteuning van de communicatie is een animatiefilm gemaakt over de ambitie en plannen van Noorderwold. Deze animatie is via sociale media breed verspreid.

Juridisch-planologisch

De bestemmingsplanprocedure is opgestart in juli 2018 en het voorontwerp is in december 2018 ter inzage gelegd. Er is op 17 december 2018 een informatiebijeenkomst geweest over de bestemmingsplanprocedure. Van deze inloop is gebruik gemaakt van een grote groep omwonenden. Er zullen nog aanvullende onderzoeken volgen gedurende de bestemmingsplanprocedure die mogelijk tot aanpassingen leiden. De verwachting is dat de procedure in november 2019 is doorlopen.

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?

De realisatie loopt volgens planning; de bestemmingsplanprocedure verloopt volgens plan.

De anterieure overeenkomst met Oosterwold is nog niet getekend. Bij ondertekening moet financiële zekerheid worden afgegeven ten aanzien van de exploitatieafdracht. Omdat er nog onderzoeken lopen naar de haalbaarheid van rood in relatie tot archeologie is ondertekening van de AO vooruitgeschoven.

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan.

De verkrijging van kavel 8 heeft vertraging opgelopen. Dit door een juridische procedure tussen provincie en gebruiker. Beoogd wordt op deze kavel zo spoedig mogelijk te starten met een voorbereidende inrichting anticiperend op de natuurbestemming. Zodra deze kavel geleverd wordt, zal inrichting hiervan starten en kan een aanvang gemaakt worden met daadwerkelijke realisatie van Noorderwold.

Samenwerking ERF

De ambitie voor Noorderwold is realisatie van een integratie van natuur en landbouw. Vanuit PNN kan geen landbouwgrond verworven worden. In samenwerking met ERF wordt wel verkend om landbouwgrond aanpalend of in directe nabijheid van de natuurgronden te verkrijgen.

Daarnaast wordt samen met ERF verkend hoe de experimenteerruimte voor integratie van natuur en landbouw gestalte kan krijgen. Hierin wordt samengewerkt met WUR ten aanzien van een verkenning van de mogelijkheden voor agroforestry. Gezamenlijk is onder andere een excursie gedaan naar een notenteler en is met behulp van een kennisvoucher het concept voor agroforestry nader uitgewerkt.

Samenwerking Kralen

Aan Noorderwold zijn de kralen MSN en Pioniernatuur gekoppeld.

Met Pioniernatuur zijn afspraken gemaakt waarbij op 2 kavels als proeflocatie het concept Pioniernatuur plaats zal vinden en er hierdoor ervaring opgedaan kan worden.

Met MSN loopt een pilot waarbij op 2 pilotlocaties een gebied beschikbaar en in gebruik is voor Mijn Stukje Natuur. Dit wordt begin 2019 geëvalueerd om te zien of dit vervolg kan krijgen. In Noorderwold is, vooruitlopend op een positieve evaluatie, ruimte gereserveerd voor MSN.



2. *Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode vanaf de start realisatie tot 31-12-2018)*
(in te vullen door projectindienner)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken 31-12-2018	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee)	Indien niet volgens planning:		
				Nieuwe startdatum	Nieuwe einddatum	Toelichting op wijziging van planning
Onderzoeken	Juli 2018 t/m nov 2018	gereed	ja			
Bestemmingsplan procedure	Juli 2018 t/m nov 2019	opgestart	Ja			
Vervolgonderzoek; archeologie, water	Jan 2019 t/m juli 2019	Wordt opgestart	ja			
Bijstellen plan	Mei t/m juli 2019	Nog niet aan de orde				
Roodontwikkeling & Oosterwold	Juli 2018 t/m nov 2019	Gesprekken lopen				

Vergunningen	Juli 2019 t/m jan 2020	Nog niet aan de orde				
Bestek en aanbesteding	Nov 2019- feb 2020	Nog niet aan de orde				
Inrichting	Dec 2019- 2022	Nog niet aan de orde				
Grondstrategie fase 2	Juli 2018 t/m april 2020	Loopt				

**3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot 31-12-2018 (in te vullen door provincie en projectindiener)**

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
<i>Grond</i>	Het totaal aan toegewezen middelen voor Noorderwold betreft € [] [] Op basis van de fasedocumenten wordt nader onderscheid gemaakt tussen grond, inrichting en beheer	Beschikbare programmakapitaal voor grond bestaat uit (ruil)grond in bezit van SFL. De projectgronden in fase 1 zijn verworven en worden ingericht.	Voor de eerste fase is een fasebesluit genomen. Hierin is vanuit de toewijzing € [] [] beschikbaar voor de eerste fase ten behoeve van grond inclusief de af te stoten gronden voor rood en landbouw (gezamenlijk € [] [] die door afstoting terugverdiend wordt)	Er is voor € [] [] aan grond door de provincie overgedragen aan SFL. Voor 2019 wordt de overige € [] [] door geleverd aan SFL.
<i>Inrichting</i>		<ul style="list-style-type: none">- dekking bestaat over ruilgrond in bezit van SFL die door verkoop vrij komt tbv inrichtingsbudget.- Bijdrage WPZ voor natuurinrichting van 0,84 ha (compensatienatuur)	Voor de eerste fase is een fasebesluit genomen. Hierin is vanuit de toewijzing € [] [] beschikbaar voor de eerste fase ten behoeve van inrichting.	Er zijn voorbereidende kosten voor inrichting gemaakt over 2018. Deze zijn voorgefinancierd. Er zijn nog geen percelen verkocht om geld vrij te maken tbv het project. Door omstandigheden is een perceel in 2018 nog niet afgestoten.
<i>Beheer</i>		dekking bestaat over ruilgrond in bezit van SFL die door inzet beschikbaar komt om beheer te kunnen betalen	Voor de eerste fase is een fasebesluit genomen. Hierin is vanuit de toewijzing € [] [] beschikbaar voor de eerste fase ten behoeve van beheer.	Het tijdelijk beheer van de projectgronden levert een positief netto saldo op over 2018. Er is nog geen behoefte om grond vrij te maken tbv beheerkosten.

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.

4. *Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindiener)*

Inschatting

T.b.v.:	totaal	gerealiseerd						
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Grond		█	█	█	█	█	█	█
Inrichting		█	█	█	█	█	█	█
Beheer		█	█	█	█	█	█	█
Programmamanagement		█	█	█	█	█	█	█

**deels door inbreng kavel 3 en kavel 8 van provincie*



5. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna? Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen stelt u daarop voor?

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
<i>Procedures, vergunningen</i>	<i>Nader onderzoek nodig, Bezwaren omgeving</i>	<i>Tijd; vertraging Kosten; duurder plan</i>	<i>Planning aanpassen Draagvlak, overleg Ambities bijstellen</i>
<i>grondverwerving</i>	<i>Niet tijdig verkrijgen van grond (op gewenste plek) Kosten grond te hoog</i>	<i>Tijd Alternatieve locatie</i>	<i>Korte en lange termijn perspectief; later alsnog verschuiven naar betere plek</i>
<i>Technische Haalbaarheid archeologie levert beperkingen voor compensatieopgave</i>	<i>Realisatie moeras onder druk Kosten stijgen voor inrichting</i>	<i>Compensatieopgave onder druk BC niet sluitend</i>	<i>Afstemming provincie over alternatieven tav inrichting of maatregelen</i>



6. *Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie*

A large empty rectangular box intended for notes or observations.

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Noorderwold-Eemvallei inclusief de kralen - Mijn Stukje Natuur - Pioniernatuur
Initiatiefnemer	Stichting Flevo-landschap ism de kralen
Verantwoordingsperiode	Januari t/m juni 2019
Akkoord: Registratienr. Provincie Flevoland	■■■■■■ concept opgeslagen In te vullen door provincie na akkoord

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

Fasering (indien van toepassing)	Soort natuurinrichting	Aantal hectares	(Uiterste datum) oplevering / start beheer	Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering
1 ^e fase	- Bos (compensatienatuur)	36	31-03-2021	0 ha gerealiseerd
	- Moeras (compensatienatuur)	68,5	31-12-2021	
	- Kruiden- en faunarijk grasland	11	31-12-2025	
	- Ruigtevelden	2		
	- Experimenteerruimte	10		
	- Kraal MSN	1		
	- Water	6	31-12-2025	

	- Natuur met landbouwkundig medegebruik	30		
2 ^e fase	ntb	40 ha	31-12-2025	0 ha gerealiseerd
3 ^e en 4 ^e fase	ntb		Niet gedefinieerd	0 ha gerealiseerd

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:

1) Uit rapportage t/m 2018: Aanscherping realisatieopgave:

In de ROVK is voor de opgave in fase 1 uitgegaan van realisatie van 136,6 ha natuur in combinatie met 40 ha landbouw in fase 1.

Op circa 10 ha in fase 1 zal bestaande landbouw blijven, de overige gronden uit fase 1 krijgen echter ook een natuurbestemming.

Deze aanpassing komt voort uit de randvoorwaarden zoals gesteld zijn bij doorlevering van percelen van provincie aan Flevo-landschap na ondertekening van de ROVK. Deze percelen zullen een natuurinvulling krijgen met ondergeschikt aan de natuur vormen van agrarisch medegebruik. De realisatie van het aantal ha natuur zal in fase 1 daarom uitkomen op circa 166 ha.

De opgave voor fase 2 is hierdoor ook bijgesteld tot 40 hectare.

2) Archeologie: Het projectgebied kenmerkt zich door een hoge archeologische verwachtingswaarde en de aanwezigheid van de oude Eemvallei.

Het verkennend onderzoek voorafgaand aan het tekenen van de ROVK gaf goede ontwikkelkansen voor het opgestelde ontwerp.

Nader archeologisch onderzoek middels boringen en proefsleufonderzoek in de periode januari t/m juni 2019 hebben echter aangetoond dat niet alle functies op de beoogde plek in het ontwerp haalbaar zijn of dat tenminste de wijze van uitvoering dient te wijzigen om de geprojecteerde functies te realiseren.

Om de nieuwe natuur optimaal te kunnen realiseren zal het ontwerp aangepast worden rekening houdend met randvoorwaarden van archeologie. Dit heeft gevolgen voor de planning van de realisatie, Het vervolg van de bestemmingsplanprocedure zal na het nieuwe ontwerp voortgezet worden.

Verantwoording

1. *Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode januari tot en met juni 2019 (in te vullen door projectindieners)*
Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

Onderzoeken en nadere planontwikkeling

In de periode januari t/m juni zijn op basis van het voorontwerp bestemmingsplan, de bijbehorende onderzoeken en de reacties vervolgonderzoeken uitgezet. Dit betrof nader onderzoek gericht op flora en fauna waaronder ringslang, rugstreeppad en verkenning kiekendief, er is een verkenning opgestart voor het verleggen van de Wulptocht, de randvoorwaarden, afstemming met het waterschap en de benodigde aanvullende onderzoeken en tenslotte archeologisch onderzoek. Om de plannen te toetsen aan de archeologie is er een booronderzoek uitgevoerd om deelgebied 1 nader te onderzoeken naar de haalbaarheid van aanleg van het moeras en de opgenomen roodzoeklocaties. Daarnaast is ten behoeve van de aanleg van het moeras middels proefsleufonderzoek onderzocht of, en hoe diep er resten van de Eemvallei aanwezig zijn in het beoogde plangebied voor moeras. Uit het booronderzoek is gebleken dat het moeras niet op alle plekken op de beoogde diepte aangelegd kan worden vanwege de aangetoonde aanwezigheid van oeverwallen van de Eemvallei en dat één van de twee zoeklocaties rood ongunstig ligt ten aanzien van de loop van de Eemvallei en er op die plek niet gebouwd kan worden. Dit betekent dat een roodzoeklocatie moet schuiven, er voor het moeras ook een verschuiving moet plaatsvinden of maatwerk in het ontwerp toegepast.

Het proefsleufonderzoek heeft duidelijk de bodemopbouw in kaart gebracht, ook ten aanzien van de oeverwal van de Eemvallei. Er zijn met dit proefsleufonderzoek geen archeologische resten aangetroffen als gevolg waarvan de planning of het ontwerp gewijzigd moet worden, los van de toegestane afgravingsdiepte.

De uitkomst van het flora en faunaonderzoek heeft geen gevolgen voor de plannen of planning.

Voor het verleggen van de Wulptocht zal nader onderzoek uitgevoerd worden naar **de risico's van opbarsting**.

Grond

De grond voor fase 1 Noorderwold is nagenoeg verworven. Er resteert nog de overdracht van een tweetal percelen van provincie Flevoland aan SFL. Een rechterlijke procedure tussen provincie en een gebruiker van één van deze percelen heeft geresulteerd in minnelijk overleg en een overeenkomst tussen partijen. Op basis hiervan kan in het najaar van 2019 de overdracht van de gronden aan SFL plaatsvinden waarna ook deze gronden ingericht kunnen worden.

Samen met deze gronden beslaat fase 1 in totaal 185 ha. Hiervan zal circa 166 ha voor natuur ingericht worden. De overige hectares zijn in gebruik voor landbouw (reguliere pacht) en water.

Voor fase 2 loopt er een verkenning of er gronden zijn die verworven kunnen worden aanpalend of in de nabijheid van fase 1. Beoogd wordt dit middels een ruiling te verwerven. Meer duidelijkheid hierover wordt in de zomer van 2019 verwacht. Daarnaast wordt verkend of er voor fase 2 met ontwikkelaars die in het plangebied binnen Oosterwold grondposities hebben een gebiedsgerichte aanpak te creëren voor een combinatie van rood, groen en landbouwontwikkeling. Dit zou passen binnen de ambitie om gronden te verwerven rondom de Eemvallei, binnen Oosterwold.

Tot eind 2020 zullen mogelijkheden verkend worden om rondom de Eemvallei gronden te verwerven. Wanneer dit niet binnen de gestelde planning past of niet haalbaar blijkt vanwege de spelregels of anderszins, dan kan de natuuropgave van fase 2 zeker gesteld en gerealiseerd worden op bestaand eigendom van SFL binnen het plangebied.

Randvoorwaarde bij grondverwerving in fase 2 is dat SFL niet opnieuw risico's die samenhangen met roodrechten binnen het project kan opnemen.

Financiën

De ambitie van het project Noorderwold is groter dan vanuit de toewijzing PNN gerealiseerd kan worden. In 2018 is een POP3 aanvraag gedaan. Deze is in het voorjaar van 2019 toegekend. **De bijdrage bedraagt € 990.426,- (bijdrage Flevoland € 495.213,- en bijdrage EU POP3 € 495.213,-)** voor onderdelen uit het project gericht op het watersysteem Noorderwold en de verbinding en verlegging van de Wulptocht en koppeling aan het watersysteem Noorderwold.

Door de POP3 bijdrage ontstaat er ruimte in project Noorderwold om meer van de ambitie te kunnen realiseren. Dit zal zich vertalen in de realisatie van meer hectares natuur vanuit de PNN middelen.

In het gebied Noorderwold vindt ook de ontwikkeling van Windpark Zeewolde (WPZ) plaats. WPS dient, om het windpark te kunnen realiseren, in het kader van het Natuurnetwerk Nederland compensatiemaatregelen te nemen. Deze compensatie zal landen in Noorderwold fase 1. Er zal 0,61 ha matig voedselrijk kruiden- en faunarijck grasland en 0,23 ha ruigteveld aangelegd worden. Flevo-landschap zal dit uitvoeren en financiële vergoeding **krijgen van WPX ter grootte van € [REDACTED]**. In het projectgebied van fase 1 Noorderwold komen 3 windmolens. SFL zal, zodra deze molens gerealiseerd zijn, een retributievergoeding ontvangen voor deze molens die ten goede kan komen aan het beheer van nieuwe natuur.

Uit een gift is tenslotte nog een bedrag van € [REDACTED] aan het project Noorderwold toegekend. Dit zal ingezet worden voor inrichtingselementen.

Draagvlak/communicatie

Er heeft in deze projectperiode voornamelijk communicatie plaatsgevonden met gemeenten, provincie, waterschap en grondeigenaren over de nadere onderzoeken en uitkomsten van deze onderzoeken. Omdat er vooral onderzoek heeft plaatsgevonden achter de schermen is er nog geen brede communicatie naar buiten geweest. Dit zal weer plaatsvinden op het moment dat het ontwerp of de plannen aangepast zijn en voordat deze in procedure zijn.

De afstemming met gemeente Zeewolde gericht op de planontwikkeling, planologische procedure en benodigde onderzoeken, gemeente Almere en Oosterwold voor de ambities vanuit Almere voor realisatie van groen blauw én de spelregels en de anterieure overeenkomst met Oosterwold, het waterschap voor de hydrologie met betrekking tot de natuur, aanleg van het moeras en het verleggen van de Wulptocht. Voor de archeologie is afgestemd met zowel provincie als gemeente.

Er heeft daarnaast overleg plaatsgevonden met de kralen over het contract, de voortgang en de pachtprijs.

Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners/kralen

Met de kraal Pioniernatuur vindt dit met regelmaat plaats gericht op de twee pilotlocaties Vogelakker en Gruttoakker. De Vogelakker is gelegen binnen het zoekgebied Noorderwold, de Gruttoakker ligt ten zuiden van de Vogelweg buiten het zoekgebied Noorderwold.

Er zijn hierbij afspraken gemaakt voor gebruik van de percelen gedurende 2 jaar; 2019 en 2020. Pioniernatuur overlegt een bouwplan en op basis van goedkeuring voor dit bouwplan is een pachtovereenkomst opgesteld, uitgaande van marktconforme tarieven hiervoor.

Daarnaast wordt tussen Flevo-landschap en Pioniernatuur kennis en ervaring uitgewisseld ten aanzien van de pilotlocaties en vogelakkers.

De kraal Mijn Stukje Natuur is in 2017 gestart op twee pilotlocaties in bestaande natuur van SFL buiten het projectgebied Noorderwold, in Pampushout en in Larserbos. De communicatie tussen deze kraal en SFL hebben in deze periode via de provincie gelopen en zijn gericht geweest op het aflopen van de bestaande gebruikersovereenkomst, de verlenging van de overeenkomst en de evaluatie van het concept MSN op de pilotlocaties bij SFL.

2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode januari t/m juni 2019) (in te vullen door projectindiener)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken juni 2019	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
Onderzoeken	Juli 2018 - nov 2018	gereed	Ja		
Bestemmingsplan-procedure	Juli 2018- Nov 2019	Lopend	nee	Nov 2020	De bestemmingsplanprocedure is in 2018 opgestart. De onderzoeken van 2019 hebben geresulteerd in het moeten aanpassen van het Ontwerp. Op basis daarvan kan de bestemmingsplanprocedure met vertraging weer vervolgd worden.
Vervolgonderzoek: Archeologie, water	Jan 2019 - juli 2019	Niet gereed	Niet gepland	Nov 2019	Het vervolgonderzoek archeologie is afgerond, die van water nog niet.
Bijstellen plan-	Mei 2019 - juli 2019	Niet gereed	Niet gepland	Maart 2020	De resultaten van het vervolgonderzoek archeologie en water hebben meer tijd gevraagd waardoor bijstelling plan nog niet gereed is.
Roodontwikkeling & Oosterwold	Juli 2018 - nov 2019	Niet gereed	nee	Juli 2020	Het bekijken van de afspraken tav roodontwikkeling vindt plaats nadat duidelijkheid is over de resultaten van het archeologisch onderzoek en de betekenis ervan voor de roodzoeklocaties.
Vergunningen	Juli 2019 - jan 2020	Niet gereed	Nee	Juli 2020- dec 2021	Vergunningen volgen nadat het aangepaste plan is goedgekeurd en het ontwerpbestemmingsplan vervolgd is.

Bestek en aanbesteding	Nov 2019 - febr 2020	nee			Nov-feb 2021	
Inrichting	Dec 2019 - 2022	nee				
Grondstrategie fase 2	Juli 2018 - april 2020	nee	nee		Dec 2020	lopend

*Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht. Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per eind juni 2019 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project.

3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met juni 2019 (in te vullen door provincie en projectindiener)

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Grond	Het totaal aan toegewezen middelen voor Noorderwold betreft € [] []. Op basis van de fase-documenten wordt nader onderscheid gemaakt tussen grond, inrichting en beheer.	Beschikbare programmakapitaal voor grond, inrichting en beheer bestaat uit (ruil)grond in het bezit van SFL. De projectgronden in fase 1 zijn verworven en worden ingericht. Inrichting wordt aanvullend gefinancierd met een bijdrage WPZ voor 0,84 ha compensatienatuur.	Voor de eerste fase is een fasebesluit genomen, waarin € [] [] beschikbaar is tbv grond inclusief de af te stoten gronden voor rood en landbouw (gezamenlijk € [] [] die door afstoting terug wordt verdiend).	Zie financieel overzicht
Inrichting			Via het fasebesluit voor de eerste fase is € [] [] beschikbaar gesteld voor de inrichting eerste fase	
Beheer			Via het fasebesluit eerste fase is € [] [] beschikbaar gesteld voor het beheer.	€ []

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template

meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.



4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door projectindienaar)

T.b.v.	Totaal euro's	Gerealiseerd			Prognose				
		Gerealiseerd t/m 2018 (uit vorige rapp.)	Prognose jan-juni 2019	Gerealiseerd jan-juni 2019	Juli-dec 2019	2020	2021	2022	2023 e.v.
Grondverwerving		██████████ ██████████		██████	██████████	██████████	██████████	██████████	██████████
Inrichting		██████████		██████	██████████	██████████	██████████	██████████	██████████
Beheer		██████████		██████	██████████	██████████	██████████	██████████	██████████
Programma-management		██████████		██████	██████████	██████████	██████████	██████████	██████████

*correctie over 2018 voor grondwaarde



5. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna? Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk? (in te vullen door projectindiener)

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Opllossingsrichting/beheersmaatregelen
Procedures, vergunningen	Nader onderzoek nodig, Bezwaren omgeving	Tijd; vertraging Kosten; duurder plan	Planning aanpassen Draagvlak, overleg Ambities bijstellen
grondverwerving	Niet tijdig verkrijgen van grond (op gewenste plek) Kosten grond te hoog	Tijd Alternatieve locatie buiten de Eemvallei	Korte en lange termijn perspectief; later alsnog verschuiven naar betere plek
Technische Haalbaarheid archeologie levert beperkingen voor compensatieopgave	Realisatie moeras onder druk Kosten stijgen voor inrichting	Compensatieopgave onder druk BC niet sluitend	Afstemming provincie over alternatieven tav inrichting of maatregelen

6. Zijn er ontwikkelingen in de **projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?** (invullen door projectindiener)

Ontwikkelingen in het project die mogelijk van invloed zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en waarom.

nvt

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Gouden Randen langs de Pampushout
Initiatiefnemer	Stichting Flevo-landschap
Verantwoordingsperiode	Januari t/m juni 2019
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	eDocs [REDACTED]

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

<i>Fasering/deeltrajecten (indien van toepassing)</i>	<i>Soort natuurinrichting</i>	<i>Aantal hectares</i>	<i>(Uiterste datum) oplevering /start beheer</i>	<i>Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering</i>
Rand 1 Pampushout	Moeras (opt) /ruigte (basis)	8 ha	30-06-2025	0 ha
Rand 2 Galjoottocht	Moeras (opt) /ruigte (basis)	5 ha	30-06-2025	0 ha
Rand 3 Noorderplassen	Moeras (opt) /ruigte (basis)	5,9 ha	30-06-2025	0 ha

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties ook opnemen in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Ontwikkelingen en hun mogelijke consequenties voor het project:
Niet van toepassing. Er zijn op dit moment geen ontwikkelingen die de realisatie van het aantal hectares of de uiterste datum van de beheerfase van de Gouden Randen onder druk zetten.

Verantwoording

1. *Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode januari tot en met juni 2019 (in te vullen door projectindieners)*
Deze toelichting dient als tekstuele toelichting op hetgeen in de onderdelen 2 e/o 3 e/o 4 van deze template wordt gevraagd, consistentie is dus belangrijk!

Geef hier beknopt aan wat de stand van zaken is m.b.t. de projectrealisatie. Besteed daarbij aandacht aan:

Eventuele onderzoeken en nadere planontwikkeling

Archeologie: In de periode van januari t/m juni 2019 heeft nader onderzoek plaatsgevonden naar archeologie voor deeltraject Galjoottocht.

Op verzoek van de gemeente Almere is het ontwerp voor deeltraject Galjoottocht aangepast waarbij op een aantal plekken wat dieper afgegraven wordt en op andere plekken minder diep gegraven wordt. Voor dit nieuwe ontwerp is een inventariserend veldonderzoek Archeologie uitgevoerd.

Op basis van het advies uit dit archeologisch onderzoek is het ontwerp nogmaals aangepast; op bepaalde locaties zal, rekening houdend met archeologische waarden en met instemming van gemeente, minder diep afgegraven worden. Het profiel en de diepte van het te graven tracé is gebaseerd op de wateropgave vanuit Almere die zijn plek krijgt in deze Gouden Rand en daarmee een deel van de inrichtingskosten dekt.

Flora en Fauna: Er heeft met het oog op de realisatie van deeltraject Galjoottocht een verkenning plaatsgevonden van de aanwezige natuurwaarden. Uit deze verkenning zijn geen bijzonderheden gekomen die realisatie in de weg staan.

Geotechnisch: Er is een opbarstrisico onderzoek uitgevoerd voor deeltraject Galjoottocht. Uit het onderzoek komt dat er naar alle waarschijnlijkheid geen sprake is van een opbarstrisico maar dat vervolgonderzoek middels monitoring hierover meer duidelijkheid geeft. De resultaten van deze monitoring worden in de zomer van 2019 verwacht.

Ontwerp: Op basis van het onderzoek en overleg met gemeente is het ontwerp voor Galjoottocht aangepast. Dit ontwerp heeft gevolgen voor de planontwikkeling, de hoeveelheid af te graven grond en daarmee ook voor de vergunningaanvraag en de afzet of afvoer van de hoeveelheid grond.

Grond

De benodigde grond voor de Gouden randen is reeds in eigendom bij Stichting Flevo-landschap. De gronden zijn nu tijdelijk agrarisch verpacht. Per jaar wordt per deeltraject gekeken of de grond, met het oog op realisatie van een gouden rand, opnieuw in pacht uitgegeven kan worden. Op het deeltraject Gouden Rand Noorderplassen ligt nog een tijdelijke bouwweg van de Gemeente Almere. De afspraak is dat deze tijdelijke bouwweg in 2020 op kosten van gemeente Almere weggehaald wordt. Als deze eind 2020 verwijderd is, dan zijn er geen belemmeringen voor het ontwerp van deze Gouden Rand en kan de GR daarna aangelegd worden. Mocht de bouwweg toch later verwijderd worden, dan zal afstemming in de planning en afspraken nodig zijn met Almere.

Financiën

De inrichtingskosten worden gedekt uit een bijdrage van Almere gekoppeld aan een wateropgave van Almere, een bijdrage van Almere gekoppeld aan de ecologische verbindingzone en een aanvulling vanuit Stichting Flevo-landschap. In de periode van januari t/m juni 2019 zijn kosten gemaakt ten behoeve van de realisatie van deeltraject Gouden Rand Galjoottocht.

De kosten hiervan passen binnen de opgestelde begroting. Na de aanbesteding zal blijken of het ontwerp binnen de projectbegroting past. Een goede afzet van de vrijkomende grond is hierbij nog een onzekere factor/ aandachtspunt.

De beheerkosten van de Gouden Randen zullen betaald worden uit de opbrengsten van de verkoop van een perceel ruilgrond dat in bezit is van SFL. Dit perceel is nog niet verkocht. De beheerfase is echter ook nog niet aan de orde en hierin wordt geen belemmering voorzien.

Draagvlak/communicatie

Er is ten behoeve van afstemming en draagvlak met betrokken partijen overleg geweest. Betrokken partijen bij dit project zijn diverse afdelingen binnen gemeente Almere, waterschap Zuiderzeeland en de huidige pachter van de projectgrond en naastliggende grond. Er is niet breed naar buiten gecommuniceerd omdat start van de uitvoering nog niet bekend is (afhangt van verkrijgen vergunningen) en de realisatie niet direct aanwonenden raakt.

Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners/kralen

Zie ook bij draagvlak: met name met gemeente en waterschap vindt nauwe afstemming plaats over de doelen, het combineren van doelstellingen op gebiedsniveau, de wijze van realisatie en afspraken over verantwoordelijkheden tijdens de uitvoering en in de beheerfase.

Juridisch-planologisch

Voor realisatie van de Gouden Rand Galjoottocht zijn in deze rapportageperiode de noodzakelijke vergunningen aangevraagd; een omgevingsvergunning, de watervergunning en ten behoeve van een ontgrondingsvergunning de aanmeldingsnotitie MER. De omgevingsvergunning is in mei 2019 verleend, de aanmeldingsnotitie MER is inmiddels twee keer ingediend en er is eind juni nog geen besluit genomen of er sprake is van MER-plicht. Pas als dit besluit genomen is, kan de ontgrondingsvergunning ingediend worden. De watervergunning is in maart ingediend maar ook nog niet verleend. Omdat vergunningsprocedures veel langer blijken te duren dan vooraf ingepland op basis van de formele proceduredtijd, vertraagd dit de start van de aanleg. Er is intensief contact met partijen over de vergunningverlening en de bereidheid om de vergunningen af te geven is wel uitgesproken.

Planning: loopt de realisatie op schema conform de planuitwerking? Zo niet, wat was/is hiervan de oorzaak? Wat betekent dit voor de realisatiedeadlines die zijn afgesproken?

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

Zie ook bij juridisch-planologisch; het verkrijgen van de benodigde vergunningen vertraagd de start van de uitvoering in het veld. De deadline voor realisatie en oplevering van het project per 30 juni 2025 staat hierdoor echter niet onder druk. De verwachting is dat de vergunningen in de 2^e helft van 2019 verleend worden. Zodra de vergunningen verkregen zijn, kan uitvoering van het eerste deeltraject binnen 6-12 maanden afgerond worden.

Voor de deeltrajecten Noorderplassen en Pampushout wordt verkend hoe de financiering kan plaatsvinden en op welke wijze er koppelingen te leggen zijn met opgave voor water en woningbouw van Almere. Het ontwerp van de GR Noorderplassen wordt hier mogelijk op aangepast. Als de uitgangspunten hierover duidelijk zijn met bijpassende financiering, dan volgt de vergunningenprocedure en het opstellen van bestek en aanbesteding.

2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode januari t/m juni 2019) (in te vullen door projectindiener)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en einddatum	Stand van zaken juni 2019	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee/niet gepland)	Indien niet volgens planning:	
				Nieuwe start- en einddatum	Toelichting op wijziging van planning
GR Galjoottocht	April 2018-juni 2025	In uitvoering	ja		
Financiering inrichtingskosten Galjoottocht door gemeente Almere		Getekende ovk met Almere	ja		
DO Galjoottocht (GT)	Juni-dec 2018	afgerond	ja		
Raming GT	Juni-dec 2018	afgerond	ja		
Archeologisch onderzoek GT	Mei 2018-dec 2018	afgerond	ja		
Opbarstrisico-onderzoek GT	Mei 2018-mei2019	afgerond	ja		
Aangepast DO GT	Jan-juni 2019	afgerond	ja		
Vergunningen	Mei-sept 2019	Niet afgerond	nee	Nov 2019	<i>Vertraging in looptijd, buiten termijnen van procedures waardoor planning wordt aangepast</i>
Bestek en aanbesteding GT	Juni/juli	Niet afgerond	nee	Juli-okt	<i>Afhankelijk van het verkrijgen van de benodigde vergunningen kan de aanbesteding plaatsvinden</i>
Start graafwerkzaamheden GT	Aug 2019-jan2020	nvt			

GR Noorderplassen:	April 2018- juni 2025	In uitvoering	ja		
- Verkenning meekoppelkansen wateropgave en financiering					
- Deadline vaststellen uitgangspunten tav optimum inrichting	Juni 2021				
- Definitief Ontwerp	Dec 2021				
- Vergunningen	Jan-nov 2022				
GR Noorderplassen uitvoering aanleg	Nov 2022				
GR Pampushout	April 2018- juni 2025	In uitvoering	ja		
-aansluiting VO op afronden Pampushout zuid - meekoppelkansen projecten Ecozone - Financiering optimum					
- Deadline vaststellen uitgangspunten tav optimum inrichting	Juni 2022				
- Definitief Ontwerp	Dec 2022				
- Vergunningen	Jan-nov 2023				
GR Pampushout uitvoering aanleg	2024				

**Indien er sprake is van grondruil- of grondaankoopopgave, dit graag separaat opnemen in het overzicht. Bij stand van zaken aangeven hoeveel grond er is verworven/verruild in verhouding tot de totale opgave (bijv: 25/100 ha betekent dat per eind juni 2019 25 van de in totaal 100 te verkrijgen ha beschikbaar zijn voor het project.*

3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met juni 2019 (in te vullen door provincie en projectindienaar)

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Grond	18,94 ha grond beschikbaar	Beschikbare grond = toekenning.		18,94 ha
Inrichting	Indien cofinanciering niet / deels beschikbaar zal voor die delen specifiek beheer worden gevoerd zodat natuurwaarden (basis) verkregen worden.		GR Galjoottocht: - Gemeente Almere wateropgave project Poort € ██████ - Gemeente Almere € ██████ ecozone 2018 - Nationale Postcode Loterijgelden (NPL) Flevoland-landschap € ██████ GR Noorderplassen: Nog geen financiering voor inrichting volgens de optimale variant beschikbaar. GR Pampushout: Nog geen financiering voor inrichting volgens de optimale variant beschikbaar.	Het toegezegde budget zal naar verwachting volledig nodig zijn en ingezet worden voor projectrealisatie.
Beheer	€ ██████ van het areaal ruilgronden worden aangewend voor beheer. Betreffende gronden zijn eigendom van SFL.			Beheer is nog niet aan de orde

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.



4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindiener)

T.b.v.	Totaal euro's	Gerealiseerd	Prognose jan-juni 2019	Gerealiseerd jan-juni 2019	Prognose				
		t/m 2018			Juli-dec 2019	2020	2021	2022	2023 e.v.
Grondverwerving	██████	██████		█					
Inrichting	██████	██████		██████	██████	██████	█		
Beheer	██████						██████	██████	██████

** Het betreft hier de (verwachte inzet van) middelen voor inrichting van de Gouden Randen. Deze middelen zijn verworven uit andere bronnen dan het programmakapitaal (zie tabel 3) en komen derhalve niet ten laste van pNN.

5. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen van de Businesscase beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2019 of daarna?) Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk? (In te vullen door projectindieners)

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
Toezegging RWS voor EHS compensatie	Risico geen bijdrage vanuit EHS compensatie tbv inrichting GR Pampushout	Financiering anders opvangen of inrichting aanpassen	Via provincie wordt RWS op deze verantwoordelijkheid voor de compensatie aangeschreven
GR Noorderplassen krijgt vanuit wateropgave Almere extra randvoorwaarden	Factor tijd en extra kosten inrichting	Vertraging in realisatie Kosten stijgen Kansen voor betere doorstroming en ecologische verbinding	Optimaal combineren van werkzaamheden van de verschillende projecten en financieringsstromen waardoor juist meer mogelijk is
Er treden risico's op agv archeologie, opbarsting of anderszins	Factor tijd, extra kosten of aanpassing van plan	Vertraging, aanpassing plan of inperken ambitie	Plan aanpassen, ambitie bijstellen
Vergunningverlening	Het niet of later verkrijgen van vergunningen	Maatregelen nemen om plannen aan te passen, vertraging in de uitvoering, niet het optimum kunnen realiseren	Aanpassen plannen, aanpassen planning, ruime tijd inplannen voor vergunningentraject
Realisatie Windpark Rodenburg in relatie tot retributie	Windpark Rodenburg wordt niet/later gerealiseerd	Retributie wordt niet, later of slechts deels ontvangen	Risico wordt als klein ingeschat. Plannen zijn in ver gevorderd stadium



6. Zijn er **ontwikkelingen in de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen** en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties? *(in te vullen door projectindiener)*

Ontwikkelingen in het project die mogelijk van invloed zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en waarom.

nvt

7. Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie *(in te vullen door projectindiener)*

nvt

Template halfjaarlijkse verantwoordingsrapportage projecten programma Nieuwe Natuur - realisatiefase

Procesbeschrijving:

De (hoofd)projectindieners ontvangt halfjaarlijks een verantwoordingstemplate van de provincie, die waar mogelijk is ingevuld met projectinformatie.

Projectindieners dient de ontbrekende informatie aan te vullen en de template te retourneren naar de accounthouder van de provincie. De template wordt door het team pNN geverifieerd en indien nodig voorzien van op- en aanmerkingen.

De template incl. opmerkingen wordt besproken tussen accounthouder en projectindieners(s) en waar nodig aangepast.

De gecorrigeerde versie wordt als finale versie aangeboden aan de provincie, indien akkoord na correcties wordt de template ingevoerd in eDocs. De accounthouder informeert de projectindieners(s) wanneer de template akkoord is en geeft het eDocsnummer door nadat de definitieve template als pdf in het systeem is gezet.

Titel project	Gouden Randen langs de Pampushout
Initiatiefnemer	Stichting Flevo-landschap
Verantwoordingsperiode	juli 2019 t/m juni 2020
Akkoord: registratienr. Provincie Flevoland	<i>In te vullen door provincie na akkoord</i>

Uitgangspunten

Inrichtingsopgave

<i>Fasering/deeltrajecten (indien van toepassing)</i>	<i>Soort natuurinrichting</i>	<i>Aantal hectares</i>	<i>(Uiterste datum) oplevering /start beheer</i>	<i>Status: Aantal ha gerealiseerd sinds start uitvoering</i>
Rand 1 Pampushout	Moeras (opt) /ruigte (basis)	8 ha	30-06-2025	0 ha
Rand 2 Galjoottocht	Moeras (opt) /ruigte (basis)	5 ha	30-06-2025	0 ha
Rand 3 Noorderplassen	Moeras (opt) /ruigte (basis)	5,9 ha	30-06-2025	0 ha

Zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het kunnen realiseren van de in de realisatieovereenkomst opgenomen opgave en zo ja, wat zijn daarvan de (mogelijke) consequenties met betrekking tot de te realiseren natuur, planning en financiën? LET OP: de eventuele financiële consequenties moeten ook te herleiden zijn in de tabel met de financiële stand van zaken (punt 3).

Er zijn op dit moment geen ontwikkelingen die de realisatie van het aantal hectare of de uiterste datum voor realisatie van de Gouden Randen onder druk zetten.

Verantwoording

1. Toelichting op de algemene voortgang projectrealisatie periode juli t/m december 2019 en januari t/m juni 2020

De Gouden Randen langs de Pampushout worden per deeltraject uitgewerkt en aangelegd. De Gouden Rand Galjoottocht is daarbij als eerste opgepakt en in 2018/2019 uitgewerkt tot definitief plan en benodigde vergunningaanvragen. Voor de uitwerking van de plannen voor de Galjoottocht wordt nauw afgestemd met de gemeente Almere en het waterschap.

In de Gouden Rand Galjoottocht wordt namelijk een wateropgave van de gemeente Almere meegenomen. Daarnaast is realisatie van de Nieuwe Natuur Galjoottocht voor Almere een belangrijke schakel in de gewenste ecozone tussen Kromslootpark en Noorderplassen. Vanuit deze invalshoeken draagt de gemeente Almere ook financieel bij aan de inrichting van deze Gouden Rand. De Gouden Rand ligt direct tegen de bestaande tocht in eigendom en beheer van het waterschap. Een nauwe afstemming met het waterschap ten aanzien van de waterhuishouding is erop gericht om een optimale inrichting en beheersituatie te realiseren. Het waterschap draagt in natura bij aan realisatie door menskracht te leveren in het voortraject voor het ontwerp.

In de periode juli t/m december 2019 zijn (eindelijk) de benodigde vergunningen verkregen. Echter door nieuwe regelgeving bij projecten waar grond afgegraven en afgevoerd wordt, hetgeen bij de Galjoottocht aan de orde is, was opnieuw onderzoek nodig. Dit heeft het startmoment van uitvoering van het project doen vertragen.

Het pfas onderzoek is in februari 2020 afgerond. De PFAS normen van de grond leverden geen problemen op voor uitvoering. Hierna is het definitieve bestek opgemaakt en is in april 2020 de aanbesteding gestart. Na inschrijvingen is in mei 2020 de opdracht gegund en is begin juni 2020 gestart met de aanleg.

Voor de Gouden Rand Noorderplassen is een voorlopig ontwerp opgesteld dat uitgaat van een beperkte ontgraving en ondiepe Gouden Rand. Dit komt voort uit het grote risico van opbarsting ter plaatse van het beoogde deeltraject Noorderplassen.

Er lopen verkenningen naar het combineren en integraal oppakken van opgaven in het gebied rond de Noorderplassen samen met gemeente Almere en het waterschap. Het gaat hierbij enerzijds om opgaven voor de woningbouw van Almere voldoende afvoercapaciteit te realiseren en anderzijds om een compensatieopgave vanuit NNN gekoppeld aan de realisatie van de ontwikkeling van ecowoningen door Almere. Beide opgaven raken ook het tracé van de Gouden Rand Noorderplassen.

De opgave voor voldoende afvoercapaciteit kan betekenen dat er in aanvulling op de Gouden Rand Noorderplassen een zogenaamde 'bypass' of directe verbinding naar de Noorderplassen gerealiseerd wordt en de Gouden Rand mogelijk toch dieper afgegraven kan worden.

De compensatieopgave voor NNN van gemeente Almere in relatie tot het bouwen van ecowoningen kan tot gevolg hebben dat het tracé voor de Gouden Rand nog aangepast wordt en er extra oppervlakte NNN bij de Gouden Rand komt te liggen.

De aanvullende opgaven zijn echter geen onderdeel van PNN en zullen financieel ook niet op PNN drukken. De gecombineerde opgave kan wel kansen voor PNN bieden; financieel bijdragen aan de inrichtingskosten en een meerwaarde in de natuurkwaliteit en aanvullende hectares.

Het is daarom van belang de opgaven en mogelijkheden voor integrale aanpak in dit stadium te verkennen voordat gestart wordt met een mogelijk te beperkte uitvoering van deze Gouden rand. In de periode juli t/m december is verkend welke opgaven er liggen ten aanzien van de afvoer en is door de gemeente Almere nader onderzoek gestart gericht op welke afvoeropgave er precies ligt, de haalbaarheid van de bypass en de risico's van opbarsting. **Deze onderzoeken zijn nog niet afgerond. In het voorjaar is, mede door corona, de overleggroep niet meer bijeen geweest en is het vervolg stilgevallen.** De verwachting is dat dit in het najaar van 2020 weer opgepakt wordt.

In de periode januari t/m juni is wel verkend welke NNN compensatie opgave er ligt vanuit gemeente Almere in relatie tot bouwen van ecowoningen en andere compensatie van de gemeente en hoe deze NNN compensatie er uit zou moeten zien. Deze compensatie zou aansluitend aan de gouden rand moeten komen waarbij de gouden rand deels naar het westen verschuift om te zorgen voor een voldoende brede NNN corridor tussen woningen en de nieuwe natte as van de gouden rand. Hiervoor zou extra grond verworven moeten worden en het plan van de gouden rand aangepast. Het voorstel hiervoor ligt bij gemeente Almere voor goedkeuring. Verwacht wordt dat hierover na de zomer van 2020 duidelijkheid komt aangezien gemeente Almere belang heeft bij voortgang om ook de ecowoningen bij Noorderplassen te kunnen realiseren.

Eventuele onderzoeken en nadere planontwikkeling

GR Galjoottocht

Door nieuwe wet & regelgeving met betrekking tot het graven en afvoeren van grond was in de 2^e helft van 2019 aanvullend onderzoek nodig gericht op PFAS voor het onderdeel Galjoottocht. Omdat er veel vraag was naar dergelijke onderzoeken vroeg dit een lange doorlooptijd.

De resultaten van dit onderzoek waren pas in februari 2020 beschikbaar. Uit het onderzoek zijn geen afwijkingen gekomen die de planontwikkeling van de Gouden Rand Galjoottocht belemmeren of vragen om aanpassing van de plannen.

Het archeologieonderzoek heeft gezorgd dat het oorspronkelijke ontwerp is aangepast en dat de gouden rand minder diep zal worden waardoor een veilige marge ten aanzien van archeologische waarden gehanteerd wordt.

Het onderzoek gerelateerd aan het opbarstrisico is afgerond en heeft aangetoond dat dit risico minimaal is en de Galjoottocht aangelegd kan worden zoals beoogd.

GR Noorderplassen

Vanuit de gemeente is planontwikkeling gestart voor resterende wateropgaven en een mogelijke bypass, in relatie tot de gouden rand Noorderplassen. Ook is via gemeente Almere verkend welke NNN opgave er ligt in het gebied gekoppeld aan de realisatie van ecowoningen en de betekenis ervan voor de gouden rand bij Noorderplassen. Deze verkenningen zijn nog niet afgerond. De uitwerking van de Gouden Rand wacht nog op deze uitkomsten.

Onderzoek naar opbarsting, flora & fauna en archeologie zullen in een later stadium uitgevoerd worden zodra meer zicht is op het beoogde ontwerp.

Grond-

De benodigde grond voor de Gouden randen is reeds in eigendom bij Stichting Flevo-landschap. De gronden zijn nu tijdelijk agrarisch verpacht. Per jaar wordt per deeltraject gekeken of de grond, met het oog op realisatie van een gouden rand, opnieuw in pacht uitgegeven kan worden. Met het oog op de realisatie van de GR Galjoottocht zijn er voor 2020 afspraken gemaakt dat de grond per direct beschikbaar is zodra de vergunningen verkregen zijn.

Op het deeltraject Gouden Rand Noorderplassen ligt nog een tijdelijke bouwweg van de Gemeente Almere. De afspraak is dat deze tijdelijke bouwweg in 2020 op kosten van gemeente Almere weggehaald wordt. Als deze eind 2020 verwijderd is, dan zijn er geen belemmeringen voor het ontwerp van deze Gouden Rand en kan de GR daarna aangelegd worden. Mocht de bouwweg toch later verwijderd worden, dan zal afstemming nodig zijn met Almere over de planning en het ontwerp.

Financiën

De inrichtingskosten voor de meest optimale inrichtingsvariant worden niet vanuit PNN gedekt, maar vanuit andere bijdragen.

Voor de GR Galjoottocht is de inrichting gekoppeld aan een wateropgave van gemeente Almere en de bijdrage aan de ecologische verbindingzone. Hiervoor draagt gemeente Almere bij, aangevuld door een bijdrage vanuit Stichting Flevo-landschap.

De aanbesteding heeft plaatsgevonden en de inschrijving past binnen de opgestelde begroting. De vrijkomende grond wordt hierbij door de aannemer afgevoerd. Dit onderdeel valt binnen de inschrijving.

Na de aanbesteding en start van de werkzaamheden is echter gebleken dat de beoogde routing voor afvoer van de grond een aantal maanden afgesloten is door wegwerkzaamheden. Dit, ondanks vooraf navragen naar te verwachte werkzaamheden of knelpunten. Mogelijk dat dit nog leidt tot verhoging van de kosten leidt bij de uitvoering.

In de periode van juli 2019 t/m juni 2020 zijn kosten gemaakt voor het opstellen van de tekeningen, het bestek en aanbesteding, het verkrijgen van de vergunningen, het aanvullende onderzoek naar PFAS, projectmanagementkosten en aannemerskosten gekoppeld aan de aanleg.

Voor de optimale inrichting van de GR Noorderplassen en GR Pampushout moet de financiering nog verkregen worden. Dit wordt verkend door de gouden randen te koppelen aan andere ruimtelijke opgaven. Mocht deze aanvullende financiering niet verkregen worden voor eind 2023 dan zal gekozen worden voor realisatie van een basisinrichting waarbij er geen afgraving en geen moerasinrichting komt maar een natuurstrook met beplanting.

De beheerkosten van de Gouden Randen zullen betaald worden uit de opbrengsten van de verkoop van een perceel ruilgrond dat in bezit is van SFL. Dit perceel is in mei 2020 verkocht en het beheergeld is derhalve beschikbaar.

Draagvlak/ communicatie

De Gouden Randen liggen nog ver af van bewoners. Omdat er vooral gewerkt werd aan de planvorming is ervoor gekozen beperkt in te zetten op communicatie naar de omgeving. De communicatie is vooral gericht op betrokken partijen in het gebied; zie hieronder. Bij de start van de aanlegfase is er, op 12 juni 2020, wel een persmoment geweest en zijn er artikelen verschenen in lokale kranten en digitaal via de websites van gemeente Almere, provincie, Het Flevo-landschap en sociale media. Tijdens het persmoment hebben gedeputeerde Hofstra, wethouder Hoek van Almere en directeur Huisman van Flevo-landschap symbolisch de eerste kruiwagens grond opgepakt.

Afspraken en samenwerking tussen projectindieners en stakeholders/projectpartners/kralen

Gedurende deze projectperiode heeft er veelvuldig afstemming plaatsgevonden met gemeente Almere over het ontwerp, de vergunningen, de onderzoeken, de planning en financiën en de aanbesteding voor het deeltraject Galjoottocht. Ook met het waterschap is nauw overleg geweest over ontwerp en uitvoering.

Juridisch-planologisch

Het MER besluit is genomen; er is geen mer plicht. De watervergunning en ontgrondingsvergunning zijn in augustus 2019 afgegeven.

In juli 2019 zijn nieuwe regels voor pfas gaan gelden bij werkzaamheden waar sprake is van grondafvoer. Ook voor Galjoottocht is daarom onderzoek naar pfas normen van de grond bij de Galjoottocht uitgezet. Doordat er veel vraag was naar dit onderzoek en beperkt aanbod van bureaus die dit uit konden voeren, heeft dit onderzoek een relatief lange doorlooptijd gekend. In februari 2020 zijn de resultaten beschikbaar gekomen. PFAS blijft binnen de normen en de realisatie van de Galjoottocht kan doorgang krijgen.

Omdat vergunningen in augustus 2019 voor een beperkte tijd zijn afgegeven is hiervoor in juni 2020 verlenging aangevraagd.

Omdat het ontwerp voor GR Noorderplassen nog aan verandering onderhevig is en de dekking voor de optimale variant van Noorderplassen en Pampushout nog niet verkregen is, zijn de vergunningen hiervoor nog niet aangevraagd.

Planning:

De GR Galjoottocht wordt in de periode juni t/m oktober 2020 aangelegd en daarna in beheer genomen.

Voor de GR Noorderplassen zal de verkenning naar meekoppelkansen door compensatieopgaven uiterlijk eind 2020 afgerond worden. Hierna zal, in combinatie met deze compensatieopgaven het definitief ontwerp, de vergunningen en de financiële dekking van de inrichtingskosten hiervoor definitief gemaakt worden. Beoogd wordt de aanleg van deze GR in 2023 te laten plaatsvinden.

De GR Pampushout zal in 2021 nader uitgewerkt worden inclusief de dekking voor de inrichtingskosten, de vergunningen aangevraagd, zodat de aanbesteding kan starten en ook deze gouden rand gerealiseerd kan worden. Gepland wordt dat de uitwerking met vergunningen in 2022 start, een jaar vergt en deze gouden rand in 2023 aangelegd kan worden.

Bovenstaande plannen passen binnen de realisatiedeadlines waarbij het project vanuit de opgave van de ROK van PNN voor 30 juni 2025 in zijn geheel opgeleverd dient te zijn.

Omstandigheden of situaties die van invloed zijn (geweest) op de voortgang van de projectrealisatie en de (mogelijke) consequenties daarvan

De vergunningen hebben meer tijd gevraagd dan gepland, meer dan de gestelde proceduretijd. Ook de nieuwe regelgeving rond PFAS hebben gezorgd voor vertraging voordat de uitvoering kon starten. Ondanks dit, is de overall projectrealisatie hierdoor niet in problemen gekomen. Het leert dat voor de andere twee deeltrajecten mogelijk ook meer voorbereidingstijd nodig is.

2. Stand van zaken planning van de uitvoering van het project (periode juli t/m december 2019 en januari t/m juni 2020)

Fasering / activiteiten / mijlpalen	Geplande start- en eind-datum	Stand van zaken juni 2020	Mijlpaal PNN	Volgens planning (planuitwerking ROVK)? (ja/nee)	Indien niet volgens planning:		
					Nieuwe start datum	Nieuwe eind datum	Toelichting op wijziging van planning
Grondverwerving*	2017	afgerond	✓				
-GR Galjoottocht -GR Noorderplassen -GR Pampushout				ja			
Vorbereiding inrichting			Dec. 2023				
GR Galjoottocht - onderzoeken - vergunningen - Ontwerp - Aanbesteding	mei 2018 tot nov 2019	Afgerond	✓	Nee, uitgelopen tot mei 2020	-	-	Planning uitgelopen door extra proceduretijd en nieuwe regelgeving Geen knelpunt mijlpaal
GR Noorderplassen - verkenning ontwerp - vaststellen ontwerp - financiële dekking - onderzoeken - vergunningen - aanbesteding	april 2018 tot nov 2022	In uitvoering		ja			nvt
GR Pampushout - -verkenning ontwerp - vaststellen ontwerp - financiële dekking - onderzoeken - vergunningen - aanbesteding	april 2018 tot nov 2023	In uitvoering		ja		Mei 2020	



Inrichting			Dec. 2025				
GR Galjoottocht -graafwerkzaamheden - inrichting terrein - inzaaien	Aug 2019- jan 2020	In uitvoering		Nee, uitgelopen	Juni 2020	Oktober 2020	
GR Noorderplassen -graafwerkzaamheden - inrichting terrein - inzaaien	Nov 2022- juni 2023	Nvt					
GR Pampushout -graafwerkzaamheden - inrichting terrein - inzaaien	2024	nvt					
Beheer			Vanaf 2026				
GR Galjoottocht	Eind 2020	nvt		ja			
GR Noorderplassen	2024						
GR Pampushout	2025						

3. Financiële stand van zaken projectbudget sinds de start van de realisatie tot en met december 2019 (in te vullen door provincie en projectindieners)

Type	Toegewezen projectmiddelen uit programmakapitaal	Wijze van levering/ Uitkeringsregime	Bijdragen optimale variant	Beschikbaar voor/uitgekeerd aan project	Waarvan ingezet t.b.v. projectrealisatie*
Grond	18,94 ha grond beschikbaar	Beschikbare grond= toekenning			18,94 ha
Inrichting					
GR Galjoottocht	basisvariant		<ul style="list-style-type: none"> - € ██████ gemeente Almere (ecozone) - € ██████ gemeente Almere wateropgave Poort) - € ██████ NPL Flevo-landschap 	€ ██████	Budget zal naar verwachting volledig nodig zijn voor realisatie Galjoottocht
GR Noorderplassen	Basisvariant		Nog geen financiering voor inrichting volgens de optimale variant beschikbaar		nvt
GR Pampushout	basisvariant		Nog geen financiering voor inrichting volgens de optimale variant beschikbaar		nvt
Beheer	€ ██████	grond		€ ██████ beschikbaar	nvt

* Na de oplevering van uw project is, voor de definitieve afronding van de uitvoeringsfase in het kader van het programma Nieuwe Natuur, een accountantsverklaring nodig waarin wordt bevestigd dat de middelen rechtmatig zijn ingezet. Het protocol hiervoor wordt met deze template meegestuurd. In het licht hiervan is het nodig om een aanbestedingsdossier voor werken, leveringen en diensten bij te houden, dat t.z.t. ten behoeve van de eindverantwoording aan de accountant kan worden aangeboden.



4. Wat is de verwachting omtrent de termijn waarop de resterende voor het project gereserveerde programmamiddelen worden aangesproken? (in te vullen door provincie en projectindienaar)

T.b.v.	Totaal euro's	Bijdrage uit PNN ja/nee	Gerealiseerd	Gerealiseerd juli-dec 2019	Gerealiseerd jan-juli 2020	Prognose				
			t/m juni 2019			2020	2021	2022	2023	2024 en verder.
Grondverwerving	██████	ja	██████	■	■	■	■	■	■	
Inrichting*		nee								
GR Galjoottocht	██████		██████	██████	██████	██████	■	■	■	■
GR Noorderplassen	██████		■	■	■		■	■	■	■
GR Pampushout	██████		■	■	■		■	■	■	■
Beheer	██████	ja	■	■	■		██████	██████	██████	██████

*Het betreft hier de (verwachte inzet van) middelen voor inrichting van de Gouden Randen. Deze middelen worden verworven uit andere bronnen en komen derhalve niet ten laste van PNN.

5. Welke factoren kunnen de aanspraak op de resterende middelen beïnvloeden en tot welke knelpunten en consequenties voor de realisatie zouden deze kunnen leiden (in 2020 of daarna? Welke oplossingsrichting of beheersmaatregelen zijn daarbij mogelijk?

Factoren van invloed	Mogelijke knelpunten	Consequenties	Oplossingsrichting/beheersmaatregelen
Toezegging RWS voor EHS compensatie	Risico geen bijdrage vanuit EHS compensatie tbv inrichting GR Pampushout	Financiering anders opvangen of inrichting aanpassen	Via provincie wordt RWS op deze verantwoordelijkheid voor de compensatie aangeschreven
GR Noorderplassen krijgt vanuit wateropgave Almere extra randvoorwaarden	Factor tijd en extra kosten inrichting	Vertraging in realisatie Kosten stijgen Kansen voor betere doorstroming en ecologische verbinding	Optimaal combineren van werkzaamheden van de verschillende projecten en financieringsstromen waardoor juist meer mogelijk is
Er treden risico's op agv archeologie, opbarsting of anderszins	Factor tijd, extra kosten of aanpassing van plan	Vertraging, aanpassing plan of inperken ambitie	Plan aanpassen, ambitie bijstellen
Vergunningverlening	Het niet of later verkrijgen van vergunningen	Maatregelen nemen om plannen aan te passen, vertraging in de uitvoering, niet het optimum kunnen realiseren	Aanpassen plannen, aanpassen planning, ruime tijd inplannen voor vergunningentraject
Realisatie Windpark Rodenburg in relatie tot retributie	Windpark Rodenburg wordt niet/later gerealiseerd	Retributie wordt niet, later of slechts deels ontvangen waardoor GR Pampushout vertraagt	Risico wordt als klein ingeschat. Plannen zijn in ver gevorderd stadium



6. Zijn er ontwikkelingen in **de projectrealisatie die van invloed kunnen zijn op andere projecten/programma's/beleidsterreinen en zo ja, wat zijn de mogelijke consequenties?** (in te vullen door projectindieners)

nvt

7. Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie (in te vullen door projectindieners)

nvt



Onderwerp

Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2017

Beslispunten

1. De voortgangsrapportage Nieuwe Natuur april 2017 vast te stellen.
2. De voortgangsrapportage Nieuwe Natuur aan te bieden aan Provinciale Staten met bijgevoegde mededeling.
3. De portefeuillehouder te machtigen redactionele wijzigingen aan te brengen in de rapportage.

Kern voorstel

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten aangegeven welke projecten aanspraak maken op middelen vanuit het programma Nieuwe Natuur, waarbij aan elk project een maximaal budget is toegekend. Gedeputeerde Staten geven halfjaarlijks een schriftelijke voortgang van het programma en de bijbehorende projecten. Bijgevoegd rapportage gaat over de voortgang van de projecten en het programma tussen september 2016 en april 2017.

De voorliggende rapportage omvat naast een projectomschrijving, samenvatting en voortgang een analyse. Deze omvat de stand van zaken op het gebied van onder andere planning, grond, financiën en draagvlak. Door deze opzet is snel te zien wat er speelt rond een project, welke zaken kritisch zijn of kritisch kunnen worden voor de voortgang en wat partijen hebben gedaan om de voortgang te bevorderen, ten einde uiterlijk eind 2017 een realisatieovereenkomst te kunnen ondertekenen. De voortgang en analyses zijn opgesteld op basis van eigen informatie aangevuld met informatie van de initiatiefnemer en omgevingspartijen.

Argumenten

- 1.1 *Aan PS is toegezegd om eens per half jaar te rapporteren over de voortgang van het programma en de uitwerking van de projecten daarbinnen.*
De rapportage geeft inzicht in de voortgang van het programma en de uitwerking van de afzonderlijke projecten daarbinnen. Er wordt geanalyseerd welke aspecten van invloed zijn op de voortgang. Het perspectief voor het realiseren van de projecten wordt geduïd, waarbij het uitgangspunt is dat uiterlijk eind 2017 een realisatieovereenkomst is ondertekend of op korte termijn kan worden ondertekend. Daarbij wordt ook aangegeven hoe de provincie hierop stuurt en ondersteuning biedt.
- 1.2 *De rapportage geeft aan welke onderwerpen en thema's aan de orde zijn bij het behouden van de programmasturing.*
Conform de motie van PS (17-12-2014) stuurt de provincie, naast het specifiek begeleiden van projecten, ook op programmaniveau. Daarbij komt de grondstrategie en de invulling van de natuurcompensatieverplichtingen aan de orde en wordt aangegeven welke effecten de voortgang heeft op de beschikbare financiële middelen.

Besluit

Conform
18 april 2017 Openbaar

Registratienummer

[Redacted]

Datum

6 april 2017

Auteur

Afdeling/Bureau

GE

Telefoonnummer

0320 [Redacted]

P&C medewerker

Datum GS:

18 april 2017

Agendapunt:

6

Categorie

Bevoegdheid

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Routing

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

Akkoord:

Hoofd financiën

2.1 De rapportage wordt eerst naar de begeleidingscommissie gestuurd waarna de mededeling naar Provinciale Staten wordt verzonden.

Op 6 juli 2016 hebben PS ingestemd met het instellen van een begeleidingsgroep van vijf commissieleden. Deze begeleidingsgroep uit PS speelt een actieve rol bij de agendering /bespreking van de voortgangsrapportage in PS, signalering van onderwerpen en thema's en organisatie van activiteiten (bv. werkbezoeken). De begeleidingsgroep zal na verspreiding van de voortgangsrapportage de fracties benaderen om de onderwerpen en projecten te inventariseren die zij nader toegelicht willen hebben. Op basis van deze inventarisatie kan de begeleidingsgroep een agendavoorstel doen. Daarnaast kan zij voorstellen doen voor een projectbezoek met inhoudelijk programma, waarbij zowel initiatiefnemers als omgevingspartijen worden uitgenodigd.

3.1 Bespreking in Gedeputeerde Staten kan aanleiding geven tot aanpassingen in de voortgangsrapportage.

Door de portefeuillehouder te machtigen eventuele redactionele aanpassingen door te voeren kan de rapportage tijdig worden verzonden aan de begeleidingscommissie.

De portefeuillehouder kan hiermee geen inhoudelijke aanpassingen doorvoeren aan de rapportage.

Kanttekeningen

Niet van toepassing

Financiële impact

Er zijn geen financiële consequenties aan dit voorstel.

Personele impact

Niet van toepassing

Externe communicatie

Uitgesteld openbaar, publicatie op de openbare besluitenlijst nadat de mededeling aan PS is verzonden. De voortgangsrapportage wordt op de website van de provincie en op het platform nieuwe natuur gepubliceerd.

Samenvatting voor de publieksvriendelijke besluitenlijst

Uitgesteld openbaar. Besluit opnemen op de besluitenlijst nadat mededeling aan PS is verzonden. Gedeputeerde Staten hebben de voortgangsrapportage Nieuwe Natuur april 2017 vastgesteld. Deze rapportage geeft inzicht in de voortgang en de activiteiten van het programma Nieuwe Natuur tot eind maart 2017 op zowel programma- als projectniveau. Ook komen aspecten als financiële voortgang, grondstrategie en verplichtingen natuurcompensatie aan de orde.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2017	2054581	Ja
PS- mededeling voortgangsrapportage 2017	2059591	Ja



FLEVOLAND
INNOVATIEF
EN
ONDERNEMEND

PROGRAMMA NIEUWE NATUUR IN FLEVOLAND

Voortgangsrapportage op programma- & projectniveau



Nieuwe
Natuur



UITGAVE
APRIL
2017



INHOUDSOPGAVE

	Samenvatting	3
1	Inleiding	5
2	Achtergrond en analyse	6
	Stand van zaken	6
	Programmafocust en kritische succesfactoren	6
	Mededinging en staatssteun	9
3	Voortgang	10
	Communicatie, positionering en draagvlak	10
	Financiën	13
	Risicomanagement	16
	Natuurcompensatie	17
	Projecten	18
1	Urkerveld	19
3	Nieuwe Natuur bij Schokland	22
6	Ruimte en Lucht voor Natuur	25
8	Oostkant Dronten	28
9	Natuur op G38	31
10	Swifterpark	34
12	Oostvaardersplassen	37
15	De Eemvallei-Zuid	41
15d	Het Luierpark	48
15e	Het Kroonbos	51
16	Kop van het Horsterwold	54
17	Noorderwold - Eemvallei	57
17a	Vierkante meter natuur	61
18	Pioniernatuur	64
21	Harderbos en Harderbroek verbonden	68
22	Gouden Randen langs Pampushout	70
	Colofon	73

SAMENVATTING

	Situatie oktober 2016	Stand maart 2017	Verwachting Realisatieovereenkomst 2017/ Start uitvoering 2019	Samengevat
Harderbos-Harderbos verbonden	Realisatieovereenkomst	Opgeleverd	++	Het project is in december 2016 opgeleverd.
Kop van het Horsterwold	Realisatieovereenkomst	Realisatieovereenkomst + in uitvoering	++	De beperkte hoeveelheid beschikbaar plantsoen leidt er toe dat ook het plantseizoen 2017/2018 nodig is om het bos te planten. Hierdoor loopt de planning uit naar begin 2018.
Natuur op G38	Realisatieovereenkomst	Realisatieovereenkomst + in uitvoering	++	Het project wordt medio 2017 opgeleverd. Er is veel belangstelling voor het project.
Swifterpark	Intentieovereenkomst	Realisatieovereenkomst	++	Het project zit in de realisatiefase. Aanvraag bestemmingsplanwijziging in voorbereiding. Start uitvoering afhankelijk van bestemmingsplanwijziging.
Luierpark	Intentieovereenkomst	Opgeleverd	++	Het project is in maart 2017 opgeleverd.
Vierkante meter natuur	Intentieovereenkomst	Intentieovereenkomst + start pilot	++	M2 werkt aan pilot om te zien of het project voldoende aanslaat en haalbaar is in de praktijk, vooruitlopend op een definitieve locatie in Noorderwold-Eemvallei en/of Gouden Randen langs de Pampushout.
Oostvaardersplassen	Intentieovereenkomst	Intentieovereenkomst	+	Vooralsnog vindt overleg plaats tussen provincie en RVB over het beschikbaar krijgen van de kavels Hollandse Hout. Doordat er verschillende ruimtelijke ontwikkelingen zijn voorzien op en rond de kavel, verloopt het proces minder snel dan voorzien.
Eemvallei-Zuid	Intentieovereenkomst	Intentieovereenkomst	+	Staatsbosbeheer en de 'kralen' werken constructief aan een gezamenlijke planuitwerking voor de realisatieovereenkomst die ook dient voor de anterieure overeenkomst Oosterwold. Het ruimtelijk-planologisch kader en de beschikbaarheid van kavels maken het proces complex. Vanwege de beschikbaarheid van kavels wordt voorzien dat Eemvallei-Zuid in twee fasen gerealiseerd wordt. Het Middengebied maakt deel uit van de tweede fase. De agrariërs in het Middengebied zijn door Staatsbosbeheer en de provincie meegenomen in het proces.
Voedselbossen	Intentieovereenkomst	Intentieovereenkomst	+	
Vliervelden	Intentieovereenkomst	Intentieovereenkomst	+	
Speelwildernis	Intentieovereenkomst	Intentieovereenkomst	+/-	De business case van Speelwildernis is vooralsnog niet sluitend.
Noorderwold-Eemvallei	Intentieovereenkomst	Intentieovereenkomst	+	De relatie met Oosterwold, de beschikbaarheid van gronden, het organische karakter van het gebiedsproces, de samenwerking met de kralen en de relatie met het Provinciaal omgevingsbeleid bepalen de voortgang. Vanwege de ontwikkelingsstrategie wordt het project in fasen ontwikkeld.

	Situatie oktober 2016	Stand maart 2017	Verwachting Realisatieovereenkomst 2017/ Start uitvoering 2019	Samengevat
Nieuwe natuur bij Schokland	Intentieovereenkomst	Aanvullende Intentieovereenkomst + principe-overeenstemming over sluitende businesscase	+	Er is een principe-akkoord over de business case. De bijdrage vanuit pNN/provincie is gemaximeerd tot 91 ha. In de periode tot 1 augustus 2017 zullen de betrokken partijen gezamenlijk en onder leiding van de gemeente Noordoostpolder op basis van een planuitwerking toewerken naar de realisatieovereenkomst. In de komende periode moet ook definitieve zekerheid worden verkregen over de bijdragen van de andere partijen om tot een sluitende businesscase te komen.
Urkerveld	Intentieovereenkomst in voorbereiding	Intentieovereenkomst	+	Tussen RVB en de provincie vindt overleg plaats over verkrijging van de gronden voor het project. De splitsing van hoeve en kavel vormt daarbij een belangrijk aspect. Tevens wordt gewerkt aan de planuitwerking. De verwachting is dat voor eind 2017 een realisatie-overeenkomst kan worden getekend.
Gouden randen langs de Pampus-hout	Intentieovereenkomst in voorbereiding	Intentieovereenkomst	+	Het verkrijgen van de gronden van RVB en het regelen van de bijdrage in de inrichting door gemeente Almere en/of Waterschap Zuiderzeeland bepalen de voortgang.
Ruimte en lucht voor natuur	Intentieovereenkomst in voorbereiding	Intentieovereenkomst	+/-	In vergelijking met vorige rapportage is er weinig voortgang te melden. Een en ander blijft afhankelijk van de gebruikmaking van het terugkooprecht door RVB van de resterende hectares van NLR en daaraan gekoppeld het sluitend krijgen van de business case.
Pioniernatuur		Intentieovereenkomst verstuurd	+/-	De ruimte voor Pioniernatuur in de natuurkernen van Noorderwold-Eemvallei is beperkt. Door de organische wijze waarop Noorderwold-Eemvallei zal worden gerealiseerd, is het moeilijk om op korte termijn concrete definitieve locaties beschikbaar te krijgen voor Pioniernatuur. Tijdelijke oplossingen zijn aanwezig. Het project moet daarvoor met haalbare en marktconforme voorstellen komen. Daarvoor worden in het voorjaar van 2017 afspraken gemaakt die in het najaar worden geëvalueerd om de kansen van het project te kunnen beoordelen.
Oostkant Dronten	Intentieovereenkomst in voorbereiding	Intentieovereenkomst	+/-	Het gebiedsproces is vooralsnog sterk op agrarische structuurversterking gericht. Er is op dit moment nog onvoldoende perspectief op het ontwikkelen van projecten nieuwe natuur als onderdeel van dit gebiedsproces. Momenteel wordt met een aantal agrariërs gewerkt aan een Plan van Aanpak. Uiterlijk in het tweede kwartaal van 2017 moet er duidelijkheid zijn over de kansrijkheid van het realiseren van nieuwe natuur als onderdeel van het gebiedsproces 'Oostkant Dronten' (go-no go).
Kroonbos	Intentieovereenkomst		Teruggetrokken	Ondanks vele positieve reacties op het concept Kroonbos en de inzet van stichting Het Kroonbos is het draagvlak voor de aanschaf van een boom minimaal. Hierdoor voorziet de stichting te veel financieel risico; reden waarom zij heeft besloten met het project te stoppen. Het concept (zonder verkoop van bomen) en het ontwerp van het Kroonbos is door Staatsbosbeheer omarmd waardoor zij het Kroonbos heeft aangelegd.

1 INLEIDING

Voor u ligt de voortgangsrapportage Nieuwe Natuur over de periode oktober 2016 tot en met maart 2017. Eind 2014 is door Provinciale Staten aangegeven welke projecten van de provincie de kans krijgen om ontwikkeld te worden en daarvoor aanspraak maken op middelen vanuit het programma Nieuwe Natuur. Gedeputeerde Staten geven u halfjaarlijks de voortgang weer van het programma en de bijbehorende projecten.

In deze rapportage wordt, conform de wens van Provinciale Staten, primair aandacht geschonken aan de voortgang van projecten tot en met maart 2017. Per project vindt u in deze rapportage een project-factsheet waarin in één oogopslag inzicht wordt gegeven in de voortgang en aandachtspunten. Daarnaast wordt u in het inleidende deel geïnformeerd over de thema's en onderwerpen die in meer algemene zin een rol spelen bij de uitvoering van het programma. Dit wordt gedaan in lijn met de motie van Provinciale Staten van 17 december 2014 waarbij Gedeputeerde Staten zijn opgeroepen om de programmasturing te behouden, vanuit deze regierol invulling te geven aan de uitwerkingskaders en toe te zien dat deze kaders zijn geborgd voordat overeenkomsten worden gesloten.



2 ACHTERGROND EN ANALYSE

In het toewijzingsvoorstel van 17 december 2014 zijn 22 projecten (deels) gehonoreerd. Het uitgangspunt voor het programma is dat de projectindieners van deze projecten zelf verantwoordelijk zijn voor de verdere uitwerking en realisatie van hun projecten. Voor ieder project zijn door PS middelen gereserveerd voor het verwerven van de benodigde grond, de inrichting en het beheer. Deze middelen worden definitief toegekend op het moment dat er ook daadwerkelijk een gedragen en haalbaar projectplan tot stand komt. De provincie ondersteunt de initiatiefnemers actief bij het uitwerken van hun projectplan en het voorbereiden van de realisatie al naar gelang de behoefte en zonder daarbij op de stoel van de initiatiefnemers te gaan zitten.

De eerste stap voor een project is het afsluiten van een intentieovereenkomst tussen de initiatiefnemer en de provincie. In de intentieovereenkomst worden de procesafspraken over de uitwerking van het projectvoorstel en de daarbij horende rol- en taakverdeling vastgelegd. Hier wordt onder andere vastgelegd welke kosten voor voorbereidende werkzaamheden in aanmerking komen voor vergoeding. Wanneer Gedeputeerde Staten met de intentieovereenkomst hebben ingestemd, wordt deze ondertekend door de Commissaris van de Koning en de projectindieners.

Nadat de voorbereidende werkzaamheden afgerond zijn, de planuitwerking definitief is gemaakt en de business case is getoetst en haalbaar is gebleken, wordt een realisatieovereenkomst gesloten tussen de provincie Flevoland en de initiatiefnemer. In deze overeenkomst worden definitieve afspraken vastgelegd over uitvoering, financiën, risico's, het op te leveren resultaat en het toekomstige beheer. Deze overeenkomst wordt door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Na het sluiten van de realisatieovereenkomst worden de gereserveerde middelen (soms onder voorbehoud van publiekrechtelijke procedures) definitief toegekend en kan de uitvoering van het project starten om nieuwe natuur in Flevoland te realiseren.

Stand van zaken

Voor zes projecten zijn inmiddels realisatieovereenkomsten gesloten en is gestart met (de voorbereiding van) de uitvoering. Conform de verwachting in de vorige voortgangsrapportage zijn in de loop van 2016 voor alle overige projecten die (nog) participeren in het programma intentieovereenkomsten vastgesteld. Nadat in 2016 was vastgesteld dat het initiatief "Geitenboerderij met restaurant" in de nadere uitwerking niet haalbaar bleek binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur, heeft ook de Stichting Kroonbos begin 2017 moeten vaststellen dat een sluitende business case voor het project Kroonbos niet haalbaar was. De Stichting Kroonbos heeft zich daarom begin 2017 teruggetrokken uit het programma. Staatsbosbeheer heeft als reactie daarop en in overleg met de stichting besloten om in de Kop van het Horsterwold toch een kroonbos aan te leggen, echter zonder de verwijzingen naar gedecoreerden zoals in het oorspronkelijke projectplan 'Kroonbos' de opzet was. Staatsbosbeheer zal daarmee de 'eigenaar' worden van dit kroonbos.

ProgrammafOCUS en kritische succesfactoren

In 2016 waren de inspanningen vooral gericht op het sluiten van intentieovereenkomsten met alle initiatieven. Vanaf oktober 2016 is het programma een nieuwe fase ingegaan. In de afgelopen periode heeft het accent gelegen op het creëren van optimale randvoorwaarden om de initiatieven in 2017 naar realisatieovereenkomsten te brengen. Inmiddels is dat voor zes initiatieven gelukt. Voor de andere projecten komen wij in de nadere uitwerking van de voorstellen diverse opgaven tegen die van invloed zijn op de voortgang. Dat vraagt voor ieder project om maatwerk in het leveren van ondersteuning, die in sommige gevallen intensiever is dan van te voren verwacht. Hoewel ieder project zijn eigen uitdagingen

kent, komt er steeds meer zicht op de gemeenschappelijke factoren, die bij vrijwel alle projecten van invloed zijn op de voortgang.

Beschikbaar krijgen van de grond

Het heralloceren van de grond vanuit het voormalige Oostvaarderswold naar de plekken die nodig zijn om de gehonoreerde initiatieven te realiseren is een complexe puzzel. Tegelijkertijd is heralloceren van de grond een onmisbare randvoorwaarde voor de levensvatbaarheid van de initiatieven. De complexiteit van het grond dossier speelt daardoor een primaire rol voor de voortgang en kost veel tijd en inzet van de provincie. De benodigde gronden kennen verschillende eigenaren en zijn niet altijd vrij beschikbaar. Om de juiste grond beschikbaar te krijgen is soms grondruiling of het (vrijwillig) verplaatsen van zittende pachters nodig. De rol van de provincie is daarbij groot, omdat veel grond in eigendom is van het RVB. Het RVB heeft aangegeven alleen zaken te willen doen met de provincie en niet met individuele projectindieners of natuurorganisaties. Na een lange voorbereidingstijd is de verwachting dat in de loop van 2017 met het RVB overeenstemming wordt verkregen over een totaal-deal voor circa 90% van de benodigde gronden.

Grondmarkt

Hoewel de ontwikkeling van de waarde van de te verkrijgen grond op programmaniveau in balans is met de waardeontwikkeling van de huidige bezittingen, kan het effect van een waardestijging van grond op projectniveau van invloed zijn. Er wordt in voorkomende gevallen gezocht naar alternatieven om tot de gewenste natuurrealisatie te komen, zoals bijvoorbeeld een cofinancieringsconstructie met de gemeente Lelystad i.g.v. Oostvaardersplassen-Hollandse Hout. Daar kunnen met het toegewezen budget voor grond door de grondprijsstijging minder hectares worden verworven dan oorspronkelijk beoogd.



Uitgangspunt geen onteigening

Uitgangspunt van het programma is dat verplaatsing van agrariërs of pachters alleen mogelijk is op basis van minnelijke overeenstemming. Gedwongen verplaatsing is binnen het programma nooit aan de orde. Dat betekent dat altijd consensus moet worden bereikt met de eigenaren (en pachters). Dat geeft onzekerheid voor zowel initiatiefnemers als huidige gebruikers/eigenaren en het kost tijd om duidelijkheid te krijgen of gronden wel of niet kunnen worden verkregen. De provincie spant zich in om ten behoeve van alle betrokken partijen een zorgvuldig proces te doorlopen, waarin rekening wordt gehouden met de belangen van alle partijen én waarbij de periode van onzekerheid zo kort mogelijk wordt gehouden.

Nieuwe taken/rollen/verantwoordelijkheden

Een nieuw (bottom-up) proces vraagt van de betrokkenen (ambtelijke organisatie, projectindieners, politiek, natuurorganisaties en 'tweede ring') een andere rolopvatting met soms andere taken en verantwoordelijkheden. Niet alle partijen waren direct volledig ingesteld op deze nieuwe rollen en verantwoordelijkheden, waarbij niet de overheid maar de samenleving natuur ontwikkelt en realiseert. Het gaat om een systeemverandering, een nieuwe vorm van sturing, waarvan we gaandeweg merken hoe ingrijpend die eigenlijk is voor alle betrokkenen. Het kost tijd om alle betrokken partijen, inclusief de eigen organisatie, te laten wennen aan een nieuwe rol in het proces. Dat is niet alleen een uitdaging voor particuliere initiatiefnemers, maar zeker ook voor de TBO's en de gemeenten, die ook niet van nature ontwikkelende organisaties zijn.

Ook in de eigen provinciale organisatie leren we gaandeweg hoe met de systeemverandering om te gaan. Daarbij zien we dat volledig bottom-up niet op alle vlakken haalbaar is en dat een (meer) actieve rol voor de provincie soms nodig is om voortgang te boeken. De benodigde rol van de provincie varieert per initiatief en beweegt zich tussen het bieden van ondersteuning tot vormen van co-creatie, waarin het project in nauwe samenwerking tussen initiatiefnemer en provincie tot stand komt.

Open karakter van de besluitvorming

Het open karakter van de besluitvorming door Provinciale Staten heeft de nodige impact gehad op de voortgang van het programma. Het gaat daarbij in het bijzonder om die projecten die slechts gedeeltelijk door Provinciale Staten zijn gehonoreerd en/of projecten die door Provinciale Staten bij het toewijzingsbesluit aan elkaar verbonden zijn. In de gevallen waar Provinciale Staten een project slechts gedeeltelijk hebben gehonoreerd, heeft het de nodige tijd gekost om de consequenties daarvan te doorgronden en te vertalen in een aangepast projectplan. In de gevallen waar projecten door Provinciale Staten aan elkaar gekoppeld zijn, is gebleken dat het tot stand brengen van de gewenste samenwerking tussen initiatieven (bijvoorbeeld in Eemvallei en Noorderwold) een veel grotere uitdaging voor partijen is dan aanvankelijk werd verwacht. Dat geldt voor particuliere initiatiefnemers, maar zeker ook voor de TBO's, voor wie de samenwerking met particuliere initiatieven een groot appèl doet op hun veranderend vermogen. Daarbij spelen uiteraard ook (on)mogelijkheden van regelgeving e.d.

Afhankelijkheid van publiekrechtelijke afstemming en randvoorwaarden

In diverse projecten moeten we vaststellen dat de publiek-publieke randvoorwaarden (nog) onvoldoende op elkaar waren afgestemd om de initiatieven daadwerkelijk te kunnen laten landen. Dat leidt tot onzekerheid bij initiatiefnemers en stelt hun geduld op de proef, omdat de publiek-publieke afstemming in die gevallen het tempo bepaalt. Een voorbeeld van een Nieuwe Natuur-project dat te maken heeft met verschillende niet op elkaar afgestemde gebiedsontwikkelingen en spelregels is De Eemvallei i.r.t. Almere-Oosterwold. Maar ook in de gebiedsprocessen rond Dronten en Schokland en de ruimtelijke ontwikkelingen ten behoeve van het Nationaal Park en de compensatie van kiekendieffoeragegebied rond de Oostvaardersplassen vormt de publiek-publieke afstemming een belangrijke uitdaging.

Mededinging en staatssteun

Het programma Nieuwe Natuur betreft een plaatselijke opgave met een maatschappelijk doel. Vaststaand feit daarbij is dat natuurbeheer op zichzelf een economische activiteit kan zijn.

Mededinging

Mede door de gevolgde openbare procedure, waarbij door middel van een brede uitvraag een ieder die dat wilde zich kon aanmelden om in het programma te participeren, is er geen sprake van marktverstoring, oneerlijke concurrentie of onrechtmatige bevoordeling.

Staatssteun

Voor alle toegewezen middelen geldt dat er sprake is van duidelijke (tegen-)prestaties. Deze prestaties worden objectief en transparant bepaald door middel van open begrotingen en objectieve taxaties door deskundigen. Op voorhand lijkt er dan ook geen sprake te zijn van staatssteun.

Binnen het programma Nieuwe Natuur is staatssteun in ieder geval nooit aan de orde als middelen worden toegewezen omdat er door de natuurrealisatie sprake is van een afwaardering van de waarde van eigen gronden van de initiatiefnemer. Er is dan immers sprake van een schadeloosstelling aan de initiatiefnemer in verband met te lijden vermogensschade (waardevermindering eigendom).

In sommige projecten is sprake van bedrijfsmatige activiteiten. Deze zijn bedoeld als inkomstenbron (nieuwe verdienmodellen) om het beheer van de nieuwe natuur duurzaam te bekostigen. De ingeschatte opbrengsten uit de activiteiten maken onderdeel uit van de business case van het project. De bedrijfsmatige activiteiten echter worden niet bekostigd vanuit het programma Nieuwe Natuur.

Om restrisico's ten aanzien van onrechtmatige staatssteun te vermijden kunnen de activiteiten in het kader van de natuurrealisatie worden aangemerkt als DAEB. Daarmee wordt geborgd dat in voorkomende gevallen van staatssteun deze geoorloofd is, omdat de toegekende financiële middelen ten goede komen aan activiteiten die plaatsvinden in het algemeen economisch belang.

Het realiseren en exploiteren van de nieuwe natuurgebieden is niet rendabel, maar indien een exploitatietekort lager is dan vooraf begroot, bijvoorbeeld omdat de opbrengsten groter blijken dan vooraf verwacht, wordt, als consequentie van de aanwijzing als DAEB, het verschil in mindering gebracht op de toegekende bijdragen.

Staatssteuntoets

In relatie tot staatssteun en mededinging is er daarmee geen aanleiding om uit te gaan van risico's voor wat betreft het beschikbaar stellen van de financiële middelen en grond. Het is wel noodzakelijk om de bedrijfsmatige activiteiten per project specifiek te bezien. Alle projecten worden daarom vóór ondertekening van de realisatieovereenkomst getoetst. Deze toets wordt uitgevoerd door een deskundige van de provincie Flevoland op het gebied van de wet- en regelgeving met betrekking tot staatssteun en voor second-opinion voorgelegd aan de staatssteunjurist van de provincie Noord-Holland.

3 VOORTGANG

Communicatie, positionering en draagvlak

De communicatie-activiteiten die in de afgelopen periode zijn ondernomen dienden verschillende doelen:

Informeren van een breed publiek en volgers van het programma Nieuwe Natuur

Doel was vooral om hen op de hoogte te houden van ontwikkelingen in het programma. Daarbij is gebruik gemaakt van media zoals het dossier Nieuwe Natuur op de provinciale website, nieuwsberichten in de provinciale nieuwsbrief (weekbericht), persberichten, facebook en twitter.

Programma-mijlpalen

De communicatie betrof vooral de behaalde mijlpalen in de vorm van intentie- of realisatieovereenkomsten, de oplevering van het allereerste project (Harderbos en Harderbroek verbonden) eind 2016 en de opening van het eerste volledig door een particulier gerealiseerde initiatief (Het Luierpark) in het voorjaar van 2017.

Projectvoortgang en ervaringen

Met het sluiten van de laatste intentieovereenkomst (voor project Urkerveld), is het programma in een nieuwe fase gekomen, waarbij de focus ligt op het werk dat, al dan niet zichtbaar in het veld, moet worden verzet om nieuwe natuur te kunnen realiseren. Dat biedt voor 2017 de mogelijkheid om initiatiefnemers te volgen bij de uitvoering van hun werkzaamheden en (al dan niet via hen) het specifieke bottom-up karakter van het programma Nieuwe Natuur wat meer voor het voetlicht te brengen.



Gedeputeerde Jan-Nico Appelman is op locatiebezoek geweest bij Tineke Ras en heeft met haar gesproken over wat er allemaal komt kijken bij de verdere uitwerking van haar projectidee Het Luierpark. Van dit bezoek is een filmverslag gemaakt dat via de website en het weekbericht van de provincie is gecommuniceerd en veel is bekeken.

Het project G38 heeft aandacht gekregen in een aflevering van de serie 'Bouwwerken' van Omroep Flevoland. Ben Barkema, de projectindieners van Natuur op G38 zoekt zelf ook actief de publiciteit om zijn project onder de aandacht te brengen van een breed publiek. Hij ontvangt regelmatig groepen vanuit verschillende disciplines die geïnteresseerd zijn in zijn natuurproject. Hij vertelt enthousiast over zijn plannen en ervaringen en schetst zorgvuldig de context waarbinnen hij zijn agrarisch natuurbeheerproject realiseert (programma Nieuwe Natuur). Barkema toont zich daarmee een waardevolle referentie voor het programma.

Positioneren vernieuwende aanpak programma Nieuwe Natuur

De vernieuwende elementen van het programma Nieuwe Natuur worden op landelijk niveau gezien. Het programma wordt naar voren gebracht als voorbeeldinitiatief van het natuurbeleid "Natuur midden in de samenleving" en is opgenomen in de bijbehorende maatschappelijke uitvoeringsagenda. De initiatieven op de agenda zijn divers, maar hebben drie kenmerken gemeenschappelijk: (1) ze komen voort uit een samenwerkingsverband van uiteenlopende partners, (2) ze bevatten een nieuwe, krachtige natuurcombinatie en (3) ze zijn navolgbaar en een aansprekend voorbeeld voor anderen in het land. Over de maatschappelijke uitvoeringsagenda wordt jaarlijks gerapporteerd aan de Tweede Kamer.

In 2017 wordt vanuit het programmateam actief ingezet op meer (landelijke) exposure en positionering van het programma Nieuwe Natuur.

Symposium 'Samen werken aan natuur'

Het programma heeft geparticipeerd in een korte film ten behoeve van het symposium 'Samen werken aan natuur' van het Planbureau voor de Leefomgeving (d.d. 25 januari 2017). Daarin hebben de programmamanager en projectindieners hun ervaringen tot nu toe met het programma gedeeld. In de publicatie 'Lerende Evaluatie van het Natuurpact' (over de praktijk van vernieuwingen in het provinciale natuurbeleid), die tijdens het symposium werd overhandigd aan Staatssecretaris Martijn van Dam, wordt het programma Nieuwe Natuur genoemd als voorbeeldcasus van het samen werken aan natuur. Daarbij wordt onder meer de open en faciliterende houding van de provincie naar initiatiefnemers gemarkeerd als een cruciale factor voor het (laten) realiseren van natuur in een bottom-up proces.

Symposium 'Ecologica - ecologie en de praktijk'

In maart 2017 heeft het programma Nieuwe Natuur op uitnodiging van de organisatie van het symposium 'Ecologica - symposium over ecologie en de praktijk' een workshop verzorgd over de ervaringen met het programma tot nu toe. Meer dan 100 deelnemers aan het symposium hebben zich voor onze workshop aangemeld en toonden zich tijdens en na de presentatie geïnteresseerd in het proces en de resultaten ervan.

Bevorderen van de contacten tussen initiatiefnemers

Om de initiatiefnemers te faciliteren in het leggen van contacten en uitwisselen van kennis en ervaring is in 2015 het platform Nieuwe Natuur opgericht. Dit platform biedt mogelijkheden om elkaar 'in de cloud' en 'in de klei' te ontmoeten.

In de cloud

Het digitale platform (een besloten webpagina waarop gegevens en informatie kunnen worden uitgewisseld door iedereen die er toegang toe heeft) biedt naast documenten en nieuws over de voortgang van het programma en de projecten ook contactgegevens van de projectindieners en andere betrokkenen. Initiatiefnemers kunnen zelf ook nieuws- of andere berichten plaatsen op het platform. Nog steeds gebruiken initiatiefnemers dit kanaal niet vaak zelf om een bericht te plaatsen, maar leveren wel vaker dan voorheen input aan bij de accounthouder van hun project om te (laten) delen via het platform. Voorzichtig kan geconcludeerd worden dat de focus van de meeste initiatiefnemers in de eerste sterk op

Symposium Ecologie en de praktijk
dagindeling
donderdag 16 maart 2017

Bestuur	Tijd	Zaal	Programma	Organisatie	Externe
-	9:00- 9:30	koepel	ontvangst met koffie		
1	9:30-10:00	Jupiter Castor Ring 4	Blaauwe poort Laarbeek - innovatieve wateropgaven combineren met beleefbare natuur De rol van de landelijke vogel meetnetten in natuurbeheer en -beleid Bijzondere korstmossen op onverwachte plekken buiten natuurgebieden	Waterschap Aa en Maas SOVCN BLWG	Bart Engels Chris van Turnhout Laurens Sparrius Sander Hunink Jurgen Couckuyt Glenn Lelieveld
2	10:10-10:50	Jupiter Castor Ring 4	Wet natuurbescherming: lust of last? Sinusbeheer, anders maaien voor insecten De terugkeer van de wolf in Nederland	Ecologica Vlaamse Vereniging voor Entomologie Averti Ecologie	
-	10:50-11:20	koepel	pauze		
3	11:20-11:50	Jupiter Castor Ring 4	Nieuwe natuur, hoe creëren we die samen? Voorbij natuurherstel volgens het doelboekje Tuinbiodiversiteit wat is het, en is het wat?	Provincie Flevoland Wageningen Universiteit Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek	Edzard van de Water Rienk-Jan Bijlsma Frank van de Meer
4	12:00-12:40	Jupiter Castor Ring 4	Kruiden- en faunairijk grasland ontwikkelen op zandgronden Effecten van nachtelijk kunstlicht, winst en verlies van habitat Lerend beheren in agrarisch natuurbeheer: kansloos, kansrijk of laatste kans?	Eichhorn Ecologie & Natuurmonumenten Nederlands Instituut voor Ecologie Provincie Noord-Holland	Karl Eichhorn Kamiel Spoel Frank Ku
-	12:40-13:40	koepel	lunch		
-	13:40-14:20	Jupiter Castor	Van landbouwgrond naar schrale natuur; Leiden alle wegen naar Rome? Natuurinclusief bouwen: gaan woningbouwcorporaties het verschil maken? Natuurinclusief bouwen: gaan woningbouwcorporaties het verschil maken? Natuurinclusief bouwen: gaan woningbouwcorporaties het verschil maken? Natuurinclusief bouwen: gaan woningbouwcorporaties het verschil maken?	Universiteit Antwerpen Gemeente Den Haag PAS-bureau B112 Bosgroep Zuid Nederland & B-Ware Natuurpunt Communicatiebureau de Lynx	Rudi Es
-	14:20-14:40	koepel	afsluiting		

voorbereiding gerichte fase van het programma niet heeft gelegen op het onderling delen van informatie via een platform. Naarmate de realisatie van een project zekerder lijkt, wordt de bereidheid om informatie digitaal te delen wel iets groter, maar de focus van de meeste projectindieners ligt niet bij het zelf delen van (mogelijk) interessante informatie voor andere projectindieners. Het platform wordt dan ook vooral gebruikt om vanuit het programmateam relevante informatie te delen met alle projectindieners.

In de klei

De meeste initiatiefnemers ontmoeten elkaar liever 'in de klei'. Bij de oplevering van het eerste Nieuwe Natuur-project (Harderbos en Harderbroek verbonden) waren enkele projectindieners aanwezig. Op 29 maart waren diverse projectindieners aanwezig bij de opening van Het Luierpark in het Oostrandpark bij Almere.

Adviseren van initiatiefnemers bij project- en draagvlakcommunicatie

De projectindieners zijn primair zelf verantwoordelijk voor het zorgdragen voor de communicatie en creatie van draagvlak voor hun initiatief. Het programmateam ondersteunt en adviseert initiatiefnemers daarbij waar nodig. Bij de beoordeling van planuitwerkingen ziet het programmateam erop toe dat er sprake is geweest van een zorgvuldig communicatieproces, waarbij in redelijkheid relevante informatie met de omgeving is gedeeld en waarbij voldoende inspanningen zijn gedaan om opvattingen en bezwaren uit de omgeving te betrekken bij de planuitwerking.

Financiën

De financiële positie van het programma als geheel vormt een belangrijk onderdeel van het programma Nieuwe Natuur. Twee belangrijke aspecten voor de financiële haalbaarheid van het programma zijn het beschikbaar kunnen stellen van de toegewezen bedragen aan de initiatiefnemer en het beheren van de dekkingsmiddelen in geld en (ruil)grond.

Toegewezen bedragen en kosten

Bij de te verstrekken middelen wordt onderscheid gemaakt tussen de planvoorbereidingskosten (vast te leggen in de intentieovereenkomsten) en de toewijzingen voor grond, inrichting en beheer. De toewijzingen betreffen maximale bedragen inclusief eventuele belastingen (omzet- en overdrachtsbelasting) en zonder verrekening van inflatie. De toewijzingen zijn allemaal vertaald in geld, maar kunnen ook -deels- in de vorm van grond beschikbaar worden gesteld.

Verder is er sprake van programmakosten die de provincie zelf maakt. Dit zijn projectoverstijgende kosten die niet ten laste van de projecten gebracht kunnen worden. Het totaal van alle kosten wordt gedekt uit het reeds beschikbare programmakapitaal en de door het programma gegenereerde opbrengsten. Het programma doet geen beroep op aanvullende provinciale dekkingsmiddelen.

Dekkingsmiddelen

Bij het toewijzingsbesluit voor het programma Nieuwe Natuur in december 2014 is een overzicht van beschikbare middelen ('programmakapitaal') voor de uitvoering van het programma gepresenteerd met een tussentijdse actualisatie in de voortgangsrapportage van februari 2016. Naast de provinciale middelen (geld en grond) maken de gronden van Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap, die in het kader van het voormalig Oostvaarderswold zijn verkregen, deel uit van het programmakapitaal. De partijen zetten dit kapitaal gezamenlijk in ter realisatie van het programma.

Voortgang tot en met maart 2017

Ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage hebben zich de volgende ontwikkelingen voorgedaan:

- Met de gemeente NOP is een (vervolg)intentieovereenkomst gesloten. Hierin is het door Provinciale Staten toegewezen vermogen (91 ha grond) herbevestigd. Het actuele bedrag van de toewijzing is € 10.287.500. Dit is als maximale bijdrage in de (vervolg-) intentieovereenkomst opgenomen. Dit bedrag is € 2,0 mln. hoger dan in het PS-besluit was opgenomen. Dit is het gevolg van de stijging van de marktwaarde van de te verwerven grond. Deze stijging is op te vangen binnen de stijging van de 91 hectare gronden uit het programmakapitaal Nieuwe Natuur, die eerder door Provinciale Staten aan dit project zijn toegewezen. Daarmee past dit binnen de eerder vastgestelde kaders en heeft dit geen gevolgen voor de uitvoerbaarheid voor het programma als geheel.
- Een aantal provinciale gronden is opnieuw getaxeerd. Dit heeft per saldo een positief effect van € 1,6 mln. voor het beschikbaar vermogen van het programma.
- De benodigde procesgelden voor programma- en procesbegeleiding zijn met € 0,2 mln. opgehoogd omdat de faciliterende rol van de provincie intensiever en langer is dan vooraf ingeschat werd.

Dit resulteert in een toename van het programmavermogen met € 1,4 mln. tot € 109,2 mln. en een toename van het totaal aan toewijzingen aan de projecten van € 2,0 mln. tot € 105,1 mln. De buffer bedraagt nu € 4,1 mln. (-/- € 0,6 mln. ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage). De buffer is nu 4,8% van het benodigd vermogen voor de projecten waarvoor nog geen realisatieovereenkomst is afgesloten. De buffer wordt voldoende groot geacht om de resterende risico's op te kunnen vangen. In 2017 worden alle gronden opnieuw gewaardeerd als onderdeel van de gronddeal met het RVB en de af te sluiten realisatieovereenkomsten. Naar verwachting zullen de grondwaardes (zowel van te verwerven gronden als van gronden die afgestoten gaan worden) toenemen. Bij de tweede voortgangsrapportage worden de uitkomsten van de herwaarderingen meegenomen.

Toewijzingstabel pNN maart 2017

Project	overeenkomst	output (ha)	toegewezen vermogen pNN (in euro's)			
			grond	inrichting	beheer	totaal
Oostvaardersplassen (Hollandse Hout)	iOVK	90	7.650.000	500.000	1.287.000	9.437.000
Oostvaardersplassen (Ibisweg Noord)	iOVK	31	3.500.000	247.500	659.000	4.406.500
Kop van het Horsterwold	rOVK	110	12.950.000	2.000.000	390.000	15.340.000
Eemvallei Zuid (excl. Voedselbos/Speelw)	iOVK	60		900.000	115.000	14.315.000
A. Voedselbossen (Eemvallei Zuid)	iOVK	20		600.000	320.000	920.000
B. De Speelwildernis (Eemvallei Zuid)	iOVK	20	13.300.000	500.000	50.000	550.000
C. Luierpark (Eemvallei Zuid)	rOVK	-		-	-	-
D. Het Kroonbos (Eemvallei Zuid)	iOVK	-		-	-	-
Noorderwold Eemvallei	iOVK	206	27.398.000	3.090.000	515.000	31.003.000
F. Vierkante meter natuur (Noorderwold)	iOVK	-	-	-	-	-
G. Pioniernatuur Flevoland (Noorderwold)	iOVK	-	-	-	-	-
H. Vliervelden (Noorderwold)	iOVK	-	-	-	-	-
Ruimte en lucht voor natuur (NLR)	iOVK	50	1.721.000	428.333	160.000	2.309.333
Oostkant Dronten	iOVK	50	4.508.015	750.000	150.000	5.408.015
Nieuwe Natuur bij Schokland	iOVK	91	8.597.500	1.365.000	325.000	10.287.500
Urkerveld	iOVK	29	1.705.000	430.250	66.000	2.201.250
Natuurhoeve G38	rOVK	41	3.057.025	492.000	188.000	3.737.025
Swifterpark	rOVK	23	1.591.000	428.000	65.000	2.084.000
Harderbroek en Harderbos verbonden	rOVK	15	-	100.000	-	100.000
Gouden Randen langs Pampushout	iOVK	19	2.325.000	-	190.000	2.515.000
Trekweg	iOVK	109	-	850.000	-	850.000
Totaal		962				€ 105.463.623
Beschikbaar gesteld vermogen in realisatieovereenkomsten (rOVK)		-188			€ -21.261.025	
Resterend toegewezen vermogen in intentieovereenkomsten (iOVK)		774				€ 84.202.598
Beschikbaar vermogen in grond		701			€ 73.458.650	
Beschikbaar vermogen in geld					€ 14.800.000	
Totaal						€ 88.258.650
Resultaat/buffer						€ 4.056.052

In de komende periode zullen meer realisatieovereenkomsten worden gesloten. Uitgangspunt is dat deze passen binnen de door Provinciale Staten vastgestelde kaders en daarmee geen tegenvallers voor het programma Nieuwe Natuur tot gevolg hebben.

De beschikbare dekkingsmiddelen in grond en geld worden nauwlettend in de gaten gehouden.

De dekkingsmiddelen in grond zijn afhankelijk van marktschommelingen. Daarnaast wordt de financiële voortgang gevolgd op basis van cashflow en besteding van budgetten. In bovenstaand overzicht is de huidige financiële voortgang van het programma weergegeven (nog te realiseren projectbijdragen: € 84,2 mln. van het totaal van € 105,1 mln.).

Grond

De in het kader van het voormalig project Oostvaarderswold verkregen gronden (inclusief BBL-ruilgrond) zijn beschikbaar voor het programma en voorzien voor een belangrijk deel in de benodigde financiële dekking voor de te realiseren projecten. Deze eigendommen zijn in bezit van de provincie, Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap. Een deel van de eigendommen kan rechtstreeks worden ingezet ten behoeve van het programma, omdat deze op de plek liggen waar een gehonoreerd projectidee kan worden gerealiseerd. De overige gronden dienen te worden verkocht/geruild om daarmee middelen vrij te maken om elders grond te verwerven.

Grondtransacties vinden plaats tegen marktconforme voorwaarden. Dat houdt onder meer in dat de gronden worden getaxeerd en worden onderzocht op bodem- en milieuhygiënische aspecten. Dat geldt

zowel voor gronden die de provincie koopt (bijvoorbeeld voor ruiling of doorlevering) als voor gronden die de provincie afstoot.

De provincie koopt geen opstallen, tenzij dat echt niet anders kan. De provincie draagt in dat laatste geval niet het risico van waardedaling. Indien de provincie de opstallen (mee)koopt, zal dus vooraf zekerheid moeten bestaan over de doorverkoop aan een derde partij. In geval van ruiling (aankoop van een opstal waarbij tevens een opstal wordt verkocht) kunnen wel opstallen worden aangekocht. Hierbij is het uitgangspunt dat er geen daling van het vermogen plaatsvindt en de risico's niet toenemen.

Voortgang tot en met maart 2017

Voor de projectvoorstellen waarbij het eigendom van de gronden nog niet in handen is van de projectindieners, wordt achter de schermen gewerkt om de gronden gefaseerd beschikbaar te krijgen voor de realisatie. Daarbij zijn er projecten waarover met de huidige eigenaren sluitende afspraken zijn gemaakt over verkrijging (Kop van het Horsterwold en G38) en projecten waarbij dit langer gaat duren. In een aantal projecten zijn de gronden al in eigendom van de initiatiefnemer (bijvoorbeeld Swifterpark en Oostvaardersplassen Trekweg).

Een ander deel van de gronden wordt ingezet om grondruilingen binnen het programma op gang te brengen. De provincie heeft een grote rol in het daadwerkelijk beschikbaar krijgen van de gronden voor de projecten en het daarvoor inzetten van de bestaande grondposities binnen het voormalige Oostvaarderswold. Naast een regierol op de totale grondportefeuille van het programma Nieuwe Natuur (via de grondtafel) zullen ook diverse transacties via de provincie (moeten) lopen om gronden voor een project beschikbaar te krijgen. Dit geldt in ieder geval voor die grondposities die van het RVB verkregen moeten worden. In voorkomende gevallen worden risico's voor de provincie uitgesloten in de daaraan ten grondslag liggende overeenkomsten.

Voor het gebied Oosterwold en omgeving, waarin de kettingen De Eemvallei en Noorderwold-Eemvallei en hun kralen zijn gelegen, zijn in het bestuurlijk overleg Oosterwold afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van gronden en kavelprofielen, en het vervolgproces om tot realisatie van de projecten te kunnen overgaan. Deze afspraken worden nu verder uitgewerkt en concreet gemaakt ten behoeve van grondtransacties.

De gronden die in bezit zijn van Staatsbosbeheer, Stichting Het Flevo-landschap en de provincie Flevoland worden beheerd totdat deze geruild, verkocht of voor de realisatie van projecten gebruikt kunnen worden. Genoemde partijen hebben voor het tijdelijk beheer afspraken gemaakt en deze vastgelegd in het rentmeesterplan. Uitgangspunt van het rentmeesterplan is dat het beheer marktconform wordt



uitgevoerd en dat de gronden zodanig beheerd worden dat de waarde behouden blijft én de gronden en opstallen op elk gewenst moment beschikbaar zijn voor de doelstellingen van het programma Nieuwe Natuur. Voor zover mogelijk wordt er gestreefd om met behoud van bestaande relaties en overeenstemming in het gebied het beheer uit te voeren. Tevens wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de toekomstige inrichting en beschikbaarheid van de gronden. De opbrengsten van het tijdelijk beheer komen ten goede aan het programma Nieuwe Natuur.

In het periodiek overleg tussen provincie, Stichting Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer vindt afstemming plaats over de inzet van grond. Het gaat daarbij om het optimaal kunnen inzetten van de grondposities van het programma en hoe zo efficiënt mogelijk te kunnen beschikken over de benodigde gronden in de projecten. Dit overleg geeft in samenspraak met onder meer Projectorganisatie Oosterwold en LTO tevens nadere uitvoering aan de verkenning naar de wensen van en mogelijkheden tot samenwerking met huidige agrarische gebruikers en eigenaren in het gebied Oosterwold en omgeving.

Verder wordt er met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) als belangrijke grondeigenaar bij projecten in het programma gewerkt aan (werk)afspraken over de inzet van RVB-gronden. Het RVB is een belangrijke speler op de grondmarkt. Door deze afspraken te maken wordt zekerheid verkregen over een belangrijk deel van de benodigde gronden in de projecten.

De vragen die nog openstaan met betrekking tot het kunnen beschikken over de benodigde gronden door de initiatiefnemer en de toekomstige grondeigenaar/eindbeheerder zijn vastgelegd in de intentieovereenkomsten tussen provincie en initiatiefnemer. De vragen dienen beantwoord te worden in de planuitwerking. Voor het sluiten van een realisatieovereenkomst dient daarom zicht te zijn verkregen op de mogelijkheden om de benodigde gronden te verkrijgen.

Risicomanagement

Een nadrukkelijk aandachtspunt in de uitvoering van het programma is het risicomanagement. Dit betreft primair het financiële risico. De provincie faciliteert immers de projecten van de initiatiefnemers en heeft geen directe uitvoeringsverantwoordelijkheid.

Een belangrijk deel van de financiële dekking van het programma ligt vast in grondposities, waarvan het eigendom deels bij de provincie en deels bij de programmapartners Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap ligt. Omdat deze grondposities onderhevig zijn aan schommelingen op de grond- en vastgoedmarkt, is financieel risicomanagement nodig om zicht te houden op de financiële dekking binnen het programma. De financieel deskundige van het programma volgt in samenwerking met de rentmeesters de schommelingen in de markt en vertaalt deze naar effecten op het programma. Provinciale Staten worden over de effecten geïnformeerd via de voortgangsrapportage en waar nodig wordt om aanpassing van de financiële kaders (binnen het vastgestelde budget) gevraagd. De opgetreden wijzigingen zijn hiervoor toegelicht. De ontwikkelingen laten momenteel een trend van stijgende grondwaarden zien.

Binnen het programma wordt, naast het inzichtelijk maken van financiële risico's, ook gewerkt aan het in kaart brengen van andere voor het programma relevante risico's zoals plannings-, realisatie-, politiek-bestuurlijke en imagorisico's. Hiervoor wordt bij de realisatieovereenkomsten een risicoregister opgesteld. Door deze risico's tijdig in kaart te brengen, kunnen in de realisatieovereenkomst afspraken worden vastgelegd over de wijze waarop met deze risico's wordt omgegaan wanneer die zich voordoen. Verder worden er in de notariële aktes bij grondtransacties kwalitatieve verplichtingen vastgelegd om de continuïteit van de natuur en de verstrekte en te verstrekken middelen te borgen.

Onderdeel van de risico-aanpak is het op basis van de voortgang beoordelen van de afzonderlijke financiële gevolgen van de risico's. Hierbij wordt een aanpak gevolgd waarbij per fase een financiële vertaalslag wordt gemaakt van de risico's. Bij het PS-besluit is afgesproken een risicobuffer van 5% van het programmavermogen aan te houden. Er is op dit moment een risicobuffer van € 4,1 mln. Dit is gelijk aan 5% van het programmavermogen dat is gereserveerd voor de projecten waarvoor nog geen realisatieovereenkomst is gesloten. Er is derhalve nu geen reden om de risicobuffer aan te passen.

De risico's en de financiële consequenties worden voortdurend gemonitord. Het gaat hierbij met name om de risico's/onzekerheden met betrekking tot grond. Omdat het RVB een partij is met grote grondposities ter plaatse van de projecten wordt momenteel gewerkt aan afspraken met het RVB die er op gericht zijn om zo snel mogelijk overeenstemming te krijgen over het beschikbaar krijgen van gronden, zodat een belangrijke onzekerheid voor het programma kan worden geëlimineerd.

Natuurcompensatie

Door de realisatie van de Nieuwe Natuur-projecten wordt invulling gegeven aan 365,5 hectare natuurcompensatie, in de vorm van kiekendiefferagegebied, bos en moeras. De vraag naar deze natuurcompensatie komt voort uit het mogelijk maken van de Hanzelijn, de verbreding van de A6 in Flevoland en enkele Almeerse bedrijventerreinen.

Met het ontmantelen van Oostvaarderswold is een aantal natuurcompensaties bij Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap belegd.

Met de initiatiefnemers Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap wordt momenteel afgestemd om de compensatieverplichtingen in de projecten 'De Kop van het Horsterwold', 'Eemvallei-Zuid', 'Oostvaardersplassen' en 'Noorderwold-Eemvallei' te realiseren. Voor de projecten 'Eemvallei-Zuid', 'Oostvaardersplassen' en 'Noorderwold-Eemvallei' is de realisatie van de compensatie geborgd in de intentieovereenkomsten. Deze afspraken worden in een latere realisatieovereenkomst langdurig geborgd. Dit is ook in de realisatieovereenkomst voor het project 'De kop van het Horsterwold' vastgelegd.

Daarmee is de realisatie van 365,5 hectaren kiekendiefferagegebied, bos en moeras geborgd.





PROJECTEN

1. URKERVELD	15b. DE SPEELWILDERNIS
3. NIEUWE NATUUR BIJ SCHOKLAND	15d. HET LUIERPARK
6. RUIMTE EN LUCHT VOOR NATUUR	15e. HET KROONBOS
8. OOSTKANT DRONTEN	16. KOP VAN HET HORSTERWOLD
8a. LANDGOED VOSSEMEER	17. NOORDERWOLD - EEMVALLEI
8b. LANDGOED WILDRIJCK	17a. VIERKANTE METER NATUUR
9. NATUUR OP G38	18. PIONIERNATUUR FLEVOLAND
10. SWIFTERPARK	19. NATUURBOERDERIJ DE VLIERVELDEN
12. OOSTVAARDERSPLASSEN	21. HARDERBROEK EN HARDERBOS VERBONDEN
15. DE EEMVALLEI-ZUID	22. GOUDEN RANDEN LANGS PAMPUSHOUT
15a. VOEDSELBOSSEN	



1 URKERVELD







INDIENER

Gemeente Urk

Projectbeschrijving

Kern van het projectvoorstel is de aanleg van een overgangszone tussen het Urkerbos (al bestaand natuurgebied in beheer bij Stichting Het Flevo-landschap), de dijk met het IJsselmeer en het open agrarisch gebied. Het gaat om natuurontwikkeling op een perceel dat in het bezit is van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), waarbij ook aandacht wordt besteed aan cultuurhistorie en recreatie. Vanuit het bestaande bos worden lobben met (bloeiend en vruchtdragend) struweel aangeplant, waardoor nieuwe struweellobben ontstaan. Tussen de struwelen en naar de dijk toe komt een geleidelijke overgang naar kruidenrijk grasland. De gemeente Urk heeft eigen middelen gereserveerd voor de aanleg van een fietspad door het gebied, waardoor er een logische recreatieve lus door het natuurgebied komt, die de IJsselmeerdijk en de Westermeerweg verbindt.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Het projectplan is gebaseerd op overdracht van een perceel van het RVB naar Stichting Het Flevo-landschap, die het natuurgebied gaat beheren. Samen met Stichting Het Flevo-landschap en de gemeente Urk is door de provincie in december 2016 de intentieovereenkomst ondertekend. In de intentieovereenkomst is opgenomen dat Stichting Het Flevo-landschap, met haar ervaring in gebiedsprocessen, de leiding neemt in de planuitwerking, uiteraard op basis van frequent overleg met haar partner, de gemeente Urk.

In de gemeenteraad van Urk in december 2016 is brede steun uitgesproken voor de ontwikkeling van het project Urkerveld. De reservering van de middelen voor de ontwikkeling van een fietspad door Urkerveld is daarbij bekrachtigd. Het beheer van het fietspad ziet de gemeente als haar verantwoordelijkheid. Het project wordt uitgevoerd op grondgebied van de gemeente Noordoostpolder, die te kennen heeft gegeven een positieve grondhouding te hebben m.b.t. de ontwikkeling en de aanvraag voor bestemmingswijziging.

Bepalend voor de voortgang is met name het beschikbaar krijgen van de gronden die nu nog in eigendom van het RVB zijn. De splitsing van hoeve en kavel vormt daarbij een belangrijk aspect. Het daadwerkelijke transport van de grond wordt rond de jaarwisseling van 2017/2018 voorzien. Parallel aan het grondspoor wordt gewerkt aan de planuitwerking. De planning van de toekenning van de bestemmingsverandering is afhankelijk van de uitkomst van het grondspoor. De verwachting is dat voor eind 2017 een realisatieovereenkomst kan worden getekend.

Analyse Urkerveld



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is niet gewijzigd.



PLANNING

In december 2016 is de intentieovereenkomst ondertekend. Vrij snel daarna hebben de initiatiefnemers een Plan van Aanpak ingediend. Dat is goedgekeurd door de provincie en daarmee is de afgesproken bijdrage in de voorbereidingskosten beschikbaar gekomen. Het is belangrijk om in het voorjaar van 2017 duidelijkheid te krijgen over de grondtransactie om binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur in 2017 tot een realisatieovereenkomst te kunnen komen. Het plan gaat uit van realisatie in 2018. Er is op dit moment geen reden om deze planning aan te passen.



GROND

Het perceel is eigendom van het RVB. Aandachtspunt in het grondspoor is de positie van de hoeve, omdat deze geen deel uitmaakt van het projectplan, maar wel een logische kadastrale eenheid vormt met de projectgrond. In de eerste maanden van 2017 wordt hierover overleg gevoerd met het RVB en met de gemeenten Noordoostpolder en Urk. Voor de uiteindelijke grondverwerving is een marktconforme taxatie een voorwaarde.



FINANCIËN

Met de intentieovereenkomst hebben de initiatiefnemers de beschikking gekregen over maximaal 5% van de door de provincie toegekende inrichtingskosten voor de uitvoering van voorbereidende werkzaamheden.

Voor verwerving, inrichting en beheer van natuur voor tien jaar zijn middelen gereserveerd uit het programmabudget Nieuwe Natuur. De Raad van gemeente Urk heeft maximaal € 130.000 uit eigen middelen gereserveerd om een fietspad door het projectgebied aan te leggen.

Om te kunnen bepalen of de business case sluitend (te krijgen) is, moet zicht worden gekregen op de wijze van beheer na het tiende jaar en op de taxatiewaarde van de projectlocatie. Het beheer na tien jaar wordt meegenomen in de nadere planuitwerking.



DRAAGVLAK

Binnen de gemeentelijke organisatie en de lokale gemeenschap is het draagvlak voor dit project groot. Aandachtspunt is de communicatie met de omwonenden in het agrarisch gebied en met de gemeente Noordoostpolder. In de huidige fase van de planuitwerking zal door de projectindieners in 2017 de communicatie met de omwonenden van het project geïntensiveerd worden.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Nu de intentieovereenkomst is ondertekend zijn de gemeente Urk en Stichting Het Flevo-landschap het project op basis van het Plan van Aanpak op onderdelen aan het uitwerken naar een planuitwerking met een sluitende business case. Deze nadere planuitwerking dient als basis voor het aangaan van de realisatieovereenkomst.



JURIDISCH

Het project is ingediend door de gemeente Urk, maar ligt formeel op grondgebied van de gemeente Noordoostpolder. In de loop van 2016 zijn oriënterende gesprekken georganiseerd over de bestemmingswijziging en over de positie van de hoeve. De gemeente Noordoostpolder staat positief tegenover het project en de bestemmingswijziging.

Er moet een kadastrale splitsing tussen de kavel van 28,7 ha en de huiskavel met hoeve worden georganiseerd. In samenspraak met het RVB wordt het grondspoor uitgewerkt. In de periode tot mei 2017 moet daarover helderheid komen, zodat er geen vertraging ontstaat voor de voorbereiding van de realisatieovereenkomst, die later in het jaar moet worden ondertekend.



VERGUNNINGEN

Nog niet van toepassing. Welke vergunningen in dit project relevant zijn wordt na de planuitwerking duidelijk.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Het beheer na tien jaar zal in de planuitwerking aan de orde komen.



ONDERSTEUNING

In het voorjaar van 2017 hebben de initiatiefnemers een deel (40%) van het voorbereidingsgeld ontvangen. Daaruit kan onder andere het archeologisch en hydrologisch onderzoek worden gefinancierd. De totale behoefte aan ondersteuning wordt geïnventariseerd op basis van de nadere planuitwerking. Dan zal ook duidelijk worden of naar aanvullende financiering moet worden gezocht.

In januari 2017 heeft een door de provincie gefinancierde landschapsarchitect een schetsontwerp van Urkerveld opgeleverd dat uitgangspunt wordt voor de planuitwerking.

3 NIEUWE NATUUR BIJ SCHOKLAND







INDIENER

Gemeente Noordoostpolder

Projectbeschrijving

De gemeente Noordoostpolder (NOP) is de initiatiefnemer van het project Nieuwe Natuur bij Schokland. Zij heeft het plan om in het zuidelijk deel van het Werelderfgoed Schokland een natuurgebied op circa 200 ha te realiseren om bij te dragen aan het veiligstellen van archeologische waarden in de ondergrond. Op de plaats van voormalige rivierduinen wordt het grondwaterpeil verhoogd en ontstaat natte natuur, die beleefbaar is en ook toegankelijk voor recreanten en toeristen. Ten zuiden van dit gebied blijven landbouw in aangepaste vorm en andere gebruiksfuncties bestaan. Het voornemen is dat een nieuw Werelderfgoedcentrum binnen de grenzen van het werelderfgoedgebied gaat fungeren als toegangspoort voor de natuurlijke, landschappelijke, archeologische en historische waarden in het gebied. Op basis van een uitgewerkt projectvoorstel is het project op 17 december 2014 gehonoreerd. Provinciale Staten hebben besloten vanuit het programma Nieuwe Natuur 91 hectare grond uit het voormalige plangebied Oostvaarderswold toe te wijzen aan Schokland. Daarmee wordt de aankoop, de inrichting en het beheer (voor tien jaar) van 91 hectare Nieuwe Natuur rond Schokland mogelijk gemaakt. Zo kan 50% van de 182 hectare netto nieuwe natuur gerealiseerd worden. De cofinanciering van het andere deel zal bij de andere partijen vandaan moeten komen. Het project kan pas worden gerealiseerd als er zicht is op bescherming van de bodemwaarden (en inrichting) van het gehele gebied.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: opgestart	Status: nog niet gestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Het zuidelijk duingebied van Schokland is aangewezen als gebied waar gestreefd moet worden naar behoud van de archeologische waarden. De realisatie van natuur neemt hierbij een belangrijke plaats in. De provincie Flevoland en de gemeente Noordoostpolder hebben op 10 november 2015 een intentieovereenkomst voor het project Nieuwe Natuur bij Schokland afgesloten.

Doel van de overeenkomst was om te komen tot een ondertekende realisatieovereenkomst. Aangezien de nadere uitwerking van de plannen en het komen tot een sluitende business case meer tijd kosten is deze gedurende de looptijd nog niet tot stand gekomen.

In maart 2017 is de vervolgententieovereenkomst afgesloten. Hierin hebben de gemeente Noordoostpolder, Stichting Het Flevo-landschap en de provincie Flevoland afspraken vastgelegd over de uitgangspunten van het plan en de beoogde financiële inbreng van partijen, waaronder die van de provincie Flevoland in het kader van het programma Nieuwe Natuur.

In de vervolgententieovereenkomst is de maximale toewijzing vanuit het programma Nieuwe Natuur door Gedeputeerde Staten vastgesteld op € 10.287.500. Dit bedrag bestaat uit € 8.597.500 ten behoeve van grondverwerving, € 1.365.000 ten behoeve van inrichtingskosten en € 325.000 voor het beheer (eerste tien jaren). De toewijzing voor verwerving is hoger dan in het initiële programmabesluit. Dit is het gevolg van de stijging van de marktwaarde van de te verwerven grond. Deze stijging is op te vangen binnen het programma Nieuwe Natuur, doordat ook de waarde van de toegewezen 91 hectare grond uit het programmakapitaal Nieuwe Natuur in waarde is gestegen en dus meer zal opleveren. Het besluit past daarmee binnen de door Provinciale Staten vastgestelde kaders en heeft daarmee geen effect op de uitvoerbaarheid van de gehele opgave van het programma Nieuwe Natuur.

De komende periode werken de betrokken partijen gezamenlijk en onder leiding van de gemeente Noordoostpolder op basis van een planuitwerking toe naar een realisatieovereenkomst. Alle inspanningen zijn er op gericht om uiterlijk 1 augustus 2017 de realisatieovereenkomst vast te kunnen stellen.

Analyse Nieuwe Natuur bij Schokland



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is niet gewijzigd.



PLANNING

In de periode tot 1 augustus 2017 zullen de betrokken partijen gezamenlijk en onder leiding van de gemeente Noordoostpolder op basis van een planuitwerking toewerken naar een realisatieovereenkomst. Afgesproken is dat de realisatieovereenkomst en de onderliggende planuitwerking vóór 1 augustus 2017 voor besluitvorming worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland. De definitieve toewijzing van gelden vanuit het programma Nieuwe Natuur vindt op dat moment plaats.



GROND

Om het integrale project te realiseren moeten gronden worden aangekocht. Deze zijn momenteel in eigendom van het RVB en particulieren/ondernemers.

Met de beoogde bijdrage van de provincie kan de initiatiefnemer de voor natuur benodigde gronden in bezit krijgen. In de op te stellen business case wordt nadrukkelijk naar dit onderdeel gekeken, met bijzondere aandacht voor de verwervingsstrategie. Het eigendom in het gebied is versnipperd en het is niet uit te sluiten dat er meer gronden verworven moeten worden dan strikt noodzakelijk voor de natuurrealisatie, omdat de vernattingszone niet gelijk loopt met de eigendomsgrenzen. In het kader van de business case wordt daarom een verwervingsstrategie opgesteld, waarin aandacht wordt besteed aan de aankoop maar ook aan de inzet van het teveel aan aangekochte gronden op zodanige wijze (verkoop, pacht/agrarisch medegebruik) dat de middelen uit het programma Nieuwe Natuur alleen voor het natuurproject worden ingezet.



FINANCIËN

Een sluitende business case is een van de belangrijkste aandachtspunten voor de realisatie van het project. In de vervolgententatieovereenkomst is nadrukkelijk vastgelegd dat de beschikbare bijdragen vanuit Nieuwe Natuur gelden als plafond voor de bijdrage van de provincie Flevoland aan het project en dat de provincie Flevoland verder niet (financieel) risicodragend betrokken is bij de uitwerking en uitvoering van het project Nieuwe Natuur bij Schokland. Bij (dreigende) overschrijdingen is het aan de initiatiefnemer(s) om keuzes te maken over de wijze waarop dit opgevangen kan worden in de businesscase. Met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen is besproken dat dit kan betekenen dat de ambitie van het project wordt bijgesteld.



DRAAGVLAK

Er is in de afgelopen periode inzet gepleegd om de wensen en ideeën van betrokken agrariërs en andere partijen met betrekking tot het projectgebied in beeld te brengen. Doel daarvan is om uiteindelijk een haalbaar projectplan te presenteren, dat door samenwerking doelmatig is ingericht en dat kan rekenen op draagvlak.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Het project maakt deel uit van een integraal gebiedsproces, waarbij nieuwe natuur, cultuur, archeologie en recreatie elkaar versterken en samen moeten leiden tot een sluitende business case voor de grondverwerving, de inrichting en het beheer. Hoewel bepaalde aspecten (zoals de omgang met risico's) nog in de planuitwerking moeten worden meegenomen, is een sluitende business case haalbaar met de toegezegde financiële middelen. In de periode tot 1 augustus 2017 wordt het projectplan door de betrokken partijen verder uitgewerkt als basis voor een realisatieovereenkomst.



JURIDISCH

Verwacht wordt dat een planologische wijziging nodig zal zijn. Het bestemmingsplan moet worden aangepast om de natuur te kunnen realiseren.



VERGUNNINGEN

Op dit moment zijn benodigde vergunningen nog niet aan de orde.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

In de business case wordt aangegeven hoe het verdienmodel van het beheer er vanaf het elfde jaar uit komt te zien.



ONDERSTEUNING

Initiatiefnemer heeft het in de intentieovereenkomst beschikbaar gestelde voorbereidingsgeld ingezet voor ondersteuning door verschillende adviesbureaus (ondersteuning initiatiefnemer, financieel haalbaarheidsonderzoek, opmaken business case). De provincie is bestuurlijk vertegenwoordigd in de site-holdersgroep en ambtelijk in de gebiedscommissie en in de genoemde projectgroep voor het opstellen van de business case.

6 RUIMTE EN LUCHT VOOR NATUUR


INDIENER

Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum en Vereniging Natuurmonumenten.

Projectbeschrijving

Het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) en Vereniging Natuurmonumenten willen met het project een robuuste schakel tussen Nationaal Park De Weerribben-Wieden en het Voorsterbos/ Waterloopbos realiseren. Het belang van NLR is vooral om de gronden te verkopen om daarmee middelen te verwerven voor de financiering van nieuwbouw. Het projectidee is deels gehonoreerd (50 ha i.p.v. de gewenste 151 ha). NLR onderzoekt momenteel hoe de overige 101 ha grond kan worden afgestoten. Contacten zijn gelegd met andere stakeholders en er worden gesprekken gevoerd met huidige gebruikers (agrariërs die op jaarbasis pachten).

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Er zijn met name twee aspecten die de voortgang van dit project bepalen. In de eerste plaats is de realisatie van het Nieuwe Natuur-project door NLR afhankelijk gesteld van de overige grond, die het bedrijf ten behoeve van de nieuwbouw bij voorkeur wil afstoten. Er wordt aan verschillende scenario's gewerkt die vooralsnog niet hebben geleid tot een concreet resultaat. Aan het eind van 2016 is een intentieovereenkomst ondertekend. Daarin is deze afhankelijkheid opgenomen.

Daarnaast is het recht op terugkoop door het Rijk tegen historische kostprijs, destijds toegevoegd aan de grondtransactie van het Rijk naar NLR, een complicerende factor. Het RVB heeft aangegeven in principe gebruik van het recht te willen maken. Daarmee komt de business case van NLR onder druk te staan en is NLR genoodzaakt naar alternatieven te zoeken.

Gezien de afhankelijkheid van de grondopbrengsten is er enige zorg of het project in 2017 daadwerkelijk tot een realisatieovereenkomst kan komen. De opties worden nog verkend. In ieder geval worden in de eerste helft van 2017 onderdelen van de planuitwerking al zodanig voorbereid dat bij een doorbraak in het andere dossier snel stappen gezet kunnen worden.

Analyse Ruimte en Lucht voor Natuur



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is ongewijzigd.



PLANNING

Provincie en de initiatiefnemers hebben in het najaar van 2016 de intentieovereenkomst ondertekend. In dat document zijn de stappen gedefinieerd (proces grondspoor, mogelijke invulling ander deel van de oppervlakte) die nog doorlopen moeten worden (en wie daarvoor verantwoordelijk is) om voor eind 2017 tot een realisatieovereenkomst te kunnen komen. De planning is verder afhankelijk van ontwikkelingen rond de eventuele verkoop van de overige gronden die NLR wil afstoten.



GROND

De gronden, in eigendom van NLR, kunnen volgens het oorspronkelijk koopcontract uit 1958 niet marktconform worden verkocht. Er ligt een terugkoopoptie op waarbij het RVB tegen historische kostprijs terug mag kopen. Het RVB heeft duidelijk gemaakt dat, mocht de grond in de verkoop gaan, zij van dat terugkooprecht tegen historische kostprijs gebruik zal maken. Deze situatie is van invloed op de business case van het projectplan, omdat bij terugkoop door het RVB de business case voor NLR (en dus voor het Nieuwe Natuur-project) niet sluitend is.



FINANCIËN

NLR ziet de uitvoering van het Nieuwe Natuur-project op de toegewezen 50 ha onlosmakelijk verbonden met het afstoten van de overige 101 ha grond die in het ingediende plan zijn benoemd. Uitkomsten van het onderzoek naar mogelijke oplossingen in het grondspoor voor de hectares, waarop geen nieuwe natuur gerealiseerd zal worden, zijn bepalend voor de business case die ten grondslag ligt aan de realisatie van het Nieuwe Natuur-project.



DRAAGVLAK

Een van de bewoners in directe nabijheid van het project verzet zich tegen de plannen. Er is, zowel door de initiatiefnemers als door de provincie, verschillende keren contact gelegd. De bezwaren richten zich niet specifiek op dit project, maar meer op de werkwijze van Natuurmonumenten als natuurbeherende organisatie.

Een groot deel van het grondgebied van NLR wordt momenteel langdurig gepacht door agrariërs. Bij een eventuele verkoop van deze gronden aan derden is de kans aanwezig dat de pachters daartegen bezwaar gaan maken. Initiatiefnemers zullen hierover een zorgvuldig communicatietraject met deze belanghebbenden starten.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

In de intentieovereenkomst zijn afspraken gemaakt over het opleveren van een planning m.b.t. het uitvoeren van het voorbereidende werk. In het voorjaar van 2017 wordt een Plan van Aanpak opgeleverd en worden zoveel mogelijk voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd om tot een realisatieovereenkomst te kunnen komen.



JURIDISCH

Nog niet aan de orde.



VERGUNNINGEN

Voor 37 ha van de gehonoreerde 50 ha grond is geen vergunning nodig. Dit deel van het project heeft in het bestemmingsplan van de gemeente Noordoostpolder als bestemming natuur. De andere 13 hectare wordt nu nog agrarisch gebruikt (verpacht aan boeren) en heeft een agrarische bestemming. Deze bestemming zal te zijner tijd aangepast moeten worden.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Het verdienmodel moet te zijner tijd in de uitwerking van projectplan aan de orde komen en maakt deel uit van de business case, die sluitend moet zijn om tot realisatie over te kunnen gaan.



ONDERSTEUNING

Tot op heden is er geen aparte ondersteuning vanuit het programma Nieuwe Natuur geleverd omdat daar nog geen aanleiding toe was.

8 OOSTKANT DRONTEN







INDIENER

Gemeente Dronten

Projectbeschrijving

De gemeente Dronten heeft een voorstel ingediend voor de Oostkant Dronten. Dit voorstel omvat het voornemen om via een programmatische aanpak een gebiedsproces op gang te brengen in de randmeerzone van Roggebotzand tot het Spijkbos. Daarbij worden gronden die vrijkomen gebruikt voor natuurontwikkeling, landbouwstructuurversterking (bedrijfsvergroting) en recreatieve ontwikkelingen. Provinciale Staten hebben besloten het oordeel over de projecten Landgoed Wildrijck en Landgoed Vossemeer als onderdeel van het project Oostkant Dronten over te laten aan de gemeente Dronten.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

De gemeente Dronten heeft nadrukkelijk gekozen voor een integrale aanpak, waarbij primair vanuit een agrarische structuurverbetering wordt geredeneerd om nieuwe natuur te ontwikkelen en mogelijkheden voor recreatieve ontwikkelingen te vergroten.

De gemeente heeft eind 2016 ongeveer 80 belanghebbenden aangeschreven en met 20 belanghebbenden een eerste verkennend inventarisatiegesprek gevoerd. Op basis van deze gesprekken heeft de gemeente een plan van aanpak voor de uitwerking van het integrale gebiedsproces opgesteld en is het projectgebied verkleind tot twee deelgebieden. In december 2016 heeft de provincie een intentieovereenkomst met de gemeente Dronten afgesloten waarin afspraken zijn gemaakt over het vervolgtraject. Deze afspraken zijn er op gericht om in juni 2017 een nadere planuitwerking op te leveren en in de tweede helft van 2017 een realisatieovereenkomst te kunnen sluiten. Daarbij moet ook duidelijk zijn hoe de gemeente omgaat met de Landgoederen Wildrijck en Vossemeer.

In februari 2017 heeft de gemeente een tweede gesprek gevoerd met agrariërs in de twee deelgebieden over hun belangen en wensen omtrent de agrarische structuurversterking in combinatie met het realiseren van nieuwe natuur. Zij zijn door de gemeente gevraagd om een plan op te stellen. Vervolgens moeten deze plannen bijeen worden gebracht in een gebiedsplan, waarin duidelijk wordt op welke plaatsen nieuwe natuur wordt gerealiseerd en welke gronden via verwerving of kavelruil daartoe noodzakelijk zijn.

Ook heeft de gemeente Dronten Stichting Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer betrokken. Een projectgroep met LTO, Kadaster, een landschapsbureau en gemeente begeleiden het proces.

Het project Oostkant kent een aantal punten van aandacht.

De rol en het besluitvormingsproces van de gemeente is nog niet helemaal uitgekristalliseerd. De gebiedsprocesaankpak van de gemeente is vooralsnog sterk eenzijdig op agrarische structuurversterking gericht. Hoofddoel van Nieuwe Natuur blijft om natuurprojecten te realiseren die nadrukkelijk de kwaliteit en de beleefbaarheid van de Oostkant Dronten op een hoger peil brengen. Er is op dit moment nog onvoldoende perspectief op het ontwikkelen van nieuwe natuurprojecten als onderdeel van dit gebiedsproces. Daarnaast is de vraag in hoeverre er voldoende ontwikkelkracht aanwezig is bij de agrariërs in het gebied om de nieuwe natuurprojecten uit te kunnen werken en te ontwikkelen. Gelet op de eigendomssituatie van de gronden in de oostkant zal het RVB een belangrijke rol spelen bij het verkrijgen van de benodigde grondposities.

Uiterlijk in het tweede kwartaal van 2017 moet er duidelijkheid zijn over de kansrijkheid van het realiseren van nieuwe natuur als onderdeel van het gebiedsproces 'Oostkant Dronten' (go-no go).

Analyse Oostkant Dronten



SCOPE VAN HET PROJECT

Door de gekozen integrale aanpak is de scope van het project nog niet vastgelegd.



PLANNING

In het voorjaar van 2017 moet duidelijk worden of het project Oostkant Dronten een reële kans heeft om tot uitvoering te komen. Hiervoor zal op basis van het Plan van Aanpak in mei zicht zijn op de kans om het integrale project te realiseren. Als ervan uitgegaan kan worden dat de kansen realistisch en haalbaar zijn, zal voor de zomer een definitieve planuitwerking bij de provincie voorgelegd worden om nieuwe natuur te ontwikkelen. Dan zou op basis van de definitieve planuitwerking een realisatieovereenkomst tussen de initiatiefnemer en de provincie in het najaar van 2017 ondertekend kunnen worden.

**GROND**

De provincie heeft aan de gemeente Dronten een ruilbedrijf beschikbaar gesteld van 55 ha inclusief erf en opstallen aan de Tarpanweg 6 te Swifterbant (en hieraan de waarde € 4.500.000 toegekend ter dekking van 'grondkosten'). Naast het ruilbedrijf zijn vanuit het programma Nieuwe Natuur ook middelen beschikbaar gesteld voor inrichting en beheer. De gemeente Dronten richt zich op potentiële initiatiefnemers in twee deelgebieden. De gronden in deze deelgebieden zijn grotendeels in bezit van het RVB. Het RVB heeft aangegeven louter in de context van het programma Nieuwe Natuur te willen meedenken over eventuele ruilingen, aan- of verkopen en dan op basis van concrete voorstellen. Om die reden is het van belang om zo snel mogelijk in beeld te hebben over welke gronden gesproken kan worden. In de definitieve planuitwerking wordt de exacte locatie van de nieuwe natuur beschreven en in de realisatieovereenkomst worden concrete afspraken gemaakt over de inzet van de ruilboerderij aan de Tarpanweg.

**FINANCIËN**

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd, kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan. Voor het afsluiten van de realisatieovereenkomst moet de business case sluitend zijn.

**DRAAGVLAK**

De gemeente is het gebiedsproces gestart met het in beeld brengen van wensen en belangen van zittende partijen in het gebied. Daarmee wordt getracht draagvlak voor het integrale gebiedsproces te krijgen. Opgemerkt wordt dat hiermee de agrarische belangen op dit moment dominant zijn en dat, uitgezonderd de gesprekken met Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevolandschap, nog niet gewerkt wordt aan draagvlak voor nieuwe natuur.

**PROJECTPLAN & -UITWERKING**

Het projectvoorstel Oostkant Dronten is vooral een procesvoorstel. Het geeft voornamelijk weinig inzicht in de planuitwerking en concrete projecten die leiden tot de realisatie van nieuwe natuur. De programmatische aanpak en de verschillende doelen die daarmee moeten worden gediend leiden ertoe dat er in de eerste fase(n) van het project nog geen specifieke focus op het (deel)doel natuur ligt. Halverwege februari 2017 vonden gesprekken plaats met agrariërs in de twee deelgebieden, waarbij zij werden uitgenodigd om plannen op te stellen. Die worden vervolgens bijeengebracht in een gebiedsplan, waarin duidelijk wordt waar nieuwe natuur zal worden gerealiseerd en welke gronden daartoe via verwerving of kavelruil noodzakelijk zijn. De agrariërs worden daarbij ondersteund door een ingenieursbureau dat door de provincie ter beschikking wordt gesteld.

**JURIDISCH**

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan.

**VERGUNNINGEN**

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan.

**VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR**

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd, kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan.

**ONDERSTEUNING**

De provincie heeft budget beschikbaar gesteld voor expertise om het gebiedsproces op te starten. Dit budget is benut. Om het proces verder te stimuleren heeft de provincie aanvullend budget beschikbaar gesteld om de agrariërs in de twee deelgebieden via de gemeente Dronten te helpen om de plannen verder uit te werken.

9 NATUUR OP G38

INDIENER



Familie Barkema

Projectbeschrijving

Het project is geheel gehonoreerd.

Het melkveebedrijf van de familie Barkema wordt omgevormd tot een natuurboerderij met extensief landbouwkundig medegebruik in een natuurgebied voor akker- en weidevogels. Blaarkoppen, een oud runderras, begrazen het natuurgebied. Met de opbrengsten van de kaas die van de melk van de Blaarkoppen wordt gemaakt, wordt het beheer van het gebied langdurig gefinancierd. Zo kan de nieuwe natuur op lange termijn zonder inmenging van overheden zelfstandig worden beheerd.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: bijna afgerond
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Op 14 juni 2016 is de realisatieovereenkomst tussen provincie en de familie Barkema gesloten en is gestart met de inrichtingswerkzaamheden aan de stal. Dankzij de gunstige weersomstandigheden zijn in november 2016 ook de buitenwerkzaamheden gestart. In februari 2017 was de strostal gereed en is het erf aangepast. Het natuurgebied is grotendeels ingericht. Verwacht wordt dat het project in april 2017 wordt afgerond.

De familie Barkema ervaart grote druk doordat de realisatie van het project in een relatief korte tijd moet worden uitgevoerd, terwijl ook de boerderij draaiend gehouden moet worden. De inrichtingswerkzaamheden aan de stal moesten klaar zijn voordat de koeien voor de winter naar binnen moesten en de werkzaamheden buiten moeten klaar zijn voor het broedseizoen. Deze gewenste snelheid gaat niet altijd goed samen met overheidstrajecten rond onder meer vergunningen en bestemmingsplan.

Analyse Natuur op G38



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is niet gewijzigd.



PLANNING

De familie Barkema geeft aan in april 2017 gereed te zijn met de inrichtingswerkzaamheden. Vanaf dat moment kan het gebied beleefd worden. Er zijn momenteel geen externe ontwikkelingen die er toe leiden dat deze planning niet behaald wordt.



GROND

Sinds juli 2016 is de benodigde ondergrond in bezit van de familie Barkema. Op de grond rust een kwalitatieve verplichting om het natuurgebied ook privaatrechtelijk te borgen.



FINANCIËN

Het project blijft binnen de financiële kaders zoals afgesproken in de realisatieovereenkomst. De familie Barkema heeft van de provincie een bijdrage gekregen vanuit het programma 'Duurzaam gebruik van de ondergrond' om aanvullende werkzaamheden uit te voeren en zo de aardkundige waarden in de ondergrond beter zichtbaar te maken in het veld.



DRAAGVLAK

In februari 2016 heeft een buurman tijdens een vergadering van de Commissie Duurzaamheid zijn zorgen geuit. Dit heeft er toe geleid dat in de realisatieovereenkomst is afgesproken dat de familie Barkema zich zal inspannen om een commissie in te stellen die de komende jaren de positieve en negatieve gevolgen van het natuurgebied op de directe omgeving gaat volgen. Daartoe ligt momenteel een voorstel bij de Natuur- en Milieucoöperatie Rivierduingebied. Het bestuur staat hier positief tegenover. Over de invulling van de commissie wordt momenteel nagedacht. De burens worden gevraagd om in deze commissie zitting te nemen.

Een groot aantal agrariërs en instanties is in de afgelopen maanden bij de familie Barkema op bezoek geweest om kennis te vergaren. De coördinatie hiervan loopt nu via Agrifirm, dat door middel van het delen van filmpjes op hun website publicitair aandacht besteedt aan de transitie van de boerderij van Barkema. Hierop wordt positief gereageerd.

De heer Barkema wordt ook regelmatig buiten de provincie gevraagd om zijn kennis en ervaringen te delen. Recent is vanuit Brabant het verzoek gekomen om drie boeren te assisteren bij de omschakeling van 'regulier' boeren naar 'boeren met natuur'. Het project G38 lijkt steeds meer als referentieproject te gaan fungeren voor het programma en voor agrarisch natuurbeheer in de meer brede zin van het woord.

Op 11 november 2015 hebben Provinciale Staten een motie aangenomen om extra budget beschikbaar te stellen voor de weidevogels in het rivierduingebied. Mede door de uitvoering van het project en de instemming met de motie hebben diverse agrariërs in de omgeving gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een vergoeding aan te vragen voor het agrarisch natuurbeheer (waaronder de buurman die heeft ingesproken tijdens de commissie Duurzaamheid). Jonge boeren uit de buurt komen langs voor advies over teelt en beheersmaatregelen. Voor zover mogelijk wordt bij realisatie van houtwallen, beplantingsstroken, maaien en oogsten gebruik gemaakt van akkerbouwers uit de omgeving. Op deze manier ontstaat er een positieve betrokkenheid vanuit de buurt bij de ontwikkelingen op G38.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Het projectidee is uitgewerkt in het document “nadere planuitwerking en financiële onderbouwing” dat als basis heeft gediend voor de realisatieovereenkomst. Dit wordt nu conform uitgevoerd.



JURIDISCH

De inrichtingswerkzaamheden passen binnen het vigerend bestemmingsplan. Omdat de bestemming daarin agrarisch is en het natuurgebied ook planologisch moet worden geborgd, is een bestemmingsplanwijziging in procedure. De gemeente Lelystad heeft op het voorontwerp bestemmingsplan enkele inspraakreacties en vooroverlegreacties ontvangen, waaronder die van LTO en de buurman die tijdens de vergadering van de Commissie Duurzaamheid heeft ingesproken. Enkele zienswijzen zullen leiden tot aanscherping van de beschrijving van de regels in het bestemmingsplan en hebben naar verwachting geen invloed op de uitvoering van het project. In april 2017 wordt een besluit van B&W Lelystad verwacht over de inspraakreacties en vooroverlegreacties. Verwacht wordt dat het besluit voor de familie Barkema positief zal zijn, waarna het ontwerp gedurende 6 weken ter inzage komt te liggen met de mogelijkheid voor een ieder om een zienswijze naar voren te brengen bij de gemeenteraad.



VERGUNNINGEN

De buurman die tijdens de vergadering van de Commissie Duurzaamheid heeft ingesproken heeft in 2015 bij Waterschap Zuiderzeeland een bezwaar ingediend op het verlenen van de Waterwetvergunning en Ontgrondingvergunning. Verwacht wordt dat het resultaat van deze twee procedures voor de familie Barkema positief zal zijn.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Met de opbrengsten van het vlees, de melk en de kaas die van de melk van de Blaarkoppen wordt gemaakt, wordt het beheer van het gebied langdurig gefinancierd.



ONDERSTEUNING

De familie Barkema wordt door de provincie momenteel vooral ambtelijk ondersteund door middel van advisering op diverse aspecten van de uitvoering, zoals aanbestedingsprocedures, de verschillende procedures rond vergunningen en voorontwerp bestemmingsplan en het uitbreiden van het kennisnetwerk van de familie.



10 SWIFTERPARK

INDIENER

Familie Van Dalen

Projectbeschrijving

Het project gaat uit van het omvormen van een voormalig gronddepot naar een toegankelijk en divers natuurgebied met een grote diversiteit aan plantensoorten. Het park wordt toegankelijk voor recreanten. Een beheerschuur gaat dienst doen als stalling voor het vee dat het park gaat begrazen en wordt eveneens gebruikt als educatieruimte.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Aan het eind van 2016 is voor het project een realisatieovereenkomst ondertekend. Daar is een uitgebreid en intensief proces van communicatie, onderzoek naar veterinaire risico's van het project op de directe omgeving en motivering van de afwaardering van de grond aan vooraf gegaan. Ondanks de communicatieve inspanningen en het feit dat inhoudelijke bezwaren van omwonenden adequaat zijn onderzocht, blijft het draagvlak voor het project Swifterpark broos. Ook in de fase van planrealisatie is het belangrijk om goed om te gaan met bezwaren uit de omgeving.

Belangrijke volgende stap in het project vormt de (gedeeltelijke) aanpassing van het bestemmingsplan. De initiatiefnemers hebben hiertoe een verzoek ingediend bij de gemeente Dronten. Voor de realisatie van het project moeten ook vergunningen voor ontgronding en voor het bouwen van de beheerschuur worden georganiseerd.

Analyse Swifterpark



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope is ongewijzigd. De contouren zijn door middel van de ondertekende realisatieovereenkomst vastgelegd.



PLANNING

Eind 2016 is de realisatieovereenkomst ondertekend. De vertraging in de oorspronkelijke planning heeft vooral te maken met de zorgen van direct omwonenden. Hiervoor zijn onder meer additionele onderzoeken naar de risico's op insleep van vogelgriep en andere dierziekten uitgevoerd. De onafhankelijk taxatie om de definitieve afwaardering van de grond vast te kunnen stellen heeft bovendien ook meer tijd in beslag genomen dan was voorzien.

De komende tijd ligt de focus van de initiatiefnemers bij de aanvraag voor een (gedeeltelijke) herziening van het bestemmingsplan, die bij de gemeente is ingediend. De programmering van de stappen daarna is afhankelijk van de reacties op de aanvraag. In een volgende voortgangsrapportage zal daarop terug worden gekomen.



GROND

De gronden zijn in eigendom van de initiatiefnemers. Met het toekenningsbesluit Nieuwe Natuur van december 2014 is er voor het project Swifterpark een maximaal bedrag voor compensatie van de waardevermindering naar de natuurbestemming toegewezen. Initiatiefnemer en provincie hebben een taxatie laten uitvoeren door twee onafhankelijke taxateurs. De uitkomst van de taxatie is de basis voor de vergoeding van de afwaardering die in de realisatieovereenkomst is opgenomen. Dit bedrag wordt aan de projectindieners beschikbaar gesteld wanneer de bestemmingsplanherziening van de projectgrond definitief is.



FINANCIËN

Op basis van de uitkomsten van de taxatie is het de verwachting dat het project kan worden uitgevoerd binnen de financiële kaders zoals vastgelegd in het toewijzingsbesluit.



DRAAGVLAK

De zorg voor voldoende draagvlak voor het initiatief is primair een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers. De provincie ondersteunt de initiatiefnemers daarbij indien nodig. Een aantal direct omwonenden van het project Swifterpark heeft vanaf de start van het initiatief aangegeven op een aantal punten weerstand te hebben tegen het plan. De bezwaren hebben ten eerste betrekking op de hoogte van de compensatie door de waardevermindering van de gronden. De provincie heeft met een aanvullende taxatie en met diverse momenten van overleg met omwonenden al het mogelijke gedaan om tot een zorgvuldig en marktconform besluit te komen ten aanzien van de afwaardering.

Een ander punt van zorg in de omgeving betreft de mogelijke veterinaire risico's van de realisatie van het project voor de omliggende agrarische bedrijven. De provincie heeft door verschillende deskundige instanties onderzoek laten doen naar de mogelijke risico's ten aanzien van diverse soorten dierziekten. Conclusie van deze onderzoeken is dat het project Swifterpark geen significante vergroting van de risico's op insleep van vogelgriep, MKZ of andere dierziekten met zich meebrengt.

Ondanks het feit dat bij de besluitvorming over de realisatieovereenkomst de bezwaren van omwonenden zorgvuldig zijn betrokken, blijft het draagvlak voor het project Swifterpark een aandachtspunt. Dit dwingt tot zorgvuldigheid in de publieksrechtelijke procedure voor de aanvraag van bestemmingsverandering en later bij de planrealisatie door de initiatiefnemers.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

De realisatieovereenkomst is getekend. De initiatiefnemers organiseren de procedure voor de aanpassing van de bestemming en de vergunningen die nodig zijn voor de planrealisatie.



JURIDISCH

In de realisatieovereenkomst is opgenomen dat initiatiefnemers de gemeente Dronten verzoeken om een planologische wijziging door te voeren, waarbij expliciet het gebruik ten behoeve van natuurdoeleinden wordt toegestaan. Het zal gaan om een (gedeeltelijke) herziening van het bestemmingsplan. De gemeente Dronten heeft als bevoegd gezag begin 2016 een positieve grondhouding aangenomen in de vorm van een schriftelijk principebesluit op 26 januari 2016.



VERGUNNINGEN

Na het afsluiten van de realisatieovereenkomst en de planologische wijziging zal naast een (gedeeltelijke) herziening van het bestemmingsplan eveneens een ontgrondingsvergunning (voor het ontgraven van een waterpartij) en een bouwvergunning (beheerschuur en recreatieve voorzieningen) door de initiatiefnemers bij de gemeente Dronten worden aangevraagd.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Om de nieuw gerealiseerde natuur langdurig te borgen is een kwalitatieve verplichting opgesteld. De kwalitatieve verplichting is bij de realisatieovereenkomst gevoegd. De initiatiefnemer verplicht zich daarmee om de nieuwe natuur gedurende minimaal 20 jaren te behouden en te beheren.



ONDERSTEUNING

De familie Van Dalen heeft, evenals andere particuliere initiatiefnemers, gebruik gemaakt van een door de provincie onder voorwaarden beschikbaar gestelde ondersteuning voor de planuitwerking. Het budget is ingezet voor het opstellen van de business case en aanvullend onderzoek naar diverse veterinaire risico's. Na de ondertekening van de realisatieovereenkomst is de afrekening over de voorbereidingskosten opgemaakt. Sinds de ondertekening kunnen de initiatiefnemers geen gebruik meer maken van deze middelen.

12 OOSTVAARDERSPLASSEN





INDIENER

Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Het project is grotendeels gehonoreerd. Met dit project gaat Staatsbosbeheer de randen van het natuurgebied Oostvaardersplassen verder ontwikkelen en toegankelijk maken voor recreanten. Om de randen langs het natuurgebied open te stellen, gaat Staatsbosbeheer "vensters" realiseren waardoor recreanten de mogelijkheid hebben om van buitenaf de natuur te bewonderen terwijl de natuur in het gebied beschermd blijft. In dit project is sprake van drie deelgebieden, namelijk "Trekweg", "Ibisweg Noord" en "Hollandse Hout".

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Voor het project Oostvaardersplassen is eind 2016 een intentieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en de provincie Flevoland ondertekend.

Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) is eerder in 2016 door de provincie verzocht om medewerking te verlenen aan het beschikbaar krijgen van de benodigde gronden voor het projectonderdeel Hollandse Hout. Het RVB heeft aangegeven deze medewerking te willen verlenen.

Verskillende ontwikkelingen zijn van invloed op het proces:

1. Staatsbosbeheer realiseert in het project de compensatie van kiekendieffoerageergebied ten behoeve van diverse bestemmingsplannen van de gemeente Almere. De exacte locatie wordt nader bepaald in de planuitwerking, wel is al duidelijk dat een deel van de compensatie in het deelproject Hollandse Hout zal neerslaan.
2. Daarnaast is afgesproken om de mitigerende maatregelen van maximaal 3,5 ha kiekendieffoerageergebied, voortkomend uit de aanleg van de verbindingsweg en halve aansluiting op de A6, in het project onder te brengen.
3. Gebleken is dat de gemeente Lelystad al 15 ha op de kavels van deelgebied Hollandse Hout heeft ingericht als mitigatie voor de bouw van Warande.
4. De kavels Hollandse Hout liggen naast de A6. Op middellange termijn is de verbreding van de A6 voorzien, waarbij gronden nodig zijn voor zowel de verbreding als een eventuele mitigatie van natuur. Om die reden heeft Rijkswaterstaat bij het RVB aangegeven vooralsnog geen gronden te willen afstaan ten behoeve van het Nieuwe Natuur-project.

Het is aan Staatsbosbeheer om de genoemde gebiedsontwikkelingen op elkaar af te stemmen in de planuitwerking. Daarnaast dient Staatsbosbeheer inzicht te geven in de wijze waarop de planuitwerking, inclusief de compensatie van kiekendieffoerageergebied, past binnen de totale ambitie voor het Oostvaardersplassengebied en het Nationaal Park Nieuw Land. Gelet op deze ambitie is er sprake van no-regret maatregelen bij de uitvoering van het programma. Dit vraagt om veel afstemming en uitzoekwerk en heeft invloed op de totale projectvoortgang en planuitwerking. De provincie faciliteert Staatsbosbeheer door de grondroute te organiseren en daarover afspraken te maken. Gelet op de complexiteit wordt de realisatieovereenkomst niet eerder dan eind 2017 verwacht.

Mogelijke risico's die de realisatie van de deelgebieden beïnvloeden zijn de bestemmingsplanwijziging voor de deelprojecten Ibisweg-Noord en Hollandse Hout en de grondonderhandelingen voor het deelproject Hollands Hout. Deze risico's zijn beheersbaar door een zorgvuldige voorbereiding en afstemming met partijen.

Analyse Oostvaardersplassen



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is niet gewijzigd.



PLANNING

Eind 2016 is de intentieovereenkomst gesloten. Verwacht werd dat de realisatieovereenkomst voor de zomer van 2017 ondertekend zou worden, zodat in het najaar van 2017 in ieder geval gestart kan worden met de uitvoering van de deelprojecten Ibisweg-Noord en Trekweg, omdat daar de benodigde gronden al beschikbaar zijn. Echter, door de meervoudige ruimteclaims op de kavels Hollandse Hout is zorgvuldige afstemming noodzakelijk, wat van invloed is op de planning. De realisatieovereenkomst wordt daardoor niet eerder dan eind 2017 verwacht.



GROND

De gronden langs de Ibisweg-Noord worden na het ondertekenen van de realisatieovereenkomst in eigendom overgedragen van de provincie aan Staatsbosbeheer. Opgemerkt is dat de oppervlakte van het projectonderdeel Ibisweg-Noord niet, zoals opgenomen in het besluit van Provinciale Staten, 36 ha omvat maar 30,7 ha. Het verschil zit in de gebruikte tekening bij het projectvoorstel en de feitelijke situatie in het veld.

De percelen langs de Trekweg zijn al in eigendom van Staatsbosbeheer.

De percelen voor het projectonderdeel Hollandse Hout zijn van het RVB. In dit projectonderdeel is uitgegaan van 90 ha uit het programma Nieuwe Natuur, in het veld bestaat ruimte voor ca 94 ha. Op dezelfde kavels is ongeveer een halve hectare nodig voor de aanleg van de verbindingsweg en halve aansluiting op de A6.

Buiten het programma om zijn gesprekken gestart over de mitigatie van maximaal 3,5 ha kiekendiefferageergebied ten behoeve van de aanleg van de verbindingsweg en halve aansluiting op de A6. In de intentieovereenkomst zijn hierover afspraken vastgelegd.

Daarnaast blijkt dat de gemeente Lelystad op dezelfde kavels Hollandse Hout 15 ha kiekendiefferageergebied mitigeert ten behoeve van de uitbreiding van Warande. Gemeente Lelystad heeft voor deze oppervlakte een aankoopplicht.

Ook is duidelijk geworden dat Rijkswaterstaat ruimte op de kavels wil benutten ten behoeve van de verbreding van de A6 en mogelijke daaraan ten grondslag liggende natuurcompensatie of -mitigatie. Voorgaande vraagt om zorgvuldige afstemming met genoemde partijen. Gelet op de complexiteit en benoemde ruimteclaims is het mogelijk dat vanuit het programma Nieuwe Natuur niet de volledige 90 ha kan worden verkregen. Omdat momenteel de grondprijs in het gebied hoger is dan waarvan ten tijde van het besluit is uitgegaan, zal het voor het onderdeel Hollandse Hout gereserveerde programmakapitaal waarschijnlijk toch volledig nodig zijn. De 15 ha oppervlakte kiekendieffercompensatie van de gemeente Lelystad draagt overigens inhoudelijk wel bij aan het programma, waarmee mogelijk toch tot 90 ha gekomen kan worden.



FINANCIËN

In de planuitwerking komt een actuele nadere onderbouwing van de benodigde financiën.

De budgetten voor mitigatie van maximaal 3,5 ha kiekendiefferageergebied en compensatie van 15 ha kiekendiefferageergebied kunnen gezien worden als de extra bijdrage van Staatsbosbeheer in het projectonderdeel.



DRAAGVLAK

In de intentieovereenkomst is afgesproken dat Staatsbosbeheer zich inspant om de omgeving bij het project te betrekken (onder meer door het informeren van de omgeving, het ophalen van opvattingen en bezwaren uit de omgeving en het afwegen van die opvattingen en bezwaren in het kader van de planuitwerking) om daarmee, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, maatschappelijk draagvlak te verkrijgen.

Daarnaast onderhoudt Staatsbosbeheer contacten met relevante stakeholders in het gebied, zoals de Vogel- en Natuurwacht Flevoland.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Staatsbosbeheer werkt het project op onderdelen uit in de nadere planuitwerking. Deze dient als basis voor het aangaan van de realisatieovereenkomst.



JURIDISCH

Bezien moet worden of de bestemmingsplannen voor de deelprojecten Ibisweg en Hollandse Hout moeten worden aangepast. Indien dat noodzakelijk blijkt, start Staatsbosbeheer na ondertekening van de realisatieovereenkomst een procedure.

Staatsbosbeheer compenseert conform afspraak met de provincie in het project Oostvaardersplassen, naast 35 ha bestaande compensatie, 115ha kiekendiefferageergebied, die is gekoppeld aan diverse bestemmingsplannen van de gemeente Almere. Daarnaast worden gesprekken gevoerd over de noodzakelijke mitigatie van maximaal 3,5 ha foerageergebied voor

Blauwe Kiekendieven, die voortkomt uit het project "aanleg van de verbindingsweg en halve aansluiting op de A6". Deze opgave is in de intentieovereenkomst opgenomen, wordt in de nadere planuitwerking uitgewerkt en vastgelegd in een separate realisatieovereenkomst.



VERGUNNINGEN

Nog niet van toepassing.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Staatsbosbeheer zal in de nadere planuitwerking aangeven hoe het beheer na tien jaar wordt gefinancierd. Uitgangspunt is dat het beheer van het te compenseren en mitigeren kiekendief-foerageergebied, dat zij vanuit het programma Nieuwe Natuur realiseert, met de beheervergoeding eeuwigdurend is afgekocht.



ONDERSTEUNING

Na ondertekening van de intentieovereenkomst is, als bijdrage in de voorbereidingskosten onder voorwaarden een maximale bijdrage van 5% van de inrichtingskosten per deelproject beschikbaar gesteld.

Op dit moment beraadt Staatsbosbeheer zich nog over de inzet van deze budgetten. Verwacht wordt dat de bijdrage ingezet wordt voor een projectleider en planologische procedure.

De provincie faciliteert het proces door de grondrouting uit te werken en te organiseren.

15 DE EEMVALLEI-ZUID

Integrale samenwerking van De Eemvallei, Voedselbossen, Speelwildernis en Natuurboerderij Vliervelden.

INDIENER

Staatsbosbeheer, Stichting Voedselbosbouw Nederland, Stichting Speelwildernis Oosterwold, Natuurboerderij Vliervelden.

Projectbeschrijving

De initiatiefnemers van de projecten Eemvallei (Staatsbosbeheer), Voedselbossen (Stichting Voedselbosbouw Nederland) en Speelwildernis (Stichting Speelwildernis Oosterwold) werken overeenkomstig het besluit van Provinciale Staten gezamenlijk aan de ontwikkeling en realisatie van hun projecten. Inmiddels is ook de initiatiefnemer van het project Natuurboerderij Vliervelden bij het integrale projectteam aangesloten om een deel van zijn initiatief te ontwikkelen.

In het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 is vastgelegd dat de projecten "Voedselbossen" en "Speelwildernis" (in een kleinere variant) worden gekoppeld aan De Eemvallei. Ook is toen besloten dat "Luierpark" en "Kroonbos" als kralen aan de ketting in het gebied geïntegreerd moeten worden. In februari 2016 hebben Provinciale Staten echter ingestemd met realisatie van Luierpark en Kroonbos op andere plekken, te weten het Oostrandpark in Almere en de Kop van het Horsterwold bij Zeewolde.

De Eemvallei

Staatsbosbeheer gaat een landschappelijke structuur aanleggen in Almere Oosterwold, waarmee de voormalige rivierloop van de Eem weer zichtbaar en beleefbaar wordt in het landschap. De structuur komt als het ware als een ketting in een verwevingsgebied te liggen. Doordat landbouw, natuur en bebouwing elkaar afwisselen, ontstaat een aantrekkelijk landschap dat initiatiefnemers voor rode functies verleidt om daarin of daarbij te gaan bouwen. Het project is geheel gehonoreerd. Het gebied heeft landschappelijke samenhang met het project Noorderwold-Eemvallei, ingediend door Stichting Het Flevo-landschap en BV ERF.

Voedselbossen

Stichting Voedselbosbouw Nederland gaat voedselbossen in Flevoland realiseren. Voedselbossen zijn bossen waarin planten groeien die negen maanden per jaar eetbare producten kunnen leveren zoals fruit, kruiden, groenten en noten. In het ingediende projectvoorstel was sprake van realisatie van voedselbossen op een oppervlakte van 60 ha. In het toewijzingsbesluit is het project in een kleinere variant gehonoreerd en wordt uitgegaan van een voedselbos op 20 ha. Provinciale Staten hebben het project daarbij gekoppeld aan De Eemvallei van Staatsbosbeheer.


Speelwildernis

Het project dat is ingediend door Theatergroep Groen Gras is geheel gehonoreerd. Dit plan beoogt een buitenspeelplaats te realiseren waar zowel een zone is voor vrij en avontuurlijk spelen in de natuur als een zone waar kinderen deelnemen aan georganiseerde dan wel begeleide activiteiten. Een deel van de buitenspeelplaats wordt met en door de kinderen ingericht. In het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 is de Speelwildernis gekoppeld aan De Eemvallei van Staatsbosbeheer.

Natuurboerderij Vliervelden

De Stadsboerderij wil ten zuiden van de Vogelweg Natuurboerderij Vliervelden op 400 hectare met een kleinschalige inrichting realiseren. In dit gebied worden diverse natuurtypen aangelegd. Hierdoor zal in het gebied ruimte ontstaan voor een grote diversiteit aan dieren en planten, waarbij door wandelpaden toegankelijkheid voor recreanten wordt gecreëerd. Het project is in een kleinere variant gehonoreerd. Vanwege vermeende synergievoordelen is het gekoppeld aan het project Noorderwold-Eemvallei van Stichting Het Flevo-landschap en BV ERF, echter zonder budget omdat er min of meer vanuit is gegaan dat Vliervelden vooral een biologisch landbouwbedrijf is.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: opgestart	Status: nog niet gestart
					



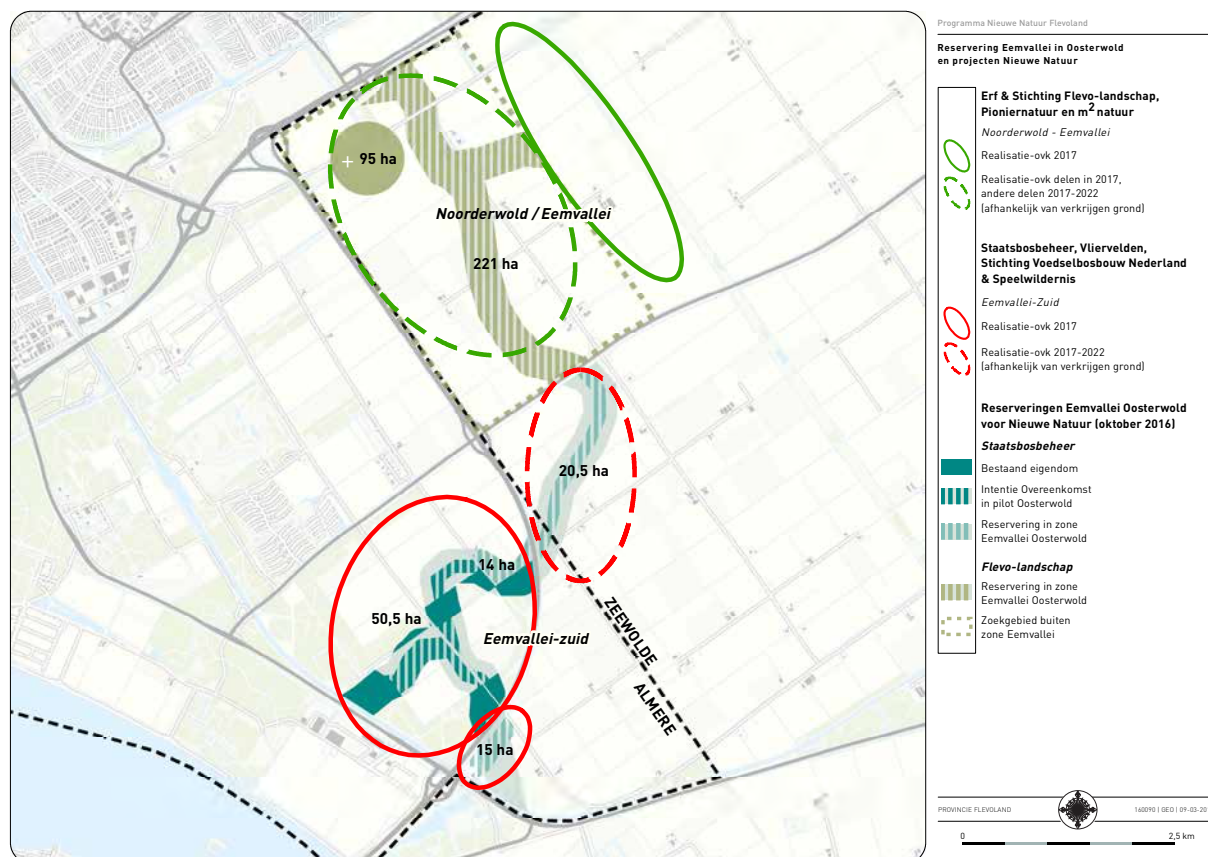
Samenvatting project & procesvoortgang

Na ondertekening van de intentieovereenkomsten tussen de provincie en de projectindieners voor elk afzonderlijk project, werken de initiatiefnemers gezamenlijk aan een nadere planuitwerking. De gezamenlijke commitment van de betrokken projectindieners is formeel vastgelegd in het gezamenlijke Plan van Aanpak, dat Staatsbosbeheer, stichting Voedselbosbouw Nederland, Stadsboerderij Almere (Vliervelden) en stichting Speelwildernis op 7 november 2016 hebben ingediend. In het kader van het programma Nieuwe Natuur bereiden zij een realisatieovereenkomst met de provincie Flevoland voor.

Een deel van de benodigde gronden zal o.a. vanwege de huidige eigendoms- en pachtsituatie niet op korte termijn verkregen kunnen worden. Om die reden wordt het project Eemvallei-Zuid in delen ontwikkeld. Momenteel wordt voor het eerste deel (50,5 ha) het ontwerp uitgewerkt en de nadere planuitwerking opgesteld. Daarbij worden uitgangspunten gehanteerd die eenvoudig kunnen worden vertaald in een ontwerp voor het tweede deel. De planuitwerking dient tevens als ontwikkelplan, dat benodigd is voor het sluiten van een anterieure overeenkomst met Oosterwold.

Het eerste deel, waarbij sprake is van geliberaliseerde pacht, bestaat uit de realisatie van 50,5 hectare nieuwe natuur in het gebied binnen de A27. Daarnaast wordt 15 ha ten zuiden van de A27 betrokken in het tweede deel waarmee het totaal op 65,5 ha komt

In het derde deel moet nog eens 14 ha gerealiseerd worden in het gebied binnen de A27 (de zogenaamde AM/Bouwinvest-kavels), en het resterend deel van 20,5 ha ten oosten van de A27 (het zogenaamde Middengebied). Voor de AM/Bouwinvest-kavels en de kavels ten zuiden van de A27 wordt in het voorjaar 2017 eveneens een basisontwerp opgesteld. Met de gehanteerde uitgangspunten is ook een inrichtingsplan voor het Middengebied te maken. De daadwerkelijke realisatie van de Eemvallei in het Middengebied zal afhankelijk zijn van de ontwikkeling van de eerdere fasen, en in het bijzonder de ontwikkeling van het rood dat daarmee samenhangt. Ook de beschikbaarheid van gronden en de vrijwillige medewerking van de zittende agrariërs vormen een voorwaarde.



Afgelopen najaar heeft een verkenning plaatsgevonden naar de wensen en belangen van de drie agrarische eigenaren en gebruikers in het gebied A6/A27/Vogelweg, waaronder het zogenaamde Middengebied, waar de Eemvallei-Zuid buiten de A27 is voorzien. In maart 2017 heeft naar aanleiding van deze verkenning een vervolgesprek met deze drie agrariërs plaatsgevonden. Daarin is vastgesteld dat de agrariërs in dit gebied te maken hebben met verschillende ontwikkelingen (waaronder Nieuwe Natuur en Oosterwold) die hun toekomstperspectief onzeker maken.

In het gesprek is aangegeven dat er begrip is voor de behoefte aan duidelijkheid bij de betreffende agrariërs, maar dat de provincie deze duidelijkheid op dit moment alleen wil en kan geven voor zover dat het programma Nieuwe Natuur betreft.

Op basis van de gesprekken is vastgesteld dat de gronden, die nu in pacht zijn bij twee van de drie agrariërs, niet op basis van vrijwilligheid verkregen kunnen worden en ook niet nodig zijn voor het gehonoreerde project Eemvallei-Zuid. Verdere gesprekken over verplaatsing van deze bedrijven is vanuit Nieuwe Natuur dan ook niet aan de orde. Met één agrariër worden in afstemming met het RVB de mogelijkheden voor verplaatsing de komende tijd concreet verder verkend. Uiterlijk 1 september 2017 (of zoveel eerder als mogelijk) dient duidelijk te zijn of overeenstemming kan worden bereikt en of het betreffende perceel ook daadwerkelijk beschikbaar kan komen.

Het project Eemvallei-Zuid is een bijzondere uitdaging. Het verkrijgen van gronden, de inpassing van het project binnen de systematiek van Oosterwold, de samenwerking tussen Staatsbosbeheer en de kralen Voedselbossen, Vliervelden en Speelwildernis en het ontwikkelen vanuit eigen kracht door Staatsbosbeheer maken het project meervoudig complex. De provincie faciliteert dit proces door het voortouw te nemen voor en in verschillende overleggen, kennis en kunde vanuit het ambtelijk apparaat beschikbaar te stellen en de partijen zo veel als mogelijk onderling te laten afstemmen.

Op basis van het Plan van Aanpak en de huidige ontwikkelingen wordt verwacht dat de provincie in juni 2017 een realisatieovereenkomst met de betrokken partijen kan afsluiten.

Analyse Eemvallei-Zuid



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van (de ketting van) het project De Eemvallei is niet veranderd. Wel is het project Natuurboerderij Vliervelden bij de projectgroep aangesloten om het project Vliervelden binnen de Eemvallei in een kleinere variant gezamenlijk met de andere projectindieners uit te werken en te ontwikkelen.

Het projectteam Eemvallei-Zuid werkt aan de verdere ontwikkeling en detaillering van het basisontwerp om in mei 2017 de integrale planuitwerking af te ronden. Op basis van deze planuitwerking zal Staatsbosbeheer, als vertegenwoordiger voor de gehele projectgroep, voor de zomer 2017 een realisatieovereenkomst met de provincie sluiten.



PLANNING

De planning om in januari 2017 een anterieure overeenkomst met de gemeente Almere over de gronden voor de projectrealisatie te sluiten is door Staatsbosbeheer niet gehaald. Redenen hiervoor zijn onder meer een discussie over een aantal inhoudelijke onderdelen van de anterieure overeenkomst en de onduidelijkheden over de omgang met roodrechten, die bij de aanschaf van een landschapskavel volgens de Oosterwoldsystematiek worden verkregen.



GROND

In het besluit van Provinciale Staten is een verdeelsleutel voor 100 ha gemaakt in 60 ha voor Staatsbosbeheer, 20 voor Voedselbossen en 20 voor Speelwildernis. Afgesproken is dat deze verdeelsleutel in principe wordt losgelaten en uitgegaan wordt van een 'gezamenlijke pot'. Tevens is afgesproken dat Staatsbosbeheer de benodigde gronden verworft en in eigendom krijgt. Met de

kralen Voedselbossen en Speelwildernis maakt Staatsbosbeheer separate overeenkomsten over het gebruik van de ondergrond en het eventuele opstalrecht.

In het BO Oosterwold zijn ten behoeve van het programma Nieuwe Natuur kavels met een totale omvang van 112 ha gereserveerd. Het is aan de ketting en kralen om binnen deze ruimte te bepalen hoe de hun toegewezen 100 ha te realiseren.

Doordat Vliervelden zelf geen hectares toegewezen heeft gekregen en afhankelijk is van ruimte binnen Eemvallei-Zuid, is het gedeelte dat zij kan uitvoeren bescheiden. Ten behoeve van het initiatief Vliervelden is overeengekomen dat 6 ha additioneel uit de multiplier wordt verworven. Aangrenzend aan haar landbouwkavel blijkt hiermee voor Vliervelden ruimte in Eemvallei-Zuid te ontstaan om op circa acht hectare koeien in de natuur te laten grazen. Vliervelden wil ook graag een gedeelte met 'akkernatuur' realiseren. Het projectteam bestudeert of, en zo ja hoe, dit op de kavels ten zuiden van de A27 kan plaatsvinden.

Staatsbosbeheer verwacht als vertegenwoordiger van de integrale projectgroep in het voorjaar 2017 een anterieure overeenkomst met de gemeente Almere af te sluiten voor het verwerven van de eerste 50,5 ha. Staatsbosbeheer overlegt ook met AM/Bouwinvest over het verkrijgen van hun 14 ha binnen de A27.

In de realisatieovereenkomst worden afspraken gemaakt over het beschikbaar krijgen van de overige kavels die bestaan uit de resterende gronden binnen de A27 (bekend als de AM/Bouwinvest-kavels), de kavel ten zuiden van de A27 en het Middengebied.

Naar aanleiding van de gesprekken met de drie zittende agrariërs in het middengebied is aangegeven dat er begrip is voor de behoefte aan duidelijkheid bij de betreffende agrariërs. De provincie wil en kan op dit moment alleen duidelijkheid geven voor zover dat het programma Nieuwe Natuur betreft. Vastgesteld is dat de gronden die nu in pacht zijn bij twee agrariërs niet nodig zijn voor de delen van de Eemvallei-Zuid die vanuit het programma Nieuwe Natuur gerealiseerd worden. Verdere gesprekken over verplaatsing van deze bedrijven zijn vanuit het programma Nieuwe Natuur dan ook niet aan de orde. Met één agrariër worden de komende tijd in afstemming met het RVB de mogelijkheden voor vrijwillige verplaatsing concreet verkend. Het streven is om uiterlijk 1 september 2017 duidelijk te hebben of overeenstemming kan worden bereikt en of er ook daadwerkelijk tot een transactie van deze gronden gekomen kan worden.



FINANCIËN

In het besluit van Provinciale Staten is voor het project Eemvallei-Zuid een budget voor de basisinrichting van 60 ha toegewezen en voor de projecten Voedselbossen en Speelwildernis elk budget voor 20 ha. Daarmee is voor het geheel aan projecten in Eemvallei-Zuid budget voor de basisinrichting van 100 ha toegewezen. Staatsbosbeheer, Stichting Voedselbosbouw Nederland en Stichting Speelwildernis Oosterwold hebben ervoor gekozen om gezamenlijke keuzes te maken over de besteding van het budget. Bedacht moet worden dat met het basisbudget niet alleen de basis natuurinrichting (waaronder de aanleg van een blauwe infrastructuur) moet worden gerealiseerd. Ook inrichtingsonderdelen die het recreatieve gebruik van het gebied bevorderen zoals (recreatieve) infrastructuur en een honk, zoals beschreven in het gehonoreerde project van Speelwildernis, moeten uit het inrichtingsbudget van het programma Nieuwe Natuur worden gefinancierd.

Uitgangspunt is dat Staatsbosbeheer de gronden verwerft en eigenaar wordt van de ondergrond. Volgens de systematiek van Oosterwold komt het recht voor de roodontwikkeling dan bij Staatsbosbeheer te liggen. Alleen Speelwildernis heeft belang bij deze roodrechten omdat ze een honk wil realiseren. Staatsbosbeheer maakt met Speelwildernis marktconforme afspraken over de benodigde roodontwikkeling. Door het verschil in grondprijzen van te verwerven en af te stoten gronden en de verkoop van niet voor het programma Nieuwe Natuur benodigde roodrechten via de gebiedsregisseur, ontstaat een multiplier die onder meer ten gunste komt van het additioneel verkrijgen van 6 ha ten behoeve van de ontwikkeling van het project natuurboerderij Vliervelden. Mogelijk kan daaruit ook nog een bijdrage worden geleverd aan het verhogen van de natuurkwaliteit in het gebied en het (nog) meer beleefbaar maken van de natuur in Eemvallei-Zuid.



DRAAGVLAK

De projectgroep voor de ontwikkeling van Eemvallei-Zuid heeft eind 2016 een gemeenschappelijk gebiedsverhaal over het gebied geschreven. In dit verhaal wordt voor het brede publiek de gedeelde visie voor de gebiedsontwikkeling uitgelegd. Dit gebiedsverhaal heeft ook ten grondslag gelegen aan een informatieavond voor (toekomstige) bewoners van Oosterwold. Tijdens de informatieavond hebben de projectindieners de plannen gepresenteerd en deze met de (toekomstige) bewoners besproken. Een tweede bijeenkomst is in het voorjaar van 2017 gepland.

Stichting Voedselbosbouw Nederland (VBNL) vervult al enige tijd een voortrekkersrol bij de voorbereiding van een Green Deal Voedselbossen. Het VBNL-bestuur werkt daarbij samen met het Ministerie van Economische Zaken en diverse andere partijen waaronder Staatsbosbeheer en de provincie Flevoland, die veel belang hechten aan de ontwikkeling van rijke en vitale voedselbossen in Nederland. Het wegnemen van knelpunten in wet- en regelgeving (o.a. de boswet) rond de ontwikkeling van voedselbossen is in dit verband een belangrijk speerpunt. De Green Deal Voedselbossen kan naar verwachting in mei 2017 worden afgesloten.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Staatsbosbeheer, Stichting Voedselbosbouw Nederland, Stichting Speelwildernis Oosterwold en natuurboerderij Vliervelden zijn momenteel bezig om hun plannen verder te ontwikkelen. Hiervoor is een Plan van Aanpak opgesteld. Het basisontwerp wordt nader uitgewerkt in een concreet inrichtingsplan voor de eerste twee delen van het project (het gebied binnen de A27 (minus de kavels die bekend staan als de AM/Bouwinvest-kavels) en de kavels ten zuiden van de A27). Voor de latere delen kunnen de eerder gehanteerde uitgangspunten eenvoudig worden gebruikt om te komen tot een inrichtingsplan. Daarbij speelt dat eventuele toekomstige wensen en eventuele participatie van zittende agrariërs in het Middengebied van invloed kunnen zijn op het inrichtingsplan. De samenwerking tussen Staatsbosbeheer en de kralen verloopt goed. Er zijn goede gesprekken, vooral om elkaars taal te leren spreken. Ook worden er constructieve inhoudelijke discussies gevoerd. Dat neemt niet weg dat het traject veel tijd in beslag neemt.

De provincie heeft een archeologisch bureau opdracht gegeven om een inspiratiedocument op te stellen met beelden en onderbouwing van hoe het landschap van de Eemvallei er in verschillende tijdsperiodes heeft uitgezien. Dit heeft er toe geleid dat het archeologisch bureau met de initiatiefnemers in gesprek is gegaan om het archeologisch onderdeel in de projectplannen verder uit te werken. Dat heeft weer geleid tot spelideeën voor Speelwildernis en de keuze van plantensoorten voor Voedselbossen. Daarnaast wordt met behulp van de archeologen de mogelijkheid onderzocht om waterpartijen in het gebied aan te leggen.



JURIDISCH

De totale Eemvallei is weergegeven in de Structuurvisie Oosterwold. Het deel van het project Eemvallei-Zuid, dat binnen de A27 ligt, past binnen het inmiddels vastgestelde bestemmingsplan Oosterwold. De kavels ten zuiden van de A27 zijn eveneens opgenomen in het bestemmingsplan Oosterwold, waarvoor een wijzigingsbevoegdheid geldt. De kavels in het Middengebied vallen buiten het bestemmingsplan Oosterwold, waarbij het bestemmingsplan Landelijk gebied van de gemeente Zeewolde vigeert. Voor de ontwikkeling van natuur dient een Omgevingsvergunning te worden verkregen. Ten aanzien van andere ontwikkelingen die vooral gekoppeld zijn aan bebouwing geldt het volgende. Bij de besluitvorming over de Intergemeentelijke Structuurvisie Oosterwold hebben Provinciale Staten in november 2013 besloten dat de provincie medewerking verleent aan initiatieven die passen binnen de gebiedsontwikkeling Oosterwold. Op een aantal onderdelen zal worden afgeweken van het provinciale omgevingsbeleid. Er geldt daarbij een tijdelijk verschil in het provinciaal beleid ten westen (binnen) en ten oosten (buiten) van de A27, waarvoor vooralsnog (gedurende drie jaren vanaf 2013) alleen voor het gebied binnen de A27 tijdelijk op een aantal onderdelen van het provinciaal omgevingsbeleid kan worden afgeweken. Op basis van de afgesproken evaluatie van de eerste fase Oosterwold, die eind 2016 heeft plaatsgevonden, worden aan PS nadere voorstellen gedaan voor de benodigde aanpassingen/afwijkingen van het provinciaal omgevingsbeleid om de Nieuwe Natuur-initiatieven in Oosterwold buiten de A27 mogelijk te maken.

Het project Eemvallei-Zuid valt binnen Oosterwold en daarmee dient gewerkt te worden volgens de systematiek van Oosterwold. Geconstateerd wordt dat deze vooral is uitgewerkt voor "normale" initiatiefnemers die een kavel kopen voor een relatief kleinschalige ontwikkeling. Een grootschalige groene ontwikkeling zoals Eemvallei-Zuid past niet zonder meer binnen de huidige systematiek. Dit vraagt om veel afstemming en overleg waarbij de provincie het voortouw heeft genomen.

Volledigheidshalve moet opgemerkt worden dat de drie initiatiefnemers in het project Eemvallei-Zuid gezamenlijk invulling geven aan 30 ha boswetcompensatieverplichting van de provincie. De compensatie wordt zo snel mogelijk gerealiseerd.



VERGUNNINGEN

Vergunningen zijn nog niet aan de orde.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Ondanks dat het project Eemvallei-Zuid in samenwerking wordt gerealiseerd, is iedere projectindieners in beginsel zelf verantwoordelijk voor een sluitende business case en verdienmodel om het beheer na tien jaar zelf te kunnen financieren.

Omdat aan een gezamenlijke planuitwerking wordt gewerkt, is ook het beheer gezamenlijk opgepakt. De wens bestaat om het beheer bij een aparte stichting onder te brengen die gefinancierd wordt uit de opbrengsten van de oogst (vruchten, zaden en hout) uit de natuur. Natuurboerderij Vliervelden financiert zijn onderdeel vanaf het begin zelfstandig. Stichting Speelwildernis is op zoek naar additionele financiële middelen waaronder een rode ontwikkeling om de business case sluitend te kunnen krijgen en het beheer na tien jaar te kunnen financieren.



ONDERSTEUNING

Naast de ondersteunende ambtelijke provinciale inzet ondersteunt een procesbegeleider het projectteam in het ontwikkelen en uitwerken van een gezamenlijk projectplan. Deze is tot half januari 2017 door de provincie gefinancierd. Daarna werd de procesbegeleider door het projectteam betaald. Het projectteam heeft daarnaast nog geprofiteerd van de ondersteuning door archeologen van gemeente Almere en een archeologisch bureau. Deze ondersteuning is deels vanuit het programma Nieuwe Natuur gefinancierd en deels vanuit het programmabudget 'Duurzaam gebruik van de ondergrond'.

15d HET LUIERPARK

INDIENER

Mevrouw Ras

Projectbeschrijving

Het project is geheel gehonoreerd en bij het PS-besluit van 17 december 2014 gekoppeld aan De Eemvallei van Staatsbosbeheer.

Mevrouw Ras heeft de stichting Het Luierpark opgericht die aan kersverse ouders de mogelijkheid biedt om een boom met certificaat cadeau te geven voor een pas geboren dan wel overleden kindje. Deze bomen vormen samen Het Luierpark. In dit park kan de boom door het gezin op een later tijdstip worden voorzien van een naambordje met geboortedatum (en eventueel overlijdensdatum) van het betreffende kindje, zodat het zijn eigen herinneringsboom heeft.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Stichting Het Luierpark heeft in overleg met Staatsbosbeheer Het Luierpark in het Oostrandpark in Almere gerealiseerd. De samenwerking met Staatsbosbeheer heeft de initiatiefneemster veel energie gekost, beide partijen hebben moeten leren om met elkaar samen te werken. Desalniettemin is Het Luierpark op 29 maart 2017 opgeleverd en geopend. Het Luierpark is het eerste afgeronde particuliere initiatief van het programma Nieuwe Natuur.

Analyse Het Luierpark



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is niet gewijzigd.



PLANNING

De werkzaamheden in het kader van de nadere planuitwerking hebben langer geduurd dan voorzien. De vertraging werd vooral veroorzaakt door moeizaam verloopende afstemming tussen Stichting Het Luierpark en Staatsbosbeheer over zakelijke aspecten omtrent het gebruik van gronden en het beheer. Desondanks is het project Het Luierpark volgens planning op 29 maart 2017 opgeleverd.



GROND

Het Luierpark is gerealiseerd in het Oostrandpark in Almere op gronden van Staatsbosbeheer. Stichting Het Luierpark heeft hiertoe een gebruikersovereenkomst met Staatsbosbeheer gesloten en recht van opstal notarieel laten vastleggen.



FINANCIËN

Stichting Het Luierpark heeft net als andere particuliere initiatiefnemers een bijdrage in de voorbereidingskosten beschikbaar gekregen. Ondanks de onvoorzien hogere proceskosten door de langere periode om tot planuitwerking te komen, bleek de bijdrage van de provincie in de voorbereidingskosten toereikend. Verder is er geen financiële binding met het programma Nieuwe Natuur. Voor de inrichting en het beheer zijn geen middelen beschikbaar gesteld vanuit het programma. Met de opbrengst van de bomen en in overleg en verdere afstemming met sponsors en Staatsbosbeheer moet de initiatiefneemster het beheer van Het Luierpark regelen.



DRAAGVLAK

De stichting heeft door middel van sociale media, pers, flyers en netwerkbijeenkomsten getracht zo veel mogelijk draagvlak te krijgen. Doordat de stichting goede contacten heeft opgebouwd met de bewoners van de omliggende wijk is er geen sprake van aandachtspunten op het gebied van draagvlak.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

In januari 2017 is de realisatieovereenkomst tussen de provincie en Stichting Het Luierpark afgesloten. Op 29 maart is Het Luierpark opgeleverd en geopend, waarmee het project is gerealiseerd. Uiterlijk **31 mei 2017 moet de financiële verantwoording zijn aangeleverd.**



JURIDISCH

Het project past binnen het vigerende bestemmingsplan en is daarmee planologisch geborgd. Stichting Het Luierpark heeft hiertoe een gebruikersovereenkomst met Staatsbosbeheer gesloten en via de notaris een recht van opstal notarieel laten vastleggen.



VERGUNNINGEN

Voor Het Luierpark zijn geen specifieke vergunningen nodig.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Afgesproken is dat een deel van het beheer van Het Luierpark meelift op het gangbare beheer van het Oostrandpark door Staatsbosbeheer. Aanvullend beheer van de bomen wordt betaald uit de verkoop van bomen en sponsoring. Verwacht wordt dat de stichting dit beheer voor tenminste 20 jaar kan uitvoeren. In de gebruikersovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en de stichting is bovendien opgenomen dat Staatsbosbeheer het beheer van Het Luierpark overneemt indien de stichting dit om welke reden ook niet kan voortzetten.



ONDERSTEUNING

De stichting heeft een bijdrage in de proceskosten beschikbaar gekregen. Dit bedrag is deels ingezet om expertise in te huren om het projectidee nader uit te werken. Tevens is met een deel van de bijdrage plantmateriaal aangeschaft. De provincie heeft veel tijd gestoken in het begeleiden en adviseren van de stichting en de samenwerking tussen Staatsbosbeheer en de stichting. Deze aansturing van het proces bleek vooral nodig om te komen tot (zakelijke) afspraken tussen de stichting en Staatsbosbeheer.

15e HET KROONBOS





INDIENER

De heer Van der Mee

Projectbeschrijving

Het project is geheel gehonoreerd en inmiddels gekoppeld aan het project 'Kop van het Horsterwold'. De heer Van der Mee heeft voorgesteld om een Kroonbos te realiseren. Het concept was gestoeld op de mogelijkheid om een boom aan te schaffen voor gedecoreerden. Door de bomen en een uitleg wordt de boodschap en het belang van de decoratie getoond. Hierdoor blijft de gedecodeerde en zijn belang voor de maatschappij in herinnering.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: teruggetrokken	Status: teruggetrokken
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Dit project werd oorspronkelijk gehonoreerd als één van de kralen aan de ketting van De Eemvallei. In mei 2016 hebben Provinciale Staten besloten dat het Kroonbos in afwijking van het toewijzingsbesluit, mag worden gerealiseerd als onderdeel van Kop van het Horsterwold. Stichting Kroonbos en Staatsbosbeheer hebben gewerkt aan een gebruikersovereenkomst en de verwachting was dat de realisatieovereenkomst in december 2016 zou worden afgesloten en de eerste bomen zouden worden verkocht. Ondanks een groot aantal acties, positieve reacties en eerder gedane toezeggingen van een aantal gemeenten heeft Stichting Kroonbos moeten constateren dat er weliswaar draagvlak is voor het concept, maar dat er momenteel voor het daadwerkelijk aanschaffen van bomen onvoldoende draagvlak is onder gemeenten, organisaties en de Nederlandse bevolking. Daardoor heeft Stichting Kroonbos de business case voor realisatie van het Kroonbos niet rond kunnen krijgen en kan niet voldaan worden aan de condities van het programma Nieuwe Natuur. Om die reden heeft de Stichting Kroonbos besloten om zich uit het programma terug te trekken. Omdat het Kroonbos deel uitmaakt van het project Kop van het Horsterwold heeft Staatsbosbeheer vervolgens besloten om zelf het bos in de vorm van een kroon als "land mark" in Kop van het Horsterwold in te richten en te beheren.

Analyse Het Kroonbos



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is gewijzigd doordat Stichting Kroonbos het project heeft ingetrokken. Staatsbosbeheer heeft het idee van het bos in de vorm van een kroon geadopteerd en besloten om dit als "land mark" aan de rand van het project Kop van het Horsterwold in te passen, aan te leggen en te gaan beheren.



PLANNING

In juni 2016 is tussen Stichting Kroonbos en de provincie een intentieovereenkomst gesloten. Stichting Kroonbos heeft gewerkt aan nadere planuitwerking en getracht bomen te verkopen. Met Staatsbosbeheer is een concept gebruikersovereenkomst opgesteld om het gebruik en het beheer te regelen. Verwacht werd dat de realisatieovereenkomst in december 2016 kon worden ondertekend, het Kroonbos in het voorjaar van 2017 zou worden gerealiseerd en het project kon worden afgerond. Daarom heeft Staatsbosbeheer in 2016 al plantsoorten voor het Kroonbos besteld om in de winter van 2016/2017 aan te planten.

Inmiddels is gebleken dat er ondanks veel enthousiaste reacties op het concept nauwelijks animo bestaat onder organisaties, gemeenten en burgers om een boom daadwerkelijk aan te schaffen. Mogelijk komt dit mede door de hoge kostprijs waarop de Stichting Kroonbos is uitgekomen: € 750 per boom was er nodig om de business case sluitend te krijgen. Deze hoge kostprijs wordt met name veroorzaakt door de hoge kosten voor het beheer van het door Stichting Kroonbos voorgestelde bosontwerp.

De Stichting Kroonbos heeft daarop begin 2017 besloten om het project in te trekken. Staatsbosbeheer heeft met instemming van Stichting Kroonbos het idee voor het bos in de vorm van een kroon geadopteerd, het als "land mark" aan de rand van het project Kop van het Horsterwold ingericht en het beheer op zich genomen. Het beheer zal beperkt zijn.



GROND

Omdat het Kroonbos in het project "Kop van het Horsterwold" is geland zijn geen aanvullende gronden nodig.



FINANCIËN

Kroonbos heeft net als andere particuliere initiatieven een bijdrage in de proceskosten beschikbaar gekregen. Deze bijdrage is deels ingezet voor het oprichten van een stichting, verkennen van de markt en inhuur van expertise.

Een deel van de bijdrage heeft de stichting willen inzetten voor de aanschaf van plantsoen. Om in april 2017 Het Kroonbos te kunnen openen heeft Staatsbosbeheer in 2016 plantsoen gekocht om in de winter van 2016/2017 te kunnen planten. Dit plantsoen bestaat uit exclusiever plantmateriaal dan het gangbaar plantsoen dat in Kop van het Horsterwold wordt geplant. Nu het project Kroonbos niet doorgaat, is besloten om het resterende deel van het voorbereidingsbudget te gebruiken om het inmiddels geplante plantsoen te financieren. Verder worden er geen financiële middelen uit het programma Nieuwe Natuur beschikbaar gesteld.



DRAAGVLAK

Geconstateerd is dat er, ondanks veel positieve reacties op het concept en de vorm van het bos, momenteel onvoldoende draagvlak onder gemeenten, organisaties en Nederlandse bevolking bestaat om bomen daadwerkelijk voor een prijs van € 750 aan te schaffen. Er zijn verder geen signalen dat met betrekking tot draagvlak voor dit project specifieke aandachtspunten (zijn) ontstaan onder omwonenden.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Het project is ingetrokken. Staatsbosbeheer legt een bos in de vorm van een kroon aan als "land mark" in de Kop van het Horsterwold en voert het (minimale) beheer uit.



JURIDISCH

Het Kroonbos is opgenomen in het project Kop van het Horsterwold waarvoor een Omgevingsvergunning is afgegeven. Hiermee is de publiekrechtelijke borging geregeld. Met de realisatie van Kop van het Horsterwold wordt invulling gegeven aan 80 ha boswetcompensatieverplichting van de provincie.



VERGUNNINGEN

De inrichtingswerkzaamheden passen binnen de Omgevingsvergunning die Staatsbosbeheer al voor de Kop van het Horsterwold ontving.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Het minimale beheer van het bos in de vorm van een kroon lift mee op de verkregen budgetten voor het basisbeheer van de Kop van het Horsterwold.



ONDERSTEUNING

De heer Van der Mee heeft onder voorwaarden een bijdrage in de proceskosten beschikbaar gekregen. Dit bedrag heeft hij deels ingezet voor de inhuur van expertise voor het opstellen van een business case en een inrichtingsplan. Van het resterende deel van het budget wordt de aanschaf van exclusiever plantmateriaal bekostigd. Daarnaast heeft de provincie Stichting Kroonbos gefaciliteerd door gesprekken met Staatsbosbeheer te organiseren en de stichting te voorzien van adviezen.

16 KOP VAN HET HORSTERWOLD


INDIENER

Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Met dit project gaat Staatsbosbeheer het bestaande natuurgebied Horsterwold door aanleg van bos verder inrichten en versterken. Het gebied wordt voor recreanten toegankelijk en in combinatie met de verderop gelegen 'Stille Vallei' zorgt dit project voor de waarborging van belangrijke ecologische waarden. Het project is geheel gehonoreerd.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: bijna afgerond
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Op 15 oktober 2015 is de realisatieovereenkomst voor de Kop van het Horsterwold ondertekend voor de aanleg van 110 ha nieuwe natuur tussen de Hoge Vaart en Gooiseweg, aan weerszijde van de Adelaarsweg. In het project wordt invulling gegeven aan 80 ha Boswetverplichting en 36 ha NNN-verplichting.

Aanvullend compenseert Staatsbosbeheer op eigen kosten 1 ha NNN in het gebied.

In 2016 is Staatsbosbeheer met de realisatie van het project begonnen. De verwachting is dat het project in de eerst helft van 2018 opgeleverd kan worden.

Het project Kroonbos zou worden gerealiseerd in een deel van het project Kop van het Horsterwold. Ondanks dat de initiatiefnemers van het project 'Kroonbos' hebben aangegeven dat zij het project niet kunnen uitvoeren en zich terugtrekken, vindt Staatsbosbeheer de vormgeving dermate interessant dat zij een deel van het bos als kroon (land art) inplant.

Vanwege het oprichten van windmolens in de Kop van het Horsterwold krijgen de recreatieve voorzieningen een andere locatie binnen het project. Voor deze verandering is een bestemmingsplanwijziging nodig die Staatsbosbeheer in het voorjaar van 2017 bij de gemeente gaat indienen.

Het project kan naar het zich laat aanzien zonder grote afwijking van de oorspronkelijke planning worden uitgevoerd.

Analyse Kop van het Horsterwold



SCOPE VAN HET PROJECT

De inrichting van het project is door de realisatie van het Kroonbos als land art en het reserveren van ruimte voor het oprichten van windmolens gewijzigd.



PLANNING

Het fietspad is inmiddels aangelegd. In februari 2017 is gestart met de aanplant van het bos. De sloop van enkele gebouwen en overdracht van de ondergrond heeft vertraging opgelopen door de aanwezigheid van beschermde diersoorten en de daaraan gekoppelde proceduretijd en benodigde compensatiemaatregelen. Tevens blijkt dat een deel van het benodigde plantsoen pas leverbaar is in het plantseizoen 2017/2018. Om die reden wordt verwacht dat de werkzaamheden in de eerste helft van 2018 zijn afgerond.



GROND

De levering van de cultuurgronden van de provincie Flevoland aan Staatsbosbeheer wordt voorbereid door de notaris. De volmachten zijn getekend en de levering zal zo spoedig mogelijk plaatsvinden.

Voor het woonperceel zijn naast de notariële werkzaamheden ook fysieke maatregelen nodig:

- Staatsbosbeheer zorgt voor de sloop van alle bedrijfsopstallen locatie Adelaarsweg 1-3
- Staatsbosbeheer zorgt voor het graven van nieuwe woon-erfscheidingsslotten

Deze werkzaamheden waren in het voorjaar van 2016 gepland. Als gevolg van de aanwezigheid van beschermde soorten en de noodzakelijke compensatiemaatregelen zijn de werkzaamheden uitgesteld tot medio 2017 en zal overdracht van het woonperceel niet voor de zomer 2017 kunnen plaatsvinden.



FINANCIËN

Staatsbosbeheer blijft binnen het beschikbaar gestelde budget voor de basisinrichting en het basisbeheer van Kop van Horsterwold inclusief Kroonbos.

Staatsbosbeheer heeft ten behoeve van de geplande opening van het Kroonbos in april 2017 al in 2016 de benodigde bomen besteld om in de winter van 2016/2017 te kunnen aanplanten. Daarbij zijn voor het Kroonbos gewenste soorten besteld die duurder zijn dan gangbaar plantmateriaal waardoor Staatsbosbeheer extra kosten heeft gemaakt. Nu Stichting Kroonbos haar project heeft ingetrokken is met de stichting en Staatsbosbeheer afgesproken dat het resterende voorbereidingsbudget van Kroonbos beschikbaar komt voor Staatsbosbeheer.



DRAAGVLAK

Er spelen geen issues op het gebied van draagvlak.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

De uitvoering van het project is in volle gang. Er zijn momenteel geen knelpunten die de oplevering van het project in de eerste helft van 2018 zouden kunnen vertragen.



JURIDISCH

Met het project Kop van het Horsterwold wordt invulling gegeven aan 80 ha boswetcompensatieverplichting en 36 ha NNN-compensatie van de provincie. Deze komen voort uit onder meer de verbreding van de A6 en de aanleg van de Hanzelijn. Door het opstellen van windmolens en daaruit resulterende verplaatsing van recreatieve voorzieningen is een bestemmingsplanwijziging nodig. Deze zal in het voorjaar 2017 in procedure gebracht worden.



VERGUNNINGEN

Voor de inrichtingswerkzaamheden zijn vergunningen verleend, waaronder de Omgevingsvergunning. Alleen voor het graafwerk bleek nog geen ontgrondingsvergunning te zijn aangevraagd in verband met de aanbestedingsprocedure, waarbij de hoeveelheid te vergraven grond afhankelijk is van het gekozen ontwerp. Inmiddels is deze vergunning wel aangevraagd, verwacht wordt dat deze in mei 2017 verleend is.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Uitgangspunt binnen het programma is dat beheer van de nieuwe natuur tien jaar wordt vergoed. Het beheer van de boswetcompensatie in de Kop van het Horsterwold is eerder eeuwigdurend afgekocht. Voor de ingerichte NNN-compensatiegebieden geldt echter dat deze gebieden na tien jaar beheer weer onder de SNL of een soortgelijk stelsel van financiering gebracht worden. Het beheer van het overige deel wordt na tien jaar door Staatsbosbeheer betaald.



ONDERSTEUNING

Staatsbosbeheer realiseert het project zelfstandig en informeert de provincie regelmatig over de nieuwste ontwikkelingen en de voortgang.

17 NOORDERWOLD - EEMVALLEI

INDIENER

Stichting Het Flevo-landschap en ERF BV.

GEKOPPELD







Pioniernatuur en Vierkante meter natuur.

Projectbeschrijving

De kern van het project is om in het noordelijke deel van het plangebied Oosterwold (ten noorden van de Vogelweg) een gevarieerd landschap te ontwikkelen waar diverse functies als wonen, (biologische) landbouw, recreëren en natuur elkaar ontmoeten. Stichting Het Flevo-landschap en ERF BV hebben hiervoor samen het project Noorderwold-Eemvallei ingediend, dat door Provinciale Staten ten dele is gehonoreerd. Er zijn middelen gereserveerd voor het ontwikkelen van in totaal 206 ha nieuwe natuur. Binnen die oppervlakte moet ook 104,5 ha compensatienatuur (EHS/NNN) landen, bestaande uit 36,0 ha bos en 68,5 ha moeras.

Binnen dit project moeten bovendien twee kleinere projectinitiatieven landen. Voor Noorderwold-Eemvallei gaat het om de projecten Vierkante Meter Natuur en Pioniernatuur. De kunst en uitdaging in het project Noorderwold-Eemvallei is om de ketting en de kralen in de tijd parallel op te bouwen en niet eerst een ketting in te richten waar vervolgens kralen aan worden gehangen.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: opgestart	Status: nog niet gestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Bepalende factoren voor de voortgang van het project zijn de relatie met Oosterwold, de beschikbaarheid van gronden, het organische karakter van het gebiedsproces, de samenwerking met de kralen en de relatie met het Provinciaal omgevingsbeleid.

Om de Nieuwe Natuur-projecten in het Oosterwold te laten landen is in 2016 een samenwerkingstraject opgestart tussen provincie, gemeenten Almere en Zeewolde, het Rijksvastgoedbedrijf, Stichting Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer. Dat heeft geresulteerd in een pakket aan afspraken die de inpassing van de Nieuwe Natuur-projecten in Oosterwold mogelijk moet maken.

In het najaar van 2016 hebben er gesprekken plaatsgevonden met alle agrariërs die als pachter-gebruiker in het projectgebied actief zijn. De informatie uit deze gesprekken zal mede richting geven aan de wijze waarop de grondtafel zal zoeken naar kansen voor grondverwerving en/of grondruil. Afgesproken is dat Stichting Het Flevo-landschap als initiatiefnemer zorgdraagt voor de afstemming van de vervolgstappen met de agrariërs in het gebied Noorderwold-Eemvallei. Ook heeft er afgelopen maanden uitvoerig overleg plaatsgevonden tussen het RVB, provincie Flevoland en de initiatiefnemers over de inzet van RVB-grond in het project. De verwachting is dat in de loop van 2017 duidelijk is welke kavels voor de eerste fase van het project beschikbaar kunnen komen. In de eerste fase zal het accent liggen op de realisatie van de compensatienatuur.

Voor Vierkante meter natuur is besloten een pilot binnen bestaand natuurgebied van Stichting Het Flevo-landschap op te starten. Wanneer de evaluatie van deze pilot positief is, krijgt het initiatief een definitieve locatie in Noorderwold-Eemvallei en/of Gouden Randen langs de Pampushout (zie voortgangsverslag Vierkante meter natuur). Voor het project Pioniernatuur is de afgelopen periode samen met de projectindieners door ERF BV en Stichting Het Flevo-landschap gezocht naar tijdelijke locaties voor het project. Bovendien wordt onderzocht op welke wijze het initiatief in een latere fase een positie in Noorderwold-Eemvallei kan verwerven (zie voortgangsverslag Pioniernatuur).

Het provinciaal omgevingsbeleid, dat alleen voor het gebied binnen de A27 afwijkingen toestaat, kan belemmerd werken voor de verdere planontwikkeling buiten de A27. Door het Bestuurlijk Overleg Oosterwold is in 2016 een evaluatie van de eerste fase Oosterwold uitgevoerd. De gemeenteraden van Almere en Zeewolde hebben op basis daarvan besloten om de eerste fase van Oosterwold voort te zetten met een nieuw toetsmoment in 2019. Aan Provinciale Staten zal nog voor de zomer van 2017 een voorstel worden gedaan. De verlenging van het besluit om toetsing aan het provinciaal omgevingsbeleid achterwege te laten, zou volgens dat voorstel verbreed kunnen worden naar het gebied waarin Noorderwold-Eemvallei moet landen. Daardoor ontstaan mogelijkheden om het organische concept van de gebiedsontwikkeling vanuit het provinciaal omgevingsbeleid te faciliteren.

De intentieovereenkomst voor Noorderwold-Eemvallei is in 2016 getekend. Verwachting is dat in de loop van 2017 de initiatiefnemers in staat zijn om een realisatieovereenkomst op te stellen met algemene uitwerkingen voor het gehele gebied en een gedetailleerde planuitwerking voor een eerste fase.

Analyse Noorderwold- Eemvallei



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is veranderd. Het project blijft uitgaan van het principe om in het projectgebied de ontwikkeling van een groen kader in een omgeving met biologische landbouw en een organische stadsontwikkeling te organiseren. Duidelijk is dat de realisatie van het project onder andere afhankelijk is van het beschikbaar komen van kavels in het plangebied. Gekoppeld aan het organische karakter van de gebiedsontwikkeling zal de planuitwerking voor Noorderwold-Eemvallei gefaseerd plaatsvinden.

Ten aanzien van de kralen is al in 2016 in de Voorgangsrapportage gerapporteerd over een aanpassing. Voor de goede orde wordt deze verschuiving herhaald. Het project Vliervelden, in het besluit van Provinciale Staten destijds gekoppeld aan Noorderwold-Eemvallei, is in de loop van 2016 verplaatst naar het gebiedsproces De Eemvallei (Eemvallei-Zuid) onder regie van Staatsbosbeheer.



PLANNING

In de zomer van 2016 is de intentieovereenkomst tussen de provincie en ERF BV/Stichting Het Flevo-landschap getekend.

De realisatie van Noorderwold-Eemvallei zal gefaseerd worden uitgevoerd op basis van beschikbare kavels. In de intentieovereenkomst is opgenomen dat de realisatieovereenkomst voor geheel Noorderwold-Eemvallei een planuitwerking op hoofdlijnen en voor de eerste fase een planuitwerking op detailniveau moet bevatten. In de uitwerking van de eerste fase moet in ieder geval de natuurcompensatieopgave zijn opgenomen.

De planning is dat de realisatieovereenkomst kan worden ondertekend wanneer de grond voor de eerste tranche via de grondtafel in bezit is gekomen van de projectindieners. De opzet is om daarna gefaseerd overeenkomsten voor deelgebieden op te stellen, wanneer de situatie daar rijp voor is en er voldoende grond verworven is.

Op basis van de beschikbare kavels voor eerste fase stelt Feddes-Olthof een schetsontwerp op, dat de basis vormt voor de planologische procedure ten behoeve van de natuurontwikkeling bij de gemeente Zeewolde en de anterieure overeenkomst Oosterwold. Het nieuwe bestemmingsplan van de gemeente Zeewolde is vastgesteld in september 2016 en biedt een wijzigingsbevoegdheid van de bestemming landbouw naar natuur. Het schetsplan vormt ook het uitgangspunt voor de benodigde haalbaarheidsonderzoeken zoals archeologie, hydrologie en de business case.



GROND

In het plangebied van Noorderwold-Eemvallei is de grond in eigendom van een beperkt aantal partijen zoals Stichting Het Flevo-landschap, de provincie, het RVB en Zeewolde Beheer BV (een samenwerkingsverband van AM, Heijmans en De Alliantie). Er zijn oriënterende besprekingen met alle partijen gaande over de wijze waarop de plannen van programma Nieuwe Natuur inpasbaar zijn.

Het is cruciaal om de belangen en perspectieven van huidige grondeigenaren en gebruikers/pachters te betrekken bij de planuitwerking. De uitkomsten van de verkennende gesprekken die in het najaar van 2016 zijn gevoerd met deze eigenaren/gebruikers geven inzicht in de toekomstplannen en samenwerkingsmogelijkheden. Daarmee ontstaat ook inzicht in de mate waarin locaties kansen bieden voor het programma Nieuwe Natuur, m.b.t. bijvoorbeeld grondverwerving en/of ruil of andere inzet voor het programma. De uitdaging blijft om te zoeken naar mogelijkheden om de belangen van het programma Nieuwe Natuur te verbinden met de belangen van de zittende gebruikers/eigenaren.



FINANCIËN

Stichting Het Flevo-landschap heeft in 2016 een Plan van Aanpak uitgewerkt, dat door de provincie is goedgekeurd. Daarmee hebben de initiatiefnemers een bijdrage in de voorbereidingskosten toegewezen gekregen. Het Plan van Aanpak bevat een voorstel voor de wijze om tot nadere planuitwerking te komen en voor de besteding van de beschikbaar gestelde voorbereidingskosten.



DRAAGVLAK

Vanwege de omvang van de gebiedsontwikkeling in Oosterwold en van het daarbinnen vallende Noorderwold-Eemvallei, is communicatie met alle stakeholders in het gebied noodzakelijk. Er zijn contacten tussen Stichting Het Flevo-landschap en ERF BV en de zittende grondeigenaren en -gebruikers. Daarnaast zijn er contacten met andere partijen als het Waterschap Zuiderzeeland, LTO Nederland, het Rijksvastgoedbedrijf en de gemeenten (Almere en Zeewolde). Nu het project zich in de fase van (nadere) planuitwerking bevindt, kan gericht worden gecommuniceerd met betrokken partijen.

In 2016 zijn op initiatief van de provincie gesprekken gevoerd met alle agrarische grondeigenaren en -pachters in het gebied van Noorderwold-Eemvallei. Het doel was aan de ene kant om de betrokkenen nader te informeren over de processen die ter plaatse spelen en aan de andere kant de specifieke wensen en ideeën (deelname aan het proces, interesse in een mogelijke grondruil, afzien van elke vorm van participatie) op te halen. De uitkomsten van deze gesprekken worden meegenomen in de nadere uitwerking van de ruimtelijke plannen voor Noorderwold-Eemvallei en zijn aanleiding om in specifieke gevallen nadere gesprekken te organiseren, om mogelijkheden voor grondverwerving en/of -ruil te verkennen.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

De intentieovereenkomst is eind 2016 ondertekend. De initiatiefnemers hebben vervolgens een Plan van Aanpak ingediend. Met de goedkeuring daarvan hebben de initiatiefnemers de beschikking gekregen over een bijdrage in de voorbereidingskosten. De periode tot de zomer van 2017 wordt gebruikt om voor het gehele project een planuitwerking op hoofdlijnen te maken en daarnaast, afhankelijk van de resultaten in grondverwerving, een gedetailleerde planuitwerking voor de eerste fase. De eerste fase zal zich, zoals vastgelegd is in de intentieovereenkomst, met name richten op de realisatie van de natuurcompensatie.



JURIDISCH

In de planuitwerking wordt aandacht besteed aan de juridische aspecten. Het gaat daarbij met name om grondtransacties en het vastleggen van de afspraken rond de natuurcompensatie.



VERGUNNINGEN

Vergunningen zijn nog niet aan de orde.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Voor 104,5 ha compensatienatuur is het beheer geregeld in afspraken met Rijkswaterstaat. Voor het beheer van de overige hectares in het gebied moeten de initiatiefnemers, in afstemming met de initiatiefnemers van de kralen, nog verdienmodellen ontwikkelen. Concrete afspraken kunnen pas worden gemaakt wanneer de planuitwerking concreter is. Projectindieners zijn zelf verantwoordelijk voor een sluitende business case waarin beheer na de eerste tien jaar is opgenomen.



ONDERSTEUNING

De provincie ondersteunt de initiatiefnemer actief bij het uitwerken van de ontwikkelstrategie, de afstemming met het RVB over het beschikbaar krijgen van gronden en het inzetten van grondposities in het voormalige Oostvaarderswold als ruilobject.

17a VIERKANTE METER NATUUR






INDIENER

Mevrouw Martine Dubois

Projectbeschrijving

De kern van het projectidee is om mensen, organisaties of bedrijven de kans te bieden een stuk natuur te pachten. Het stuk natuur wordt voor een bepaalde tijd in gebruik gegeven door de grondeigenaar aan een (groep) deelnemer(s). Dit stuk natuur mag dan worden gebruikt en beheerd naar eigen natuurinzicht. Bijvoorbeeld: speel-natuur, lezen-op-een-bankje-natuur of honden-natuur. In het besluit van Provinciale Staten is het project gehonoreerd als onderdeel van het project Noorderwold-Eemvallei en heeft diensgevolg geen eigen middelen vanuit programma Nieuwe Natuur toegewezen gekregen.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: opgestart	Status: opgestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

In het besluit van Provinciale Staten is het project gehonoreerd als onderdeel van het project Noorderwold-Eemvallei en/of Gouden Randen van de Pampushout. Deze projecten kennen echter een langere voorbereidingstijd, wat van invloed is op de planning van Vierkante meter natuur. Stichting Het Flevo-landschap heeft daarom elders grond beschikbaar gesteld aan Vierkante meter natuur om een pilot te starten. In een periode van 2 jaar (tot zomer 2018) dient het concept zich te bewijzen. Bij een positief resultaat zal Stichting Het Flevo-landschap, conform het Statenbesluit, binnen Gouden Randen en/of Noorderwold-Eemvallei definitieve locaties voor het project beschikbaar stellen. Die garantie is in een 'Letter of Intent' aangehecht aan de intentieovereenkomst. De intentieovereenkomst is in de eerste helft van 2016 getekend.

In januari 2017 is een overeenkomst gesloten tussen Stichting Het Flevo-landschap en de door initiatiefneemster opgerichte Stichting Mijn Stukje Natuur (MSN). Daarmee is geregeld dat er voor het project een perceel in het Larserbos van ongeveer 8 hectare en een perceel in de Pampushout van ongeveer 2,5 hectare beschikbaar is. De Stichting kan daarmee daadwerkelijk percelen op de twee locaties gaan uitgeven aan gebruikers.

Het project is kwetsbaar en de levensvatbaarheid en het marktpotentieel ervan moet zich de komende jaren in de pilot bewijzen. De ontwikkel- en ondernemingskracht van de initiatiefneemster en de samenwerking met Stichting Het Flevo-landschap spelen daarbij een grote rol.

Analyse Vierkante meter natuur



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is niet aangepast. Al eerder was besloten om de komende twee jaar op twee plaatsen binnen bestaand natuurgebied van Stichting Het Flevo-landschap te experimenteren met het concept in de vorm van een pilot. Bij een gunstige evaluatie in de winter van 2018/19 zal het project een definitieve plaats krijgen in Noorderwold-Eemvallei en/of Gouden Randen langs de Pampushout.



PLANNING

Vanaf februari 2017 heeft het project de beschikking over twee pilot-locaties. Met Stichting Het Flevo-landschap en de provincie is afgesproken dat de pilot vanaf de daadwerkelijke start op locatie twee jaar de tijd krijgt om zichzelf te bewijzen. Bij een positieve evaluatie in de winter van 2018/2019 gaat Stichting Het Flevo-landschap definitieve locaties voor het project binnen de twee beoogde Nieuwe Natuur-projecten bepalen. Het beschikbaar houden van deze locaties zal in de realisatieovereenkomsten, die naar verwachting in de loop van 2017 voor Gouden Randen en Noorderwold-Eemvallei worden opgesteld, worden geborgd.



GROND

Grond is voor dit project geen apart onderwerp. Voor de pilot heeft de initiatiefneemster de beschikking gekregen over gronden die in bezit zijn van Stichting Het Flevo-landschap en ook in de toekomst wordt, bij een positieve evaluatie van de pilot, grond beschikbaar gesteld door Stichting Het Flevo-landschap (binnen de Nieuwe Natuur-projecten Gouden Randen en/of Noorderwold-Eemvallei).



FINANCIËN

De initiatiefneemster heeft door de ondertekening van de intentieovereenkomst de beschikking gekregen over een budget voor voorbereidende activiteiten. Dat wordt ingezet voor het organiseren van de twee jaar durende pilot. Voor de inrichting op de definitieve locatie stelt Stichting Het Flevo-landschap (in geval van een positieve evaluatie) een budget beschikbaar. Aanvullende middelen zal de initiatiefneemster zelf via bijvoorbeeld sponsoring of crowdfunding moeten vergaren. Een voorstel hiervoor moet in de periode tot aan de evaluatie worden uitgewerkt.



DRAAGVLAK

Er zijn tot op heden geen bezwaren geuit tegen het initiatief. Wanneer het project op een definitieve locatie wordt voortgezet zal de initiatiefneemster aandacht moeten besteden aan de communicatie met de directe omgeving, om daarmee eventuele zorgen over bijvoorbeeld verrommeling en overlast weg te nemen.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Voor de pilot is een kort projectplan geschreven. Via marketing en communicatie worden deelnemers geworven. Na het afsluiten van de gebruiksovereenkomsten met deelnemers zal de initiatiefneemster vooral adviseren en ondersteuning bieden bij de inrichting van de uitgegeven percelen. De periode van de pilot wordt gebruikt om een uitgewerkt projectplan en businessplan op te stellen voor het vervolg van het project.



JURIDISCH

In januari 2017 is door de Stichting Mijn Stukje Natuur van mevrouw Dubois een gebruiksovereenkomst gesloten met Stichting Het Flevo-landschap, waarin afspraken zijn gemaakt over het gebruik van de twee proeflocaties. Vervolgens gaat de stichting van mevrouw Dubois overeenkomsten aan met de deelnemers waarin met name aansprakelijkheid en regels voor beheer en gebruik van de kavel worden vastgelegd.



VERGUNNINGEN

Niet aan de orde.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Beheer van de locaties ligt besloten in het projectvoorstel; de deelnemers dienen zelf zorg te dragen voor het onderhoud van de gepachte percelen. Stichting Het Flevo-landschap ziet het basisbeheer (bijvoorbeeld de toegankelijkheid van de verpachtte kavels) in de eerste tien jaar als haar taak. Het beheer na tien jaar speelt pas een rol wanneer op basis van de pilot wordt besloten om het project op een of meer definitieve locaties voort te zetten.



ONDERSTEUNING

Bij de uitwerking van de gebruiksovereenkomst en de oprichting van een stichting heeft mevrouw Dubois gebruik gemaakt van de dienstverlening van van Helmantel & Bugel (advocaten).

18 PIONIERNATUUR

INDIENER







ANV Akkerwaard.

Projectbeschrijving

Pioniernatuur is een door ANV Akkerwaard ingediend projectidee waarin de scheidslijn tussen natuur en landbouw wordt opgezocht. Dat is ook de argumentatie geweest om het initiatief te honoreren en als kraal aan de ketting Noorderwold-Eemvallei van Stichting Het Flevo-landschap en ERF BV toe te voegen. In dat projectvoorstel wordt juist verweving van natuur en (biologische) landbouw als uitdaging gezien. Pioniernatuur is een project waarbinnen - door extensivering, gerichte plantenkeuze en aanpassingen in de bedrijfsvoering- geëxperimenteerd wordt met verbeteringen van natuurwaarden binnen een agrarische context. Daardoor ontstaat een groeiende biodiversiteit (plantensoorten) en een biotoop waar vogels (bijvoorbeeld kiekendief) behoefte aan hebben.

Het project heeft in het PS-besluit van 2014 geen eigen middelen en grond toegewezen gekregen en is daardoor aangewezen op overleg met de initiatiefnemers van het project Noorderwold- Eemvallei.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: opgestart	Status: opgestart	Status: nog niet gestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Het project heeft een bijzondere positie binnen het programma Nieuwe Natuur vanwege de status als voorbeeld van natuurinclusieve landbouw. De ruimte in de natuurkernen van Noorderwold-Eemvallei is beperkt. Door de organische wijze waarop Noorderwold-Eemvallei zal worden gerealiseerd is het moeilijk om op korte termijn concrete definitieve locaties beschikbaar te krijgen voor Pioniernatuur. Tijdelijke oplossingen zijn aanwezig. Het project moet daarvoor met haalbare en marktconforme voorstellen komen. Daarvoor worden in het voorjaar van 2017 afspraken gemaakt die in het najaar worden geëvalueerd om de kansen van het project te kunnen beoordelen.

Het concept Pioniernatuur werkt met vogelkernegebieden in natuurkernen (eventueel in eigendom van overheden en/of terreinbeherende organisaties) en met akkerrandzones op grond van initiatiefnemers of leden van het ANV-netwerk. Dit betekent dat in een uitwerking van Pioniernatuur altijd een redelijke verhouding moet komen tussen de vogelkernegebieden en de akkerrandzones. ANV Akkerwaard heeft de opgave om naast mogelijkheden voor natuurkernen binnen Noorderwold-Eemvallei te zoeken naar aanvullende locaties voor realisatie van een of meerdere vogelkernegebied(en).

In de intentieovereenkomst voor Noorderwold-Eemvallei, die in 2016 is getekend, is de positie van Pioniernatuur als onderdeel van dat project geborgd.

In de loop van 2016 zijn gesprekken gevoerd met Stichting Het Flevo-landschap en ERF BV om te zoeken naar concrete mogelijkheden om nu al te kunnen starten met het project. Het project maakt al gebruik van de zogenaamde vogelakker, een grote kavel in bezit van Stichting Het Flevo-landschap. Omdat niet is voorzien dat er op korte termijn definitieve locaties voor Pioniernatuur in het project Noorderwold-Eemvallei zullen komen, wordt gezocht naar andere tijdelijke locaties waar Pioniernatuur kan landen en het concept kan uitproberen. Voor een hernieuwde uitgifte van de vogelakker en voor andere mogelijke kavels van het programma heeft een eerste verkenning van de haalbaarheid nog niet tot een voorstel geleid dat past binnen de randvoorwaarden van het programma. In maart/april 2017 zijn in overleg met de portefeuillehouder en de initiatiefnemers van Noorderwold-Eemvallei afspraken vastgelegd over de condities en het tijdsplan waarbinnen duidelijkheid moet komen over de haalbaarheid van het initiatief. Een toets in het najaar van 2017 dient duidelijkheid te verschaffen over de kansen die het project binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur heeft.

Analyse Pioniernatuur



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is niet gewijzigd. De initiatiefnemer heeft op verzoek van de provincie het concept geminimaliseerd om beter aan te sluiten op de mogelijkheden binnen het programma. Daarmee is het concept in principe niet anders geworden, maar de ambitie bijgesteld.



PLANNING

Als kraal aan de ketting Noorderwold-Eemvallei heeft het project te maken met de planning voor dat gebied. De opgave is om in 2017 te komen met een integrale planuitwerking, waarin Pioniernatuur als een van de twee kralen van Noorderwold-Eemvallei (naast Vierkante meter natuur) wordt opgenomen. Met Stichting Het Flevo-landschap en ERF BV is in de intentieovereenkomst Noorderwold-Eemvallei afgesproken dat de kralen actief bij de planuitwerking worden betrokken.

Door de planning van Noorderwold-Eemvallei is het echter onwaarschijnlijk dat dat het project spoedig op een definitieve locatie zal landen. Vooral omdat de initiatiefnemers van Noorderwold-Eemvallei met voorrang een grote oppervlakte compensatienatuur dienen te realiseren. Met de initiatiefnemers van Pioniernatuur worden in het voorjaar van 2017 afspraken gemaakt over de condities en het tijdsplan om op tijdelijke locaties met het project te kunnen starten. De afspraken zijn geborgd in een intentiebrief, vergelijkbaar met de wijze waarop bij andere private initiatieven de voorbereiding van voorstellen is ondersteund.



GROND

De initiatiefnemer heeft in april 2016 een voorstel voor een minimumvariant van het project opgeleverd. Met een oppervlakte van ongeveer 90 tot 120 ha, uitgemeten in 3 tot 4 verschillende kerngebieden, is de ambitie daarvan nog steeds hoog. Bij de honorering van het voorstel werd geen geld en geen grond aan het project toegewezen. Het succes van dit plan is daarom afhankelijk van de bereidheid van de initiatiefnemers van Noorderwold-Eemvallei en andere grondeigenaren binnen het zoekgebied. Zij moeten bereid zijn om (via pachtconstructie) grond beschikbaar te stellen voor de realisatie van het project.

Het project wordt in twee fasen uitgewerkt. Zolang binnen Noorderwold-Eemvallei geen definitieve mogelijkheden zijn voor Pioniernatuur kan op tijdelijk locaties worden geëxperimenteerd. De provincie en de initiatiefnemers van Noorderwold-Eemvallei willen daarvoor tijdelijk locaties beschikbaar stellen. De condities die daaraan worden verbonden m.b.t. pachtprijs en financiële ondersteuning vanuit het programma worden naar verwachting in de loop van het voorjaar van 2017 duidelijk. Het doel is om in de tweede fase een definitieve bestemming te krijgen, waarbij naast enkele vaste projectlocaties ook nog steeds kan worden gedacht aan wisselende locaties, rekening houdend met bijvoorbeeld het bouwplan van de betreffende grondeigenaar.



FINANCIËN

Vanuit het programma Nieuwe Natuur is geen financiële bijdrage aan dit project toegekend. De business case van het project is gebaseerd op pacht van de projectlocaties. Het uitgangspunt van het project is dat de gewassen die op de projectlocaties worden verbouwd voldoende opbrengen om de kosten voor de pacht én voor herinvestering in het project te dekken.

Het project wordt in twee onderdelen opgeknipt: een tijdelijke en een definitieve situatie van Pioniernatuur met ieder een eigen business case. Met de intentiebrief wordt afgesproken dat de provincie een bijdrage levert om de business case voor de tijdelijke locaties te verbeteren, met als voorwaarde dat de business case per groeiseizoen wordt aangepast en verbeterd op basis van ervaringen. De business case voor de definitieve locatie zal uiteindelijk moeten bewijzen of het concept levensvatbaar is.



DRAAGVLAK

Het initiatief van ANV Akkerwaard is aangedragen door lokale bewoners, die in Zuidelijk Flevoland werkzaam zijn in de agrarische sector. Het project mag daarmee rekenen op lokaal draagvlak. Wel moet, wanneer de locaties voor de experimenteerfase en later ook voor de meer definitieve landing van het project bekend zijn, het draagvlak per locatie worden getoetst.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Er is geen projectplan uitgewerkt. Binnen de planuitwerking voor Noorderwold-Eemvallei zal aandacht worden besteed aan de projectuitwerking voor Pioniernatuur.



JURIDISCH

Nog niet aan de orde.



VERGUNNINGEN

Nog niet aan de orde.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Het verdienmodel is erop gericht dat de pacht en het beheer worden gefinancierd met de opbrengsten van de akkers. Het project heeft op een proeflocatie (de vogelakker) laten zien inkomsten te genereren om een geringe pacht en beheer (herinvestering in het project) te kunnen financieren. De pilot op tijdelijke locaties moet uitwijzen of binnen het project voldoende middelen kunnen worden gegenereerd om het beheer voor de komende 20 jaar te borgen.



ONDERSTEUNING

Pioniernatuur heeft van de provincie een bijdrage in de proceskosten toegekend gekregen. Deze bijdrage kan ook worden ingezet t.b.v. de business case. De provincie faciliteert de initiatiefnemers van Pioniernatuur en de initiatiefnemers van Noorderwold-Eemvallei bij het zoeken naar mogelijkheden om het project op relatief korte termijn, zo nodig op tijdelijke locaties, vlot te trekken.

21 HARDERBOS EN HARDERBROEK VERBONDEN

INDIENER

Vereniging Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

Het project is geheel gehonoreerd en inmiddels gerealiseerd.

Met dit project verbindt Vereniging Natuurmonumenten twee natuurgebieden, Harderbos en Harderbroek, met elkaar. Doordat de grond al in bezit is van en wordt beheerd door de projectindiener, gaat het in dit project vooral om een bijdrage aan de inrichting van 15 ha nieuwe natuur en het ondersteunen van het proces om dit te realiseren.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond
					



Samenvatting project & procesvoortgang

In december 2016 is het project opgeleverd. De inrichtingskosten zijn binnen het toegekende budget gebleven.

Analyse Harderbos en Harderbroek verbonden



- 

SCOPE VAN HET PROJECT
De scope van het project is niet gewijzigd.
- 

PLANNING
De werkzaamheden zijn in december 2016 afgerond en het project is opgeleverd. In maart 2017 is de financiële rapportage aangeleverd.
- 

GROND
De grond voor het project is in eigendom bij Natuurmonumenten, er zijn geen aanvullende grondtransacties nodig geweest.
- 

FINANCIËN
Het project is binnen de financiële kaders uit het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 gebleven. De aanbesteding is, mede door een grondvraag van gemeente Zeewolde en werk-met-werk constructie, gunstig verlopen, waardoor de maximale inrichtingsvariant kon worden uitgevoerd.
- 

DRAAGVLAK
Voor de realisatie van het project moest gebruik worden gemaakt van het terrein van een aangrenzende agrariër. Daarover zijn onderlinge afspraken gemaakt en de samenwerking is goed geweest. Toen na oplevering bleek dat de agrariër schade heeft geleden in de vorm van verzakking van het kavelpad, is daarvoor vanuit het resterende projectbudget een passende oplossing voor geboden. Over draagvlak zijn geen bijzonderheden te vermelden.
- 

PROJECTPLAN & -UITWERKING
Het project is ruim binnen de (plannings)kaders van het programma Nieuwe Natuur tot realisatie gebracht.
- 

JURIDISCH
N.v.t.
- 

VERGUNNINGEN
N.v.t.
- 

VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR
Voor dit project is geen verdienmodel voor beheer na tien jaar uitgewerkt, omdat de locatie onder het subsidiestelsel Natuur en Landschap valt, waarmee de financiën voor het beheer zijn geregeld. Om die reden heeft Natuurmonumenten alleen inrichtingsgeld toegewezen gekregen.
- 

ONDERSTEUNING
Natuurmonumenten heeft gebruik gemaakt van het door de provincie beschikbaar gestelde voorbereidingsbudget. Het budget is besteed aan het voorbereiden van de vergunningaanvragen en de bestektekeningen. Gedurende de realisatie heeft de provincie relatief weinig tijd hoeven te steken in het project.

22 GOUDEN RANDEN LANGS PAMPUSHOUT

INDIENER







Stichting Het Flevo-landschap

Projectbeschrijving

Kern van het project is het ontwikkelen van een natte verbinding tussen de Lepelaarsplassen en het Kromslootpark en langs de Pampushout-Zuid. Een massief natuurgebied dicht bij de stad met een ecologische en recreatieve functie. Het project brengt twee ontwikkelingen samen: de ecozone Kromslootpark-Lepelaarsplassen en de ontwikkeling van het relatief jonge bosgebied de Pampushout. Het levert een groen uitloopgebied op tussen diverse stedelijke ontwikkelingen in bijvoorbeeld Poort en Noorderplassen.

Door Provinciale Staten zijn aan het project financiële middelen voor grondverwerving en voor het beheer voor 10 jaar in het vooruitzicht gesteld. Financiering voor de inrichting is in principe via het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid en de wateropgave Almere Poort door gemeente Almere, Stichting Het Flevo-landschap en het Rijk afgedekt.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	NADERE PLANUITWERKING	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart
					



Samenvatting project & procesvoortgang

Cruciale factoren in het proces zijn de overdracht van de gronden van het RVB en het regelen van de bijdrage in de inrichting door gemeente Almere en/of Waterschap Zuiderzeeland. De realisatie-overeenkomst zal naar verwachting in de tweede helft van 2017 getekend worden.

De intentieverklaring is in het najaar van 2016 door Stichting Het Flevo-landschap en de provincie ondertekend. Aan deze overeenkomst is een 'Letter of Intent' toegevoegd, waarin de gemeente Almere uitspreekt positief tegenover de plannen te staan en vanuit een positieve grondhouding inzake bestemmingswijziging en inrichting van het gebied te gaan opereren. Spoedig na de ondertekening heeft Stichting Het Flevo-landschap een Plan van Aanpak opgeleverd, waarin de geplande activiteiten tot aan de ondertekening van een realisatieovereenkomst zijn benoemd.

Er is vanuit Stichting Het Flevo-landschap aan Almere het verzoek gedaan voor een bijdrage aan de inrichtingskosten vanuit de wateropgave (waterberging en kwaliteit) die gemeente Almere heeft. Op dit moment ligt deze vraag voor bij Almere. Er wordt naar gestreefd om de afspraken hierover voor de zomer van 2017 in een brief met toezegging vast te leggen.

Analyse Gouden Randen langs Pampushout



SCOPE VAN HET PROJECT

De scope van het project is niet veranderd.



PLANNING

In het najaar van 2016 is de intentieovereenkomst ondertekend. Snel daarna is een Plan van Aanpak goedgekeurd en is gestart met het opstellen van de planuitwerking. Er is geen reden om te veronderstellen dat de planning voor het tekenen van de realisatieovereenkomst in de loop van 2017 niet zal worden gehaald.



GROND

Begin januari 2017 is een uitgewerkt ontwerp voor het project gemaakt. Daarmee is er een gedetailleerd beeld beschikbaar van de locaties die bij de grondtransacties betrokken moeten worden. Over de grondverwerving is overleg gaande met het RVB, de huidige grondeigenaar. De grond wordt nu op jaarlijkse basis verpacht aan ERF BV. Het streven is om in de eerste helft van 2017 via de grondtafel van het programma Nieuwe Natuur de overdracht te effectueren.



FINANCIËN

De financiële middelen voor grondverwerving en beheer in de eerste tien jaar worden via het programma Nieuwe Natuur beschikbaar gesteld na het aangaan van de realisatieovereenkomst. De middelen voor het beheer na de eerste tien jaar moeten in overleg met de gemeente Almere en het Waterschap Zuiderzeeland gevonden worden. De 'Letter of Intent' van de gemeente Almere, die aan de intentieovereenkomst is toegevoegd, refereert daar ook aan. In de fase van planuitwerking, voor ondertekening van de realisatieovereenkomst, moet de financiële puzzel sluitend worden gemaakt.



DRAAGVLAK

Zowel vanuit de gemeente Almere als vanuit Stichting Het Flevo-landschap wordt aandacht besteed aan draagvlak. In Poortnieuws (huis aan huis krant Almere Poort en Hogekant) wordt over de ontwikkeling van de Gouden Randen langs de Pampushout gecommuniceerd met direct omwonenden. Het gaat om het ontwikkelen van natuur als buffer tussen grotendeels nog in te richten stedelijke gebieden. Er zijn geen signalen dat hier weerstand tegen zal zijn.



PROJECTPLAN & -UITWERKING

Nu de intentieovereenkomst is ondertekend werkt Stichting Het Flevo-landschap het project uit in een planuitwerking. Deze dient met een sluitende business case als basis voor het aangaan van de realisatieovereenkomst.



JURIDISCH

De gemeente Almere is voor het gebied waar de Gouden Randen langs de Pampushout liggen een bestemmingsplanprocedure opgestart. Dit bestemmingsplan geeft ruimte voor de Gouden Randen. Het ontwerpbestemmingsplan heeft eind 2016 ter inzage gelegen en het nieuwe bestemmingsplan zal naar verwachting medio 2017 in werking treden.



VERGUNNINGEN

Tot op heden niet aan de orde.



VERDIENMODEL T.B.V. BEHEER NA 10 JAAR

Nog niet georganiseerd. Binnen de uitwerking van het projectplan is het aan Stichting Het Flevo-landschap om hieraan, samen met gemeente Almere en mogelijk het Waterschap Zuiderzeeland, aandacht te besteden.



ONDERSTEUNING

Eind 2016 heeft een landschapsarchitect, die door de provincie is ingehuurd, een globaal inrichtingsplan voor de Gouden Randen langs de Pampushout gemaakt. Dit inrichtingsplan vormt de leidraad voor zowel de grondverwerving, het waterplan als voor de daadwerkelijke inrichting.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Afdeling Gebiedsprogramma's en Europa
Provincie Flevoland
Visarenddreef 1
Postbus 55
8200 AB Lelystad

Contact:
Telefoon: 0320-265 265
E-Mail: info@flevoland.nl
www.flevoland.nl

April 2017

**Onderwerp**

Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2017

Registratienummer

2059591

Datum

18 april 2017

Auteur
 [Redacted]
 Afdeling/Bureau

GE

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Ter kennisname aan PS en

burgerleden

Kern mededeling:

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten aangegeven welke projecten aanspraak kunnen maken op middelen van het programma Nieuwe Natuur, waarbij aan elk project een maximaal budget is toegekend. Gedeputeerde Staten maken een halfjaarlijks schriftelijke voortgang van het programma en de bijbehorende projecten. Bijgevoegde rapportage geeft de voortgang van de projecten en het programma weer tussen september 2016 en april 2017.

Mededeling:

GS hebben met het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 het mandaat gekregen om voor de gehonoreerde projecten intentie- en realisatieovereenkomsten aan te gaan voor zover deze passen binnen de kaders van het PS-besluit van eind 2014. GS houden met behulp van de vastgestelde meetlat toezicht op de uitwerkingskaders en het borgen van deze kaders in realisatieovereenkomsten. GS zien er op toe dat het gaat om haalbare en betaalbare projecten en dat er zorgvuldige communicatie met de omgeving plaatsvindt. In de overeenkomsten kunnen (financiële) verplichtingen worden vastgelegd op basis van de vastgestelde geactualiseerde toekenningstabel (24 februari 2016).

Eén van de criteria van de meetlat stelt dat de projecten binnen vijf jaar na het besluit onvoorwaardelijk kunnen starten met de realisatie. Rekening houdend met de maximale ingeschatte doorlooptijd van twee jaar voor het doorlopen van de noodzakelijke publiekrechtelijke procedures, moeten daarom uiterlijk eind 2017 de realisatieovereenkomsten zijn afgesloten.

De voorliggende rapportage geeft inzicht in de voortgang van het programma en de projecten in het algemeen en op specifieke aspecten zoals planning, grond, financiën en draagvlak in het bijzonder. Met deze opzet wordt zowel integraal als per project inzicht verschaft in de issues die van invloed zijn op de voortgang. Op projectniveau wordt geanalyseerd welke aspecten kritisch zijn voor het tijdig (voor eind 2017) ondertekenen van een realisatieovereenkomst.

Deze weergave is expliciet opgesteld door provincie waarbij naast eigen waarneming en kennis ook informatie van de initiatiefnemer en omgevingspartijen is betrokken.

In de tabel in de samenvatting wordt aan de hand van kleuren per project weergegeven hoe de kansen op een realisatieovereenkomst voor eind 2017 en start van de realisatie voor eind 2019 op dit moment worden ingeschat.

Met betrekking tot de projecten die eind 2017 nog geen concreet perspectief lijken te hebben op de start van de uitvoering voor einde 2019 zal eind 2017 een voorstel aan PS worden voorgelegd hoe met het oorspronkelijke honoreringsbesluit van betreffend project om te gaan.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2017	2054581	ja



Bladnummer

2

Registratienummer

2059591

--	--	--

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
		Tot



Onderwerp

Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur

Beslispunten

1. In te stemmen met het toesturen van bijgaande voortgangsrapportage Nieuwe Natuur aan Provinciale Staten.

Kern voorstel

De bottom-up aanpak van het programma Nieuwe Natuur heeft vorig jaar een rijke oogst van natuurinitiatieven opgeleverd, die door clustering en samenwerking zijn teruggebracht naar een groot aantal concrete inrichtingsplannen voor nieuwe natuur in Flevoland.

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten het toewijzingsvoorstel projecten Nieuwe Natuur vastgesteld. In dit besluit is opgenomen dat Gedeputeerde Staten halfjaarlijks zal rapporteren over de voortgang van de projectvoorstellen en overige werkzaamheden binnen het programma, te starten in juni 2015.

Met bijgevoegde rapportage wordt inzicht gegeven in de voortgang en de activiteiten van het programma Nieuwe Natuur tot medio juni 2015 op zowel programma- als projectniveau, inclusief financiële voortgang, de grondstrategie en de verplichtingen natuurcompensatie.

Argumenten

- 1.1 *De voortgangsrapportage geeft de voortgang op project- en programmaniveau weer en de wijze waarop een regierol is ingevuld.*
De rapportage geeft inzicht in de voortgang van het opwerken en gezamenlijk uitwerken van gehonoreerde projectvoorstellen. Tevens wordt aangegeven hoe hiervoor ondersteuning is geboden vanuit de provincie en de rol van de onderliggende grondstrategie en de beschikbare financiële middelen.
- 1.2 *De voortgangsrapportage laat zien welke werkzaamheden zijn uitgevoerd t.b.v. het behoud van de dynamiek in bottom-up processen*
Om de dynamiek in het programma vast te houden is de onderlinge samenhang en samenwerking van partijen binnen het programma gefaciliteerd. Dit is enerzijds ingevuld door het oprichten van een digitaal platform en het organiseren van platformbijeenkomsten. Ook zijn er bij de grotere gebiedsontwikkelingstrajecten procesregie-trajecten opgestart om de wederzijdse belangen en afhankelijkheden in kaart te brengen.

Kanttekeningen

Niet van toepassing.

Financiële impact

Er zijn geen financiële consequenties aan dit voorstel.

Personele impact

Besluit

Conform
23 juni 2015 Passief openbaar

Datum besluit

Registratienummer

1760943

Datum

12 juni 2015

Auteur

Afdeling/Bureau

GE

Telefoonnummer

0320

P&C medewerker

Wijzig beleid/regels?

Nee

Datum GS:

23 juni 2015

Agendapunt:

4

Categorie

Bevoegdheid

Openbaarheid

Passief openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Routing

Akkoord:

Afd.

Hoofd financiën

Portefeuillehouder:



Registratie
1760943
Bladnummer
2

Niet van toepassing.

Externe communicatie
Niet van toepassing.

Samenvatting voor de publieksvriendelijke besluitenlijst

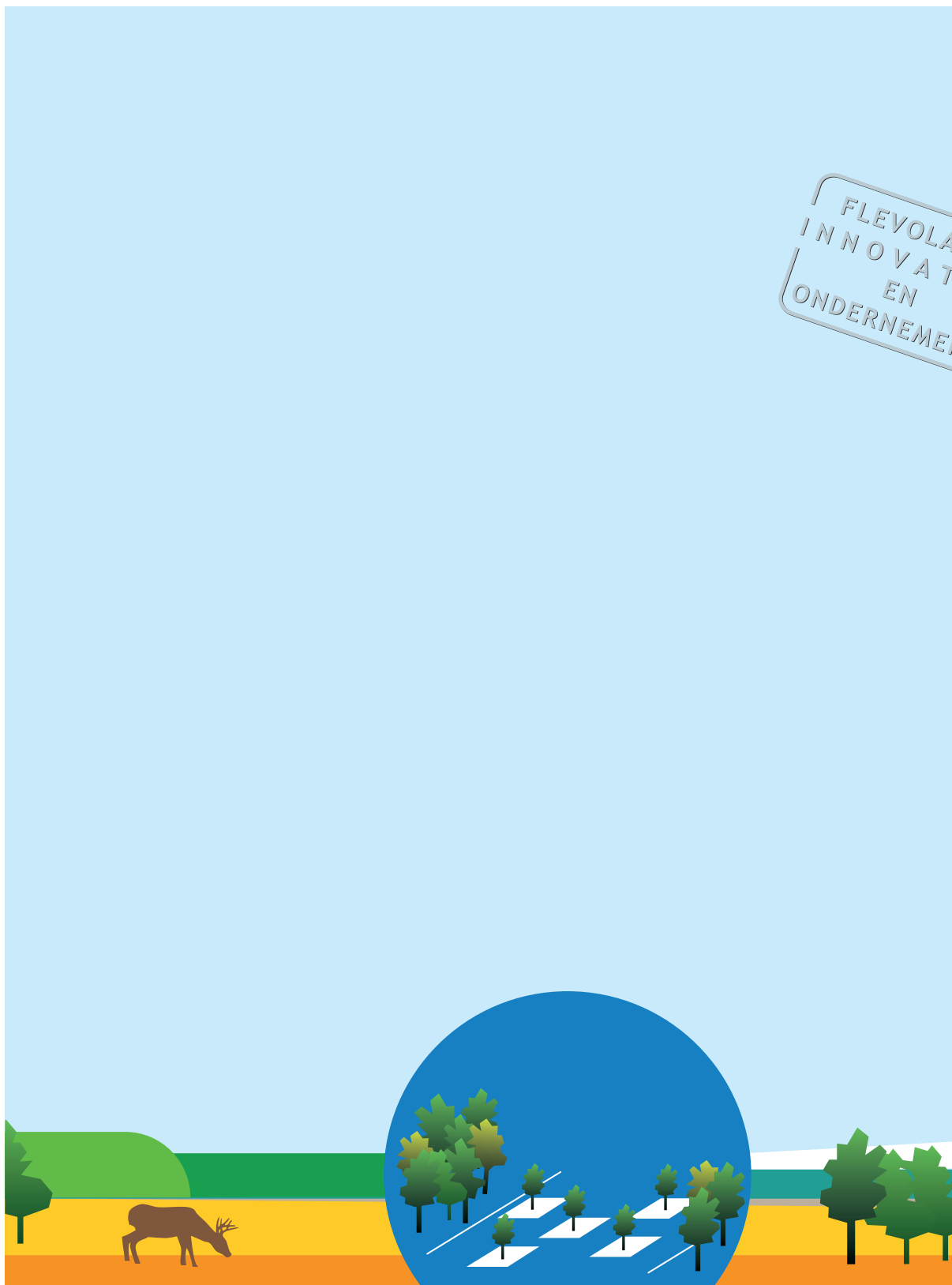
Gedeputeerde Staten hebben ingestemd met de eerste voortgangsrapportage Nieuwe Natuur. Deze rapportage geeft inzicht in de voortgang en de activiteiten van het programma Nieuwe Natuur tot medio juni 2015 op zowel programma- als projectniveau, inclusief financiële voortgang, de grondstrategie en de verplichtingen natuurcompensatie.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur (juni 2015)	1762502	Ja
PS mededeling	1754386	

RAPPORTAGE

VOORTGANG PROGRAMMA NIEUWE NATUUR - JUNI 2015



INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
	1.1 Aanleiding	5
	1.2 Doel	5
2	Voortgang programma	7
	2.1 Facilitering projectleiders Nieuwe Natuur	7
	2.2 Facilitering dynamiek programma en uitvoering regierol programmasturing	9
	2.3 Grondstrategie	11
	2.4 Verplichtingen natuurcompensatie	12
	2.5 Financiële voortgang programma	12
3	Voortgang projecten	13
	3.1 Urkerveld	13
	3.2 Oostvaardersplassengebied	13
	3.3 Oostrand Dronten	13
	3.4 Natuurhoeve G38	13
	3.5 Harderbos en Harderbroek verbonden	14
	3.6 Swifterpark	14
	3.7 Gouden randen langs de Pampushout	14
	3.8 Cluster Eemvallei/Noorderwold	15
	3.9 Kop op het Horsterwold	15
	3.10 Ruimte voor Lucht en Natuur (NLR)	15



1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Het programma Nieuwe Natuur heeft in 2014 diverse organisaties, particulieren en overheden geïnspireerd om ideeën uit te werken en inrichtingsplannen voor Nieuwe Natuur in Flevoland te maken. Op basis van de heldere kaders en de vooraf meegegeven meetlat hebben uw Staten op 17 december 2014 een groot deel van de projectvoorstellen Nieuwe Natuur gehonoreerd en aangegeven dat de projectvoorstellen uitgewerkt mogen worden richting realisatie.

Gedeputeerde Staten hebben uw Staten de toezegging gedaan de voortgang van het programma

halfjaarlijks ter informatie aan uw Staten voor te leggen. Deze rapportage geeft inzicht in de voortgang en de activiteiten van het programma Nieuwe Natuur tot half juni 2015 op zowel programma- als projectniveau, inclusief financiële voortgang, de verplichtingen met betrekking tot natuurcompensatie en de vastgestelde grondstrategie.

1.2 Doel

Doel van deze rapportage is u te informeren over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur.



natuurboerderij
 Horsterwold
 verbonden
 langs
 restaurant Urkerveld
 meter Dronten Vossemeer Harderbos
 randen kop kroonbos op oostkant
 bij een nieuwe vierkante
 G38 lucht een ruimte voedselbossen
de natuur
landgoed
Eemvallei
VOOR pioniernatuur
 Schokland Vliervelden
 Swifterpark gouden
 met Wildrijck geitenboerderij
 Oostvaardersplassengebied
 luierbos speelwildernis Pampushout
 het Noorderwold
 akkernatuur Harderbroek
 allen

2 VOORTGANG PROGRAMMA

Op 17 december 2014 hebben uw Staten besloten over het toewijzingsvoorstel projectvoorstellen Nieuwe Natuur. Daarmee is duidelijk geworden welke Nieuwe Natuurprojecten verder uitgewerkt kunnen worden en waarvoor hectares grond en/of middelen beschikbaar zijn gesteld.

2.1 Facilitering projectleiders Nieuwe Natuur

Voor alle partijen die betrokken zijn bij het programma Nieuwe Natuur is vanaf januari 2015 een nieuwe fase gestart. De gesprekken met de

Project	Projectleider
Urkerveld	Gemeente Urk
Nieuwe Natuur bij Schokland	Gemeente Noordoostpolder
Ruimte en Lucht voor Natuur	NLR en Natuurmonumenten
Oostkant Dronten	Gemeente Dronten
* Landgoed Vossemeer	Euforbia/Bureau Maris
* Landgoed Wildrijck	familie Riepma
Natuur op G38	familie Barkema/G38 Advies
Swifterpark	Familie Van Dalen
Oostvaardersplassengebied	Staatsbosbeheer
De Eemvallei	Staatsbosbeheer
* Voedselbossen	Urgenda en NMFF
* De Speelwildernis	Theatergroep Groen Gras
* Luierbos	Tineke Ras
* Kroonbos	Arie van der Mee
Kop op het Horsterwold	Staatsbosbeheer
Geitenboerderij met restaurant	Familie Verduijn
Noorderwold-Eemvallei	Het Flevo-landschap en ERF
* Vierkante meter natuur	Martine Dubois
* Pioniersnatuur Flevoland	Akkernatuur voor allen - ANV Akkerwaard
* Natuurboerderij de Vliervelden	Tom Saat
Harderbos en Harderbroek verbonden	Natuurmonumenten
Gouden randen langs de Pampushout	Het Flevo-landschap

Tabel 1.1 De gehonoreerde projecten op een rij

Naast het toewijzen van projecten Nieuwe Natuur hebben uw Staten op 17 december 2014 in een breed aangenomen motie ook opgeroepen om door te gaan met het bottom-up proces. Er is een grote diversiteit van initiatieven binnengekomen en er bestaan verschillende initiatiefnemers. Het is juist dan de kunst om de verschillende projectvoorstellen als gezamenlijk programma tot uitvoering te brengen. Uw Staten hebben opgeroepen om een programmatische sturing te behouden, omdat anders het cement tussen de afzonderlijke initiatieven kan verdwijnen en de mogelijkheid wordt ontnomen om meerdere projecten samen op te werken tot meer dan de som der delen ('opwerkfabriek'). Ook zou aan initiatiefnemers die geen grond inbrengen een positie geboden moeten worden in het programma, omdat juist zij voor vernieuwing kunnen zorgen.

individuele projectindieners zijn gestart met als eerste concrete doel om te komen tot een uitvoerbaar projectplan. De provincie faciliteert de projectindieners in hun nieuwe rol van projectleider.

Accounthouders

Om de projectleiders Nieuwe Natuur optimaal te faciliteren in het uitwerkingsproces naar een realisatieovereenkomst is een aantal accounthouders vanuit de provincie gekoppeld aan de projectleiders. In februari en maart 2015 hebben deze accounthouders zich bij de projectindieners geïntroduceerd en is het begeleidingsproces gestart. In de eerste ronde langs de projecten is het PS-besluit toegelicht en vertaald en geconcretiseerd naar het individuele projectvoorstel.



Oua grootte, rijpheid en complexiteit verschillen de projectvoorstellen van elkaar. Om de projectleiders optimaal te begeleiden en de ondersteuning op maat te kunnen leveren is een generiek stappenplan gemaakt dat met de projectleider wordt doorlopen teneinde het traject richting projectovereenkomsten te structureren.

Een eerste stap is het komen tot een plan van aanpak waarbij het projectvoorstel geconcretiseerd wordt, in de vorm van bijvoorbeeld een inrichtingsontwerp, op basis waarvan afspraken gemaakt kunnen worden over (natuur)kwaliteit, (mede)gebruik en beheer. Ook belangrijk is het verkrijgen van inzicht in de manier waarop tot een sluitende business case gekomen kan worden en de stappen die genomen moeten worden om tot realisatie te komen, waaronder aanpak grondverwerving, benodigde vergunningen, eventuele bestemmings-

planwijzigingen en diverse (voor)onderzoeken. Deze activiteiten worden in een stappenplan opgenomen, waardoor zicht wordt verkregen op de werkzaamheden die moeten worden verricht en de volgorde waarin dit moet plaatsvinden. Het volledige stappenplan vormt de basis voor het maken van nadere afspraken over de benodigde bijstand/ondersteuning vanuit de provincie.

Intentieovereenkomsten en vergoeding aanloopkosten

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten een maximaal budget per project toegekend voor eventuele verwerving, inrichting en beheer. Afspraken over het beschikbaar stellen van deze financiële middelen en andere ondersteuning vanuit het programma Nieuwe Natuur worden vastgelegd in overeenkomsten¹.



Afbeelding 2.1: Stappenplan fase voorbereiding uitvoering projecten

¹ I.v.m. de regelgeving voor staatssteun moet per project maatwerk worden geleverd met betrekking tot de afspraken over aard, hoogte en wijze van beschikbaar stellen van de eventuele provinciale bijdrage.

Bovenop de in de tabel genoemde bedragen stelt de provincie een bedrag beschikbaar voor voorbereidingskosten die voorafgaand aan de realisatiefase worden gemaakt. Afspraken over deze provinciale bijdrage worden, voordat wordt gestart met de uitvoering van het stappenplan, vastgelegd in een intentieovereenkomst. De inhoud en omvang van een intentieovereenkomst zijn afhankelijk van de complexiteit van (de voorbereidende werkzaamheden van) het betreffende project of het projectcluster.²

In de intentieovereenkomst wordt vastgelegd welke voorbereidingskosten in aanmerking komen voor een vergoeding door de provincie vanuit het programma Nieuwe Natuur. Het kan hierbij gaan om ondersteuning bij het procesontwerp, het inrichtingsontwerp, het verkrijgen van draagvlak, het opstellen van de business case of het uitvoeren van een vergunningenscan met betrekking tot het eigendom en/of gebruik van de gronden. Ook kunnen in de intentieovereenkomst afspraken worden vastgelegd over het beschikbaar stellen van capaciteit in de vorm van menskracht/deskundigheid voor bijvoorbeeld archeologisch, aquatisch of bodem (voor)onderzoek, hulp bij bepalen van natuurkwaliteit en eventuele andere inhoudelijke aspecten.

De maximale financiële vergoeding van de provincie voor in de intentieovereenkomst vastgelegde voorbereidingskosten is 5 % van de toegekende inrichtingskosten. Het gaat hier om een additionele vergoeding, die niet wordt onttrokken aan de aan het project toegekende middelen voor verwerving, inrichting of beheer, maar uit resterende algemene programmamiddelen (waaronder ontvangen pachtinkomsten). Voorbereidingskosten waarover in de intentieovereenkomst geen afspraken zijn gemaakt komen niet in aanmerking voor vergoeding vanuit de financiële middelen uit het programma Nieuwe Natuur.

2.2 Facilitering dynamiek programma en uitvoering regierol programmasturing

Platform Nieuwe Natuur

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten bij de besluitvorming over de projecten die binnen het programma Nieuwe Natuur naar de realisatiefase gebracht mogen worden, aangedrongen op het oprichten van een platform voor het programma Nieuwe Natuur. In de breed gesteunde motie gaven de Statenleden te kennen dat ze de dynamiek in het programma Nieuwe Natuur gefaciliteerd wilden zien middels een platform. Het platform Nieuwe Natuur is bedoeld voor de projectindieners om de onderlinge samenhang en samenwerking te stimuleren, o.m. door informatie en ervaringen over het verder ontwikkelen en realiseren van de projecten te delen, deskundigen te raadplegen en afspraken vast te leggen. Het platform wordt gevormd door de projectindieners en gefaciliteerd door de provincie. Het platform kent een fysieke vorm (regelmatige bijeenkomsten, desgewenst op locatie) en een digitale vorm (een online community). Op 16 maart 2015 heeft gedeputeerde Jan-Nico Appelman in het Museumrestaurant Schokland het digitale platform Nieuwe Natuur gelanceerd.



² Voor het projectcluster Noorderwold/Eemvallei worden met de betrokken projectindieners maatwerkafspraken gemaakt.



Het digitale platform moet een belangrijke rol gaan spelen bij het delen van kennis en ervaringen die de projectindieners opdoen in de aanloop naar realisatie van hun natuurprojecten. Het platform is op dit moment primair ingericht voor de initiatiefnemers en initiatiefnemers hebben ruime mogelijkheden om informatie te brengen en te delen. Daarbij kan er worden gekozen om de informatie te delen met alle initiatiefnemers of met groepen die kunnen worden geselecteerd.

De digitale (web-based) ontmoetingsplaats voor projectindieners wordt aangevuld met het regelmatig organiseren van fysieke bijeenkomsten. Hoe het digitale platform en de bijeenkomsten worden ingevuld is mede afhankelijk van de behoefte van de projectindieners. De verwachting is dat het platform zich langzaam gaat vullen met voor projectindieners relevante informatie. De provincie heeft de afgelopen periode benut om informatie over projectaanpak en ondersteuning onder de aandacht te brengen van de projectindieners. Om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen en de dynamiek te behouden worden de partijen die op de reservelijst staan betrokken bij zowel het fysieke als digitale platform.

Uitvoering regierol

De programmatische gebiedsprogramma's die nog vooral conceptueel van aard zijn, zoals Noorderwold/Eemvallei en Oostkant Dronten, hebben meer nodig dan alleen een programma-breed platform. In deze trajecten zit vaak een aantal projectindieners die voor de realisatie afhankelijk zijn van elkaar.

Verbindend verkenner Noorderwold/Eemvallei

Voor projecten die gerealiseerd moeten worden in het gebied Noorderwold/Eemvallei wordt een speciale projectclusterbenadering gehanteerd. De uitdaging voor de initiatiefnemers is daarbij om tot één integraal plan te komen. Om dit proces te faciliteren heeft de provincie bureau P2management ingeschakeld. Dit bureau is ervaren in het verbindend onderhandelen, gebaseerd op de Mutual Gains Approach (MGA). In de eerste week van mei heeft bureau P2 gesprekken gevoerd met de projectleiders van de projecten die in het gebied Oosterwold moeten worden gerealiseerd om alle

projectinformatie te inventariseren en in kaart te brengen welke issues er spelen. Eind juni volgt een gezamenlijke bijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst wordt de feitelijk beschikbare informatie met alle betreffende projectindieners en beslissende partijen gedeeld en waar nodig aangevuld en worden de wederzijdse belangen met elkaar gedeeld. Vervolgens wordt gekeken waar meerwaarde kan worden gecreëerd, door verschillende opties te combineren en te onderzoeken hoe de meest kansrijke opties kunnen worden ingepast. Op basis hiervan zal een plan worden opgesteld waarin de samenwerkingsmogelijkheden zijn aangegeven.

Spelregels Oosterwold

Voor het gebied Oosterwold (4.300 ha) is een intergemeentelijke structuurvisie van kracht, die onder meer voorziet in de organische bouw van 15.000 woningen, terwijl het gebied zijn groene en agrarische karakter behoudt en verder ontwikkelt. In het Oosterwold wordt gestreefd naar een rijke variatie aan woon- en werkmilieus en voorzieningen in lage dichtheden. De ontwikkeling van Oosterwold is geen gedetailleerd uitbreidingsplan, maar een eenvoudig raamwerk en een set van 10 spelregels die middels een bottom-up proces een organische ontwikkeling en een veelheid van particuliere initiatieven van onderop mogelijk maakt. Het Rijk, gemeenten Almere en Zeewolde, Staatsbosbeheer en Flevolandschap hebben in de Intentieovereenkomst Uitwerking IAK programma Groenblauw een set van afspraken gemaakt voor het ontwikkelen van een groenblauw raamwerk, met een aantal prioritaire gebieden. De Eemvallei is een van deze prioritaire gebieden. Het hart van natuurontwikkeling kan worden gevormd door het weer zichtbaar maken van de Eemvallei in het landschap en de verbinding met de Hoge Vaart. De provincie is in gesprek met de stuurgroep Oosterwold over de wijze waarop de projecten Nieuwe Natuur ingepast kunnen worden in de gebiedsontwikkeling Oosterwold en hoe hierbij maximale synergie behaald kan worden met de gemaakte afspraken in de intentieovereenkomst.



Procesaanpak Dronten

Voor projecten die aan de Oostkant Dronten worden uitgevoerd is een procesmanager aangesteld. Overeenkomstig het projectvoorstel van de gemeente Dronten wordt ingezet op een aanpak op basis van een programmatische aanpak waarin ook de landbouwstructuur wordt versterkt en ruimte worden geboden aan recreatieve ontwikkeling. Onder verantwoordelijkheid van gemeente Dronten en in samenwerking met betrokken gebiedspartijen (waaronder LTO) vindt in eerste instantie onderzoek plaats naar de agrarische ruilbehoefte in het gebied. Op basis daarvan wil de gemeente komen tot het vinden van een optimale inpassing vanuit programma Nieuwe Natuur om zowel de grondmobiliteit op gang te helpen en tegelijk bij te dragen aan versterking van het natuurnetwerk. De verwachting is dat in dit najaar duidelijkheid ontstaat over de natuurlocatie.

De gemeente Dronten zorgt voor de afstemming met de projectinitiatiefnemers van projectvoorstellen landgoed Vossemeer (8a) en Wildrijck (8b)

De procesmanager is bezig met het vastleggen van intenties, verantwoordelijkheden en rollen van de verschillende partijen aan tafel. Dit zal moeten leiden tot een haalbaar en uitvoerbaar projectplan.

Schokland

De gemeente Noordoostpolder heeft, gedragen door een groot aantal andere partijen, een voorstel ingediend om aan de zuidkant van Schokland 182 hectare grond als nieuwe natuur in te richten. Omdat waardevolle bodemwaarden bij dit werelderfgoed aan de oppervlakte dreigen te komen, is vernatting van dit gebied de beste keuze om verdere bodemdaling en verlies van bodemwaarden te voorkomen. Het gebied is dan echter niet langer geschikt voor het huidige agrarisch gebruik (hoewel agrarisch medegebruik mogelijk blijft). In oktober 2014 heeft het Ministerie van OC&W aangegeven dat inmiddels € 2,0 mln cofinanciering gevonden is, maar het overige deel (ca. € 6 mln) nog gevonden moet worden. Het Rijk heeft gemeente Noordoostpolder en provincie Flevoland verzocht de business case Schokland te verduidelijken (omvang gebied, medegebruiksmogelijkheden, benodigde budget,

fasering). In het eerste kwartaal van 2015 heeft hierover overleg tussen partijen plaatsgevonden. Er is een tijdelijke werkorganisatie ingesteld die de business case uitwerkt ter bespreking in de Interdepartementale Commissie Rijksvastgoed in september 2015.

2.3 Grondstrategie

De in het kader van het voormalig Oostvaarderswold verkregen gronden (inclusief BBL-ruilgrond) zijn beschikbaar voor het programma en voorzien voor een belangrijk deel in de benodigde dekking voor de te realiseren projecten. Deze eigendommen zijn in bezit van de provincie, Staatsbosbeheer en Flevo-landschap.

De eigendomsverhouding is als volgt:

Provincie Flevoland: 274 ha
Staatsbosbeheer: 171 ha
Flevo-landschap: 454 ha
Totaal beschikbaar: 899 ha

Een deel van de eigendommen kan rechtstreeks worden ingezet ten behoeve van het programma, gezien deze zich op een locatie bevinden van de gehonoreerde projectideeën. De overige gronden dienen te worden verkocht/geruild om daarmee middelen vrij te maken voor de in het kader van de gehonoreerde projectideeën te verwerven gronden.



Overzicht financiële consequenties en dekking rangorde projectideeën		
Beschikbaar		
1 - Restant budget € 33,9 mln	€	5.300.000
2 - Reeds gespaarde pachtinkomsten t/m 2014	€	1.200.000
Vrij beschikbaar	€	6.500.000
3 - Nog beschikbare compensatiegelden	€	8.400.000
4 - Nog af te lossen boekwaarde grond	€	-3.200.000
Totaal direct beschikbaar	€	11.700.000
4 - Waarde eigendommen Prov+SBB+SFL (geveltaxatie*)	€	94.100.000
Totaal beschikbare dekking	€	105.800.000
Benodigd		
		Afgerond
- Verwervingskosten	€	84.300.000
- Inrichtingskosten	€	12.300.000
- Beheerkosten	€	4.500.000
Totaal benodigd budget rangorde	€	101.100.000
Saldo (+/+ = buffer)	€	4.700.000

Gezien de huidige eigendomsverhoudingen is daarbij medewerking van de partners noodzakelijk. Bij de totstandkoming van de realisatieovereenkomsten is een belangrijke randvoorwaarde dat medewerking aanwezig is en daarmee zekerheid bestaat over de beschikbare dekking.

Het vigerend Rijksbeleid bepaalt dat rijksgronden slechts ten behoeve van rijksopgaven ingezet of vervreemd mogen worden. Mede vanwege de decentralisatie van het natuurbeleid overweegt het Rijk ook decentrale overheden opdrachtgever voor het Rvb te laten worden voor projecten die voortvloeien uit het gedecentraliseerde beleid. Provincie Flevoland is aangewezen als pilotprovincie en het programma Nieuwe Natuur als een geprioriteerd project.

Het Rijksvastgoedbedrijf is door de provincie Flevoland, Staatsbosbeheer en Stichting Flevo-landschap uitgenodigd mee te werken aan de uitvoering van het programma Nieuwe Natuur. Gezamenlijk gaan de vier partijen de uitvoeringsfase vormgeven. Tot het moment waarop deze voortgangsrapportage is opgesteld (mei 2015) hebben zich vooralsnog geen grondtransacties voorgedaan.

2.4 Verplichtingen natuurcompensatie

Onderdeel van het programma Nieuwe Natuur is de realisatie van in totaal 365,5 hectare natuurcom-

pensatie. Deze verplichtingen zijn door uw Staten gehonoreerd in de projecten Oostvaardersplassen, Horsterwold, Eemvallei en Noorderwold en zullen doorgelegd worden in de realisatieovereenkomsten met Staatsbosbeheer en Stichting Flevo-landschap.

2.5 Financiële voortgang programma

Bij de vaststelling van het programma Nieuwe Natuur in december 2014 is een actualisatie van beschikbare middelen ('programmakapitaal') voor de uitvoering van het programma gepresenteerd. Naast de provinciale middelen (incl. grond) bestaat dit uit de gronden van Staatsbosbeheer en Flevolandschap die in het kader van het voormalig Oostvaarderswold zijn verkregen. De partijen zetten dit kapitaal gezamenlijk in ter realisatie van het programma. (zie ook financieel overzicht)



3 VOORTGANG PROJECTEN

3.1 Urkerveld

Gemeente Urk heeft een eigen natuurcompensatie-opgave vanwege de realisatie van een woningbouwlocatie. De gemeente beraadt zich nog over de wijze waarop deze opgave kan worden gekoppeld aan het uitgewerkte projectidee Urkerveld.

3.2 Oostvaardersplassengebied

Projectleider Staatsbosbeheer neemt deel aan de gesprekken die aan de grondtafel worden gevoerd met het Rijksvastgoedbedrijf, o.a. over de aankoop van het perceel tussen A6/Hollandse Hout en de overdracht van grond van de provincie aan Staatsbosbeheer ten behoeve van de kavels aan de Ibisweg.

De inrichting van de kavels rond de Ibisweg en Trekweg is nog niet verder uitgewerkt. Staatsbosbeheer kiest ervoor dat de inrichting past binnen de ideeën over het Masterplan dat opgesteld gaat worden in het kader van de business-case Nationaal Park Oostvaardersplassen. Nu blijkt dat het opstellen van het Masterplan nog enige tijd vraagt, zal Staatsbosbeheer binnenkort starten met het opstellen van de bestekken en het plan van aanpak dat als basis dient voor de intentieovereenkomst. Het gehonoreerde onderdeel van het project Oostvaardersplassen van dhr. Dijkshoorn, het vellen van delen van de wilgenrand langs de Oostvaardersdijk en de Knardijk, is inmiddels uitgevoerd.

3.3 Oostrand Dronten

In navolging op de informatiebijeenkomst van 10 december 2014 heeft de gemeente Dronten



diverse individuele gesprekken gevoerd met inwoners uit het gebied. De informatie die hierbij is opgehaald, wordt meegenomen in het vervolgproces. Diverse gesprekken zijn met gemeente Dronten gevoerd om een adequate invulling te vinden voor de specifieke ondersteuningsbehoefte van de gemeente. De gemeente heeft aangegeven ondersteuning te willen in het proces rond kavelruil en het overall proces en in de vorm van een landschapsarchitect. Voor het proces rond kavelruil is inmiddels ondersteuning gevonden.

3.4 Natuurhoeve G38

Met indiener is een groot aantal gesprekken gevoerd en de intentieovereenkomst voor het project "Natuur op G38" is in concept gereed. Recent heeft RVB aangegeven in principe geen grond aan indiener te verkopen, maar bereid is de gronden te verkopen aan de provincie op basis van een gewijzigde bestemming. Dat vraagt om een herziening van de uitgangspunten van het projectvoorstel en de businesscase waarbij indiener uitging van het rechtstreeks in eigendom verkrijgen van de benodigde gronden.



3.5 Harderbos en Harderbroek verbonden

Een aantal gesprekken is gevoerd met de indiener Natuurmonumenten. Natuurmonumenten heeft aangegeven in eerste instantie behoefte te hebben aan een overzicht van de benodigde vergunningen en ontheffingen. De provincie heeft dit overzicht laten opstellen en gedeeld. Natuurmonumenten werkt nu aan een plan van aanpak voor het vervolg. Dit plan van aanpak zal de basis zijn voor de intentieovereenkomst.

3.6 Swifterpark

Afgelopen maanden is gewerkt aan draagvlak bij de omgeving en het passend maken van de business case aan het toegezegde in het PS voorstel. In kaart is gebracht welke vergunningen nodig zijn; gestreefd wordt naar het sluiten van een intentieovereenkomst na de zomer 2015.

3.7 Gouden randen langs de Pampushout

Gesprekken zijn gevoerd met indiener Stichting Flevo-landschap en gemeente Almere. Uitgezocht wordt hoe e.e.a. in te passen is in de verdere gebiedsontwikkeling in de omgeving.



3.8 Cluster Eemvallei/Noorderwold

Met zowel Staatsbosbeheer en Flevo-landschap als de indieners van de projectvoorstellen Eemvallei en Noorderwold, als de indieners van projectinitiatieven die binnen de gebiedsontwikkeling een plek moeten krijgen, zijn gesprekken gevoerd. Voor alle hieronder genoemde indieners geldt dat randvoorwaarde voor de verdere projectontwikkeling is dat er duidelijkheid over locatie en beschikbare hectares komt. Hiervoor zetten de provincie, SBB en SFL een zgn. verbindende verkenner in. Dit proces wordt beschreven in hoofdstuk 2.2.

3.9 Kop van het Horsterwold

De planuitwerking hiervoor is vergevorderd. Gestreefd wordt naar het sluiten van een realisatie-overeenkomst nog voor de zomer van 2015.

3.10 Ruimte voor Lucht en Natuur (NLR)

Bij de planuitwerking van het project is gebleken dat er nadere bepalingen zijn ten aanzien van de verkoopmogelijkheden van de gronden. De directie van NLR beraadt zich op welke consequenties dat heeft op de vervolgaanpak programma Nieuwe Natuur. Eén van de ideeën die hierbij wordt overwogen is het komen tot een integrale gebiedsvisie waarin de diverse ontwikkelingen met betrekking tot het NLR-terrein in beeld worden gebracht.



Schop kan straks in Flevoland

Uitvoering natuurplannen nog ongewis

In Flevoland komen straks meerderde nieuwe natuurgebieden. Bij Swifterbant is er een idee om een brondepot om te vormen tot natuur. Het gebied wordt...

Bijna 900 hectare nieuwe op veertien plekken. Het Nieuwe Natuur moet he Oostvaarderswold doen



PROVINCIE FLEVOLAND

Home Wie is wie? Programmteam Projectdossiers In gesprek Agenda

Nieuwe natuur
creëren we samen!

Digitaal Platform programma Nieuwe Natuur

Foto koelen: Edzard van de Water

Nieuwe Natuur FL heeft geretweet
Macha Roesink @macharoesink - 2 mrt.
"@davidesworld: Nooit geweten dat je in #Flevoland zulke fraaie
nieuwe oude #natuur hebt als bij #Schokland"



Foto weergeven

Flevoland het programma Nieuwe Natuur creëren, die bottom-up zijn aangedragen en onder leiding van de projectindieners en zo gezamenlijk nieuwe natuur in

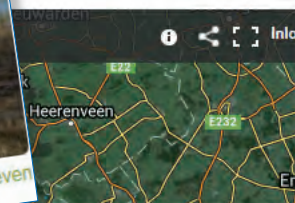
bij de besluitvorming over plannen oproepen om de onderlinge samenwerking en de dynamiek in het

In de cloud en

Om hieraan invulling te geven is het Nieuwe Natuur opgericht. Zowel 'Nieuwe Natuur' faciliteert het platform om te werken met projectindieners, waarbij de samenwerking realiseren van natuurprojecten wordt uitgewisseld, deskundigen worden betrokken en afspraken kunnen worden gemaakt voor en door deskundigen, met behulp van digitale ontmoetingsplaatsen voor bijeenkomsten.

Meer weten?

Wilt u meer weten over het programma Nieuwe Natuur? Bekijk de projectvoorstellen, kijk op www.flevoland.nl/nieuwe



Nieuwe Natuur FL heeft geretweet

FreelanceBoswachter @FBoswachter · 2 mei



Zo, vandaag weer tijd om verder te gaan met @NieuweNatuurFL... eerst maar eens het nieuwe Platform verkennen 'In de cloud en in de klei'!

👍 1 🌟 1

...hthbaars te landbouwgrond van and transformeren tot natuurge- Ogenschijnlijk een slechte ge- e, toch was dit lange tijd de be- ng in zuidelijk Flevoland.

...s 2004 is hard gewerkt aan de vor- g van het Oostvaarderswold, een ologische verbindingzone tussen de vaaersple en het Horster- vaaersple. Tot het aan- luttel. Staats- conomie, Lan- de stekker eru- steun stop te t- hierdoor uitei- State, Gema- joen. Daarvo- worden van boeren in h- drijf of een provincie F- Na het de- verzoekt Prov- 2013 de Ged- programma h- land te realis- wikkelfing in- in samenwet- volandse na- robuuste nit- steden ople- ken naar vier leefbars, fu- Als Provi- ber groen l- tien plekke- tuur gevor- provincie Staatsbot- schap lig- wold. Dit in de pro-

...de programma- we natuur ontwikke- e een idee had kon dat- npak naar nu blijkt. De- de provincie kan rekener- heid van de bevolking- Sharon, Maat,

University schreef Van Dam het boek Burgers en hun Landschap. Dat biedt een overzicht van tien jaar onderzoek naar burgerparticipatie en maatschappelijk initiatief, overwegend uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Landbouw, later Economische Zaken. 'Traditioneel kijken bestuurskundigen vooral naar de positie van de overheid bij de interactie met de burger', aldus de Alterra-onderzoekster. 'Wij waren er vroeg bij om de andere kant te bestuderen. Wat bezielt deze bevlogen burgers: welke drijfveren hebben ze en welke st- ze om succesvol te zij- Ook jaren na dato is naar deze studies, z-

LUIERPARK

In de Rijksnatuurvisie, die het ministerie van Economische Zaken in 2014 uitbracht, worden burgers opgeroepen zelf de handen uit de mouwen te steken en met ideeën te komen om natuur te beschermen en te beheren. Dat bevordert de betrokkenheid, verwacht staatssecretaris Sharon Dijksma. Ook de provincies zetten in op particulier initiatief. Zo deed de provincie Flevoland vorig jaar een oproep om met ideeën te komen voor nieuwe natuur. Daarvoor is 100 miljoen beschikbaar. Deze 'bottom-up' benadering leverde 73 soms verrassende voorstellen op, zoals een luierpark, een eetbaar doolhof en een soort volkstuincomplex waar iedereen zijn eigen mini-natuurgebiedje mag inrichten en beheren.



enda Nieuws Profiel



HOOG CON

Rita Wouters
communicaadviseur
provincie Flevoland

Hillebrand Koning
projectleider
provincie Flevoland

foto: provincie Flevoland

Stapstenen over
de laatste Stent
(foto: Edard van de Water)



Nieuwe Natuur in Flevoland: ruimte voor eigen ideeën!

In Flevoland is eind 2013 een bijzonder programma van start gegaan. Bijzonder, omdat de provincie iedereen met hart voor de natuur in Flevoland heeft opgeroepen om mee te denken en mee te werken aan de ontwikkeling van nieuwe natuur in hun eigen gebied. Een aanpak die afwijkt van veel andere gebiedsontwikkelingsprojecten. Is het realistisch om inwoners te betrekken bij de inrichting van hun leefomgeving? Wat zijn de ervaringen tot nu toe?

Het programma Nieuwe Natuur vindt zijn oorsprong in het project Oostvaarderswold. Met dit project beoogden het Rijk en de provincie Flevoland een robuuste verbindingzone tussen de Veltuwe en de Oostvaardersplassen te realiseren. Echter, vanwege een nieuwe rijksvisie op natuur werd het project in 2013 definitief afgeblazen, terwijl er al zo'n 800 hectare grond met natuurbestemming was aangekocht in het oorspronkelijke plangebied tussen Zeewolde en Almere. De provincie stond voor de opgave om deze hectares nieuwe natuur wel aan te leggen, maar was daarbij niet meer gebonden aan de oorspronkelijke planlocatie in Zuidelijk Flevoland. Anders gezegd, de realisatie van ruim 800 hectare nieuwe natuur mocht waar dan ook binnen de provinciegrenzen van Flevoland plaatsvinden. Dat was mogelijk omdat de Provinciale Staten van Flevoland (PS) de in-

zet op een verbinding tussen de Oostvaardersplassen en de Veltuwe nadrukkelijk hebben losgelaten. De nieuw aan te leggen natuur moest een andere vorm krijgen. Een belangrijke vraag daarbij werd: Hoe laten we de invulling van de natuuropgave aansluiten bij de wensen en behoeften van inwoners en organisaties in Flevoland?

Het creëren van nieuwe natuur is, naast het invullen van de provinciale verplichtingen, vooral bedoeld om Flevoland leefbaarder en beleefbaarder te maken voor inwoners en bezoekers. Om diezelfde trekken bij de ontwikkeling van hun (leef)omgeving, heeft de provincie besloten hen op te roepen om mee te denken over de natuur in Flevoland en de meest kansrijke ideeën ook daadwerkelijk te laten uitvoeren.

...mag of een
...ogelijk
...rorgani-
...argers.
...nieuw
...verlopen,
...een leer-
...en bijeen-
...selen tussen
...steries, water-
...tities', vertelt
...rgerinitiatieven
...iet alleen bij de
...mbtenaar maar
...geheel. Die moet
...te stellen en de
...brengen betrokke-
...begeleiding.
...er nodig. Cooijmans
...dere burgerinitiatie-
...tssecretaris Sharon
...s de Natuurtrop op
...de werkbewoners
...werk. Afgelopen winter
...roep vrijwilligers gestart
...onderhoud; er wordt een
...gelegd en een werkschuur
...de lokale scholen.
...t gebied is tientallen jaren
...t; straks kan iedereen ervan
...genur.nl/burgerparticipatie

en in de klei
te geven is het Platform Niet
wel 'in de cloud' als 'in de klei'
...rm ontmoetingen tussen
...arbij kennis en ervaringen o-
...projecten kunnen worden
...digen kunnen worden geraa-
...worden vastgelegd. Het pl-
...digen, de provincie facilite-
...plaats en organiseert rege-

n?
...over (de voortgang van)
...Natuur en de daarvoor
...kijk dan op
...nuewenatuur.

Voor meer informatie
Projectleider
Hillebrand Koning,
provincie Flevoland
Hillebrand.Koning@
flevoland.nl
06-27585057

Colofon

Dit is een uitgave van:
Afdeling G&E
Provincie Flevoland
Visarendreef 1
Postbus 55
8200 AB Lelystad

Contact:
Telefoon 0320 - 265 265
E-mail: info@flevoland.nl
www.flevoland.nl

Fotografie
E. van de Water e.a.
Juni 2015

A word cloud featuring the words 'familie' and 'gemeente' in large orange font. Other words include 'Staatbosbeheer', 'Natuurmonumenten', 'FlevoLandschap', 'GroenGras', 'Theatergroep', 'ERF', 'Noordoostpolder', 'MartineDubois', 'TinekeRas vanDalen NMFF', 'Barkema', 'TomSaat', 'Urk', 'ArievanderMee', 'Euforbia', 'Dronten', 'NLR', 'Riepma', 'Urgenda', 'bureauMaris', 'G38Advies', and 'ANVAKkerwaard'.

GroenGras
Theatergroep
ERF
Noordoostpolder
MartineDubois
TinekeRas vanDalen NMFF
Barkema
TomSaat
familie
Urk
ArievanderMee
FlevoLandschap
gemeente
Staatbosbeheer
Natuurmonumenten
Euforbia
Dronten
NLR
Riepma
Urgenda
bureauMaris
G38Advies
ANVAKkerwaard

**Onderwerp**

Voortgangsrapportage programma Nieuwe Natuur juni 2015

Kern mededeling:

U met bijgevoegde voortgangsrapportage te informeren over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur

Mededeling:

Op 17 december 2014 hebben uw Staten het toewijzingsvoorstel projecten Nieuwe Natuur vastgesteld. Onderdeel van het voorstel is dat Gedeputeerde Staten de voortgang van het programma halfjaarlijks ter informatie aan uw Staten voor leggen. Met bijgevoegde rapportage wordt inzicht gegeven in de voortgang en de activiteiten van het programma Nieuwe Natuur tot medio juni 2015 op zowel programma- als projectniveau, inclusief financiële voortgang, de verplichtingen natuurcompensatie en de vastgestelde grondstrategie.

De voortgangsrapportage zal worden behandeld in de commissievergadering Ruimte & Leefomgeving van 9 september 2015.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur	1762502	Ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
		Tot

Registratienummer

1754386

Datum

23 juni 2015

Auteur**Afdeling/Bureau**

GE-PNN

Openbaarheid

Passief openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Ter kennisname aan PS en burgerleden



Onderwerp

Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2015, actualisatie toewijzingstabel en beschikbaarstelling werkbudget voor (tijdelijke) grondverwerving.

Beslispunten

1. Bijgaand Statenvoorstel ter besluitvorming voor te leggen aan Provinciale Staten waarin wordt gevraagd:
 - a. Kennis te nemen van de voortgangsrapportage Nieuwe Natuur;
 - b. Kennis te nemen van het in de bijlage opgenomen geactualiseerde overzicht van het programmakapitaal;
 - c. In te stemmen met de in de bijlage opgenomen geactualiseerde toewijzingstabel projecten Nieuwe Natuur;
 - d. Een werkbudget voor (tijdelijke) grondverwervingen beschikbaar te stellen, in de vorm van een investeringskrediet van € 6 miljoen waarbij specifieke voorwaarden van toepassing zijn;
 - e. Opbrengsten vanuit het programma toe te voegen aan het totale programmabudget.

Kern voorstel

In december 2014 hebben Provinciale Staten verschillende projectvoorstellen voor het realiseren van Nieuwe Natuur gehonoreerd. Dit was het startpunt voor de provincie om de initiatiefnemers te faciliteren bij het realiseren van de natuurprojecten. In het besluit is ook opgenomen dat de voortgang van het programma met ingang van juni 2015 halfjaarlijks aan Provinciale Staten gerapporteerd wordt.

De voortgang en de activiteiten van het programma leiden tot een actualisatie van het programmakapitaal en de toewijzingstabel zoals vastgesteld door Provinciale Staten op 17 december 2014. Daarnaast is bij de uitwerking van het programma en door de samenwerking met het Rijksvastgoedbedrijf gebleken dat het in sommige gevallen noodzakelijk en kosteneffectief is dat de provincie eerst over gaat tot (tijdelijke) grondverwerving alvorens deze grond nadien beschikbaar te stellen aan de projecteigenaren. Hiervoor zal aan Provinciale Staten worden gevraagd een werkbudget beschikbaar te stellen van € 6 miljoen, binnen het vastgestelde programmabudget.

Argumenten

- 1.1a *De voortgangsrapportage geeft de voortgang van de projecten Nieuwe Natuur weer en inzicht in de wijze waarop de regierol en programmatische sturing wordt ingevuld.*

In de commissievergadering van 2 september jl. is door de commissieleden verzocht om een opzet die meer informatie over de voortgang van de projecten geeft. Daarbij is gezocht naar een rapportage die een goed overzicht biedt van de algemene voortgang van het programma en elk afzonderlijk project. Door de interactieve opzet is het mogelijk om de voortgang door de tijd heen overzichtelijk te presenteren. Met de rapportage wordt inzicht gegeven in de wijze waarop invulling is gegeven aan de programmatische sturing (faciliteren initiatiefnemers) in de periode juni 2015 - no-

Besluit

Conform
1 december 2015

Passief openbaar

Registratienummer

1814408

Datum

5 november 2015

Auteur

Afdeling/Bureau

GE - PNN

Telefoonnummer

0320

P&C medewerker

Wijzigt beleid/regels?

Nee

Datum GS:

1 december 2015

Agendapunt:

6

Categorie

Bevoegdheid

Openbaarheid

Passief openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Routing

Commissie Duurzaamheid:

6 januari 2016

Provinciale Staten:

27 januari 2016

Akkoord:

Afd.

Hoo.

Per.

vember 2015. Aangegeven is hoe voor het uitwerken van de projectvoorstellen ondersteuning op maat wordt geboden door persoonlijk contact tussen accounthouder en projectuitvoerder en de inzet van aanvullende expertise door Eelerwoude. Daarnaast zijn de procesregie-trajecten bij grotere gebiedsontwikkelingstrajecten voortgezet door middel van de inzet van p2 managers. Om de dynamiek in het programma vast te houden is de onderlinge samenhang en samenwerking van projectuitvoerder verder gefaciliteerd, onder andere door de organisatie en facilitering van bijeenkomsten en excursies.

- 1.2b *Het overzicht van het programmakapitaal is geactualiseerd op basis van ontwikkelingen*
Het beschikbare kapitaal voor de uitvoering van het programma bestaat uit de resterende geldmiddelen en de grond van de provincie die in het kader van het voormalig Oostvaarders-Wold (en ruilgrond BBL) verkregen is. Tevens zijn de gronden van Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer beschikbaar. Bij het besluit van 17 december 2014 is hiervan een totaaloverzicht gepresenteerd. Dit overzicht geeft Provinciale Staten inzicht in de benodigde en beschikbare middelen en daarmee de dekking van het programma. Onder andere nadere taxaties van de opstallen en wijzigingen in de waardering van eigendommen leiden tot een geactualiseerde tabel. Deze is als bijlage opgenomen.
- 1.3c *De toewijzingstabel financiële reservering projecten is geactualiseerd wegens aangepaste beheerbijdragen alsmede de gewijzigde waarde van enkele opstallen.*
Abusievelijk is in het PS-besluit van 17-12-2014 de beheerbijdrage voor compensatiegronden volledig toegewezen aan het project Noorderwold. Daarnaast dient bij de projecten waar de compensatieverplichtingen een plek krijgen, sprake te zijn van afkoop op basis van eeuwigdurend beheer van compensatiegronden. Tevens zijn de bij argument 2.1a beschreven ontwikkelingen van invloed op enkele projecten. Deze ontwikkelingen leiden in enkele gevallen tot een wijziging van de toegekende bijdragen. Omdat deze toekenning de kaders vormen voor de verdere uitwerking van het project wordt PS gevraagd de geactualiseerde tabel opnieuw vast te stellen. In de bijlage zijn de wijzigingen nader toegelicht.
- 1.4d *Om effectief te kunnen handelen is een werkbudget noodzakelijk voor tijdelijke grondverwervingen*
De initiatiefnemers van de gehonoreerde projecten zijn primair verantwoordelijk voor de uitvoering en realisatie van de projecten. Bij een groot deel van de projecten zijn de hiervoor benodigde grondposities nog niet in bezit. Hiertoe zijn in het PS-besluit van 17-12-2014 verwervingsbijdragen toegekend. Nu met de betreffende initiatiefnemers wordt toegewerkt naar realisatieovereenkomsten om de uiteindelijke realisatie mogelijk te maken wordt geconstateerd dat het in sommige gevallen noodzakelijk is dat de provincie in eerste instantie de verwerving realiseert, alvorens de gronden nadien over te dragen aan de betreffende projectuitvoerders. Er kan hierbij enige tijd zitten tussen het kopen en verkopen van gronden, bijvoorbeeld als gevolg van te doorlopen vereiste procedures. Deze constructie is noodzakelijk omdat het Rijksvastgoedbedrijf heeft aangegeven uitsluitend te willen verkopen aan de provincie en niet rechtstreeks aan de projectuitvoerder. De tijdelijke grondverwerving wordt tevens opportuun geacht in het geval de provincie betere verwervingsmogelijkheden heeft door de inbreng van de huidige grondposities als ruilgrond. Om dit proces te faciliteren wordt voorgesteld een werkbudget (in de vorm van een investeringskrediet) te creëren van € 6 miljoen. In de dekking van dit krediet wordt voorzien vanuit het beschikbare programmakapitaal (waaronder de reserve Nieuwe Natuur en beschikbare compensatiegelden).

1.5e *Opbrengsten vanuit het programma zijn nodig voor de verdere realisatie en instandhouding van de benodigde buffer.*

Binnen het programma worden er opbrengsten gerealiseerd, bijvoorbeeld vanuit de (gedeeltelijke) verkoop van een perceel die initieel zou worden ingezet voor een project of aanvullende (tijdelijke) pachtinkomsten. Provinciale Staten worden gevraagd te besluiten dat opbrengsten die voortvloeien uit het programma voor het programma behouden blijven en worden aangemerkt als 'begrotingsvoordelen uit hogere inkomsten', zoals bedoeld in artikel 7.3c van de financiële verordening 2013. Hierdoor kunnen de hiertoe benodigde begrotingswijzigingen (ramen van opbrengst en storting in reserve) door GS in mandaat worden genomen. PS zal conform de financiële verordening over deze in mandaat genomen begrotingswijzigingen worden geïnformeerd.

Kanttekeningen

- *De grondverwervingen leiden tot een potentieel hoger risicoprofiel*
Nu met de betreffende initiatiefnemers wordt toegewerkt naar realisatieovereenkomsten om de uiteindelijke realisatie mogelijk te maken wordt geconstateerd dat het in sommige gevallen noodzakelijk/wenselijk is dat de provincie in eerste instantie de verwerving realiseert, alvorens de gronden (op termijn) over te dragen aan de betreffende initiatiefnemers. Dit verhoogt het risicoprofiel van de provincie met betrekking tot eventuele waardedaling van verworven eigendommen. Gelet op de stabiliteit in de markt voor agrarisch onroerend goed wordt dit risico aanvaardbaar (=beheersbaar) geacht.
- *Programmabuffer neemt af o.b.v. geactualiseerd programmakapitaal en toewijzingstabel*
De actualisatie van het programmakapitaal en de toewijzingstabel zoals vastgesteld door Provinciale Staten op 17 december 2014 heeft tot gevolg dat de programmabuffer kleiner is. Doordat Provinciale Staten worden gevraagd een principebesluit te nemen komen opbrengsten die voortvloeien uit het programma eveneens ten goede aan het programma, via toevoeging aan de reserve Nieuwe Natuur. Mede hierdoor is de inschatting dat de resterende buffer een toereikende omvang heeft.

Financiële impact

- Korte samenvatting financiële aspecten.

Actualisatie programmakapitaal en toewijzingstabel

Voor het geactualiseerde overzicht van het programmakapitaal, de geactualiseerde toewijzingstabel alsmede een toelichting op de belangrijkste mutaties wordt verwezen naar de bijlage. Deze onderdelen kennen op zichzelf geen directe financiële consequenties. Het overzicht van het programmakapitaal geeft een actualisatie van de beschikbare middelen. De gewijzigde toewijzingstabel vormen de nieuwe kaders voor de te leveren bijdragen en daarmee de te sluiten overeenkomsten. Deze overeenkomsten worden voorafgaand aan ondertekening separaat ter besluitvorming voorgelegd.

Kredietbesluit

Voor benodigde (tijdelijke) grondverwervingen ten behoeve van de projecten wordt een krediet gevraagd van € 6 miljoen. Hiertegenover staat een (tenminste) gelijk bedrag aan beschikbaar programmakapitaal (ontvangen compensatiegelden en reserve Nieuwe Natuur) ter dekking.

Aan dit krediet, en daarmee de grondverwervingen, worden de volgende kenmerken/voorwaarden verbonden ten einde de risico's te minimaliseren:

1. Grondverwerving dient plaats te vinden tegen maximaal de marktwaarde (o.b.v. onafhankelijke taxatie vast te stellen). Tevens mag de aankoopprijs niet hoger zijn dan de voor het betreffende project toegekende verwervingsbijdrage.

2. Grondverwerving dient altijd gericht te zijn op de (in)directe inzet voor de realisatie van gehonoreerde projecten en is daarmee van tijdelijke aard. Strategische aankopen zijn niet toegestaan zonder expliciete instemming van PS.
3. In het verlengde van sub 2 worden deze aankopen geclassificeerd als Investerings met Maatschappelijk Nut (overeenkomstig definitie Besluit Begroting en Verantwoording). Uitgangspunt is dat deze investeringen direct worden afgeboekt ten laste van het beschikbare programmabudget. Hierdoor leiden deze investeringen niet tot aanvullende kapitaallasten en is zeker gesteld dat voor de aankopen voldoende (harde) dekking aanwezig is.
4. Grondverwerving mag geen extra beslag leggen op de algemene middelen. De lasten (afboeken investering en eventuele tijdelijke beheerlasten) dienen derhalve gedekt te worden uit het reeds beschikbare programmakapitaal en/of de pachtinkomsten.
5. PS worden binnen de P&C-cyclus en voortgangsrapportage Nieuwe Natuur geïnformeerd over deze grondtransacties.

Omdat het uitgangspunt is dat investeringen ten laste van dit krediet direct worden afgeboekt ten laste van het beschikbare programmabudget leidt dit niet tot kapitaallasten. Het programmabudget en de budgetten voor tijdelijk beheer en verpachting worden periodiek geactualiseerd binnen de reguliere P&C-cyclus. Zodra zich transacties hebben voorgedaan en dit leidt tot aanpassing van deze budgetten zal dit worden verwerkt (binnen de beschikbare kaders van het programmabudget). Derhalve is op dit moment geen begrotingswijziging van toepassing.

Benodigde kredietbesluit:	
Naam krediet	Grondaankopen Nieuwe Natuur
Nummer	20352
Bedrag	€ 6.000.000
Begrotingsjaar	2015

Personele impact
Niet van toepassing

Externe communicatie
Communicatie via de publieksvriendelijke besluitenlijst.
Op het moment dat de voortgangsrapportage aan PS is aangeboden wordt de rapportage ook via de website van de provincie Flevoland beschikbaar gesteld.

Samenvatting voor de publieksvriendelijke besluitenlijst
Gedeputeerde Staten bieden de tweede voortgangsrapportage Nieuwe Natuur aan Provinciale Staten aan. Met de rapportage wordt inzicht gegeven in de voortgang van de projecten Nieuwe Natuur en de (ondersteunings)activiteiten binnen het programma Nieuwe Natuur van medio juni 2015 tot november 2015.
Voorts zullen Provinciale Staten gevraagd worden in te stemmen met de geactualiseerde toewijzingstabel en programmakapitaal en het beschikbaar stellen van een werkbudget van €10 miljoen voor (tijdelijke) grondverwerving.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur (november 2015)	1816648	Ja
Statenvoorstel voortgang Nieuwe Natuur, actualisatie	1816867	Ja

AGENDA
Gedeputeerde Staten

Registratie
1814408
Bladnummer
5

programmakapitaal en beschikbaarstelling krediet grond- verwerving Nieuwe Natuur		
---	--	--

Bijlage - Actualisatie programmakapitaal en toewijzingstabel

Bij de vaststelling van het programma Nieuwe Natuur in december 2014 is een actualisatie van beschikbare middelen ('programmakapitaal') voor de uitvoering van het programma gepresenteerd. Naast de provinciale middelen (geld en grond) bestaat dit uit de gronden van Staatsbosbeheer en Flevo-landschap die i.h.k.v. het voormalig OostvaardersWold zijn verkregen. De partijen zetten dit kapitaal gezamenlijk in ter realisatie van het programma.

Zoals destijds gemeld zaten in dit gepresenteerde programmakapitaal een aantal onzekerheden, bijvoorbeeld door gebruik van een geveltaxatie en door schattingen ten aanzien van resterende verplichtingen. Wij hebben het overzicht van de (financiële) middelen geactualiseerd ten behoeve van deze voortgangsrapportage en hierin nieuw bekende feiten verwerkt, bijvoorbeeld reeds gedane uitgaven of gewijzigde grondwaarden als gevolg van nadere taxaties van een aantal objecten.

In onderstaand tabel is een vergelijking opgenomen van het beschikbare programmakapitaal per heden (peildatum 1-11-2015) ten opzichte van het gepresenteerde programmakapitaal van 17 december 2014.

Overzicht programmakapitaal Nieuwe Natuur					
(afgerond op € 100.000)	Toewijzingsbesluit		Mutatie		Stand per
	17-12-2014	Gerealiseerd	Verplicht	01-11-2015	
Beschikbaar					
1 - Vrij besteedbaar deel reserve Nieuwe Natuur (restant € 33,9min)	€ 5.300.000	€ -	€ -	€ 5.300.000	
2 - Reeds gespaarde pachtinkomsten t/m 2014	€ 1.200.000	€ -	€ -	€ 1.200.000	
Vrij beschikbaar	€ 6.500.000	€ -	€ -	€ 6.500.000	
3 - Nog beschikbare compensatiegeelden	€ 8.400.000	€ -	€ -2.000.000	€ 6.400.000	
4a - Nog af te lossen boekwaarde grond	€ -3.200.000	€ -	€ -	€ -3.200.000	
Totaal direct beschikbaar	€ 11.700.000	€ -	€ -2.000.000	€ 9.700.000	
4b1 - Marktwaaarde eigendommen Provincie	€ 30.000.000	€ 200.000	€ -6.600.000	€ 23.600.000	
4b2 - Marktwaaarde eigendommen Staatsbosbeheer en Flevo-landschap	€ 64.100.000	€ -5.800.000	€ -	€ 58.300.000	
Totaal beschikbare dekking	€ 105.800.000	€ -5.600.000	€ -8.600.000	€ 91.700.000	
Toegewezen					
5 - Verwervingsbijdrage	€ 84.300.000	€ -4.000.000	€ -6.900.000	€ 73.400.000	
6 - Inrichtingsbijdrage	€ 12.300.000	€ 400.000	€ -2.000.000	€ 10.700.000	
7 - Beheerbijdrage	€ 4.500.000	€ -	€ -400.000	€ 4.100.000	
Totaal benodigd budget rangorde	€ 101.100.000	€ -3.600.000	€ -9.300.000	€ 88.100.000	
Saldo (+/- = buffer)	€ 4.700.000	€ -2.000.000	€ 700.000	€ 3.600.000	
Buffer als % van (restant) toegekende bijdragen	4,6%			4,1%	

Toelichting van mutaties per onderdeel

Onderstaand worden de ontwikkelingen en mutaties per onderdeel toegelicht.

1. Vrij besteedbaar deel reserve Nieuwe Natuur

De bestedingen in de afgelopen periode zijn het gevolg van afwikkeling van lopende zaken uit het oude programma alsmede kosten voor geleverde ondersteuning bij het toewerken naar de realisatieovereenkomsten. Deze kosten komen ten laste van de pachtinkomsten 2015 en de verplichtingen die reeds in mindering waren gebracht op het saldo zoals gerapporteerd op 17-12-2014, derhalve komen deze niet in de mutaties van deze tabel tot uitdrukking.

2. Reeds gespaarde pachtinkomsten

De reeds gespaarde pachtinkomsten t/m 2014 zijn nog niet aangewend en daarmee nog opgenomen in de reserve Nieuwe Natuur. De pachtinkomsten 2015 worden (na verrekening van kosten) ingezet voor proceskosten, waaronder de ondersteuning van projectindieners. Een eventueel niet besteed deel zal per jaareinde aan de reserve worden toegevoegd.

3. Compensatiegelden

Deze mutatie (verplichting) heeft betrekking op de gesloten realisatieovereenkomst voor het project Kop van het Horsterwold. Omdat binnen dit project compensatieverplichtingen worden ingevuld wordt de bijdrage voor inrichting en beheer gedekt uit de ontvangen compensatiegelden.

4a. Boekwaarde grond

Per heden hebben er nog geen transacties m.b.t. provinciale gronden en opstallen plaatsgevonden. Wel is er reeds een verplichting opgenomen voor de boekwaarde van het te leveren provinciale perceel voor het project Kop van het Horsterwold. Omdat de boekwaarde van dit perceel slechts € 2.217 bedraagt en de tabel is afgerond op honderdduizendtallen is deze mutatie niet in de tabel zichtbaar.

4b Marktwaaarde grond

De gerealiseerde mutatie heeft betrekking op een perceel dat door Flevo-landschap aan Staatsbosbeheer is geleverd voor de realisatie van het project Kop van het Horsterwold. De provincie heeft haar kavel voor dit project nog niet kunnen leveren vanwege de nog noodzakelijke afwikkeling van de oude situatie alsmede benodigde planologische wijzigingen. Deze mutatie is daarom opgenomen als verplichting.

Daarnaast zijn er een aantal wijzigingen in de waardering van eigendommen doorgevoerd naar aanleiding van de definitieve geveltaxatie alsmede enkele nadere taxaties van objecten. Over het algemeen is de waarde van de landbouwgrond gestegen. Daarnaast blijkt voor een aantal opstallen de waarde hoger dan oorspronkelijk aangenomen. Daarentegen is er bij andere objecten sprake van een waardedaling van de opstallen als gevolg van veroudering. De provincie tracht dit zo veel als mogelijk te voorkomen door waarde behoudend te beheren. Op basis van deze informatie is tevens bezien in hoeverre dit voor andere objecten het geval kan zijn. Hoewel er per saldo een lichte daling van de totale waarde is geconstateerd (en daarmee de buffer licht afneemt) geeft dit nog geen aanleiding tot heroverweging of herprioritering van de toegekende bijdragen.

5. Verwervingsbijdrage (toegekende bijdrage)

Voor een aantal projecten is de 'verwervingsbijdrage' toegekend in de vorm van een concreet object dat reeds in bezit is. Doordat in een aantal gevallen er sprake is van een andere waarde leidt dit eveneens tot een wijziging van de toegekende verwervingsbijdrage (bijvoorbeeld Oostrand Dronten). Omdat tegenover deze bijdrage een gelijke waarde als dekking staat is het effect hiervan per saldo nihil.

De overige wijziging betreft de percelen voor het project Kop van het Horsterwold die op basis van de gesloten realisatieovereenkomst hier als gerealiseerd en verplicht worden beschouwd en daarom op de toegekende bijdragen in mindering worden gebracht (zie ook 4b).

6. Inrichtingsbijdrage

Bij de nadere uitwerking is gebleken dat een deel van een perceel dat wordt ingezet voor het project Kop van het Horsterwold binnen het huidige plan verkocht kan worden aan de voormalig eigenaar. Omdat deze opbrengst deels nodig is voor noodzakelijke sloop- en opruimingskosten wordt dit bedrag toegevoegd aan de toegekende inrichtingsbijdrage.

Effect op programmabuffer

Per saldo leiden deze ontwikkeling tot een (beperkte) afname van de buffer in relatie tot de resterende toegekende bijdragen (van 4,6% naar 4,1%). Op dit moment leidt dit nog niet tot een herprioritering en/of heroverweging van de toegekende bijdragen.



Onderwerp

Actualisatie programmakapitaal, toewijzingstabel en beschikbaarstelling grondverwervingskrediet programma Nieuwe Natuur.

Gedeputeerde Staten stellen voor

1. Beslispunten

1. Kennis te nemen van de voortgangsrapportage Nieuwe Natuur;
2. Kennis te nemen van het in de bijlage opgenomen geactualiseerde overzicht van het programmakapitaal;
3. In te stemmen met de in de bijlage opgenomen geactualiseerde toewijzingstabel projecten Nieuwe Natuur;
4. Een werkbudget voor (tijdelijke) grondverwervingen beschikbaar te stellen, in de vorm van een investeringskrediet van € 6 miljoen waarbij specifieke voorwaarden van toepassing zijn;
5. Opbrengsten vanuit het programma toe te voegen aan het totale programmabudget.

2. Doelstelling programmabegroting

Toegankelijke natuur met ruimte voor recreatie is ontwikkeld.

3. Eerdere behandeling

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten besloten verschillende projectvoorstellen Nieuwe Natuur te honoreren. In het besluit is ook opgenomen dat de voortgang van het programma met ingang van juni 2015 halfjaarlijks aan Provinciale Staten gerapporteerd wordt. In 2015 zijn er twee voortgangsrapportages aan u voorgelegd, welke zijn besproken in de commissie Duurzaamheid van respectievelijk 2 september 2015 en 2 december 2015.

4. Bevoegdheden PS en doel behandeling

Het doel is te komen tot een geactualiseerd overzicht van het beschikbare programmakapitaal Nieuwe Natuur incl. de voor de projecten gereserveerde bedragen. Daarnaast dient Provinciale Staten goedkeuring te verlenen voor de beschikbaarstelling van een krediet (werkbudget) ten behoeve van grondverwervingen.

5. Verdere behandeling PS

Via halfjaarlijkse mededelingen informeren wij u over de voortgang van de projectvoorstellen en overige werkzaamheden binnen het programma, inclusief de afwikkeling van de verplichtingen.

6. Korte toelichting op voorstel

Het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten op 17 december 2014 is het startpunt voor de provincie geweest om de initiatiefnemers te faciliteren bij het realiseren van de natuurprojecten. Het uitwerken en opbouwen van de projectvoorstellen en nieuwe inzichten met betrekking tot taxaties en in eigendom zijnde objecten leiden tot een actualisatie van het programmakapitaal en de toewijzingstabel zoals vastgesteld door Provinciale Staten op 17 december 2014.

Daarnaast blijkt dat het in sommige gevallen noodzakelijk en kosteneffectief is dat de provincie in eerste instantie de verwerving realiseert, alvorens de gronden nadien over te dragen aan de betreffende initiatiefnemers. Er kan hierbij enige tijd zitten tussen het kopen en verkopen van gronden, bijvoorbeeld als gevolg van te doorlopen vereiste procedures. Deze constructie is

Provinciale Staten
24 februari 2016

Agendapunt
9b

Lelystad
1 december 2015

Registratienummer
1816867

Inlichtingen

Afdeling/Bureau
GE

Portefeuillehouder
Appelman, J.N.J.

Routing

Commissie Duurzaamheid:
6 januari 2016



noodzakelijk omdat het Rijksvastgoedbedrijf heeft aangegeven uitsluitend te willen verkopen aan de provincie en niet rechtstreeks aan de projectuitvoerder. De tijdelijke grondverwerving wordt tevens opportuun geacht in het geval de provincie betere verwervingsmogelijkheden heeft door de inbreng van de huidige grondposities als ruilgrond. Om dit proces te faciliteren wordt voorgesteld om binnen het beschikbaar gestelde programmakapitaal een werkbudget te creëren van € 6 miljoen, in de vorm van een investeringskrediet.

7. Beoogd effect

Vaststelling van een geactualiseerd toewijzingsstabel projecten Nieuwe Natuur en beschikbaarstelling grondverwervingskrediet ten behoeve van effectieve facilitering en realisatie van projecten Nieuwe Natuur.

8. Argumenten

1.1. *De voortgangsrapportage geeft de voortgang van de projecten Nieuwe Natuur weer en geeft inzicht in de wijze waarop de regierol en programmatische sturing wordt ingevuld*
In de commissievergadering van 2 september jl. is door de commissieleden verzocht om een opzet die meer informatie over de voortgang van de projecten geeft. Daarbij is gezocht naar een rapportage die een goed overzicht biedt van de algemene voortgang van het programma en elk afzonderlijk project. Door de interactieve opzet is het mogelijk om de voortgang door de tijd heen overzichtelijk te presenteren. Met de rapportage wordt inzicht gegeven in de wijze waarop invulling is gegeven aan de programmatische sturing (faciliteren initiatiefnemers) in de periode juni 2015 - november 2015. Aangegeven is hoe voor het uitwerken van de projectvoorstellen ondersteuning op maat wordt geboden door persoonlijk contact tussen accounthouder en projectuitvoerder en de inzet van aanvullende expertise door Eelerwoude. Daarnaast zijn de procesregie-trajecten bij grotere gebiedsontwikkelingstrajecten voortgezet door middel van de inzet van p2 managers. Om de dynamiek in het programma vast te houden is de onderlinge samenhang en samenwerking van projectuitvoerder verder gefaciliteerd, onder andere door de organisatie en facilitering van bijeenkomsten en excursies.

2.1 *Het overzicht van het programmakapitaal is geactualiseerd op basis van de voortgang van de projecten in 2015*

Het beschikbare kapitaal voor de uitvoering van het programma bestaat uit de resterende geldmiddelen en grond van de provincie die in het kader van het voormalig Oostvaarders-Wold (en ruilgrond BBL) verkregen zijn. Tevens zijn de gronden van Stichting Flevo-Landschap en Staatsbosbeheer beschikbaar. Bij het besluit van 17 december 2014 is een totaaloverzicht hiervan gepresenteerd. Dit overzicht geeft Provinciale Staten inzicht in de benodigde en beschikbare middelen en daarmee de dekking van het programma. Nadere taxaties van de opstellen en wijzigingen in de waardering van eigendommenwaardedaling leiden tot een geactualiseerde tabel. Deze is als bijlage opgenomen.

3.1 *De toewijzingsstabel financiële reserveringen projecten is geactualiseerd wegens aangepaste beheerbijdragen en de bij argument 2.1 omschreven ontwikkelingen*

Abusievelijk is in het PS-besluit van 17-12-2014 de beheerbijdrage voor compensatiegronden volledig toegewezen aan het project Noorderwold. Daarnaast dient bij de projecten waar de compensatieverplichtingen een plek krijgen sprake te zijn van afkoop op basis van eeuwigdurend beheer van compensatiegronden. Tevens zijn de bij argument 2.1a beschreven ontwikkelingen van invloed op enkele projecten. Deze ontwikkelingen leiden in enkele gevallen tot een wijziging van de toegekende bijdragen. Omdat deze toekenning de kaders vormen voor de verdere uitwerking van het project wordt PS gevraagd de geactualiseerde tabel opnieuw vast te stellen. In de bijlage zijn de wijzigingen nader toegelicht.



4.1 *Om effectief te kunnen handelen richting realisatie is een werkbudget noodzakelijk voor tijdelijke grondverwervingen*

De initiatiefnemers van de gehonoreerde projecten zijn primair verantwoordelijk voor de uitvoering en realisatie van de projecten. Bij een groot deel van de projecten zijn de hiervoor benodigde grondposities nog niet in bezit. Hiertoe zijn in het PS-besluit van 17-12-2014 verwervingsbijdragen toegekend. Nu met de betreffende initiatiefnemers wordt toegewerkt naar realisatieovereenkomsten om de uiteindelijke realisatie mogelijk te maken wordt geconstateerd dat het in sommige gevallen noodzakelijk en kosteneffectief is dat de provincie in eerste instantie de verwerving realiseert, alvorens de gronden nadien over te dragen aan de betreffende initiatiefnemers. Hier kan enige tijd tussen zitten bijvoorbeeld als gevolg van te doorlopen vereiste procedures. De tijdelijke grondverwerving wordt opportuun geacht in het geval de provincie betere verwervingsmogelijkheden heeft door de inbreng van de huidige grondposities als ruilgrond of doordat de provincie als medeoverheid nadere afspraken kan maken met het Rijksvastgoedbedrijf. Om dit proces te faciliteren wordt voorgesteld een nieuw krediet te openen van € 6 miljoen. In de dekking van dit krediet wordt voorzien vanuit het beschikbare programmakapitaal (waaronder de reserve Nieuwe Natuur en beschikbare compensatiegelden).

Aan dit krediet, en daarmee de grondverwervingen, worden de volgende kenmerken/voorwaarden verbonden ten einde de risico's te minimaliseren:

- I. Grondverwerving dient plaats te vinden tegen maximaal de marktwaarde (o.b.v. onafhankelijke taxatie vast te stellen). Tevens mag de aankoop prijs niet hoger zijn dan de voor het betreffende project toegekende verwervingsbijdrage.
- II. Grondverwerving dient altijd gericht te zijn op de (in)directe inzet voor de realisatie van gehonoreerde projecten en is daarmee van tijdelijke aard. Strategische aankopen zijn niet toegestaan zonder expliciete instemming van PS.
- III. In het verlengde van sub II worden deze aankopen geclassificeerd als Investerings met Maatschappelijk Nut (overeenkomstig definitie Besluit Begroting en Verantwoording). Uitgangspunt is dat deze investeringen direct worden afgeboekt ten laste van het beschikbare programmabudget. Hierdoor leiden deze investeringen niet tot aanvullende kapitaallasten en is zeker gesteld dat voor de aankopen voldoende (harde) dekking aanwezig is.
- IV. Grondverwerving mag geen extra beslag leggen op de algemene middelen. De lasten (afboeken investering en eventuele tijdelijke beheerlasten) dienen derhalve gedekt te worden uit het reeds beschikbare programmakapitaal en/of de pachtinkomsten.
- V. PS worden binnen de P&C-cyclus en voortgangsrapportage Nieuwe Natuur geïnformeerd over grondtransacties.

5.1 *Opbrengsten vanuit het programma zijn nodig voor de verdere realisatie en instandhouding van de benodigde buffer*

Binnen het programma worden er opbrengsten gerealiseerd, bijvoorbeeld vanuit de (gedeeltelijke) verkoop van een perceel die initieel zou worden ingezet voor een project of aanvullende (tijdelijke) pachtinkomsten. Provinciale Staten worden gevraagd te besluiten dat opbrengsten die voortvloeien uit het programma voor het programma behouden blijven en worden aangemerkt als 'begrotingsvoordelen uit hogere inkomsten', zoals bedoeld in artikel 7.3c van de financiële verordening 2013. Hierdoor kunnen de hiertoe benodigde begrotingswijzigingen (ramen van opbrengst en storting in reserve) door GS in mandaat worden genomen. PS zal conform de financiële verordening over deze in mandaat genomen begrotingswijzigingen worden geïnformeerd.

9. Kanttekeningen

- *De grondverwervingen leiden tot een potentieel hoger risicoprofiel*

Nu met de betreffende initiatiefnemers wordt toegewerkt naar realisatieovereenkomsten om de uiteindelijke realisatie mogelijk te maken wordt geconstateerd dat het in sommige gevallen noodzakelijk/wenselijk is dat de provincie in eerste instantie de verwerving reali-



seert, alvorens de gronden (op termijn) over te dragen aan de betreffende initiatiefnemers. Dit verhoogt het risicoprofiel van de provincie met betrekking tot eventuele waardedaling van verworven eigendommen. Gelet op de stabiliteit in de markt voor agrarisch onroerend goed wordt dit risico aanvaardbaar (=beheersbaar) geacht.

- *Programmabuffer neemt af o.b.v. geactualiseerd programmakapitaal en toewijzingstabel*
De actualisatie van het programmakapitaal en de toewijzingstabel zoals vastgesteld door Provinciale Staten op 17 december 2014 heeft tot gevolg dat de programmabuffer marginaal kleiner is. Doordat Provinciale Staten worden gevraagd een principebesluit te nemen komen opbrengsten die voortvloeien uit het programma eveneens ten goede komen aan het programma, via toevoeging aan de reserve Nieuwe Natuur. Mede hierdoor is de inschatting dat de resterende buffer een toereikende omvang heeft.

10. Bijlagen

Naam stuk:	eDocs nummer:	Bijgevoegd of periode ter inzage
Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2015	1816648	Bijgevoegd
Bijlage I: Actualisatie programmakapitaal en toewijzingstabel		Bijgevoegd



BIJLAGE I: Actualisatie programmakapitaal en toewijzingstabel

Bij de vaststelling van het programma Nieuwe Natuur in december 2014 is een actualisatie van beschikbare middelen ('programmakapitaal') voor de uitvoering van het programma gepresenteerd. Naast de provinciale middelen (geld en grond) bestaat dit uit de gronden van Staatsbosbeheer en Flevo-landschap die i.h.k.v. het voormalig OostvaardersWold zijn verkregen. De partijen zetten dit kapitaal gezamenlijk in ter realisatie van het programma.

Zoals destijds gemeld zaten in dit gepresenteerde programmakapitaal een aantal onzekerheden, bijvoorbeeld door gebruik van een geveltaxatie en door schattingen ten aanzien van resterende verplichtingen. Wij hebben het overzicht van de (financiële) middelen geactualiseerd ten behoeve van deze voortgangsrapportage en hierin nieuw bekende feiten verwerkt, bijvoorbeeld reeds gedane uitgaven of gewijzigde grondwaarden als gevolg van nadere taxaties van een aantal objecten.

Onderstaand is een vergelijking opgenomen van het beschikbare programmakapitaal per heden (peildatum 1-11-2015) ten opzichte van het gepresenteerde programmakapitaal van 17 december 2014.

Overzicht programmakapitaal Nieuwe Natuur					
(afgerond op € 100.000)	Toewijzingsbesluit		Mutatie		Stand per
	17-12-2014		Gerealiseerd	Verplicht	
Beschikbaar					
1 - Vrij besteedbaar deel reserve Nieuwe Natuur (restant € 33,9mln)	€	5.300.000	€	-	€ 5.300.000
2 - Reeds gespaarde pachtinkomsten t/m 2014	€	1.200.000	€	-	€ 1.200.000
Vrij beschikbaar	€	6.500.000	€	-	€ 6.500.000
3 - Nog beschikbare compensatiegelden	€	8.400.000	€	-2.000.000	€ 6.400.000
4a - Nog af te lossen boekwaarde grond	€	-3.200.000	€	-	€ -3.200.000
Totaal direct beschikbaar	€	11.700.000	€	-2.000.000	€ 9.700.000
4b - Marktwaarde eigendommen Prov+SBB+SFL	€	94.100.000	€	-5.500.000	€ 88.600.000
Totaal beschikbare dekking	€	105.800.000	€	-5.500.000	€ 100.300.000
Toegewezen					
5 - Verwervingskosten	€	84.300.000	€	-4.000.000	€ 80.300.000
6 - Inrichtingskosten	€	12.300.000	€	400.000	€ 12.700.000
7 - Beheerkosten	€	4.500.000	€	-	€ 4.500.000
Totaal benodigd budget rangorde	€	101.100.000	€	-3.600.000	€ 97.500.000
Saldo (+/- = buffer)	€	4.700.000	€	-1.900.000	€ 2.800.000
Buffer als % van (restant) toegekende bijdragen		4,6%		700.000	4,0%

Toelichting van mutaties per onderdeel

Onderstaand worden de ontwikkelingen en mutaties per onderdeel toegelicht.

1. Vrij besteedbaar deel reserve Nieuwe Natuur

De bestedingen in de afgelopen periode zijn voornamelijk het gevolg van de afwikkeling van lopende zaken uit het oude programma alsmede kosten voor geleverde ondersteuning bij het toewerken naar de realisatieovereenkomsten. Deze kosten komen ten laste van verplichtingen die reeds in mindering waren gebracht op het saldo zoals gerapporteerd op 17-12-2014, derhalve komen deze niet in de mutaties tot uitdrukking.

2. Reeds gespaarde pachtinkomsten

De reeds gespaarde pachtinkomsten t/m 2014 zijn nog niet aangewend en daarmee nog opgenomen in de reserve Nieuwe Natuur. De pachtinkomsten 2015 worden (na verrekening van kosten) ingezet voor proceskosten, waaronder de ondersteuning van projectindieners. Een eventueel niet besteed deel zal per jaareinde aan de reserve worden toegevoegd.



3. Compensatiegelden

Deze mutatie (verplichting) heeft betrekking op de gesloten realisatieovereenkomst voor het project Kop van het Horsterwold. Omdat binnen dit project compensatieverplichtingen worden ingevuld wordt de bijdrage voor inrichting en beheer gedekt uit de ontvangen compensatiegelden.

4a. Boekwaarde grond

Per heden hebben er nog geen transacties m.b.t. provinciale gronden en opstallen plaatsgevonden. Wel is er reeds een verplichting opgenomen voor de boekwaarde van het te leveren provinciale perceel voor het project Kop van het Horsterwold. Omdat de boekwaarde van dit perceel slechts € 2.217 bedraagt en de tabel is afgerond op honderdduizendtallen is deze mutatie niet in de tabel zichtbaar.

4b Marktwaarde grond

De gerealiseerde mutatie heeft betrekking op een perceel dat door Flevo-landschap aan Staatsbosbeheer is geleverd voor de realisatie van het project Kop van het Horsterwold. De provincie heeft haar kavel voor dit project nog niet kunnen leveren vanwege de nog noodzakelijke afwikkeling van de oude situatie alsmede benodigde planologische wijzigingen. Deze mutatie is daarom opgenomen als verplichting.

Daarnaast zijn er een aantal wijzigingen in de waardering van eigendommen doorgevoerd naar aanleiding van de definitieve geveltaxatie alsmede enkele nadere taxaties van objecten. Over het algemeen is de waarde van de landbouwgrond gestegen. Daarnaast blijkt voor een aantal opstellen de waarde hoger dan oorspronkelijk aangenomen. Daarentegen is er bij andere objecten sprake van een waardedaling van de opstallen als gevolg van veroudering. De provincie tracht dit zo veel als mogelijk te voorkomen door waarde behoudend te beheren. Op basis van deze informatie is tevens bezien in hoeverre dit voor andere objecten het geval kan zijn. Hoewel er per saldo een lichte daling van de totale waarde is geconstateerd (en daarmee de buffer licht afneemt) geeft dit nog geen aanleiding tot heroverweging of herprioritering van de toegekende bijdragen.

5. Verwervingsbijdrage (toegekende bijdrage)

Voor een aantal projecten is de 'verwervingsbijdrage' toegekend in de vorm van een concreet object dat reeds in bezit is. Doordat in een aantal gevallen er sprake is van een andere waarde leidt dit eveneens tot een wijziging van de toegekende verwervingsbijdrage (bijvoorbeeld Oostrand Dronten). Omdat tegenover deze bijdrage een gelijke waarde als dekking staat is het effect hiervan per saldo nihil.

De overige wijziging betreft de percelen voor het project Kop van het Horsterwold die op basis van de gesloten realisatieovereenkomst hier als gerealiseerd en verplicht worden beschouwd en daarom op de toegekende bijdragen in mindering worden gebracht (zie ook 4b).

6. Inrichtingsbijdrage

Bij de nadere uitwerking is gebleken dat een deel van een perceel dat wordt ingezet voor het project Kop van het Horsterwold binnen het huidige plan verkocht kan worden aan de voormalig eigenaar. Omdat deze opbrengst deels nodig is voor noodzakelijke sloop- en opruimingskosten wordt dit bedrag toegevoegd aan de toegekende inrichtingsbijdrage.

Deze bijdrage is tezamen met de oorspronkelijke inrichtingsbijdrage als verplichting opgenomen op basis van de gesloten realisatieovereenkomst voor dit project.

7. Beheerbijdrage

De toegekende beheerbijdrage ziet toe op een periode van 10 jaar. Voor de te realiseren compensatieverplichtingen dient dit beheer echter eeuwigdurend geborgd te zijn waardoor hier sprake is van een eenmalige afkoopsom voor het eeuwigdurend beheer. Deze bijdrage is in het eerste overzicht per abuis volledig toegewezen aan het project Noorderwold. Dit wordt nu ge-



corrigeerd naar de projecten waar de verplichtingen ingevuld zullen worden (Kop van Horsterwold, Oostvaardersplassen en Eemvallei). Per saldo is het effect hiervan nihil.

Effect op toewijzingstabel

Bovenstaande mutaties zijn (deels) van invloed op de oorspronkelijk toegekende bedragen en daarmee op de toewijzingstabel. Onderstaand zijn deze effecten verwerkt. Omdat dit het nieuwe kader voor het vervolg van het programma vormt wordt PS gevraagd deze tabel opnieuw vast te stellen.

Gehonoreerde projecten		Grond al		Verwerving	Inrichting	Beheer	Totaal
Project	Grondactie	Hectares	in bezit	Totaal	Totaal	Totaal	incl. verwerving
Costvaardersplassen (Hollandse Hout)	Aankopen	90	Nee	€ 7.650.000	€ 500.000	€ 1.287.000	€ 9.437.000
Oostvaardersplassen (Ibisweg Noord)	In bezit prog.	36	Ja	€ 3.500.000	€ 247.500	€ 659.000	€ 4.406.500
Kop van het Horsterwold	In bezit prog.	110	Ja	€ 12.600.000	€ 2.000.000	€ 390.000	€ 14.990.000
<i>Kop van het Horsterwold - gerealiseerd/verplicht obv realisatieovk.</i>				€ -12.600.000	€ -2.000.000	€ -390.000	€ -14.990.000
Eemvallei SBB (restant na aftrek A-D)	Aankopen	60	Nee	€ 7.980.000	€ 900.000	€ 115.000	€ 8.995.000
A - Voedselbos	Aankopen	20	Nee	€ 2.660.000	€ 600.000	€ 320.000	€ 3.580.000
B - Speelwildernis	Aankopen	20	Nee	€ 2.660.000	€ 500.000	€ 50.000	€ 3.210.000
C - Luierpark	onderdeel SBB	sbb	Nee	€	€	€	€
D - Kroonbos	onderdeel SBB	sbb	Nee	€	€	€	€
Eemvallei Noorderwold SFL	Aankopen	206	Deels	€ 27.398.000	€ 3.090.000	€ 515.000	€ 31.003.000
F - Vierkante meter natuur	onderdeel SFL	sfl	Nee	€	€	€	€
G - Pioniersmatuur Flevoland	onderdeel SFL	sfl	Nee	€	€	€	€
H - Vlierveiden	onderdeel SFL	sfl	Nee	€	€	€	€
NLR	Aankopen	50	Nee	€ 1.721.000	€ 428.333	€ 160.000	€ 2.309.333
Oostkant Dronten	In bezit prog.	50	Ja	€ 4.500.000	€ 750.000	€ 150.000	€ 5.400.000
Schokland	Aankopen	91	Nee	€ 6.597.500	€ 1.365.000	€ 325.000	€ 8.287.500
Urkerveid	Aankopen	28,7	Nee	€ 1.705.000	€ 430.250	€ 66.000	€ 2.201.250
G38	Aankopen	40,5	Nee	€ 3.088.688	€ 492.000	€ 188.000	€ 3.768.688
Swifterpark	Aankopen	24	Nee	€ 1.655.000	€ 360.000	€ 68.582	€ 2.083.582
Harderbos en Harderbroek	In bezit NM	0*	Ja	€	€ 100.000	€	€ 100.000
Pampushout - Gouden Randen	Aankopen	19	Nee	€ 2.325.000	€	€ 190.000	€ 2.515.000
Trekweg	In bezit SBB	0*	Ja	€	€ 850.000	€	€ 850.000
		845		€ 73.440.188	€ 10.613.083	€ 4.093.582	€ 88.146.853
			Waarvan reeds in bezit:	€ -24.700.000			
			Waarvan te verwerven:	€ -48.740.188			
						Dekking	€ 91.754.716
						Buffer in €	€ 3.607.863
						Buffer in %	4,1%

Reserveprojecten							
Winst voor Weidevogels (Zwarte hoek)	Aankopen	29	Nee	€ 2.175.000	€ 150.000	€ 180.000	€ 2.505.000
Airport Garden City	Aankopen	20,2	Nee	€ 4.040.000	€ 112.500	€ -	€ 4.152.500
Kuinderbos	Aankopen	30	Nee	€ 2.250.000	€ 250.000	€ 15.000	€ 2.515.000
							€ 9.172.500

Aanvullende hectares (niet gehonoreerd):							
De grote trap	In bezit extra	168		€	€	€	€

Effect op programmabuffer

Per saldo leiden deze ontwikkeling tot een (beperkte) afname van de buffer in relatie tot de resterende toegekende bijdragen (van 4,6% naar 4,0%). Op dit moment leidt dit nog niet tot een herprioritering en/of heroverweging van de toegekende bijdragen.



Provinciale Staten van Flevoland,

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 1 december 2015, nummer 1816867.

BESLUITEN:

1. Kennis te nemen van de voortgangsrapportage Nieuwe Natuur;
2. Kennis te nemen van het in de bijlage opgenomen geactualiseerde overzicht van het programmakapitaal;
3. In te stemmen met de in de bijlage opgenomen geactualiseerde toewijzingstabel projecten Nieuwe Natuur;
4. Een werkbudget voor (tijdelijke) grondverwervingen beschikbaar te stellen, in de vorm van een investeringskrediet van € 6 miljoen waarbij specifieke voorwaarden van toepassing zijn;
5. Opbrengsten vanuit het programma toe te voegen aan het totale programmabudget.

Aldus besloten in de openbare vergadering van Provinciale Staten van 24 februari 2016

griffier,

voorzitter.

Agenda (zie stemverhouding)

Partij	Zetels	Aanwezig	Voor	Tegen
VVD	7	7	7	-
CDA	5	5	5	-
SP	5	5	5	-
D66	4	4	4	-
50Plus	1	1	1	-
PVV	6	6	-	6
SGP	2	2	2	-
Christen Unie	3	3	3	-
PvdA	3	2	2	-
GroenLinks	2	2	2	-
Partij v.d. Dieren	2	2	2	-
Senioren+Flevoland	1	1	1	-
Totaal	41	40	34	6
Als hamerstuk op de agenda (geen stemverhouding)				<input checked="" type="checkbox"/>



Onderwerp

Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2016

Beslispunten

1. De voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2016 vast te stellen.
2. De voortgangsrapportage Nieuwe Natuur op 31 oktober 2016 aan te bieden aan Provinciale Staten met bijgevoegde mededeling.
3. De portefeuillehouder te machtigen redactionele wijzigingen aan te brengen in de rapportage.

Kern voorstel

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten aangegeven welke projecten aanspraak maken op middelen vanuit het programma Nieuwe Natuur, waarbij aan elk project een maximaal budget is toegekend. Gedeputeerde Staten geven halfjaarlijks een schriftelijke voortgang van het programma en de bijbehorende projecten. Bijgevoegd rapportage gaat over de voortgang van de projecten en het programma tot medio september 2016.

Tijdens de behandeling van de vorige voortgangsrapportage (conform besloten op 24 februari 2016) zijn door PS vragen gesteld over de wijze waarop PS wordt betrokken bij de uitvoering van het programma binnen de kaders die zij hebben gesteld (in de vorm van het PS-toekenningsbesluit van 17 december 2014 en de motie van 17 december 2014). Daarop heeft gedeputeerde Appelman een aantal voorstellen gedaan over het vormgeven van de betrokkenheid van PS bij het programma Nieuwe Natuur. Op 6 juli 2016 hebben PS ingestemd met de voorstellen en is een begeleidingsgroep van vijf commissieleden ingesteld.

De voorliggende rapportage omvat naast een projectomschrijving, samenvatting en voortgang een uitgebreide analyse. Deze omvat de stand van zaken op het gebied van onder andere planning, grond, financiën, draagvlak en staatssteun. Met deze opzet is snel te zien wat er speelt rond een project en wat partijen hebben gedaan om de voortgang erin te houden. De voortgang en analyses zijn opgesteld op basis van eigen informatie, en van de initiatiefnemer en omgevingspartijen.

Met deze opzet van de rapportage willen GS uiterlijk eind 2017 duidelijkheid geven over een tijdige realisatie van de projecten.

Argumenten

- 1.1 *De rapportage omvat de voortgang van projecten en analyseert het perspectief voor realisatie.*
De rapportage geeft inzicht in de voortgang van de uitwerking van gehonoreerde projectvoorstellen en analyseert de aspecten die invloed hebben op de voortgang. Ook wordt het perspectief voor het realiseren van de projecten geduid, waarbij het uitgangspunt is dat uiterlijk eind 2017 een realisatieovereenkomst is ondertekend of op korte termijn wordt ondertekend. Tevens wordt aangegeven hoe de provincie hiervoor ondersteuning heeft geboden, wat de grondstrategie is en hoe wordt omgegaan met natuurcompensatieverplichtingen. Daarnaast wordt aangegeven welke effecten

Besluit

Conform
11 oktober 2016 Passief openbaar

Registratienummer

1973839

Datum

4 oktober 2016

Auteur

[Redacted]

Afdeling/Bureau

GE

Telefoonnummer

0320 [Redacted]

P&C medewerker

Wijzigt beleid/regels?

Nee

Datum GS:

11 oktober 2016

Agendapunt:

5

Categorie

-

Bevoegdheid

-

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Routing

Ter kennisname
aan PS

Akkoord:

A [Redacted]

Hoofd financiën

Portefeuillehouder

per mail akkoord

de voortgang heeft op de beschikbare financiële middelen.

1.2 *De rapportage geeft aan welke onderwerpen en thema's aan de orde zijn bij het behouden van de programmasturing.*

Conform de motie van PS stuurt de provincie, naast het specifiek begeleiden van projecten, ook op programmaniveau. De provincie informeert een breed publiek actief over het programma en bevordert contacten tussen initiatiefnemers. Dit gebeurt onder andere door het beschikbaar stellen van een digitaal platform en het organiseren van projectbijeenkomsten/bezoeken. Daarnaast zijn met procesregietrajecten wederzijdse belangen en afhankelijkheden in kaart gebracht. Het programma trekt landelijke aandacht als voorbeeldprogramma van uitvoering van het natuurbeleid. Om deze aandacht vast te houden werkt de provincie mee aan diverse publicatieverzoeken en (veld)bezoeken.

2.1 *De rapportage wordt eerst naar de begeleidingscommissie gestuurd waarna de mededeling naar de Staten wordt verzonden.*

De begeleidingsgroep speelt een actieve rol bij de agendering / bespreking van de voortgangsrapportage, signalering van onderwerpen en thema's en organisatie van activiteiten (bv. werkbezoeken). De begeleidingsgroep zal na verspreiding van de voortgangsrapportage de fracties benaderen om de onderwerpen en projecten te inventariseren die zij nader toegelicht willen hebben. Op basis van deze inventarisatie kan de begeleidingsgroep een agendavoorstel doen. Daarnaast kan zij voorstellen doen voor een projectbezoek met inhoudelijke programma, waarbij zowel initiatiefnemers als omgevingspartijen worden uitgenodigd. Uiterlijk 31 oktober 2016 worden de agendastukken aangeboden aan de Staten.

3.1 *Bespreking in Gedeputeerde Staten kan aanleiding geven tot aanpassingen in de voortgangsrapportage.*

Door de portefeuillehouder te machtigen eventuele redactionele aanpassingen door te voeren, kan de rapportage tijdig worden verzonden aan de begeleidingscommissie.

Kanttekeningen

Niet van toepassing.

Financiële impact

Er zijn geen financiële consequenties aan dit voorstel.

Personele impact

Niet van toepassing.

Externe communicatie

Publicatie op de publieksvriendelijke besluitenlijst.

Samenvatting voor de publieksvriendelijke besluitenlijst

Uitgesteld openbaar. Eén week na besluit opnemen op de besluitenlijst.

Gedeputeerde Staten hebben ingestemd met de voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2016. Deze rapportage geeft inzicht in de voortgang en de activiteiten van het programma Nieuwe Natuur tot medio september 2016 op zowel programma- als projectniveau. Ook komen aspecten als financiële voortgang, grondstrategie en verplichtingen natuurcompensatie aan de orde.

AGENDA
Gedeputeerde Staten

Registratie
1973839
Bladnummer
3

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2016	1974406	Ja
PS-mededeling voortgangsrapportage 2016	1974281	Ja



Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur

Oktober 2016

1. Samenvatting

Voortgang programma in cijfers					
Intentieovereenkomsten	12	Bijbehorend ha's natuur	547	Waarvan ha's compensatie (totaal 365,5 ha)	365,5
Realisatieovereenkomsten	3	Bijbehorend ha's natuur	150,5	Waarvan ha's compensatie (totaal 365,5 ha)	116
Nog geen overeenkomsten	4	Bijbehorende ha's natuur	147,7	Waarvan ha's compensatie (totaal 365,5 ha)	0
Opgeleverde projecten	0				

Korte analyse voortgang projecten - locaties Noordelijk Flevoland

Project	Voortgang tot nu toe	Status	Perspectief tijdige realisatieovereenkomst
Urkerveld	Laag.	Intentieovereenkomst in voorbereiding	<p>Het project heeft de afgelopen periode - vanwege een juridische proces - stilgelegen. Nu in zomer 2016 pacht is ontbonden kunnen stappen worden gezet richting intentieovereenkomst. Intentieovereenkomst wordt naar verwachting in de tweede helft van 2016 ondertekend. Haalbaarheid van realisatie-overeenkomst einde 2017 is afhankelijk van de urgentie die de gemeente Urk bij dit project wil leggen. Die urgentie wordt nog onvoldoende waargenomen. Oplossing wordt gezocht in een samenwerking met Stichting Het Flevo-landschap. Initiatiefnemer neemt begin 2017 besluiten over de wijze en planning van de verwerving van de gronden.</p>

Nieuwe natuur bij Schokland	Laag.	Intentieovereenkomst (de bestaande intentie-overeenkomst zal per november met een jaar worden verlengd)	Het project is onderdeel van het integraal gebiedsproces om de Werelderfgoed-status te behouden. In de afgelopen periode zijn alle inspanningen erop gericht geweest duidelijkheid te krijgen over de co-financiering van het Rijk. Nu die duidelijkheid is verkregen wordt in de tweede helft van 2016 via planoptimalisatie onderzocht of de business case sluitend kan worden gemaakt. Eind 2016 zal blijken of de business case met de toegezegde rijksbijdrage sluitend kan worden gemaakt. Wanneer de integrale business case eind 2016 wordt opgeleverd, zal duidelijk worden of realisatieovereenkomst in 2017 haalbaar is. Indien er binnen de kaders van de besluitvorming van pNN geen sluitende business case mogelijk blijkt, zal het project ter heroverweging moeten worden voorgelegd aan PS.
Ruimte en lucht voor natuur (NLR-terrein)	Laag.	Intentieovereenkomst in voorbereiding	De realisatie van het Nieuwe Natuur-project (50ha) is afhankelijk van de oplossing voor de overige grond (101 ha), die het NLR bij voorkeur wil afstoten. Complicerende factor in de business-case van NRL is dat RVB gebruik wil maken van het recht op terugkoop van de grond tegen historische kostprijs. De verwachting is dat de intentieovereenkomst in het najaar van 2016 ondertekend kan worden. Perspectief dat er in 2017 een realisatieovereenkomst wordt ondertekend is onduidelijk. Alles hangt af van de alternatieven die NLR krijgt om een oplossing te vinden voor de verkoop van de resterende 101 ha om zo de business case voor het totale oppervlakte (151 ha) sluitend te krijgen. De mogelijke vestiging van het RDW op het NRL-terrein zou het integrale gebiedsproces in een versnelling kunnen brengen.

Korte analyse voortgang projecten - locaties Oostelijk Flevoland			
Project	Voortgang tot nu toe	Status	Perspectief tijdige realisatieovereenkomst
Oostkant Dronten	Laag	Intentieovereenkomst in voorbereiding	Perspectief dat er eind 2016 een intentieovereenkomst wordt ondertekend is reëel. Bestuurlijk wordt door Dronten gekoerst op ondertekening van de realisatieovereenkomst in de zomer van 2017. Echter, gelet op de keuze van de gemeente voor een integrale aanpak van alle opgaven (waarin de natuurdoelen afhankelijk zijn gemaakt van het slagen van het gehele gebiedsproces) en de ervaringen tot nu toe, vormt de voortgang een punt van zorg. Er is vooralsnog geen zicht op het concretiseren van de natuurprojecten binnen het gebiedsproces.
Natuur op G38	Hoog	Realisatieovereenkomst gesloten. Project is in uitvoering.	Verwachte oplevering project medio 2017.

Swifterpark	Gemiddeld.	<p>Intentieovereenkomst getekend. Realisatieovereenkomst in voorbereiding.</p>	<p>Voortgang is met name afhankelijk geweest van taxatie t.b.v. afwaardering en een second- opiniononderzoek op de veterinaire risico's voor de omwonenden. Taxatie is afgerond. Second-opinion op veterinaire risico's wordt spoedig verwacht. Daarna kan naar verwachting voor einde 2016 een realisatieovereenkomst worden gesloten.</p>
-------------	------------	---	---

Korte analyse voortgang projecten - locaties Zuidelijk Flevoland			
Project	Voortgang tot nu toe	Status	Perspectief tijdige realisatieovereenkomst
Oostvaardersplassegebied	Gemiddeld	Intentieovereenkomst getekend	<p>Perspectief op het ondertekenen van een realisatieovereenkomst in 2017. Start realisatie van deelprojecten ook in 2017.</p> <p>Mogelijke risico's die de realisatie van de deelgebieden beïnvloeden zijn de bestemmingsplanwijziging voor de deelprojecten Ibisweg-Noord en Hollandse Hout en de grondonderhandelingen voor het deelproject Hollands Hout.</p>
<p>De Eemvallei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voedselbossen - Speelwildernis - Het Luierpark - Het Kroonbos 	Gemiddeld	Intentieovereenkomst getekend	<p>Vanuit het programma Nieuwe Natuur is met de Oosterwold-partijen een reservering van 102 ha landschapskavels afgesproken. Door pNN zijn afspraken gemaakt over het planologisch vastleggen van de eerste 44,5 ha (eerste fase) en de inbreng van de RVB-gronden in de pNN-projecten. Door deze belangrijke stap kunnen de initiatiefnemers Staatsbosbeheer, Speelwildernis en Voedselbos nu samen werken aan de uitwerking van de plannen. Er is concreet perspectief op het ondertekenen van een realisatieovereenkomst voor de eerste fase medio 2017.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Luierpark heeft locatie gevonden nabij Noorderplassen en komt in 2017 tot oplevering project. - Kroonbos heeft locatie gevonden in Kop van het Horsterwold en komt in 2017 tot oplevering project. - Het project Vliervelden is van Noorderwold-Eemvallei naar De

			Eemvallei verschoven.
Kop van het Horsterwold	Hoog	In uitvoering	Verwachte oplevering project medio 2017. Uit de halfjaarlijkse voortgangsrapportage over de uitvoering blijkt dat de aanbesteding succesvol is verlopen. De uitvoering zal starten op 1 oktober 2016.
Noorderwold-Eemvallei <ul style="list-style-type: none"> - Pioniernatuur - Vliervelden - Vierkante meter natuur 	Gemiddeld	Intentieovereenkomst getekend	Door Oosterwold-partijen is ingestemd met een programmatische reservering van in totaal 316 ha diverse kavels. De reservering geeft richting waarbij de exacte ligging nader bepaald moet worden. Belangrijk punt daarbij is de eigendomssituatie in het gebied. Momenteel is een verkenning opgestart naar de samenwerkingsmogelijkheden met deze eigenaren/gebruikers. Er is reëel perspectief op het ondertekenen van een realisatieovereenkomst voor de eerste fase medio 2017. Het project Vliervelden is verschoven naar De Eemvallei.
Harderbos en Harderbroek verbonden	Hoog	In uitvoering	Verwachte oplevering project begin 2017.

Geitenboerderij met restaurant	Laag	Realisatie niet mogelijk	Vastgesteld is dat het niet mogelijk is om dit project binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur tot realisatie te brengen.
Gouden Randen langs de Pampushout	Hoog	Intentieovereenkomst in voorbereiding	In oktober 2016 wordt de intentieovereenkomst getekend. De verwachting is dat er begin 2017 een realisatieovereenkomst wordt ondertekend.

Inhoudsopgave

1. Samenvatting.....	1
2. Inleiding.....	10
3. Achtergrond en analyse voortgang	11
Staatssteun	12
4. Voortgang.....	13
Communicatie.....	13
Programma Nieuwe natuur 'in the picture'	13
Financiën.....	15
Voortgang voorjaar 2016.....	15
Voortgang najaar 2016	18
Grond	19
Voortgang voorjaar 2016.....	19
Najaar 2016.....	20
Risicomanagement	22
Natuurcompensatie	24
5. Projecten	25

2. Inleiding

Voor u ligt de voortgangsrapportage Nieuwe Natuur over de eerste helft van 2016. Eind 2014 is door Provinciale Staten aangegeven welke projecten aanspraak maken op middelen vanuit het programma Nieuwe Natuur. Gedeputeerde Staten geven u halfjaarlijks de voortgang weer van het programma en de bijbehorende projecten.

In deze rapportage wordt, conform de wens van Provinciale Staten, primair aandacht geschonken aan de voortgang van projecten tot september 2016. Per project is een projectfactsheet opgesteld die in één oogopslag inzicht geeft in de voortgang en aandachtspunten. Daarnaast wordt u op de hoogte gesteld van de thema's en onderwerpen die komen kijken bij de uitvoering van het programma. Dit wordt gedaan in lijn met de motie van Provinciale Staten van 17 december 2014 waarbij Gedeputeerde Staten zijn opgeroepen om de programmasturing te behouden, vanuit deze regierol invulling te geven aan de uitwerkingskaders en toe te zien dat deze zijn geborgd voordat overeenkomsten worden gesloten.

3. Achtergrond en analyse voortgang

In het toewijzingsvoorstel van 17 december 2014 zijn 22 projecten (deels) gehonoreerd. De projectindieners van deze projecten zijn verantwoordelijk voor de realisatie van hun projecten. De provincie ondersteunt bij het realiseren van deze projecten. Hiervoor zijn (financiële) middelen voor het verwerven van de benodigde grond, de inrichting en het beheer aan de projecten toegekend.

De eerste mijlpaal is het afsluiten van een intentieovereenkomst tussen de initiatiefnemer en de provincie. In de intentieovereenkomst worden de procesafspraken over de uitwerking van het projectvoorstel en de daarbij horende rol- en taakverdeling vastgelegd. Hier wordt onder andere vastgelegd welke kosten voor voorbereidende werkzaamheden in aanmerking komen voor vergoeding. Wanneer Gedeputeerde Staten met de intentieovereenkomst hebben ingestemd, wordt deze ondertekend door de Commissaris van de Koning en de projectindieners.

Wanneer de voorbereidende werkzaamheden afgerond zijn, de planuitwerking definitief is gemaakt en het business model is getoetst, wordt een realisatieovereenkomst ondertekend door provincie Flevoland en initiatiefnemer. In deze overeenkomst worden afspraken over de uitvoering, de financiën, de risico's, het op te leveren resultaat en het toekomstige beheer vastgelegd. Deze overeenkomst moet door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld. Na tweezijdige ondertekening van de realisatieovereenkomst kan de uitvoering van het project starten en nieuwe natuur in Flevoland worden gerealiseerd.

In de eerste helft van 2016 is binnen het programma aanzienlijke progressie geboekt. Inmiddels zijn voor 3 projecten realisatieovereenkomsten gesloten en zijn voor 12 projecten intentieovereenkomsten getekend. De verwachting is dat van de resterende 7 projecten er voor 6 projecten voor eind 2016 ook een intentieovereenkomst kan worden gesloten. Met betrekking tot één project moet worden vastgesteld dat er geen mogelijkheden worden gezien om binnen de kaders van het PS-besluit tot een planontwikkeling te komen en is besloten verdere inspanningen stop te zetten.

Het programma is een nieuwe fase ingegaan waarin concreet wordt toegewerkt naar specifieke projectbesluiten (intentie- dan wel realisatieovereenkomst). In deze fase zijn diverse vraagstukken naar voren gekomen die van een antwoord moesten worden voorzien om tot zorgvuldige en rechtmatige besluitvorming te komen over de overeenkomsten. Het gaat daarbij o.a. over vraagstukken zoals instandhouding natuurdoelen, staatssteun/mededinging, afwaardering grond, de omgang met draagvlak en communicatie, risicomanagement. Op al deze aspecten is vanuit het programma een eenduidig uitvoeringskader ontwikkeld dat de basis vormt voor de inbreng in projecten. Daarmee is geborgd dat de provincie vanuit het programma zoveel mogelijk herkenbaar en consistent richting projecten handelt, wat niet wegneemt dat op onderdelen maatwerk nodig is.

Daarnaast is de afgelopen periode gebleken dat het bijzondere karakter van het programma, waarbij de verantwoordelijkheid voor de projecten primair bij de initiatiefnemers is belegd, om een goede duiding vraagt van de rollen en verantwoordelijkheden van zowel de initiatiefnemer, de provincie als de programmahouder. Die rollen zijn wel te onderscheiden maar in de praktijk niet altijd te scheiden. Dit is o.a. aan de orde bij de grondverwerving, waar de regie over de inbreng van het programmakapitaal vanuit het voormalige Oostvaarderswold op programmanniveau ligt, terwijl de verantwoordelijkheid voor het verkrijgen van de grond voor een project bij de initiatiefnemer ligt. Die twee verantwoordelijkheden komen samen als het bijvoorbeeld gaat om grondruilingen en de provincie samen met initiatiefnemer om tafel gaat om de grondstrategie te bepalen.

Staatssteun

In het kader van het programma Nieuwe Natuur zijn bedragen voor de realisatie en ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden aan de projectindieners toegekend. Deze bedragen worden onder voorwaarden die in de realisatieovereenkomsten zijn vastgelegd aan de projectindieners uitgekeerd. Volgens geldende wet- en regelgeving mogen deze bedragen geen ongeoorloofde staatssteun zijn en worden alle projecten hierop vóór ondertekening van de realisatieovereenkomst getoetst. Deze toets wordt door een externe deskundige op het gebied van de wet- en regelgeving omtrent staatssteun uitgevoerd.

De ontwikkeling van natuur wordt door de Europese Commissie en het Rijk gezien als een maatschappelijk belang en Europese staatssteunkaders bieden voldoende ruimte om natuurinrichting en -beheer te subsidiëren of anderszins te financieren. Om de nieuwe natuurgebieden van het programma langdurig te kunnen beheren zijn de projectindieners door het programma uitgedaagd om zelf verdienmodellen op te stellen. Dat leidt er in diverse projecten toe dat het projectplan elementen bevat van economische activiteit, zoals het laten begrazen van vee, de verkoop van vlees en melk, etc. Daarmee bestaan deze projecten niet meer altijd uit zuiver niet-economische activiteiten. In die zin kan er sprake zijn van staatssteun, echter deze staatssteun is geoorloofd, aangezien die steun uiteindelijk ten dienste staat van het door Provinciale Staten aangewezen algemeen maatschappelijke belang (realisatie en instandhouding van natuur). Als extra borging zijn de initiatiefnemers, voordat ze de realisatieovereenkomst tekenen, aangewezen als Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB). Door deze aanwijzing wordt vastgelegd dat hun verdienmodel alléén ten gunste van het beheer van nieuwe natuurgebieden wordt ingezet en daarmee een maatschappelijk belang dient.

4. Voortgang

Communicatie

De communicatie-activiteiten die in de afgelopen periode zijn ondernomen dienden verschillende doelen:

- Informeren van een breed publiek en volgers van het programma Nieuwe Natuur Doel was vooral om hen op de hoogte te houden van ontwikkelingen in het programma. Daarbij is gebruikgemaakt van media zoals het dossier Nieuwe Natuur op de provinciale website, nieuwsberichten in de provinciale nieuwsbrief (weekbericht), persberichten en twitter. De communicatie richtte zich met name op noemenswaardige mijlpalen voor het programma, zoals de ondertekening van intentie- of realisatieovereenkomsten of de start van een project 'in het veld', maar ook op relevante ontwikkelingen zoals de verplaatsing van de locaties van enkele projecten uit het Oosterwoldgebied naar meer passende locaties en de uitkomsten van de bestuurlijke afstemming rond Oosterwold.
- Bevorderen van de contacten tussen initiatiefnemers Om de initiatiefnemers te faciliteren in het leggen van contacten en uitwisselen van kennis en ervaring is in 2015 het platform Nieuwe Natuur opgericht. Dit platform biedt mogelijkheden om elkaar 'in de cloud' en 'in de klei' te ontmoeten.

Het digitale platform (een besloten webpagina waarop gegevens en informatie kunnen worden uitgewisseld door iedereen die er toegang toe heeft) biedt naast documenten en nieuws over de voortgang van het programma en de projecten ook contactgegevens van de projectindieners en andere betrokkenen. Initiatiefnemers kunnen zelf ook nieuws- of andere berichten plaatsen op het platform. Van deze optie is tot op heden echter beperkt gebruikgemaakt. De meeste initiatiefnemers ontmoeten elkaar liever 'in de klei'. Daarvoor zijn verschillende gelegenheden gecreëerd rond de eerder genoemde mijlpalen (bijeenkomst op G38 in het kader van realisatieovereenkomst, lancering concept Vierkante meter natuur). Verder zijn initiatiefnemers via het platform uitgenodigd voor door derden georganiseerde bijeenkomsten met natuur als thema (bijv. groene netwerkborrel).

- Adviseren van initiatiefnemers bij project- en draagvlakcommunicatie De projectindieners zijn primair zelf verantwoordelijk voor het zorgdragen voor communicatie en voldoende draagvlak voor hun initiatief. Het programmateam ondersteunt en adviseert initiatiefnemers daarbij waar nodig. Bij de beoordeling van planuitwerkingen ziet het programmateam erop toe dat er sprake is geweest van een zorgvuldig communicatieproces waarbij in redelijkheid relevante informatie met de omgeving is gedeeld en waarbij voldoende inspanningen zijn gedaan om opvattingen en bezwaren uit de omgeving te betrekken bij de planuitwerking.

Programma Nieuwe natuur 'in the picture'

De vernieuwende elementen van het programma Nieuwe Natuur worden op landelijk niveau gezien. Het programma wordt naar voren gebracht als voorbeeldinitiatief van het natuurbeleid "Natuur midden in de samenleving" en is opgenomen in de bijbehorende maatschappelijke uitvoeringsagenda. De initiatieven op de agenda zijn divers, maar hebben drie kenmerken gemeenschappelijk: (1) ze komen voort uit een samenwerkingsverband van uiteenlopende partners, (2) ze bevatten een nieuwe, krachtige natuurcombinatie en (3) ze zijn navolgbaar en een aansprekend voorbeeld voor anderen in het land.

Over de maatschappelijke uitvoeringsagenda wordt jaarlijks gerapporteerd aan de Tweede Kamer.

Daarnaast is door het Planbureau van de Leefomgeving het programma Nieuwe Natuur als voorbeeldcasus gebruikt in hun rapport over de praktijk van vernieuwingen in het provinciale natuurbeleid. Dit rapport is opgesteld in het kader van de evaluatie van het Natuurpact en zal begin 2017 worden gepubliceerd.

Financiën

Belangrijk onderdeel van het programma Nieuwe Natuur zijn de financiën van het programma als geheel. Twee belangrijke aspecten voor de financiële haalbaarheid van het programma zijn het beschikbaar kunnen stellen van de toegewezen bedragen aan de initiatiefnemer en het beheren van de dekkingsmiddelen in geld en (ruil) grond.

Toegewezen bedragen en kosten

Bij de te verstrekken middelen wordt onderscheid gemaakt tussen de planvoorbereidingskosten (vast te leggen in de intentieovereenkomsten) en de toewijzingen voor grond, inrichting en beheer. De toewijzingen betreffen maximale bedragen inclusief eventuele belastingen (omzet- en overdrachtsbelasting) en zonder verrekening van inflatie. De toewijzingen zijn alle vertaald in geld, maar kunnen ook -deels- in de vorm van grond beschikbaar worden gesteld.

Verder is er sprake van programmakosten die de provincie zelf maakt. Dit zijn projectoverstijgende kosten die niet ten laste van de projecten gebracht kunnen worden. Het totaal van alle kosten wordt gedekt uit het reeds beschikbare programmakapitaal en de door het programma gegeneerde opbrengsten. Het programma doet geen beroep op aanvullende provinciale dekkingsmiddelen.

Dekkingsmiddelen

Bij het toewijzingsbesluit voor het programma Nieuwe Natuur in december 2014 is een overzicht van beschikbare middelen ('programmakapitaal') voor de uitvoering van het programma gepresenteerd met een tussentijdse actualisatie in de voortgangsrapportage van februari 2016. Naast de provinciale middelen (geld en grond) maken de gronden van Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap die in het kader van het voormalig Oostvaarderswold zijn verkregen deel uit van het programmakapitaal. De partijen zetten dit kapitaal gezamenlijk in ter realisatie van het programma.

Voortgang voorjaar 2016

De activiteiten in 2016 bestonden vooral uit het leveren van de benodigde ondersteuning en expertise voor de verdere uitwerking van de projecten. De vrij beschikbare middelen zijn per saldo met € 0,8 mln. toegenomen als gevolg van verkoop van gronden, pachtinkomsten en toegenomen proceskosten. De waarde van de (grond)eigendommen is per saldo met € 1,2 mln. gestegen als gevolg van hertaxaties (voornamelijk hogere grondprijzen).

Een deel van de hertaxaties heeft betrekking op grond die voor het project Oostkant Dronten is toegewezen, daarom is ook de toewijzing aangepast. Voor de Kop van het Hosterwold zijn in de realisatieovereenkomst afspraken gemaakt over aanvullende inrichtingskosten van € 350.000. Deze wijzigingen in de toewijzing zijn reeds bij de voortgangsrapportage februari 2016 door PS vastgesteld.

Per saldo is de buffer gelijk gebleven ten opzichte van de stand van december 2014 (toewijzingsbesluit).

Stand van zaken Programmakapitaal Nieuwe Natuur (1 september 2016) afgerond op € 100.000

Beschikbaar	Stand 17-12-2014	mutatie	Stand 01-09-2016	toelichting mutatie
1 Vrij beschikbaar deel reserve Nieuwe Natuur	6.500.000	800.000	7.300.000	Extra gegenereerde opbrengsten minus extra procesgeld
2 Nog beschikbare compensatiegelden	8.400.000	-	8.400.000	
3 Nog af te lossen boekwaarde	-3.200.000	-	-3.200.000	
Totaal direct beschikbaar	11.700.000	800.000	12.500.000	
4 Waarde eigendommen PFL-SBB-SFL (geveltaxatie)	94.100.000	1.200.000	95.300.000	Herwaardering eigendommen obv hertaxaties
Totaal beschikbaar dekking	105.800.000	2.000.000	107.800.000	
Benodigd				
5 Toegewezen verwervings-/grondkosten	84.300.000	1.700.000	86.000.000	Aanpassing obv herwaardering direct inzetbare eigendommen
6 Toegewezen inrichtingskosten	12.300.000	300.000	12.600.000	Aanpassing KvH o.b.v. extra opbrengsten uit gedeeltelijke verkoop
7 Toegewezen beheerkosten	4.500.000	-	4.500.000	
Totaal benodigd	101.100.000	2.000.000	103.100.000	
Saldo (+/+ = buffer)	+4.700.000	-	+4.700.000	

In de volgende tabel zijn de toegewezen middelen per project aangegeven:

Toewijzingstabel - gehonoreerde projecten

Project	hectare	Toewijzing 17-12-2014	Mutatie	Toewijzing 24-02-2016	Mutatie*	Totaal
		Totaal		Totaal		
Oostvaardersplassen (Hollandse Hout)	90	9.320.000	117.000	9.437.000	-	9.437.000
Oostvaardersplassen (Ibisweg Noord)	36	4.323.500	83.000	4.406.500	-	4.406.500
Kop van Hosterwold	110	14.740.000	250.000	14.990.000	-	14.990.000
Eemvallei SBB	60	8.895.000	100.000	8.995.000	-	8.995.000
A - Voedselbos	20	3.580.000	-	3.580.000	-	3.580.000
B - Speelwildernis	20	3.210.000	-	3.210.000	-	3.210.000
C - Luierpark	sbb	-	-	-	-	-
D - Kroonbos	sbb	-	-	-	-	-
Eemvallei Noorderwold SFL	206	31.503.000	-500.000	31.003.000	-	31.003.000
F - Vierkante meter natuur	sfl	-	-	-	-	-
G - Pioniernatuur Flevoland	sfl	-	-	-	-	-
H - Vliervelden	sfl	-	-	-	-	-
NLR	50	2.309.333	-	2.309.333	-	2.309.333
Oostkant Dronten	50	3.400.000	2.000.000	5.400.000	-	5.400.000
Schokland	91	8.287.500	-	8.287.500	-	8.287.500
Urkerveld	28,7	2.201.250	-	2.201.250	-	2.201.250
G38	40,5	3.768.688	-	3.768.688	-38.760	3.729.927
Swifterpark	24	2.083.582	-	2.083.582	-	2.083.582
Harderbos en Harderbroek	0	100.000	-	100.000	-	100.000
Pampushout - Gouden Randen	19	2.515.000	-	2.515.000	-	2.515.000
Trekweg	0	850.000	-	850.000	-	850.000
Totaal	845,2	101.086.853	2.050.000	103.136.853	-38.760	103.098.093

* Toelichting mutaties ten opzichte van laatst vastgestelde toewijzingstabel (feb. 2016):

- G38: de definitieve bijdrage o.b.v. de getekende realisatieovereenkomst is a.g.v. de taxatie € 38.760 lager dan oorspronkelijk toegewezen.

Het verschil ten opzichte van de laatst vastgestelde toewijzingstabel (februari 2016) heeft betrekking op de lagere bijdrage voor afwaardering G38 op basis van de definitieve realisatieovereenkomst en daaruit voortvloeiende transacties.

Voortgang najaar 2016

In de komende periode zullen meer realisatieovereenkomsten worden gesloten. Uitgangspunt¹ is dat deze passen binnen de door PS vastgestelde kaders en daarmee geen tegenvallers voor het programma Nieuwe Natuur tot gevolg hebben.

De beschikbare dekkingsmiddelen in grond en geld worden nauwlettend in de gaten gehouden. De dekkingsmiddelen in grond zijn afhankelijk van marktschommelingen. Daarnaast wordt de financiële voortgang gevolgd op basis van cashflow en besteding van budgetten. In onderstaand overzicht is de huidige financiële voortgang van het programma weergegeven (nog te realiseren projectbijdragen: € 84,3 mln. van begrootte € 103,1 mln.).

Prognose financiële voortgang PNN - afgerond op € 100.000

Beschikbaar	Totaal begroot	Gerealiseerd		Verplicht*			Restant
	01-09-2016	t/m 2015	in 2016	2016	2017	na 2017	begroot
1 Vrij beschikbaar (restant € 33,9 mln. en pachtinkomsten)	7 300.000	600 000	7.100 000	-	-200.000	-	14.800.000
2 Nog beschikbare compensatiegelden	8.400.000	-3.900 000	-	-	-1 300.000	-	3.200.000
3 Nog af te lossen boekwaarde	-3 200.000	1.400 000	900 000	-	-	-	-900.000
Totaal direct beschikbaar	12.500.000	-1.900.000	8.000.000	-	-1.500.000	-	17.100.000
4 Waarde eigendommen PFL-SBB-SFL (geveltaxatie)**	95 300.000	1.200 000	-17.400 000	-7.300.000	-	-	71.800.000
Totaal beschikbare dekking	107.800.000	-700.000	-9.300.000	-7.300.000	-1.500.000	-	89.000.000
Benodigd							
5 Toegewezen verwervings-/grondkosten	86 000.000	-	-8.700 000	-6.900.000	-	-	70.400.000
6 Toegewezen inrichtingskosten	12.600.000	-700 000	-400 000	-400.000	-1.100.000	-	10.000.000
7 Toegewezen beheerkosten	4 500.000	-	-200 000	-	-400.000	-	3.900.000
Totaal toegewezen bijdragen	103.100.000	-700.000	-9.300.000	-7.300.000	-1.500.000	-	84.300.000
Saldo (+/- = buffer)	+4.700.000	-	-	-	-	-	+4.700.000
	4,6%						5,6%

* Reeds aangegane rechten/verplichten o.b.v. getekende realisatie- of aan-/verkoopovereenkomsten

** Verdeling resterende grond (na aftrek verplichtingen) per 1-9-2016: 136ha provincie, 388ha Flevo-landschap en 170ha Staatsbosbeheer. Totaal nog 694ha.

¹ Op basis van het Statenbesluit van 17 december 2014 heeft GS de bevoegdheid om 5% af te wijken van het door PS toegewezen budget per project, indien uit de nadere uitwerking blijkt dat dit voor realisatie noodzakelijk is.

Grond

De in het kader van het voormalig project Oostvaarderswold verkregen gronden (inclusief BBL-ruilgrond) zijn beschikbaar voor het programma en voorzien voor een belangrijk deel in de benodigde financiële dekking voor de te realiseren projecten. Deze eigendommen zijn in bezit van de provincie, Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap. Een deel van de eigendommen kan rechtstreeks worden ingezet ten behoeve van het programma, omdat deze op de plek liggen waar een gehonoreerd projectidee kan worden gerealiseerd. De overige gronden dienen te worden verkocht/geruild om daarmee middelen vrij te maken om elders grond te verwerven.

Grondtransacties vinden plaats tegen marktconforme voorwaarden. Dat houdt onder meer in dat de gronden worden getaxeerd en worden onderzocht op bodem- en milieuhygiënische aspecten. Dat geldt zowel voor gronden die de provincie koopt² (bijvoorbeeld voor ruiling of doorlevering) als voor gronden die de provincie afstoot.

De provincie koopt geen opstallen, tenzij dat echt niet anders kan. De provincie draagt in dat laatste geval niet het risico van waardedaling. Indien de provincie de opstallen (mee)koopt zal dus vooraf zekerheid moeten bestaan over de doorverkoop aan een derde partij.

Voortgang voorjaar 2016

Voor de projectvoorstellen waarbij het eigendom van de gronden nog niet in handen is van de projectindieners, wordt achter de schermen gewerkt om de gronden gefaseerd beschikbaar te krijgen voor de realisatie. Daarbij zijn er projecten waarover met de huidige eigenaren sluitende afspraken zijn gemaakt over verkrijging (Kop van het Horsterwold en G38) en projecten waarbij dit langer gaat duren. In een aantal projecten zijn de gronden reeds in eigendom van de initiatiefnemer (bijvoorbeeld Swifterpark en Oostvaardersplassen Trekweg).

De provincie heeft in de eerste helft van 2016 belangrijke stappen gezet om gronden die zij in eigendom heeft en waarvoor in het verleden afspraken zijn gemaakt, terug te leveren aan voormalige eigenaren.

Een ander deel van de gronden wordt ingezet om grondruilingen binnen het programma op gang te brengen. De provincie heeft hierbij een beperkte rol, maar in voorkomende gevallen kan het nodig zijn dat de provincie betrokken is om de grond daadwerkelijk beschikbaar te krijgen. Indien transacties via de provincie (moeten) lopen om gronden voor een project beschikbaar te krijgen, worden risico's voor de provincie uitgesloten in de daaraan ten grondslag liggende overeenkomsten.

Voor het gebied Oosterwold en omgeving waarin de kettingen Eemvallei en Noorderwold en kralen zijn gelegen, zijn in het bestuurlijk overleg Oosterwold afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van gronden en het vervolgproces om tot realisatie van de projecten te kunnen overgaan.

² In het Statenbesluit van 24 februari 2016 zijn de voorwaarden voor aankoop opgenomen. Gronden worden bijvoorbeeld alleen aangekocht indien deze (indirect) in te zetten zijn voor de realisatie van een project.

Project	Grondactie	Huidige eigenaar	Hectares
Oostvaardersplassen (Hollandse Hout)	Nog verwerven	RVB	90
Oostvaardersplassen (Ibisweg Noord)	Reeds beschikbaar	Initiatiefnemer: SBB	36
Kop van het Horsterwold	Reeds beschikbaar	SBB+Provincie	110
Eemvallei SBB (restant na aftrek A-D)	Nog verwerven	RVB+particulier	60
A - Voedselbos	Nog verwerven	RVB+particulier	20
B - Speelwildernis	Nog verwerven	RVB+particulier	20
C - Luierpark	Reeds beschikbaar	SBB	sbb
D - Kroonbos	Reeds beschikbaar	SBB	sbb
Eemvallei Noorderwold SFL	Nog verwerven	nbn	206
F - Vierkante meter natuur	Nog verwerven	nbn	sfl
G - Pioniernatuur Flevoland	Nog verwerven	nbn	sfl
H - Vliervelden	Nog verwerven	nbn	sfl
Ruimte en lucht voor natuur (NLR)	Nog verwerven	NLR	50
Oostkant Dronten	Nog verwerven	nbn	50
Nieuwe Natuur bij Schokland	Nog verwerven	RVB+particulier	91
Urkerveld	Nog verwerven	RVB	28,7
Natuurhoeve G38	Reeds beschikbaar	Initiatiefnemer: Barkema	40,5
Swifterpark	Reeds beschikbaar	Initiatiefnemer: v Dalen	24
Harderbos en Harderbroek	Reeds beschikbaar	Initiatiefnemer: NMM	0*
Gouden Randen langs de Pampushout	Nog verwerven	RVB	19
Trekweg	Reeds beschikbaar	Initiatiefnemer: SBB	0*
Totaal			845,2

De gronden die in bezit zijn van Staatsbosbeheer, Stichting Het Flevo- landschap en de provincie Flevoland moeten worden beheerd totdat deze geruimd, verkocht of voor de realisatie van projecten gebruikt kunnen worden. Genoemde partijen hebben voor het tijdelijk beheer afspraken gemaakt en deze vastgelegd in het rentmeesterplan. Uitgangspunt van het rentmeesterplan is dat het beheer marktconform wordt uitgevoerd en dat de gronden zodanig beheerd worden dat de waarde behouden blijft én de gronden en opstallen op elk gewenst moment beschikbaar zijn voor de doelstellingen van het programma Nieuwe Natuur. Voor zover mogelijk wordt er gestreefd om met behoud van bestaande relaties en overeenstemming in het gebied het beheer uit te voeren. Tevens wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de toekomstige inrichting en beschikbaarheid van de gronden. De opbrengsten van het tijdelijk beheer komen ten goede aan het programma Nieuwe Natuur.

Najaar 2016

In het periodiek overleg tussen provincie, Stichting Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer vindt afstemming plaats over de inzet van grond. Het gaat daarbij om het optimaal kunnen inzetten van de grondposities van het programma en hoe zo efficiënt mogelijk te kunnen beschikken over de benodigde gronden in de projecten. Dit overleg geeft in samenspraak met onder meer Projectorganisatie Oosterwold en LTO tevens nadere uitvoering aan de verkenning naar de wensen van en mogelijkheden tot samenwerking met huidige agrarische gebruikers en eigenaren in het gebied Oosterwold en omgeving.

Verder wordt er met Rijksvastgoedbedrijf (RVB) als belangrijke grondeigenaar bij projecten in het programma gewerkt aan (werk)afspraken over de inzet van RVB-gronden. Het RVB is een belangrijke speler op de grondmarkt. Door het maken van deze afspraken wordt zekerheid verkregen over een belangrijk deel van de benodigde gronden in de projecten.

De vragen die nog openstaan met betrekking tot het kunnen beschikken over de benodigde gronden door de initiatiefnemer en de toekomstige grondeigenaar/eindbeheerder worden vastgelegd in de intentieovereenkomsten tussen provincie en initiatiefnemer. De vragen dienen beantwoord te worden in de planuitwerking. Voor het sluiten van een realisatieovereenkomst dient daarom zicht te zijn verkregen op de mogelijkheden om de benodigde gronden te verkrijgen.

Risicomanagement

Een nadrukkelijk aandachtspunt in de uitvoering van het programma is het risicomanagement. Dit betreft primair het financiële risico. De provincie faciliteert immers de projecten van de initiatiefnemers en heeft geen directe uitvoeringsverantwoordelijkheid.

Een belangrijk deel van de financiële dekking van het programma ligt vast in grondposities, waarvan het eigendom deels bij de provincie en deels bij de programmapartners Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap ligt. Omdat deze grondposities onderhavig zijn aan schommelingen op de grond- en vastgoedmarkt, is financieel risicomanagement nodig om zicht te houden op de financiële dekking binnen het programma. De financieel deskundige van het programma volgt in samenwerking met de rentmeesters de schommelingen in de markt en vertaalt deze naar effecten op het programma. Provinciale Staten worden over de effecten geïnformeerd via de voortgangsrapportage (bovenstaande tabellen) en waar nodig wordt om aanpassing van de financiële kaders (binnen het vastgestelde budget) gevraagd. De opgetreden wijzigingen zijn hiervoor toegelicht. De ontwikkelingen laten momenteel een trend van stijgende grondwaarden zien.

Binnen het programma wordt, naast het inzichtelijk maken van financiële risico's, ook gewerkt aan het in kaart brengen van andere voor het programma relevante risico's zoals bijvoorbeeld plannings-, realisatie-, politiek-bestuurlijke en imagorisico's. Hiervoor wordt bij de realisatieovereenkomsten een risicoregister opgesteld. Door deze risico's tijdig in kaart te brengen, kunnen in de realisatieovereenkomst afspraken worden vastgelegd over de wijze waarop met deze risico's wordt omgegaan wanneer die zich voordoen. Verder worden er in de notariële aktes bij grondtransacties kwalitatieve verplichtingen vastgelegd om de continuïteit van de natuur en de verstrekte en te verstrekken middelen te borgen.

Onderdeel van de risico-aanpak is het op basis van de voortgang beoordelen van de afzonderlijke financiële gevolgen van de risico's. Hierbij wordt een aanpak gevolgd waarbij per fase een financiële vertaalslag wordt gemaakt van de risico's (risicopercentage per projectfase). Op basis van deze analyse is gesteld dat het benodigde risicovermogen € 4,6 mln. bedraagt. Er is momenteel een risicobuffer aanwezig van € 4,7 mln. Er is nu geen reden om de risicobuffer aan te passen. Het is nadrukkelijk van belang om de risico's en de financiële consequenties goed in beeld te houden. Het gaat hierbij met name om de risico's/onzekerheden met betrekking tot grond. Omdat het RVB een partij is met grote grondposities ter plaatse van de projecten wordt momenteel gewerkt aan afspraken met het RVB over het zo snel mogelijk beschikbaar krijgen van gronden.

Risicotabel - gehonoreerde projecten

Project	ha	Toewijzing	Intentie-		Realisatie-		
			Vorbereiding	overeenkomst	overeenkomst	Start uitvoering	Gereed
		Risicopercentage:	5%	5%	4%	2%	0%
Oostvaardersplassen (Hollandse Hout)	90	€ 9.437.000					
Oostvaardersplassen (Ibisweg Noord)	36	€ 4.406.500					
Kop van Hosterwold	110	€ 14.990.000					
Eemvallei SBB	60	€ 8.995.000					
A - Voedselbos	20	€ 3.580.000					
B - Speelwildernis	20	€ 3.210.000					
C - Luierpark	sbb	€ -					
D - Kroonbos	sbb	€ -					
Eemvallei Noorderwold SFL	206	€ 31.003.000					
F - Vierkante meter natuur	sfl	€ -					
G - Pioniernatuur Flevoland	sfl	€ -					
H - Vliervelden	sfl	€ -					
NLR	50	€ 2.309.333					
Oostkant Dronten	50	€ 5.400.000					
Schokland	91	€ 8.287.500					
Urkerveld	29	€ 2.201.250					
G38	41	€ 3.729.927					
Swifterpark	24	€ 2.083.582					
Harderbos en Harderbroek	-	€ 100.000					
Pampushout - Gouden Randen	19	€ 2.515.000					
Trekweg	-	€ 850.000					
Totaal	845	€ 103.098.093					

projecten	21	12	3	3	-
oppervlakte	845	572	151	151	0

Benodigd risicovermogen op basis van risico-analyse	4.600.000
Beschikbaar risicovermogen in de buffer	4.700.000
	102%

Natuurcompensatie

Door de realisatie van de Nieuwe Natuur-projecten wordt invulling gegeven aan 365,5 hectare natuurcompensatie, zijnde kiekendieffoerageergebied, bos en moeras. De vraag naar deze natuurcompensatie komt voort uit het mogelijk maken van de Hanzelijn, de verbreding van de A6 in Flevoland en enkele Almeerse bedrijventerreinen.

Met het ontmantelen van Oostvaarderswold is een aantal natuurcompensaties bij Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap belegd.

Met de initiatiefnemers Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap wordt momenteel afgestemd om de compensatieverplichtingen in de projecten 'De Kop van het Horsterwold', 'Eemvallei-Zuid', 'Oostvaardersplassen' en 'Noorderwold' te realiseren. Voor de projecten 'Eemvallei-Zuid', 'Oostvaardersplassen' en 'Noorderwold' is de realisatie van de compensatie geborgd in de intentieovereenkomsten. Deze afspraken worden in een latere realisatieovereenkomst langdurig geborgd. Dit is ook in de realisatieovereenkomst voor het project 'De kop van het Horsterwold' vastgelegd.

Daarmee is de realisatie van 365,5 hectaren kiekendieffoerageergebied, bos en moeras geborgd.

5. Projecten

Urkerveld	26
Nieuwe Natuur bij Schokland.....	29
Ruimte en Lucht voor Natuur	31
Natuur op G38.....	34
Swifterpark	39
Oostvaardersplassen	42
De Eemvallei	44
Voedselbossen.....	49
Speelwildernis.....	52
Luierpark.....	55
Kroonbos	57
Kop van het Horsterwold.....	59
Geitenboerderij met restaurant	61
Noorderwold- Eemvallei.....	64
Vierkante meter natuur	69
Pioniernatuur.....	72
Natuurboerderij Vliervelden.....	75
Harderbos en Harderbroek verbonden.....	77
Gouden Randen langs Pampushout	77

Urkerveld

Indiener

Gemeente Urk

Projectbeschrijving

Kern van het projectvoorstel is de aanleg van een overgangszone tussen het Urkerbos (al bestaand natuurgebied tegen de kern van Urk aan en in beheer bij Stichting Het Flevo-landschap), de dijk met het IJsselmeer en het open agrarisch gebied. Het gaat om natuurontwikkeling op een perceel dat in het bezit is van Rijksvastgoedbedrijf (RVB), waarbij ook aandacht wordt besteed aan cultuurhistorie en recreatie. De gemeente heeft eigen middelen gereserveerd voor de aanleg van een fietspad door het gebied, waardoor er een logische recreatieve lus door het natuurgebied komt die de IJsselmeerdijk en de Westermeerweg verbindt.

Samenvatting project & procesvoortgang

Het projectplan is gebaseerd op overdracht van het projectperceel van RVB naar Stichting Het Flevo-landschap, die het natuurgebied gaat beheren. Het project heeft enige vertraging opgelopen vanwege een proces van ontpachting. In juli 2016 is daarover uitspraak geweest en is de grond vrij van pacht geworden. Omdat daarmee het perceel beschikbaar komt voor het project, is de gemeente Urk na de uitspraak verder gegaan met de planuitwerking. Samen met Stichting Het Flevo-landschap en de provincie is een concept intentieovereenkomst voorbereid, die in het najaar door de betrokken partijen kan worden ondertekend. Besloten is dat naast de gemeente Urk, als initiatiefnemer van het project, ook Stichting Het Flevo-landschap de intentieovereenkomst ondertekent, vanwege de rol als toekomstige beheerder van het gebied.

In de gemeenteraad van Urk is onlangs de visie over de ontwikkeling van het naastgelegen Noorderzand ter sprake geweest. Daarin is breed steun uitgesproken voor de ontwikkeling van het project Urkerveld en is nogmaals de reservering van de middelen voor de ontwikkeling van een fietspad door Urkerveld en Noorderzand bekrachtigd.

Er is nog een aantal onzekerheden waarover na het ondertekenen van de intentieovereenkomst duidelijkheid moet worden verkregen. Het betreft vooral de rollen, kansen en mededinging.

- 1) Het project is ingediend door de gemeente Urk maar bevindt zich op grondgebied van de buurgemeente. Gemeente Noordoostpolder heeft al wel kenbaar gemaakt het plan te steunen, maar in de planuitwerking zal deze gemeente ook zeggenschap moeten krijgen. Dat speelt onder meer een rol bij besluitvorming over de eventuele opsplitsing van de kavel (hoeve versus projectkavel);
- 2) De uiteindelijke eigenaar/beheerder, Stichting Het Flevo-landschap, is formeel geen initiatiefnemer, maar is wel beoogde partij inzake de uitvoering van een deel van het project (beheer en mogelijk ook realisatie). Mag het project in beheer worden gegeven van een andere (voorkeurs)partij dan de initiatiefnemer en wat is er voor nodig om Stichting Het Flevo-landschap in de gewenste positie te brengen?
- 3) Voor de ondertekening van een realisatieovereenkomst in de volgende fase moet de continuïteit van het project geborgd zijn (hoe wordt het beheer na 10 jaar gegarandeerd?);
- 4) De kans op succes van bestemmingswijziging moet helder zijn (bijvoorbeeld door middel van een intentieverklaring van gemeente Noordoostpolder hierover);
- 5) De positie van de hoeve en de financiering van de grondverwerving moet helder zijn.

RVB heeft na de ontpachting en ontruiming van de locatie de hoeve zelf tijdelijk anti-kraak laten bewonen en heeft tevens het beheer van de grond overgenomen. Het is aannemelijk dat RVB deze

situatie niet lang wil handhaven. In het voorjaar van 2017 (april/mei) zal RVB de grond normaliter weer willen verpachten voor minimaal een jaar. Daarom is het zaak om vóór die tijd zicht te hebben op oplossing van bovengenoemde issues, om te voorkomen dat de projectgrond opnieuw verpacht wordt en niet op tijd voor het project beschikbaar is.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd.

Planning

Nu de pacht op de beoogde projectkavel is beëindigd en de kavel kan worden ingezet voor het project, kunnen vervolgspraken over het project worden gemaakt en stappen worden geïnitieerd om de realisatiefase van het project voor te bereiden. Wat er moet gebeuren en wie daarvoor aan de lat staat is vastgelegd in een (concept)intentieovereenkomst, die naar verwachting in de tweede helft van 2016 wordt ondertekend. Het is daarna zaak om voor het voorjaar van 2017 een aantal issues duidelijk te hebben om te voorkomen dat RVB het perceel opnieuw gaat verpachten. Deze ambitieuze planning is noodzakelijk om binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur voor eind 2017 een realisatieovereenkomst te kunnen afsluiten. Het plan gaat uit van realisatie in 2018. Wanneer genoemde planning voor beslechten van de issues en afsluiten van de realisatieovereenkomst wordt gehaald, is realisatie in 2018 mogelijk.

Grond

Het perceel is eigendom van RVB. Aandachtspunt in het grondspoor is de positie van de hoeve, omdat deze geen deel uitmaakt van het projectplan, maar wel op een kavel staat die voor RVB een logische kadastrale eenheid vormt met de projectgrond. Op korte termijn worden hierover gesprekken gestart met RVB en de gemeenten Noordoostpolder en Urk. Voor de uiteindelijke grondverwerving is een marktconforme taxatie een voorwaarde. Aandachtspunt in het proces is de positie van Stichting het Flevo-landschap, omdat deze partij geen indiener is geweest van het project, maar in het voorstel wel als toekomstige beheerder wordt gepresenteerd en daarmee grond in beheer krijgt. Over deze situatie zal binnenkort een mededingingsexpert worden geraadpleegd.

Financiën

Met de intentieovereenkomst krijgen de initiatiefnemers de beschikking over maximaal 5% van de door de provincie toegekende inrichtingskosten voor de uitvoering van voorbereidende werkzaamheden. Punt van aandacht is dat er mogelijk archeologisch en hydrologisch onderzoek moet worden verricht. Het is nog niet duidelijk of de kosten daarvan uit het door programma Nieuwe Natuur toegekende budget voor voorbereidend werk kunnen worden gefinancierd. Een goede begroting van de kosten van het archeologisch en hydrologisch onderzoek is een noodzakelijke eerste stap in de verdere planuitwerking. Binnen de planuitwerking moet eventueel gezocht worden naar aanvullende middelen voor uitvoering van het onderzoek, omdat de resultaten ervan voor de inrichting en het beheer van het gebied van belang zijn.

Voor verwerving, inrichting en beheer van natuur voor 10 jaar zijn middelen gereserveerd uit het programmabudget Nieuwe Natuur. De Raad van gemeente Urk heeft maximaal € 130.000 uit eigen middelen gereserveerd om een fietspad door het projectgebied aan te kunnen leggen.

Om te kunnen bepalen of de business case sluitend (te krijgen) is, moet zicht worden gekregen op de wijze van beheer na het 10^{de} jaar en op de taxatiewaarde van de projectlocatie.

Draagvlak

Binnen de gemeentelijke organisatie en de lokale gemeenschap is het draagvlak voor dit project groot. Aandachtspunt is de communicatie met de omwonenden in het agrarisch gebied en met de gemeente Noordoostpolder. Het project heeft de afgelopen periode - vanwege het juridische proces - stilgelegen en daarom is er ook geen communicatie met de omgeving geweest. Op korte termijn zal, na ondertekening van de intentieovereenkomst en bij de nadere uitwerking van het project, de communicatie door de projectindieners worden opgepakt.

Projectplan & -uitwerking

Zodra de intentieovereenkomst is ondertekend werken gemeente Urk en Stichting Het Flevo-landschap het project op onderdelen uit in de nadere planuitwerking. Deze dient als basis voor het aangaan van de realisatieovereenkomst.

Juridisch

Het project is ingediend door gemeente Urk, maar ligt formeel op grondgebied van de gemeente Noordoostpolder. Op korte termijn worden oriënterende gesprekken georganiseerd door initiatiefnemer over onder meer bestemmingswijziging en over de positie van de hoeve.

Er moet wellicht een kadastrale splitsing tussen de kavel van 28,7 ha en de huiskavel met hoeve worden georganiseerd. Na de ondertekening van de intentieovereenkomst zal, in samenspraak met RVB, het grondspoor worden uitgewerkt. In de periode tot en met april/mei 2017 moet daarover helderheid komen zodat er geen vertraging ontstaat voor de voorbereiding van de realisatieovereenkomst die later in dat jaar moet worden ondertekend. De partijen kennen de planning en zijn er van doordrongen dat binnen een jaar helderheid moet ontstaan over de kans van slagen van het project.

Vergunningen

Nog niet van toepassing. Welke vergunningen in dit natuurproject relevant zijn, wordt pas na de verdere planuitwerking duidelijk.

Verdienmodel t.b.v. beheer na 10 jaar

Het beheer na 10 jaar is, in afwachting van de juridische procedure met de grondgebruiker (pachter), niet verder uitgewerkt. Nu de grond vrij van pacht is, gaat initiatiefnemer hier, in overleg met Stichting Het Flevo-landschap, verder invulling aan geven.

Staatssteun

Staatssteuntoets moet voorafgaand aan de ondertekening van de realisatieovereenkomst worden uitgevoerd.

Ondersteuning

Op korte termijn (na ondertekening van de intentieovereenkomst) krijgt de initiatiefnemer voorbereidingsgeld ter beschikking. Daaruit kan onder meer de nadere uitwerking van het schetsontwerp, de taxatie en (een deel van) het archeologisch en hydrologisch onderzoek worden gefinancierd. De totale behoefte aan ondersteuning wordt geïnventariseerd op basis van de nadere planuitwerking. Dan zal ook duidelijk worden of naar aanvullende financiering moet worden gezocht.

Nieuwe Natuur bij Schokland

Indiener

Gemeente Noordoostpolder

Projectbeschrijving

De gemeente Noordoostpolder (NOP) is de initiatiefnemer van het project Nieuwe Natuur bij Schokland. Zij heeft het plan om in het zuidelijk deel van het Werelderfgoed Schokland een natuurgebied op circa 200 ha te realiseren om bij te dragen aan het veiligstellen van archeologische waarden in de ondergrond. Op de plaats van voormalige rivierduinen wordt het grondwaterpeil verhoogd en ontstaat natte natuur, beleefbaar en ook toegankelijk voor recreanten en toeristen. Ten zuiden van dit gebied blijven landbouw in aangepaste vorm en andere activiteiten bestaan. Het voornemen is dat een nieuw Werelderfgoedcentrum binnen de grenzen van het werelderfgoedgebied gaat fungeren als toegangspoort voor de natuurlijke, landschappelijke, archeologische en historische waarden in het gebied. Op basis van een uitgewerkt projectvoorstel is het project op 17 december 2014 gehonoreerd.

Samenvatting project en procesvoortgang en conclusie

Het project Nieuwe Natuur bij Schokland is onderdeel van een integraal gebiedsproces en verweven met meerdere projectactiviteiten die onder de vlag van het Werelderfgoed Schokland plaatsvinden. Dat vraagt om een integrale aanpak. Het sluitend krijgen van de business case is voor alle betrokken partijen een cruciale randvoorwaarde.

Conform de afspraken in afgesloten intentieovereenkomst hebben de gemeente Noordoostpolder en de provincie (namens de siteholdersgroep) met het Rijk de afgelopen maanden gesprekken gevoerd om aanvullende financiële middelen ter dekking van het behoud van het Werelderfgoed Schokland te verkrijgen. Eerder was reeds een rijksbijdrage van € 2,0 miljoen van het OC&W toegezegd.

Voor het opmaken van een business case van het (integrale) project is binnen de site-holdersgroep Schokland een projectgroep opgericht, die de opdracht heeft om vóór eind 2016 te onderzoeken of en op welke wijze een financieel sluitende business case mogelijk is. Het verkrijgen van een toezegging met betrekking tot aanvullende financiële middelen van het Rijk is onderdeel van het sluitend maken van de business case. Einde 2016 moet hier duidelijkheid over bestaan zodat van daaruit gewerkt kan worden aan de planuitwerking en de realisatieovereenkomst. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan zal moeten worden beoordeeld of het haalbaar is of voor einde 2017 kan worden gekomen tot een realisatieovereenkomst Nieuwe Natuur.

De tussen de provincie en de gemeente Noordoostpolder (NOP) afgesloten intentieovereenkomst expireert medio november 2016. Omdat het zeer onwaarschijnlijk is dat op dat moment de realisatieovereenkomst al getekend kan worden (i.v.m. de planning van de sluitende business case) is het uitgangspunt van beide partijen om de afspraken te verlengen en waar nodig deze te actualiseren.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd.

Planning

In het site-holdersoverleg van juli 2016 is een projectgroep ingesteld, waarin de site-holders ambtelijk vertegenwoordigd zijn. De projectgroep heeft tot doel om samen met de initiatiefnemer een integrale en sluitende business case op te stellen binnen de nu bekende financiële kaders. Deze business case moet in concept eind 2016 gereed zijn. Deze business case vormt ook de basis voor de realisatieovereenkomst tussen gemeente Noordoostpolder en de provincie. Deze moet uiterlijk eind van 2017 ondertekend zijn om binnen de door Provinciale Staten gestelde kaders voor het programma Nieuwe Natuur tot realisatie te kunnen komen.

Grond

Om het integrale project te realiseren is de aankoop van gronden nodig. Deze zijn momenteel in eigendom van RVB en particulieren/ondernemers.

De toegekende bijdrage van de provincie kan de initiatiefnemer aanwenden om de voor natuur benodigde gronden in bezit te krijgen. In de op te stellen business case wordt nadrukkelijk naar dit onderdeel gekeken, met bijzondere aandacht voor de verwervingsstrategie. Het eigendom in het gebied is versnipperd en het is niet uit te sluiten dat er meer gronden verworven moeten worden dan strikt noodzakelijk, omdat de vernattingszone niet gelijk loopt met de eigendomsgrenzen. In het kader van de business case wordt daarom een verwervingsstrategie opgesteld, waarin aandacht wordt besteed aan de aankoop maar ook aan de inzet van het teveel aan aangekochte gronden op zodanige wijze (verkoop, pacht/agrarisch medegebruik) dat de middelen uit het programma Nieuwe Natuur alleen voor het natuurproject worden ingezet.

Financiën

Een sluitende business case is een van de belangrijkste aandachtspunten voor de realisatie van het project. De onlangs ingestelde projectgroep gaat in de tweede helft van 2016 proberen om binnen de huidige financiële kaders de business case sluitend te krijgen.

Draagvlak

Er is in de afgelopen periode inzet gepleegd om de wensen en ideeën van betrokken agrariërs en andere partijen met betrekking tot het projectgebied in beeld te brengen. Dit om uiteindelijk een haalbaar projectplan te kunnen presenteren dat door samenwerking doelmatig is ingericht en dat kan rekenen op draagvlak.

Projectplan en -uitwerking

Het project is een integraal gebiedsproces, waarbij nieuwe natuur, cultuur, archeologie en recreatie elkaar versterken en moeten leiden tot een duurzame business case voor het beheer. De huidige beschikbare financiële kaders hebben effect op het projectplan en -uitwerking. Eind 2016 zal duidelijk worden welke effecten dit zijn en wordt de haalbaarheid van het projectplan definitief vastgesteld. Indien de haalbaarheid is vastgesteld zal het projectplan worden uitgewerkt en voorzien worden van een sluitende business case.

Juridisch

Verwacht wordt dat een planologische wijziging nodig zal zijn. Het bestemmingsplan moet worden aangepast om de natuur te kunnen realiseren.

Vergunningen

Op dit moment zijn benodigde vergunningen nog niet aan de orde.

Verdienmodel van het beheer na 10 jaar

In de business case wordt aangegeven hoe het verdienmodel van het beheer er vanaf het elfde jaar uit komt te zien. De afspraak is dat eind 2016 een financieel sluitende business case wordt opgeleverd, daarin zal dus ook duidelijkheid moeten worden gegeven over het beheer van de natuur na het 10^e jaar.

Staatssteun

Zodra de planuitwerking en financiële onderbouwing beschikbaar zijn wordt, voorafgaand aan het ondertekenen van een realisatieovereenkomst, een staatssteuntoets uitgevoerd. Er mag geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Ondersteuning

Initiatiefnemer zet zijn bij het ondertekenen van de intentieovereenkomst beschikbaar gestelde voorbereidingsgeld in voor ondersteuning door verschillende adviesbureaus (ondersteuning initiatiefnemer, financieel haalbaarheidsonderzoek, opmaken businesscase). De provincie is bestuurlijk vertegenwoordigd in de site-holdersgroep en ambtelijk in de gebiedscommissie en in de genoemde projectgroep voor het opstellen van de business case.

Ruimte en Lucht voor Natuur

Indiener

Nationaal Lucht- en Ruimtevaartcentrum en Vereniging Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

Het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) en Vereniging Natuurmonumenten willen met het project een robuuste schakel tussen Nationaal Park De Weerribben-Wieden en het Voorsterbos/Waterloopbos realiseren. Het belang van NLR is daarbij vooral om grond te verkopen, enerzijds om daarmee financiële middelen te verwerven voor de financiering van nieuwbouw, anderzijds om de beheerkosten te verlagen. Omdat het projectidee deels gehonoreerd is (50 ha i.p.v. de gewenste 151 ha), is NLR aan het onderzoeken hoe ook de overige 101 ha grond kan worden afgestoten. Contacten zijn gelegd met andere potentiële grondgebruikers, waaronder het RDW en er wordt gesproken met huidige gebruikers. Met deze agrariërs, die pachten, wordt gekeken naar opties voor erfpacht of langdurige geliberaliseerde verpachting.

Samenvatting project & procesvoortgang

Bij de uitwerking van het projectvoorstel is duidelijk geworden dat het recht op terugkoop door het Rijk tegen historische kostprijs, destijds toegevoegd aan de grondtransactie van het Rijk naar NLR, een complicerende factor is. RVB heeft daarmee een prioritaire positie bij verkoop van de grond en heeft aangegeven daar ook gebruik van te willen maken. Daarmee komt de business case van NLR onder druk te staan en is NLR genoodzaakt naar alternatieven te zoeken om de renovatie/nieuwbouw van bedrijfsgebouwen te financieren.

De realisatie van het Nieuwe Natuur-project wordt door NLR afhankelijk gesteld van de oplossing voor de overige grond, die het bedrijf bij voorkeur wil afstoten. Er wordt aan verschillende scenario's gewerkt (RDW, langdurige verpachting agrariërs, e.a.), die vooralsnog niet hebben geleid tot een concreet resultaat. Het projectplan voor nieuwe natuur zal door NLR en Natuurmonumenten pas verder kunnen worden uitgewerkt als er perspectief is op opbrengsten uit verkoop of verpachting van de resterende 101 ha grond van NLR. Naar verwachting zal voor einde 2016 een intentieovereenkomst worden gesloten. Daarin wordt de afhankelijkheid van het succes van de verkoop van de overige grond opgenomen.

Gezien de eerder beschreven afhankelijkheid van de grondopbrengsten is er op dit moment enige zorg of het project in 2017 daadwerkelijk tot een realisatieovereenkomst kan komen. De opties worden nog verkend. Zo zoekt RDW vanwege de ontwikkelingen rond de luchthaven in Lelystad naar alternatieve locaties. Daarbij wordt het beschikbare NLR-terrein in Marknesse overwogen. Op dit moment is niet nog duidelijk of en wanneer er een definitieve keuze wordt gemaakt met betrekking tot het te gelde maken van de 101 ha resterende grond.

Scope van het project

De scope van het project is ongewijzigd. Voor NLR is de doorgang van het Nieuwe Natuur-project gekoppeld aan het succes om de overige ongeveer 100 hectare eigen grond ook te kunnen verkopen of anderszins te gelde te kunnen maken.

Planning

Provincie en de initiatiefnemers werken aan een intentieovereenkomst waarin de stappen worden gedefinieerd (proces grondspoor, mogelijke invulling ander deel van de oppervlakte) die nog doorlopen moeten worden (en wie daarvoor verantwoordelijk is) om voor eind 2017 tot een realisatieovereenkomst te kunnen komen. De verwachting is dat deze intentieovereenkomst in het najaar van 2016 ondertekend zal worden.

Grond

De gronden, in eigendom van NLR, kunnen volgens het oorspronkelijk koopcontract uit 1958 niet marktconform worden verkocht. Er ligt een terugkoopoptie op waarbij het RVB tegen historische kostprijs terug mag kopen. RVB heeft duidelijk gemaakt dat, mocht de grond in de verkoop gaan, zij van dat terugkooprecht tegen historische kostprijs gebruik zal maken. Deze houding is van invloed op de business case van het projectplan, omdat bij terugkoop door RVB de business case voor NLR (en dus voor het Nieuwe Natuur-project) niet sluitend is. NLR heeft een marktconforme grondopbrengst nodig om de business case - met daarin verweven hun eigen economische belang om met de opbrengst van de grond een nieuw pand neer te zetten - rond te krijgen.

Verder is er een verkenning gaande op welke wijze de 50 ha grond, waar de nieuwe natuur gerealiseerd moet worden, ter beschikking kan worden gesteld aan Natuurmonumenten, de beoogde beheerder van de nieuwe natuur. Daarbij is overleg met zowel NLR als met RVB van belang.

Financiën

Het NLR ziet de uitvoering van het Nieuwe Natuur-project op de toegewezen 50 ha onlosmakelijk verbonden met het afstoten van ook de andere 101 ha grond die in het ingediende plan zijn benoemd. Uitkomsten van het onderzoek naar mogelijke oplossingen in het grondspoor voor de hectares, waarop geen nieuwe natuur gerealiseerd zal worden, zijn bepalend voor de business case die ten grondslag ligt aan de realisatie van het Nieuwe Natuur-project.

Draagvlak

Een van de bewoners in directe nabijheid van het project verzet zich tegen de plannen. Er is, zowel door de initiatiefnemer als door de provincie, verschillende keren contact met de betrokken persoon geweest. De bezwaren lijken zich te richten op het betreffende project en dan met name op de werkwijze van Natuurmonumenten als natuurbeherende organisatie.

Een groot deel van het grondgebied van NLR wordt momenteel langdurig gepacht door verschillende boeren. Bij een eventuele verkoop van deze grond aan derden is de kans aanwezig dat deze gebruikers daartegen bezwaar gaan maken. Het is aan initiatiefnemers om hierover een zorgvuldig communicatietraject met deze (en eventueel andere) belanghebbenden op te zetten.

Projectplan & -uitwerking

In de intentieovereenkomst worden afspraken gemaakt over het opleveren van een planning m.b.t. het uitvoeren van het voorbereidende werk om voor eind 2017 tot een realisatieovereenkomst te kunnen komen. Een van de onderdelen in deze planning is het maken van een nadere planuitwerking.

Juridisch

Nog niet aan de orde.

Vergunningen

Voor 37 ha van de gehonoreerde 50 ha grond is geen vergunning nodig. Dit deel van het project heeft in het bestemmingsplan van de gemeente Noordoostpolder als bestemming natuur. De andere 13 hectare wordt nu nog agrarisch gebruikt (verpacht aan boeren) en heeft een agrarische bestemming. Deze bestemming zal te zijner tijd aangepast moeten worden naar natuur.

Verdienmodel t.b.v. beheer na 10 jaar

Het verdienmodel moet te zijner tijd in de uitwerking van projectplan aan de orde komen en maakt deel uit van de business case, die sluitend moet zijn om tot realisatie over te kunnen gaan.

Staatssteun

Er moet een staatssteuntoets worden uitgevoerd. Deze kan pas plaatsvinden wanneer het projectplan definitief is. Deze fase is nog niet bereikt.

Ondersteuning

Tot op heden is er geen aparte ondersteuning vanuit het programma Nieuwe Natuur geleverd omdat daar nog geen aanleiding toe was. Wel vindt er via de grondtafel overleg plaats over de mogelijkheden die er zijn om met het RVB tot afspraken te komen. Dit heeft nog niet geleid tot concrete oplossingen.

Oostkant Dronten

Indiener

Gemeente Dronten

Projectbeschrijving

De gemeente Dronten heeft een voorstel ingediend voor de Oostkant Dronten. Dit voorstel omvat het voornemen om via een programmatische aanpak een gebiedsproces op gang te brengen in de randmeerzone van Roggebotzand tot het Spijkbos. Daarbij worden gronden die vrijkomen gebruikt voor natuurontwikkeling, landbouwstructuurversterking (bedrijfsvergroting) en recreatieve ontwikkelingen. Op basis van een procesvoorstel heeft op 17 december 2014 een (gedeeltelijke) toekenning van middelen plaatsgevonden.

Provinciale Staten hebben besloten het oordeel over de projecten Landgoed Wildrijck en Landgoed Vossemeer als onderdeel van het project Oostkant Dronten over te laten aan de gemeente Dronten.

Samenvatting project, procesvoortgang en conclusie

De gemeente Dronten heeft nadrukkelijk gekozen voor een integrale aanpak van alle doelen waarmee het gewenste gebiedsproces op gang kan komen. De eerste fase van "verkavelen voor groei" is begin 2016 van start gegaan. Na deze eerste fase, die met name gericht is op het verkrijgen van inzicht of er voldoende draagvlak en participatie (bij agrariërs) verwacht mag worden, is een "go-no go" -moment voorzien. Bij een positief resultaat zal voorafgaand aan de volgende fase wederom dekking gevonden moeten worden voor de daarop volgende fasen. Bij een negatief resultaat vervalt de integrale aanpak en zal een beperkter proces worden gevolgd. Momenteel is nog onduidelijk wanneer de eerste fase tot een afronding zal komen.

Het effect van deze programmatische aanpak (waarin natuur afhankelijk is gemaakt van het al dan niet doorgaan van het integrale gebiedsproces) is dat er weinig voortgang is geweest met betrekking tot de concretisering van het Nieuwe Natuur-project. Eerst moet duidelijk worden welke ruimte er in het gebied ontstaat voor natuur en andere functies. De bovengenoemde inventarisatie met betrekking tot draagvlak en participatie is daar een eerste stap in.

Wel is met de gemeente afgesproken dat de intentieovereenkomst in oktober 2016 kan worden ondertekend. Hierin is opgenomen dat de gemeente uiterlijk 31 december 2016 met een routekaart en planning zicht geeft op het concretiseren van de natuurprojecten binnen het gebiedsproces voor einde 2017.

Scope van het project

Door de gekozen integrale aanpak is de scope van het project nog niet vastgelegd.

Planning

Afgesproken is dat met de gemeente Dronten een intentieovereenkomst wordt afgesloten in oktober 2016. In de concept-intentieovereenkomst is opgenomen dat de gemeente uiterlijk 31 december 2016 een duidelijke routekaart en planning overlegt die erop gericht is om voor eind 2017 zicht te hebben op de realisatie van de natuurprojecten in het doelgebied. Met de gemeente Dronten is afgesproken dat in het tweede kwartaal van 2017 een realisatieovereenkomst wordt afgesloten en dus duidelijk is waar welke nieuwe natuur gerealiseerd wordt.

Grond

De provincie heeft aan de gemeente Dronten een ruilbedrijf beschikbaar gesteld van 55 ha inclusief erf en opstallen aan de Tarpanweg 6 te Swifterbant (en hieraan de waarde € 4.500.000 toegekend ter dekking van 'grondkosten'). Naast het ruilbedrijf zijn vanuit het programma Nieuwe Natuur ook middelen beschikbaar gesteld voor inrichting en beheer.

Deze toekenning is als input meegenomen in het gestarte integrale gebiedsproces, maar nog niet nader uitgewerkt en gekoppeld aan bepaalde locaties. De gemeente geeft aan in het tweede kwartaal van 2017 een realisatieovereenkomst met de provincie te kunnen afsluiten waarin afspraken worden gemaakt over de concrete realisatie van nieuwe natuur en dus inzet van de ruilboerderij.

Financiën

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan. Voor het afsluiten van de realisatieovereenkomst moet de business case sluitend zijn.

Draagvlak

De gemeente is het gebiedsproces gestart met het in beeld brengen van wensen en belangen van zittende partijen in het gebied. Daarmee wordt getracht draagvlak voor het integrale gebiedsproces te krijgen. Opgemerkt wordt dat hiermee de agrarische belangen op dit moment dominant zijn en dat nog niet gewerkt wordt aan draagvlak voor nieuwe natuur. Onderkend wordt dat de koppeling van doelen een logische aanpak is voor het beoogde plangebied, waarmee draagvlak wordt gerealiseerd voor een gebiedsontwikkeling waar meerdere functies en opgaven worden gecombineerd.

Projectplan en -uitwerking

Het projectvoorstel Oostkant Dronten is vooral een procesvoorstel. Het geeft nog weinig inzicht in de planuitwerking en concrete projecten die leiden tot de realisatie van nieuwe natuur. De programmatische aanpak en de verschillende doelen die daarmee moeten worden gediend leiden ertoe dat er in de eerste fase(n) van het project nog geen specifieke focus op het (deel)doel natuur ligt. Pas na de integrale inventarisatie van belangen en mogelijkheden kan specifiek aan de invulling van bijvoorbeeld het natuurdoel worden gewerkt. Gezien deze programmatische aanpak is het werken aan een concreet projectplan of nadere planuitwerking voor het Nieuwe Natuur-project nog niet aan de orde.

Om tegemoet te komen aan het planningskader van het programma Nieuwe Natuur (medio 2017 zicht op realisatie) is met de gemeente Dronten afgesproken dat in oktober een intentieovereenkomst wordt afgesloten, waarin wordt opgenomen dat de gemeente Dronten uiterlijk 31 december 2016 een duidelijke routekaart en planning overlegt, waarmee medio 2017 zicht kan worden verkregen op concretisering van de natuurprojecten binnen het gebiedsproces.

Juridisch

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan.

Vergunningen

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan.

Verdienmodel van het beheer na 10 jaar

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd, kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan. In een eventuele realisatieovereenkomst met initiatiefnemer worden hierover afspraken gemaakt.

Staatssteun

Doordat de scope van het project nog niet is vastgelegd kunnen hierover nog geen uitspraken worden gedaan. Op het moment dat een realisatieovereenkomst in voorbereiding is, worden staatssteunaspecten getoetst door een extern adviesbureau.

Ondersteuning

De provincie heeft budget beschikbaar gesteld voor expertise om het gebiedsproces op te starten. Dit budget is reeds benut.

Natuur op G38

Indiener

Familie [REDACTED]

Projectbeschrijving

Het project is geheel gehonoreerd. Het melkveebedrijf van [REDACTED] wordt omgevormd tot een natuurboerderij met extensief landbouwkundig medegebruik in een natuurgebied voor akker- en weidevogels. Blaarkoppen, een oud runderras, begrazen het natuurgebied. Met de opbrengsten van de kaas die van de melk van de Blaarkoppen wordt gemaakt, wordt het beheer van het gebied langdurig gefinancierd. Zo kan de nieuwe natuur op lange termijn zonder inmenging van overheden zelfstandig worden beheerd.

Samenvatting project & procesvoortgang

Op 14 juni 2016 is de realisatieovereenkomst tussen provincie en de familie [REDACTED] gesloten. In juli 2016 vonden de definitieve grondtransacties plaats, waarmee de inrichting van start kon.

Het project Natuur op G38 is na het tekenen van de realisatieovereenkomst in de uitvoeringsfase beland. Er zijn op dit moment geen factoren bekend die een risico vormen voor de uitvoering van het project binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd.

Planning

Op 14 juni 2016 is de realisatieovereenkomst tussen de provincie en de familie [REDACTED] gesloten. Hoewel het voorontwerp bestemmingplan in juli 2016 gereed was voor de ter visielegging is er vanwege de zomervakantie voor gekozen om de procedure aan te houden. Op 31 augustus hebben B&W van Lelystad ingestemd met het voorontwerp bestemmingsplan en het ter visie gelegd.

De bestemmingswijziging is niet van invloed op de start omdat de realisatie van het project mogelijk is binnen het huidige bestemmingsplan. In de realisatieovereenkomst is afgesproken om de bestemming voor het gebied te laten wijzigen om de natuurfunctie publiekrechtelijk te borgen. De familie [REDACTED] heeft inmiddels de gronden in bezit en is gestart met de inrichting van de stallen en het beheer.

De familie [REDACTED] geeft aan in april 2017 gereed te zijn met de inrichtingswerkzaamheden, dan kan het gebied worden opengesteld.

Grond

In juli 2016 vond de grondtransactie plaats tussen de provincie en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Daarbij is een kavel van de provincie in Zeewolde geruild met kavel G38 en een deel van G37.

Direct daarna vond de grondtransactie plaats tussen de provincie en de familie [REDACTED]. Gelijktijdig is een kwalitatieve verplichting op de kavels G38 en deels G37 gelegd om het natuurgebied ook privaatrechtelijk te borgen.

Financiën

Het project blijft binnen de financiële kaders zoals besloten in het toewijzingsbesluit. De gelden worden ingezet voor de inrichting en het beheer van het natuurgebied.

Draagvlak

In februari 2016 heeft een buurman tijdens een vergadering van de Commissie Duurzaamheid zijn zorgen geuit. Dit heeft er toe geleid dat in de realisatieovereenkomst is afgesproken dat de familie ████████ zich zal inspannen om een commissie in te stellen die de komende jaren de positieve en negatieve gevolgen van het natuurgebied op de directe omgeving gaat volgen. Daartoe ligt momenteel een voorstel bij de Natuur- en Milieucoöperatie Rivierduingebied. De burens worden gevraagd om in deze commissie zitting te nemen. Daarbij worden in overleg met Waterschap Zuiderzeeland peilbuizen geplaatst om ook het waterpeil te kunnen monitoren. Gedeputeerde Staten hebben geconstateerd dat de familie ████████ er alles aan heeft gedaan om de omgeving in redelijkheid te betrekken en dat daarmee gesproken kan worden van voldoende draagvlak.

Projectplan & -uitwerking

Het projectidee is uitgewerkt in het document "nadere planuitwerking en financiële onderbouwing" dat als basis heeft gediend voor de realisatieovereenkomst. Dit plan is een detaillering van het eerdere globale projectplan, er zijn daarop geen wijzigingen doorgevoerd. Met betrekking tot de uitwerking van het plan zijn er momenteel geen knelpunten bekend.

Juridisch

De inrichtingswerkzaamheden passen binnen het vigerend bestemmingsplan. Omdat de bestemming daarin agrarisch is en het natuurgebied ook planologisch moet worden geborgd, is een bestemmingsplanwijziging in procedure. Om belanghebbenden de mogelijkheid te bieden om het concept bestemmingsplan tot zich te nemen heeft de familie ████████ er, in overleg met de gemeente Lelystad, voor gekozen om deze procedure te starten na de zomervakantie. Het voorontwerp bestemmingsplan ligt sinds 26 september ter visie. Omdat het huidige bestemmingsplan de inrichtingswerkzaamheden al toestaat, is het al dan niet wijzigen van de bestemming niet van invloed op de realisatie van het plan.

Vergunningen

Alle benodigde vergunningen zijn verleend met uitzondering van de ontgrondingsvergunning. Deze is in augustus 2016 aangevraagd. Gelet op de uitspraken van de inspreker tijdens de vergadering van de Commissie Duurzaamheid is het denkbaar dat er een bezwaar wordt ingediend. Een bezwaarprocedure kan remmend werken voor het aanbrengen van de hoogwatersloten die nodig zijn om eventuele nadelige gevolgen voor de betreffende buurman te voorkomen. Gelet op het doel van de hoogwatersloten wordt verwacht dat een bezwarenprocedure er niet toe zal leiden dat zij niet kunnen worden aangelegd.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Met de opbrengsten van de kaas die van de melk van de Blaarkoppen wordt gemaakt, wordt het beheer van het gebied langdurig gefinancierd.

Staatssteun

Een staatssteuntoets heeft plaatsgevonden. Geconcludeerd is dat er sprake is van geoorloofde staatssteun. Volledigheidshalve is de heer ████████ aangewezen als Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB).

Ondersteuning

De familie ████████ heeft evenals andere particuliere initiatieven gebruikgemaakt van een door de provincie onder voorwaarden beschikbaar gesteld budget voor de nadere planuitwerking. Dit budget

is inmiddels besteed aan de (onderzoeken ten behoeve van de onderbouwing van) vergunningaanvragen en het opstellen van het bestemmingsplan

Swifterpark

Indiener

Familie [REDACTED]

Projectbeschrijving

De beoogde locatie voor het Swifterpark is gelegen nabij de Biddingweg 13 te Swifterbant, woonadres van de initiatiefnemers, de heer en mevrouw [REDACTED]. Het project gaat uit van het omvormen van een voormalig gronddepot naar een toegankelijk en divers natuurgebied met een grote diversiteit aan plantensoorten. Het park wordt toegankelijk voor recreanten. Een beheerschuur gaat dienst doen als stalling voor het vee dat het park gaat begrazen en wordt eveneens gebruikt als educatieruimte. Provincie Flevoland en initiatiefnemer hebben op 1 oktober 2015 een intentieovereenkomst gesloten waarin afspraken over de uitwerking van het project zijn opgenomen.

Samenvatting project, procesvoortgang en conclusie

In opdracht van initiatiefnemer en provincie is een onafhankelijke taxatie uitgevoerd om de maximale compensatie voor de waardevermindering (verschil huidige waarde en de nieuwe natuurwaarde) van de projectgrondvast te stellen.

Op basis hiervan wordt op dit moment het business model voor het particulier realiseren en beheren van 23,05 ha Swifterpark geoptimaliseerd. De verwachting is dat deze in de herfst van 2016 gereed komt.

Verder is er in het eerste half jaar van 2016 veel inzet gepleegd om de zorgen en bezwaren van omwonenden -voor zover inhoudelijk van aard- van een antwoord te voorzien. Naast het uitvoeren van een onafhankelijke taxatie als onderbouwing voor de afwaardering is daarbij aanvullend onderzoek gedaan naar de mogelijke veterinaire risico's die als gevolg van de komst van het Swifterpark zouden kunnen ontstaan op de omliggende bedrijven. Uit de beschikbare onderzoeken was eerder reeds door externe bureaus geconcludeerd dat het niet aannemelijk is dat door de komst van Swifterpark een wezenlijke toename van het risico op dierziekten ontstaat bij de omliggende bedrijven. Een in opdracht van de provincie uitgevoerde second-opinion heeft deze conclusie recent bevestigd.

Ondanks het feit dat de inhoudelijke bezwaren van omwonenden daarmee adequaat zijn onderzocht blijft het draagvlak voor het project Swifterpark broos. Het zorgvuldig omgaan met de tegenstand in de omgeving is ook in de fase van planrealisatie geboden.

Verwacht wordt dat in de tweede helft van 2016 voor dit project een realisatieovereenkomst kan worden gesloten.

Scope van het project

Uit de nadere planuitwerking met business case kan blijken dat de scope van het project enigszins wijzigt. Wegens de gedeeltelijke toekenning van het gevraagde inrichtingsbudget wordt het doortrekken van het fietspad richting Dronten niet meer in de planuitwerking betrokken. Met de realisatie van wandelpaden blijft het gebied wel toegankelijk en beleefbaar.

Planning

De planning om de realisatieovereenkomst in februari 2016 te ondertekenen is niet gehaald. Er was extra tijd nodig om de zorgen van direct omwonenden weg te nemen. Hiervoor zijn onder meer additionele onderzoeken naar de risico's op insleep van vogelgriep en andere dierziekten uitgevoerd. Ook heeft het uitvoeren van een definitieve onafhankelijke taxatie om de definitieve afwaardering van de gronden te kunnen vaststellen meer tijd in beslag genomen dan was voorzien.

De verwachting is dat in de herfst van 2016 alle afspraken uit de intentieovereenkomst zijn uitgevoerd en dat de benodigde informatie beschikbaar is om de business case definitief te maken.

Grond

De gronden zijn in eigendom van de initiatiefnemers. Met het toekenningsbesluit Nieuwe Natuur van december 2014 is er voor het project Swifterpark een maximaal bedrag voor compensatie van

de waardevermindering naar de natuurbestemming toegewezen. Initiatiefnemer en provincie hebben recent een onafhankelijke taxatie laten uitvoeren waarbij twee taxateurs op peildatum 1 juli 2016 een taxatie hebben verricht van de huidige waarde (voor de realisatie van het plan) en de natuurwaarde (na de realisatie van het plan). De uitkomst van deze onafhankelijke taxatie zal de basis vormen voor de vast te stellen vergoeding voor de afwaardering die in de realisatieovereenkomst zal worden opgenomen.

Financiën

Op basis van de uitkomsten van de taxatie is het de verwachting dat het project kan worden uitgevoerd binnen de financiële kaders zoals vastgelegd in het toewijzingsbesluit.

Draagvlak

De zorg voor voldoende draagvlak voor het initiatief is primair een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers. De provincie ondersteunt de initiatiefnemers daarbij indien nodig. Een belangrijke kanttekening bij het verkrijgen en behouden van draagvlak voor het project Swifterpark is dat een aantal direct omwonenden vanaf de start van het initiatief aangegeven heeft op een aantal punten weerstand te hebben tegen het plan. Die bezwaren hadden betrekking op de besluitvorming door de provincie (de hoogte van de compensatie door de waardevermindering van de gronden, het handhaven van de agrarische functie op het bouwperceel Biddingweg 13) en de wijze waarop over de voortgang van het project wordt gecommuniceerd (voortgangsrapportage).

De provincie heeft daarom per brief reacties gegeven aan de omwonenden op deze zorgpunten. Een afschrift van deze brieven is in de afgelopen periode aan Provinciale Staten gezonden.

Kernpunt van de inhoudelijke zorgen van omwonenden vormen de mogelijke veterinaire risico's van realisatie van het project voor de omliggendebedrijven. Ook de provincie hecht zeer aan een objectief onderzoek naar de mogelijke risico's ten aanzien van diverse soorten dierziekten. Daarom hebben twee verschillende bureaus zich gebogen over dit onderwerp en de casus vanuit dit risico belicht. Zij komen tot de conclusie dat het Swifterpark geen significante vergroting van de risico's op insleep van vogelgriep, MKZ en andere dierziekten met zich meebrengt. Naar aanleiding hiervan hebben de direct omwonenden vraagtekens gezet bij de conclusies en een aantal aanvullende vragen gesteld.

Naar aanleiding daarvan heeft de provincie, in overleg met de initiatiefnemer van Swifterpark, besloten om een second opinion op de uitgevoerde onderzoeken uit te voeren en daarbij de zorgpunten van omwonenden nadrukkelijk te betrekken. Recent is deze second opinion beschikbaar gekomen. De eerdere bevindingen uit de onderzoeken worden in de second opinion bevestigd. Dat betekent dat niet aannemelijk is dat door de komst van Swifterpark een wezenlijke toename van het risico op dierziekten ontstaat bij de omliggende bedrijven.

Ondanks het feit dat de inhoudelijke bezwaren van omwonenden daarmee adequaat zijn onderzocht blijft het draagvlak voor het project Swifterpark broos. Dit dwingt tot extra alertheid en zorgvuldigheid bij het verdere proces van planrealisatie door de initiatiefnemers.

Projectplan en -uitwerking

Op basis van de (uitkomsten van de) afspraken in de intentieovereenkomst is een business case opgesteld. Deze business case is in concept gereed en gaat uit van enkele aanpassingen ten opzichte van het oorspronkelijke projectplan. Wegens de gedeeltelijke toekenning van het gevraagde inrichtingsbudget is het doortrekken van het fietspad richting Dronten niet meer aan de orde. Ten behoeve van het beheer en educatie zal een nieuwe beheerschuur worden gerealiseerd. Via een kwalitatieve verplichting die wordt vastgelegd bij een notaris, wordt geborgd dat de beheerschuur enkel ten dienste staat aan de natuur (educatie en stalling blaarkoppen). Naast de verplichting om de beheerschuur alleen voor natuurdoeleinden te gebruiken wordt ook vastgelegd dat de beheerschuur niet zonder instemming van de provincie mag worden verkocht.

Juridisch

In de realisatieovereenkomst wordt opgenomen dat initiatiefnemers de gemeente Dronten zal verzoeken om een planologische wijziging door te voeren waarbij expliciet het gebruik ten behoeve van natuurdoeleinden wordt toegestaan. Het is op dit moment nog niet duidelijk op welke wijze die planologische wijziging vorm zal krijgen. Verwacht wordt dat het hier gaat om een (gedeeltelijke) herziening van het bestemmingsplan. De gemeente Dronten heeft als bevoegd gezag begin 2016 een

positieve grondhouding aangenomen in de vorm van een schriftelijk principebesluit op 26 januari 2016.

Vergunningen

Na het afsluiten van de realisatieovereenkomst en de planologische wijziging zal naast een (gedeeltelijke) herziening van het bestemmingsplan eveneens een ontgrondingsvergunning (voor het ontgraven van een waterpartij) en een bouwvergunning (beheerschuur en recreatieve voorzieningen) worden aangevraagd door de initiatiefnemers bij de gemeente Dronten.

Verdienmodel van het beheer na 10 jaar en instandhouding

In de afgelopen periode is inzet gepleegd op het uitwerken van het plan en het vormgeven van de business case. Dit proces bevindt zich in de laatste fase. De initiatiefnemer werkt momenteel nog aan het doorrekenen van het verdienmodel om na 10 jaar het beheer zelfstandig te kunnen bekostigen. Om de nieuw gerealiseerde natuur langdurig te borgen wordt een kwalitatieve verplichting opgesteld. Dat is een overeenkomst tussen initiatiefnemer en provincie, die wordt vastgelegd bij een notaris. De kwalitatieve verplichting wordt bij de realisatieovereenkomst gevoegd. De initiatiefnemer verplicht zich daarmee om de nieuwe natuur gedurende tenminste 20 jaren te behouden en te beheren. De initiatiefnemer heeft aangegeven de business case met daarin het verdienmodel in de herfst van 2016 gereed te hebben.

Staatssteun

Als de business case in concept klaar is, zal een staatsteuntoets worden gedaan.

Ondersteuning

De familie [REDACTED] heeft evenals andere particuliere initiatieven gebruikgemaakt van een door de provincie onder voorwaarden beschikbaar gestelde ondersteuning voor de nadere planuitwerking. Het budget is ingezet voor de nadere planuitwerking, het opstellen van de businesscase, aanvullend onderzoek naar de veterinaire risico's.

Oostvaardersplassen

Indiener
Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Het project is grotendeels gehonoreerd.

Met dit project gaat Staatsbosbeheer de randen van het natuurgebied Oostvaardersplassen verder ontwikkelen en toegankelijk maken voor recreanten. Om de randen langs het natuurgebied open te stellen, gaat Staatsbosbeheer "vensters" realiseren waardoor recreanten de mogelijkheid hebben om van buitenaf de natuur te bewonderen terwijl de natuur in het gebied beschermd blijft. In dit project is sprake van drie deelgebieden, namelijk "Trekweg", "Ibisweg Noord" en "Hollandse Hout".

Samenvatting project & procesvoortgang

Voor het project Oostvaardersplassen is in september 2016 een intentieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en de provincie Flevoland ondertekend.

Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) is door de provincie verzocht om medewerking te verlenen aan het beschikbaar krijgen van de benodigde gronden voor het projectonderdeel Hollandse Hout.

Momenteel beraadt RVB zich over dit verzoek.

Staatsbosbeheer realiseert in het project de compensatie van kiekendiefferagegebied ten behoeve van diverse bestemmingsplannen van de gemeente Almere. De exacte locatie wordt nader bepaald in de planuitwerking. Daarnaast zijn gesprekken gestart om de mitigerende maatregelen van maximaal 3,5 ha kiekendiefferagegebied, voortkomend uit de aanleg van de verbindingsweg en halve aansluiting op de A6 in het project onder te brengen.

De planning om in 2017 de realisatieovereenkomst te ondertekenen en te starten met de realisatie van de deelprojecten wordt door beiden partijen haalbaar geacht. Er bestaan momenteel geen specifieke knelpunten.

Mogelijke risico's die de realisatie van de deelgebieden beïnvloeden zijn de bestemmingsplanwijziging voor de deelprojecten Ibisweg-Noord en Hollandse Hout en de grondonderhandelingen voor het deelproject Hollands Hout. Deze risico's zijn beheersbaar door een zorgvuldige voorbereiding en afstemming met partijen.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd.

Planning

De intentieovereenkomst is in september 2016 ondertekend waarna Staatsbosbeheer de nadere planuitwerking start. Verwacht wordt dat de realisatieovereenkomst voor de zomer van 2017 ondertekend wordt, zodat in het najaar van 2017 in ieder geval gestart kan worden met de uitvoering van de deelprojecten Ibisweg-Noord en Trekweg, omdat daar de benodigde gronden reeds voorhanden zijn.

Grond

De gronden langs de Ibisweg-Noord worden na het ondertekenen van de realisatieovereenkomst in eigendom overgedragen van de provincie aan Staatsbosbeheer. De percelen langs de Trekweg zijn reeds in eigendom van Staatsbosbeheer. De percelen voor het projectonderdeel Hollandse Hout zijn van RVB en worden in de koepelafpraak met RVB betrokken. In dit projectonderdeel is uitgegaan van 90 ha. Op dezelfde kavels is ongeveer een halve hectare nodig voor de aanleg van de verbindingsweg en halve aansluiting op de A6. Uit de nadere planuitwerking moet blijken of dit van invloed is op het projectonderdeel Hollandse Hout.

Buiten het programma om zijn gesprekken gestart over de mitigatie van maximaal 3,5 ha kiekendiefferagegebied ten behoeve van de aanleg van de verbindingsweg en halve aansluiting op de A6. In de intentieovereenkomst is hiertoe een afspraak gemaakt.

Financiën

In de planuitwerking komt een actuele nadere onderbouwing van de benodigde financiën. Als Staatsbosbeheer de mitigatie van maximaal 3,5 ha kiekendieffoerageergebied op zich neemt dan kan dit gezien worden als haar extra bijdrage in het projectonderdeel.

Draagvlak

In de intentieovereenkomst is afgesproken dat Staatsbosbeheer zich inspant om de omgeving bij het project te betrekken (middels onder meer het informeren van de omgeving, het ophalen van opvattingen en bezwaren uit de omgeving en het afwegen van die opvattingen en bezwaren in het kader van de planuitwerking) om daarmee, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, maatschappelijk draagvlak te verkrijgen.

Daarnaast onderhoudt Staatsbosbeheer contacten met relevante stakeholders in het gebied zoals de Vogel- en Natuurwacht Flevoland.

Projectplan & -uitwerking

Staatsbosbeheer werkt het project op onderdelen uit in de nadere planuitwerking. Deze dient als basis voor het aangaan van de realisatieovereenkomst.

Juridisch

Bezien moet worden of de bestemmingsplannen voor de deelprojecten Ibisweg en Hollandse Hout moeten worden aangepast. Hiertoe start Staatsbosbeheer na ondertekening van de realisatieovereenkomst een procedure.

Staatsbosbeheer compenseert conform afspraak met de provincie in het project Oostvaardersplassen 115ha kiekendieffoerageergebied, die is gekoppeld aan diverse bestemmingsplannen van de gemeente Almere. Daarnaast worden gesprekken gevoerd over de noodzakelijke mitigatie van maximaal 3,5 ha foerageergebied voor Blauwe Kiekendieven, die voortkomt uit het project "aanleg van de verbindingsweg en halve aansluiting op de A6". Deze opgave is in de intentieovereenkomst opgenomen, wordt in de nadere planuitwerking uitgewerkt en vastgelegd in een separate realisatieovereenkomst.

Vergunningen

Nog niet van toepassing.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Staatsbosbeheer zal in de nadere planuitwerking aangeven hoe het beheer na 10 jaar wordt gefinancierd. Uitgangspunt is dat het beheer van het te compenseren en mitigeren kiekendieffoerageergebied met de beheervergoeding eeuwigdurend is afgekocht.

Staatssteun

Voordat een realisatieovereenkomst met Staatsbosbeheer wordt getekend, wordt een staatssteunanalyse uitgevoerd. Voor het project mag geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Ondersteuning

Als bijdrage in de voorbereidingskosten wordt middels de intentieovereenkomst onder voorwaarden een maximale bijdrage van 5% van de inrichtingskosten per deelproject beschikbaar gesteld. Op dit moment beraadt Staatsbosbeheer zich nog over de inzet van deze budgetten. Verwacht wordt dat de bijdrage ingezet wordt voor een projectleider en planologische procedure.

De Eemvallei

Indiener
Staatsbosbeheer

Gekoppeld
Voedselbossen,
Speelwildernis
(en voorheen ook Luierpark, Kroonbos)

Projectbeschrijving

Staatsbosbeheer gaat een landschappelijke structuur aanleggen in Almere Oosterwold waarmee de voormalige rivierloop van de Eem weer zichtbaar en beleefbaar wordt in het landschap. De structuur komt als het ware als een ketting in een verwevingsgebied te liggen. Doordat landbouw, natuur en bebouwing elkaar afwisselen, ontstaat een aantrekkelijk landschap dat initiatiefnemers voor rode functies verleidt om daarin of daarbij te gaan bouwen. Het project is geheel gehonoreerd. Het gebied heeft landschappelijke samenhang met het project Noorderwold-Eemvallei, ingediend door Stichting Het Flevo-landschap en BV ERF.

Samenvatting project & procesvoortgang

In het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 is vastgelegd dat de projecten "Voedselbossen" en "Speelwildernis" (in een kleinere variant) worden gekoppeld aan De Eemvallei. Ook is toen besloten dat "Luierpark" en "Kroonbos" als kralen aan de ketting in het gebied geïntegreerd moeten worden. In februari 2016 hebben Provinciale Staten echter ingestemd met realisatie van Luierpark en Kroonbos op andere plekken, te weten het Oostrandpark in Almere en de Kop van het Horsterwold bij Zeewolde.

In de afgelopen periode hebben de projectindieners van Voedselbossen, Speelwildernis en De Eemvallei samengewerkt aan een nadere planuitwerking, waarbij ze ook het gesprek zijn gegaan met de betrokkenen in het gebied. Aanvullend wordt daarbij in overleg met de initiatiefnemer onderzocht of het initiatief Vliervelden, dat oorspronkelijk aan Noorderwold-Eemvallei is gekoppeld, eventueel in De Eemvallei een plek kan krijgen.

Op 12 juli 2016 is met de ondertekening van een intentieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en provincie een belangrijkste stap gezet voor De Eemvallei. Parallel daaraan zijn ook intentieovereenkomsten gesloten met de Stichting Voedselbosbouw Nederland (project Voedselbossen) en Stichting de Speelwildernis-Buitenspeelplaats (project Speelwildernis). Het ondertekenen van deze intentieovereenkomsten was mogelijk omdat begin juli tussen het programma Nieuwe Natuur en Oosterwold overeenstemming is bereikt over de inpassing van de Nieuwe Natuur-projecten binnen de specifieke uitgangspunten en spelregels van Oosterwold. Om de Nieuwe Natuur-projecten in het Oosterwold te laten landen is er begin 2016 een samenwerkingstraject opgestart tussen provincie, gemeenten Almere en Zeewolde, Rijksvastgoedbedrijf (RVB), Stichting Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer. De opgave was daarbij om te zoeken naar oplossingen voor de inpassing van de Nieuwe Natuur-projecten binnen Oosterwold op zodanige wijze dat dit past binnen de - soms conflicterende - uitgangspunten van de ontwikkelconcepten van Oosterwold en het programma Nieuwe Natuur. Door de constructieve opstelling van betrokken partijen heeft dat begin juli 2016 geresulteerd in een pakket aan afspraken die de inpassing van de Nieuwe Natuur-projecten mogelijk moet maken. Ten aanzien van het project De Eemvallei van Staatsbosbeheer zijn daarbij de volgende afspraken gemaakt:

- Er wordt ten behoeve van het project De Eemvallei en de kralen daarbinnen een reservering van 102 ha landschapskavels gedaan (het betreft de totale kern van de Eemvallei ten zuiden van de Vogelweg (150 meter brede zone) en delen van de flank van de Eemvallei).
- Van deze 102 ha wordt voor het gebied binnen de A27 (eerste fase) voor 44,5 ha die reservering ook planologisch vastgelegd (juiste plek) en zijn er voor die 44,5 ha met RVB en de gebiedsregisseur concrete afspraken gemaakt over de inbreng van de RVB-gronden, waardoor de gronden op korte termijn beschikbaar kunnen komen.
- Door het programma Nieuwe Natuur is met Oosterwold verder afgesproken dat

Staatsbosbeheer afstand kan doen van het roodrecht op de kavels. Deze zullen door de gebiedsregisseur apart op de markt worden gezet. De meerwaarde van het roodrecht zal – na afdracht van de exploitatiebijdrage voor Oosterwold – kunnen worden ingezet als multiplier in de Nieuwe Natuur-projecten in De Eemvallei.

Door de afspraken met RVB en de gebiedsregisseur over de grondprijs voor de eerste 44,5 ha ontstaat een multiplier die (deels) zal worden ingezet voor de reservering en aankoop van nog eens aanvullend 6 tot 7 ha binnen de A27. Doel van deze uitbreiding is om een verweving van De Eemvallei met het initiatief Vliervelden mogelijk te maken. Nu er intentieovereenkomsten gesloten zijn, er goede afspraken met Oosterwold zijn gemaakt en er zekerheid is over het beschikbaar krijgen van de gronden, kan voor het gebied binnen de A27 naar verwachting snel een nadere planuitwerking plaatsvinden voor de eerste fase van De Eemvallei (44,5 ha tot max 51 ha). De verwachting is dat voor dit deel uiterlijk in de eerste helft van 2017 een realisatieovereenkomst kan worden afgesloten.

Voor het gebied buiten de A27 (tweede fase) is nog een aantal vervolgstappen noodzakelijk voordat tot planuitwerking kan worden overgegaan. Belangrijk punt daarbij is dat de nadere invulling van deze fase sterk wordt beïnvloed door de complexe eigendomssituatie buiten de A27 (onder de Vogelweg). Nu er goede afspraken met Oosterwold liggen is het van belang om ook de belangen van huidige grondeigenaren en gebruikers/pachters te betrekken bij de verdere planuitwerking. Daartoe zal in het najaar van 2016 vanuit het programma Nieuwe Natuur (in samenwerking met RVB, Staatsbosbeheer, Stichting Het Flevo-landschap, LTO en Oosterwold) een verkenning worden uitgevoerd naar de samenwerkingsmogelijkheden met deze eigenaren/gebruikers. Van daaruit zullen nadere keuzes moeten worden gemaakt ten aanzien van de planuitwerking en de ontwikkelstrategie. Ook het provinciaal omgevingsbeleid, dat alleen voor het gebied binnen de A27 afwijkingen toestaat, kan belemmerend werken voor de verdere planontwikkeling buiten de A27. Op basis van de afgesproken evaluatie van de eerste fase Oosterwold (einde 2016) wordt bezien welke aanpassingen/afwijkingen van het provinciaal omgevingsbeleid nodig zijn om de Eemvallei ook buiten de A27 mogelijk te maken.

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de samenwerking tussen de partijen in de Eemvallei goed verloopt. De drie projecteigenaren hebben er voor gekozen om Vliervelden te betrekken en hun projecten zo veel mogelijk te combineren en integraal uit te werken en te realiseren. Naar verwachting kan in de eerste helft van 2017 een realisatieovereenkomst gesloten worden. Het grootste risico voor de daadwerkelijke realisatie van het geïntegreerde project De Eemvallei zit in de fasering van Oosterwold, de daarbij behorende inpassing in ruimtelijke plannen en het beschikbaar krijgen van gronden zoals besloten in het voorstel van Provinciale Staten. Door zorgvuldige voorbereiding, afstemming met diverse partijen en begeleiding van het project worden deze risico's zo veel mogelijk beperkt.

Scope van het project

De scope van (de ketting van) het project De Eemvallei is niet veranderd. Wel is duidelijk geworden dat door het gefaseerd beschikbaar komen van benodigde kavels ook een fasering gaat plaatsvinden in de realisatie van De Eemvallei en dus ook van Voedselbossen en Speelwildernis. Momenteel is de eerste fase voorzien op de kavels binnen de A27 omdat daar sprake is van kortlopende pachtcontracten.

Met betrekking tot de kralen is er wel sprake van verschuivingen: voor de kralen Kroonbos en Luierpark is een locatie buiten De Eemvallei gevonden. Het project Natuurhoeve Vliervelden, in het PS-besluit gekoppeld aan Noorderwold-Eemvallei, wordt op verzoek van initiatiefnemer, Stichting Het Flevo-landschap, Staatsbosbeheer en de provincie in de nadere planuitwerking van De Eemvallei meegenomen. Dit heeft onder meer te maken met de aanschaf door de initiatiefnemer van een landbouwkavel tegen het plangebied van De Eemvallei aan.

Planning

Met zowel Staatsbosbeheer als Stichting de Speelwildernis-Buitenspeelplaats en Stichting Voedselbosbouw Nederland heeft de provincie een intentieovereenkomst afgesloten. De partijen werken aan een eigen samenwerkingsovereenkomst. Op 30 juni 2016 is tussen Staatsbosbeheer, mede namens de projecten Voedselbossen en Speelwildernis en Oosterwold een intentieovereenkomst afgesloten ter voorbereiding op het verwerven van kavels in de eerste fase.

Duidelijk is geworden dat daar 44,5 ha van de ca 100 ha beschikbaar is in de vorm van landschapskavels. Aanvullend is nog eens 6 ha gevonden om mogelijk Vliervelden te faciliteren. Voorgaande impliceert dat een groot deel buiten de eerste fase zal moeten worden gerealiseerd. Daartoe dient bezien te worden welke aanpassingen of afwijkingen van het huidige planologisch kader nodig zijn om de Eemvallei ook buiten de A27 mogelijk te maken. In de tweede helft van 2016 wordt nader bestudeerd op welke wijze de kavels daadwerkelijk verkregen kunnen worden en wordt de nadere planuitwerking opgesteld.

Verwacht wordt dat de nadere planuitwerking in april 2017 gereed is, waarna een realisatieovereenkomst kan worden aangegaan.

Grond

Voor de eerste fase binnen de A27 (44,5 ha) zijn inmiddels met Oosterwold en RVB afspraken gemaakt over de reservering van kavels en het beschikbaar krijgen van de gronden. De verwachting is dat op korte termijn ook over een aanvullende 6 ha afspraken kunnen worden gemaakt om mogelijk Vliervelden te faciliteren.

Voor het gebied buiten de A27 is de eigendomssituatie complex.

Nu er goede afspraken met Oosterwold liggen, is het van belang om ook de belangen van huidige grondeigenaren en gebruikers/pachters te betrekken bij de verdere planuitwerking. Daartoe zal in het najaar van 2016 vanuit het programma Nieuwe Natuur een verkenning worden uitgevoerd naar de samenwerkingsmogelijkheden met deze grondeigenaren/-gebruikers. Van daaruit zullen nadere keuzes moeten worden gemaakt ten aanzien van de planuitwerking en de ontwikkelstrategie. Doel van deze verkenning is om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de belangen van nieuwe natuur en die van Oosterwold te verbinden met die van de belangen van de zittende gebruikers/eigenaren. Dwingende onteigening of ontpachting is daarbij niet aan de orde. De verkenning wordt in samenwerking met LTO, RVB, Oosterwold en de initiatiefnemers uit het programma Nieuwe Natuur uitgevoerd.

Uit de verkennende activiteiten (verkenner in het gebied, gesprekken met initiatiefnemers natuurprojecten en contacten met LTO) zal in de komende periode moeten blijken of en zo ja op welke locaties buiten de A27 de grond voor de realisatie van De Eemvallei beschikbaar kan komen.

Naast de mogelijkheid om natuur op de kavels te realiseren ligt op de gronden van Oosterwold ook een bouwrecht. Vanwege deze verdeling worden tussen de grondtafel van het programma Nieuwe Natuur en Oosterwold nadere afspraken gemaakt over het verzilveren van dit bouwrecht zonder dat de risico's van dit bouwrecht terecht komen bij de initiatiefnemers van het programma Nieuwe Natuur. Verwacht wordt dat de mogelijke opbrengsten hiervan kunnen worden ingezet ten gunste van de natuurprojecten; de zogenaamde multiplier. De inzet van de multiplier wordt meegenomen in de nadere planuitwerking. Uitgangspunt daarbij is om in ieder geval een deel hiervan in te zetten voor de verwerving van ca 6 ha landschapskavels voor Vliervelden.

Staatsbosbeheer zal met Stichting Voedselbosbouw Nederland en Stichting de Speelwildernis-Buitenspeelplaats (en mogelijk Vliervelden) marktconforme afspraken maken over het gebruik van de ondergrond voor beide projecten.

Financiën

In het besluit van Provinciale Staten is voor het project De Eemvallei een budget voor de inrichting van 60 ha toegewezen en voor de projecten Voedselbossen en Speelwildernis elk budget voor 20 ha. Daarmee is voor het geheel aan projecten in De Eemvallei budget voor de inrichting van 100 ha toegewezen. Bij dit budget is uitgegaan van een multiplier. Aan de hand van de nadere planuitwerking moet blijken hoe groot de multiplier is.

In de intentieovereenkomst tussen de provincie en Staatsbosbeheer is opgenomen dat zij samen met Stichting Speelwildernis-Buitenspeelplaats en Stichting Voedselbosbouw Nederland **komt tot een gezamenlijk voorstel voor de inzet van de multiplier**. Een deel zal worden ingezet voor de reservering en aankoop van de aanvullende 6 tot 7 ha grond binnen de A27, waarmee de verweving van De Eemvallei met het initiatief Vliervelden mogelijk wordt.

Draagvlak

In het Bestuurlijk Overleg Oosterwold is afgesproken dat een verkenner wordt aangesteld die de wensen en ideeën van de betrokkenen (waaronder zittende gebruikers van de grond) in het gebied De Eemvallei (en Noorderwold-Eemvallei) gaat ophalen. De opbrengst zal mede bepalend zijn voor de feitelijke invulling en definitieve locatie van fase 2 van het project. Daarnaast vindt overleg

plaats met andere initiatiefnemers in de directe omgeving. Hierdoor wordt ook ingegaan op de zorg over de beperkte betrokkenheid bij het proces van en communicatie door Staatsbosbeheer die zittende agrariërs hebben geuit.

Er zijn op dit moment geen signalen dat draagvlak voor dit project aandachtspunten oplevert; door de inzet van de verkenners en door LTO goed te betrekken worden de belangen van de stakeholders in het gebied geïnventariseerd en kunnen deze worden meegenomen in de nadere planuitwerking. Omdat de opzet bij de grondstrategie in het gebied is om grondverwerving op vrijwillige basis te laten plaatsvinden, wordt vooralsnog geen grote weerstand uit het gebied verwacht. De verkennende activiteiten moeten uitwijzen of voldoende grondbezitters mee willen werken aan het beschikbaar stellen van grond om het plan te realiseren.

Projectplan & -uitwerking

Momenteel werken Staatsbosbeheer, Stichting Voedselbosbouw Nederland en Stichting Speelwildernis-Buitenspeelplaats aan een gezamenlijke planuitwerking en nadere invulling van de projectfasering.

Vanwege mogelijke synergievoordelen hebben Provinciale Staten besloten het project Natuurhoeve Vliervelden te koppelen aan Noorderwold-Eemvallei van Stichting Het Flevo-landschap, echter zonder daaraan specifiek budget te koppelen. Tussen de betrokken partijen is inmiddels afgesproken dat een inpassing van het project Vliervelden in Noorderwold-Eemvallei niet verder onderzocht zal worden. De initiatiefnemer van Vliervelden heeft daarbij nadrukkelijk aangegeven de voorkeur te geven om bij het project De Eemvallei van Staatsbosbeheer aan te sluiten alwaar de initiatiefnemer ook al grond heeft gekocht. Om die reden betrekken Staatsbosbeheer, Voedselbossen en Speelwildernis de initiatiefnemer van het project Natuurhoeve Vliervelden bij de nadere planuitwerking van De Eemvallei. Deze uitwerking moet inzicht geven op welke wijze Natuurhoeve Vliervelden een plek kan krijgen in of nabij het project De Eemvallei. Verwacht wordt dat de nadere planuitwerking voor De Eemvallei in april 2017 gereed is, waarna de realisatieovereenkomst kan worden aangegaan.

Juridisch

De totale Eemvallei is weergegeven in de Structuurvisie Oosterwold. De eerste fase van het project Eemvallei, zijnde 44,5 ha die binnen de A27 ligt, past binnen het bestemmingsplan Oosterwold dat vermoedelijk in de tweede helft van 2016 wordt vastgesteld.

De drie initiatiefnemers van de projecten De Eemvallei, Voedselbossen en Speelwildernis geven gezamenlijk invulling aan 30 ha boswetcompensatieverplichting van de provincie. De compensatie wordt zo snel mogelijk gerealiseerd.

Provinciale Staten hebben bij de besluitvorming over de Intergemeentelijk Structuurvisie Oosterwold (ISV) in november 2013 besloten dat de provincie bereid is om vooruitlopend op de vaststelling van bestemmingsplannen voor Oosterwold, medewerking te verlenen aan initiatieven die passen binnen de gebiedsontwikkeling Oosterwold en op een aantal onderdelen van het provinciaal omgevingsbeleid af te wijken. Er geldt daarbij een tijdelijk verschil in het provinciaal beleid ten westen (binnen) en ten oosten (buiten) van de A27, waarvoor vooralsnog (gedurende drie jaren vanaf 2013) alleen voor het gebied binnen de A27 tijdelijk op een aantal onderdelen van het provinciaal omgevingsbeleid kan worden afgeweken. Op basis van de afgesproken evaluatie van de eerste fase Oosterwold (einde 2016) worden aan PS nadere voorstellen gedaan voor de benodigde aanpassingen/afwijkingen van het provinciaal omgevingsbeleid om de Nieuwe Natuur-initiatieven in Oosterwold buiten de A27 mogelijk te maken.

Vergunningen

Vergunningen zijn nog niet aan de orde.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Ondanks dat de projecten De Eemvallei, Voedselbossen en Speelwildernis en mogelijk Vliervelden gezamenlijk gerealiseerd worden, is iedere projectindieners zelf verantwoordelijk voor een sluitende business case en verdienmodel om het beheer na jaar 10 zelf te kunnen financieren. Staatsbosbeheer werkt dit uit in de nadere planwerking voor het project De Eemvallei.

Staatssteun

Voordat een realisatieovereenkomst met Staatsbosbeheer getekend wordt, wordt een staatssteunanalyse uitgevoerd. Voor het project mag geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Ondersteuning

Aan Staatsbosbeheer is via de intentieovereenkomst een afzonderlijk budget beschikbaar gesteld als bijdrage in de voorbereidingskosten. Staatsbosbeheer zet dit budget geheel in voor de inhuur van een projectleider.

Voedselbossen

Indieners

Natuur en Milieufederatie Flevoland (NMFF)
Embergy Consulting
De Waard Eetbaar Landschap (DWEL)
Food Forestry Netherlands (FFN)

Projectbeschrijving

Stichting Voedselbosbouw Nederland gaat voedselbossen in Flevoland realiseren. Voedselbossen zijn bossen waarin planten groeien die negen maanden per jaar eetbare producten kunnen leveren zoals fruit, kruiden, groenten en noten en honing. In het ingediende projectvoorstel was sprake van realisatie van voedselbossen op een oppervlakte van 60 ha. In het toewijzingsbesluit is het project in een kleinere variant gehonoreerd en wordt uitgegaan van een voedselbos op 20 ha. Provinciale Staten hebben het project daarbij gekoppeld aan De Eemvallei van Staatsbosbeheer.

Samenvatting project & procesvoortgang

Inmiddels is de Stichting Voedselbosbouw Nederland opgericht die als projectleider optreedt. Mede-indiener Natuur- en Milieufederatie Flevoland (NMFF) heeft aangegeven geen betrokkenheid te wensen bij de exploitatie en beheer van het te realiseren voedselbos en derhalve niet te participeren in de hiertoe opgerichte rechtspersoon. Tussen de stichting en NMFF worden afspraken gemaakt, met name over communicatie en voorlichting rond dit project.

Op 30 juni 2016 heeft Staatsbosbeheer mede namens Stichting Voedselbosbouw Nederland en Stichting de Speelwildernis-Buitenspeelplaats bij Oosterwold op kavelniveau een reservering gedaan voor de eerste fase (44,5 ha) van het project De Eemvallei inclusief kralen. Daartoe is een intentieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en Oosterwold gesloten.

Verwacht wordt dat het project Voedselbossen gefaseerd wordt gerealiseerd vanwege het gefaseerd beschikbaar komen van de benodigde kavels. Dat zal blijken uit de nadere planuitwerking.

De samenwerking tussen de partijen in de Eemvallei verloopt goed. Ook Vliervelden is inmiddels betrokken. Het grootste risico voor het daadwerkelijk realiseren van het project als onderdeel van de Eemvallei zit in de fasering van Oosterwold, de daarbij behorende inpassing in ruimtelijke plannen en het kunnen verkrijgen van gronden zoals besloten in het PS-voorstel. Door zorgvuldige voorbereiding, afstemming met diverse partijen en begeleiding van het project worden deze risico's zo veel mogelijk beperkt.

Scope van het project

De scope is niet gewijzigd

Planning

Met zowel Staatsbosbeheer als Speelwildernis en Voedselbossen heeft de provincie een intentieovereenkomst afgesloten. Op 30 juni 2016 is tussen Oosterwold en Staatsbosbeheer, mede namens Voedselbossen en Speelwildernis, een intentieovereenkomst afgesloten ter voorbereiding op het verwerven van kavels. Momenteel kunnen alleen gronden verworven worden binnen de eerste fase van Oosterwold. Duidelijk is geworden dat daar 44,5 ha van de ca 100 ha beschikbaar is in de vorm van landschapskavels. Recent is bekend geworden dat mogelijk nog 6 ha beschikbaar kan komen om eventueel Vliervelden te faciliteren. Dat impliceert dat een groot deel buiten de eerste fase zal moeten worden gerealiseerd. Daartoe dient bezien te worden of het provinciale ruimtelijk beleid als gemeentelijk beleid dient te worden aangepast.

In de tweede helft van 2016 wordt nader uitgewerkt hoe de kavels daadwerkelijk verkregen kunnen worden en wordt verder gewerkt aan de nadere planuitwerking. Dit gebeurt in overleg met Vliervelden. In de planuitwerking wordt een planning opgesteld over het vervolg van het project. Verwacht wordt dat de nadere planuitwerking in april 2017 gereed is en dan een realisatieovereenkomst kan worden aangegaan.

Grond

De komende periode moet duidelijk worden welke specifieke invloed het gefaseerd beschikbaar komen van de benodigde kavels heeft op de realisatie van Voedselbossen. In beginsel is voor de

realisatie van Voedselbossen een budget voor 20 ha grond toegewezen. Dit zou betekenen dat met de reservering van 44,5 ha voldoende kavels beschikking zijn voor Voedselbossen. De drie projecteigenaren hebben er voor gekozen om Vliervelden te betrekken en hun projecten zo veel mogelijk te combineren en integraal uit te werken en te realiseren. Met de nadere planuitwerking wordt bekend of ook nog gronden buiten de A27 nodig zijn voor de realisatie van Voedselbossen. Staatsbosbeheer zal met Stichting Voedselbosbouw Nederland marktconforme afspraken maken over het gebruik van de ondergrond.

Financiën

In het besluit van Provinciale Staten is voor het project De Eemvallei een budget voor de inrichting van 60 ha toegewezen en voor de projecten Voedselbossen en Speelwildernis elk budget voor 20 ha. Daarmee is voor het geheel aan projecten in de Eemvallei budget voor de inrichting van 100 ha toegewezen. Bij dit budget is uitgegaan van een multiplier. Aan de hand van de nadere planuitwerking moet blijken of dit budget volstaat en of sprake is van de multiplier. In de intentieovereenkomst met Staatsbosbeheer is opgenomen dat zij samen met Stichting Speelwildernis-Buitenspeelplaats en Stichting Voedselbosbouw Nederland **komt tot een gezamenlijk voorstel voor de inzet van de eventuele multiplier**. Uitgangspunt is om in ieder geval een deel hiervan in te zetten voor de verwerving van 6 à 7 ha landschapskavels voor Vliervelden.

Draagvlak

In het Bestuurlijk Overleg Oosterwold is afgesproken dat een verkenner wordt aangesteld die de wensen en ideeën van de betrokkenen in het gebied Eemvallei (buiten de A27) gaat ophalen. Het gaat daarbij niet alleen om de houding van (toekomstige) burens, maar ook om die van de grondbezitters van de locaties waar de nieuwe natuur beoogd wordt. De opbrengst van de verkenning zal mede bepalend zijn voor de feitelijke invulling en locatie van het project, omdat het uitgangspunt is dat het beschikbaar krijgen van grond voor realisatie van de Nieuwe Natuurprojecten op vrijwillige basis moet plaatsvinden. Daarnaast vindt overleg plaats met andere initiatiefnemers in de directe omgeving. Er zijn op dit moment geen signalen dat draagvlak voor dit project aandachtspunten oplevert.

Projectplan & -uitwerking

Momenteel wordt door Staatsbosbeheer, Voedselbossen en Speelwildernis gewerkt aan een gezamenlijke planuitwerking en nadere invulling van het schetsontwerp. Daarbij is Vliervelden betrokken en werkt Voedselbossen ook haar eigen onderdeel nader uit. Verwacht wordt dat de nadere planuitwerking rond de zomer van 2017 gereed is.

Juridisch

De totale Eemvallei is weergegeven in de Structuurvisie Oosterwold. De eerste fase van het project Eemvallei die binnen de A27 ligt zijnde 44,5 ha, past binnen het bestemmingsplan Oosterwold dat in de tweede helft van 2016 wordt vastgesteld.

De drie initiatiefnemers van de projecten De Eemvallei, Voedselbossen en Speelwildernis gaan gezamenlijk invulling geven aan 30 ha boswetcompensatieverplichting van de provincie.

Vergunningen

Vergunningen zijn nog niet aan de orde.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Ondanks dat de projecten De Eemvallei, Voedselbossen en Speelwildernis gezamenlijk gerealiseerd worden, is iedere projectindiener zelf verantwoordelijk voor een sluitende business case en verdienmodel voor het eigen project. Staatsbosbeheer gaat in de planuitwerking het verdienmodel voor het project De Eemvallei beschrijven. Stichting Voedselbosbouw Nederland verwacht met opbrengsten van oogst en excursies het beheer te kunnen betalen vanaf jaar elf. Dit wordt in de nadere planuitwerking uitgewerkt.

Staatssteun

Voordat een realisatieovereenkomst getekend wordt, wordt een staatssteunanalyse uitgevoerd. Bij het project mag geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Ondersteuning

Aan Stichting Voedselbosbouw Nederland is budget beschikbaar gesteld als bijdrage voor de nadere planuitwerking. Dit bedrag wordt onder meer ingezet voor de inhuur van diverse expertise.

Speelwildernis

Indiener

Theatergroep Groen Gras

Projectbeschrijving

Het project dat is ingediend door Theatergroep Groen Gras is geheel gehonoreerd en beoogt een buitenspeelplaats te realiseren waar een zone is voor vrij- en avontuurlijk spelen in de natuur en een zone waar kinderen deelnemen aan georganiseerde dan wel begeleide activiteiten. Een deel van de buitenspeelplaats wordt met en door de kinderen ingericht. In het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 is de Speelwildernis gekoppeld aan De Eemvallei van Staatsbosbeheer.

Samenvatting project & procesvoortgang

Theatergroep Groen Gras heeft zichzelf inmiddels opgeheven en is in gewijzigde samenstelling opgegaan in de Stichting De Speelwildernis-Buitenspeelplaats die als projectleider optreedt. Op 30 juni 2016 heeft Staatsbosbeheer mede namens Stichting Voedselbosbouw Nederland en Stichting de Speelwildernis-Buitenspeelplaats bij Oosterwold op kavelniveau een reservering gedaan voor de eerste fase (44,5 ha) van het project. Daartoe is een intentieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en Oosterwold gesloten. Verwacht wordt dat het project Speelwildernis gefaseerd wordt gerealiseerd vanwege het gefaseerd beschikbaar komen van de benodigde kavels. De nadere planuitwerking zal hier meer duidelijkheid over moeten geven.

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de samenwerking tussen de partijen in Eemvallei goed verloopt waarbij ook Vliervelden is betrokken. Het grootste risico voor het daadwerkelijk volledig realiseren van het project als onderdeel van De Eemvallei zit in de fasering van Oosterwold, de daarbij behorende inpassing in ruimtelijke plannen en het kunnen verkrijgen van gronden zoals besloten in het PS-voorstel. Door zorgvuldige voorbereiding, afstemming met diverse partijen en begeleiding van het project worden deze risico's zo veel mogelijk beperkt. Daarbij lijkt de realisatie van de eerste fase steeds realistischer te worden. Inmiddels zijn met Oosterwold voor het gebied binnen de A27 harde afspraken gemaakt over de kavelreserveringen en het beschikbaar krijgen van de gronden voor de Nieuwe Natuur-projecten in de Eemvallei. Aandachtspunt is het verdienmodel voor het project Speelwildernis. De projectindienaar gaat in het najaar van 2016 werken aan het verdienmodel om het beheer van het project vanaf jaar 10 te bekostigen. Pas wanneer hierover duidelijkheid is ontstaan, kan een realisatieovereenkomst getekend worden.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd.

Planning

Met de Stichting Speelwildernis-Buitenspeelplaats heeft de provincie een intentieovereenkomst afgesloten. De projectindienaar werkt samen met Staatsbosbeheer, Stichting Voedselbosbouw Nederland en Vliervelden verder aan de nadere planuitwerking. Daarin wordt een planning opgesteld voor het vervolg van het project. Verwacht wordt dat de nadere planuitwerking in april 2017 gereed is en een realisatieovereenkomst kan worden aangegaan.

Grond

De komende periode moet duidelijk worden welke specifieke invloed het gefaseerd beschikbaar komen van de benodigde kavels heeft op de realisatie van Speelwildernis. In beginsel is voor de realisatie van Speelwildernis een budget voor 20 ha grond toegewezen. Dit zou betekenen dat met de reservering van 44,5 ha voldoende kavels beschikking zijn voor Speelwildernis. De drie projecteigenaren hebben er voor gekozen om Vliervelden te betrekken en hun projecten zo veel mogelijk te combineren en integraal uit te werken en te realiseren. Met de nadere planuitwerking wordt bekend of ook nog gronden buiten de A27 nodig zijn voor de realisatie van Speelwildernis. Staatsbosbeheer zal met Stichting Speelwildernis-Buitenspeelplaats marktconforme afspraken maken over het gebruik van de ondergrond.

Financiën

In het besluit van Provinciale Staten is voor het project De Eemvallei van Staatsbosbeheer een budget voor de inrichting van 60 ha toegewezen en voor de projecten Voedselbossen en Speelwildernis elk budget voor 20 ha. Daarmee is voor het geheel aan projecten in De Eemvallei budget voor de inrichting van 100 ha toegewezen. Bij dit budget is uitgegaan van een multiplier. Aan de hand van de nadere planuitwerking moet blijken of er sprake is van de multiplier en in welke mate.

In de intentieovereenkomst met Staatsbosbeheer is opgenomen dat zij samen met Stichting Speelwildernis-Buitenspeelplaats en Stichting Voedselbosbouw Nederland **komt tot een gezamenlijk voorstel voor de inzet van de eventuele multiplier**. Daarbij wordt inmiddels ook Vliervelden betrokken.

Om het beheer na tien jaar te kunnen betalen is een rode ontwikkeling noodzakelijk. Uitgangspunt is echter dat Staatsbosbeheer eigenaar wordt van de ondergrond waarmee het recht voor de rode ontwikkeling bij Staatsbosbeheer komt te liggen. Staatsbosbeheer zal met Speelwildernis marktconforme afspraken maken over deze rode ontwikkeling.

Draagvlak

In het Bestuurlijk Overleg Oosterwold is afgesproken dat een verkenner wordt aangesteld die de wensen en ideeën van de betrokkenen in het gebied Eemvallei buiten de A27 gaat ophalen. Het gaat daarbij niet alleen om de houding van (toekomstige) burens, maar ook om die van de grondbezitters van de locaties waar de nieuwe natuur beoogd wordt. De opbrengst van de verkenning zal mede bepalend zijn voor de feitelijke invulling en locatie van het project, omdat het uitgangspunt is dat het beschikbaar krijgen van grond voor realisatie van de Nieuwe Natuurprojecten op vrijwillige basis moet plaatsvinden. Daarnaast vindt overleg plaats tussen Speelwildernis, Staatsbosbeheer en Voedselbossen met Vliervelden en andere initiatiefnemers in de directe omgeving. Er zijn op dit moment geen signalen dat draagvlak voor dit project aandachtspunten oplevert.

Projectplan & -uitwerking

Momenteel wordt door Staatsbosbeheer, Voedselbos, Speelwildernis en Vliervelden gewerkt aan een gezamenlijke planuitwerking en nadere invulling van het totaalontwerp. Daarbij werkt Speelwildernis ook haar eigen onderdeel nader uit.

Verwacht wordt dat de nadere planuitwerking voor de zomer van 2017 gereed is waarna een realisatieovereenkomst kan worden aangegaan.

Juridisch

De totale Eemvallei is weergegeven in de Structuurvisie Oosterwold. De eerste fase van het project Eemvallei, 44,5 ha die binnen de A27 ligt, past binnen het bestemmingsplan Oosterwold dat naar verwachting in tweede helft van 2016 wordt vastgesteld.

De drie initiatiefnemers van de projecten De Eemvallei, Voedselbossen en Speelwildernis gaan gezamenlijk invulling geven aan 30 ha boswetcompensatieverplichting van de provincie.

Vergunningen

Vergunningen zijn nog niet aan de orde.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Ondanks dat de projecten De Eemvallei, Voedselbossen en Speelwildernis gezamenlijk gerealiseerd worden, is iedere projectindiener zelf verantwoordelijk voor een sluitende business case en verdienmodel voor het eigen project. Het is nog niet bekend hoe Stichting de Speelwildernis-Buitenspeelplaats het beheer vanaf jaar 11 verwacht te financieren. Door de projectindieners wordt momenteel de mogelijkheid verkend om een deel van het beheer te financieren door een rode ontwikkeling. Deze mogelijkheid en de verdere financiering moeten in de planuitwerking verder onderzocht worden en met Staatsbosbeheer, de toekomstige grondeigenaar, besproken worden.

Staatssteun

Voordat een realisatieovereenkomst wordt getekend, wordt een staatssteunanalyse uitgevoerd. Voor het project mag geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Ondersteuning

Aan Stichting De Speelwildernis-Buitenspeelplaats is een bijdrage beschikbaar gesteld als voor de nadere planuitwerking. Dit wordt onder meer ingezet voor de inhuur van diverse expertise.

Luierpark

Indiener

Mevrouw ■■■

Projectbeschrijving

Het project is geheel gehonoreerd en bij het PS-besluit van 17 december 2014 gekoppeld aan De Eemvallei van Staatsbosbeheer.

Mevrouw ■■■ biedt aan kersverse ouders de mogelijkheid om een boom met certificaat cadeau te geven voor een pas geboren dan wel overleden kindje. Deze bomen vormen samen het Luierpark. In dit park kan de boom door het gezin op een later tijdstip worden voorzien van een naambordje met geboortedatum-(en eventueel overlijdensdatum) van het betreffende kindje, zodat het zijn eigen herinneringsboom heeft.

Samenvatting project & procesvoortgang

Dit project is gehonoreerd als onderdeel van het Eemvallei-gebied en wordt gezien als één van de kralen aan de ketting. In mei 2016 hebben PS besloten dat het Luierpark op een alternatieve locatie gerealiseerd mag worden. De locatie in het Oostrandpark die Staatsbosbeheer aan de initiatiefneemster heeft voorgesteld, biedt meer mogelijkheden om het project succesvol te realiseren omdat op deze locatie al basisvoorzieningen aanwezig zijn en het park bovendien ligt in de directe nabijheid van Almere.

Mevrouw ■■■ werkt voortvarend aan de nadere planuitwerking van haar projectidee, heeft de Stichting Het Luierpark opgericht en een aantal sponsors gevonden. Verwacht wordt dat het Luierpark in het voorjaar van 2017 is gerealiseerd.

Momenteel doen zich geen knelpunten voor.

Het project Luierpark ligt op schema en is naar verwachting in het voorjaar van 2017 gerealiseerd. Behalve een discussie over het beheer van de directe omgeving tussen Staatsbosbeheer en Stichting Het Luierpark zijn er op dit moment geen factoren bekend die een risico vormen voor de uitvoering van het project binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd. Wel hebben Provinciale Staten op 23 maart 2016 besloten dat het project in het Oostrandpark nabij het Kotterbos bij Almere gerealiseerd mag worden. Ook op deze alternatieve locatie kan het project worden gerealiseerd zoals in het projectplan is omschreven.

Planning

In juni 2016 is tussen de provincie en mevrouw ■■■ een intentieovereenkomst afgesloten waarna gestart is met de planuitwerking van het projectidee. Verwacht wordt dat in het najaar van 2016 een realisatieovereenkomst met mevrouw ■■■ kan worden afgesloten, nadat zij een gebruikersovereenkomst heeft gesloten met Staatsbosbeheer. In deze gebruikersovereenkomst worden afspraken tussen Staatsbosbeheer en de Stichting Het Luierpark vastgelegd over het beheer van het gebied en het gebruik van de ondergrond. Mevrouw ■■■ richt zich op de opening van het Luierpark op 29 maart 2017.

Grond

Het Luierpark landt in het Oostrandpark in Almere op gronden van Staatsbosbeheer. Voor het Luierpark zijn geen aanvullende gronden nodig.

Financiën

Mevrouw ■■■ heeft net als andere particuliere initiatieven een bijdrage in de proceskosten beschikbaar gekregen. Verder is er geen financiële binding met het programma Nieuwe Natuur, voor de inrichting en het beheer zijn geen middelen beschikbaar gesteld vanuit het programma. Met de opbrengst van de bomen en in overleg en verdere afstemming met sponsors en Staatsbosbeheer moet de initiatiefneemster de verdere inrichting en het beheer van het Luierpark regelen.

Draagvlak

Mevrouw ■■■ heeft goede contacten met de omliggende wijk, er is geen sprake van draagvlakissues.

Projectplan & -uitwerking

Mevrouw ■■■ werkt momenteel aan de nadere planuitwerking en verwacht in het najaar van 2016 een gebruikersovereenkomst over het gebruik van de ondergrond en het beheer te hebben met Staatsbosbeheer. Omdat het Luierpark geen beheerbudget vanuit het programma heeft gekregen en in een bestaand park van Staatsbosbeheer wordt gerealiseerd, bestaat er nog enige discussie tussen Staatsbosbeheer en de Stichting Het Luierpark over hoe de locatie Luierpark beheerd zal worden. Het beheer van de bomen is voor de komende 10 jaar voorzien in de planuitwerking van Luierpark, maar niet het beheer van het terrein waarop de bomen staan. Dit moet geregeld worden in de gebruikersovereenkomst tussen Stichting Het Luierpark en Staatsbosbeheer (als eigenaar van het terrein), alvorens de realisatieovereenkomst met de provincie in het najaar van 2016 kan worden ondertekend.

Juridisch

Het project past binnen het vigerende bestemmingsplan en is daarmee geborgd.

Mevrouw ■■■ heeft inmiddels de Stichting Het Luierpark opgericht die het Luierpark realiseert en de bomen beheert met sponsorgelden en de opbrengst van de verkochte bomen.

Vergunningen

Voor de realisatie van het Luierpark zijn geen specifieke vergunningen nodig.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Uitgangspunt is dat een deel van het beheer van het Luierpark meelift met het gangbaar beheer van het Oostrandpark door Staatsbosbeheer. Aanvullend beheer van de bomen wordt betaald uit de verkoop van bomen en sponsoring. Verwacht wordt dat de stichting dit beheer voor ten minste tien jaar kan uitvoeren. De stichting maakt afspraken met Staatsbosbeheer over de beheerperiode daarna.

Staatssteun

Een deel van het voorbereidingsbudget wil mevrouw ■■■ inzetten voor de aanschaf van plantmateriaal. Hiertoe worden afspraken gemaakt in de realisatieovereenkomst. Voordat de realisatieovereenkomst wordt ondertekend, vindt een staatssteunanalyse plaats. Er mag geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Ondersteuning

Mevrouw ■■■ heeft een bijdrage in de proceskosten onder voorwaarden beschikbaar gekregen. Dit bedrag zet zij deels in om een ingenieursbureau in te huren die voor haar het projectidee nader uitwerkt. Van het resterende deel van het budget verwacht ze de aanschaf van plantmateriaal te kunnen bekostigen.

Kroonbos

Indiener

De heer [REDACTED]

Projectbeschrijving

Het project is geheel gehonoreerd en gekoppeld aan De Eemvallei.

De heer [REDACTED] realiseert een Kroonbos. Hierin wordt de mogelijkheid geboden om een boom aan te schaffen voor gedecoreerden. Door de bomen en een uitleg wordt de boodschap en het belang van de decoratie getoond. Hierdoor blijft de gedecoreerde en zijn belang voor de maatschappij in herinnering.

Samenvatting project & procesvoortgang

Dit project werd gezien als één van de kralen aan de ketting van De Eemvallei en is gehonoreerd als onderdeel van het Eemvallei-gebied. Door voortschrijdend inzicht m.b.t. de consequenties van dit besluit om te koppelen aan De Eemvallei, heeft de projectindieners in samenwerking met Staatsbosbeheer andere potentiële locaties voor het Kroonbos verkend. Conclusie was dat het Kroonbos in principe goed zou kunnen worden ingepast in een ander Nieuwe Natuur-project van Staatsbosbeheer, namelijk Kop van het Horsterwold. In mei 2016 hebben Provinciale Staten besloten dat het Kroonbos daar in afwijking van het toewijzingsbesluit, mag worden gerealiseerd. De heer [REDACTED] en Staatsbosbeheer werken momenteel aan een gebruikersovereenkomst. Als volgens verwachting de realisatieovereenkomst met het Kroonbos in december wordt getekend, zal de aanleg van het Kroonbos meelopen in de uitvoeringsplanning van het project Kop van het Horsterwold en in het voorjaar van 2017 gereed zijn. De heer [REDACTED] heeft voor de realisatie en het beheer van het project inmiddels de Stichting Kroonbos opgericht.

Het project Kroonbos ligt op schema en blijft binnen de kaders van het PS-besluit. Er zijn op dit moment geen factoren bekend die een risico vormen voor de uitvoering van het project binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd. Wel hebben Provinciale Staten op 23 maart 2016 besloten dat het project in het gebied van het project 'Kop van het Horsterwold' gerealiseerd mag worden. Ook op deze alternatieve locatie kan het project worden gerealiseerd zoals in het projectplan is omschreven.

Planning

In juni 2016 is tussen Kroonbos en de provincie een intentieovereenkomst gesloten.

De heer [REDACTED] werkt nu aan een nadere planuitwerking. Omdat het project gerealiseerd zal worden op gronden van Staatsbosbeheer werken de heer [REDACTED] en Staatsbosbeheer gezamenlijk aan een gebruikersovereenkomst waarin het gebruik en het beheer worden geregeld. Eind september 2016 is een addendum op de realisatieovereenkomst "Kop van het Horsterwold" ondertekend om Kroonbos in te passen. Zodra genoemde gebruikersovereenkomst en de nadere planuitwerking gereed is kan de realisatieovereenkomst Kroonbos worden afgesloten. Verwacht wordt dat dit in december van 2016 plaatsvindt.

Grond

Omdat het Kroonbos landt in het project "Kop van het Horsterwold" zijn geen aanvullende gronden nodig.

Financiën

De heer [REDACTED] heeft net als andere particuliere initiatieven een bijdrage in de proceskosten van € 50.000,- beschikbaar gekregen. Deze bijdrage zet hij vooral in voor de huur van een ingenieursbureau en het oprichten van een stichting. Van het resterende deel van het budget verwacht hij de aanschaf van plantmateriaal te kunnen bekostigen. Hiertoe worden afspraken gemaakt in de realisatieovereenkomst.

Verder worden er geen financiële middelen uit het programma Nieuwe Natuur beschikbaar gesteld, Staatsbosbeheer zal een deel van de beheervergoeding voor Kop van het Horsterwold aan Kroonbos beschikbaar stellen.

Draagvlak

Er zijn geen signalen dat met betrekking tot draagvlak voor dit project specifieke aandachtspunten (zijn) ontstaan.

Projectplan & -uitwerking

De heer [REDACTED] werkt momenteel aan de nadere planuitwerking en verwacht in het najaar van 2016 een gebruikersovereenkomst af te sluiten met Staatsbosbeheer over het gebruik van de ondergrond en het beheer.

Er zijn momenteel geen specifieke knelpunten.

Juridisch

Het Kroonbos is opgenomen in het project Kop van het Horsterwold waarvoor een Omgevingsvergunning is afgegeven. Hiermee is de publiekrechtelijke borging geregeld.

De heer [REDACTED] heeft inmiddels de Stichting Kroonbos opgericht die het Kroonbos realiseert en beheert.

Kroonbos wordt op een locatie gerealiseerd waar Staatsbosbeheer invulling van 80 ha boswetcompensatieverplichting van de provincie heeft voorzien. Binnen het project Kop van het Horsterwold blijft ook na inpassing van het Kroonbos voldoende ruimte om de boswetcompensatieverplichting alsnog te realiseren. Via het addendum op de realisatieovereenkomst Kop van het Horsterwold is afgesproken dat Staatsbosbeheer alsnog de gehele boswetcompensatieverplichting van 80 ha invult.

Vergunningen

De inrichtingswerkzaamheden ten behoeve van het Kroonbos passen binnen de Omgevingsvergunning die Staatsbosbeheer al voor Kop van het Horsterwold ontving.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Het beheer van het Kroonbos lift mee met het budget voor beheer van de Kop van het Horsterwold. Staatsbosbeheer levert een deel van het budget door aan de heer [REDACTED]. Een ander deel zal worden betaald uit de verkoop van bomen en sponsoring.

Staatssteun

Een deel van het voorbereidingsbudget wil de heer [REDACTED] inzetten voor de aanschaf van plantmateriaal. Hiertoe worden afspraken gemaakt in de realisatieovereenkomst. Voordat de realisatieovereenkomst wordt ondertekend vindt een staatssteunanalyse plaats. Er mag geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Ondersteuning

De heer [REDACTED] heeft onder voorwaarden een bijdrage in de proceskosten beschikbaar gekregen. Dit bedrag zet hij deels in voor de inhuur van een ingenieursbureau dat voor hem een business case en een inrichtingsplan opstelt. Van het resterende deel van het budget verwacht hij de aanschaf van plantmateriaal te kunnen bekostigen. Hiertoe worden afspraken gemaakt in de realisatieovereenkomst.

Kop van het Horsterwold

Indiener
Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Met dit project gaat Staatsbosbeheer het bestaande natuurgebied Horsterwold door aanleg van bos verder inrichten en versterken. Het gebied wordt voor recreanten toegankelijk en in combinatie met de verderop gelegen 'Stille Vallei' zorgt dit project voor de waarborging van belangrijke ecologische waarden. Het project is geheel gehonoreerd.

Samenvatting project & procesvoortgang

Op 15 oktober 2015 is de realisatieovereenkomst Kop van het Horsterwold ondertekend voor de aanleg van 110 ha nieuwe natuur tussen de Hoge Vaart en Gooiseweg aan weerszijde van de Adelaarsweg. Staatsbosbeheer werkt nu aan de realisatie van het project en betreft daarin ook het project Kroonbos. In het project wordt invulling gegeven aan 80 ha Boswetverplichting en 36 ha EHS/NNN-verplichting. Aanvullend wil Staatsbosbeheer op eigen kosten 1 ha EHS/NNN in het gebied compenseren. Momenteel doen zich geen knelpunten voor. Er zijn op dit moment geen factoren bekend die een risico vormen voor de uitvoering van het project binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur.

Scope van het project

De inrichting van het project is door de opname van Kroonbos gewijzigd.

Planning

De werkzaamheden zijn in september 2016 gestart met de aanleg van het fietspad. Verwacht wordt dat deze, inclusief realisatie van het Kroonbos, eind 2017 zijn afgerond.

Grond

De levering van de cultuurgronden van de provincie Flevoland aan Staatsbosbeheer wordt voorbereid door de notaris. De volmachten zijn getekend en de levering zal zo spoedig mogelijk plaatsvinden.

Voor het woonperceel zijn naast de notariële werkzaamheden ook fysieke maatregelen nodig:

- Staatsbosbeheer verzorgt de sloop van alle bedrijfsopstallen locatie Adelaarsweg 1-3
- Staatsbosbeheer verzorgt voor het graven van nieuwe woon-erfscheidingsloten

Deze werkzaamheden waren in het voorjaar 2016 gepland. Als gevolg van het voorkomen van beschermde soorten en de noodzakelijke compensatiemaatregelen zijn de werkzaamheden uitgesteld tot het voorjaar 2017 en zal overdracht van het woonperceel voor de zomer 2017 plaatsvinden.

Financiën

Staatsbosbeheer blijft binnen het beschikbaar gesteld budget.

Draagvlak

Er spelen geen issues op het gebied van draagvlak.

Projectplan & -uitwerking

Staatsbosbeheer werkt momenteel aan de procedure voor aanbesteding en gunning. De inrichting van het Kroonbos lift hierin mee. Er doen zich momenteel geen knelpunten voor.

Juridisch

Het project Kop van het Horsterwold biedt invulling aan 80 ha boswetcompensatieverplichting en 36 ha EHS/NNN-compensatie van de provincie die voortkomen uit onder meer de verbreding van de A6 en de aanleg van de Hanzelijn. Met de inpassing van Kroonbos kan ca 2 ha van de Boswetcompensatie niet op de afgesproken locatie worden gerealiseerd. Middels het addendum op de realisatieovereenkomst Kop van het Horsterwold is met Staatsbosbeheer afgesproken dat de 2 ha elders in het project worden gerealiseerd.

Vergunningen

Voor de realisatiefase van het project zijn alle benodigde vergunningen verleend waaronder de Omgevingsvergunning.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Uitgangspunt binnen het programma is dat beheer van de nieuwe natuur 10 jaar wordt vergoed. Opgemerkt wordt dat middels het PS-besluit van februari 2016 de abusievelijk bij Noorderwold in de tabel geplaatste € 750.000,- aanvullend op de 10 jaar beheerkosten inmiddels is verdeeld onder de projecten De Eemvallei, Kop van het Horsterwold en Oostvaardersplassen. Met de aanvulling is het beheer van de boswetcompensatie in de Kop van het Horsterwold eeuwigdurend afgekocht. Voor de ingerichte EHS/NNN-compensatiegebieden geldt echter dat deze gebieden na 10 jaar beheer weer onder de SNL of een soortgelijk stelsel van financiering gebracht worden. Het beheer van het overige deel wordt na 10 jaar door Staatsbosbeheer betaald.

Staatssteun

Een staatssteuntoets heeft plaatsgevonden. Geconcludeerd is dat er sprake is van geoorloofde staatssteun. Volledigheidshalve is Staatsbosbeheer voor het project aangewezen als Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB).

Ondersteuning

Aan Staatsbosbeheer is onder voorwaarden een bijdrage in de voorbereidingskosten beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt ingezet voor de inhuur van een projectleider en het verkrijgen van de planologische toestemming. Verwacht wordt dat het bedrag geheel besteed wordt.

Geitenboerderij met restaurant

Indiener

Familie ██████████

Projectbeschrijving

Het projectvoorstel behelst de realisatie van een geitenboerderij inclusief horeca en educatie. In het toewijzingsbesluit hebben Provinciale Staten het projectvoorstel 'Geitenboerderij met restaurant' weliswaar niet als zelfstandig project gehonoreerd maar als een concept dat een aanvulling kan zijn voor het gehonoreerde initiatief 'Kop van het Horsterwold' van Staatsbosbeheer. Binnen het programma Nieuwe Natuur is aan het projectvoorstel door Provinciale Staten dan ook geen financiële bijdrage toegekend. Tegelijkertijd hebben Provinciale Staten destijds uitgesproken om het idee van Staatsbosbeheer te honoreren om, binnen de 100 ha van De Eemvallei, te verkennen of een noordelijke uitbreiding van de Kemphaan mogelijk is op de huidige gronden van de familie ██████████, om daar bosgebied met een bijzondere identiteit te realiseren.

Samenvatting project & procesvoortgang

In de loop van 2016 is duidelijk geworden dat een mogelijke noordelijke uitbreiding van De Kemphaan niet meer aan de orde is, omdat enkele van de aan De Eemvallei gekoppelde projecten inmiddels op andere locaties hun plek hebben gevonden..

Ook is in 2015 gebleken dat er binnen de grenzen van het project 'Kop van het Horsterwold' geen bruikbare locaties gevonden kunnen worden om het initiatief van de geitenboerderij te realiseren. In de zoektocht naar alternatieve mogelijkheden om het initiatief toch tot stand te brengen is, in overleg met Staatsbosbeheer en de initiatiefnemer, door de provincie aanvullend daarop onderzocht of het projectvoorstel op een ander perceel dichtbij het natuurgebied 'Kop van het Horsterwold' kan worden gerealiseerd. Daarmee zou de beoogde toegevoegde waarde van de geitenboerderij voor de Kop van het Horsterwold behouden kunnen blijven. Bij gebleken geschiktheid was de intentie om een grondruil in gang te zetten tussen het betreffende perceel aan de Bloesemlaan van de provincie en het perceel aan de Kemphaanweg waarvan initiatiefnemer eigenaar is.

Uit de uitkomst van taxatie is inmiddels gebleken dat de business case voor de geitenboerderij niet haalbaar is en er dus ook geen sprake kan zijn van een grondruil.

Nu alle mogelijkheden om het initiatief van de geitenboerderij binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur te realiseren uitputtend zijn onderzocht, moet worden vastgesteld dat realisatie van het projectvoorstel binnen het programma Nieuwe natuur niet mogelijk is.

Scope van het project

De scope van het project is wezenlijk veranderd. In de vorige voortgangsrapportage is al gemeld dat een locatie binnen de Kop van het Horsterwold niet aan de orde was. Daarmee is het uitgangspunt om een agrarisch initiatief deels in dat natuurgebied te laten landen van tafel. Er is een poging gedaan om door een mogelijke grondruil Kemphaanweg en Bloesemlaan de geitenboerderij een plaats te geven in de directe nabijheid van Kop van het Horsterwold, om zo toch dicht bij de oorspronkelijke insteek van het toewijzingsbesluit een oplossing te kunnen bieden. Dit alternatief bleek echter niet haalbaar, waardoor de mogelijkheden voor realisatie van de geitenboerderij met restaurant binnen het kader van het programma Nieuwe Natuur uitgeput zijn.

Planning

Overleg over de grondruil heeft duidelijk gemaakt dat de familie ██████████ afziet van nadere stappen om via de Bloesemlaan toch het project te realiseren. De verkoop van het perceel aan de Kemphaanweg is nog niet definitief van de baan, wanneer Staatsbosbeheer dit perceel alsnog wil kopen van de familie ██████████ kan met de opbrengst daarvan de geitenboerderij met restaurant

mogelijk nog elders gerealiseerd worden. Aangezien dit, zoals het zich nu laat aanzien, niet binnen de grenzen van één van de Nieuwe Natuur-projecten zal plaatsvinden, zal project 16A van de familie ██████ na het formaliseren van de standpunten niet langer deel uitmaken van het programma Nieuwe Natuur.

Grond

Vanuit het programma Nieuwe Natuur is geen grond toegewezen aan het project. De familie ██████ wilde juist grond inbrengen voor het programma. Mogelijk wordt de grond van de familie ██████ aan het Kempphaanpad alsnog aan Staatsbosbeheer verkocht, maar met een ander doel dan het realiseren van projecten uit het programma Nieuwe Natuur. Mogelijk vindt de familie ██████ nog een alternatieve locatie waar ze haar plan wil realiseren, maar waarschijnlijk niet binnen de projectgrenzen van het programma Nieuwe Natuur. Dat betekent dat dit project niet (meer) van invloed zal zijn op de grondposities in het programma Nieuwe Natuur.

Financiën

Vanuit het programma Nieuwe Natuur zijn geen financiële middelen aan het projectvoorstel gekoppeld. Het plan moest uit eigen middelen worden gefinancierd, daarvoor was de verkoop van de grond van de familie ██████ aan de Kempphaanweg een belangrijke voorwaarde. Nu de uitkomst van de taxatie van deze locatie en van de mogelijke alternatieve projectlocatie een (te) groot financieel risico met zich meebrengt voor de familie ██████, is geconstateerd dat er geen opties meer zijn voor realisatie van de geitenboerderij met restaurant binnen het programma Nieuwe Natuur.

Draagvlak

Gezien de consequenties van de uitkomst van de taxatie niet (meer) relevant.

Projectplan & -uitwerking

Gezien de consequenties van de uitkomst van de taxatie niet (meer) relevant.

Juridisch

Gezien de consequenties van de uitkomst van de taxatie niet (meer) relevant.

Vergunningen

Gezien de consequenties van de uitkomst van de taxatie niet (meer) relevant.

Verdienmodel t.b.v. beheer na 10 jaar

Gezien de consequenties van de uitkomst van de taxatie niet (meer) relevant.

Staatssteun

Gezien de consequenties van de uitkomst van de taxatie niet (meer) relevant.

Ondersteuning

De ondersteuning van de familie ██████ heeft voornamelijk bestaan uit meedenken met de familie over mogelijkheden en alternatieven, hieruit is de optie voortgekomen om kavels te verruilen. De taxatie die nodig was om deze optie verder te kunnen uitwerken is in opdracht van de provincie Flevoland uitgevoerd. Als de projectindieners zich, vanwege de financiële onhaalbaarheid

van de optie terugtrekt, is vanuit het programma Nieuwe Natuur geen verdere ondersteuning meer nodig voor dit project.

Noorderwold- Eemvallei

Indieners

Stichting Het Flevo-landschap en BV ERF

Gekoppeld

Pioniernatuur en Vierkante meter natuur

Projectbeschrijving

De kern van het project is om in het noordelijke deel van het plangebied Oosterwold (ten noorden van de Vogelweg) een gevarieerd landschap te ontwikkelen waar diverse functies als wonen, (biologische) landbouw, recreëren en natuur elkaar ontmoeten. Stichting Het Flevo-landschap en ERF hebben hiervoor samen het project Noorderwold-Eemvallei ingediend, dat door Provinciale Staten deels is gehonoreerd. Er zijn middelen gereserveerd voor het ontwikkelen van in totaal 206 ha nieuwe natuur. Binnen die oppervlakte moet ook 104,5 ha compensatienatuur (EHS/NNN) landen bestaande uit 36 ha bos en 68,5 ha moeras.

Binnen dit project, dat onder regie van Stichting Het Flevo-landschap/ERF wordt ontwikkeld, moeten drie kleinere projectinitiatieven landen. Voor Noorderwold-Eemvallei gaat het om de projecten Vliervelden, Vierkante meter natuur en Pioniernatuur. De kunst en uitdaging in het project Noorderwold-Eemvallei is om in de tijd de ketting en de kralen parallel op te gaan bouwen en niet eerst een ketting in te richten waar vervolgens een passende kraal aan wordt gehangen.

Samenvatting project & procesvoortgang

Om de Nieuwe Natuur-projecten in het Oosterwold te laten landen is er begin 2016 een samenwerkingstraject opgestart tussen provincie, gemeenten Almere en Zeewolde, Rijksvastgoedbedrijf, Stichting Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer. De opgave was daarbij om te zoeken naar oplossingen voor de inpassing van de Nieuwe Natuur-projecten binnen Oosterwold op zodanige wijze dat dit past binnen de - soms conflicterende - uitgangspunten van ontwikkelconcepten van Oosterwold en het programma Nieuwe Natuur.

Door de constructieve opstelling van betrokken partijen heeft dat begin juli 2016 geresulteerd in een pakket aan afspraken die de inpassing van de Nieuwe Natuur-projecten mogelijk moeten maken. Ten aanzien van het project Noorderwold-Eemvallei van Stichting Het Flevo-landschap en ERF zijn daarbij de volgende afspraken gemaakt:

- Er wordt ten behoeve van Noorderwold-Eemvallei in Oosterwold in totaal 316 hectare programmatisch gereserveerd. De reservering geeft richting waarbij de exacte ligging nader is te bepalen;
- De reservering voor 316 ha bestaat uit 142 landschapskavels, 51 standaardkavels en 123 landbouwkavels;
- Van de 316 ha wordt op 138 ha nieuwe natuur en op 138 ha biologische landbouw gerealiseerd. Daarnaast omvat de reservering 40 ha aan rood- en infrarechten. Direct grenzend aan het nieuwe natuur-deel binnen Oosterwold (138 ha), zal (buiten Oosterwold) nog 68 ha nieuwe natuur gerealiseerd worden in combinatie met ca 230 ha biologische landbouw.

Noorderwold-Eemvallei is voorzien buiten de A27 ten noorden van de Vogelweg. Een aantal vervolgstappen is noodzakelijk voordat tot planuitwerking kan worden overgegaan. Belangrijk punt daarbij is dat de nadere invulling sterk wordt beïnvloed door de eigendomssituatie in het gebied. Om de belangen van huidige grondeigenaren en gebruikers/pachters te kunnen betrekken bij de verdere planuitwerking zal in het najaar van 2016 een verkenning worden uitgevoerd naar de samenwerkingsmogelijkheden met deze eigenaren/gebruikers.

Ook het provinciaal omgevingsbeleid, dat alleen voor het gebied binnen de A27 afwijkingen toestaat, kan belemmerd werken voor de verdere planontwikkeling buiten de A27. Op basis van de afgesproken evaluatie van de eerste fase Oosterwold (einde 2016) wordt bezien welke aanpassingen/afwijkingen van het provinciaal omgevingsbeleid nodig zijn om de Eemvallei ook buiten de A27 mogelijk te maken.

Het voorstel dat Stichting Het Flevo-landschap en ERF hebben ingediend is geen blauwdruk maar een ontwikkelscenario voor de transformatie van een nu nog eenzijdig agrarisch ingericht landschap naar een meer gevarieerd en toegankelijk gebied. Het betekent dat de realisatie van Noorderwold organisch zal plaatsvinden en niet als een vloerkleed uitgerold wordt over het gebied. Per grondeigenaar en per situatie zal de uitkomst maatwerk zijn, waarbij het idee van de Eemvallei vooral als ontwerpopgave moet worden beschouwd waarin de diverse initiatieven (Noorderwold-Eemvallei van Stichting Het Flevo-landschap zelf maar ook Pioniernatuur en Vierkante meter natuur van andere initiatiefnemers) een plek moeten krijgen.

Tussen de betrokken partijen is inmiddels afgesproken dat een inpassing van het project Vliervelden in Noorderwold-Eemvallei niet verder onderzocht zal worden. De initiatiefnemer van Vliervelden heeft nadrukkelijk aangegeven dat hij bij voorkeur bij het project De Eemvallei van Staatsbosbeheer aansluit omdat de initiatiefnemer in dat gebied ook al grond heeft gekocht (zie ook voortgangsverslag van Vliervelden en De Eemvallei). Voor Vierkante meter natuur is besloten om in eerste instantie een pilot binnen bestaand natuurgebied van Stichting Het Flevo-landschap op te starten. Wanneer de evaluatie van deze pilot positief verloopt, krijgt dit project een definitieve locatie in Noorderwold-Eemvallei en/of Gouden Randen van de Pampushout toegewezen door Stichting Het Flevo-landschap. In de ondertekende intentieovereenkomst zijn daarover afspraken gemaakt (zie voortgangsverslag Vierkante meter natuur). Voor het project Pioniernatuur tenslotte is de afgelopen periode samen met de projectindieners van Pioniernatuur door ERF en Stichting Het Flevo-landschap gezocht naar tijdelijke locaties voor het project. Bovendien wordt onderzocht op welke wijze het initiatief in een latere fase een positie in Noorderwold-Eemvallei kan verwerven (zie ook voortgangsverslag Pioniernatuur).

De intentieovereenkomst voor Noorderwold-Eemvallei is voor de zomer van 2016 getekend nadat de uitkomsten van het Bestuurlijk Overleg bekend waren. Daarmee is de positie van Stichting Het Flevo-landschap als uitvoerder van de natuuropgave in Noorderwold-Eemvallei duidelijk geworden. De positie van ERF als biologische landbouwer binnen het gebied is daarmee niet gezekerd. ERF heeft in principe geen andere positie dan andere grondgebruikers in het gebied, maar is als mede-initiatiefnemer en projectpartner van Stichting Het Flevo-landschap nauw betrokken bij het project. Verwachting is dat in de tweede helft van 2017 Stichting Het Flevo-landschap in staat is om een realisatieovereenkomst op te stellen met algemene uitwerkingen voor het gehele gebied en een gedetailleerde planuitwerking voor een eerste fase. Voorwaarde is dat daarin de totale compensatieopgave is ondergebracht. De planuitwerking in Noorderwold-Eemvallei zal door Stichting Het Flevo-landschap per kavel (of kavels) worden opgebouwd waarbij het inrichtingsprincipe van bureau Feddes/Olthof als inspiratiebron dient. Dat betekent dat per kavel een ontwerp wordt gemaakt waarbinnen de locatie van de Eemvallei (natuur) en (biologische) landbouw bepaald worden.

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de samenwerking tussen de partijen in Eemvallei goed verloopt en dat naar verwachting in het najaar 2017 een realisatieovereenkomst voor de eerste fase kan worden afgesloten. Het grootste risico voor de daadwerkelijke realisatie van het geïntegreerde project Noorderwold-Eemvallei zit in de fasering van Oosterwold, de daarbij behorende inpassing in ruimtelijke plannen en het, gelet op de complexe eigendomssituatie, beschikbaar krijgen van gronden zoals besloten in het voorstel van Provinciale Staten. Door zorgvuldige voorbereiding, afstemming met diverse partijen en begeleiding van het project worden deze risico's zoveel mogelijk beperkt.

Scope van het project

De scope van het project is veranderd. Het project blijft uitgaan van het principe om in het projectgebied de ontwikkeling van een groen kader in een omgeving met biologische landbouw en een organische stadsontwikkeling te organiseren.

Wel is duidelijk dat door het gefaseerd beschikbaar komen van kavels in het plangebied de realisatie van Noorderwold-Eemvallei ook in fasen zal gaan plaatsvinden. In principe zal in 2017 voor het hele plangebied een planuitwerking worden opgeleverd en een detailstudie voor de eerste fase. Dat betekent dat naar verwachting in 2017 in ieder geval voor de eerste fase een realisatieovereenkomst kan worden opgesteld.

Met betrekking tot de kralen is er wel sprake van een verschuiving: Voor het project Vliervelden, in het Provinciale Statenbesluit gekoppeld aan Noorderwold-Eemvallei, lijkt het een betere oplossing om in De Eemvallei (zuid) te landen. Tussen de betrokken partijen is inmiddels afgesproken dat een inpassing van het project Vliervelden in Noorderwold niet verder onderzocht zal worden en dat deze kraal wordt betrokken in de planuitwerking voor De Eemvallei van Staatsbosbeheer. Voor meer details wordt verwezen naar het voortgangsverslag van Vliervelden.

Planning

Net voor het zomerreces is de intentieovereenkomst tussen de provincie en ERF/Stichting Het Flevo-landschap getekend. Daarmee is voor dit project een belangrijke stap gezet die, samen met de gelijktijdige ondertekening van de intentieovereenkomst voor De Eemvallei (van Staatsbosbeheer) een belangrijke mijlpaal vormt voor het programma Nieuwe Natuur.

De realisatie van Noorderwold-Eemvallei zal gefaseerd worden uitgevoerd op basis van beschikbare kavels. In de intentieovereenkomst is opgenomen dat in de eerste fase de planuitwerking op hoofdlijnen voor heel Noorderwold-Eemvallei en een detailuitwerking voor de eerste tranche moet zijn uitgewerkt. In deze eerste fase moet in ieder geval de totale natuurcompensatieopgave zijn meegenomen. De planning is dat de eerste realisatieovereenkomst in de loop van 2017 tot stand zal komen, wanneer de grond voor de eerste tranche via de grondtafel in bezit is gekomen van de projectindieners. De opzet is om daarna gefaseerd overeenkomsten voor deelgebieden op te stellen wanneer de situatie daar rijp voor is en er voldoende grond verworven is.

Grond

In het plangebied van Noorderwold-Eemvallei is de grond in eigendom van een beperkt aantal partijen zoals Stichting Het Flevo-landschap, de provincie, RVB en Zeewolde Beheer BV (een samenwerkingsverband van AM, Heijmans en De Alliantie). Er zijn oriënterende besprekingen met Zeewolde Beheer gaande over de wijze waarop de plannen van programma Nieuwe Natuur inpasbaar zijn. Ook met RVB wordt, via de grondtafel, gezocht naar mogelijkheden om grondposities zodanig te wijzigen dat er meer ruimte voor de initiatiefnemers ontstaat.

Nu er goede afspraken met Oosterwold liggen is het relevant om ook de belangen van huidige grondeigenaren en gebruikers/pachters te betrekken bij de verdere planuitwerking. Daartoe zal in het najaar van 2016 vanuit het programma Nieuwe Natuur een verkenning worden uitgevoerd naar de samenwerkingsmogelijkheden met deze eigenaren/gebruikers. Van daaruit zullen nadere keuzes moeten worden gemaakt ten aanzien van de planuitwerking en de ontwikkelstrategie. Doel van deze verkenning is om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de belangen van het programma Nieuwe Natuur en die van Oosterwold te verbinden met de belangen van de zittende gebruikers/eigenaren. Dwingende onteigening of ontpachting is daarbij niet aan de orde. De verkenning wordt in samenwerking met LTO, RVB, Oosterwold en de initiatiefnemers uit het programma Nieuwe Natuur uitgevoerd.

Uit de verkennende activiteiten (verkenner in het gebied, gesprekken met particuliere grondeigenaren en contacten met LTO) zal in de komende periode moeten blijken of en zo ja op welke locaties buiten de A27 de grond voor de projectrealisatie beschikbaar kan komen.

Financiën

Het project heeft met de ondertekening van de intentieovereenkomst de beschikking gekregen over middelen ten behoeve van (een deel van) de voorbereidende werkzaamheden. In de intentieovereenkomst is afgesproken dat Stichting Het Flevo-landschap dit jaar met een uitgewerkt plan van aanpak komt. Daarin wordt voorgesteld op welke wijze men tot een planuitwerking wil komen en op welke wijze de beschikbaar gestelde voorbereidingskosten zullen worden besteed.

Draagvlak

Vanwege de omvang van de gebiedsontwikkeling in Oosterwold en van het daarbinnen vallende Nieuwe Natuur-project Noorderwold-Eemvallei, is intensieve communicatie met partijen en stakeholders in het gebied noodzakelijk. Er zijn contacten tussen Stichting Het Flevo-landschap en ERF en de zittende grondeigenaren en -gebruikers. Daarnaast zijn er contacten met andere partijen als het Waterschap, RVB en de betreffende gemeenten (Almere en Zeewolde). Nu het project zich in de fase van (nadere) planuitwerking bevindt, worden de plannen steeds concreter en kan gericht worden gecommuniceerd met betrokken partijen teneinde draagvlak voor de realisatie van de plannen te krijgen.

In het Bestuurlijk Overleg Oosterwold is afgesproken dat een verkenner wordt aangesteld die de wensen en ideeën van de betrokken (waaronder zittende gebruikers van de grond) in het gebied de Eemvallei (waaronder Noorderwold-Eemvallei) gaat ophalen. De opbrengst zal mede bepalend zijn voor de feitelijke invulling en definitieve locatie van het project. Daarnaast vindt overleg plaats met andere initiatiefnemers in de directe omgeving. Hierdoor wordt ook ingegaan op de zorg die zittende agrariërs hebben geuit over de beperkte betrokkenheid bij het proces van en communicatie door Staatsbosbeheer.

Er zijn op dit moment geen verdere signalen met betrekking tot draagvlak. Door de inzet van de verkenner en door LTO goed te betrekken worden de belangen van de stakeholders in het gebied goed geïnventariseerd en kunnen deze in de toekomst worden meegenomen in de nadere planuitwerking. Omdat de opzet bij de grondstrategie in het gebied is om grondverwerving op vrijwillige basis te laten plaatsvinden, wordt vooralsnog geen grote weerstand uit het gebied verwacht. De verkennende activiteiten moeten uitwijzen of voldoende grondbezitters mee willen werken aan het beschikbaar stellen van grond om het plan te realiseren.

Projectplan & -uitwerking

Nu de intentieovereenkomst is ondertekend, kunnen de initiatiefnemers verder met de planuitwerking. Als eerste wordt daarvoor een plan van aanpak geproduceerd. De verwachting is dat de aanpak in de tweede helft van 2016 beschikbaar zal zijn.

Juridisch

In principe moet in de planuitwerking aandacht worden besteed aan de juridische aspecten. Het gaat allereerst om grondtransacties en het vastleggen van de afspraken rond de natuurcompensatie.

Provinciale Staten hebben bij de besluitvorming over de Intergemeentelijk Structuurvisie Oosterwold (ISV) in november 2013 besloten dat de provincie bereid is om, vooruitlopend op de vaststelling van bestemmingsplannen voor Oosterwold, medewerking te verlenen aan initiatieven die passen binnen de gebiedsontwikkeling Oosterwold en op een aantal onderdelen van het provinciaal omgevingsbeleid af te wijken. Er geldt daarbij een tijdelijk verschil in het provinciaal beleid ten westen en ten oosten van de A27, waarvoor vooralsnog (gedurende drie jaren vanaf

2013) alleen voor het gebied binnen de A27 tijdelijk op een aantal onderdelen van het provinciaal omgevingsbeleid kan worden afgeweken. Op basis van de afgesproken evaluatie van de eerste fase Oosterwold (einde 2016) worden aan Provinciale Staten nadere voorstellen gedaan ten aanzien van de benodigde aanpassingen/afwijkingen van het provinciaal omgevingsbeleid om de Nieuwe Natuur-initiatieven in Oosterwold buiten de A27 mogelijk te maken.

Vergunningen

Vergunningen zijn nog niet aan de orde.

Verdienmodel t.b.v. beheer na 10 jaar

Voor 104,5 ha compensatienatuur is het beheer geregeld in afspraken met Rijkswaterstaat. Voor het beheer van de overige hectares in het gebied moeten de initiatiefnemers van de ketting, in afstemming met de initiatiefnemers van de kralen, nog verdienmodellen ontwikkelen. Concrete afspraken hierover kunnen pas dan worden gemaakt wanneer de planuitwerking definitief is. Projectindieners zijn zelf verantwoordelijk voor een sluitende business case waarin beheer na de eerste tien jaar is opgenomen.

Staatssteun

Staatssteuntoets moet voorafgaand aan de realisatieovereenkomst worden uitgevoerd.

Ondersteuning

Aan Stichting Het Flevo-landschap is na ondertekening van de intentieovereenkomst een budget beschikbaar gesteld als bijdrage in de voorbereidingskosten. In de loop van de tweede helft van 2016 zal duidelijk worden op welke manier (extern projectleider, noodzakelijk onderzoek archeologie, geologie en juridische ondersteuning) deze middelen worden ingezet.

Vooruitlopend is in overleg met de provincie al ondersteuning aan het project gegeven. Vanuit de middelen voor de voorbereiding is een landschapsarchitectenbureau (Feddes/Olthof) ingeschakeld. Samen met lokale partijen (projectontwikkelaars, Stichting Het Flevo-landschap) zijn voor Noorderwold-Eemvallei ontwerpscenario's voor de eerste fase uitgewerkt. In februari 2016 is een 'Werkboek Noorderwold-Eemvallei; ontwerpscenario's voor de eerste fase' uitgekomen. Opmerkelijk resultaat is dat het initiatief door de projectindieners, maar ook door andere partijen als AM Concepts, De Alliantie en Heijmans Gebiedsontwikkeling wordt ondersteund. Die samenwerking kan als een succes worden gemarkeerd.

Vierkante meter natuur

Indiener

Mevrouw [REDACTED]

Projectbeschrijving

De kern van het projectidee is om mensen, organisaties of bedrijven de kans te bieden een stuk natuur te pachten. Het stuk natuur wordt voor een bepaalde tijd in gebruik gegeven door de grondeigenaar aan een deelnemer(s). Dit stuk natuur mag dan worden gebruikt en beheerd naar eigen natuurinzicht. Bijvoorbeeld: speel-natuur, lezen-op-een-bankje-natuur of honden-natuur.

Samenvatting project & procesvoortgang

In het besluit van Provinciale Staten is het project als mogelijke aanvulling op Noorderwold-Eemvallei en Gouden Randen (beiden van initiatiefnemer Stichting Het Flevo-landschap) toegewezen. Voor beide projecten geldt echter dat deze een langere voorbereidingstijd vergen, terwijl Vierkante meter natuur een relatief snel realiseerbaar project lijkt te zijn. Stichting Het Flevo-landschap heeft daarom, als initiatiefnemer en eigenaar van beide beoogde projectlocaties voor Vierkante meter natuur, grond beschikbaar gesteld aan Vierkante meter natuur om een pilot te kunnen starten. In een periode van 2 jaar (tot zomer 2018) dient het concept zich te bewijzen op basis van het aantal geïnteresseerden/aanmelders. Daarnaast moet in deze periode blijken of continuïteit in gebruik en beheer van de beschikbare grond kan worden gerealiseerd en of het project voldoende natuurwaarde oplevert. Ook de business case op lange termijn speelt een rol bij de evaluatie. Bij een positief resultaat zal Stichting Het Flevo-landschap, conform het Statenbesluit, binnen Gouden Randen en/of Noorderwold-Eemvallei definitieve locaties voor het project ter beschikking stellen. Die garantie is door Stichting Het Flevo-landschap in een 'Letter of Intent' aangehecht aan de intentieovereenkomst voor Vierkante meter natuur.

De intentieovereenkomst is in de eerste helft van 2016 getekend en Stichting Het Flevo-landschap heeft inmiddels twee pilotlocaties ter beschikking gesteld. Vanaf de lancering van het project op 9 juli 2016 heeft de initiatiefneemster enkele maanden de tijd om het minimaal gewenste aantal gebruikers te vinden om de eerste stukken natuur te kunnen uitgeven en (laten) inrichten door de gebruikers.

De middelen die vanuit het programma Nieuwe Natuur aan de initiatiefneemster beschikbaar zijn gesteld zijn één-op-één gekoppeld aan de pilot. Voor het realiseren van het project op een definitieve locatie heeft Stichting Het Flevo-landschap een bijdrage gereserveerd. Eventuele aanvullende middelen moet de initiatiefneemster, mede op basis van haar ervaringen in de pilotfase, op een andere manier en in afstemming met Stichting Het Flevo-landschap verkrijgen. Een voorstel hiervoor moet, evenals een voorstel voor het beheer na 10 jaar, ten tijde van de evaluatie van de pilot zijn uitgewerkt.

Notabene: de planning van de evaluatie van de pilot vindt plaats na 2017. Dat betekent dat de realiseerbaarheid van dit project niet voor eind 2017 bekend zal zijn en dat een eventuele realisatieovereenkomst bij gebleken succes dus ook niet voor eind 2017 ondertekend zal zijn.

Scope van het project

De scope van het project is niet aangepast. Wel is besloten om de komende twee jaar op twee plaatsen binnen bestaand natuurgebied van Stichting het Flevo-landschap te experimenteren met het concept in de vorm van een pilot. Bij een gunstige evaluatie over twee jaar zal het project een definitieve plaats krijgen in Noorderwold-Eemvallei en/of Gouden Randen langs de Pampushout.

Planning

De ambitie met de pilot van Vierkante meter natuur is om vanaf uiterlijk 1 oktober 2016 op twee locaties van maximaal 5 hectare bestaande natuur van Stichting Het Flevo-landschap (Pampushout bij Almere en het Larserbos bij Lelystad) het projectconcept uit te rollen. Met Stichting Het Flevo-landschap en de provincie is afgesproken dat de pilot vanaf de daadwerkelijke start op locatie twee jaar de tijd krijgt om zichzelf te bewijzen. Bij een positieve evaluatie rond de zomer van 2018 gaat Stichting Het Flevo-landschap de definitieve locaties voor het project binnen de twee beoogde Nieuwe Natuur-projecten bepalen.

Grond

Grond is voor dit project geen apart onderwerp. Voor de pilot krijgt de initiatiefneemster de beschikking over gronden die in bezit zijn van Stichting Het Flevo-landschap en ook in de toekomst zal bij een positieve evaluatie van de pilot grond beschikbaar worden gesteld door Stichting Het Flevo-landschap (binnen de Nieuwe Natuur-projecten Gouden Randen en/of Noorderwold-Eemvallei).

Financiën

De initiatiefneemster heeft door de ondertekening van de intentieovereenkomst de beschikking gekregen over het budget voor voorbereidende activiteiten. Dat wordt ingezet voor het organiseren van de pilot in de komende twee jaar. Voor de inrichting op de definitieve locatie stelt Stichting Het Flevo-landschap (in geval van een positieve evaluatie) een budget beschikbaar. Aanvullende middelen zal de initiatiefneemster zelf via bijvoorbeeld sponsoring of crowdfunding moeten vergaren. Een voorstel hiervoor moet in de periode tot aan de evaluatie worden uitgewerkt.

Draagvlak

Er lijkt geen grote tegenstand tegen het initiatief te bestaan, vooral ook omdat het binnen bestaand natuurgebied en in de tweede fase binnen de grenzen van andere Nieuwe Natuurprojecten wordt gerealiseerd. Wanneer het project op een definitieve locatie wordt voortgezet zal de initiatiefneemster aandacht moeten besteden aan de communicatie met de directe omgeving om daarmee eventuele zorgen over bijvoorbeeld verrommeling en overlast weg te nemen.

Projectplan & -uitwerking

Voor de pilot is geen projectplan uitgeschreven. Via marketing en communicatie worden deelnemers gezocht. Na het afsluiten van de gebruiksovereenkomst met deelnemers zal de initiatiefneemster vooral adviseren en ondersteuning bieden bij de inrichting van de uitgegeven percelen. Een expliciet projectplan is daarvoor geen toegesneden middel.

Juridisch

In het najaar zal door mevrouw ████████ een overeenkomst worden gesloten met Stichting Het Flevo-landschap waarin afspraken worden gemaakt over het gebruik van twee proeflocaties. Deze afspraken worden door mevrouw ████████ doorvertaald in gebruiksovereenkomsten met de deelnemers.

Vergunningen

Niet aan de orde.

Verdienmodel t.b.v. beheer na 10 jaar

Beheer van de locaties ligt besloten in het projectvoorstel; de participanten dienen zelf zorg te dragen voor het onderhoud van de gepachte percelen. Stichting Het Flevo-landschap ziet het basisbeheer (bijvoorbeeld de toegankelijkheid van de verpachte kavels) in de eerste 10 jaar als haar taak. Het beheer na 10 jaar speelt een rol wanneer op basis van de pilot wordt besloten om het project op een of meer definitieve locaties voort te zetten. De insteek is dat de initiatiefneemster in afstemming met Stichting Het Flevo-landschap gedurende de pilotfase een voorstel uitwerkt voor het basisbeheer na 10 jaar. Dit voorstel maakt deel uit van de business case die in 2018 wordt beoordeeld.

Staatssteun

In dit project is staatssteun geen thema.

Ondersteuning

Bij de ontwikkeling en voorbereiding van het project is door Bureau Maris een globale business case voor Vierkante meter natuur uitgewerkt.

Media- en marketingsbureau Creatieve Vrienden ondersteunt het project in communicatie en bij de lancering van het concept van Vierkante meter natuur. Er is vanuit een marketingperspectief voor gekozen om het project in de markt te zetten onder de naam 'Mijn stukje natuur'.

Pioniernatuur

Indiener

ANV Akkerwaard

Projectbeschrijving

Pioniernatuur is een door ANV Akkerwaard ingediend projectidee waarin de scheidslijn tussen natuur en landbouw wordt opgezocht. Dat is ook de argumentatie geweest om het initiatief te honoreren en als kraal aan de ketting Noorderwold-Eemvallei van Stichting Het Flevo-landschap en ERF toe te voegen. In dat projectvoorstel wordt juist verweving van natuur en (biologische) landbouw als uitdaging gezien. Pioniernatuur is een project waarbinnen geëxperimenteerd wordt met verbeteringen van natuurwaarden binnen een agrarische context door extensivering en gerichte plantenkeuze en aanpassingen in de bedrijfsvoering. Daardoor ontstaat een groeiende biodiversiteit (plantensoorten) en een biotoop waar vogels (bijvoorbeeld kiekendief) behoefte aan hebben.

Samenvatting project & procesvoortgang

In de intentieovereenkomst voor Noorderwold-Eemvallei die onlangs is getekend, is de positie van Pioniernatuur als onderdeel van dat project geborgd. In het voorjaar van 2016 zijn op initiatief van de provincie gesprekken georganiseerd met Stichting Het Flevo-landschap en met ERF om te zoeken naar mogelijkheden voor het project. Daarbij ging het naast de positie op de langere termijn binnen het toekomstige gebied van Noorderwold vooral ook om de zoektocht naar experimenteerruimte die op korte termijn in het gebied van Noorderwold en wellicht zelfs breder in Zuidelijk Flevoland beschikbaar kan komen. Tot concrete resultaten heeft dat nog niet geleid, maar er is over en weer meer besef voor elkaars projecten en de planning en ambitie daarbinnen. In de tweede helft van 2016 zal het programma in overleg met de initiatiefnemers zoeken naar concrete tijdelijke oplossingen voor het project.

Voor de korte termijn zoekt het project naar drie tot vier centrale locaties (in een door Pioniernatuur opgestelde notitie wordt voor een minimumvariant een massa van bijvoorbeeld 3 tot 4 maal 30 hectare genoemd). Het project maakt al gebruik van een kavel, die in bezit is van Stichting Het Flevo-landschap. De uitdaging is om samen met Pioniernatuur binnen afzienbare tijd een tweede en derde locatie voor het project te vinden waar minimaal twee jaar met het concept geëxperimenteerd kan worden. Deze opgave is zowel van de diverse partijen binnen het programma Nieuwe Natuur als van de initiatiefnemer zelf.

Hoe het project Pioniernatuur in Noorderwold-Eemvallei zal landen zal, na afstemming met de initiatiefnemer van Pioniernatuur, door Stichting Het Flevo-landschap in de planuitwerking duidelijk worden gemaakt. Pas na oplevering daarvan, in de eerste helft van 2017, kan worden bepaald of de realisatie van het project Pioniernatuur in een realisatieovereenkomst voor Noorderwold-Eemvallei voldoende kan worden geborgd.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd. Wel heeft de initiatiefnemer het concept gefaseerd en geminimaliseerd om beter aan te sluiten op de mogelijkheden en beperkingen ter plaatse. De initiatiefnemer wil nu in eerste instantie op 3 tot 4 locaties tijdelijke kavels inrichten (voor een periode van 2 tot 3 jaar) om te kunnen experimenteren. In het uiteindelijke projectvoorstel is de realisatie van het project ook niet één op één gekoppeld aan vaste locaties, er ontstaan 'centrale vlekken' (die in de tijd wisselen), met daaromheen roulerende projectlocaties. Zeker voor wat

betreft de tijdelijke locaties is het project niet echt gebonden aan het gebied van Noorderwold, locaties in heel Zuidelijk Flevoland komen in aanmerking voor de tijdelijke experimenten.

Planning

Er is (nog) geen stringente projectplanning gemaakt. Als kraal aan de ketting Noorderwold-Eemvallei heeft het project vooral te maken met de planning voor dit gebied, waarbij de opgave is om voor medio 2017 te komen met een integrale planuitwerking waarin Pioniernatuur als een van de twee kralen van Noorderwold (naast Vierkante meter natuur) wordt opgenomen. Met Stichting Het Flevo-landschap is in de intentieovereenkomst Noorderwold-Eemvallei afgesproken dat de kralen actief bij de planuitwerking worden betrokken.

Er is tot op heden geen intentieovereenkomst getekend met de projectindieners, daar was vanuit de voortgang voorsnog weinig aanleiding voor. Bovendien staat het ontbreken van een ondertekende intentieovereenkomst de voortgang van het project geenszins in de weg staat, omdat er bij ondertekening geen voorbereidingsgeld beschikbaar wordt gesteld aan dit project. De positie van het project is met de ondertekening van de intentieovereenkomst voor Noorderwold-Eemvallei (begin juli 2016) voorsnog voldoende geborgd. Stichting Het Flevo-landschap heeft daarin afgesproken om binnen Noorderwold-Eemvallei de benodigde ruimte voor het project te gaan zoeken en bij de verder planuitwerking in samenspraak met de projectindieners naar goede oplossingen te gaan zoeken. Het project is vooral bezig om haar positie in Noorderwold-Eemvallei te bepalen en ruimte te vinden om met het plan te kunnen experimenteren. In de tweede helft van 2016 zal duidelijk worden of het tekenen van een eigenstandige intentieovereenkomst nodig is om de positie van het project te verbeteren.

Grond

De initiatiefnemer heeft in april 2016 een minimumvariant voor de realisering van haar doelstelling opgeleverd. De ambitie ligt hoog en spreekt van een benodigd oppervlak van ongeveer 90 tot 120 ha, uitgemeten in 3 tot 4 verschillende locaties die als 'stepping stones' functioneren. Omdat bij de honorering van het voorstel geen geld en geen oppervlakte aan het project is toegewezen, is het succes ervan afhankelijk van de bereidheid van de initiatiefnemers van Noorderwold-Eemvallei en andere grondeigenaren binnen het zoekgebied van Noorderwold-Eemvallei om grond beschikbaar te stellen (via pachtconstructie) voor realisatie van het project.

Het project kan in twee fasen uitgewerkt worden. Zolang Noorderwold-Eemvallei nog geen duidelijke contouren kent, kan op tijdelijk locaties worden geëxperimenteerd op kavels die door deelnemers van het programma Nieuwe Natuur of door derden beschikbaar worden gesteld. Het doel is om in de tweede fase een definitieve bestemming te krijgen, waarbij naast enkele vaste projectlocaties ook nog steeds kan worden gedacht aan wisselende locaties, rekening houdend met bijvoorbeeld het bouwplan van de betreffende grondeigenaar.

Financiën

Vanuit het programma Nieuwe Natuur is geen separate financiële bijdrage aan dit project toegekend. De business case van het project is gebaseerd op pacht van de projectlocaties. De gewassen die op de projectlocaties worden verbouwd leveren revenuen op die dekkend zijn voor de pacht én voor herinvestering in het project.

Draagvlak

Het initiatief van ANV Akkerwaard is aangedragen door lokale bewoners, die in het gebied Zuidelijk Flevoland werkzaam zijn in de agrarische sector. Het project mag daarmee rekenen op lokaal

draagvlak. Wel moet, wanneer de locaties voor de experimenteerfase en later ook voor de meer definitieve landing van het project bekend zijn, het draagvlak per locatie worden getoetst.

Projectplan & -uitwerking

Er is nog geen projectplan uitgewerkt. Binnen de planuitwerking voor Noorderwold-Eemvallei zal ook aandacht worden besteed aan de nadere projectuitwerking voor Pioniernatuur.

Juridisch

Nog niet aan de orde.

Vergunningen

Niet aan de orde.

Verdienmodel t.b.v. beheer na 10 jaar

Niet aan de orde. Het project heeft tot nu toe op een proeflocatie (die in bezit is van Stichting Het Flevo-landschap) laten zien voldoende inkomsten te genereren om daarmee pacht en beheer (herinvestering in project) te kunnen financieren.

Staatssteun

Omdat geen grond en middelen zijn toegekend, is een staatssteunanalyse in dit project niet nodig.

Ondersteuning

In 2015 is voor Noorderwold-Eemvallei, en dus ook voor Pioniernatuur, een 'verbindend onderhandelaar' ingehuurd (bureau p2). Dit bureau onderzocht met alle initiatiefnemers en Stichting Het Flevo-landschap de inpassingsmogelijkheden en de aanknopingspunten van het proces van Oosterwold versus dat van het programma Nieuwe Natuur. In het Bestuurlijk Overleg van Oosterwold van 29 juni 2016 hebben de partijen in Oosterwold een oplossingspakket vastgesteld waardoor het mogelijk wordt de Nieuwe Natuur-projecten in de Eemvallei te laten landen. Zie voor meer informatie de uitwerking voor het project Noorderwold-Eemvallei.

Daarnaast is er voor Noorderwold-Eemvallei - inclusief de toegevoegde 'kralen' zoals Pioniernatuur - een schets gemaakt (door bureau Feddes/Olthof). Deze geeft inzicht in de mogelijke locaties waar Pioniernatuur binnen Noorderwold-Eemvallei gerealiseerd zou kunnen worden.

De afgelopen maanden is op initiatief van de provincie binnen de grondtafel gezocht naar mogelijkheden om het project op relatief korte termijn vlot te trekken. In de grondtafel is het project geagendeerd en vanuit het begrip dat is ontstaan voor de locatieproblematiek van het project wordt gezocht naar oplossingen, in eerste instantie voor de korte termijn. Daarbij wordt uitgegaan van de minimumvariant die de projectindieners op verzoek van de provincie heeft gemaakt.

Natuurboerderij Vliervelden

Indieners
De Stadsboerderij

Projectbeschrijving

De Stadsboerderij wil ten zuiden van de Vogelweg Natuurboerderij Vliervelden op 400 hectare met een kleinschalige inrichting realiseren. In dit gebied worden diverse natuurtypen aangelegd. Hierdoor zal in het gebied ruimte ontstaan voor een grote diversiteit aan dieren en planten, waarbij door wandelpaden toegankelijkheid voor recreanten wordt gecreëerd. Het project is in een kleinere variant gehonoreerd. Vanwege vermeende synergievoordelen is het gekoppeld aan het project Noorderwold-Eemvallei van Stichting Het Flevo-landschap en BV ERF, echter zonder budget omdat er min of meer vanuit is gegaan dat Vliervelden vooral een biologisch landbouwbedrijf is.

Samenvatting project & procesvoortgang

Tussen de betrokken partijen is inmiddels afgesproken dat een inpassing van het project Vliervelden in Noorderwold-Eemvallei niet verder onderzocht zal worden. De Stadsboerderij heeft nadrukkelijk aangegeven bij voorkeur bij het project De Eemvallei van Staatsbosbeheer aan te sluiten, waar de initiatiefnemer ook al grond heeft gekocht.

Voor de eerste fase van het project De Eemvallei die binnen de A27 ligt, heeft Staatsbosbeheer 44,5 ha gereserveerd middels een intentieovereenkomst met Oosterwold. De verwachting is dat aanvullend hierop in het najaar afspraken over kavelreservering en grondinbreng voor een aanvullende 6 tot 7 ha tot stand kunnen komen om de verweving tussen De Eemvallei en Vliervelden mogelijk te maken.

Scope van het project

De scope van het project is recentelijk niet gewijzigd. Wel hebben de betrokken partijen aangegeven het project Vliervelden te betrekken bij de nadere planuitwerking van het project De Eemvallei van Staatsbosbeheer, in plaats van bij Noorderwold-Eemvallei van Stichting Het Flevo-landschap en BV ERF.

Planning

Voor 1 juli 2016 heeft Staatsbosbeheer mede namens Voedselbossen en Speelwildernis voor het project Eemvallei 44,5 ha landschapskavels gereserveerd voor de eerste fase van Oosterwold. Recent is bekend geworden dat additioneel mogelijk nog 6 tot 7 ha beschikbaar kan komen om daarmee de verweving met Vliervelden te faciliteren. In het najaar van 2016 moet dit duidelijk worden zodat Staatsbosbeheer deze ruimte aanvullend op de 44,5 ha kan reserveren. Om die reden is in de intentieovereenkomst van de provincie en Staatsbosbeheer vastgelegd dat de Natuurboerderij Vliervelden wordt betrokken bij de nadere planuitwerking. Verwacht wordt dat de nadere planuitwerking in april 2017 gereed is waarna een realisatieovereenkomst kan worden aangegaan.

Grond

Met het besluit van Provinciale Staten in 2014 heeft Natuurboerderij Vliervelden geen middelen uit het programma toegewezen gekregen voor het verkrijgen van grond. Staatsbosbeheer verkent in overleg met Oosterwold of alsnog ruimte beschikbaar kan worden gesteld aan Natuurboerderij Vliervelden. Daarbij wordt tevens de financiering betrokken. Verwacht wordt dat 6 à 7 ha aan landschapskavels gevonden kan worden, die dankzij de multiplier vanuit het project De Eemvallei kunnen worden verworven. Daarbij gelden de nieuwe grondprijzen omdat de bevroeringsperiode voorbij is.

Financiën

Met het besluit van Provinciale Staten in 2014 heeft het project Vliervelden geen budgetten uit het programma toegewezen gekregen. Enige onderhandelingspositie voor de initiatiefnemers ontbreekt hierdoor.

Draagvlak

Het draagvlak voor het project Vliervelden is goed. De initiatiefnemers van Voedselbossen, Speelwildernis en De Eemvallei overleggen dan ook constructief met de initiatiefnemers van

Natuurboerderij Vliervelden over inpassing in de Eemvallei, waarbij door inhoudelijke discussies te voeren moet blijken of verwerving en gezamenlijke realisatie haalbaar is.

Projectplan & -uitwerking

Natuurboerderij Vliervelden heeft de afgelopen maanden constructief meegewerkt aan de schetsen voor zowel De Eemvallei als Noorderwold-Eemvallei.

De projectindiener heeft te kennen gegeven niet te willen investeren in Noorderwold-Eemvallei, wat vooral te maken heeft met de aanschaf van een landbouwkavel tegen de geplande Eemvallei van Staatsbosbeheer. Om die reden is door de provincie aan Staatsbosbeheer, Voedselbossen en Speelwildernis verzocht om Natuurboerderij Vliervelden te betrekken bij de nadere planuitwerking. Deze uitwerking moet inzicht geven op welke wijze dit project een plek kan krijgen in of nabij het project De Eemvallei. Verwacht wordt dat de nadere planuitwerking in het voorjaar van 2017 gereed is.

Juridisch

De totale Eemvallei is weergegeven in de Structuurvisie Oosterwold. De eerste fase van het project Eemvallei die binnen de A27 ligt, zijnde 44,5 ha, past binnen het bestemmingsplan Oosterwold dat binnenkort wordt vastgesteld. Onderzocht wordt of en in welke mate Natuurboerderij Vliervelden nog een plek kan krijgen binnen deze eerste fase.

Vergunningen

Vergunningen zijn nog niet aan de orde.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Vliervelden heeft geen budgetten beschikbaar gekregen voor het beheer. Vliervelden verwacht met de opbrengst van de oogst van het natuurgebied het beheer te kunnen betalen.

Staatssteun

Voordat een realisatieovereenkomst wordt getekend, wordt een staatssteunanalyse uitgevoerd. Bij het project mag geen sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Ondersteuning

Aan Vliervelden wordt een budget beschikbaar gesteld voor de nadere planuitwerking. Verwacht wordt dat dit bedrag wordt besteed aan inhuur van externe deskundigheid.

Harderbos en Harderbroek verbonden

Indiener

Vereniging Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

Het project is geheel gehonoreerd.

Met dit project verbindt Vereniging Natuurmonumenten twee natuurgebieden, Harderbos en Harderbroek, met elkaar. Doordat de grond al in bezit is van en wordt beheerd door de projectindiener, gaat het in dit project vooral om een bijdrage aan de inrichting van 15 ha nieuwe natuur en het ondersteunen van het proces om dit te realiseren.

Samenvatting project & procesvoortgang

In maart 2016 is de realisatieovereenkomst getekend. Natuurmonumenten is de inrichtingswerkzaamheden gestart na een meervoudig onderhandse aanbesteding en verwacht eind december 2016 gereed te zijn.

Project Harderbos en Harderbroek verbonden is na het tekenen van de realisatieovereenkomst in de uitvoeringsfase beland. Er zijn op dit moment geen factoren bekend die een risico vormen voor de uitvoering van het project binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur.

Scope van het project

De scope van het project is niet gewijzigd.

Planning

In maart 2016 is de realisatieovereenkomst tussen de provincie en Natuurmonumenten ondertekend. Natuurmonumenten is daarna de aanbestedingsprocedure gestart en is inmiddels gestart met de inrichtingswerkzaamheden. Voor het broedseizoen in 2017 moeten de werkzaamheden worden afgerond dus men richt zich op december 2016.

Grond

De grond voor het project is in eigendom bij Natuurmonumenten, er zijn geen aanvullende grondtransacties nodig.

Financiën

Het project blijft binnen de financiële kaders uit het toewijzingsbesluit van 17 december 2014. De aanbesteding is gunstig verlopen waardoor de maximale inrichtingsvariant kan worden uitgevoerd.

Draagvlak

Het project wordt gerealiseerd op grond met een natuurbestemming, die al in bezit is van Natuurmonumenten. Alle benodigde vergunningen zijn verleend. Gedurende de procedures zijn geen zienswijzen ingediend.

Met Golfresort Harderwold en Golfbaan Harderwold is een gesprek geweest en zijn de inrichtingsplannen toegelicht. Begin september 2016 zijn de bewoners aan de Sternweg geïnformeerd over het grondtransport. Tevens is in samenwerking met de gemeente Zeewolde een persbericht in de lokale media geplaatst.

Projectplan & -uitwerking

In maart 2016 is de planuitwerking aangeleverd en getoetst waarna de realisatieovereenkomst is getekend. Natuurmonumenten is de feitelijke realisatie gestart en verwacht deze in december 2016 af te ronden. Daarmee wordt dit project ruim binnen de (plannings)kaders van het programma Nieuwe Natuur tot realisatie gebracht.

Juridisch

De inrichtingswerkzaamheden passen binnen het vigerend bestemmingsplan. De projectlocatie heeft de bestemming "natuur", er waren derhalve geen juridische procedures nodig om tot realisatie over te kunnen gaan.

Vergunningen

Natuurmonumenten heeft de benodigde vergunningen verkregen. Er zijn gedurende de procedure geen zienswijzen ingediend.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar

Voor dit project is geen verdienmodel voor beheer na 10 jaar uitgewerkt, omdat de locatie onder het subsidiestelsel Natuur en Landschap valt, waarmee de financiën voor het beheer zijn geregeld. Om die reden heeft Natuurmonumenten alleen inrichtingsgeld toegewezen gekregen.

Staatssteun

Geconcludeerd is dat in dit project sprake is van geoorloofde staatssteun. De hoofdmotivatie hierbij is dat er geen budget beschikbaar wordt gesteld voor enige economische bedrijfsmatige activiteit. Natuurmonumenten is daarom aangewezen als Dienst van Algemeen Economisch Belang.

Ondersteuning

Natuurmonumenten heeft gebruik gemaakt van het door de provincie onder voorwaarden beschikbaar gesteld budget van € 5.000 als bijdrage in de voorbereidingskosten. Het budget is besteed aan het voorbereiden van de vergunningaanvragen en de bestektekeningen.

Gouden Randen langs Pampushout

Indiener

Stichting Het Flevo-landschap

Projectbeschrijving

Kern van het project is het ontwikkelen van een natte verbinding tussen de Lepelaarsplassen en het Kromslootpark en langs de Pampushout-Zuid. Een massief natuurgebied dicht bij de stad met een ecologische en recreatieve functie. Het project brengt twee ontwikkelingen samen: de ecozone Kromslootpark-Lepelaarsplassen en de ontwikkeling van het relatief jonge bosgebied de Pampushout. Het levert een groen uitloopgebied op tussen diverse stedelijk ontwikkelingen in bijvoorbeeld Poort en Noorderplassen.

Door Provinciale Staten zijn aan het project financiële middelen voor grondverwerving en voor het beheer voor 10 jaar in het vooruitzicht gesteld. Financiering voor de inrichting is via het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid en de wateropgave Almere Poort door gemeente Almere, Stichting Het Flevo-landschap en het Rijk afgedekt.

Samenvatting project & procesvoortgang

In het voorjaar van 2016 is middels intensief overleg tussen de gemeente Almere, het Waterschap, Stichting Het Flevo-landschap en provincie een ontwerp van het gebied gemaakt, dat de basis vormt voor de nadere planuitwerking die volgt op de ondertekening van de intentieovereenkomst. In deze planuitwerking moet bij de inrichting van het gebied rekening worden gehouden met een eventuele landing van het project Vierkante meter natuur.

Overigens zal als multiplier 0,6 ha aan het project toegevoegd worden. Rijkswaterstaat biedt aan om ter plaatse deze oppervlakte aan natuurcompensatie te financieren. De afspraken daarover worden naar verwachting in tweede deel van 2016 geformaliseerd.

De intentieverklaring is vrijwel gereed en zal spoedig na de zomer door Stichting Het Flevo-landschap en de provincie worden ondertekend. Aan deze overeenkomst wordt een 'Letter of Intent' toegevoegd, waarin de gemeente Almere uitspreekt positief tegenover de plannen te staan en vanuit een positieve grondhouding inzake bestemmingswijziging en inrichting van het gebied te gaan opereren.

Scope van het project

De scope van het project is niet veranderd.

Planning

De verwachting is dat vrij snel na de zomer de intentieovereenkomst ondertekend kan worden. Er is geen reden om te veronderstellen dat de planning voor het tekenen van de realisatieovereenkomst in de loop van 2017 niet zal worden gehaald.

Grond

Op dit moment is er nog sprake van een voorlopig ontwerp. Oorzaak is dat nog niet bekend is op welke wijze de maatregelen aan de watergangen voor de wateropgave Almere Poort plaatsvinden en hoe hier vervolgens de Gouden Randen aan kunnen worden gekoppeld.

De grondverwerving ter plaatse is onderwerp van overleg met de huidige grondeigenaar RVB. De grond wordt nu op jaarlijkse basis verpacht aan ERF. Het streven is om in de tweede helft van 2016 via de grondtafel van het programma Nieuwe Natuur de overdracht te effectueren.

Financiën

Na de ondertekening van de intentieovereenkomst krijgt de initiatiefnemer een bedrag ter beschikking voor het voorbereiden van de realisatie van het project.

De financiële middelen voor grondverwerving en beheer in de eerste 10 jaar worden via het programma Nieuwe Natuur beschikbaar gesteld na het aangaan van de realisatieovereenkomst. De middelen voor het beheer na de eerste 10 jaar moeten in overleg met Stichting Het Flevo-landschap en de gemeente Almere gevonden worden. De middelen voor inrichting van het gebied moeten bij gemeente Almere en mogelijk het Waterschap vandaan komen. De 'Letter of Intent' van gemeente Almere, die aan de intentieovereenkomst wordt toegevoegd, refereert daar ook aan. In de fase van planuitwerking, voor ondertekening van de realisatieovereenkomst, moet de financiële puzzel sluitend worden gemaakt.

Draagvlak

Zowel vanuit de gemeente Almere als vanuit Stichting Het Flevo-landschap zal aandacht worden besteed aan draagvlak. Het gaat om het ontwikkelen van natuur als buffer tussen grotendeels nog in te richten stedelijke gebieden. De verwachting is dat hier weinig tot geen weerstand tegen zal zijn.

Projectplan & -uitwerking

Zodra de intentieovereenkomst is ondertekend werkt Stichting Het Flevo-landschap het project uit in een nadere planuitwerking. Deze dient als basis voor het aangaan van de realisatieovereenkomst.

Juridisch

De gemeente Almere moet instemmen met een bestemmingswijziging van agrarisch naar natuur. Deze procedure is nog niet gestart omdat deze afhankelijk is van de daadwerkelijke overdracht van de grond door RVB.

Vergunningen

Tot op heden niet aan de orde.

Verdienmodel t.b.v. beheer na 10 jaar

Nog niet georganiseerd. Binnen de uitwerking van het projectplan na ondertekening van de intentieovereenkomst is het aan Stichting Het Flevo-landschap om hieraan, samen met gemeente Almere en mogelijk het Waterschap, aandacht te besteden.

Staatssteun

Een staatssteuntoets moet op basis van de definitieve planuitwerking worden uitgevoerd voordat de realisatieovereenkomst kan worden getekend.

Ondersteuning

In de eerste helft van 2016 heeft de landschapsarchitect, die door de provincie is ingehuurd, een inrichtingsplan voor de Gouden Randen gemaakt. Dit inrichtingsplan zal de leidraad zijn voor zowel voor de grondverwerving, het waterplan als voor de daadwerkelijke inrichting.

**Onderwerp**

Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur 2016

Kern mededeling:

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten aangegeven welke projecten aanspraak kunnen maken op middelen van het programma Nieuwe Natuur, waarbij aan elk project een maximaal budget is toegekend. Gedeputeerde Staten maken een halfjaarlijks schriftelijke voortgang van het programma en de bijbehorende projecten. Bijgevoegde rapportage geeft de voortgang van de projecten en het programma weer tot medio september 2016.

Mededeling:

GS hebben met het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 het mandaat gekregen om voor de gehonoreerde projecten intentie- en realisatieovereenkomsten aan te gaan voor zover deze passen binnen de kaders van het PS-besluit van eind 2014. GS houden met de vastgestelde meetlat, toezicht op de uitwerkingskaders en borgt deze kaders in realisatieovereenkomsten. GS zien er op toe dat het gaat om haalbare en betaalbare projecten en dat er zorgvuldige communicatie met de omgeving plaatsvindt. In de overeenkomsten kunnen (financiële) verplichtingen worden vastgelegd op basis van de vastgestelde geactualiseerde toekenningstabel (24 februari 2016).

Eén van de criteria van de op 17 december 2014 vastgestelde meetlat, stelt dat de projecten binnen vijf jaar na het besluit onvoorwaardelijk kunnen starten met de realisatie. Rekening houdend met de maximale ingeschatte doorlooptijd van twee jaar voor het doorlopen van de noodzakelijke publiekrechtelijke procedures, moet daarom uiterlijk eind 2017 de realisatieovereenkomst zijn afgesloten. Eind 2017 is daarom een belangrijk evaluatiemoment voor projecten waarvoor op dat moment nog geen realisatieovereenkomst is afgesloten.

Met betrekking tot de projecten waarvoor GS eind 2017 nog geen realisatieovereenkomsten hebben afgesloten zal aan PS op dat moment een voorstel worden voorgelegd hoe met het oorspronkelijke honoreringsbesluit van betreffend project om te gaan. Deze voortgangsrapportage moet in dit verband worden gezien als een eerste mid-term-review van het programma Nieuwe Natuur als opmaat naar eind 2017. Wanneer op een eerder tijdstip kan worden vastgesteld dat een project niet haalbaar is of dat initiatiefnemer het project wilt beëindigen, wordt aan PS op dat moment een voorstel voorgelegd. Ook worden PS opnieuw in positie gebracht op het moment dat het niet mogelijk blijkt om binnen de kaders zoals eerder door PS zijn vastgesteld een project tot realisatie te brengen (bijvoorbeeld andere plek, andere scope, andere invulling).

De voorliggende rapportage omvat naast een projectomschrijving, samenvatting en voortgang een uitgebreide analyse. Deze omvat de stand van zaken op het gebied van onder andere planning, grond, financiën, draagvlak en staatssteun. Met deze opzet is snel te zien wat er speelt rond een project en wat partijen hebben gedaan om de voortgang erin te houden. Deze weergave is expliciet opgesteld door provincie waarbij naast eigen waarneming en kennis ook informatie van de initiatiefnemer en omgevingspartijen is betrokken.

Bijlagen

Registratienummer

1974281

Datum

11 oktober 2016

Auteur

Afdelingsbureau

GE

Openbaarheid

Passief openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Ter kennisname aan PS en

burgerleden

Mededeling

Bladnummer

2

Registratienummer

1974281

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgangsrapportage Nieuwe Natuur	1974406	Ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
		Tot



Onderwerp

Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur

Bestispunten

1. In te stemmen met de 'Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur'.
2. De jaarrapportage ter informatie middels bijgesloten mededeling aan Provinciale Staten aan te bieden.

Kern voorstel

De 'Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur' beschrijft de ontwikkelingen van het programma Nieuwe Natuur in de periode vanaf de laatste verantwoording i.c. augustus 2018 tot en met december 2019. Voor de achtergronden en aanpak van het programma en voor zaken die niet veranderd zijn, verwijst de Jaarrapportage 2019 naar de uitgebreide 'Verantwoording Programma Nieuwe Natuur, Flevolandse invulling van natuur op aanvraag' van oktober 2018, die op 19 december 2018 door Provinciale Staten is besproken en vastgesteld. Het college van Gedeputeerde Staten wordt verzocht om met de jaarrapportage in te stemmen en deze ter informatie aan Provinciale Staten aan te bieden als achtergrondinformatie bij de Jaarrekening 2019.

Argumenten

- 1.1 *Gedeputeerde Staten stellen de rapportage vast om daarna Provinciale Staten te informeren over de voortgang van het programma en de projecten zoals besloten in 2014 bij de start van het programma.*

In 2014 is besloten dat Provinciale Staten door Gedeputeerde Staten geïnformeerd worden over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur, de projecten en de afwikkeling van de financiële verplichtingen. Provincie Flevoland, Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap zijn programmahouders, waarbij de provincie eindverantwoordelijk is.

Sinds 31 juli 2018, de opnamedatum van de laatste programmaverantwoording, beschikken de projectinitiatieven allemaal over een realisatieovereenkomst of maken ze deel uit van een geïntegreerd projectplan waarvoor een realisatieovereenkomst is afgesloten. In het totaal gaat het om 17 realisatieovereenkomsten. Door het ondertekenen van deze overeenkomsten zijn de projecten gestart met de uitvoering. In de periode waarover deze rapportage verslag doet, zijn 5 van de 17 projecten uitgevoerd en in de fase van beheer gekomen. Deze gebieden behoren inmiddels tot de Flevolandse natuur en leveren een bijdrage aan de biodiversiteit in de provincie en kunnen worden beleefd en benut. De nog lopende projecten hebben in beginsel tot 5 jaar na het sluiten van de realisatieovereenkomst de tijd om het project af te ronden. De projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei worden gefaseerd uitgevoerd. Voor de vervolgfases is nog besluitvorming door Gedeputeerde Staten nodig.

Besluit

Datum besluit

Registratienummer

2564111

Datum

23 maart 2020

Afdeling/Bureau

GE

P&C medewerker

Datum:

14 maart 2010

Agendapunt

Categorie

Bevoegdheid

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Hofstra, H.J.

Routing

Ter kennisname aan PS en burgerleden

Akkoord:

Afdeling

Hoofd financiën

Portefeuillehouder



2.1 Provinciale Staten van Flevoland worden geïnformeerd

De Jaarrapportage wordt met bijgevoegde mededeling aan Provinciale Staten aangeboden, voorafgaand aan de behandeling van de Jaarrekening 2019, zodat deze als achtergrondinformatie voor het onderdeel programma Nieuwe Natuur dient.

Kanttekeningen
Geen.

Financiële impact

De besluitvorming in deze nota heeft geen directe financiële consequenties, maar gaat over de Jaarrapportage 2019 van het programma Nieuwe Natuur (pNN). De bedragen in deze rapportage geven inzicht in de financiële positie van het programma als geheel. Dat omvat zowel de positie voor de provincie als die van de partners Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap. De financiële impact van het programma in 2019 voor de provincie is verwerkt in de Jaarstukken over 2019 van de provincie.

Ten opzichte van 2018 zijn er weinig financiële wijzigingen in het programma opgetreden. Belangrijkste aspect is de verlaging van de beschikbare middelen met € 3,0 mln. vanwege het oormerk in de reserve Nieuwe Natuur voor het project Oostvaardersoevers. Dit geormerkte bedrag betreft een financiële uitwerking uit het coalitieakkoord van Gedeputeerde Staten.

Personele impact
Niet van toepassing.

Externe communicatie

De jaarrapportage wordt op de website van de provincie Flevoland onder het dossier Nieuwe Natuur gepubliceerd.

Samenvatting voor de publieksvriendelijke besluitenlijst

Direct publiceren.

Gedeputeerde Staten stemt in met de 'Jaarrapportage programma Nieuwe Natuur 2019'. Het document wordt aan Provinciale Staten aangeboden, als onderlegger bij de Jaarrekening 2019. De rapportage beschrijft de voortgang van het programma in de periode augustus 2018 tot en met december 2019.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur	2591521	Ja
Mededeling Provinciale Staten	2584706	Ja



Gedeputeerde Staten

Dossiernummer 317
Extern Zaak ID 2564111
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 14 april 2020
Agendapunt 06
Omschrijving Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur
Organisatieonderdeel Gedeputeerde Staten

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gedeputeerde Staten	14 april 2020

Parafering			
Haselager, Mary	Akkoord		09-04-2020 09:50
Hofstra, H.J.	Akkoord		09-04-2020 09:50

Toelichting

Gedeputeerde Staten stemt in met de 'Jaarrapportage programma Nieuwe Natuur 2019'. Het document wordt aan Provinciale Staten aangeboden, als onderlegger bij de Jaarrekening 2019. De rapportage beschrijft de voortgang van het programma in de periode augustus 2018 tot en met december 2019.

Besluit

1. In te stemmen met de 'Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur'.
2. De jaarrapportage ter informatie middels bijgesloten mededeling aan Provinciale Staten aan te bieden.

Toelichting

Conform.

De portefeuillehouder is gemandateerd tot het doen van redactionele aanpassingen.



Jaarrapportage Programma Nieuwe Natuur 2019



Flevoland: ruimte voor de toekomst





Foto: Fotostudio Wierd

Verantwoording

In oktober 2018 is het proces van het programma Nieuwe Natuur op verzoek van Provinciale Staten van Flevoland geëvalueerd. Tegelijkertijd is een uitgebreide programmaverantwoording verschenen. Dit omdat het programma toen over de gehele breedte van de implementatiefase in de realisatiefase is overgegaan.

Deze jaarrapportage beschrijft de ontwikkelingen in de realisatiefase van het programma Nieuwe Natuur in de periode vanaf medio 2018 tot en met 31 december 2019. Voor de achtergronden en aanpak van het programma en voor zaken die niet veranderd zijn verwijst de rapportage 2019 naar de uitgebreide 'Verantwoording Programma Nieuwe Natuur, Flevolandse invulling van natuur op aanvraag', van oktober 2018.

Inhoud

Voorwoord	4
1 Algemeen	5
1.1. Stand van zaken programma	5
1.2. Natuurcompensatie	6
1.3. Communicatie	7
2 Financieel	8
2.1. Actuele inzet middelen	8
2.2. Actuele inzet middelen per project	9
2.3. Programmarisico's	10
Bijlage 1 Status van de projecten per 31 december 2019	11

Voorwoord

“We gaan voor een Flevolandse natuur die robuust en beleefbaar is, die een belangrijke bijdrage levert aan een excellente leefomgeving en die Flevoland op de kaart zet als een groenblauw, spannend landschap waar ruimte is voor unieke nieuwe initiatieven.” Een belangrijke ambitie in het coalitieakkoord 2019-2023. Het programma Nieuwe Natuur heeft hier in 2019 een mooie bijdrage aan geleverd.

Flevoland pioniert met het programma Nieuwe Natuur. Voor het eerst heeft een provinciale overheid aan de samenleving gevraagd om met ideeën te komen voor nieuwe natuurontwikkeling. Inmiddels zijn alle ingediende projecten voorbij de planfase en konden initiatiefnemers hun project in 2019 gaan realiseren. Dit leverde mooie momenten op in het veld; trotse initiatiefnemers die voor het eerst een schep in het grond zetten of een toost uitbrachten voor het openen van hun nieuwe natuurgebied. Mijlpalen die we samen vierden om stil te staan bij het nieuwe ‘groen’ in ons landschap.

Als nieuwe portefeuillehouder van het programma Nieuwe Natuur kon ik met een frisse blik kijken naar de lopende projecten. Wat mij direct opviel was de nauwe samenwerking tussen de provincie en initiatiefnemers. Initiatiefnemers worden waar nodig en op verzoek professioneel begeleid in het traject dat voor iedereen nieuw is. Zoals beschreven in het coalitieakkoord worden de lessen die we hebben getrokken uit het programma Nieuwe Natuur geïntegreerd in het reguliere natuurbeleid. Een mooie opbrengst voor toekomstplannen met betrekking tot natuur.



Foto: Shot by Sylla

In mijn bezoeken aan gerealiseerde projecten zie ik allerlei nieuwe natuur ontstaan zoals moerasen, vogelweiden, bossen en houtwallen. Hierbij is

recreatie altijd meegenomen in de ontwikkeling. Of het nu een fiets- of wandelpad is, een vogelkijkhut, een speelplaats of een parkeerplaats voor bezoekers. Het zijn allemaal belangrijke elementen om het natuurnetwerk, de biodiversiteit en recreatie in Flevoland te versterken. Iets waar mijn hart sneller van gaat kloppen!

Voor de jonge doelgroep blijft de natuur in provincie Flevoland vaak onbekend. Bovendien is een onderwerp als biodiversiteit moeilijk te begrijpen. Ik heb dit als een persoonlijke missie aangegrepen om bij diverse scholen op bezoek te gaan en leerlingen te vertellen wat wij met het programma Nieuwe Natuur willen bereiken. Daarnaast vind ik het belangrijk dat ieder op zijn/haar manier een klein steentje bijdraagt. Het programma Nieuwe Natuur deelde 500 bouwpakketten uit aan scholen in Flevoland om nestkastjes en insectenhôtels in elkaar te timmeren voor op hun eigen schoolplein.



Foto: Shot by Sylla

Met de lopende en gerealiseerde projecten timmeren wij hard aan de weg voor een groener én spannender Flevoland.

Harold Hofstra

Gedeputeerde provincie Flevoland

1 Algemeen

‘Natuur op uitnodiging’. Deze term symboliseert de vernieuwende, ambitieuze aanpak van het programma Nieuwe Natuur dat de provincie Flevoland omarmt. Een programma waarbij een publieke taak (het realiseren en beheren van natuur) door bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties is geïnitieerd en wordt uitgevoerd. In 2013 konden hiervoor project-ideeën worden ingediend. Inmiddels zijn de projecten in de uitvoeringsfase beland. Een deel van de projecten is ook uitgevoerd en in beheer genomen. Deze gebieden behoren inmiddels tot de Flevolandse natuur, die een bijdrage levert aan de biodiversiteit in de provincie en kan worden beleefd en benut.

1.1. Stand van zaken programma

De 22 in 2014 gehonoreerde projecten hebben de kans gekregen om binnen een termijn van vijf jaar (voor eind 2019) startklaar te zijn. Voorwaarde daarvoor was het sluiten van realisatieovereenkomsten tussen de indieners van de gehonoreerde projecten en de provincie. Vijf projectinitiatieven zijn in de planuitwerkingsfase een samenwerking aangegaan om te komen tot geïntegreerde project-initiatieven binnen de projecten Noorderwold–Eemvallei en Eemvallei–Zuid. Binnen het programma zijn deze bekend als de “kettingen met de kralen”.

Per 31 juli 2018, de opnamedatum van de laatste programmaverantwoording, beschikten de projectinitiatieven allemaal over een realisatieovereenkomst of maken ze deel uit van een geïntegreerd projectplan waarvoor een realisatieovereenkomst is afgesloten. In het totaal gaat het om 17 realisatieovereenkomsten. Hiermee zijn de projecten gestart met de uitvoering. In de periode waarover deze rapportage gaat, zijn 5 van de 17 projecten uitgevoerd en in de fase van beheer gekomen. De nog lopende projecten hebben tot 5 jaar na het sluiten van de realisatieovereenkomst de tijd om het project af te ronden.

Tabel 1 - Stand van zaken projecten programma Nieuwe Natuur op 31 december 2019.

Projecten / kralen	Realisatie-overeenkomst	In uitvoering	Uitgevoerd
Urkerveld (1*)	Ja	Ja	Nee
Nieuwe Natuur bij Schokland (3)	Ja	Vorbereiding	Nee
Oostkant Dronten (8)	Ja	Vorbereiding	Nee
Natuur op G38 (9)	Ja	Afgerond	Ja
Swifterpark (10)	Ja	Ja	Nee
Oostvaardersplassengebied (12)	Ja	Ja	Nee
Eemvallei-Zuid (15)	Ja	Deels ja; Deels voorbereiding	Fase 1: ja
Eemvallei-Zuid (15)	Ja	Deels ja; Deels voorbereiding	Fase 2: nee
◊ Voedselbossen (15a)	N.v.t.	Ja	Nee
◊ Speelwildernis (15b)	N.v.t.	Vorbereiding	Nee
◊ Luierpark (15d)	N.v.t.	Afgerond	Ja
◊ Natuurboerderij Vliervelden (19)	N.v.t.	Ja	Nee
Kop van het Horsterwold (16)	Ja	Afgerond	Ja
Noorderwold-Eemvallei (17)	Ja	Fase 1, voorbereiding	Nee
◊ Vierkante meter natuur (17a)	N.v.t.	Ja, pilot	Nee
◊ Pioniernatuur (18)	N.v.t.	Ja, pilot	Nee
Harderbos en Harderbroek verbonden (21)	Ja	Afgerond	Ja
Gouden randen langs Pampushout (22)	Ja	Nee	Nee

*(nr.) nummering projecten toewijzingsbesluit 17 december 2014

De projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei worden gefaseerd uitgevoerd. Voor de vervolgfases is daartoe nog besluitvorming door Gedeputeerde Staten nodig.

In bijlage 1 is meer specifiek aangegeven wat de stand van zaken is van de projecten en wat er nog nodig is om tot realisatie te komen.

1.2. Natuurcompensatie

In dit hoofdstuk wordt de stand van zaken van de compensatie-opgave van het programma beschreven. Zoals in de inleiding is vermeld, wordt voor de achtergrond hiervan verwezen naar de voorgaande programmarapportage.

Tabel: *Herkomst natuurcompensatie in het programma*

Opgave	Herkomst	Oppervlakte
Kiekendieffoerageergebied	Diverse bestemmingsplannen Almere	115 ha
Subtotaal	Kiekendieffoerageergebied	115 ha
NNN	Tracébesluit A6, zijnde 72 ha bos en 61 ha moeras	133 ha
NNN	Tracébesluit A6, zijnde 7,5 ha moeras	7,5 ha
Subtotaal	NNN	140,5 ha
Bos	Diverse bestemmingsplannen	75 ha
Bos	Aanleg Hanzelijn	35 ha
Subtotaal	Bos	110 ha
Totaal	Alle gebieden	365,5 ha

Tabel 2 – *Invulling natuurcompensatie*

Opgave pNN	Realisatie: Oppervlakte	Realisatie: Project	Realisatie: Indiener
Kiekendief: 115 ha	115 ha	Oostvaardersplassen	SBB
NNN: 140,5 ha	104,5 ha		
(68,5 ha moeras en 36 ha bos)	Noorderwold-Eemvallei	Stichting Flevo-landschap	
(68,5 ha moeras en 36 ha bos)	36 ha	Kop van het Horsterwold	SBB
BOS: 110 ha	80 ha	Kop van het Horsterwold	SBB
BOS: 110 ha	30 ha	Eemvallei-Zuid	SBB
		(eerste fase)	

Stichting Het Flevo-landschap realiseert in de eerste fase van het project Noorderwold-Eemvallei 104,5 ha NNN, bestaande uit 68,5 ha moeras en 36 ha bos. Deze opgave komt voort uit de verbreding van de A6.

Staatsbosbeheer realiseert binnen het programma Nieuwe Natuur 115 ha van de in totaal te compenseren 150 ha kiekendieffoerageergebied. Deze opgave is belegd in de pNN-realiseerovereenkomst Oostvaardersplassengebied. De overige 35 hectare kiekendieffoerageergebied heeft Staatsbosbeheer, buiten het programma Nieuwe Natuur om, in het Trekweggebied aan de rand van de Oostvaardersplassen gerealiseerd.

In de Kop van het Horsterwold is 80 ha Boswetcompensatie gerealiseerd. Met het bevoegd gezag is afgesproken dat het is toegestaan om van die 80 ha 36 ha te begrenzen als NNN. Deze 36 ha hangt samen met de verbreding van de A6.

In de eerste fase van het project Eemvallei-Zuid wordt momenteel de resterende 30 ha Boswetcompensatie gerealiseerd.



Foto: Shot by Sylla

Aanvullende opgave

Aanvullend op voornoemde opgave binnen het programma Nieuwe Natuur, is in de realisatieovereenkomst Oostvaardersplassengebied een opgave voor Staatsbosbeheer opgenomen van 3,5 ha kiekendiefferageergebied voor het project Verbindingsweg en halve aansluiting op de A6, ten behoeve van de ontsluiting van Lelystad Airport.

Daarnaast is in de realisatieovereenkomst Kop van het Horsterwold voor Staatsbosbeheer opgenomen om 1 ha bos te realiseren dat als NNN begrensd wordt ten behoeve van een ruimtelijke ontwikkeling van Staatsbosbeheer. Omdat deze opgaven buiten het programma Nieuwe Natuur vallen, financiert Staatsbosbeheer de verwerving, inrichting en beheer ervan buiten het programma Nieuwe Natuur om.

Ook ten behoeve van het project Oostkant Dronten ontstaat een compensatieopgave voor Staatsbosbeheer van bos en NNN. Om daaraan invulling te kunnen geven en toekomstige boscompensatieopgaven te kunnen faciliteren, onderzoekt Staatsbosbeheer de mogelijkheden om dit mogelijk te maken op een perceel van totaal ca 19 ha grond in het projectgebied Oostkant Dronten.

1.3. Communicatie

Omdat de projecten in de realisatiefase zitten stond de communicatie veelal in het teken van het vieren van mijlpalen zoals het openen van een nieuw Nieuwe Natuur-gebied of het starten van de aanleg van natuur. Naast deze feestelijke bijeenkomsten is gedeputeerde Harold Hofstra bij diverse basisscholen in Flevoland op bezoek geweest om het verhaal over Nieuwe Natuur te vertellen en kinderen te betrekken bij het verbeteren van de biodiversiteit op hun eigen schoolplein of in hun eigen achtertuin. 500 bouwpakketten, gemaakt door de werkplaats van Staatsbosbeheer bij het Kuinderbos, zijn uitgedeeld aan basisscholen in Dronten en Lelystad. Nestkasten zijn ook aan de leden van Provinciale Staten uitgereikt. Tevens is een groot insectenhotel geplaatst bij het provinciehuis. Aan studenten van de Warmonderhof zijn meerdere presentaties gegeven over het programma.

2 Financieel

In dit hoofdstuk wordt de stand van zaken van het programma vanuit financieel oogpunt beschreven. Zoals in de inleiding is vermeld, wordt voor de financiële achtergronden verwezen naar de voorgaande programma-rapportage.

2.1. Actuele inzet middelen

Tabel 1 – Verloopoverzicht financiële omvang programma (bedragen x € 1 mln.)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beschikbare middelen	105,8	105,8	107,8	123,2	123,3	120,3
Toewijzingen	101,1	101,1	103,1	112,8	112,1	112,1
Buffer	4,7	4,7	4,7	10,3	11,2	8,2
Programmarisico's	4,7	4,7	4,7	9,9	8,1	8,2
Resultaat	-	-	-	+0,4	+3,1	+0,0

Toelichting tabel 1

Ten tijde van de toewijzing van de middelen zijn de diverse gronden van het programma op waarde geschat (getaxeerd). Met het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten in 2014 is bijna € 106 mln. aan kapitaal in het programma opgenomen. Hiertegenover stond een totaal aan toewijzingen van ruim € 101 mln. Het verschil daartussen bedroeg € 4,7 mln. oftewel circa 5% over het geheel aan toewijzingen. Dit bedrag vormt een buffer die kan worden gebruikt om risico's in het programma op te vangen. In 2015 is het besluit geactualiseerd op basis van administratieve verschuivingen van middelen tussen projectonderdelen.

In 2016 is het besluit nogmaals geactualiseerd. Daarbij is de ondergrond van het project Eemvallei-Zuid geheel onder regie van Staatsbosbeheer gebracht. De middelen die aan 'de kralen' van het project Eemvallei-Zuid waren toegewezen, zijn naar Staatsbosbeheer verplaatst omdat de projectindieners inmiddels een integraal plan hadden uitgewerkt waarin plek was voor zowel 'ketting als kralen' en waarbij Staatsbosbeheer als coördinator over de middelen zou beschikken. Op basis van een nieuwe taxatie is de waarde van de toegewezen ruilgronden voor het project Oostkant Dronten aangepast (ruilperceel Tarpanweg). Per saldo hebben de wijzigingen geen effect gehad op de verhouding tussen beschikbare en benodigde middelen: de buffer bleef gelijk ten opzichte van 2015.

Ten opzichte van 2018 zijn de beschikbare middelen met € 3,0 mln. verminderd. Dat komt door de reservering die is gemaakt voor het project Oostvaardersoevers.

Tabel 2 - Toewijzingen per project, status 2019 (bedragen x € 1.000)

Projecten (andere projecten hadden geen financiële toewijzing)	Toewijzing
Oostvaardersplassengebied (Hollandse Hout)	10.900
Oostvaardersplassengebied (Ibisweg Noord)	3.848
Oostvaardersplassengebied (Trekweg)	1.382
Kop van het Horsterwold	15.340
Eemvallei-Zuid (inclusief kralen)	15.785
Noorderwold-Eemvallei (inclusief kralen)	36.699
Ruimte en Lucht voor Natuur	Ingetrokken
Ingetrokken	6.568
Oostkant Dronten	6.568
Nieuwe Natuur bij Schokland	10.288
Urkerveld	2.936
Natuur op G38	3.737
Swifterpark	2.084
Harderbos en Harderbroek verbonden	94
Gouden Randen langs de Pampushout	2.460
Totaal	112.121

Er hebben geen wijzigingen in de toewijzing van de projecten plaatsgevonden.

2.2. Actuele inzet middelen per project

Tabel 3 - Ingezette middelen per project, status 2018 (bedragen x € 1.000)

Projecten	Beschikbaar gesteld	Nader te besluiten	Totaal
Oostvaardersplassengebied (Hollandse Hout)	10.639	261	10.900
Oostvaardersplassengebied (Ibisweg Noord)	3.848	0	3.848
Oostvaardersplassengebied (Trekweg)	1.382	0	1.382
Kop van het Horsterwold	15.340	0	15.340
Eemvallei-Zuid SBB (inclusief kralen)	7.374	8.411	15.785
Noorderwold-Eemvallei (inclusief kralen)	25.460	11.239	36.699
Lucht en Ruimte voor Natuur			Ingetrokken
Oostkant Dronten	6.568	0	6.568
Nieuwe Natuur bij Schokland	10.288	0	10.288
Urkerveld	2.936	0	2.936
Natuur op G38	3.737	0	3.737
Swifterpark	2.084	0	2.084
Harderbos en Harderbroek verbonden	94	0	94
Gouden Randen langs de Pampushout	2.460	0	2.460
Totaal	92.209	19.912	112.121
	(82%)	(18%)	(100%)

Er hebben geen wijzigingen plaatsgevonden in de beschikbaar gestelde bedragen. In 2019 is er een bijdrage betaald aan het project 'Swifterpark' van € 1,9 mln. Dat bedrag was al beschikbaar gesteld, namelijk als onderdeel van de € 2,084 mln. die is opgenomen in tabel 3.

De bijdragen aan de projecten worden betaald uit het vermogen van het programma. In de realisatieovereenkomsten zijn afspraken opgenomen hoe het vermogen ingezet wordt om de projecten te realiseren. Het programmavermogen bestaat uit (ruil)grond en liquide middelen. Een groot deel van de (ruil)gronden maakten onderdeel uit van het voormalig project Oostvaarderswold. Hiervan is een deel gelegen in projecten van het programma (Oostvaardersplassengebied, Noorderwold-Eemvallei en Kop van het Horsterwold). Deze gronden

maken onderdeel uit van de realisatieovereenkomsten en worden/zijn ingericht (Oostvaardersplassengebied, Noorderwold fase 1 en Kop van het Horsterwold). Danwel worden ze ingezet om de resterende opgave te realiseren (Noorderwold fase 2). De gronden die buiten de projecten liggen worden ingezet om de opgaven binnen de projecten te kunnen realiseren. Deze gronden worden geruild voor gronden binnen de projecten of verkocht om liquide middelen te verkrijgen voor inrichting en/of beheer.

De afgelopen periode is een groot deel van de gronden verkocht danwel ingezet als ruilgrond. Van de overige gronden is bepaald hoe deze het beste ingezet kunnen worden voor de projecten. Daartoe zijn voorbereidende stappen gezet. Ca. 100 ha is voorzien als ruilgrond om gronden bij Schokland en de Oostkant Dronten van het Rijksvastgoedbedrijf te kunnen verkrijgen, zoals vastgelegd in de realisatieovereenkomsten. Om voldoende liquide middelen te hebben voor projecten van Stichting Het Flevo-landschap heeft de stichting de keuze gemaakt om gronden die onderdeel zijn van de realisatieovereenkomst Noorderwold-Eemvallei te gaan verkopen (ca. 40 ha). Ca. 50 ha grond van Staatsbosbeheer is onderdeel van de realisatieovereenkomst Eemvallei-Zuid. Deze gronden worden ingezet om de resterende opgave met betrekking tot deze realisatieovereenkomst te kunnen realiseren.

2.3. Programmarisico's

Tabel 4 - Toelichting programmarisico's (bedragen x € 1,0 mln.)

Omschrijving	2018	2019	Toelichting
Verplichtingen realisatieovereenkomsten	3,5	5,4	In de realisatieovereenkomsten zijn afspraken gemaakt over onzekerheden en onvoorzien ontwikkelingen. Voor alle projecten is een realisatieovereenkomst gesloten, hierdoor zijn de projectspecifieke risico's hier toegevoegd. Van een aantal projecten is duidelijk geworden dat de businesscases onder druk staan, onder meer als gevolg van de grondwaardestijging.
Marktwaaarderisico	2,5	2,0	Het beschikbare programmavermogen bestaat voor een groot deel uit ruilpercelen. De waarde is gebaseerd op taxaties, waardoor het risico bestaat dat de uiteindelijke inzet of verkoop minder oplevert. In 2019 is een deel van de gronden verkocht.
Project-specifiek	0,9	0,0	In de projecten is sprake van project-specifieke risico's die effect kunnen hebben op het programma, voor zover deze geen onderdeel zijn van een realisatieovereenkomst. Voor alle projecten zijn realisatieovereenkomsten gesloten.
Lagere pacht	0,4	0,1	De gronden die nog niet zijn ingezet of zijn opgenomen in een businesscase worden verpacht. De pachttopbrengsten komen toe aan het programma. Doordat nu voor alle projecten een realisatieovereenkomst is aangegaan, zal een groot deel van de verwachte pachttopbrengsten niet meer toegevoegd worden aan het programmakapitaal.
Ondersteuning	0,2	0,4	Om indieners te faciliteren is blijvende inzet nodig vanuit de provincie.
Incourante percelen	0,4	0,1	Een deel van de resterende ruilpercelen zal niet geheel ingericht worden. Er kan derhalve sprake van zijn van reststukken. Deze zullen waarschijnlijk niet voor de getaxeerde waarde afgestoten kunnen worden. Door verkoop in 2019 is het risico afgenomen.
Schadeclaims	0,2	0,2	Schadeclaims voortkomend uit de grondtransacties voor de aanleg van de voormalige robuuste ecologische verbinding maken onderdeel uit van de risico's in het programma Nieuwe Natuur. Het risico is niet gewijzigd ten opzichte van 2018.
Totaal	8,1	8,2	

De risico's doen zich naar verwachting niet tegelijk voor. Inschatting is dat het risico op de korte termijn ongeveer € 1,0 mln. bedraagt en de risico's op langere termijn ongeveer € 7,2. De buffer is op peildatum 31 december 2019 van voldoende omvang om deze risico's op te vangen.

Bijlage 1

Status van de projecten per 31 december 2019

Lopende projecten

1 Urkerveld

Initiatiefnemer: Gemeente Urk en stichting Het Flevo-landschap



Foto: Studio Wierd

Projectbeschrijving

In 2014 heeft de gemeente Urk samen met stichting Het Flevo-landschap (Stichting Flevo-landschap) het Nieuwe Natuur-projectvoorstel Urkerveld ingediend. Het plangebied ligt op een snijpunt van bos, agrarisch gebied en IJsselmeergebied. Het doel van het project is het ontwikkelen van een toegankelijk en beleefbaar natuurgebied dat als overgangszone functioneert tussen het Urkerbos, de IJsselmeerdijk en het open agrarisch gebied. Na uitvoering van de werkzaamheden ontstaat een goede overgang en afronding van het

Urkerveld, een betere diversiteit en mogelijkheden voor flora en fauna en het beleven van deze natuur. Het nieuw aan te leggen fietspad wordt aan de oostzijde aangesloten op het fietspad bij de Vormtweg en aan de westkant op de Westermeerdijk middels een dijkovergang. Hierdoor ontstaat een recreatieve ontsluiting. De totale oppervlakte van het plangebied voor Nieuwe Natuur Urkerveld bedraagt 28,7 ha.

Stand van zaken 2019

- De realisatie van het fietspad, de dijkovergang en een veilige oversteek wordt door de gemeente Urk uitgevoerd en bekostigd en wordt in beheer genomen door de gemeente.
- De inrichting het kruiden- en faunarijck grasland van 8 ha is gerealiseerd en in beheer genomen.
- De oplevering van het fietspad en de start van de inrichting van de overige natuur (ruim 20 ha) wordt begin 2020 voorzien.
- De planning verloopt volgens afspraak.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering, wordt in 2020 afgerond.

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Ja
Start beheer	Deels

2 Nieuwe Natuur bij Schokland

Initiatiefnemer: Gemeente Noordoostpolder en Het Flevo-landschap (Stichting Flevo-landschap)

Projectbeschrijving

Het zuidelijke rivierduingebied van het Werelderfgoed Schokland is aangewezen als gebied waar de archeologische waarden behouden dienen te worden. Door de inklinking van het veen- en kleipakket, het landbouwkundige gebruik en doordat, onder invloed van zuurstof, het organische materiaal oxideert, worden deze archeologische waarden bedreigd. In 2014 is door gemeente Noordoostpolder en Stichting Flevo-landschap een projectvoorstel bij het programma Nieuwe Natuur van provincie Flevoland ingediend om aan de zuidkant van het voormalig eiland Schokland (beleefbare) natuur in te richten waarmee tegelijk de archeologische waarden behouden blijven. Met de beschikbare publieke middelen (waaronder die uit programma Nieuwe Natuur) kan er een omvangrijk toegankelijk natuurgebied ontstaan (ca. 200 ha) en kan de grondwaterstand zodanig worden verhoogd dat de archeologische resten bewaard en beschermd blijven. Door vernatting van de bodem kunnen de archeologische waarden worden beschermd. Door ontwikkeling van natte natuur wordt het knelpunt tussen archeologie en landbouw weggenomen en worden kansen benut voor natuur, economie en recreatie.

Stand van zaken 2019

- De verwerving van de percelen in het kerngebied, dat in eigendom is van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), is in voorbereiding.
- De verwerving van de percelen aan de flanken die in particuliere handen zijn, is ook gestart.
- Grondwateronderzoek door waterschap Zuiderzeeland is randvoorwaardelijk voor verdere uitwerking en uitvoering. Er zit nog ruimte in de planning van het project, waardoor de vertraging van het grondwateronderzoek nog geen planningsrisico oplevert. Het overgrote deel van de betrokken partijen is bereid om mee te werken aan benodigd grondwaterpeilonderzoek.
- Bij de meeste deelnemers lijkt er tegen de achtergrond van de geboden alternatieven voldoende draagvlak.
- De bestemmingsplanwijziging wordt door de gemeente gestart zodra de betreffende gronden zijn verworven.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Deels
Grond beschikbaar	Deels
Start inrichting	Nee
Start beheer	Nee

8 Oostkant Dronten

Initiatiefnemer: Gemeente Dronten

Projectbeschrijving

Gemeente Dronten is projectleider voor het project Oostkant Dronten, werkt daarbij samen met Staatsbosbeheer en wil met het project een bottom-up gebiedsontwikkeling aan de oostkant van Dronten bewerkstelligen waarbij Nieuwe Natuur wordt ontwikkeld, mogelijkheden voor recreatieve ontwikkelingen worden vergroot en agrarische structuurverbetering plaatsvindt. Vanuit het programma Nieuwe Natuur is een agrarisch bedrijf (Tarpanweg 6 in Swifterbant) beschikbaar gesteld om de grondmobiliteit op gang te brengen. In samenwerking met Staatsbosbeheer heeft de gemeente een integrale projectuitwerking opgesteld waarbij in twee deelgebieden in totaal circa 70 ha nieuwe natuur wordt gerealiseerd.

Stand van zaken 2019

- De provincie voert gesprekken met RVB om de gewenste gronden in het gebied beschikbaar te krijgen.
- De voorbereidingen voor een aanpassing van het bestemmingsplan lopen.
- Parallel aan de aanpassing van het bestemmingsplan, wordt door de gemeente gewerkt aan het sluiten van uitvoeringsovereenkomsten met particuliere deelnemers op basis van de realisatieovereenkomst.
- De planning is gericht op de uitvoering vanaf eind 2020.
- Een kleine groep jonge ondernemers in het gebied heeft juridische stappen genomen tegen het doorlopen proces van en de gemaakte keuzen bij de selectie van ideeën door de gemeente in het gebiedsproces.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Deels
Grond beschikbaar	Nee
Start inrichting	Nee
Start beheer	Nee

10 Swifterpark

Initiatiefnemer: Familie Van Dalen

Projectbeschrijving

Het project behelst de omvorming van een voormalig gronddepot naar een toegankelijk en divers natuurgebied van bijna 23 ha met een grote variatie aan plantensoorten. Het park wordt toegankelijk voor recreanten. Een beheerschuur gaat dienst doen als stalling voor het vee dat het park gaat begrazen en wordt eveneens gebruikt als educatieruimte.

Stand van zaken 2019

- De gemeente Dronten heeft aangegeven dat de uitvoering van het project binnen het vigerend bestemmingsplan kan plaatsvinden.
- De initiatiefnemer en provincie hebben nadere afspraken (overdracht gelden, hoe om te gaan met de gronden en het in stand houden van de natuur) vastgelegd in een kwalitatieve verplichting.
- Initiatiefnemer is in 2019 gestart met de inrichting van het gebied en verwacht dat de laatste werkzaamheden eind 2020 kunnen worden afgerond.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Ja
Start beheer	Nee

12 Oostvaardersplassengebied

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Met dit project ontwikkelt Staatsbosbeheer de randen van het natuurgebied Oostvaardersplassen en maakt het beleefbaar voor recreanten. Om de randen langs het natuurgebied open te stellen, gaat Staatsbosbeheer 'vensters' realiseren, waardoor recreanten de mogelijkheid krijgen om van buitenaf de natuur te bewonderen, terwijl tegelijkertijd de natuur in het gebied beschermd blijft. In dit project is sprake van drie deelgebieden, namelijk Trekweg, Ibisweg Noord en Hollandse Hout. In een later stadium is daar de locatie Zanddepot aan toegevoegd. Het project bevindt zich in Nationaal Park Nieuw Land en is grotendeels de invulling van het etalagegebied A6 zoals benoemd in de Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land.

Stand van zaken 2019

- Er is door de initiatiefnemer een aantal aanpassingen in het ontwerp doorgevoerd die voortkomen uit voortschrijdend inzicht of onderzoeksresultaten. Aanpassingen zijn onderdeel van de nadere uitwerking van de planuitwerking en voorbereiding van de uitvoering. De aanpassingen passen binnen de gemaakte afspraken en het financiële kader.
- Staatsbosbeheer zal voor de inzet van het restbudget uit de realisatieovereenkomst een plan ter beoordeling door de provincie aanleveren (naar verwachting 2021).
- Er is breed draagvlak bij de betrokken partijen voor de ontwikkelingen in het etalagegebied omdat deze bijdragen aan het beleefbaar maken van het Nationaal Park Nieuw Land. Tevens wordt de kiekendiefcompensatieopgave gerealiseerd.
- In overleg met de gemeente Lelystad wordt de aanpassing van de bestemming naar natuur in gang gezet.
- Het projectonderdeel Ibisweg Noord is gerealiseerd en vormt een ecologische stapsteen tussen het Oostvaardersplassengebied en Noorderwold-Eemvallei.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Ja
Start beheer	Deels (Ibisweg Noord)

15 Eemvallei-Zuid

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer en 'de kralen' Voedselbossen (15a), Speelwildernis (15b), en Natuurboerderij Vliervelden (19)

Projectbeschrijving

Initiatiefnemers ontwikkelen Eemvallei-Zuid integraal als één publiek toegankelijk natuurgebied dat de komende decennia kan uitgroeien tot een ecologisch en cultuurhistorisch icoon in het landschap van Oosterwold. Het te realiseren natuurgebied is gebaseerd op de voormalige rivierloop van de Eem, met een unieke combinatie van een voedselbos, speel- en recreatiemogelijkheden, ruigtevelden, kruidenrijke graslanden en veel vitale natuur met een hoge biodiversiteit.

Stand van zaken 2019

- Fase 1 is met een kleine uitloop van de planning gerealiseerd. Binnen fase 1 zijn de kralen 'Voedselbossen' en 'Natuurboerderij Vliervelden' opgenomen. Voor het project Speelwildernis is het casco ingericht en werkt SBB aan een uitvoeringsovereenkomst met de initiatiefnemer. Deze laat nog op zich wachten omdat de initiatiefnemer de businesscase nog niet afgerond heeft.
- In fase 1 is de 30 ha vanuit boscompensatie vanuit diverse bestemmingsplannen van de gemeente Almere en de aanleg van de Hanzelijn in Lelystad geborgd.
- Voor fase 2 wordt in samenwerking met de bij Oosterwold betrokken partijen verkend waar de aanvullende Nieuwe Natuur-opgave kan worden gerealiseerd binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Fase 1: ja, vervolgfases: nee
Grond beschikbaar	Fase 1: ja, vervolgfases: nee
Start inrichting	Fase 1: ja, vervolgfases: nee
Start beheer	Nee

16 Kop van het Horsterwold



Foto: Shot by Sylla

Projectbeschrijving

Met dit project gaat Staatsbosbeheer het bestaande natuurgebied Horsterwold verder inrichten en versterken door aanleg van een half open boslandschap. Het gebied wordt voor recreanten toegankelijk en in combinatie met de verderop gelegen Stille Vallei zorgt het voor de waarborging van belangrijke ecologische waarden.

Stand van zaken 2019

Project is (vrijwel) gereed. Momenteel worden de laatste resterende werkzaamheden uitgevoerd en wordt de afwikkelingen voorbereid.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Uitgevoerd, feestelijke opgeleverd in september 2019

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Ja
Start beheer	Ja

17 Noorderwold-Eemvallei

Initiatiefnemer: Het Flevo-landschap in samenwerking met ANV Akkerwaard (Pioniernatuur, project 18) en Mw. Dubois (Vierkante meter natuur, project 17a). Stichting Het Flevo landschap werkt hierbij samen met ERF bv in het kader van de verweving van de Nieuwe Natuur met landbouwfuncties.

Projectbeschrijving

Het project Noorderwold-Eemvallei is gezamenlijk ingediend door stichting Het Flevo landschap en ERF bv met voorstellen om in het gebied een gevarieerd landschap te ontwikkelen waar diverse functies voor natuur, (biologische) landbouw, recreatie en wonen worden verweven.

Er zijn middelen gereserveerd voor het ontwikkelen van in totaal 206 hectare Nieuwe Natuur. Daarbinnen moet ruimte worden gemaakt voor 104,5 hectare compensatienatuur (NNN), bestaande uit 36,0 hectare bos en 68,5 hectare moeras ten behoeve van de verbreding van de A6 bij Almere.

Daarnaast krijgen de twee projectinitiatieven Vierkante meter natuur (omgedoopt in 'Mijn stukje natuur') en Pioniernatuur een plek binnen het plangebied van Noorderwold-Eemvallei.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Stand van zaken 2019

- In 2018 en 2019 zijn de grondeigendommen voor de eerste fase beschikbaar gekomen voor het project. Bij de verdere uitwerking is gebleken dat er in de eerste fase meer natuur kan worden gerealiseerd dan eerder aangenomen (166 ha i.p.v. 137 ha). De opgave voor natuur in fase 2 is daardoor bijgesteld naar 40 ha (i.p.v. 69,4 ha).
- In 2019 is bij nader archeologisch onderzoek geconstateerd dat het ontwerp enigszins moet worden aangepast om de nieuwe natuur optimaal te kunnen laten functioneren. Het aangepaste ontwerp werkt enigszins verdragend voor o.a. de bestemmingsplanprocedure.
- Onderzoek naar de risico's voor opbarsting bij de voorgenomen verlegging van de Wulptocht leidt ertoe dat hiervoor alternatieve scenario's worden verkend.
- Op basis van verschillende grond(verwervings)scenario's is een verkenning gestart naar de mogelijkheden van natuurrealisatie in fase 2. Het voorkeursscenario is daarbij de realisatie van fase 2 in directe aansluiting op het plangebied van fase 1 ter plaatse van de Eemvallei. Terugvaloptie is de realisatie van natuur op bestaande gronden van Flevo-landschap binnen het zoekgebied Noorderwold. In 2020 wordt hierover meer duidelijkheid verwacht.
- Gestreefd wordt om 'de kraal' Pioniernatuur op termijn te laten landen in het projectgebied Noorderwold-Eemvallei. Tot die tijd heeft Pioniernatuur een plek op twee pilotlocaties, de Vogelakker en de Gruttoakker. Over gebruik van deze percelen zijn tot en met 2020 afspraken gemaakt. Er vindt met regelmaat overleg plaats tussen de initiatiefnemers en de Stichting Flevo-landschap.
- De kraal 'Mijn stukje natuur/ Vierkante meter natuur' werkt vooralsnog haar plannen uit op 2 pilot-locaties in bestaande natuurgebieden van Stichting Flevo-landschap. Daarnaast wordt al doorgekeken naar het landen in het gebied Noorderwold-Eemvallei. Tussen Stichting Flevo-landschap en Mijn Stukje Natuur worden hiervoor afspraken gemaakt.

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Fase 1: ja, fase 2: afhankelijk van locatiekeuze
Start inrichting	Nee
Start beheer	Nee

10 Gouden randen langs Pampushout

Projectbeschrijving

Kern van het project is het ontwikkelen van een natte verbinding tussen de Lepelaarplassen en het Kromslootpark en langs Pampushout-Zuid. Het project brengt twee ontwikkelingen samen: de eco-zone Kromslootpark-Lepelaarplassen en de ontwikkeling van het relatief jonge bosgebied de Pampushout.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Stand van zaken 2019

- De gronden zijn verworven. De inrichting wordt per rand opgepakt. Binnen het programma is financiële ruimte voor een basisinrichting en beheer. Voor de kwaliteitsimpuls wordt uitgegaan van cofinanciering. Voor de eerste rand Galjoottocht is de cofinanciering rond (gemeente Almere – wateropgave).
- Er is gestart met de uitvoering van de rand Galjoottocht.
- Voor de Galjoottocht zijn de benodigde vergunningen aangevraagd en verkregen. Op basis van de uitkomsten van het archeologisch onderzoek is het profiel en de diepte iets aangepast.
- Door de vertraagde vergunningverlening en nieuwe regelgeving ten aanzien van PFAS, is de uitvoering met een half jaar vertraagd en zal deze naar verwachting in het voorjaar van 2020 plaatsvinden.
- Voor de andere randen wordt verkend op welke wijze er koppelingen gelegd kunnen worden met andere opgaven in het gebied zoals voor water en woningbouw. In combinatie daarmee wordt verkend hoe cofinanciering kan plaatsvinden. Afhankelijk van de financieringsmogelijkheden kunnen deze randen in een basiskwaliteit of een meer optimale variant worden uitgevoerd.
- Op basis van de uitkomsten wordt een definitief ontwerp en vergunningprocedure gestart.

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Deels
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Nee
Start beheer	Nee

Uitgevoerde projecten

9 Natuur op G38

Initiatiefnemer

Familie Barkema

Projectbeschrijving

Het melkveebedrijf van de indiener is omgevormd tot een natuurboerderij met extensief landbouwkundig medegebruik in een natuurgebied voor akker- en weidevogels. Blaarkoppen, een oud runderras, begrazen het natuurgebied. Met de opbrengsten van de kaas die van de melk van de blaarkoppen wordt gemaakt, wordt het beheer van het gebied langdurig gefinancierd. Zo kan de nieuwe natuur op lange termijn zonder inmenging van overheden zelfstandig worden beheerd.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Uitgevoerd en financieel afgesloten

15D Luierpark

Projectbeschrijving

Door de indiener van het projectvoorstel is stichting Het Luierpark opgericht. De stichting biedt de mogelijkheid om een boom met certificaat cadeau te geven voor een pas geboren of overleden kindje. Deze bomen vormen samen Het Luierpark. In dit park kan de boom door het gezin op een later tijdstip worden voorzien van een naambordje met geboortedatum (en eventueel overlijdensdatum) van het betreffende kindje, zodat het een eigen herinneringsboom heeft.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Uitgevoerd en financieel afgesloten

21 Harderbroek en Harderbos verbonden

Initiatiefnemer: Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

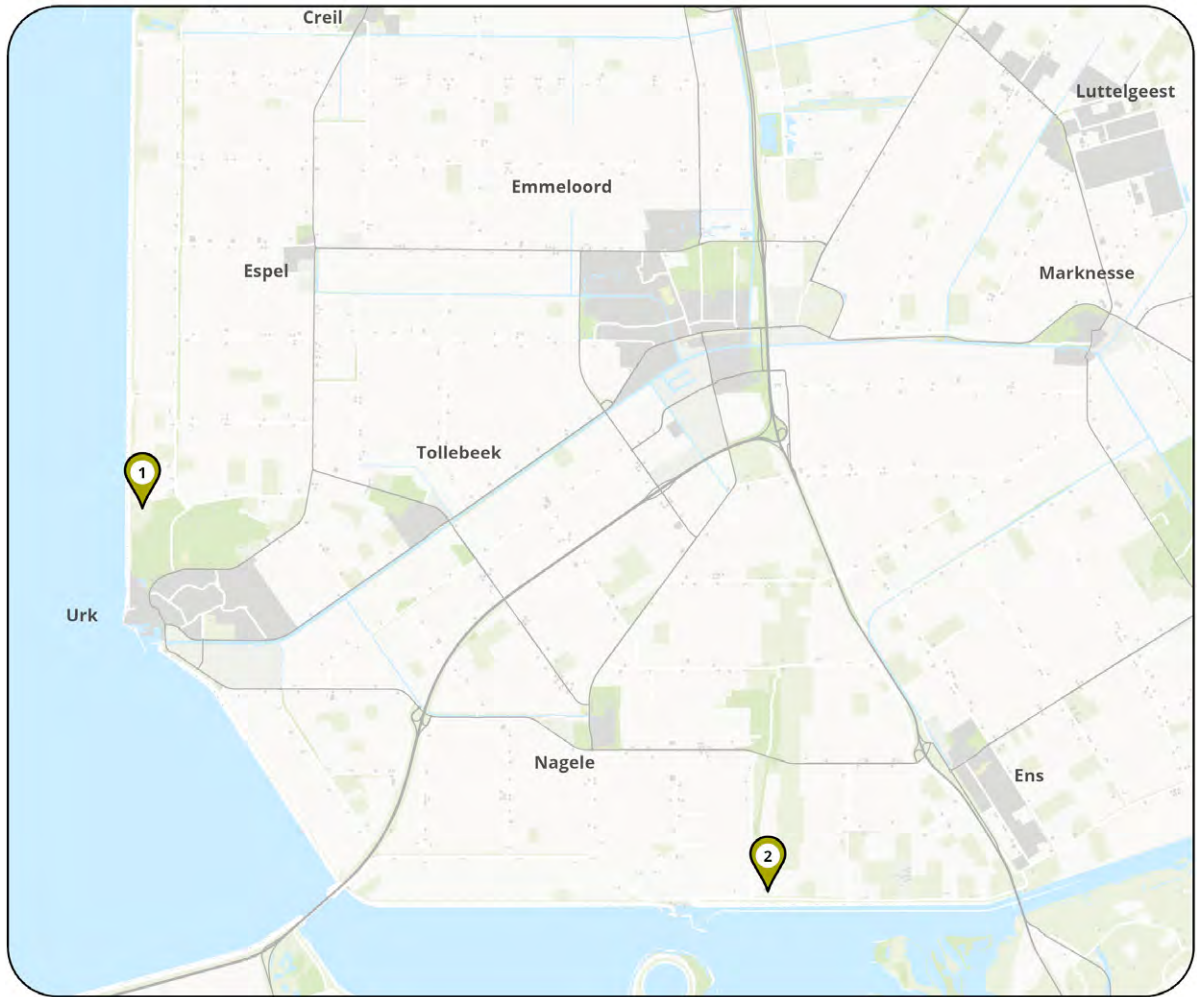
Met dit project verbindt Vereniging Natuurmonumenten twee natuurgebieden, Harderbos en Harderbroek, met elkaar. Doordat de grond al in bezit was van, en na oplevering zou worden beheerd door de projectindieners, is in dit project alleen een bijdrage aan de inrichting van de 15 hectare nieuwe natuur toegewezen en is waar nodig ondersteuning vanuit de provincie geleverd om het project naar realisatie te brengen.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Uitgevoerd en financieel afgesloten

Projecten Noordoostpolder



Projectnummer

- 1
- 2

Naam

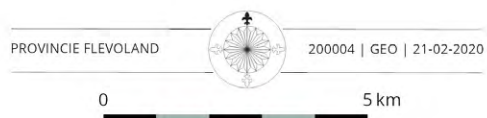
- Urkerveld
- Nieuwe Natuur bij Schokland



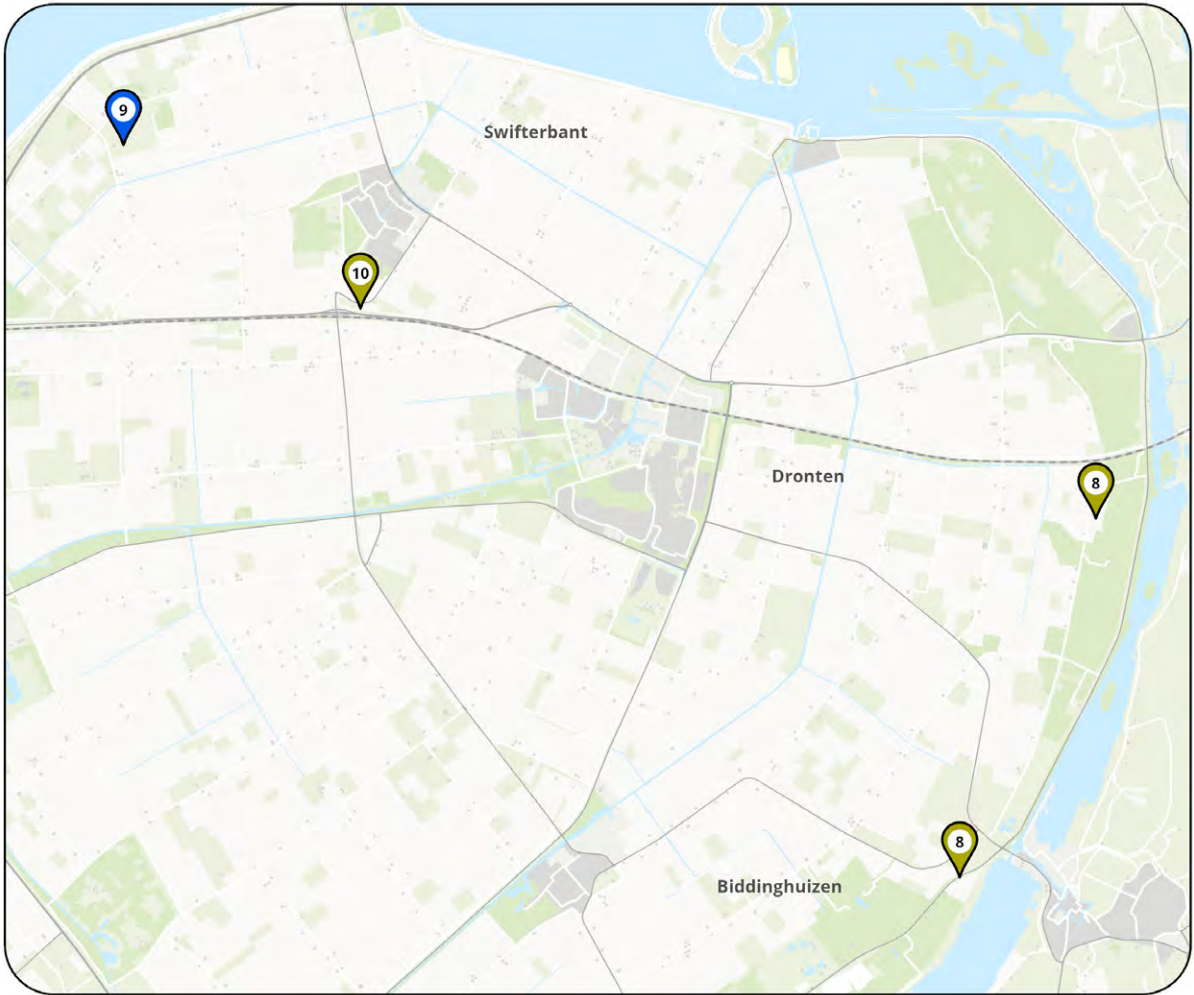
In Uitvoering



Gerealiseerd



Projecten Oostelijk Flevoland



Projectnummer

8

9

10

Naam

Oostkant Dronten

Natuur op G38

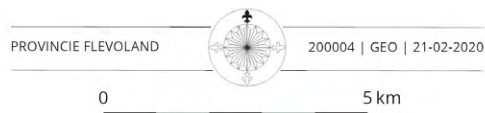
Swifterpark



In Uitvoering



Gerealiseerd



Projecten Zuidelijk Flevoland



Projectnummer

12
15
15A
15B
15D
16
17
17A
18
19
21
22

Naam

Oostvaardersplassengebied
Eemvallei-Zuid
Voedselbossen
Speelwildernis
Luierpark
De Kop van het Horsterwold
Noorderwold-Eemvallei
Mijn stukje natuur
Pioniernatuur Flevoland
Natuurboerderij Vliervelden
Harderbos en Harderbroek verbonden
Gouden randen langs Pampushout



In Uitvoering



Gerealiseerd



Colofon

Dit is een uitgave van:

Afdeling Gebiedsprogramma's en Europa

Provincie Flevoland

Visarenddreef 1

Postbus 55

8200 AB Lelystad

Contact:

T 0320 - 265 702

E info@flevoland.nl

W www.flevoland.nl

April 2020

*Onderwerp*

Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur

Kern mededeling:

Het informeren van Provinciale Staten over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur in de periode augustus 2018 tot en met december 2019 middels de 'Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur', als toelichting en achtergrond op de Jaarrekening 2019.

Mededeling:

Bij de start van het programma Nieuwe Natuur in 2014 is besloten dat Provinciale Staten door Gedeputeerde Staten worden geïnformeerd over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur. De 'Jaarrapportage 2019 programma Nieuwe Natuur' beschrijft de ontwikkelingen in de realisatie van het programma Nieuwe Natuur in de periode vanaf de laatste programmaverantwoording augustus 2018 tot en met 31 december 2019. Voor de achtergronden en aanpak van het programma en voor zaken die niet veranderd zijn verwijst de Jaarrapportage 2019 naar de uitgebreide 'Verantwoording Programma Nieuwe Natuur, Flevolandse invulling van natuur op aanvraag' van oktober 2018, die op 19 december 2018 door Provinciale Staten is besproken en vastgesteld.

Sinds 31 juli 2018, de opnamedatum van de laatste programmaverantwoording, beschikken de projectinitiatieven allemaal over een realisatieovereenkomst of maken ze deel uit van een geïntegreerd projectplan waarvoor een realisatieovereenkomst is afgesloten. De initiatiefnemers zijn aan de slag met de uitvoering en worden waar nodig en op verzoek professioneel begeleid.

In het totaal gaat het om 17 realisatieovereenkomsten. Door het ondertekenen van deze overeenkomsten zijn de projecten gestart met de uitvoering. In de periode waarover deze rapportage verslag doet, zijn 5 van de 17 projecten uitgevoerd en in de fase van beheer gekomen. Deze gebieden behoren nu tot de Flevolandse natuur en leveren een bijdrage aan de biodiversiteit in de provincie en kunnen worden beleefd en benut. De nog lopende projecten hebben in beginsel tot 5 jaar na het sluiten van de realisatieovereenkomst de tijd om het project af te ronden.

De projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei worden gefaseerd uitgevoerd. Voor de vervolgfases is nog besluitvorming door Gedeputeerde Staten nodig.

Provincie Flevoland, Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap zijn programmahouders, waarbij de provincie eindverantwoordelijk is.

Bijlagen

- Jaarrapportage programma Nieuwe Natuur 2019

Registratienummer

2584706

Datum

14 april 2020

Afdeling/Bureau

GE

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Hofstra, H.J.

Ter kennisname aan PS en
burgerleden



Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgangsrapportage programma Nieuwe Natuur 2019	2564433	ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
		Tot



PROVINCIE FLEVOLAND

Rapportage Programma Nieuwe Natuur

2020/2021

Deze rapportage beschrijft de ontwikkelingen in de realisatiefase van het programma Nieuwe Natuur in de periode vanaf januari 2020 tot en met juni 2021. Voor de achtergronden en aanpak van het programma en voor zaken die niet veranderd zijn verwijst deze rapportage naar de uitgebreide 'Verantwoording Programma Nieuwe Natuur, Flevolandse invulling van natuur op aanvraag', van oktober 2018.

Inhoud

Voorwoord	4
1 Algemeen	5
1.1 Stand van zaken programma	5
1.2 Natuurcompensatie	6
1.3 Communicatie	7
2 Financieel	8
2.1 Actuele inzet middelen	8
2.2 Actuele inzet middelen per project	9
Bijlage 1 Status van de projecten per 30 juni 2021	11
Bijlage 2 Juridische borging pNN-projecten per 30 juni 2021	24

Voorwoord

De periode 2020-2021 gaat de boeken in als een bijzondere periode, veelal overschaduwd door de coronapandemie. Ondanks deze situatie, bleven we ons inzetten voor nieuwe natuur in Flevoland. Juist in deze tijd is de waarde van natuur zo belangrijk gebleken. Het dagelijkse ommetje als je thuiswerkt of 'veilig eropuit' zijn essentieel gebleken voor het welzijn en de gezondheid van mensen. Het programma Nieuwe Natuur draagt hieraan bij.

Flevoland staat bekend om haar moerasland- schappen, bossen op kleigronden, randmeren met eilanden en haar uitgestrekte agrarisch landschap. Wij vinden het belangrijk dat iedereen van natuur kan genieten en mee kan helpen om de natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Flevoland pioniert met het programma Nieuwe Natuur. Voor het eerst heeft een provinciale overheid aan de samenleving gevraagd om met ideeën te komen voor nieuwe natuurontwikkeling.

In de periode 2020-2021 zijn er mooie projecten ge- realiseerd en zetten we stappen vooruit in de lopen- de projecten. Eén van de projecten die er voor ons uitspringt is het Urkerveld. Dit project staat centraal voor wat wij met Nieuwe Natuur willen bereiken; natuur dichtbij de mensen, gemaakt door mensen. Tijdens de coronapandemie hebben al veel mensen kunnen genieten van het Urkerveld in de vorm van een ommetje of een mooie fietstocht.



Foto: Urkerveld (Flevo-Landschap)

Het nieuwe natuurgebied Urkerveld is een groene trekpleister voor Urk geworden. Het Flevo-landschap maakte van moeilijke landbouwgrond verschillende soorten grasland met waterpartijen en struweel. De gemeente Urk realiseerde het fietspad. Het gebied vormt een natuurlijke overgang tussen het Urkerbos, de IJsselmeerdijk en het open agrarische landschap. Urkers gaan al volop naar het natuurgebied om te genieten van de natuur die er bloeit.

Dankzij onze investering samen met partners is hier natuur ontstaan waar jong en oud terecht kan. Het past ook bij de toekomstbestendige natuurinclusieve samenleving waar we naar streven, waarin wonen, werken en recreëren vlakbij elkaar te vinden zijn.

Ook de komende jaren blijven we ons inzetten voor een groener én spannender Flevoland. Met de projecten van het programma Nieuwe Natuur dragen we hier een mooie steen aan bij.



*Harold Hofstra
namens het College van Provincie Flevoland*

1 Algemeen

‘Natuur op uitnodiging’. Deze term symboliseert de vernieuwende en ambitieuze aanpak van het programma Nieuwe Natuur dat de provincie Flevoland omarmt. Een programma waarbij een publieke taak (het realiseren en beheren van natuur) door bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties is geïnitieerd en wordt uitgevoerd. In 2013 konden hiervoor projectideeën worden ingediend. Inmiddels zijn de projecten in de uitvoeringsfase beland. Een deel van de projecten is ook uitgevoerd en in beheer genomen. Deze gebieden behoren inmiddels tot de Flevolandse natuur, die een bijdrage levert aan de biodiversiteit in de provincie en kan worden beleefd en benut.

1.1 Stand van zaken programma

De 22 in 2014 gehonoreerde projecten hebben de kans gekregen om binnen een termijn van vijf jaar (voor eind 2019) startklaar te zijn. Voorwaarde daarvoor was het sluiten van realisatieovereenkomsten tussen de indieners van de gehonoreerde projecten en de provincie. Vijf projectinitiatieven zijn in de planuitwerkingsfase een samenwerking aangegaan om te komen tot geïntegreerde projectinitiatieven binnen de projecten Noorderwold-Eemvallei en Eemvallei-Zuid. Binnen het programma zijn deze bekend als de “kettingen met de kralen”.

Per 31 juli 2018 beschikten de projectinitiatieven allemaal over een realisatieovereenkomst of maken ze deel uit van een geïntegreerd projectplan waarvoor een realisatieovereenkomst is afgesloten. In de periode waarover deze rapportage verslag doet, zijn 3 projecten afgerond. Dit zijn de pNN-projecten Urkerveld, Voedselbossen en Natuurboerderij Vliervelden. Hiermee komt het totaal aantal afgeronde projecten op 7 van de 17. Verder zijn 3 van de 17 de pNN-projecten gedeeltelijk uitgevoerd. Dit zijn Eemvallei-Zuid (fase I), Oostvaardersplassen (Ibisweg Noord) en één van de drie Gouden randen (Galjoottocht). Hiermee komt het aantal gedeeltelijk afgeronde projecten op 3.

Tabel 1 - Stand van zaken projecten programma Nieuwe Natuur op 30 juni 2021

Projecten / kralen	Realisatie-overeenkomst	In uitvoering	Uitgevoerd
Urkerveld (1*)	Ja	Afgerond	Ja
Nieuwe Natuur bij Schokland (3)	Ja	Ja	Nee
Oostkant Dronten (8)	Ja	Ja	Nee
Natuur op G38 (9)	Ja	Afgerond	Ja
Swifterpark (10)	Ja	Ja	Nee
Oostvaardersplassengebied (12)	Ja	Ja	Deels
Eemvallei-Zuid, Fase 1 (15)	Ja	Ja	Ja
Eemvallei-Zuid, Fase 2 (15)	Ja	In voorbereiding	Nee
◊ Voedselbossen (15a)	N.v.t.	Afgerond	Ja
◊ Speelwildernis (15b)	N.v.t.	Vorbereiding	Nee
◊ Luierpark (15d)	N.v.t.	Afgerond	Ja
◊ Natuurboerderij Vliervelden (19)	N.v.t.	Afgerond	Ja
Kop van het Horsterwold (16)	Ja	Afgerond	Ja
Noorderwold-Eemvallei (17)	Ja	Fase 1, voorbereiding	Nee
◊ Vierkante meter natuur (17a)	N.v.t.	Ja, pilot	Ja, pilot
◊ Pioniernatuur (18)	N.v.t.	Ja, pilot	Ja, pilot
Harderbos en Harderbroek verbonden (21)	Ja	Afgerond	Ja
Gouden randen langs Pampushout (22)	Ja	Ja	Deels

*(nr.) nummering projecten toewijzingsbesluit 17 december 2014

De projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei worden gefaseerd uitgevoerd. Voor de vervolgfases is daartoe nog besluitvorming door Gedeputeerde Staten nodig.

In bijlage 1 is meer specifiek aangegeven wat de stand van zaken is van de projecten en wat er nog nodig is om tot afronding te komen.

De instandhoudingsverplichtingen van de Nieuwe Natuur projecten is geregeld in de realisatieovereenkomsten. Daarbij zijn afspraken gemaakt over planologische borging (bestemming) en privaatrechtelijke borging (kwalitatieve verplichtingen). De bestemming is/wordt waar nodig gewijzigd om realisatie mogelijk te maken en instandhouding te borgen. Indien de huidige bestemming de realisatie van natuur mogelijk maakt, hoeft de bestemming niet gewijzigd te worden en biedt de privaatrechtelijke borging middels bepalingen over grondgebruik in de notariële akte voldoende zekerheid van instandhouding. In de notariële akte zijn ook consequenties benoemd indien instandhouding niet plaatsvindt zoals is afgesproken. Ingeval bestemmingsplanwijziging nu niet nodig is, zijn er wel afspraken opgenomen in de notariële akte over medewerking door de eigenaar bij toekomstige wijziging naar de natuurbestemming. Het overzicht van de juridische borging is opgenomen in bijlage 2.

1.2 Natuurcompensatie

In dit hoofdstuk wordt de stand van zaken van de compensatieopgave van het programma beschreven. Zoals in de inleiding is vermeld, wordt voor de achtergrond hiervan verwezen naar de voorgaande programmarapportage.

Tabel 2 - Herkomst natuurcompensatie in het programma

Opgave	Herkomst	Oppervlakte
Kiekendieffoeragegebied	Diverse bestemmingsplannen Almere	115,0 ha
Subtotaal	Kiekendieffoeragegebied	115,0 ha
NNN	Tracébesluit A6, zijnde 72 ha bos en 61 ha moeras	133,0 ha
NNN	Tracébesluit A6, zijnde 7,5 ha moeras	7,5 ha
Subtotaal	NNN	140,5 ha
Bos	Diverse bestemmingsplannen	75,0 ha
Bos	Aanleg Hanzelijn	35,0 ha
Subtotaal	Bos	110,0 ha
Totaal	Alle gebieden	365,5 ha

Tabel 3 - Invulling natuurcompensatie

Opgave pNN	Realisatie: Oppervlakte	Realisatie: Project	Realisatie: Indiener
Kiekendief: 115 ha	115 ha	Oostvaardersplassen	SBB
NNN: 104,5 ha	104,5 ha (68,5 ha moeras en 36 ha bos)	Noorderwold-Eemvallei	Stichting Het Flevolandschap
NNN: 36 ha	36 ha	Kop van het Horsterwold	SBB
BOS: 110 ha	80 ha	Kop van het Horsterwold	SBB
BOS: 110 ha	30 ha	Eemvallei-Zuid (eerste fase)	SBB

Staatsbosbeheer realiseert binnen het programma Nieuwe Natuur 115 ha kiekendieffoeragegebied. Deze opgave is belegd in de pNN-realiseringsovereenkomst Oostvaardersplassengebied.

Stichting Het Flevo-landschap realiseert in de eerste fase van het project Noorderwold-Eemvallei 104,5 ha NNN, bestaande uit 68,5 ha moeras en 36 ha bos. Deze opgave komt voort uit de verbreding van de A6. Door Staatsbosbeheer is in de Kop van het Horsterwold 80 ha Boswetcompensatie gerealiseerd. Met het bevoegd gezag is afgesproken dat het is toegestaan om van die 80 ha 36 ha te begrenzen als NNN. Deze 36 ha hangt samen met de verbreding van de A6.

In de eerste fase van het project Eemvallei-Zuid is de resterende 30 ha Boswetcompensatie gerealiseerd.

Aanvullende opgave

Aanvullend op de voornoemde opgave binnen het programma Nieuwe Natuur, is in de realisatieovereenkomst Oostvaardersplassengebied een opgave voor Staatsbosbeheer opgenomen van 3,5 ha kiekendief-foerageergebied voor het project Verbindingsweg en halve aansluiting op de A6, ten behoeve van de ontsluiting van Lelystad Airport.

1.3 Communicatie



Oplevering van deel van het project Gouden randen. V.l.n.r.: Harold Hofstra, Ben Huisman, Jan Hoek (foto: Studio Wierd).

Als gevolg van de coronapandemie konden de bereikte mijlpalen van het programma Nieuwe Natuur in 2020 en 2021 beperkt gevierd worden. Het bleef bij kleinschalige fotomomenten 'in het veld' zoals bovenstaande foto in het kader van 'Gouden Randen langs Pampushout'. In 2022 hopen we weer grotere evenementen mogelijk te maken om opgeleverde projecten met alle betrokkenen te vieren.

2 Financieel

In dit hoofdstuk wordt de stand van zaken van het programma vanuit financieel oogpunt beschreven. Zoals in de inleiding is vermeld, wordt voor de financiële achtergronden verwezen naar de voorgaande programma-rapportage.

2.1 Actuele inzet middelen

Tabel 4 - Verloopoverzicht financiële omvang programma (bedragen x € 1 mln.)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Beschikbare middelen	105,8	105,8	107,8	123,2	123,3	120,3	118,2	115,3
Toewijzingen	101,1	101,1	103,1	112,8	112,1	112,1	112,1	112,1
Buffer	4,7	4,7	4,7	10,4	11,2	8,2	6,1	3,2

Ten tijde van de toewijzing van de middelen zijn de diverse gronden van het programma op waarde geschat (getaxeerd). Met het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten in 2014 is bijna € 106 mln. aan kapitaal in het programma opgenomen, waarvan een deel in grondposities in eigendom van Staatsbosbeheer en Stichting Flevo-landschap. Hier tegenover stond een totaal aan toewijzingen van ruim € 101 mln. Het verschil daartussen bedroeg € 4,7 mln. oftewel circa 5% over het geheel aan toewijzingen. Dit bedrag vormt een buffer die kan worden gebruikt om risico's in het programma op te vangen. In 2015 is het besluit geactualiseerd op basis van administratieve verschuivingen van middelen tussen projectonderdelen.

De buffer is bedoeld om de wijzigingen in de beschikbare middelen en de toewijzing op te kunnen vangen. Ten opzichte van 2019 is de buffer afgenomen van € 8,2 mln. naar € 3,2 mln. door de inzet van de beschikbare middelen. In 2020 en 2021 vinden de transacties plaats voor de inzet van de toegewezen ruilgronden voor de projecten, waaronder Oostkant Dronten. Per saldo is door de inzet van die gronden de omvang van de beschikbare middelen in 2020 met € 2,1 mln. afgenomen en in de eerste helft van 2021 met € 0,25 mln. In 2020 was al besloten om de beschikbare middelen met € 2,65 mln. te verlagen voor de inzet van het programma Flevoland Natuurinclusief en dan in eerste instantie voor het actieplan Biodiversiteit. Die middelen zijn nu van de reserve Nieuwe Natuur overgegaan naar de reserve Natuurinclusief. De totale mutatie van de beschikbare middelen is daarmee € 2,9 mln. in de eerste helft van 2021.

Tabel 5 - Toewijzingen per project, status medio 2021 (bedragen x € 1.000)

Projecten (andere projecten hadden geen financiële toewijzing)	Toewijzing
Oostvaardersplassengebied (Hollandse Hout)	10.900
Oostvaardersplassengebied (Ibisweg Noord)	3.848
Oostvaardersplassengebied (Trekweg)	1.382
Kop van het Horsterwold	15.340
Eemvallei-Zuid (inclusief kralen)	15.785
Noorderwold-Eemvallei (inclusief kralen)	36.699
Oostkant Dronten	6.568
Nieuwe Natuur bij Schokland	10.288
Urkerveld	2.936
Natuur op G38	3.737
Swifterpark	2.084
Harderbos en Harderbroek verbonden	94
Gouden Randen langs de Pampushout	2.460
Totaal	112.121

In betreffende periode hebben geen wijzigingen in de toewijzing van de projecten plaatsgevonden.

2.2 Actuele inzet middelen per project

Tabel 6 - Ingezette middelen per project, status medio 2021 (bedragen x € 1.000)

Projecten	Beschikbaar gesteld	Nader te besluiten	Totaal
Oostvaardersplassengebied (Hollandse Hout)	10.639	261	10.900
Oostvaardersplassengebied (Ibisweg Noord)	3.848	0	3.848
Oostvaardersplassengebied (Trekweg)	1.382	0	1.382
Kop van het Horsterwold	15.340	0	15.340
Eemvallei-Zuid SBB (inclusief kralen)	7.374	8.411	15.785
Noorderwold-Eemvallei (inclusief kralen)	25.460	11.239	36.699
Oostkant Dronten	6.568	0	6.568
Nieuwe Natuur bij Schokland	10.288	0	10.288
Urkerveld	2.936	0	2.936
Natuur op G38	3.737	0	3.737
Swifterpark	2.084	0	2.084
Harderbos en Harderbroek verbonden	94	0	94
Gouden Randen langs de Pampushout	2.460	0	2.460
Totaal	92.209	19.912	112.121
	(82%)	(18%)	(100%)

Er hebben in de betreffende periode geen wijzigingen plaatsgevonden in de beschikbaar gestelde bedragen. In 2019 is er een bijdrage betaald aan het project 'Swifterpark' van € 1,9 mln. Dat bedrag was al beschikbaar gesteld, namelijk als onderdeel van de € 2,084 mln. die is opgenomen in tabel 6.

De bijdragen aan de projecten worden betaald uit het vermogen van het programma. In de realisatieovereenkomsten zijn afspraken opgenomen hoe het vermogen ingezet wordt om de projecten te realiseren. Het programmavermogen bestaat uit (ruil)grond en liquide middelen. Een groot deel van de (ruil)gronden maakten onderdeel uit van het voormalig project Oostvaarderswold. Hiervan is een deel gelegen in projecten van het programma (Oostvaardersplassengebied, Noorderwold-Eemvallei en Kop van het Horsterwold). Deze gronden maken onderdeel uit van de realisatieovereenkomsten en worden/zijn ingericht (Oostvaardersplassengebied, Noorderwold fase 1 en Kop van het Horsterwold) ofwel worden ze ingezet om de resterende opgave te realiseren (Eemvallei-Zuid fase 2, Noorderwold-Eemvallei fase 2). De gronden die buiten de projecten liggen

worden ingezet om de opgaven binnen de projecten te kunnen realiseren. Deze gronden worden geruild voor gronden binnen de projecten of verkocht om liquide middelen te verkrijgen voor inrichting en/of beheer.

De afgelopen periode zijn de provinciale grondeigendommen ingezet voor de projecten. De grootste stappen zijn gezet door ruiling met het Rijksvastgoedbedrijf. Het resterende deel is openbaar verkocht. Stichting Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer hebben nog grond in eigendom. Deze grond maakt onderdeel uit van de realisatieovereenkomst Noorderwold-Eemvallei respectievelijk Eemvallei-Zuid. Deze gronden kunnen gebruikt worden als ruilgrond of kunnen worden verkocht om daarmee geld te genereren voor aankoop, inrichting en/of beheer.

Bijlage 1

Status van de projecten per 30 juni 2021

Lopende projecten

2 Nieuwe Natuur bij Schokland

Initiatiefnemer: Gemeente Noordoostpolder en Het Flevo-landschap (Stichting Flevo-landschap)

Projectbeschrijving

Het zuidelijke rivierduingebied van het Werelderfgoed Schokland is aangewezen als gebied waar de archeologische waarden behouden dienen te worden. Door de inklinking van het veen- en kleipakket, het landbouwkundige gebruik en doordat, onder invloed van zuurstof, het organische materiaal oxideert, worden deze archeologische waarden bedreigd. In 2014 is door gemeente Noordoostpolder en Stichting Het Flevo-landschap een projectvoorstel bij het programma Nieuwe Natuur van provincie Flevoland ingediend om aan de zuidkant van het voormalig eiland Schokland (beleefbare) natuur in te richten waarmee tegelijk de archeologische waarden behouden blijven. Met de beschikbare publieke middelen (waaronder die uit programma Nieuwe Natuur) kan er een omvangrijk toegankelijk natuurgebied ontstaan (ca. 200 ha) en kan de grondwaterstand zodanig worden verhoogd dat de archeologische resten bewaard en beschermd blijven. Door vernatting van de bodem kunnen de archeologische waarden worden beschermd. Door ontwikkeling van natte natuur wordt het knelpunt tussen archeologie en landbouw weggenomen en worden kansen benut voor natuur, economie en recreatie.

Stand van zaken tot juli 2021

- De verwerving van de percelen in het kerngebied, dat in eigendom is van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), heeft in de zomer van 2020 plaatsgevonden.
- Flevo-landschap voert gesprekken over de verwerving van de percelen aan de flanken die in particuliere handen zijn.
- Grondwateronderzoek door waterschap Zuiderzeeland is randvoorwaardelijk voor verdere uitwerking en uitvoering. Het overgrote deel van de betrokken partijen is bereid om mee te werken aan benodigd grondwaterpeilonderzoek.
- Omdat uit onderzoek blijkt dat de aanvoer van grondwater van onderaf niet voldoende is om de archeologische waarden te beschermen is voorjaar 2021 een proefproject gestart met infiltratie van water van bovenaf. Dit onderzoek loopt 2 jaar.
- Flevo-landschap geeft aan dat er bij de meeste deelnemers nog voldoende draagvlak is.
- Met name als gevolg van de grondprijsontwikkeling die veel sterker is dan geprognostiseerd lijken de kosten van het project hoger uit te vallen dan begroot. Door de initiatiefnemers wordt bekeken - overeenkomstig de afspraken uit de realisatieovereenkomst - aan welke knoppen gedraaid kan worden om een tekort op te vangen.
- De bestemmingsplanwijziging wordt door de gemeente gestart zodra de betreffende gronden zijn verworven.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Deels
Grond beschikbaar	Deels
Start inrichting	Nee, m.u.v. proeflocatie
Start beheer	Nee

8 Oostkant Dronten

Initiatiefnemer: Gemeente Dronten

Projectbeschrijving

Gemeente Dronten is initiatiefnemer voor het project Oostkant Dronten, waarbij Staatsbosbeheer samenwerkingspartner is. Het project is een bottom-up gebiedsontwikkeling aan de oostkant van Dronten waarbij Nieuwe Natuur wordt ontwikkeld, mogelijkheden voor recreatieve ontwikkelingen worden vergroot en agrarische structuurverbetering plaatsvindt. Vanuit het programma Nieuwe Natuur is een agrarisch bedrijf (Tarpanweg 6 in Swifterbant) beschikbaar gesteld om de grondmobiliteit op gang te brengen. In samenwerking met Staatsbosbeheer heeft de gemeente een integrale projectuitwerking opgesteld waarbij in twee deelgebieden in totaal circa 70 ha nieuwe natuur wordt gerealiseerd. Het gaat hierbij om het deelgebied Spijkweg (8a) en deelgebied Stobbenweg (8b).

Stand van zaken tot juli 2021

- Alle benodigde gronden zijn beschikbaar voor het project, de gronden die nog niet geleverd zijn aan de eindbeheerders zijn kadastraal eigendom van de provincie. Verwacht wordt dat de gronden in november worden geleverd.
- Het bestemmingsplan is vastgesteld maar nog niet onherroepelijk.
- De uitvoeringsovereenkomsten met particuliere eindbeheerders zijn overeengekomen.
- De uitvoering op de percelen van de particuliere deelnemers is binnen de agrarische bestemming gestart.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Deels uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Deels
Start beheer	Deels

10 Swifterpark

Initiatiefnemer: Familie Van Dalen

Projectbeschrijving

Het project behelst de omvorming van een voormalig gronddepot naar een toegankelijk en divers natuurgebied van bijna 23 ha met een grote variatie aan plantensoorten. Het park wordt toegankelijk voor recreanten. Een beheerschuur gaat dienst doen als stalling voor het vee dat het park gaat begrazen en wordt eveneens gebruikt als educatieruimte.

Stand van zaken tot juli 2021

- De gemeente Dronten heeft aangegeven dat de uitvoering van het project binnen het vigerend bestemmingsplan kan plaatsvinden.
- De initiatiefnemer en provincie hebben nadere afspraken (overdracht gelden, hoe om te gaan met de gronden en het in stand houden van de natuur) vastgelegd in een kwalitatieve verplichting.
- Initiatiefnemer is in 2019 gestart met de inrichting van het gebied en verwacht dat de laatste werkzaamheden eind 2021 kunnen worden afgerond.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Ja
Start beheer	Nee

12 Oostvaardersplassengebied

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Met dit project ontwikkelt Staatsbosbeheer de randen van het natuurgebied Oostvaardersplassen en maakt het beleefbaar voor recreanten. Om de randen langs het natuurgebied open te stellen, maakt Staatsbosbeheer 'vensters', waardoor recreanten de mogelijkheid krijgen om van buitenaf de natuur te bewonderen, terwijl tegelijkertijd de natuur in het gebied beschermd blijft. In dit project is sprake van drie deelgebieden, namelijk Trekweg, Ibisweg Noord en Hollandse Hout. In een later stadium is daar de locatie Zanddepot aan toegevoegd. Het project bevindt zich in Nationaal Park Nieuw Land en is grotendeels de invulling van het etalagegebied A6 zoals benoemd in de Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land.

Stand van zaken tot juli 2021

- Er is door de initiatiefnemer een aantal aanpassingen in het ontwerp doorgevoerd die voortkomen uit voortschrijdend inzicht of onderzoeksresultaten. Aanpassingen zijn onderdeel van de nadere uitwerking van de planuitwerking en voorbereiding van de uitvoering. De aanpassingen passen binnen de gemaakte afspraken en het financiële kader.
- Staatsbosbeheer zal voor de inzet van het restbudget uit de realisatieovereenkomst een plan ter beoordeling door GS aanleveren.
- Er is breed draagvlak bij de betrokken partijen voor de ontwikkelingen in het etalagegebied omdat deze bijdragen aan het beleefbaar maken van het Nationaal Park Nieuw Land. Tevens wordt de kiekendiefcompensatieopgave gerealiseerd.
- In overleg met de gemeente Lelystad wordt de aanpassing van de bestemming naar natuur in gang gezet.
- Het projectonderdeel Ibisweg Noord is gerealiseerd en vormt een ecologische stapsteen tussen het Oostvaardersplassengebied en Noorderwold-Eemvallei.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Ja
Start beheer	Deels (Ibisweg Noord)

15 Eemvallei-Zuid

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer en 'de kralen' Voedselbossen (15a), Speelwildernis (15b), en Natuurboerderij Vliervelden (19)

Projectbeschrijving

Initiatiefnemers ontwikkelen Eemvallei-Zuid integraal als één publiek toegankelijk natuurgebied dat de komende decennia kan uitgroeien tot een ecologisch en cultuurhistorisch icoon in het landschap van Oosterwold. Het te realiseren natuurgebied is gebaseerd op de voormalige rivierloop van de Eem, met een unieke combinatie van een voedselbos, speel- en recreatiemogelijkheden, ruigtevelden, kruidenrijke graslanden en veel vitale natuur met een hoge biodiversiteit. Dit krijgt invulling via het koepelproject van Staatsbosbeheer en via de drie kralen.

Stand van zaken tot juli 2021

- De inrichting van fase 1, 50,5 ha groot, is gerealiseerd.
- In fase 1 is de 30 ha boscompensatieverplichting vanuit diverse bestemmingsplannen van de gemeente Almere en vanuit de aanleg van de Hanzelijn in Lelystad meegenomen en daarmee gecompenseerd.
- De kralen 'Natuurboerderij Vliervelden' en 'Voedselbossen' zijn gerealiseerd.
- Voor de kraal 'speelwildernis Buytenwold', is het casco ingericht. In 2021 is een Leader-subsidie toegekend waarmee een groot deel van de kraal kan worden gerealiseerd.
- Voor fase 2 wordt in samenwerking met de bij Oosterwold betrokken partijen verkend waar de aanvullende Nieuwe Natuur-opgave kan worden gerealiseerd binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur.
- Voor de PNN-projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei wordt door de beide initiatiefnemers overleg gevoerd met de partijen in het Bestuurlijk Overleg Oosterwold over het kunnen landen van de projecten. De knelpunten hiervoor zijn in beeld gebracht en er wordt gezocht naar mogelijkheden om deze op te lossen. Het is niet zeker dat alle knelpunten daadwerkelijk opgelost kunnen worden.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Fase 1: ja, vervolgfases: nee
Grond beschikbaar	Fase 1: ja, vervolgfases: nee
Start inrichting	Fase 1: ja, vervolgfases: nee
Start beheer	Fase 1: ja, vervolgfases: nee

17 Noorderwold-Eemvallei

Initiatiefnemer: Het Flevo-landschap in samenwerking met ANV Akkerwaard (Pioniernatuur, project 18) en Mw. Dubois (Vierkante meter natuur, project 17a). Stichting Het Flevo landschap werkt hierbij samen met ERF bv in het kader van de verweving van de Nieuwe Natuur met landbouwfuncties.

Projectbeschrijving

Het project Noorderwold-Eemvallei is gezamenlijk ingediend door stichting Het Flevo landschap en ERF B.V. met voorstellen om in het gebied een gevarieerd landschap te ontwikkelen waar diverse functies voor natuur, (biologische) landbouw, recreatie en wonen worden verweven.

Er zijn middelen gereserveerd voor het ontwikkelen van in totaal 206 hectare Nieuwe Natuur. Daarbinnen moet ruimte worden gemaakt voor 104,5 hectare compensatienatuur (NNN), bestaande uit 36,0 hectare bos en 68,5 hectare moeras ten behoeve van de verbreding van de A6 bij Almere.

Daarnaast krijgen de twee projectinitiatieven Vierkante meter natuur (door initiatiefneemster omgedoopt in 'Mijn stukje natuur') en Pioniernatuur een plek binnen het plangebied van Noorderwold-Eemvallei.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Stand van zaken tot juli 2021

- In 2018 en 2019 zijn de grondeigendommen voor de eerste fase beschikbaar gekomen voor het project. Bij de verdere uitwerking is gebleken dat er in de eerste fase meer natuur kan worden gerealiseerd dan eerder aangenomen (166 ha i.p.v. 137 ha). De opgave voor natuur in fase 2 is daardoor bijgesteld naar 40 ha (i.p.v. 69,4 ha).
- In 2019 is bij nader archeologisch onderzoek geconstateerd dat het ontwerp enigszins moet worden aangepast om de nieuwe natuur optimaal te kunnen laten functioneren. Het aangepaste ontwerp zal landen in een bestemmingsplanprocedure die vervolgens kan worden vervolgd..
- Onderzoek naar de risico's voor opbarsting bij de voorgenomen verlegging van de Wulptocht leidt ertoe dat hiervoor alternatieve scenario's zijn verkend.
- De inrichting is gestart op delen van het gebied waar dat mogelijk is. Daarmee is de compensatie-opgave zoals die in het project is opgenomen in uitvoering.
- Gestreefd wordt om 'de kraal' Pioniernatuur op termijn te laten landen in het projectgebied Noorderwold-Eemvallei. Tot die tijd heeft Pioniernatuur een plek op twee pilotlocaties, de Vogelakker en de Gruttoakker.
- De kraal 'Mijn stukje natuur/ Vierkante meter natuur' werkt vooralsnog haar plannen uit op 2 pilot-locaties in bestaande natuurgebieden van Stichting Het Flevo-landschap.
- Op basis van verschillende grond(verwervings)scenario's is een verkenning gestart naar de mogelijkheden van natuurrealisatie in fase 2. Het voorkeurscenario is daarbij de realisatie van fase 2 in directe aansluiting op het plangebied van fase 1 ter plaatse van de Eemvallei. Terugvaloptie is de realisatie van natuur op bestaande gronden van Flevo-landschap binnen het zoekgebied Noorderwold.
- Voor de PNN-projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei wordt door de beide initiatiefnemers overleg gevoerd met de partijen in het Bestuurlijk Overleg Oosterwold over het kunnen landen van de projecten. De knelpunten hiervoor zijn in beeld gebracht en er wordt gezocht naar mogelijkheden om deze op te lossen. Het is niet zeker dat alle knelpunten daadwerkelijk opgelost kunnen worden.

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Ja
Grond beschikbaar	Fase 1: ja, fase 2: afhankelijk van locatiekeuze
Start inrichting	Fase 1: ja
Start beheer	Nee

22 Gouden randen langs Pampushout

Projectbeschrijving

Kern van het project is het ontwikkelen van een natte verbinding tussen het Kromslootpark en de Lepelaarplassen en langs Pampushout-Zuid. Het project brengt twee ontwikkelingen samen: de eco-zone Kromslootpark-Lepelaarplassen en de ontwikkeling van het relatief jonge bosgebied de Pampushout.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: In uitvoering

Stand van zaken tot juli 2021

- De gronden zijn verworven. De inrichting wordt per rand vormgegeven. Het gaat om maximaal drie 'Gouden randen'. Binnen het programma is financiële ruimte voor een basisinrichting en beheer. Voor de kwaliteit-simpuls wordt uitgegaan van cofinanciering. Voor de eerste rand Galjoottocht is de cofinanciering rond (gemeente Almere – wateropgave).
- De eerste 'Gouden rand' van de Pampushout in Almere is ingericht, een stuk nieuwe natuur van vijf hectare. Poldertocht de Hoge Wetering, aan de noordkant van dit bos, kreeg hiervoor afgelopen jaar een natuurimpuls. De tocht werd flink breder, en kreeg een flauw oplopende oever en eilandjes.
- De komende jaren zullen er nog twee stukken 'Gouden rand' bij de Pampushout worden gerealiseerd. Er wordt verkend op welke wijze er koppelingen gelegd kunnen worden met andere opgaven in het gebied zoals voor water en woningbouw. In combinatie daarmee wordt verkend hoe cofinanciering kan plaatsvinden. Afhankelijk van de financieringsmogelijkheden kunnen deze randen in een basiskwaliteit of een meer optimale variant worden uitgevoerd.

Mijlpalen

Mijlpaal	Bereikt
Planvoorbereiding	Deels
Grond beschikbaar	Ja
Start inrichting	Ja, 1e Gouden rand afgerond
Start beheer	Nee

Uitgevoerde projecten

1 Urkerveld

Initiatiefnemer

Gemeente Urk en stichting Het Flevo-landschap

Projectbeschrijving

In 2014 heeft de gemeente Urk samen met stichting het Flevo-landschap het Nieuwe Natuur-projectvoorstel Urkerveld ingediend. Het plangebied ligt op een snijpunt van bos, agrarisch gebied en IJsselmeergebied. Het doel van het project is het ontwikkelen van een toegankelijk en beleefbaar natuurgebied dat als overgangszone functioneert tussen het Urkerbos, de IJsselmeerdijk en het open agrarisch gebied. Na uitvoering van de werkzaamheden is een goede overgang en afronding van het Urkerbos, een betere diversiteit en mogelijkheden voor flora en fauna en het beleven van deze natuur ontstaan. Het door de gemeente Urk nieuw aangelegde fietspad is aan de oostzijde aangesloten op het fietspad bij de Vormtweg en aan de westkant op de Westermeerdijk middels een dijkovergang. Hierdoor is een recreatieve ontsluiting ontstaan. De totale oppervlakte van het plangebied voor Nieuwe Natuur Urkerveld bedraagt 28,7 ha.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Afgerond

9 Natuur op G38

Initiatiefnemer

Familie Barkema

Projectbeschrijving

Het melkveebedrijf van de indiener is omgevormd tot een natuurboerderij met extensief landbouwkundig medegebruik in een natuurgebied voor akker- en weidevogels. Blaarkoppen, een oud runderras, begrazen het natuurgebied. Met de opbrengsten van de kaas die van de melk van de blaarkoppen wordt gemaakt, wordt het beheer van het gebied langdurig gefinancierd. Zo kan de nieuwe natuur op lange termijn zonder inmenging van overheden zelfstandig worden beheerd.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Uitgevoerd en financieel afgesloten

15D Luierpark

Projectbeschrijving

Door de indiener van het projectvoorstel is stichting Het Luierpark opgericht. De stichting biedt de mogelijkheid om een boom met certificaat cadeau te geven voor een pas geboren of overleden kindje. Deze bomen vormen samen Het Luierpark. In dit park kan de boom door het gezin op een later tijdstip worden voorzien van een naambordje met geboortedatum (en eventueel overlijdensdatum) van het betreffende kindje, zodat het een eigen herinneringsboom heeft.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Uitgevoerd en financieel afgesloten

16 Kop van het Horsterwold

Projectbeschrijving

Met dit project heeft Staatsbosbeheer het bestaande natuurgebied Horsterwold verder uitgebreid en versterkt door aanleg van een half open boslandschap. Het gebied is voor recreanten toegankelijk en in combinatie met de verderop gelegen Stille Vallei zorgt het voor de instandhouding van belangrijke ecologische waarden.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Uitgevoerd en financieel afgesloten

21 Harderbroek en Harderbos verbonden

Initiatiefnemer: Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

Met dit project verbindt Vereniging Natuurmonumenten twee natuurgebieden, Harderbos en Harderbroek, met elkaar. Doordat de grond al in bezit was van, en na oplevering zou worden beheerd door de projectindieners, is in dit project alleen een bijdrage aan de inrichting van de 15 hectare nieuwe natuur toegewezen en is waar nodig ondersteuning vanuit de provincie geleverd om het project naar realisatie te brengen.

Projectstatus

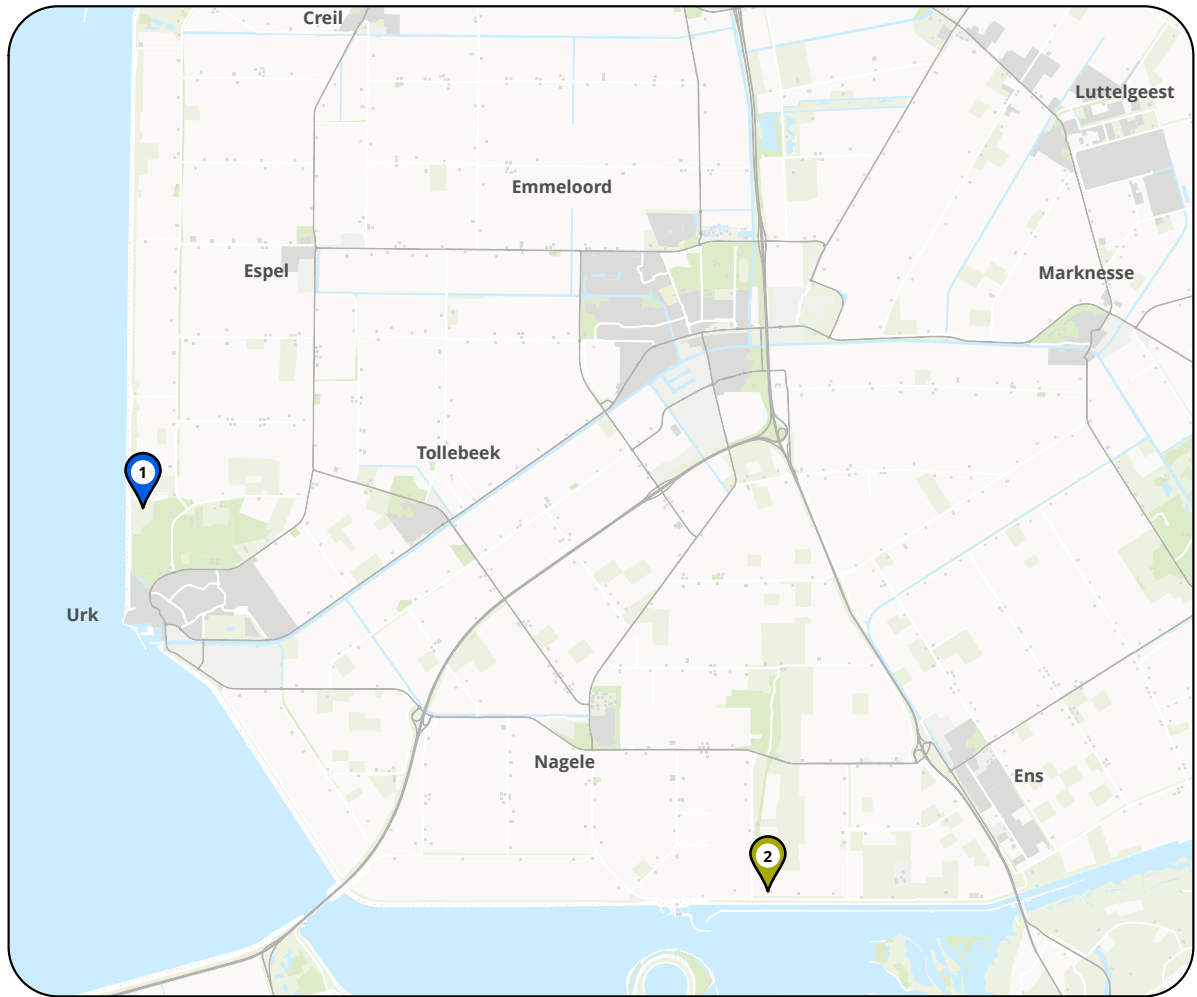
Realisatieovereenkomst: Ja

Status: Uitgevoerd en financieel afgesloten

Uitgevoerde Kralen

- 15a Voedselbossen (onderdeel Eemvallei-Zuid)
- 19 Natuur Boerderij Vliervelden (onderdeel Eemvallei-Zuid)

Projecten Noordoostpolder



Projectnummer

- 1
- 2

Naam

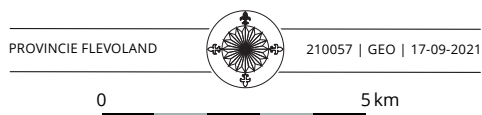
- Urkerveld
- Nieuwe Natuur bij Schokland



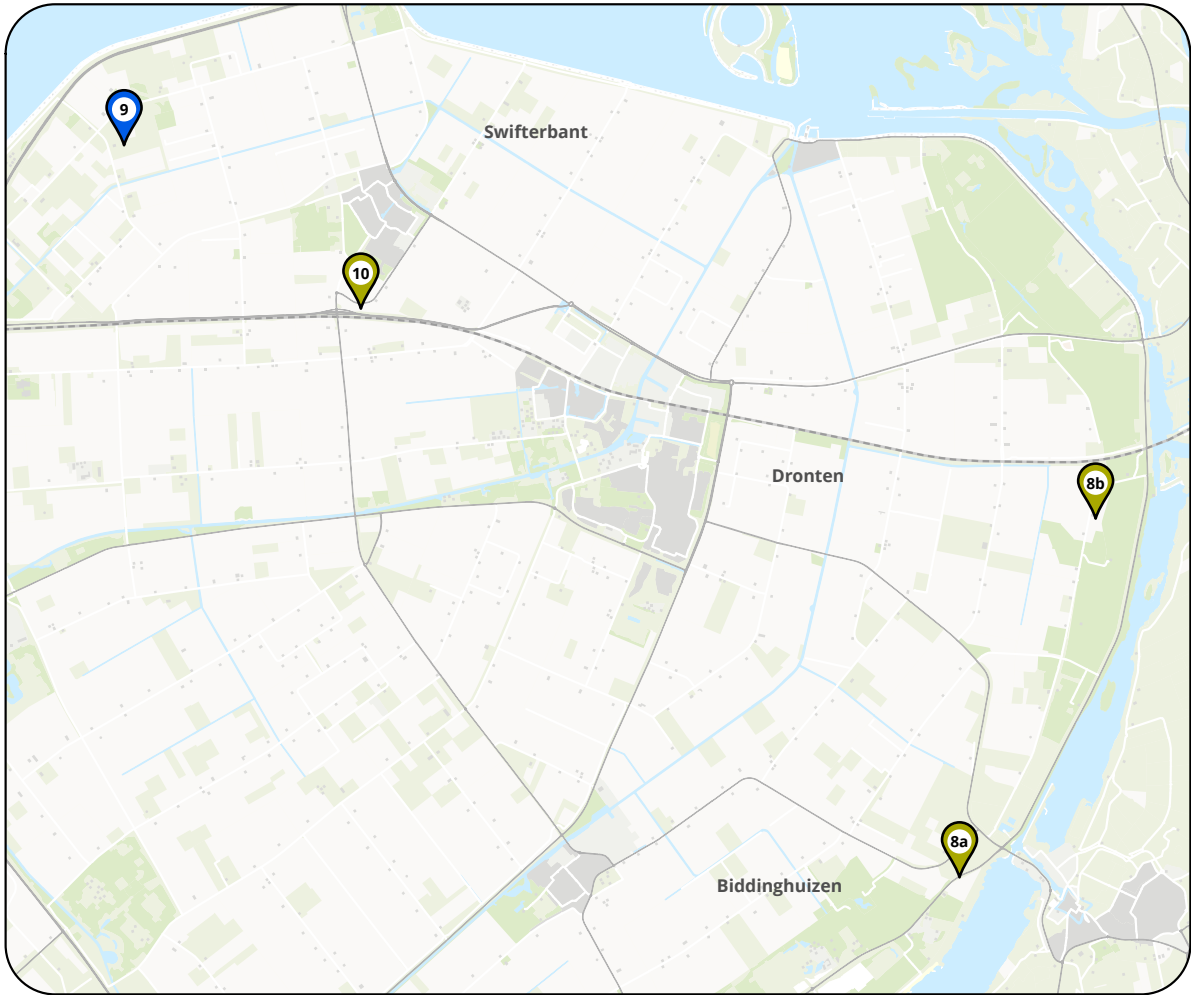
In Uitvoering



Gerealiseerd



Projecten Oostelijk Flevoland



Projectnummer

8a
8b
9
10

Naam

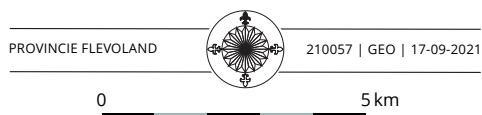
Oostkant Dronen, Spijkweg
Oostkant Dronen, Stobbenweg
Natuur op G38
Swifterpark



In Uitvoering



Gerealiseerd



Projecten Zuidelijk Flevoland



Projectnummer

Naam



In Uitvoering



Gerealiseerd

12	Oostvaardersplassengebied
15-1	Eemvallei-Zuid eerste fase
15-2	Eemvallei-Zuid vervolgfases
15A	Voedselbossen
15B	Speelwildernis
15D	Luierpark
16	De Kop van het Horsterwold
17	Noorderwold-Eemvallei
17A	Mijn stukje natuur
18	Pioniernatuur Flevoland
19	Natuurboerderij Vliervelden
21	Harderbos en Harderbroek verbonden
22A	Gouden randen (Galjoottocht)
22B	Gouden randen (overig)



Bijlage 2

Juridische borging pNN-projecten per 30 juni 2021

Locatie	1. Realisatie-overeenkomst	2. Gewijzigde bestemming	3. Privaatrechtelijke borging instandhouding
Urkerveld	ja	ja	ja
Schokland	ja	in voorbereiding	ja, voorzover de grondverwerving heeft plaatsgevonden
G38	ja	ja	ja
Swifterpark	ja	realisatie past binnen huidig bestemmingsplan	ja
Oostkant Dronten	ja	vastgesteld	ja
Oostvaardersplassengebied	ja	realisatie past binnen huidig bestemmingsplan	ja
Noorderwold, inclusief m2-natuur en pioniernatuur	ja, nog wel 2e fasebesluit nodig	in voorbereiding	ja, voorzover de grondverwerving heeft plaatsgevonden
Gouden Randen	ja	realisatie past binnen huidig bestemmingsplan	ja
Eemvallei-Zuid, inclusief Voedselbossen, Speelwildernis en Vliervelden	ja, nog wel 2e fasebesluit nodig	realisatie past binnen huidig bestemmingsplan	ja, voorzover de grondverwerving heeft plaatsgevonden
Kop van het Horsterwold, inclusief Kroonbos	ja	realisatie past binnen huidig bestemmingsplan	ja
Harderbroek-Harderbos	ja	Bestaande natuur	Bestaande natuur

In bovenstaande tabel is de stand van de voortgang van de projecten aangegeven.

1. Bij alle projecten is sprake van een realisatieovereenkomst (donkergroen), waarbij voor de projecten Noorderwold-Eemvallei en Eemvallei-Zuid sprake is van een gefaseerde uitvoering en toekenning van middelen (grijs).
2. De bestemming is voor een aantal projecten gewijzigd (donkergroen). Voor een aantal projecten is bestemmingswijziging niet nodig om de inrichting te kunnen uitvoeren en voor een aantal projecten is de bestemmingswijziging in voorbereiding (grijs). Voor alle verworven gronden heeft notariële vastlegging plaatsgevonden van de afspraken in de realisatieovereenkomst waaronder de instandhouding van de nieuwe natuur. Voor de projecten waarvoor bestemmingswijziging nu niet nodig is om te kunnen inrichten, is daarmee geborgd dat de natuur conform de besluitvorming in het toewijzingsbesluit PS (2014) wordt gerealiseerd en in stand blijft. De bestemmingswijziging kan later plaatsvinden. De medewerking van de grondeigenaar is ook opgenomen in de notariële documenten.
3. Voor een aantal projecten zijn aanvullende privaatrechtelijke afspraken gemaakt.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Afdeling Gebiedsprogramma's en Europa

Provincie Flevoland

Visarenddreef 1

Postbus 55

8200 AB Lelystad

Contact:

T 0320 - 265 702

E info@flevoland.nl

W www.flevoland.nl

November 2021

VERANTWOORDING PROGRAMMA NIEUWE NATUUR

Flevolandse invulling van Natuur op aanvraag, oktober 2018


 FLEVOLAND
INNOVATIEF
EN
ONDERNEMEND

VERANTWOORDING

Deze programmaverantwoording zet de voortgang van het programma Nieuwe Natuur tot en met eind juli 2018 uiteen.

Het programma Nieuwe Natuur is op verzoek van Provinciale Staten van Flevoland geëvalueerd door twee wetenschappelijke partijen. Pro Facto (onderdeel van de houdstermaatschappij van de Rijksuniversiteit Groningen) heeft de sturings-**filosofie van het programma onder de loep genomen.**

Het ging daarbij om de taken, rollen, rolvastheid en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen, de onderlinge samenwerking, maar ook om het **identificeren van knelpunten, valkuilen en dilemma's** bij de gehanteerde bottom-up aanpak en het effect van al deze factoren op de doorlooptijd van het programma.

Wageningen Environmental Research heeft de inhoud van het programma geëvalueerd. Het ging daarbij vooral om de behaalde resultaten en effecten op natuur, maatschappelijke betrokkenheid en economische ontwikkeling.

De resultaten van beide evaluaties zijn gebundeld in één evaluatiedocument. Dit verantwoordingsdocument laat de bevindingen uit het evaluatiedocument grotendeels buiten beschouwing.

INHOUDSOPGAVE

Verantwoording	2
Voorwoord	4
Inleiding	6
1. Resultaten	7
1.1 De projecten	7
1.2 Financieel	9
1.2.1 De geactualiseerde projecttoewijzingen	12
1.2.2 Actuele inzet middelen per project	13
1.2.3 Ingeschatte programmarisico's	14
2. Natuurcompensatie en provinciaal omgevingsbeleid	15
2.1 Invulling van de natuurcompensatieopgaven	15
2.2 Aanpassing provinciaal omgevingsbeleid	16
3. Het proces	18
3.1 Naar een open planproces	18
3.2 Natuur op uitnodiging: ideeën en beoordeling	19
3.3 Het uitwerken van de projecten	20
3.3.1 Aanpak planuitwerking	20
3.3.2 Intentie- en realisatieovereenkomsten	21
3.3.3 Andere rollen en grond	21
3.3.4 Draagvlak, samenwerking en integrale planuitwerking	22
3.4 Juridische zaken	23
3.5 Communicatie	24
3.5.1 Profilering van het programma Nieuwe Natuur	25
Ter afsluiting	26
Bijlage 1 - Meetlat programma nieuwe natuur	27
Bijlage 2 - Status van de projecten per 31 juli 2018	28
Bijlage 3 - Toelichting communicatie in meer detail	48
Colofon	51

VOORWOORD

'Kijk diep in de natuur, en dan zul je alles beter begrijpen'. Dat is een quote van Albert Einstein, zo heb ik ooit begrepen. Het lijkt mij passend om hiermee de inhoud van het voorwoord in dit document ter verantwoording van het programma Nieuwe Natuur te omvatten.

'Kijk diep in de natuur, en dan zul je alles beter begrijpen'.

Wie de natuur van Flevoland wil begrijpen, begint bij de grond: van zeebodem tot landbouw-, bos- en bouwgrond en vervolgens tot infrastructuur- én natuurgrond. En wie de natuur van Flevoland wil begrijpen, moet weten wat pionieren is. Nergens in de wereld is het voorbeeld van de visionaire ingenieurs en noeste handarbeiders die de sloten afgroeven, geëvenaard. Nergens in de wereld waren er landbouwers die een gebied tot 'graanschuur van een continent (Europa)' maakten. Van die eerste bewoners tot de diverse mix van bewoners die nu hun thuis in Flevoland vinden, onze provincie leeft, ontwikkelt, adapteert; óók dat is de natuur van Flevoland.

Dat geldt tevens voor de overheid. Het Flevolands bestuur heeft zich in ongeveer vijftig jaar ontwikkeld van een strikt regelende Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders tot een faciliterende overheid. Toen de landelijke overheid de geplande ecologische verbinding tussen de Oostvaardersplassen naar het Duitse Reichswald blokkeerde, ontstond een enorme uitdaging. Die hebben we beantwoord met het unieke programma Nieuwe Natuur. Als eerste provincie in Nederland gaven we daarmee vorm aan de decentralisatie van het landelijke Nederlandse natuurbeleid. We realiseren bijna duizend hectare natuur. Zowel ter afronding van het Natuur Netwerk Nederland (voormalige Ecologische Hoofdstructuur) als ter compensatie van ontwikkeling van 'rood', zoals de uitbreiding van Almere en de verbreding van de snelweg A6.

Flevoland pionierde met dit programma opnieuw. Nog nooit hebben we zo snel een planfase kunnen uitrollen voor zoveel hectare. En nog nooit hebben we als provinciale overheid zoveel 'losgelaten', wat mogelijk werd dankzij de pionierende genen van de Flevolandse inwoners en organisaties. Zij werden aangespoord om met initiatieven te komen

voor nieuwe beleefbare natuur. En zij reageerden volop. Vervolgens werden zij als initiatiefnemers ook gevraagd om de verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van hun natuurideeën te dragen. Dat deden zij. De rollen, taken en verantwoordelijkheden van provincie, terreinbeherende organisaties en initiatiefrijke burgers werden aldus opnieuw verkend en ontworpen. Voor de provincie - als geheel, in alle lagen - was het een exercitie in vertrouwen schenken, in beheer geven of in beheer nemen. Meestal ging het goed, soms wat minder; de nieuwe aanpak ging gepaard met zoeken, communiceren en wennen. Maar het resultaat is er: afgesloten realisatieovereenkomsten. Daarmee heeft de provincie nog slechts een monitorende rol (contracten en uitvoering).

Ik ben trots op de energie die we met deze maatschappelijke participatie wisten aan te boren en op de ontginning van een nieuw proces waardoor we aanvankelijke schijnbare onmogelijkheden in kansen wisten te vertalen. Maar ik ben vooral trots op het resultaat: de ontwikkeling van bijna duizend hectare nieuwe, toegankelijke en beleefbare natuur!

'Kijk diep in de natuur, en dan zul je alles beter begrijpen'. In elke hectare Flevolandse grond ligt historie: eeuwenoud, decennia-oud en pril... De nieuwe Flevolandse natuur gaat tot verdere volwassenheid groeien en daarmee naar een steeds sterkere eigen identiteit. Dat doet zij samen met alle Flevolandse en niet-Flevolandse die ervan gaan genieten. Ik ben er dan ook van overtuigd dat dit programma Nieuwe Natuur niet alleen ecologisch, maar ook maatschappelijk waardevol is; kijk diep in de Flevolandse natuur, en dan zul je Flevoland beter begrijpen...

Jan-Nico Appelman
Gedeputeerde provincie Flevoland



“ Kijk diep in de natuur,
en dan zul je alles beter
begrijpen.”

INLEIDING

Op verzoek van het Rijk heeft provincie Flevoland, samen met andere overheden, jaren gewerkt aan de planvorming van de robuuste ecologische verbinding tussen de Oostvaardersplassen via de Veluwe en het Duitse Reichswald. Toen het Rijk een andere koers ging varen en de toegezegde financiële middelen van het Rijk uitbleven, is een uitdagende situatie ontstaan.

Onder meer vanwege de verworven grondposities (die alleen ingezet konden worden voor natuurontwikkeling), de onzekerheid voor en emoties bij de betrokken agrariërs in het gebied en de opgedragen natuurcompensatieverplichtingen vanwege ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en infrastructuur (onder meer verbreding A6), hebben Provinciale Staten via een motie verzocht om een open planproces te starten, met als doel te komen tot een definitief voorstel hoe om te gaan met de ontstane situatie.

Tegelijkertijd werd het landelijk natuurbeleid in die tijd gedecentraliseerd.¹ Eén en één is twee. Provinciale Staten kozen ervoor om de natuurcompensatieopgave en het gedecentraliseerde natuurbeleid, in de stijl van Flevoland, experimenteel en vernieuwend vorm te geven. Het resulteerde in een bottom-up programma: het programma Nieuwe Natuur (pNN). Het beoogt natuurontwikkeling in Flevoland vorm te geven in samenwerking met ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten. Uitgangspunt hierbij is dat de initiatiefnemers zelf verantwoordelijk zijn voor de realisatie en het beheer van hun natuur, waarbij de provincie een terughoudende faciliterende rol speelt.

Er is expliciet gekozen voor een breed natuurbeleid met mogelijkheden voor combinaties van ecologische, economische en recreatieve functies. Het programma is opengesteld voor heel Flevoland. Verhoging van de belevings- en gebruikswaarde van natuur en de nabijheid van natuur in steden en woonkernen, vormen belangrijke criteria.

¹ Wijziging van de Wet inrichting landelijk gebied (Wilg) in 2013; het sluitstuk van bestuurlijke afspraken tussen Rijk en provincies, die in 2012 in afrondingsovereenkomsten werden neergelegd.

Na twee besluitvormingsronden mochten 22 projectideeën tot een realiseerbaar project worden uitgewerkt. Sinds begin 2015 zijn de initiatiefnemers aan de slag om tot realisatie van maar liefst een kleine duizend hectare nieuwe natuur te komen.

Er werd €33,9 miljoen aan vrij beschikbare middelen en ca €71 miljoen aan beschikbare grondposities van de provincie, Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer als programmavermogen beschikbaar gesteld. Er werd een risicobuffer van vijf procent van het programmavermogen gereserveerd. Projecten kregen een bedrag toegewezen voor het beschikbaar krijgen van gronden, inrichting en tien jaar beheer. Sommige projecten kregen geen middelen toegewezen, omdat hun projectidee past binnen een project van een ander.

Omdat de projecten verspreid door de provincie en veelal op andere locaties dan de (toenmalige) gewenste grondposities lagen, werd en wordt grond geruild, aangeboden en/of verkocht, transparant en met inachtneming van marktwaarden, om middelen vrij te maken. Daarbij is het uitgangspunt dat het vrijwillige grondtransacties betreft, waarbij medewerking van gebiedspartners als Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap nodig is, maar ook van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en particuliere grondeigenaren.

Ook is besloten om het provinciaal beleid aan te passen: aanpassing van de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), als opvolger van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en intrekking van de vigerende Verordening groenblauwe zone, zodat er in het provinciaal beleid geen verwijzingen meer bestaan naar de ecologische verbinding.

Deze programmaverantwoording zet de voortgang van het programma Nieuwe Natuur tot en met eind juli 2018 uiteen. Het vormt, nu alle realisatieovereenkomsten zijn vastgesteld, in combinatie met de aanbevelingen uit een wetenschappelijke evaluatie van het programma de basis voor het in Provinciale Staten bespreken van het verdere verloop van het programma.

1. RESULTATEN

Na instemming van Provinciale Staten met het plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur (pNN), konden ondernemers, agrariërs, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten hun ideeën voor het ontwikkelen van nieuwe natuur vanaf 17 oktober 2013 bij de provincie indienen. En dat hebben we geweten: maar liefst 79 ideeën werden ingestuurd! Daarmee werden de verwachtingen ruimschoots overtroffen.

Op 10 januari 2014 sloot de termijn voor het indienen van ideeën. De ideeën mochten betrekking hebben op heel Flevoland en waren niet gebonden aan vooraf bepaalde locaties. De beoordeling gebeurde aan de hand van een aantal opgestelde criteria (oftewel de meetlat, zie bijlage 1), passend bij de door Provinciale Staten meegegeven kaders. Deze criteria hadden betrekking op de belevingswaarde van de natuur, de ecologische waarde, het veroorzaken van een multipliereffect met natuur en de zekerheid dat de natuur kan worden aangelegd. Van de 79 ideeën werden er **maar liefst 74 als kansrijk beschouwd, die vervolgens desgewenst konden worden uitgewerkt in volwaardige projectvoorstellen.**

1.1 De projecten

Bij het verstrijken van de indientermin voor de **projectvoorstellen, eind augustus 2014, bleken de 74 ideeën in 33 concrete projectvoorstellen te zijn uitgewerkt.** Ook deze 33 voorstellen zijn op basis van de eerder genoemde meetlat beoordeeld door diverse deskundigen van de provincie, die elk vanuit hun eigen expertise hebben aangegeven hoe kansrijk het voorstel was.

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten het besluit genomen om 22 projecten geheel, gedeeltelijk of in een kleinere variant te honoreren en

middelen te reserveren voor de grondverwerving, realisatie en het beheer voor tien jaar. Hiermee verkreeg pNN een officiële status, waarbij de provincie met Staatsbosbeheer en Het Flevolandschap programmahouder is en de provincie eindverantwoordelijk is.

In het besluit zijn diverse projectinitiatieven aan elkaar gekoppeld omdat daarbij synergievoordelen werden verwacht. Vele honderden ha nieuwe natuur zouden bij succesvolle uitwerking gerealiseerd worden door de initiatiefnemers, waarbij de provincie in eerste instantie zoveel mogelijk moest loslaten en slechts beperkt faciliteerde.

De gehonoreerde projecten kregen de kans om binnen een termijn van vijf jaar (voor eind 2019) startklaar te zijn voor projectuitvoering. Voorwaarde daarvoor was het sluiten van realisatieovereenkomsten tussen de indieners van de gehonoreerde projecten en de provincie. Het streven was om eind 2017/begin 2018 voor alle projecten een realisatieovereenkomst te hebben afgesloten en de stand van zaken op dat moment te rapporteren in een tussenbalans.

Dit moment is zo gekozen, omdat de verwachting was dat er drie jaar na de besluitvorming beter zicht zou zijn op de haalbaarheid van de gehonoreerde projecten en er vanaf dat moment bovendien nog voldoende tijd resteerde om voor eind 2019 de eventueel benodigde bestemmingsplanprocedures te doorlopen; op de beoogde projectgrond moet immers in de meeste gevallen een natuurbestemming rusten om er daadwerkelijk met natuurrealisatie te kunnen starten (en het doorlopen van dergelijke procedures duurt in het minst gunstige geval ongeveer twee jaar).

Tabel 1: Projecten toewijzingsbesluit

Nummer	Projecten toewijzingsbesluit Peildatum: 17-12-2014
1	Urkerveld
3	Nieuwe Natuur bij Schokland
6	Ruimte en Lucht voor Natuur
8	Oostkant Dronten
8a	Landgoed Vossemeer
8b	Landgoed Wildrijck
9	Natuur op G38
10	Swifterpark
12	Oostvaardersplassengebied
15	Eemvallei-Zuid
15a	Voedselbossen
15b	Speelwildernis
15d	Luierpark
15e	Kroonbos
16	Kop van het Horsterwold
16a	Geitenboerderij met restaurant
17	Noorderwold-Eemvallei
17a	Vierkante meter natuur
18	Pioniernatuur
19	Natuurboerderij Vliervelden
21	Harderbos en Harderbroek verbonden
22	Gouden randen langs Pampushout

Zie bijlage 2 voor een toelichting op deze projecten en de huidige status.

Per 31 juli 2018 beschikken zeventien project-initiatieven, iets later dan oorspronkelijk gepland, allemaal over een realisatieovereenkomst of ze maken deel uit van een geïntegreerd projectplan waarvoor een realisatieovereenkomst is afgesloten. Daarmee is de planuitwerkingsfase ten einde en zijn de zeventien projecten in uitvoering gegaan en in enkele gevallen inmiddels al opgeleverd.

De initiatiefnemer van het project Eemvallei-Zuid (15) is in de planuitwerkingsfase de samenwerking aangegaan met Voedselbossen (15a), Speelwildernis (15b) en Natuurboerderij Vliervelden (19) van

wege synergievoordelen. Er is voor deze projecten een integrale planuitwerking opgesteld.

In het project Noorderwold-Eemvallei (17) hebben ook Vierkante meter natuur (17a) en Pioniernatuur (18) een plek gekregen in de planuitwerkingsfase. **Ook hier wordt dus parallel een ‘ketting met kralen’ gevormd.**

Twee projecten, Landgoed Wildrijck en Landgoed Vossemeer zijn in het besluit van Provinciale Staten **eind 2014 gekoppeld aan het project Oostkant Dronten**. Daarbij is specifiek aangegeven dat het aan de gemeente Dronten is om te beoordelen of deze projecten passen binnen de gebiedsontwikkeling die gemeente Dronten wil realiseren. In de uitwerkingsfase van dit project is gebleken dat de gemeente Dronten geen opties ziet voor het mee-ontwikkelen van de landgoederen Wildrijck en Vossemeer in de Oostkant van Dronten. De initiatieven voor deze landgoederen kunnen daardoor niet binnen het programma Nieuwe Natuur worden gerealiseerd.

In de loop van de uitwerkingsfase hebben drie projecten die conform het PS-besluit van eind 2014 in het programma Nieuwe Natuur naar realisatie mochten worden uitgewerkt, hun voorstel in overleg met de provincie ingetrokken, omdat het niet realiseerbaar bleek binnen de mogelijkheden van het programma. Het gaat om Geitenboerderij met restaurant, Kroonbos en Ruimte en Lucht voor Natuur.

Reservebank

Naast de bovengenoemde projecten zijn vier projecten op de zogenoemde reservebank geplaatst, omdat ze bij de beoordeling in 2014 niet voldoende scoorden op de meetlat of niet uitvoerbaar waren vanwege inzet van de beoogde grond in een ander project. Het betekent dat er vooralsnog geen middelen voor deze projecten zijn gereserveerd, maar dat, bij eventueel vrijvallend programmakapitaal, opnieuw overwogen kan worden of deze projecten, in het licht van de ontwikkelingen op dat moment, alsnog binnen het programma Nieuwe Natuur tot realisatie kunnen worden uitgewerkt. Het betreft de projecten Winst voor Weidevogels en Wintergasten van Natuurmonumenten, Natuur in Bedrijf van de familie Crijns, Kuinderbos van Staatsbosbeheer en Airport Garden City van OMALA in samenwerking met Het Flevo-landschap. Zie bijlage 2 voor een toelichting op deze projecten.

1.2 Financieel

Het programma Nieuwe Natuur is een provinciaal uitvoeringsprogramma met drie programmahouders: provincie Flevoland, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap. De programmahouders werken samen aan de uitvoering van het programma en zetten gezamenlijk middelen in.

Het programma kent twee financiële onderdelen, namelijk:

- beschikbare middelen (programmakapitaal bestaande uit grond en geld), en
- benodigde middelen voor de projecten (toewijzingen aan initiatiefnemers).

De provincie stelt de middelen uit het programma beschikbaar aan de initiatiefnemers van projecten. Ook de gronden van de provincie, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap worden via het programma beschikbaar gesteld voor realisatie van nieuwe natuur. De meeste projecten worden gerealiseerd op grond die in bezit is of komt van de programmahouders. In enkele gevallen brengt een project-indiener eigen grond in voor natuurrealisatie (bijvoorbeeld bij Swifterpark en Harderbos en Harderbroek verbonden) of krijgt deze de beoogde grond in bezit ten behoeve van de natuurrealisatie (bijvoorbeeld bij Natuur op G38).

Vanuit het programmakapitaal zijn middelen toegekend aan de meeste Nieuwe Natuurprojecten. Voor enkele projecten volstaat het toegekende bedrag voor het verwerven van de grond (via aankoop of ruil), het realiseren en tien jaar lang behouden van de natuur. In andere gevallen zijn aanvullende middelen nodig om tot uitvoering van het natuurplan te komen.

Iedere projectindieners moet in zijn businesscase aantoonbaar maken dat het beheer na de eerste tien jaar nog minimaal tien jaar kan worden voortgezet. Het verdienmodel daarvoor maakt deel uit van de businesscase van het project, die sluitend moest zijn om een realisatieovereenkomst te kunnen afsluiten en de beschikking te krijgen over de toegekende middelen voor uitvoering van het project.

Voor voorbereidende werkzaamheden kon gebruik worden gemaakt van het voorbereidingsbudget dat aan het project was toegewezen. Per project is bepaald hoe hoog het voorbereidingsbudget was, uitgaande van enerzijds de omvang van de te verwachte inrichtingskosten en anderzijds de reëel te verwachten planvoorbereidingskosten. Wanneer aanvullende middelen of een voorschot nodig waren, kon gebruik worden gemaakt van de externe financieringsmogelijkheden, zoals bijvoorbeeld het Nationaal Groenfonds die biedt.

Meerdere initiatiefnemers, waaronder Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap, zetten aanvullend op de bijdrage uit het programma eigen middelen in om de opgaven te realiseren. Ook zijn er projecten die cofinanciering van andere partijen ontvangen. Die middelen maken geen onderdeel uit van het programma, maar wel van de projecten (individuele businesscases). De verantwoording van de eigen ingezette middelen en de cofinanciering vallen daarom buiten deze programmaverantwoording.



Tabel 2: Verloopoverzicht financiële omvang programma (bedragen x € 1 miljoen)

Verloop overzicht	2014	2015	2016	2017	2018
Beschikbare middelen	105,8	105,8	107,8	123,2	123,3
Toewijzingen	101,1	101,1	103,1	112,8	112,1
Buffer	4,7	4,7	4,7	10,3	11,2
Programmarisico's	4,7	4,7	4,7	9,9	8,1
Resultaat	-	-	-	+0,4	+3,1

Toelichting tabel 2

Ten tijde van de toewijzing van de middelen zijn de diverse gronden van het programma op waarde geschat (getaxeerd). Met het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten in 2014 is bijna € 106 miljoen aan kapitaal in het programma opgenomen. Hiertegenover stond een totaal aan toewijzingen van ruim € 101 miljoen. Het verschil daartussen bedroeg € 4,7 miljoen oftewel circa 5% over het geheel aan toewijzingen. Dit bedrag vormt een buffer die kan worden gebruikt om risico's in het programma op te vangen. In 2015 is het besluit geactualiseerd op basis van administratieve verschuivingen van middelen tussen projectonderdelen.

In 2016 is het besluit nogmaals geactualiseerd. Daarbij is de ondergrond van het project Eemvallei-Zuid geheel onder regie van Staatsbosbeheer gebracht. De middelen die aan 'de kralen' van het project Eemvallei-Zuid waren toegewezen, zijn naar Staatsbosbeheer verplaatst omdat de project-indieners inmiddels een integraal plan hadden uitgewerkt waarin plek was voor zowel 'ketting als kralen' en waarbij Staatsbosbeheer als coördinator over de middelen zou beschikken. Op basis van een nieuwe taxatie is de waarde van de toegewezen ruilgronden voor het project Oostkant Dronten aangepast (ruilperceel Tarpanweg). Per saldo hebben de wijzigingen geen effect gehad op de verhouding tussen beschikbare en benodigde middelen: de buffer bleef gelijk ten opzichte van 2015.

Parallel aan de grote grondtransactie die in 2017 voor diverse projecten in het programma plaatsvond met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), is een nieuwe taxatie uitgevoerd van de overige eigendommen in het programmakapitaal en van de verwachte kosten voor verwerving van gronden in de projecten. Die taxatie heeft ertoe geleid dat de toewijzingstabel opnieuw is geactualiseerd op basis van de actuele grondwaarden. Deze actualisatie is opgenomen in de tussenbalans die in 2017 aan Provinciale Staten is aangeboden. De te verwerven gronden bleken op dat moment een hogere waarde te hebben dan de uitgangswaarde. Daarentegen was de waarde van de ruilgronden ook gestegen. Het totaal aan beschikbare middelen én de benodigde middelen waren gestegen, waarbij ook de buffer steeg tot € 10,3 miljoen. Ten tijde van deze actualisatie is ook een risicoanalyse uitgevoerd, waaruit bleek dat het meest waarschijnlijke risicototaal op dat moment € 9,9 miljoen bedroeg. De buffer was op dat moment dus groot genoeg om dit risicobedrag af te dekken.

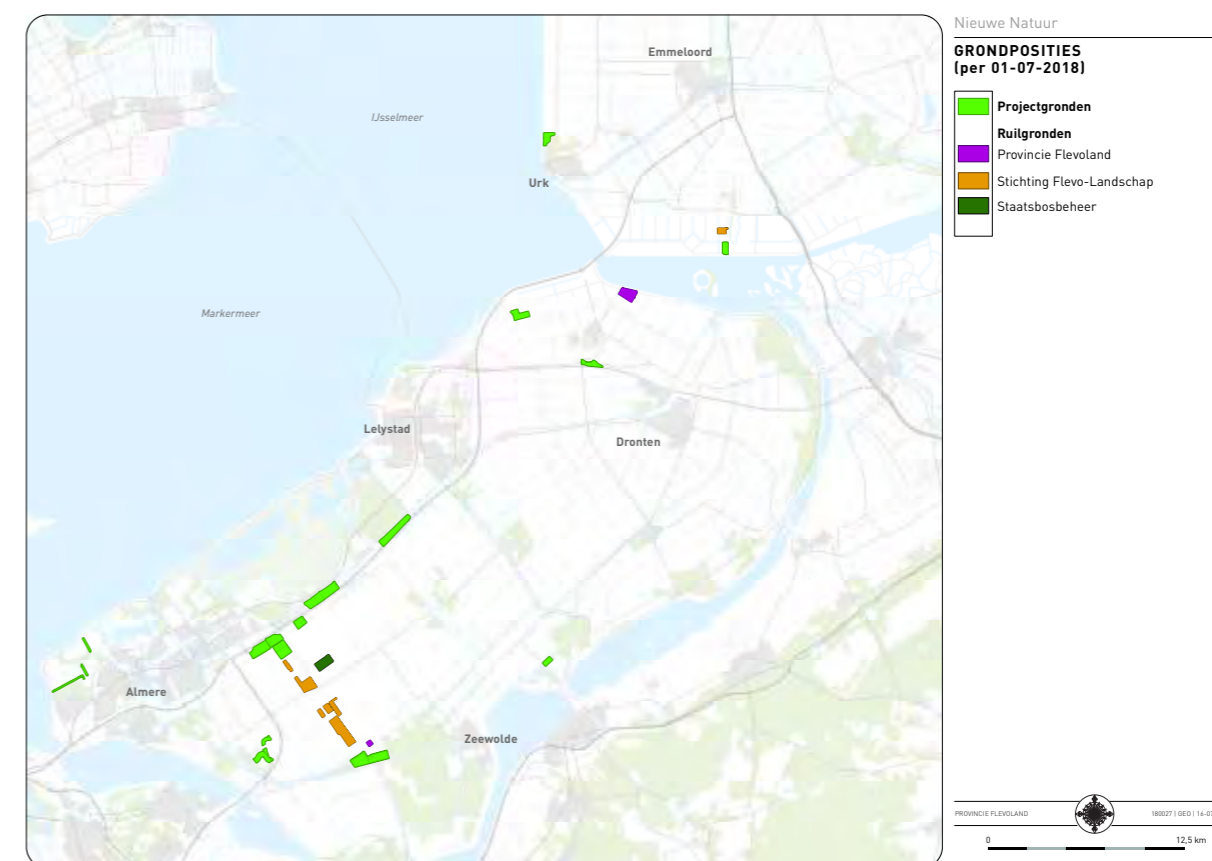
In 2018 is opnieuw een actualisatie uitgevoerd, waarbij de effecten van de in de realisatieovereenkomsten gemaakte afspraken zijn verwerkt in de toewijzingstabel. Het totaal aan beschikbare middelen is met een waarde van € 123,3 miljoen gelijk gebleven.

De aan toewijzing gekoppelde middelen zijn in 2018 afgenomen tot ruim € 112,1 miljoen. Het intrekken van het project Lucht en Ruimte voor Natuur van NLR en Natuurmonumenten betekende dat er € 2,3 miljoen toegewezen kapitaal vrijviel (dit project is het enige door initiatiefnemers ingetrokken project waaraan programmamiddelen waren toegewezen). Aan het project Noorderwold-Eemvallei is 1,8 miljoen extra toegewezen, waarmee het waarderisico op de ruilgronden voor alle projecten van Het Flevo-landschap is overgedragen van het programma aan Het Flevo-landschap. Daarmee is het risico voor het programma met € 1,8 miljoen afgenomen.

De buffer bedraagt nu € 11,2 miljoen. De risicoanalyse resulteert in een meest waarschijnlijk risicototaal van

€ 8,1 miljoen. De buffer is voldoende om deze risico's op te kunnen vangen.

Uit de beschikbare middelen worden ook de programmakosten gefinancierd die benodigd zijn voor onder meer de programmasturing, onderzoeken en ondersteuning aan initiatiefnemers. Deze kosten zijn in 2018 hoger dan ingeschat (zie de provinciale Zomernota 2017). Aan de andere kant van de balans bleken de opbrengsten uit verkopen van percelen die voor het programma Nieuwe Natuur beschikbaar zijn gesteld, maar niet bruikbaar bleken voor de projectrealisatie (Vliegstrip en Bloesemlaan) én de pachtinkomsten hoger dan verwacht. Per saldo betreft de impact op de beschikbare middelen voor het programma een stijging van € 0,2 miljoen.



Figuur 1: Grondposities per 01-07-2018

1.2.1 De geactualiseerde projecttoewijzingen

De basis voor het beschikbaar stellen van middelen is de toewijzingstabel, zoals opgenomen in de besluitvorming in Provinciale Staten van december 2014.

In **intentieovereenkomsten** werden afspraken vastgelegd over taken, rollen en verantwoordelijkheden om tot een goede planuitwerking te komen, en de middelen die de projectindieners daarvoor uit het programma beschikbaar kreeg.

Medio 2018 zijn over alle projecten sluitende afspraken gemaakt tussen provincie en initiatiefnemers over de taken, rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot de projectrealisatie en het beschikbaar stellen van grond (toegewezen percelen) en/of geld (liquide middelen). Deze afspraken zijn vastgelegd in **realisatieovereenkomsten**. In totaal is ruim € 112,1 miljoen van het beschikbare programmakapitaal vastgelegd in de realisatieovereenkomsten.

In de tabel hiernaast zijn de actuele projecttoewijzingen per project gespecificeerd.

Tabel 3: Toewijzingen per project status 2018 (bedragen x € 1.000)

Projecten (andere projecten hadden geen financiële toewijzing)	Toewijzing
Oostvaardersplassengebied (Hollandse Hout)	10.900
Oostvaardersplassengebied (Ibisweg Noord)	3.848
Oostvaardersplassengebied (Trekweg)	1.382
Kop van het Horsterwold	15.340
Eemvallei-Zuid (inclusief kralen)	15.785
Noorderwold-Eemvallei (inclusief kralen)	36.699
Ruimte en Lucht voor Natuur	Ingetrokken
Oostkant Dronten	6.568
Nieuwe Natuur bij Schokland	10.288
Urkerveld	2.936
Natuur op G38	3.737
Swifterpark	2.084
Harderbos en Harderbroek verbonden	94
Gouden Randen langs de Pampushout	2.460
Totaal	112.121



1.2.2 Actuele inzet middelen per project

Nog te nemen besluiten

Er is nog aanvullende besluitvorming nodig voor toewijzingen van ruim € 19,9 miljoen. Dit betreft de projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei, waarvoor door Gedeputeerde Staten in de vorm van fasebesluiten goedkeuring moet worden verleend om deze toewijzingen beschikbaar te krijgen en over te kunnen gaan tot uitvoering van deze fasen. Ook voor het project in het Oostvaardersplassengebied is nog voor een deel van de toewijzing besluitvorming nodig, afhankelijk van de hoogte van de cofinanciering van derden.

Verleende bijdragen (overgedragen vermogen en nog over te dragen gelden)

Vanuit het programmavermogen is ruim € 92,2 miljoen beschikbaar gesteld in de projecten om gronden aan te kopen, voor inrichting en beheer. Aan de **projectinitiatiefnemers is € 77,4 miljoen in de vorm van grond beschikbaar gesteld**, € 6,7 miljoen is in de vorm van geld beschikbaar gesteld voor de financiering van grond, inrichting en beheer. De bijdragen voor de projecten Natuur op G38, Luierpark en Harderbos en Harderbroek verbonden zijn reeds verantwoord en vastgesteld. Voor de



overige projecten betreft dit nog deelbetalingen (voorschotten).

Een bedrag van ruim € 8,1 miljoen is opgenomen in de realisatieovereenkomsten, maar nog niet overgedragen aan de betreffende projectinitiatiefnemers. In de realisatieovereenkomsten is vastgelegd wanneer (en onder welke voorwaarden) deze bijdragen betaalbaar gesteld worden.

Tabel 4 - Ingezetten middelen per project, status 2018 (bedragen x € 1.000)

Project	Beschikbaar gesteld	Nader te besluiten	Totaal
Oostvaardersplassengebied (Hollandse Hout)	10.639	261	10.900
Oostvaardersplassengebied (Ibisweg Noord)	3.848	0	3.848
Oostvaardersplassengebied (Trekweg)	1.382	0	1.382
Kop van het Horsterwold	15.340	0	15.340
Eemvallei-Zuid SBB (inclusief kralen)	7.374	8.411	15.785
Noorderwold-Eemvallei (inclusief kralen)	25.460	11.239	36.699
Lucht en Ruimte voor Natuur			ingetrokken
Oostkant Dronten	6.568	0	6.568
Nieuwe Natuur bij Schokland	10.288	0	10.288
Urkerveld	2.936	0	2.936
Natuur op G38	3.737	0	3.737
Swifterpark	2.084	0	2.084
Harderbos en Harderbroek verbonden	94	0	94
Gouden Randen langs de Pampushout	2.460	0	2.460
Totaal	92.209 (82%)	19.912 (18%)	112.121 (100%)

1.2.3 Ingeschatte programmarisico's

In 2018 heeft een risicoanalyse plaatsgevonden (qua aanpak vergelijkbaar met 2017). Het totaal aan risico's is berekend op € 8,1 miljoen, uitgaande van een inschatting van de omvang van de risico's vermenigvuldigd met de kans van optreden.

De risico's doen zich naar verwachting niet tegelijk voor. Inschatting is dat het risico op de korte termijn ongeveer € 1,0 mln. bedraagt en de risico's op langere termijn ongeveer € 7,1. De buffer is op peildatum 31 juli 2018 van voldoende omvang om deze risico's op te vangen.

Tabel 5 - Toelichting programmarisico's (bedragen x € 1,0 miljoen.)

Omschrijving	2017	2018	Toelichting
Verplichtingen realisatieovereenkomsten	1,5	3,5	In de realisatieovereenkomsten zijn afspraken gemaakt over onzekerheden en onvoorziene ontwikkelingen. Doordat er meer realisatieovereenkomsten zijn gesloten is een deel van deze risico's verschoven naar het programmarisico.
Marktwaaarderisico	4,5	2,5	Het beschikbare programmavermogen bestaat voor een groot deel uit ruilpercelen. De waarde is gebaseerd op taxaties, waardoor het risico bestaat dat de uiteindelijke inzet of verkoop minder oplevert. Het totaal verwachte risico is € 4,5 miljoen. In 2018 is een deel van dit risico overgedragen aan Het Flevo-landschap. Afspraak is dat Het Flevo-landschap hiervoor gebruik kan maken van haar resterende ruilgronden in het programma (€ 1,8 miljoen). Het risico is verder afgenomen als gevolg van verkoop van gronden.
Project-specifiek	2,5	0,9	In de projecten is sprake van project-specifieke risico's die effect kunnen hebben op het programma, voor zover deze geen onderdeel zijn van een realisatieovereenkomst. Over aanwending van deze risico's is derhalve nog besluitvorming nodig. De afname hangt samen met het sluiten van de realisatieovereenkomsten.
Lagere pacht	0,4	0,4	De gronden die nog niet zijn ingezet of zijn opgenomen in een businesscase worden verpacht. De pachtopbrengsten komen toe aan het programma. Doordat nu voor alle projecten een realisatieovereenkomst is aangegaan, zal een groot deel van de verwachte pachtopbrengsten niet meer toegevoegd worden aan het programmakapitaal.
Ondersteuning	0,5	0,2	Door ophoging van het budget voor ondersteuning in de zomernota 2017 is het risico voor hogere ondersteuningslasten verlaagd.
Incourante percelen	0,4	0,4	Een deel van de ruilpercelen zal niet geheel ingericht worden. Er kan derhalve sprake van zijn van reststukken. Deze zullen waarschijnlijk niet voor de getaxeerde waarde afgestoten kunnen worden.
Schadeclaims	0,2	0,2	Schadeclaims voortkomend uit de grondtransacties voor de aanleg van de voormalige robuuste ecologische verbinding maken onderdeel uit van de risico's in het programma Nieuwe Natuur.
Totaal	9,9	8,1	-

2. NATUURCOMPENSATIE EN PROVINCIAAL OMGEVINGSBELEID

Het programma Nieuwe Natuur heeft bij de start van het programma een aantal opgaven meegekregen, die hun oorsprong hebben in gebiedsontwikkelingen in het verleden. Het vroegtijdig stopzetten van de natuurlijke verbindingszone tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold betekende dat provincie Flevoland op een andere manier invulling moest geven aan de in het verleden ontstane natuurcompensatieopgaven. Bovendien verzochten Provinciale Staten een partiële herziening van het Omgevingsplan 2006 om de wijzigingen naar de robuuste verbindingszone uit het Flevolands beleid en regelgeving te verwijderen.

2.1 Invulling van de natuurcompensatieopgaven

Met het stopzetten van de realisatie van de ecologische verbindingszone is een natuurcompensatieopgave van 365,5 hectare bij Staatsbosbeheer (SBB) en Het Flevo-landschap (SFL) belegd. Met het besluit **van Provinciale Staten van december 2014 om in te stemmen met de toewijzing van de projectvoorstellen binnen het programma Nieuwe Natuur is vastgesteld dat de compensatieopgaven landen binnen de projectvoorstellen Oostvaardersplassen, Eemvallei-Zuid, Kop van het Horsterwold en Noorderwold-Eemvallei. In de realisatieovereenkomsten tussen de provincie en de indieners van deze projecten (Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap) zijn de compensatieopgaven definitief vastgelegd.**

In tabel 6 en 7 is opgenomen welke opgave er binnen het programma Nieuwe Natuur ligt en waar de compensatie voor nodig is/vandaan komt. Er is onderscheid gemaakt in compensatie van:

- Kiekendieffoerageergebied;
- Ecologische Hoofdstructuur (EHS)/Natuurnetwerk Nederland (NNN), en
- Boswet.

De opgave is verdeeld onder Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap.

Het Flevo-landschap realiseert in de eerste fase van **het project Noorderwold-Eemvallei 104,5 ha EHS/NNN**, bestaande uit 68,5 ha moeras en 36 ha bos. Deze opgave komt voort uit de verbreding van de A6.

Staatsbosbeheer realiseert binnen het programma Nieuwe Natuur 115 ha van de in totaal te compenseren 150 ha kiekendieffoerageergebied. Deze opgave is belegd in de realisatieovereenkomst Oostvaardersplassen. De overige 35 hectare kiekendieffoerageergebied heeft Staatsbosbeheer, buiten het programma Nieuwe Natuur om, in het Trekweggebied gerealiseerd.

In de Kop van het Horsterwold wordt momenteel 80 ha Boswetcompensatie gerealiseerd. Met het bevoegd gezag is afgesproken dat het is toegestaan om van die 80 ha 36 ha te begrenzen als EHS/NNN. Deze 36 ha komt voort uit de verbreding van de A6.

In de eerste fase van het project Eemvallei-Zuid wordt momenteel de resterende 30 ha Boswetcompensatie gerealiseerd.

De EHS (Ecologische Hoofdstructuur), sinds 2013 Natuurnetwerk Nederland (NNN), is een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden in Nederland. Het netwerk is bedoeld om de natuur in Nederland te beschermen. Door ruimtelijke ontwikkelingen kan het NNN in areaal of in kwaliteit worden aangetast. Wanneer dit gebeurt, moet compensatie plaatsvinden. Onder meer voor de verbreding van de A6 bij Almere wordt NNN gecompenseerd. Met Rijkswaterstaat zijn afspraken gemaakt dat dit via het programma Nieuwe Natuur gebeurt.

De voormalige Boswet (die is opgegaan in de Wet natuurbescherming) had als doel het aantal bosareaal in Nederland in stand te houden. Het kappen van bos vanaf een bepaalde omvang was compensatieplichtig. Binnen het programma Nieuwe Natuur wordt een aantal compensatieverplichtingen vanuit de Boswet ingevuld, die onder meer voortkomen uit kap van bomen ten behoeve van de aanleg van de Hanzelijn en ruimtelijke ontwikkelingen in Almere en Lelystad.

Tabel 6 - Herkomst opgave natuurcompensatie

Opgave	Herkomst	Oppervlakte
Kiekendieffoerageergebied	Diverse bestemmingsplannen Almere	115 ha
Totaal	Kiekendieffoerageergebied	115 ha
EHS/NNN	Tracébesluit A6, zijnde 72 ha bos en 61 ha moeras	133 ha
EHS/NNN	Tracébesluit A6, zijnde 7,5 ha moeras	7,5 ha
Totaal	EHS/NNN	140,5 ha
Bos	Diverse bestemmingsplannen	75 ha
Bos	Aanleg Hanzelijn	35 ha
Totaal	Bos	110 ha
Totaal	alle opgaven	365,5 ha

Tabel 7 - Nieuwe invulling natuurcompensatie

Opgave pNN	Realisatie oppervlakte	Realisatie project	Realisatie Indiener
Kiekendief: 115 ha	115 ha	Oostvaardersplassen	SBB
EHS/NNN: 140,5 ha	104,5 ha (68,5 ha moeras en 36 ha bos)	Noorderwold-Eemvallei	SFL
EHS/NNN: 140,5 ha	36 ha	Kop van het Horsterwold	SBB
BOS: 110 ha	80 ha	Kop van het Horsterwold	SBB
BOS: 110 ha	30 ha	Eemvallei-Zuid (eerste fase)	SBB

Aanvullende opgave

Aanvullend op voornoemde opgave binnen het programma Nieuwe Natuur is in de realisatie-overeenkomst Oostvaardersplassen een opgave voor Staatsbosbeheer opgenomen van 3,5 ha kiekendieffoerageergebied voor het project Verbindingsweg en halve aansluiting op de A6 ten behoeve van de ontsluiting van Lelystad Airport. Daarnaast is in de realisatieovereenkomst Kop van het Horsterwold voor Staatsbosbeheer opgenomen om 1 ha bos te realiseren dat als EHS/NNN begrensd wordt ten behoeve van een ruimtelijk ontwikkeling van Staatsbosbeheer zelf. Omdat deze opgaven buiten het **programma Nieuwe Natuur vallen, financiert Staatsbosbeheer de verwerving, inrichting en beheer ervan buiten het programma Nieuwe Natuur om.**

Ook ten behoeve van het project Oostkant Dronten ontstaat een compensatieopgave voor Staatsbosbeheer

van bos en NNN. Om daaraan invulling te kunnen geven en toekomstige boscompensatieopgave te kunnen faciliteren (onder andere ten behoeve van realisatie van het half open boslandschap in het Abbertbos in aansluiting op het pNN-project Oostkant Dronten) levert Staatsbosbeheer een bijdrage ten behoeve van de verwerving, inrichting en beheer van ca 19 ha grond grenzend aan het projectgebied Oostkant Dronten.

2.2 Aanpassing provinciaal omgevingsbeleid

In het besluit van Provinciale Staten van 17 december **2014 is onder beslispunt 7 opgenomen dat** Gedeputeerde Staten een aanpassing van provinciaal beleid en relevante verordeningen moeten voorbereiden en ter besluitvorming aan Provinciale Staten moeten voorleggen.

Expliciet is daarbij verwezen naar het Omgevingsplan Flevoland, de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland 2012 (opnemen van de nieuwe EHS-begrenzing) en de Verordening groenblauwe zone.

Deze opdracht is uitgevoerd. Op 7 december 2016 hebben Provinciale Staten de partiële herziening **Omgevingsplan 2006 - onderdeel natuur en de 4e** wijziging van de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland 2012 vastgesteld. Tegelijkertijd zijn de Structuurvisie Oostvaarderswold en de Verordening groenblauwe zone ingetrokken.

Daarmee zijn alle verwijzingen naar de robuuste verbindingzone uit Flevolands beleid en regelgeving verwijderd en zijn de compensatieafspraken juridisch geborgd.

De provinciale Verordening groenblauwe zone is in 2008 vastgesteld om een kader te bieden voor de realisatie van de groenblauwe zone tussen Oostvaardersplassen en het Horsterwold en te voorkomen dat het gebied minder geschikt zou worden voor realisatie daarvan. Met besluitvorming door **Provinciale Staten in 2014 over het programma Nieuwe Natuur** (en daarmee de verdere ontmanteling van de groenblauwe zone) is verzocht om de genoemde verordening in te trekken. In 2016 hebben Provinciale Staten ingestemd met een voorstel hiertoe.



3. HET PROCES

3.1 Naar een open planproces

Nadat de realisatie van een ecologische verbindingzone tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold (Oostvaarderswold) werd gestaakt, is in Provinciale Staten op 30 mei 2012 een motie **aangenomen om een 'open planproces' te starten**. Doel: komen tot een definitief voorstel aan Provinciale Staten over hoe om te gaan met de ontstane situatie. De heer prof. mr. R. Bekker werd aangehouden als voorzitter van het 'Open planproces natuur in Flevoland'. Hij beschreef in zijn plan van aanpak het open planproces:

- ruimte voor nieuwe ideeën en opvattingen;
- geen afbakening vooraf van wie wat mag inbrengen;
- het vervolg van het proces moet uitvoerbaar zijn;
- geen blauwdruk vooraf waar ja of nee tegen gezegd kan worden.

Het gaat kortom, om een aanpak die flexibel is en waarin sprake is van een geleidelijke ontwikkeling met veel dialoog en gedachtenwisseling.

Vele belanghebbenden die dat wilden, hebben in diverse gesprekken hun visies geponeerd. Na de gesprekken kon eenieder desgewenst schriftelijk danwel mondeling ideeën indienen.

Op basis van dit rijke palet aan informatie en inbreng is een rapport opgesteld dat werd voorgelegd aan de actief betrokkenen in het proces. Dit resulteerde in 2013 in een advies aan Provinciale Staten. In zijn advies aan Provinciale Staten schreef Bekker dat er grootschalige en kleinere ideeën voor de realisatie van nieuwe natuur in de provincie leven. Hij adviseerde dit zeer programmatisch te benaderen, omdat niet gestuurd moet worden op één project, maar op een doel, waarbij veel ruimte moet worden geboden aan uiteenlopende initiatieven en waarbij grote flexibiliteit en faseerbaarheid wenselijk is.

Er werd in die periode veel gediscussieerd over de definitie van natuur en over de mate van toegankelijkheid; natuur is immers onderdeel van bredere maatschappelijke en ruimtelijke begrippen en functies. Zo kan natuur bij stedelijke ontwikkeling dienen als uitloopgebied om inwoners ontspanning te bieden en het vestigingsklimaat voor wonen en werken te verbeteren.

Samenvattend adviseerde Bekker onder meer: 'te kiezen voor een programma onder leiding van een aparte programmamanager, waarbinnen veel initiatieven een plaats kunnen krijgen waardoor samenhang, flexibiliteit en kansenbenutting hoge prioriteit krijgen en ook niet-provinciale geldstromen een goede bedding kunnen vinden. Daarbij past een zwaar accent op de natuurontwikkeling dicht bij de stedelijke kernen, en met name Almere, alsmede het verbeteren van de grote natuurgebieden en het stimuleren van kleinere initiatieven.'



Op basis van het advies Bekker besloten Provinciale Staten in 2013 een programma Nieuwe Natuur (pNN) te starten voor de realisatie of verbetering van de natuur in Flevoland, dichtbij grotere stedelijke concentraties. Daarbij zijn niet alleen ecologische uitgangspunten van belang, maar ook de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving: vitale, beleefbare, functionele en inpasbare natuur.

3.2 Natuur op uitnodiging: ideeën en beoordeling

'Natuur op uitnodiging'. Deze term symboliseert de vernieuwende, ambitieuze aanpak die de provincie Flevoland omarmde met een programma waarbij een publieke taak (het realiseren en beheren van natuur) door bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties wordt geïnitieerd en uitgevoerd. Na instemming van Provinciale Staten met het plan van aanpak voor dit 'programma Nieuwe Natuur' (pNN), konden ondernemers, agrariërs, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten hun ideeën voor het ontwikkelen van nieuwe natuur vanaf 17 oktober 2013 bij de provincie indienen. Met de 79 ideeën die de provincie in de daarop volgende periode ontving werden de verwachtingen ruimschoots overtroffen.

Nadat de termijn voor het indienen van ideeën op **10 januari 2014 sloot werd de oogst beoordeeld** aan de hand van een meetlat met twaalf criteria (zie bijlage 1), passend bij de door Provinciale Staten meegegeven kaders. Er was overigens nadrukkelijk verzocht om waar mogelijk project-ideeën gezamenlijk uit te werken, bijvoorbeeld wanneer deze betrekking hadden op eenzelfde locatie. In veel gevallen is daaraan alleen op hoofdlijnen gehoor gegeven.

Advies Commissie Verdaas

Ter ondersteuning van het proces van ambtelijke beoordeling van de voorstellen is advies gevraagd aan een commissie van onafhankelijke deskundigen onder voorzitterschap van voormalig staatssecretaris Co Verdaas. Deze commissie heeft gereflecteerd op het ambtelijk toewijzingsvoorstel en geadviseerd over het vervolg. De commissie heeft geconstateerd dat de omslag naar het bottom-up vergaren van initiatieven heeft geleid tot energie en verrassende uitkomsten. De commissie kon instemmen met het ambtelijk toewijzingsvoorstel en heeft daarbij om extra aandacht gevraagd voor een aantal aspecten.

De diversiteit vraagt volgens de Commissie Verdaas om programmatische sturing en de kunst om met dynamiek om te gaan.

De commissie constateerde ook dat de partij- en binnen het programma verschillende rollen hebben.

De provincie is eigenaar van een aantal gronden, maar doet ook de beoordeling van projecten. Daarbij zijn Het Flevo-Landschap (SFL) en Staatsbosbeheer (SBB) grondeigenaren en tegelijkertijd initiatiefnemer van diverse projectvoorstellen. De gronden zijn kadastraal **eigendom van SBB (171 ha), SFL (477 ha)** en provincie Flevoland (132 ha) en vormen het grootste deel van het vermogen van het programma. De terreinbeherende instanties hebben zich dan ook geëngageerd aan het proces en brachten hun grondposities in ten behoeve van het programma, waarmee een programmavermogen (grond en geld) ontstond van circa €105 miljoen, dat verdeeld werd onder de positief beoordeelde projectvoorstellen. De Commissie Verdaas adviseerde de provincie om SBB en SFL te ontzorgen op het grondspoor door middel van een governance (structuur) waarbij zij in hun rol van initiatiefnemer kunnen blijven. De provincie heeft hieraan met de oprichting van de zogenaamde grondtafel en managementtafel invulling gegeven.

Naast het advies voor een programmatische sturing en het gaande houden van de dynamiek in het programma adviseerde de Commissie **Verdaas om coöperaties op te richten** waarvan initiatiefnemers, zeker die met elkaar in zee gaan, lid worden om de continuïteit en de samenhang te borgen. Vroeg in het proces bleek de samenwerkingsbereidheid nog niet erg groot en waren de projectindieners over het algemeen terughoudend met betrekking tot **samenwerkingsvormen**. **Formele gebiedscoöperaties** zoals beoogd door de Commissie Verdaas zijn daardoor niet tot stand gekomen. Wel is er later in het proces op informelere wijze in een aantal gebieden intensieve samenwerking tot stand gekomen.

3.3 Het uitwerken van de projecten

In het plan van aanpak Nieuwe Natuur dat bij de start van het programma werd voorgelegd en goedgekeurd, werd de te volgen aanpak in de eerste fase van het programma beschreven, van uitvraag tot en met het beoordelen van en besluiten over de ingediende projectideeën. De wijze waarop de geselecteerde ideeën verder moesten worden uitgewerkt tot realiseerbare natuurprojecten was bij de start van het programma nog niet vastgelegd, omdat toen nog niet bekend was hoe de oogst van de uitvraag eruit zou zien. Toen het Provinciale Statenbesluit over de honorering van de projecten was genomen, werd duidelijk met welke spelers het programma Nieuwe Natuur in het vervolgproces te maken had en is gestart met het formuleren van een werkwijze.

3.3.1 Aanpak planuitwerking

Twee belangrijke markeringen in de planuitwerking zijn:

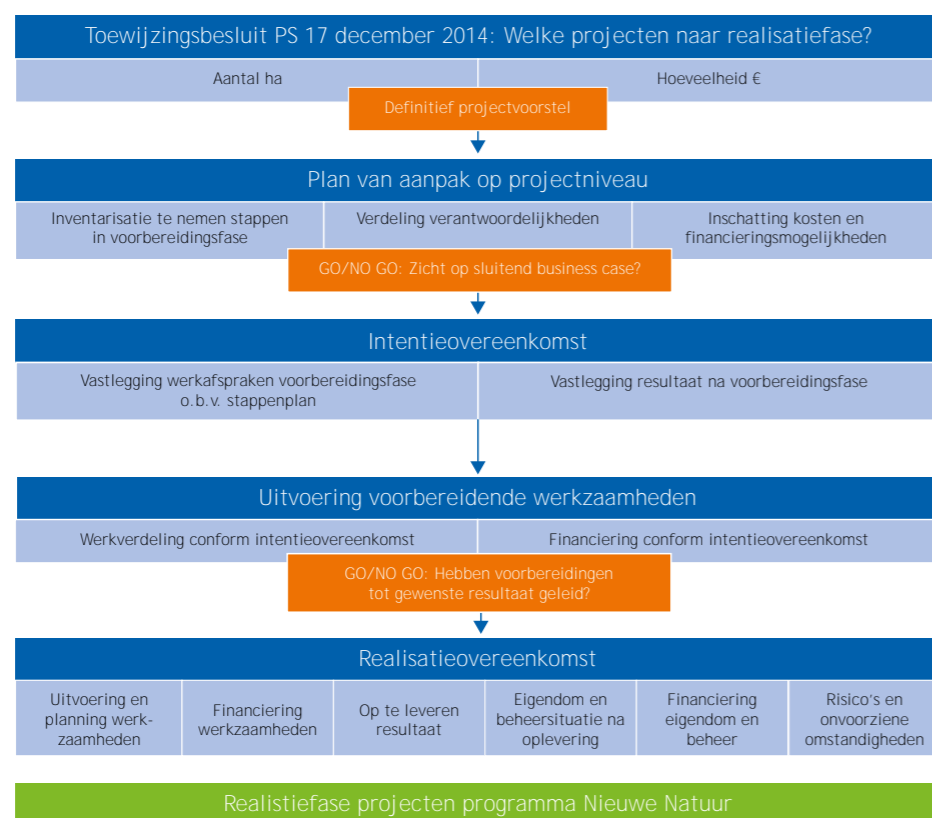
- de intentieovereenkomst ten behoeve van vrijval van het voorbereidingsbudget, en
- de realisatieovereenkomst ten behoeve van vrijval van het uitvoeringsbudget.

Deze vormden de leidraad voor de programma-aanpak in de planuitwerkingsfase van het programma.

Tijdens de uitwerking van de plannen is de projectindieners gevraagd inzicht te geven over de voortgang. Daarbij werd gestuurd op aspecten die zicht gaven op de handhaving van de kaders van het programma, zoals die bij de start van het programma zijn vastgesteld. Dezelfde aspecten maakten deel uit van de realisatieovereenkomsten en van de halfjaarlijkse voortgangsrapportages op projectniveau. Zo heeft de provincie de regie op de uitwerking van de projectideeën gehouden, zonder daarbij op de stoel van de projectindieners te gaan zitten.

Planning

Provinciale Staten hebben de wens uitgesproken dat de Nieuwe Natuur-projecten tenminste eind 2019 met de uitvoering zijn gestart. Dat betekent dat op dat moment alle procedures moeten zijn doorlopen die nodig zijn om de schep in de grond te mogen zetten. Voor het doorlopen van vergunningstrajecten en eventuele bestemmingsplanprocedures (inclusief een eventuele gang naar de Raad van State) moet in het minst gunstige geval rekening worden gehouden met een doorlooptermijn van twee jaar.



Figuur 2: Aanpak planuitwerking

Daarom is met Provinciale Staten in eerste instantie afgesproken dat uiterlijk eind 2017 de uitgewerkte projectplannen en businesscases beschikbaar moesten zijn, zodat de realisatieovereenkomsten getekend konden worden. De provincie heeft hier in de contacten met de projectindieners steeds actief op gestuurd en het planningsaspect in de voortgangsrapportages expliciet meegenomen bij de analyse van de voortgang op projectniveau.

3.3.2 Intentie- en realisatieovereenkomsten

De brede uitvraag van de provincie om ideeën voor nieuwe natuur in te dienen heeft geleid tot een brede respons. De variëteit aan plannen was groot en de diversiteit in het type indieners eveneens. Zowel burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven als gemeenten en natuurorganisaties dienden plannen in. **Die diversiteit had ook z'n weerslag op (voor-)financieringsmogelijkheden van de projecten; particuliere initiatiefnemers hebben doorgaans een andere financiële positie dan (natuur- of overheids)organisaties.**

Financiële bijdrage aan projectvoorbereidingen:

intentieovereenkomst

Omdat het voor de projecten gereserveerde programmakapitaal pas beschikbaar werd gesteld bij het aangaan van een realisatieovereenkomst, zou het extern inhuren van expertise om tot een goede planuitwerking te komen, door de projectindieners **zelf voorgefinancierd moeten worden. Met name** voor particuliere projectindieners was dat een hoge drempel.

Om tegemoet te komen aan de financieringsbehoefte

van de projectindieners in deze voorbereidende fase, heeft de provincie per project een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld. Om dit voorbereidingsbudget beschikbaar te krijgen, moest de projectindieners een plan van aanpak voor zijn voorbereidende werkzaamheden ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten voorleggen. Bij positieve beoordeling en zicht op een sluitende businesscase voor het project werd een intentieovereenkomst afgesloten tussen de provincie en de projectindieners. Daarin werden afspraken over de te nemen stappen, **activiteiten, verantwoordelijkheden en financiering** in de voorbereidende fase vastgelegd. Daarmee werd het voorbereidingsbudget aan de projectindieners beschikbaar gesteld.

Financiële bijdrage aan projectuitvoering:

realisatieovereenkomst

In het besluit van Provinciale Staten om 22 projecten

de kans te bieden om binnen het programma Nieuwe Natuur tot realisatie te komen, werd tevens opgenomen welke programmamiddelen werden gereserveerd voor het beschikbaar krijgen van grond, aanleggen van de natuur en het beheer voor tien jaar na oplevering van het project. Om deze middelen daadwerkelijk beschikbaar te krijgen, moesten de projectindieners een volledig uitgewerkt projectplan en bijbehorende sluitende businesscase ter goedkeuring voorleggen aan Gedeputeerde Staten. Wanneer Gedeputeerde Staten op basis van deze stukken oordeelden dat het project haalbaar en betaalbaar was, zou dat leiden tot een realisatieovereenkomst. Daarna konden de voor het project gereserveerde middelen conform de (geactualiseerde en door Provinciale Staten geaccordeerde) toewijzingsstabel, aan de projectindieners beschikbaar worden gesteld.

3.3.3 Andere rollen en grond

De provincie kreeg te maken met een heel divers gezelschap van projectindieners, bij wie de kennis van en ervaring met het realiseren van natuurprojecten uiteen lag; bij een terreinbeherende organisatie als Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten is die kennis logischerwijs groter dan bij een natuur-enthousiaste burger. De projectindieners kregen in de planuitwerkingsfase, die startte na het toewijzingsbesluit, een nieuwe rol. Ze moesten hun ingediende, vaak nog ruwe ideeën vertalen naar een beoogd eindresultaat en bepalen welke stappen doorlopen moesten worden om tot dit resultaat te komen; projectindieners werden projectleiders.

Voor de initiatiefnemers bleek het uitwerken van een mooi projectidee nogal eens een grotere uitdaging dan op voorhand gedacht, met soms onvoorziene consequenties. En de diverse initiatiefnemers hadden in hun rol als projectleiders voor hun natuurprojecten in zeer uiteenlopende mate ondersteuningsbehoeften. De provincie stelde daarom accounthouders aan: vaste contactpersonen uit het programmateam Nieuwe Natuur die waar dat nodig of wenselijk bleek de projectindieners ondersteunden in het proces van natuurrealisatie. Daarbij werd allereerst gestimuleerd om tussen de projectindieners onderling kennis en ervaring uit te wisselen (bijvoorbeeld via het platform Nieuwe Natuur, zie bijlage 3). Waar dat niet volstond, werd bekeken of de benodigde ondersteuning vanuit de provinciale organisatie kon worden geleverd of dat er extern expertise moest worden ingeschakeld.

Daarmee veranderde de aanvankelijke provinciale rol van aanjagen, enthousiasmeren en beoordelen in deze fase meer in een faciliterende. Ook de politieke rol werd anders. Voor de besluitvorming over de dagelijkse gang van zaken in het programma, zoals het aangaan van (financiële) verplichtingen met de projectindieners en andere betrokkenen bij het programma, stonden Gedeputeerde Staten primair aan de lat voor zover het besluiten betroffen die binnen de programmakaders genomen konden worden. Alleen ontwikkelingen buiten de kaders van het programma werden ter beoordeling aan Provinciale Staten voorgelegd.

Grond

Om natuur te kunnen realiseren, moet de beoogde grond in de juiste handen zijn. Wanneer dat in de uitgangssituatie niet het geval was, moest de **grond 'op de juiste plek' worden gekregen via** grondruil of het elders verkopen en op de goede plek weer aankopen van percelen. Het grondvraagstuk was in veel projecten een uitdagende puzzel. Veel grond in Flevoland is in bezit van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), dat vroegtijdig kenbaar maakte voor de grondonderhandelingen voor het programma Nieuwe Natuur alleen zaken te willen doen met provincie Flevoland als gespreks- en onderhandelingspartner. De provincie heeft daarmee, meer dan oorspronkelijk de bedoeling was, een actieve rol gespeeld in het grondafstemmings- en verhandelingsproces met RVB. In de beoordeling

van de voortgang van het programma heeft het grondaspect steeds een belangrijke rol gespeeld, zowel op programmaniveau als bij de analyse van de haalbaarheid van de individuele projecten.

3.3.4 Draagvlak, samenwerking en integrale planuitwerking

Projectindieners dienden zelf het draagvlak voor hun projecten te organiseren oftewel hun omgeving te betrekken bij planuitwerking. Bij het aangaan van de realisatieovereenkomsten gold als criterium dat de projectindieners aannemelijk kon maken dat hij zich voldoende heeft ingespannen om de omgeving zorgvuldig te informeren over het projectplan, de omgeving de mogelijkheid had geboden hierop feedback te geven en deze feedback waar mogelijk had meegenomen in de planuitwerking.

In geen enkel project bleek er sprake te zijn van aanzienlijke weerstand, in een enkel geval was er sprake van weerstand bij een select gezelschap. De provincie heeft in het geval van conflictsituaties het proces van hoor en wederhoor gefaciliteerd. Een op deze manier zorgvuldig doorlopen communicatieproces met de omgeving leidde in vrijwel alle gevallen tot voldoende draagvlak in de omgeving. Daar waar dat niet het geval is, blijft voor bezwaarmakers de mogelijkheid de nog te doorlopen ruimtelijke of vergunningsprocedure aan te grijpen om hun bezwaren kenbaar te maken.



Het is dan aan het bevoegd gezag (de betrokken gemeente die de ruimtelijke of vergunningsprocedure behandelt) of de Raad van State in het geval bezwaar werd gemaakt tegen de uitspraak van het bevoegd gezag, om een oordeel te vellen of en zo ja op welke manier het plan moet worden uitgevoerd.

Na de besluitvorming eind 2014 zijn de projectindieners in eerste instantie ieder voor hun eigen projectidee aan de slag gegaan met de planuitwerking. Omdat een groot aantal projectindieners in de buurt van Almere of specifieker, in het Oostervoldgebied bij Almere natuur wilden realiseren, was ook onderlinge afstemming tussen de betreffende projectindieners van belang. De provincie stuurde daarbij op een integrale planuitwerking voor de gebieden Noorderwold-Eemvallei en Eemvallei-Zuid. Om de samenwerking te initiëren, heeft de provincie een extern bureau ingezet, dat verschillende bijeenkomsten heeft georganiseerd. Hoewel de toenadering tussen projectindieners oorspronkelijk stroef verliep, hebben de zogenoemde **'kettingen en kralen' in zowel Eemvallei-Zuid als Noorderwold-Eemvallei** elkaar zodanig weten te vinden dat er een gezamenlijke planuitwerking is ontstaan.

3.4 Juridische zaken

Uiteraard speelt in een complex programma als Nieuwe Natuur diverse wet- en regelgeving een rol. Het programma Nieuwe Natuur geeft invulling aan een plaatselijke opgave met een maatschappelijk doel. Natuurbeheer kan hierbij juridisch mogelijk als economische activiteit worden aangemerkt en het verstrekken van overheidsmiddelen kan daarmee onder de staatssteunregeling vallen. Daarom zijn alle tot realisatie uitgewerkte projecten getoetst op mededinging en (ongoorloofde) staatssteun.

Mededinging

Omdat er een brede uitvraag is gedaan, is iedereen die dat wilde in de gelegenheid gesteld om te participeren in het programma. Vanwege de openbaarheid van deze procedure is er geen situatie ontstaan van marktverstoring, oneerlijke concurrentie of onrechtmatige bevoordeling.

Staatssteun

Voor alle toegewezen middelen geldt dat er sprake is van duidelijke (tegen-)prestaties. Deze prestaties zijn objectief en transparant bepaald door middel van open begrotingen en objectieve taxaties door



deskundigen. Op voorhand lijkt er dan ook geen sprake te zijn van staatssteun.

Bij een aantal projecten is er sprake van een vergoeding aan de initiatiefnemer in verband met waardevermindering van het eigendom; de bestemming van het perceel veranderde immers in de bestemming natuur. Deze schadeloosstelling betreft geen staatssteun.

In sommige projecten is sprake van bedrijfsmatige activiteiten. Om het beheer van de nieuwe natuur duurzaam te bekostigen, zijn immers inkomstenbronnen (nieuwe verdienmodellen) nodig. De ingeschatte opbrengsten uit de activiteiten maken onderdeel uit van de businesscase van het project. De middelen die vanuit het programma Nieuwe Natuur aan de projecten zijn toebedeeld, worden niet ingezet voor de bedrijfsmatige activiteiten. **Desalniettemin zijn, om resterende risico's ten aanzien van ongeoorloofde staatssteun te vermijden, de activiteiten in het kader van natuurrealisatie aangemerkt als Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB).** Zo worden de projectindieners beschermd: zij zijn hiermee boven de twijfel verheven dat zij staatssteun ontvangen, omdat de DAEB-status betekent dat de betreffende activiteiten in het algemeen economisch belang zijn en dat voor de uitvoering daarvan overheidsmiddelen ontvangen mogen worden.

Het realiseren en exploiteren van de nieuwe natuurgebieden is niet rendabel. Toch kan in een project op een zeker moment het exploitatie-tekort lager blijken te zijn dan vooraf begroot, bijvoorbeeld omdat de opbrengsten hoger uitvallen dan vooraf verwacht. De consequentie van de DAEB-aanwijzing is dan dat het positieve begrotingsverschil in mindering wordt gebracht op de toegekende bijdragen.

De bedrijfsmatige activiteiten binnen de Nieuwe Natuurprojecten zijn per project specifiek onderzocht en vóór ondertekening van de realisatieovereenkomst getoetst aan de wet- en regelgeving met betrekking tot mededinging en staatssteun. Deze toetsen zijn uitgevoerd door een staatssteunjurist van de provincie Noord-Holland. Alle projecten zijn akkoord bevonden, waardoor de realisatieovereenkomsten getekend konden worden.

3.5 Communicatie

De rol van communicatie veranderde mee met de fasering van het programma. Waar de focus van het programma in de beginfase lag op het uitnodigen van een zo groot mogelijk Flevolands publiek om met ideeën te komen, verschoof deze in de fase van planuitwerking naar het informeren over de voortgang van het programma en de projecten daarbinnen, en het extern positioneren van de vernieuwende aanpak van het programma. Door deze uiteenlopende communicatiedoelen is de inzet van communicatie in de verschillende fasen ook uiteenlopend geweest.

Eerste fase: uitvraag en beoordeling ingediende ideeën (2013-2014)

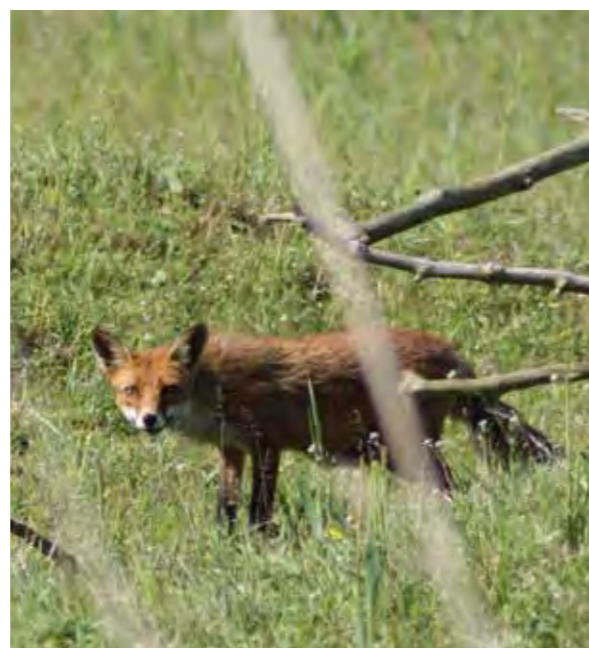
In de eerste fase van het programma heeft communicatie een belangrijke rol gespeeld. De focus lag op het breed bekend maken dat de provincie Flevoland ging starten met een bottom-up programma voor het aanleggen van nieuwe natuur, waarbij een ieder daarvoor ideeën kon aandragen en wensen kenbaar kon maken. De communicatie was vooral wervend en met name bedoeld om aan te zetten tot actie (het indienen van een idee of plan). Uiteraard werd ook breed gecommuniceerd over de resultaten van de oproep aan de maatschappij en over de wijze waarop uit de ingediende ideeën een selectie is gemaakt.

De focus lag op online communicatie, via website, Twitter en Facebook. Omroep Flevoland heeft in **zestien afleveringen van het programma Natuurlijk Flevoland** aandacht besteed aan een aantal projecten. Verder zijn er een flyer, poster en presentatiematerialen ontwikkeld.

Tweede fase: voortgangscommunicatie (2015 - medio 2018)

Vroeg in het programma is afgesproken dat provincie Flevoland, in lijn met het bottom-up karakter van het programma, niet verantwoordelijk is voor de communicatie over proces en voortgang van de binnen het programma gehonoreerde projecten, noch voor de communicatie die nodig is om het benodigde draagvlak voor deze projecten te verkrijgen. Deze taak is nadrukkelijk belegd bij de initiatiefnemers, wiens rol na honorering van de projecten veranderde in die van projectleider. In de rol van facilitator en programmaregisseur is provincie Flevoland wel verantwoordelijk voor de communicatie over de voortgang van het programma in zijn geheel en de positionering van en draagvlak voor het programma in de brede zin van het woord.

De tweede fase startte na de besluitvorming door Provinciale Staten over de ingediende projectideeën, die op 17 december 2014 plaatsvond. De focus in deze nieuwe fase van het programma lag op het faciliteren van de projectindieners en onderzoeken van de wijze waarop de door hen ingediende projectinitiatieven gerealiseerd zouden kunnen worden binnen de kaders die Provinciale Staten aan het programma Nieuwe Natuur hebben gesteld. Deze fase kenmerkte zich door een 'interne' gerichtheid; voor communicatie een lastige fase, omdat er veel 'van achter de tekentafel' gebeurde. De voortgang speelde zich vooral af op papier, op procesniveau, in het gebied was nog maar weinig te zien.



De communicatie-inspanningen richtten zich in deze periode op het informeren van het brede publiek over de voortgang van het programma, het aanvullend informeren van Provinciale Staten over relevante programmamijlpalen en besluiten van Gedeputeerde Staten met financiële consequenties, alsmede het faciliteren van onderlinge communicatie tussen de projectindieners.

3.5.1 Profileren van het programma Nieuwe Natuur

Niet alleen binnen de provincie, maar ook daarbuiten was er aandacht voor de aanpak en resultaten van de vernieuwende werkwijze binnen het programma Nieuwe Natuur. Naarmate het programma vorderde en er meer inzicht ontstond in de praktijk van deze nieuwe aanpak, is de belangstelling voor het programma toegenomen.

Op landelijk niveau wordt de provincie Flevoland genoemd als één van de voorbeeldprojecten van succesvolle invulling van de visie van het Rijk om 'natuur op uitnodiging' te realiseren. De provincie ziet een rol om de opgedane ervaringen te delen met mede-overheden en met kennis- en onderwijsinstellingen die zich bezighouden met natuurvraagstukken en vraagstukken over de (veranderende) rol van overheden in de samenleving. De provincie wordt steeds

meer gevraagd om een toelichting te geven op de aanpak van het programma en zoekt ook zelf actief naar mogelijkheden om ervaringen te delen en kennis uit te wisselen.

Er worden vanaf 2016 dan ook regelmatig presentaties en lezingen gegeven over de aanpak en ervaringen met betrekking tot het programma Nieuwe Natuur, zoals tijdens het vak-evenement Ecologica in 2017, of tijdens het AOG-evenement Laissez-faire democratie, dat in het voorjaar van 2018 plaatsvond in het provinciehuis. Daarnaast is een aantal artikelen geplaatst in relevante magazines (bijvoorbeeld Binnenlands Bestuur en ROm, een vakblad voor Ruimtelijke Ordening) en is er interesse getoond vanuit onderwijsinstellingen zoals de Rijksuniversiteit Groningen. Ook leverden verschillende projectindieners vanuit hun eigen projectactiviteiten een bijdrage aan de positionering van het programma Nieuwe Natuur, bijvoorbeeld tijdens de veelvuldige bedrijfsbezoeken die Ben Barkema op het erf van zijn Natuurboerderij G38 faciliteert en door middel van de artikelen die Stichting Voedselbosbouw publiceert over de aanstaande voedselbossen in Eemvallei-Zuid.

Zie bijlage 3 voor gedetailleerde informatie inzake het communicatiebeleid, waaronder het Platform Nieuwe Natuur (conform motie 1661723).

TER AFSLUITING

Begin juli 2018 hebben Gedeputeerde Staten besloten om de laatste realisatieovereenkomst van de **in 2014 toegekende projecten te ondertekenen**.

Dit heeft op 10 september plaatsgevonden met de ondertekening van de realisatieovereenkomst voor Oostkant Dronten. Daarmee hebben alle nog lopende projecten van het programma Nieuwe Natuur de realisatiefase bereikt.

In deze fase zijn de activiteiten vooral gericht op de (verdere voorbereiding van de) uitvoering op locatie en oplevering van de projecten. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij de projectindieners.

Besluitvorming

Waar projecten nog in afwachting zijn van besluitvorming (bijvoorbeeld bestemmingsplanwijzigingen), betreft het besluiten die buiten de verantwoordelijkheid van de provincie plaatsvinden. Alleen in en rond het Oosterwoldgebied in zuidelijk Flevoland, waar de planuitwerking en uitvoering van de Nieuwe Natuurprojecten Noorderwold-Eemvallei en Eemvallei-Zuid gefaseerd plaatsvindt, is nog nadere besluitvorming van Gedeputeerde Staten aan de orde. Daarbij is de inschatting dat op dit moment een deel van de hectares in het project Eemvallei-Zuid niet gerealiseerd kan worden als gevolg van het niet kunnen verwerven van de **benodigde gronden**. De financiële consequenties daarvan zijn op dit moment nog niet in te schatten. Staatsbosbeheer verkent de omvang van de resterende opgave; de verwachting is dat er over de situatie Eemvallei-Zuid rond het eind van 2018 meer duidelijkheid is.

Geld en grond

De realisatie van zeventien Nieuwe Natuurprojecten met een realisatieovereenkomst kan, op basis van de huidige informatie, met de voor het programma beschikbare middelen tot stand komen. Het overgrote deel van het programmakapitaal bestond uit grond, dat via de programmapartners aan het programma beschikbaar is gesteld. Alle grond die is ingebracht in het programma is, na effectuering van de in de realisatieovereenkomsten gemaakte afspraken, volledig ingezet ten behoeve van natuurrealisatie in Flevoland.

De financiële middelen waarover het programma de beschikking heeft, zijn naar verwachting voldoende om de uitvoering van de projecten in

de komende jaren te voltooien. Er is op peildatum 31 juli 2018 € 11,2 miljoen van het beschikbaar gestelde programmakapitaal niet gekoppeld aan de realisatie van de projecten. De inschatting is dat hiervan € 8,1 miljoen gereserveerd moet worden om onvoorziene tegenvallers tijdens de realisatiefase van de projecten op te vangen. Het nog beschikbare kapitaal van € 11,2 miljoen is op basis van de stand van zaken op de peildatum in ieder geval voldoende om de risicoinschatting af te dekken.

Toekomstige rol provincie

De komende jaren zal op diverse locaties in Flevoland nieuwe beleefbare natuur ontstaan; natuur voor en door Flevolandse. Vooral de projecten rond Oosterwold in zuidelijk Flevoland vragen om voortzetting van de programmatische aanpak van het programma Nieuwe Natuur. De rol van de provincie in andere projecten verandert van initiator en facilitator van een bottom-up natuurrealisatieproces naar die van contractmanager. Daarbij moet vooral worden toegezien op de uitvoering van de afspraken die zijn opgenomen in de realisatieovereenkomsten. De provincie krijgt een monitoren taak met betrekking tot de natuurrealisatie en het daarop volgende beheer van de natuur die binnen deze projecten ontstaat.



BIJLAGE 1 - MEETLAT PROGRAMMA NIEUWE NATUUR

Criterium	Deelaspecten
Belevingswaarde	<ol style="list-style-type: none"> 1. In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op? (drie van de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving) 2. In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkelingen? 3. Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? (>10km draagt minder bij dan <2 km)
Ecologische waarde	<ol style="list-style-type: none"> 4. In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? (de vierde kijkrichting van het Planbureau voor de Leefomgeving: vitale natuur) 5. In welke mate draagt het project bij aan het realiseren van het Flevolandse natuurbeleid? 6. In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?
Multiplier	<ol style="list-style-type: none"> 7. In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares, maar ook om extra financiële ruimte voor inrichting. 8. In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?
Zekerheid	<ol style="list-style-type: none"> 9. In welke mate is sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project? 10. Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaren kan worden uitgevoerd? 11. In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn? 12. In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden?

BIJLAGE 2 - STATUS VAN DE PROJECTEN PER 31 JULI 2018

PROJECTEN



1. URKERVELD	15b. SPEELWILDERNIS
3. NIEUWE NATUUR BIJ SCHOKLAND	15d. LUIERPARK
6. RUIMTE EN LUCHT VOOR NATUUR	15e. KROONBOS
8. OOSTKANT DRONTEN	16. KOP VAN HET HORSTERWOLD
8a. LANDGOED VOSSEMEER	16a. GEITENBOERDERIJ MET RESTAURANT
8b. LANDGOED WILDRIJCK	17. NOORDERWOLD-EEMVALLEI
9. NATUUR OP G38	17 a. VIERKANTE METER NATUUR
10. SWIFTERPARK	18. PIONIERNATUUR
12. OOSTVAARDERSPLASSENGEBIED	19. NATUURBOERDERIJ VLIERVELDEN
15. EEMVALLEI-ZUID	21. HARDERBOS EN HARDERBROEK VERBONDEN
15 a. VOEDSELBOSSEN	22. GOUDEN RANDEN LANGS PAMPUSHOUT



Figuur 3: Overzichtskartje met projecten

(1) Urkerveld

Initiatiefnemer: Gemeente Urk en Het Flevo-landschap

Projectbeschrijving

In 2014 heeft de gemeente Urk samen met stichting Het Flevo-landschap (SFL) het Nieuwe Natuur-projectvoorstel Urkerveld ingediend. Het plangebied ligt op een snijpunt van bos, agrarisch gebied en het IJsselmeergebied. Het doel van het project is het ontwikkelen van een toegankelijk en beleefbaar natuurgebied dat als overgangszone functioneert tussen het Urkerbos, de IJsselmeerdijk en het open agrarisch gebied. Na uitvoering van de werkzaamheden ontstaat een goede overgang en afronding van het Urkerbos, een betere diversiteit en mogelijkheden voor flora en fauna en het beleven van deze natuur. Het nieuw aan te leggen fietspad wordt aan de oostzijde aangesloten op het fietspad bij de Vormtweg en aan de westkant op de Westermeerdijk middels een dijkovergang. Hierdoor ontstaat een mooie recreatieve ontsluiting. De totale oppervlakte van het plangebied voor Nieuwe Natuur Urkerveld bedraagt 28,7 ha.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Het projectvoorstel is in januari 2018 uitgewerkt in een planuitwerking en een businesscase conform

intentieovereenkomst en daarmee passend binnen het Nieuwe Natuur-besluit d.d. 17 december 2014 en het vigerend beleid. Op 20 februari 2018 hebben SFL, provincie en gemeente Urk de realisatieovereenkomst 'Urkerveld' ondertekend. Hiermee is het project in uitvoering gegaan. SFL voert regie op het project en werkt aan de detailinvulling van het definitief ontwerp en bestektekeningen. Dit vormt de basis voor het starten van de ruimtelijke procedure voor het wijzigen van het bestemmingsplan.

Grond en financiën

Het aangaan van de realisatieovereenkomst leidt niet tot betaling door de provincie, omdat de Nieuwe Natuur-bijdrage ten laste is gebracht van het vermogen in grond wat bij SFL in eigendom is. De benodigde grond is in bezit van SFL en de benodigde middelen voor inrichting en beheer worden verkregen door verkoop van ruilgronden door SFL. SFL is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project, inclusief de regie voor de aanleg van het fietspad en ook (financieel) aanspreekpunt voor de provincie.

Gemeente Urk is verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van maximaal € 130.000,- voor de aanleg van een fietspad door het plangebied, inclusief de aansluiting op de bestaande (fiets-) infrastructuur.

De gemeente Urk draagt tevens zorg voor het beheer en onderhoud van het fietspad.

De kans bestaat dat de gelden die voor de aanleg van het fietspad beschikbaar zijn gesteld door gemeente Urk niet toereikend zijn. Gemeente Urk zal in afstemming met SFL subsidiemogelijkheden verkennen om alsnog een gewenste robuuste dijkopgang te kunnen realiseren.

Draagvlak

Rond het plangebied wonen enkele burgers en in de nabijheid liggen enkele agrarische erven. In de loop van voorbereidingsfase van het project is met diverse direct omwonenden contact geweest en is er een algemene inloop voor geïnteresseerden gehouden. Vooralsnog lijkt het project op voldoende draagvlak te kunnen rekenen.

Juridisch/planologisch

Het in te richten Urkerveld ligt op het grondgebied van gemeente Noordoostpolder en dient een plek te krijgen in het bestemmingsplan Landelijk gebied Noordoostpolder. Daarbij wordt verzocht tot het wijzigen van de bestemming van het projectgebied naar de bestemming natuur, waarbij extensief

agrarisch medegebruik alleen is toegestaan voor zover de instandhouding en ontwikkeling van landschaps- en natuurwaarden niet onevenredig worden aangetast. De gemeente Noordoostpolder is bereid te ondersteunen in het planologisch traject en heeft middels een brief haar principe-uitspraak voor medewerking aan dit traject bevestigd. Het Urkerveld komt overigens mogelijk als gevolg van gemeentelijke herindeling in de toekomst op het grondgebied van gemeente Urk te liggen.

Planning

De ondertekening van de realisatieovereenkomst heeft de weg vrij gemaakt voor de gedetailleerde invulling van het definitief ontwerp. Gestreefd wordt om de ruimtelijke planprocedure te starten in het najaar van 2018. De verwachting is dat medio 2019 het gebied conform het definitief ontwerp kan worden ingericht en in beheer genomen. Oplevering van het project vindt plaats nadat de inrichtingswerkzaamheden zijn afgerond. Daarna wordt het gebied opengesteld voor publiek. Oplevering vindt vóór 31 december 2020 plaats.



(3) Nieuwe natuur bij Schokland

Initiatiefnemer: Gemeente Noordoostpolder en Het Flevo-landschap (SFL)

Projectbeschrijving

Het zuidelijke rivierduingebied van het Werelderfgoed Schokland is aangewezen als gebied waar de archeologische waarden behouden dienen te worden. Door de inklinking van het veen- en kleipakket, het landbouwkundige gebruik en doordat, onder invloed van zuurstof, het organische materiaal oxideert, worden deze archeologische waarden bedreigd. In **2014 is door gemeente Noordoostpolder en SFL een projectvoorstel** bij het programma Nieuwe Natuur van provincie Flevoland ingediend om aan de zuidkant van het voormalig eiland Schokland (beleefbare) natuur in te richten waarmee tegelijk de archeologische waarden behouden blijven. Met de beschikbare publieke middelen (waaronder die uit programma Nieuwe Natuur) kan er een omvangrijk toegankelijk natuurgebied ontstaan (211 ha) en kan de grondwaterstand zodanig worden verhoogd dat de archeologische resten bewaard en beschermd blijven. Door vernatting van de bodem kunnen de archeologische waarden worden beschermd. Door ontwikkeling van natte natuur wordt het knelpunt tussen archeologie en landbouw weggenomen en worden kansen benut voor natuur, economie en recreatie.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja
Status: in uitvoering

De initiatiefnemers hebben in juni 2018 een complete planuitwerking inclusief businesscase opgesteld en aangeboden. Provincie Flevoland, gemeente Noordoostpolder en SFL hebben op 10 juli 2018 de realisatieovereenkomst ondertekend. Hiermee is het project in de uitvoeringsfase gekomen.

Grond en financiën

Naast de bijdrage vanuit het programma Nieuwe Natuur (ca € 10,3 miljoen, bestaande uit ruilgronden **in eigendom van SFL**) is financiering toegezegd voor de uitvoering van het project door de initiatiefnemers (€ 2,5 miljoen), het ministerie van OCW (€ 12 miljoen) en waterschap Zuiderzeeland (€ 0,25 miljoen). Daarnaast hebben de initiatiefnemers een verzoek gedaan voor een bijdrage uit de Zuiderzeelijn-gelden voor € 2,5 miljoen. De provincie heeft verder een bijdrage toegezegd voor archeologie van € 50.000,-. In de realisatieovereenkomst staat wat te doen met de situatie waarin de omstandigheden na ondertekening

van de realisatieovereenkomst zodanig wijzigen, dat van initiatiefnemers in redelijkheid niet meer gevergd kan worden dat zij de afspraken in de overeenkomst geheel of gedeeltelijk nakomen. Het niet kunnen verkrijgen van gronden of het uiteindelijk niet verkrijgen van toegezegde middelen kunnen dergelijke omstandigheden zijn.

Het overgrote deel van de gronden in het gebied is nog agrarisch in gebruik en dient verkregen te worden. In de businesscase is een bedrag opgenomen om de benodigde gronden (en eventueel erven) te **kunnen kopen. Er is nog geen definitieve zekerheid** over de beschikbaarheid van de benodigde gronden. SFL is verantwoordelijk voor de grondverwerving. SFL en gemeente Noordoostpolder zijn verantwoordelijk voor het risicomanagement voor het project.

Draagvlak

Binnen en rond het plangebied zijn diverse agrarische bedrijven actief. De uitvoering van het project heeft gevolgen voor en kan kansen bieden aan de betrokken agrarische bedrijven. De betrokkenen in en rondom het gebied worden vanuit diverse invalshoeken betrokken, onder meer vanuit het peilbesluit van het waterschap, de bestemmingswijziging door de gemeente en de grondverwerving door SFL. De initiatiefnemers stellen hiervoor een integraal communicatieplan op.

Juridisch/planologisch

De gemeente Noordoostpolder heeft op 5 februari 2018 een positief besluit genomen over de Integrale Gebiedsontwikkeling Schokland, waarvan het project onderdeel is. Voorafgaande aan de natuurinrichting zal de gemeente een bestemmingsplanwijziging in procedure brengen, gericht op het wijzigen van de bestemming van het projectgebied naar de bestemming natuur, waarbij (extensief) agrarisch medegebruik alleen is toegestaan voor zover de instandhouding en ontwikkeling van landschaps-, natuur- en archeologische waarden niet worden aangetast.

Planning

Voorzien is dat de procedures voor het wijzigen van het bestemmingsplan en het aanpassen van het watersysteem (GGOR, grond- en oppervlaktewater regime) medio het vierde kwartaal van 2018 kunnen worden opgestart en in het voorjaar van 2020 kunnen worden afgerond. Daarna kunnen de diverse vergunningen worden aangevraagd en kan de realisatie plaatsvinden.

(8) Oostkant Dronten

Initiatiefnemer: Gemeente Dronten

Projectbeschrijving

Gemeente Dronten wil met het project Oostkant Dronten een bottom-up gebiedsontwikkeling aan de oostkant van Dronten bewerkstelligen waarbij nieuwe natuur wordt ontwikkeld, mogelijkheden voor recreatieve ontwikkelingen worden vergroot en agrarische structuurverbetering plaatsvindt. Vanuit het programma Nieuwe Natuur is een agrarisch bedrijf (Tarpanweg 6 in Swifterbant, inclusief erf en opstallen) beschikbaar gesteld om de grondmobiliteit op gang te brengen. Samen met Staatsbosbeheer is op basis hiervan het projectvoorstel verder uitgewerkt en is een integrale projectuitwerking opgesteld waarbij in twee deelgebieden in totaal circa 70 ha nieuwe natuur wordt gerealiseerd. Bij de planuitwerking is gebleken dat de plannen voor landgoederen Wildrijck (8b) en Vossemeer (8a) niet realiseerbaar zijn binnen dit project.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Gemeente Dronten heeft samen met Staatsbosbeheer het voorstel geconcretiseerd en in juni 2018 een complete planuitwerking inclusief businesscase opgesteld en aangeboden. In de planuitwerking is aangetoond dat er haalbare en betaalbare natuurplannen gerealiseerd kunnen worden aan de oostkant van Dronten. Op 10 juli 2018 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het ondertekenen van de realisatieovereenkomst. Op 10 september 2018 is de overeenkomst met gemeente Dronten en Staatsbosbeheer ondertekend. De komende maanden worden gebruikt om de gedetailleerde invulling van het inrichtingsplan op te stellen en de condities voor het verkrijgen van de gronden uit te werken.

Grond en financiën

Het overgrote deel van de gronden in het gebied heeft een agrarisch gebruik en dient nog verworven te worden. Hiervoor moeten afspraken worden gemaakt met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Het ruilbedrijf Tarpanweg is beschikbaar om overeenstemming te kunnen bereiken met RVB.

Niet alle eerder toegewezen middelen zijn opgenomen in de realisatieovereenkomst, omdat dat niet nodig was om de businesscase sluitend te krijgen. De nog niet in de realisatieovereenkomst gecommiteerde middelen blijven wel gekoppeld aan het

project en kunnen worden ingezet wanneer dat voor de realisatie van het project nodig blijkt (betreft een bedrag van ca. € 180.000). Om deze middelen beschikbaar te krijgen, moet wel een aanvullend besluit door Gedeputeerde Staten worden genomen.

Draagvlak

Een bottom-up gebiedsontwikkeling is vanaf het begin het leidende principe geweest om te komen tot nieuwe natuur aan de oostkant van Dronten. Door middel van een gebiedsanalyse is het gebied - en de grondposities daarbinnen - in beeld gebracht en ingekaderd in deelgebieden. Op basis van die analyse is uiteindelijk een aantal particuliere agrarische ondernemers/eigenaren geselecteerd op basis van concrete projectideeën in het gebied. Samen met Staatsbosbeheer is op basis hiervan het projectvoorstel verder uitgewerkt en is een integrale projectuitwerking **opgesteld, waarbij in totaal 74 ha nieuwe natuur** wordt gerealiseerd. In augustus 2018 heeft een aantal agrariërs hun ongenoegen geuit over het proces en de communicatie over het project. Het nieuwsbericht dat er overeenstemming was bereikt over de realisatieovereenkomst Nieuwe Natuur en de onderliggende planuitwerking was voor hen reden om aandacht te vragen voor mogelijkheden om te participeren in het project. Gemeente Dronten is met hen het gesprek gestart om deze mogelijkheden nader te verkennen. De initiatiefnemers zullen in het verdere proces blijvend aandacht houden voor communicatie met de omgeving en het koppelen van concrete ideeën en kansen vanuit het gebied.

Planning

De uitvoering is deels de verantwoordelijkheid van de gemeente en deels van Staatsbosbeheer. De gemeente maakt voor haar deel afspraken met de agrariërs die uitvoering geven aan het plan.

De inrichtingsplannen en bijbehorende beheerplannen hiervoor zijn gereed. Een volgende stap in het gebiedsproces is overeenstemming verkrijgen over de wijze waarop de beoogde grond beschikbaar kan komen en het starten van de planologische procedures. Nadat er overeenstemming is met het RVB over het ruilen en pachten van projectgronden kan de bestemmingsplanprocedure worden opgestart. Naar verwachting neemt deze één tot anderhalf jaar in beslag, waarna de feitelijke levering van de gronden kan plaatsvinden van provincie naar gemeente/eigenaren. Hierna kan de inrichting gestart worden met een doorlooptijd en vergunning traject van zes tot negen maanden. Naar verwachting is het project dan eind 2020 gerealiseerd.

(9) Natuur op G38

Initiatiefnemer: Familie Barkema

Projectbeschrijving

Het melkveebedrijf van de indiener is omgevormd tot een natuurboerderij met extensief landbouwkundig medegebruik in een natuurgebied voor akker- en weidevogels. Blaarkoppen, een oud runderras, begrazen het natuurgebied. Met de opbrengsten van de kaas die van de melk van de blaarkoppen wordt gemaakt, wordt het beheer van **het gebied langdurig gefinancierd. Zo kan de nieuwe natuur op lange termijn zonder inmenging van overheden zelfstandig worden beheerd.**

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: uitgevoerd

Medio juni 2016 is de realisatieovereenkomst met de heer Barkema ondertekend. De inrichtingswerkzaamheden passen binnen het vigerend bestemmingsplan. Dat maakte de weg vrij om voortvarend aan de slag te gaan met het project. Inmiddels is het project opgeleverd, betaald en financieel verantwoord. Voor de juridische borging van het natuurgebied wordt de bestemming momenteel gewijzigd in natuur. Tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan is één zienswijze naar voren gebracht. De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in het plan. Het bestemmingsplan is door de raad derhalve ongewijzigd vastgesteld, overeenkomstig het ontwerp.



(10) Swifterpark

Initiatiefnemer: Familie Van Dalen

Projectbeschrijving

Het project behelst de omvorming van een voormalig gronddepot naar een toegankelijk en divers natuurgebied met een grote variatie aan plantensoorten. Het park wordt toegankelijk voor recreanten. Een beheerschuur gaat dienst doen als stalling voor het vee dat het park gaat begrazen en wordt eveneens gebruikt als educatieruimte.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Medio november 2016 is de realisatieovereenkomst met familie van Dalen ondertekend. Hierin is onder meer vastgelegd dat voor de realisatie van het project Swifterpark de onderliggende bestemming onherroepelijk wordt gewijzigd naar natuur. Voor de realisatie van Swifterpark is begin 2017 door de initiatiefnemer een aanvraag ingediend tot wijziging van het bestemmingsplan. Gemeente Dronten heeft het voorontwerp bestemmingsplan medio 2017 ter inzage gelegd. In maart 2018 is de Milieueffectrapportage goedgekeurd. De gemeente verwacht dat eind 2018 het bestemmingsplan kan worden vastgesteld, waarna de vergunningen kunnen worden aangevraagd en de inrichtingswerkzaamheden kunnen starten.

Financiën

Randvoorwaarde voor het kunnen realiseren van het project Swifterpark (en de beschikbaarstelling van

financiële middelen) is dat de onderliggende bestemming onherroepelijk is gewijzigd naar natuur. Deze randvoorwaarde is vastgelegd in de realisatieovereenkomst tussen de provincie en de familie Van Dalen.

Juridisch

Initiatiefnemer heeft begin 2017 een aanvraag bij de gemeente ingediend om het vigerende bestemmingsplan te wijzigen. Het voorontwerp bestemmingsplan **Swifterbant - Swifterpark (D4011) heeft in de zomer van 2017 bij gemeente Dronten ter inzage gelegen. Er is een inspraakreactie ingediend. De gemeente heeft de beantwoording van het bezwaar in afronding en betracht zorgvuldigheid bij de stappen in de procedure. De gemeente verwacht dat eind 2018 het bestemmingsplan kan worden vastgesteld.**

Onderdeel van de bestemmingsplanprocedure is het ondertekenen van een planschade-overeenkomst. De gemeente Dronten wil het risico op eventuele planschadeclaims op deze wijze geborgd hebben. Gemeente en initiatiefnemer zijn hierover in overleg.

Het Waterschap Zuiderzeeland heeft op advies van haar bezwarencommissie gesteld dat de watervergunning alleen wordt verleend onder de voorwaarde dat er peilbuizen worden geplaatst bij de indiener om de effecten van vernatting te kunnen monitoren, waarbij het waterschap een nulmeting verricht. Hierover vindt tussen initiatiefnemer, waterschap en gemeente Dronten overleg plaats.





(12) Oostvaardersplassengebied

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Met dit project ontwikkelt Staatsbosbeheer de randen van het natuurgebied Oostvaardersplassen en maakt het beleefbaar voor recreanten. Om de randen langs het natuurgebied open te stellen, gaat Staatsbosbeheer **'vensters' realiseren, waardoor recreanten de mogelijkheid krijgen om van buitenaf de natuur te bewonderen, terwijl tegelijkertijd de natuur in het gebied beschermd blijft.** In dit project is sprake van drie deelgebieden, namelijk Trekweg, Ibisweg Noord en Hollandse Hout.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Medio april 2018 heeft Staatsbosbeheer een integrale planuitwerking ingediend op basis van de afspraken uit de getekende intentieovereenkomst. In de planuitwerking Oostvaardersplassengebied is een ruimtelijke verbeelding en toelichting opgenomen van de voorgenomen projecten. Het gaat om 30 ha Ibisweg-Noord, 79 ha Hollandse Hout en 143,5 ha op de locaties Trekweg en Zanddepot. Hiervan wordt in het gebied ten behoeve van het programma Nieuwe Natuur 115,5 ha nieuwe natuur aangelegd en er wordt 3,0 ha mitigatie kiekendieffoerageergebied gerealiseerd. Op 9 mei 2018 is de realisatieovereenkomst Oostvaardersplassengebied ondertekend.

Grond en financiën

Er hoeven geen gronden van derden verworven te

worden. Er is derhalve geen verwervingsrisico. In de businesscase gaat Staatsbosbeheer uit van het **ver krijgen van cofinanciering van derden waarover zij** reeds gesprekken voert. Afhankelijk van de **daadwerkelijke omvang van de te verkrijgen cofinanciering** kan het zijn dat niet alle uit het programma Nieuwe Natuur toegewezen middelen ingezet worden voor de realisatie en beheer van de in de huidige planuitwerking opgenomen opgave. Afgesproken is daarom dat in dat geval Staatsbosbeheer, gelet op aanbevelingen van de Commissie Van Geel, binnen vijf jaar een beroep kan doen op het resterende budget binnen het maximaal toegewezen bedrag (de Commissie Van Geel is door Gedeputeerde Staten gevraagd om een advies uit te brengen voor een nieuw beleidskader voor natuurgebied De Oostvaardersplassen). Het beschikbaar stellen van deze middelen moet passen binnen de spelregels van het programma Nieuwe Natuur, de doelstellingen van het project Oostvaardersplassengebied en eventuele aanbevelingen van de Commissie Van Geel. Voor het beschikbaar stellen van deze middelen is aanvullende besluitvorming van Gedeputeerde Staten nodig.

Draagvlak

Met diverse belanghebbenden zoals de KNNV-Lelystad (vereniging voor veldbiologie), Vogel- en Natuurwacht Flevoland, HaJé (restaurant), Rijkswaterstaat (landschapsplan A6), Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Lelystad Airport en gemeenten Almere en Lelystad is in de fase om te komen tot de planuitwerking overleg gevoerd. Genoemde partijen worden door Staatsbosbeheer blijvend betrokken in de uitvoeringfase.

(15) Eemvallei-Zuid

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer en ‘de kralen’
Voedselbossen (15a), Speelwildernis (15b) en
Natuurboerderij Vliervelden (19)

Projectbeschrijving

Initiatiefnemers ontwikkelen Eemvallei-Zuid integraal als één publiek toegankelijk natuurgebied dat de komende decennia kan uitgroeien tot een ecologisch en cultuurhistorisch icoon in het landschap van Oosterveld. Het te realiseren natuurgebied is gebaseerd op de voormalige rivierloop van de Eem, met een unieke combinatie van een voedselbos, speel- en recreatiemogelijkheden, ruigtevelden, kruidenrijke graslanden en veel vitale natuur met een hoge biodiversiteit.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja
Status: in uitvoering

De realisatieovereenkomst d.d. 27 juni 2017 geeft de kaders aan voor een gefaseerde realisatie van het project. Op 6 maart 2018 is het fasebesluit genomen voor de uitvoering van de eerste fase van het project.

Grond en financiën

De gronden voor de eerste fase zijn verworven en het project wordt momenteel gefaseerd uitgevoerd.

Fase 4 is niet mogelijk gebleken als gevolg van de bestaande eigendommen in het gebied. Verwacht wordt dat fase 3 geen doorgang kan vinden. Voor fase 2 wordt door Staatsbosbeheer verkend of realisatie binnen de spelregels van het programma mogelijk is. In het zoekgebied is daarnaast een locatie realiseerbaar ter plaatse van Stadslandgoed De Kemphaan.

Voor inrichting van de eerste fase is onderzoek nodig naar de archeologie in de bodem. Verwacht wordt dat er in het gebied sprake is van archeologische waarden. Dit kan een (financieel) risico betekenen voor de uitvoering. Door het niet volledig kunnen verwerven van de benodigde gronden bestaat de kans dat een deel van de natuuropgave zoals opgenomen in de realisatieovereenkomst, niet gerealiseerd kan worden.

Tegenvallende (netto) opbrengsten uit verkoop van de rechten om op de grond te bouwen (de zogenoemde roodrechten) is eveneens een risico. Dit risico is opgenomen in de realisatieovereenkomst tussen provincie en Staatsbosbeheer. Indien de opbrengsten tegenvallen, is afgesproken dat dit kan betekenen dat er minder hectare nieuwe natuur

gerealiseerd kunnen worden.

In de realisatieovereenkomst is ook het risico opgenomen van tegenvallende opbrengsten uit de exploitatie van het terrein. Indien dit zich voordoet wordt dit binnen de businesscase van Staatsbosbeheer opgelost.

Samenwerking en draagvlak

In het fasedocument voor de eerste fase zijn gebruiksovereenkomsten tussen Staatsbosbeheer, Stichting Voedselbosbouw Nederland en De Stadsboerderij Almere bijgesloten. Met stichting Speelwildernis Oosterveld zijn de bouwstenen overeengekomen op basis waarvan tot een gebruikersovereenkomst kan worden gekomen.

Planning

Tijdens de boomplantdag begin 2018 zijn de eerste bomen in het gebied geplant. In 2019 zal worden gestart met de aanleg van het Voedselbos. De verwachting is dat de prestatieafspraken uit de realisatieovereenkomst met betrekking tot natuurcompensatie kunnen worden nagekomen.



(15D) LUIERPARK

Initiatiefnemer: Tineke Ras

Projectbeschrijving

Door de indiener van het projectvoorstel is stichting Het Luierpark opgericht. De stichting biedt de mogelijkheid om een boom met certificaat cadeau te geven voor een pas geboren of overleden kindje. Deze bomen vormen samen Het Luierpark. In dit park kan de boom door het gezin op een later tijdstip worden voorzien van een naambordje met geboortedatum (en eventueel overlijdensdatum) van het betreffende kindje, zodat het een eigen herinneringsboom heeft.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: uitgevoerd

Stichting Het Luierpark heeft in overleg met Staatsbosbeheer Het Luierpark in het Oostrandpark in Almere gerealiseerd. Het project is in maart 2017 opgeleverd en inmiddels verantwoord en afgerond. De initiatiefneemster en Staatsbosbeheer hebben afspraken met elkaar gemaakt over rollen, taken en verantwoordelijkheden. De verkoop van bomen verloopt volgens initiatiefneemster naar wens en er is veel (media-) aandacht voor het initiatief.



(16) Kop van het Horsterwold

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Met dit project gaat Staatsbosbeheer het bestaande natuurgebied Horsterwold verder inrichten en versterken door aanleg van een half open bosland-schap. Het gebied wordt voor recreanten toegan-gelijk en in combinatie met de verderop gelegen Stille Vallei zorgt het voor de waarborging van belangrijke ecologische waarden.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

De verplichtingen die voortkomen vanuit de bos-compensatie zijn in het project nagenoeg gereed gekomen. Ook de beheerwegen, wandelpaden en parkeervoorzieningen aan de Bosruiterweg zijn aangelegd en er heeft sloop plaatsgevonden. Een

deel van de bedrijfsgebouwen aan de Adelaars-weg wordt binnenkort gesloopt in verband met de aanwezigheid van beschermde diersoorten. De natuurvriendelijke oever van de Bosruitertocht is aangelegd. Van de ingerichte terreinen is het beheer gestart.

Financiën en beheer

De uitvoering kan binnen de beschikbaar gestelde bedragen plaatsvinden. Na inrichting start het beheer. Hierbij zal samenwerking worden gezocht met de reclassering om een duurzaam en sluitend beheermodel te creëren.

Planning

De verwachting is dat de resterende werkzaamheden uiterlijk medio mei 2019 zijn afgerond. Oplevering vindt plaats nadat de inrichtingswerkzaamheden zijn afgerond zijn en het gebied wordt opengesteld voor publiek.



(17) Noorderwold-Eemvallei

Initiatiefnemer: Het Flevo-landschap in samenwerking met mw. Dubois (Vierkante meter natuur, project 17a) en ANV Akkerwaard (Pioniernatuur, project 18). Stichting Het Flevo landschap werkt hierbij samen met ERF bv in het kader van de verweving van de Nieuwe Natuur met landbouw-functies.

Projectbeschrijving

Het project Noorderwold is gezamenlijk ingediend door stichting Het Flevo landschap en ERF met voorstellen om in het gebied een gevarieerd landschap te ontwikkelen waar diverse functies voor natuur, (biologische) landbouw, recreatie en wonen worden verweven.

Er zijn middelen gereserveerd voor het ontwikkelen van in totaal 206 hectare nieuwe natuur. Daar**binnen moet ruimte worden gemaakt voor 104,5** hectare compensatienatuur (EHS/NNN), bestaande uit 36,0 hectare bos en 68,5 hectare moeras. Daarnaast krijgen de twee projectinitiatieven Vierkante meter natuur en Pioniernatuur een plek binnen het plangebied van Noorderwold-Eemvallei.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Voor het project Noorderwold-Eemvallei is in de **eerste helft van 2018 een definitieve planuitwerking** en een sluitende businesscase opgesteld. Dit heeft geresulteerd in het besluit dat alleen Het Flevo-landschap de realisatieovereenkomst met de provincie **tekent. Met de ‘kralen’ Pioniernatuur en Vierkante meter natuur** zijn afspraken gemaakt voor een invulling op de korte termijn als voorloper op de invulling van de plannen voor Noorderwold op de langere termijn. Pioniernatuur heeft hiermee al in 2018 een start kunnen maken op tijdelijke kavels, Vierkante meter natuur heeft op dit moment de beschikking over twee pilotlocaties in Lelystad en Almere.

Voor de experimenteerruimte natuur/(biologische) landbouw is een kader opgesteld. Met kennisinstelling Wageningen University & Research zijn de mogelijkheden verkend voor agroforestry (boslandbouw). Met Oosterwold heeft veelvuldig afstemming plaatsgevonden over de roodrechten, de exploitatiebijdrage en de spelregels die daarbij horen. Voor de roodontwikkeling is een marktconsultatie uitgevoerd.

Grond en financiën

Vanuit het programma Nieuwe Natuur worden alleen middelen beschikbaar gesteld aan projectonderdelen voor Nieuwe Natuur (natuurbestemming). Het Flevo-landschap is hiervoor verantwoordelijk en is de ontvangende partij voor deze middelen. In de voorstellen Noorderwold is ERF verantwoordelijk voor de landbouw. Voor landbouw (agrarische bestemming) kunnen vanuit het programma Nieuwe Natuur geen middelen beschikbaar worden gesteld. Ruilgronden moeten breed aan de markt worden aangeboden in het kader van de programma-spelregels over mededinging. Stichting ERF heeft hierin geen speciale positie.

Met de stuurgroep Oosterwold zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop de nieuwe natuur kan landen ter plaatse van de gebiedsontwikkeling Oosterwold. Binnen de spelregels Oosterwold is het voor Het Flevo-landschap alleen mogelijk om gronden voor het programma Nieuwe Natuur binnen Oosterwold te verwerven als er direct een partij is die de **kosten en daarmee de risico's ten aanzien van roodrechten (over)neemt**. De ontwikkeling van nieuwe natuur is in de tweede fase voor Noorderwold-Eemvallei zodanig opgezet dat deze niet van de medewerking **van één of enkele specifieke grondeigenaren** afhankelijk is. Hierbij worden meerdere sporen verkend.

Mocht het door bovengenoemde risico's lastig worden of niet haalbaar blijken om binnen de tijdspanne vanuit het project nieuwe natuur te realiseren, dan is er de terugval-optie om dit te realiseren op eigen grond van Het Flevo-landschap binnen het projectgebied van Noorderwold. Deze grond valt buiten Oosterwold, maar is wel aansluitend aan het projectgebied en de Grote Trap (een natuurstrook tussen de Ibisweg en het Horsterwold waar, buiten het programma Nieuwe Natuur om, een kwaliteitsslag voor natuur en recreatie wordt gemaakt. Het idee hiervoor was ingediend bij het programma Nieuwe Natuur, maar besloten is om dit buiten het programma om te realiseren). Alhoewel er op dit moment nog geen duidelijkheid is waar de grond verworven zal worden, zijn er meerdere sporen die kansrijk zijn voor verwerving van gronden. Er is zo altijd voldoende grond om de realisatie van de resterende opgave nieuwe natuur in Noorderwold-Eemvallei mogelijk te maken.

Ook is de betaling van de exploitatiebijdrage een verplichting binnen de spelregels Oosterwold.

Het is een risico dat de hiervoor benodigde (voor) financiering niet terugverdiend kan worden. Dit risico is door de initiatiefnemer opgelost in de businesscase van het project.

Draagvlak

Op 12 november 2017 is er een informatieavond georganiseerd in het gebied om de voortgang toe te lichten en inbreng vanuit de omgeving waar mogelijk mee te nemen in de planuitwerking. Er waren een twintigtal grondeigenaren en -pachters aanwezig. Het is de bedoeling om met enige regelmaat informatiesessies te organiseren gedurende de gefaseerde uitvoering van het project. Daarnaast vinden de volgende draagvlakversterkende activiteiten terugkerend plaats:

- afstemming met Oosterwold;
- afstemming met gemeente Zeewolde, gemeente Almere en het waterschap;
- **overleg en afspraken met de ‘kralen’** Pioniernatuur en Vierkante meter natuur;
- betrekken van kennisinstellingen bij onderzoeksvraagstukken.

Juridisch

Initiatiefnemer ERF heeft de realisatieovereenkomst niet getekend. Dit heeft geen consequenties voor de realisatie van nieuwe natuur, want dit is de verantwoordelijkheid van Het Flevo-landschap. Voor de borging van de samenwerking tussen en integratie van natuur en landbouw zijn afspraken vastgelegd tussen initiatiefnemers. In de realisatieovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de realisatie van natuurcompensatie (EHS/NNN) van 36 hectare bos en 68,5 hectare moeras.

Verdienmodel voor beheer na tien jaar

Voor 104,5 hectare compensatienatuur is het beheer geregeld in afspraken met Rijkswaterstaat. Voor het beheer van de overige hectares in het gebied hebben de initiatiefnemers, in afstemming **met de initiatiefnemers van de ‘kralen’,** verdienmodellen ontwikkeld. Het Flevo-landschap brengt **door de verkoop van de ‘rode rechten’ een** multiplier tot stand.

Planning

Met het ondertekenen van de realisatieovereenkomst is een fasebesluit genomen voor fase 1 en

is de realisatie van fase 1 van start gegaan. De procedures, vergunningen en aanvullende onderzoeken die nodig zijn, zijn in gang gezet. Deze stap zal ruim een jaar in beslag nemen. Zodra de benodigde vergunningen verkregen zijn en het bestemmingsplan is gewijzigd, kan de inrichting van de nieuwe natuur van fase 1 plaatsvinden. Deze inrichtingsfase zal drie jaar in beslag nemen. Met name de realisatie van het hydrologisch systeem voor het moeras in fase 1 vraagt een lange doorlooptijd en een goede logistieke planning. Pas nadat de grondwerkzaamheden en ontgraving zijn afgerond in een deelgebied, kan daar de eindinrichting en inplant starten. De compensatienatuur zal uiterlijk in 2021 gereed zijn. De oplevering van fase 1 staat gepland voor 2022 wanneer zowel de compensatienatuur als de overige nieuwe natuur is ingericht.

De planning voor fase 2 is dat vanaf 2020 duidelijk dient te zijn waar deze fase gerealiseerd gaat worden. De grondverwerving start vanaf 2018 en dient uiterlijk in 2020 afgerond te zijn. Daarna kan een nieuw fasebesluit genomen worden voor fase 2 en de benodigde procedures en vergunningaanvragen gestart worden. De inrichting zal uiterlijk 2023 **gereed zijn en de beheerfase start vanaf 2024.** Indien er, na finale afronding van fase 1 en 2, een surplus is, zal er ruimte zijn voor fase 3. Fase 3 is geen opgave, maar de invulling van de multiplier die ontstaat uit het project, wat extra realisatie van nieuwe natuur in het gebied oplevert. Uiterlijk eind 2025 blijkt of er een multiplier is en hoe groot deze zal zijn.

(21) Harderbroek en Harderbos verbonden

Initiatiefnemer: Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

Met dit project verbindt Vereniging Natuurmonumenten twee natuurgebieden, Harderbos en Harderbroek, met elkaar. Doordat de grond al in bezit was van, en na oplevering zou worden beheerd door de projectindienaar, is in dit project alleen een bijdrage aan de inrichting van de 15 hectare nieuwe natuur toegewezen en is waar nodig ondersteuning vanuit de provincie geleverd om het project naar realisatie te brengen.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: uitgevoerd

Het project is opgeleverd, verantwoord en betaald.



(22) Gouden randen langs Pampushout

Initiatiefnemer: Het Flevo-landschap

Projectbeschrijving

Kern van het project is het ontwikkelen van een natte verbinding tussen de Lepelaarplassen en het Kromslootpark en langs Pampushout-Zuid. Het project brengt twee ontwikkelingen samen: de eco-zone Kromslootpark-Lepelaarplassen en de ontwikkeling van het relatief jonge bosgebied de Pampushout.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Het Flevo-landschap heeft een complete planuitwerking inclusief businesscase opgesteld en aangeboden, die de basis vormt voor de realisatieovereenkomst. De realisatieovereenkomst is getekend in april 2018.

Uit de planuitwerking blijkt dat binnen het project geen ruimte is voor het in het kader van het programma Nieuwe Natuur ingediende en gehonoreerde initiatief Vierkante meter natuur. Stichting Het Flevo-landschap en de initiatiefnemer van Vierkante meter natuur zijn in goed overleg over de

wijze waarop voor het initiatief ruimte geboden kan worden en hebben gezamenlijk afspraken gemaakt over een pilot op twee locaties van Het Flevo-landschap. Afsproken is te streven naar inpassing van dit project binnen Noorderwold-Eemvallei van Het Flevo-landschap en/of de twee pilot-gebieden.

Grond en financiën

De ondergrond is reeds in bezit bij Het Flevo-landschap en is na ondertekening van de realisatieovereenkomst als projectgrond gekoppeld aan het project Gouden Randen langs Pampushout. De kosten voor beheer worden door SFL verkregen uit verkoop van ruilgrond die in het bezit is van Het Flevo-landschap.

Hiermee heeft Het Flevo-landschap middelen verkregen voor onder andere het beheer van de inrichting van het project. In de planuitwerking heeft Het Flevo-landschap onderscheid gemaakt in een basisinrichting (groene rand) met passend beheer en een optimale inrichting (gouden rand) door inrichting met middelen van derden en beheer. Voor de provincie is de basisinrichting uitgangspunt bij het verantwoorden van het project.



Met de in de realisatieovereenkomst gemaakte afspraken krijgt Het Flevo-landschap de komende vijf jaar de ruimte om te zoeken naar aanvullende bijdragen door derden om de inrichtingskosten voor een optimale inrichting te kunnen dekken. De gevraagde middelen voor het beheer uit het programma Nieuwe Natuur voor zowel de basis- als de optimale inrichting, passen binnen de gestelde kaders en de financiële toewijzing door Provinciale Staten.

Draagvlak

De planuitwerking is in overleg opgesteld met de direct betrokken partijen, de gemeente Almere en het waterschap Zuiderzeeland. Deze partijen zien de meerwaarde en het belang van het project Gouden Randen voor de ecologische verbindingzone, de opgave voor waterafvoer en waterbuffer, de natuurlijke groene buffer tussen woongebieden en de recreatieve functie. Met de eigenaar van een naastgelegen agrarisch erf heeft afstemming plaatsgevonden over een goede inpassing van de nieuwe natuur in zijn directe omgeving. De initiatiefnemer zal deze directe burens van het project tijdens de uitvoeringsfase op de hoogte houden van de voortgang.

Juridisch

De gemeente Almere heeft in 2017 een nieuw bestemmingsplan goedgekeurd waarin onder andere de deelgebieden Gouden Randen langs de Pampushout liggen. Dit bestemmingsplan geeft ruimte voor de realisatie van het project.

Verdienmodel voor beheer na tien jaar

De gevraagde middelen voor het beheer uit het programma Nieuwe Natuur voor zowel de basis- als

de optimale inrichting passen binnen de gestelde kaders en de financiële toewijzing van Provinciale Staten. Om de optimale inrichting daadwerkelijk te kunnen realiseren, zal de initiatiefnemer per deelgebied trachten voldoende gelden van derden beschikbaar te krijgen. Voor het deelgebied Galjoottocht is de financiering van een optimale inrichting rond. Voor de resterende deelgebieden geldt dat gestart kan worden met een basisinrichting, maar de initiatiefnemer heeft de tijd en ruimte gekregen om te starten op het moment dat er zicht is op een sluitende financiering van een optimale inrichting. Wanneer binnen vijf jaar na ondertekening van de realisatieovereenkomst geen zicht is op financiering van een optimale inrichting van het desbetreffende gebied, wordt de basisinrichting als uitgangspunt genomen en als zodanig beheerd en gefinancierd.

Planning

Er hoeft voor het project geen bestemmingsplanprocedure te worden doorlopen. De uitvoering van het project verloopt gefaseerd en is opgeknipt in drie tracés. Na het aanvragen van de ontgrondings- en watervergunning wordt gestart met het tracé Galjoottocht. Verwacht wordt dat de start van de inrichting van dit tracé medio 2019 plaatsvindt en in 2020 afgerond kan worden. Afhankelijk van de beschikbaarheid van gelden van derden wordt eind 2019/begin 2020 gestart met het tracé Gouden randen Noorderplassen. Op dat moment wordt verwacht dat er duidelijkheid is over een sluitende businesscase voor het realiseren van een Gouden rand van het laatste tracé (Pampushout).

Ingetrokken projecten

In de loop van de uitwerkingsfase hebben drie **projecten die conform het besluit van eind 2014** in het programma Nieuwe Natuur naar realisatie mochten worden uitgewerkt, hun voorstel ingetrokken, omdat het niet realiseerbaar bleek binnen de mogelijkheden van het programma. Het gaat om Ruimte en Lucht voor Natuur (6), Kroonbos (15e) en Geitenboerderij met restaurant (16a).

(6) Ruimte en lucht voor natuur

Initiatiefnemer: Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) en Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

Drie jaar geleden lanceerden Natuurmonumenten en NLR het plan om 151 hectare NLR-grond om te vormen tot nieuwe natuur. Het oorspronkelijke plan bleek niet haalbaar. De provincie heeft hierop **in het PS-besluit van 17 december 2014 aangegeven** dat er een maximaal budget beschikbaar is om een natuurplan van ongeveer 50 hectare te realiseren.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: nee

Status: ingetrokken

Op 22 november 2017 hebben NLR en Natuurmonumenten een presentatie gegeven aan Provinciale Staten over de voortgang van het gezamenlijke project Ruimte en Lucht voor Natuur. Daarbij is aangegeven dat er onder de huidige condities en inzichten gestopt moet worden met de uitwerking van het project. De gesloten intentieovereenkomst is van rechtswege vervallen.

Het voor het project gereserveerde programma-kapitaal is niet beschikbaar gesteld. Natuurmonumenten en NLR hebben het project ingetrokken omdat de waarde van de te verwerven bedrijfsgrond dermate hoog is dat met het beschikbare budget een beperkte natuurwinst kan worden bereikt. De initiatiefnemers vonden dat maatschappelijk onverantwoord.



(15e) Kroonbos

Initiatiefnemer: stichting Het Kroonbos

Projectbeschrijving

De heer Van der Mee, die de stichting Kroonbos oprichtte, wilde een Kroonbos realiseren. In het aan te leggen bos zou gedecoreerden de mogelijkheid geboden worden een boom aan te schaffen. Door de bomen en een (digitale) uitleg zou de boodschap en het belang van de decoratie worden getoond. Hierdoor blijft de gedecoreerde en zijn belang voor de maatschappij in herinnering.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: nee

Status: ingetrokken

Ondanks vele positieve reacties op het concept Kroonbos en de inzet van stichting Het Kroonbos, is het draagvlak voor de aanschaf van een boom minimaal. Hierdoor voorziet de stichting teveel financieel risico; reden waarom de initiatiefnemer heeft besloten het project in te trekken. Het concept (zonder verkoop van bomen) en het ontwerp van het Kroonbos zijn door Staatsbosbeheer echter omarmd en deze organisatie heeft het Kroonbos inmiddels aangelegd. De stichting Kroonbos is inmiddels opgeheven.



(16a) Geitenboerderij met restaurant

Initiatiefnemer: Familie Verduijn

Projectbeschrijving

De familie Verduijn wilde een biologische geitenboerderij met een restaurant en diverse recreatieve activiteiten realiseren ten noordwesten van het Horsterwold. De geitenboerderij is in hoofdzaak een agrarische invulling die vooral landschappelijk een ander aanblik geeft. De familie Verduijn bezit een perceel van circa 7 ha landbouwgrond, gelegen aan het Kempphaanpad achter het landgoed **'De Kempphaan' in Almere en biedt dit ter ruiling** aan voor dit project. Dit project is in het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 gekoppeld aan het project **'Kop van het Hosterwold' van Staatsbosbeheer** en heeft zelf geen budget toegekend gekregen.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: nee

Status: ingetrokken

Het projectidee van de initiatiefnemers om met de opbrengsten van hun perceel aan de Kempphaanweg een geitenboerderij met restaurant te realiseren binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur is niet haalbaar gebleken. Binnen de Kop van het Horsterwold zijn geen mogelijkheden voor het project. Taxatie van een alternatieve locatie en van het te verkopen perceel van initiatiefnemer maakte duidelijk dat dit financieel geen haalbaar alternatief is.

De enige overblijvende optie om het projectidee binnen het programma Nieuwe Natuur te realiseren, is koppeling aan een van de andere Nieuwe Natuurprojecten. De initiatiefnemer heeft aangegeven binnen het programma geen interessante alternatieve locaties te zien voor realisatie van hun projectplan. Daarmee komt een einde aan het project binnen het programma Nieuwe Natuur. Dit is in de tweede helft van 2016 geformaliseerd.



Geen realisatie binnen het programma

Twee projecten, Landgoed Vossemeer (8a) en **Landgoed Wildrijck (8b) zijn eind 2014 in het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten gekoppeld aan het project Oostkant Dronten (8)**. Daarbij is specifiek aangegeven dat het aan de gemeente Dronten is om te beoordelen of deze projecten passen binnen de gebiedsontwikkeling die de gemeente wil realiseren.

In de uitwerkingsfase van het project Oostkant Dronten is gebleken dat de gemeente Dronten geen opties ziet voor het mee-ontwikkelen van de landgoederen Vossemeer (8a) en Wildrijck (8b) in dit project. De initiatieven voor deze landgoederen kunnen daardoor niet binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur worden gerealiseerd.

Projecten reservebank

Naast de bovenstaand beschreven projecten zijn vier projecten op de zogenoemde reservebank geplaatst. Ze scoorden niet voldoende bij de **beoordeling in 2014 of bleken niet uitvoerbaar vanwege** inzet van de beoogde grond in een ander project dat hoger scoorde in de beoordelingscriteria.

Het betreft de projecten Winst voor weidevogels en wintergasten van Natuurmonumenten, Natuur in Bedrijf van de familie Crijns, Kuinderbos van Staatsbosbeheer en Airport Garden City van OMALA in samenwerking met Het Flevo-landschap.

De initiatiefnemers van het project Airport Garden City, dat als eerste reservebankproject is aangewezen, hebben het projectidee voor de zomer van 2018 ingetrokken, omdat er inmiddels andere ideeën bestaan voor de inrichting van de in het voorstel benoemde percelen.

Het project Winst voor weidevogels en wintergasten bestaat uit twee onderdelen: uitbreiding Ettenlandse weg en Zwarte Hoek. Natuurmonumenten heeft om haar moverende reden aangegeven alleen nog het deel Zwarte Hoek, dat als tweede reservebankproject is aangewezen, te willen uitvoeren. Voor dit project is verwerving van verpachte gronden van het Rijksvastgoedbedrijf noodzakelijk. Vanwege het feit dat in de gemeente Noordoostpolder meerdere opgaven spelen waarvoor grond van het Rijksvastgoedbedrijf moet worden verkregen en vanwege de opgedane ervaring met dergelijke verwervingstrajecten, is het niet reëel te verwachten dat het project, indien dat op dit moment zou worden opgestart, voor eind 2019 in uitvoering kan gaan.

Het project Natuur in Bedrijf van de familie Crijns gaat uit van de inrichting van het perceel van het ruilbedrijf van de provincie aan de Tarpanweg, dat in het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten als ruilobject is gekoppeld aan het project Oostkant Dronten (8). Met het aangaan van de realisatieovereenkomst is die koppeling definitief, waardoor het voorstel voor Natuur in bedrijf zoals ingediend door de familie Crijns, niet meer realiseerbaar is. Omdat alle grondposities binnen het programma Nieuwe Natuur inmiddels via realisatieovereenkomsten zijn gekoppeld aan direct gehonoreerde projecten, zijn er ook geen mogelijkheden om het reservebankproject binnen het programma Nieuwe Natuur op een andere locatie vorm te geven. De familie Crijns is hierover geïnformeerd.

Het project Kuinderbos van Staatsbosbeheer betreft de verwerving en natuurlijke inrichting van een kavel aan de Schansweg in de gemeente **Noordoostpolder. Bij de besluitvorming in 2014 is** geconstateerd dat het project minder scoorde op de toewijzingscriteria dan de andere, wel toegevoegde projecten. Het is als vierde project aan de reservebank toegevoegd.

BIJLAGE 3 - TOELICHTING COMMUNICATIE IN MEER DETAIL

Eerste programmafase: uitvraag en beoordeling ingediende ideeën (2013-2014)

Website

Het programma Nieuwe Natuur kreeg een eigen plek (dossier) binnen de provinciale website. Hier werd het brede publiek geïnformeerd over het programma en de actuele voortgang ervan. De andere communicatiemiddelen hadden veelal het doel om het publiek door te verwijzen naar dit website-dossier. Zo werd er met name in de beginfase van het programma gewerkt met banners op de **webpagina's van samenwerkingspartners, zoals Stichting Het Flevo-landschap en gemeenten**, om bezoekers aan hun website naar het programma-dossier op de website van de provincie te leiden.

Twitteraccount

Daarnaast kreeg het programma Nieuwe Natuur een eigen twitteraccount. Door in de beginperiode stevig in te zetten op Twitter is een goede volgersbasis ontstaan: binnen een paar maanden waren er maar liefst bijna duizend mensen die het account merendeels nog steeds volgen. De communicatie via Twitter heeft zeker een relevante bijdrage geleverd aan zowel de brede verspreiding van de oproep om met ideeën te komen, als aan de profilering van de provincie Flevoland als initiatiefnemer van een vernieuwend proces om natuur te realiseren.

Facebookaccount

Er is voor gekozen om (vooralsnog) geen eigen Facebook-account aan te maken, omdat Facebook vooral gericht is op foto's met beperkte tekst; in de startfase van het programma was er nog niet veel beeldmateriaal dat passend was voor Facebook. Berichtgeving op Facebook over het programma werd via het provinciale Facebook-account gedaan.

Omroep Flevoland

Er is in de aanloop naar besluitvorming door Provinciale Staten over de ingediende projectideeën een samenwerking gestart met Omroep Flevoland. De **Omroep heeft in zestien afleveringen van het programma Natuurlijk Flevoland aandacht besteed aan een aantal projecten die met positief resultaat door de eerste selectieronde waren gekomen. Van deze afleveringen, die ook online te bekijken zijn, is een DVD geproduceerd.**

Print

De inzet van geprinte communicatie-uitingen is in de eerste fase tot een minimum beperkt. Er is bij de start van het programma een flyer geprint die door diverse partners (gemeenten en terrein beherende organisaties) is gebruikt om bezoekers op strategische bezoekslocaties te informeren over het programma Nieuwe Natuur. Doel van de flyer was om geïnteresseerden naar de informatie op de website te leiden. Ook de oogst van het programma is via print gepresenteerd en wel op een ideeënmarkt. Iedere projectindieners kon daar zijn of haar idee door middel van een poster en aanvullende presentatiematerialen presenteren aan onder meer de leden van Provinciale Staten. De ideeën zijn tevens gebundeld in een papieren catalogus, die breed is verspreid onder de deelnemers en bezoekers van de ideeënmarkt.

Tweede programmafase: voortgangscommunicatie (2015 - medio 2018)

Informeren breed publiek

Gedurende de gehele programmaperiode is vooral **gebruik gemaakt van de webpagina's over het programma Nieuwe Natuur op de provinciale website. De informatie op deze pagina's is zo actueel mogelijk gehouden.** Belangrijke mijlpalen zijn via persberichten, nieuwsberichten in de provinciale nieuwsbrief en via Twitter en Facebook met een breed publiek gecommuniceerd. Over het algemeen zijn de persberichten over het programma Nieuwe Natuur goed door de pers opgepakt en veelal overgenomen in regionale en lokale kranten en/of nieuwssites. De brede publiekscommunicatie heeft zich in deze fase toegespitst op de voortgangsrapportages die op verzoek van Provinciale Staten ieder half jaar werden geproduceerd. Daarnaast werden de mijlpalen in de planuitwerkingen (Gedeputeerde Staten-besluiten over het aangaan van intentie- of realisatieovereenkomsten) gecommuniceerd via pers- en nieuwsberichten. Realisatieovereenkomsten werden waar mogelijk en zinvol in het veld gevierd, om te markeren dat de spreekwoordelijke schop in de grond mocht.

Informeren Provinciale Staten via rapportages Provinciale Staten hebben bij hun besluit eind 2014

de wens uitgesproken op de hoogte te willen worden gehouden over de voortgang binnen het programma.

Daaraan is invulling gegeven door middel van reguliere voortgangsrapportage. De voortgangsrapportages zijn verschenen in juni en december 2015, oktober 2016 en april en november 2017 (tussenbalans). Ze gaven een algemeen beeld van de voortgang van het programma, waarbij werd ingezoomd op een aantal voor het programma kritische deelaspecten (financiën, grond, draagvlak en communicatie, et cetera). Daarnaast gaven de voortgangsrapportages aan de hand van project-sheets - waarvoor de projectindieners zelf de input aanleverden - de voortgang op projectniveau weer. Naarmate het programma vorderde, is een analyse van de voortgang door het programmateam Nieuwe Natuur toegevoegd aan deze projectsheets, om inzicht te geven in de haalbaarheid en verwachte planning van het project.

Vooralsnog leken de voortgangsrapportages te volstaan om in de informatiebehoefte van Provinciale Staten te voorzien. Eind 2015/begin 2016, toen de eerste intentie- en realisatieovereenkomsten werden afgesloten, hebben Provinciale Staten gevraagd om hen ook tussentijds te informeren over voor het programma relevante mijlpalen, waarbij financiële verplichtingen werden aangegaan, zoals het ondertekenen van overeenkomsten. De leden van Provinciale Staten werden uitgenodigd bij de viering van de diverse mijlpalen in het veld.

Informeren Provinciale Staten via werksessies en excursies

Om Provinciale Staten in de verschillende fasen van het programma aangehaakt te houden, zijn onder meer de Ideeënmarkt in het Agoratheater, project pitches in de Meeuwenhoeve en werksessies over een aantal projecten georganiseerd. Daarnaast zijn de Statenleden uitgenodigd voor een aantal excursies in het teken van programma Nieuwe Natuur, zoals de excursie Voedselbos in Groesbeek en het veldbezoek natuur-inclusieve landbouw in Rhoo.

Informeren en bevorderen van samenwerking tussen projectindieners

Communicatie speelde in de planuitwerkingsfase ook een rol bij het faciliteren van (de samenwerking tussen) de projectindieners. De opgave daarbij was om de projectindieners zich voldoende ondersteund te laten voelen in hun rol als project-leider en onderlinge uitwisseling van ervaring en kennis te vergemakkelijken. Immers, door het

bottom-up proces heeft het programma te maken met projectleiders met zeer verschillende competenties en kennisniveaus.

Accounthouders

Om de projectindieners optimaal te kunnen faciliteren, zijn zij vanuit het programma Nieuwe Natuur gekoppeld aan zogenoemde account-houders. Deze dienden als sparringpartners en vraagbaak voor de projectindieners. Indien wenselijk zorgden deze accounthouders ervoor dat de projectindieners in gesprek kwamen met interne en externe deskundigen ter inhoudelijke ondersteuning.

Platform Nieuwe Natuur

In de eerste helft van 2016 is door de provincie Flevoland het Platform Nieuwe Natuur opgericht om de onderlinge samenwerking en kennisuitwisseling tussen de provincie en de projectindieners te faciliteren. Aanleiding hiervoor was motie 1 van het Statenvoorstel 1661723 (besluitvorming projecten programma Nieuwe Natuur d.d. 17 december 2014): **“om de dynamiek in het programma te faciliteren wordt (onder meer) verzocht om een platform op te richten, waarin ‘de onderlinge samenhang en samenwerking tot uiting komt en kan worden ingespeeld op ontwikkelingen’.**” Door middel van het platform werden projectindieners in de gelegenheid gesteld om elkaar ‘in the cloud’ en ‘in de klei’ te ontmoeten om informatie uit te wisselen en samenwerkingsverbanden met elkaar aan te gaan.

- In the cloud

Alle projectindieners die na de besluitvorming van december 2014 nog deel uitmaakten van het programma Nieuwe Natuur (de indieners van de gehonoreerde projectideeën en de reservelijst-projecten) werden in de besloten omgeving van het digitale platform geplaatst. Deze omgeving bood ruimte om met elkaar en/of met het programmateam in contact te treden, groepen te vormen, elkaar vragen te stellen of suggesties te doen.

Naast het programmateam en de projectindieners zijn ook enkele deskundigen (bijvoorbeeld op gebied van natuurbeleid) aan het platform toegevoegd. Conform de programmafilosofie heeft de provincie het digitale platform gefaciliteerd, maar het gebruik ervan niet opgelegd.

De provincie zelf heeft als deelnemer aan het platform, mijlpalen voor het programma en de projecten daarbinnen via het platform gecommuniceerd met de projectindieners. Ook werden er via het platform regelmatig nieuwsbrieven verstrekt. De statistieken hebben uitgewezen dat het platform weliswaar regelmatig werd bezocht, maar niet intensief werd gebruikt door de projectindieners om beter met elkaar samen te werken of informatie met elkaar te delen.

- In de klei

Naast 'the cloud' bood het platform ook de gelegenheid om elkaar 'in de klei' te ontmoeten.

De platformbijeenkomsten vonden plaats in de vorm van informatiebijeenkomsten van de provincie, waarbij de projectindieners werden meegenomen in de ontwikkelingen en verwachtingen omtrent het programma. Ook waren er (natuur-)netwerkbijeenkomsten, zoals symposia, lezingen en excursies. Verder werden de projectindieners

uitgenodigd bij de feestelijke bijeenkomsten om de mijlpalen van (de projecten van) het programma Nieuwe Natuur te vieren, om elkaar te ontmoeten en van elkaar te leren. Hierbij was een redelijke consistente platformafvaardiging van de partij en men gaf daarbij te kennen een voorkeur te hebben voor deze vorm van contact. Het meest gehoorde argument daarbij was dat het delen van informatie op een online platform, hoewel afgeschermd voor ongewenste gebruikers, toch **'onveilig' voelde, doordat er te weinig vertrouwen** was dat mede-platformgebruikers de gedeelde informatie niet (al dan niet opzettelijk) zouden verspreiden naar externe partijen. Het digitale platform heeft daardoor als kennisuitwisselings- en samenwerkingsgremium niet de toegevoegde waarde gehad die het had kunnen hebben. Het is wel een nuttig middel gebleken in het verspreiden van informatie vanuit het programmateam naar de projectindieners.



COLOFON

Dit is een uitgave van:

Afdeling Gebiedsprogramma's en Europa

Provincie Flevoland

Visarenddreef 1

Postbus 55

8200 AB Lelystad

Contact:

Telefoon 0320 - 265 265

E-mail: info@flevoland.nl

www.flevoland.nl

Oktober 2018

**Onderwerp**

Rapportage programma Nieuwe Natuur

Kern mededeling:

Het informeren van Provinciale Staten over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur in de periode januari 2020 tot en met 30 juni 2021 middels de 'Rapportage programma Nieuwe Natuur', als toelichting en achtergrondinformatie bij de programmabegroting.

Mededeling:

Bij de start van het programma Nieuwe Natuur in 2014 is besloten dat Provinciale Staten door Gedeputeerde Staten worden geïnformeerd over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur. De 'Rapportage programma Nieuwe Natuur' beschrijft de ontwikkelingen in de realisatie van het programma Nieuwe Natuur in de periode januari 2020 tot en met 30 juni 2021. Voor de achtergronden en aanpak van het programma en voor zaken die niet veranderd zijn, verwijst de Rapportage naar de uitgebreide 'Verantwoording Programma Nieuwe Natuur, Flevolandse invulling van natuur op aanvraag' van oktober 2018, die op 19 december 2018 door Provinciale Staten is besproken en vastgesteld.

Alle (resterende) projecten zijn in uitvoering en is de inrichting inmiddels gestart. In de periode waarover deze rapportage verslag doet, zijn 3 projecten helemaal uitgevoerd. Dit zijn de pNN-projecten Urkerveld, Voedselbossen en Natuurboerderij Vliervelden. Hiermee komt het totaal aantal uitgevoerde projecten op 7.

De projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei worden gefaseerd uitgevoerd. Voor deze vervolgfases is nog besluitvorming door Gedeputeerde Staten nodig.

Voor de nog niet helemaal uitgevoerde projecten zijn in de realisatieovereenkomsten afspraken opgenomen over de periode waarbinnen de projecten moeten worden afgerond.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Rapportage programma Nieuwe Natuur	2814903	Ja
Verantwoording Programma Nieuwe Natuur	2319889	Ja

Registratienummer

2846836

Datum

12 oktober 2021

Afdeling/Bureau

GE

Openbaarheid**Openbaar****Portefeuillehouder****Hofstra, H.J.****Ter kennisname aan PS en****burgerleden**



Onderwerp
Mededeling voortgang programma Nieuwe Natuur in Flevoland

Registratienummer
1496788

Datum
22 mei 2013

Auteur
[Redacted]
Afdeling/Bureau
CP

Telefoonnummer
0320 [Redacted]

Datum GS:
28 mei 2013

Agendapunt:
8

Categorie

Bevoegdheid

Openbaarheid
Passief openbaar

Portefeuillehouder
Appelman, J.N.J.

Thema
Economie en Bereikbaarheid

Routing

Bestispunten

1. In te stemmen met de aanbieding van de bijgevoegde schriftelijke mededeling van gedeputeerde Appelman aan Provinciale Staten
2. Het presidium te verzoeken deze mededeling te agenderen voor de panoramaronde van 3 juli 2013

Inleiding

Op 20 maart 2013 hebben Provinciale Staten bij motie aan Gedeputeerde Staten verzocht een programma Nieuwe Natuur in Flevoland te realiseren. Toegezegd is dat het Plan van Aanpak voor 1 juli 2013 zal worden aangeboden. Het voornemen is om het Plan van Aanpak in de panoramaronde op 3 juli te presenteren en bij die gelegenheid het Plan van Aanpak aan te bieden. Het kan vervolgens na het zomerreces besproken worden

Bij de behandeling van de Jaarrekening heeft gedeputeerde Appelman toegezegd een schriftelijke mededeling te doen over de voortgang. De bijgevoegde mededeling voorziet daarin. De mededeling beschrijft al op hoofdlijnen de voorgestane aanpak. Deze zal de komende weken verder uitgeschreven worden tot een Plan van Aanpak, waarin voorts een aantal op het beheer van de bestaande eigendommen gerichte teksten zullen worden opgenomen. Ten opzichte van de notitie die op 7 mei in de GS-vergadering is toegelicht, is het proces op basis van reeds gevoerde gesprekken iets verder uitgelijnd en zijn teksten over beheer, grondbeleid en natuurcompensatie toegevoegd. Op 25 juni zal het Plan van Aanpak in de GS-vergadering geagendeerd worden.

Beoogd effect

Met deze schriftelijke mededeling wordt voldaan aan de toezegging van gedeputeerde Appelman dat hij Provinciale Staten tussentijds zal informeren over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur in Flevoland. Tevens krijgen Provinciale Statenleden hiermee alvast informatie voor de panoramaronde op 3 juli 2013.

Argumenten

- 1.1 De schriftelijke mededeling bevat niet alleen informatie over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, maar beschrijft ook op hoofdlijnen de voorgestane aanpak, die momenteel met terreinbeherende organisaties, gemeenten en LTO besproken wordt
- 2.1. Het voornemen is om het Plan van Aanpak Nieuwe Natuur in Flevoland op 3 juli 2013 in een panoramaronde te presenteren. Met deze schriftelijke mededeling ontvangen Provinciale Staten al de contouren van dat Plan van Aanpak. Het opnemen van het complete Plan van Aanpak in de statenbundel zou impliceren dat het nu reeds gereed zou moeten zijn. Dat is gelet op de bestuurlijke gesprekken die momenteel met terreinbeherende organisa-

Besluit

Het college stemt in met de aangedragen beslispunten.

Portefeuillehouders worden redactioneel gemachtigd .
28 mei 2013 Passief openbaar

CP

Appelman

Akkoord:

[Redacted]	Afd. hoofd	Med. FIN/P&O
Secretaris	Bureauhoofd	[Redacted]
Directeur	[Redacted]	Overige

ties, gemeenten en LTO gevoerd worden, niet mogelijk.

Kanttekeningen

-

Evaluatie

-

Financiën

-

Personele consequenties

-

Motivering indien niet openbaar

-

Uitvoering

-

Communicatie

-

Samenvatting ten behoeve van openbare besluitenlijst (alleen invullen bij GS nota)

Met deze schriftelijke mededeling worden Provinciale Staten tussentijds geïnformeerd over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur in Flevoland. Op 3 juli 2013 zal het Plan van Aanpak aan Provinciale Staten worden gepresenteerd. De mededeling beschrijft ook op hoofdlijnen de voorgestane aanpak, die momenteel met terreinbeherende organisaties, gemeenten en LTO besproken wordt.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voortgang programma Nieuwe Natuur in Flevoland	1493178	ja



Onderwerp

Voortgang programma Nieuwe Natuur in Flevoland

Registratienummer

1493178

Datum

28 mei 2013

Auteur

■■■■■■■■■■
Afdeling/Bureau

Doel van deze mededeling:

U informeren over de voortgang in de voorbereiding van het programma Nieuwe Natuur in Flevoland

Toezegging/motie/amendement:

Motie 20 maart 2013 Open planproces Nieuwe Natuur in Flevoland

Openbaarheid

Passief openbaar

Inleiding:

Op 20 maart 2013 hebben Provinciale Staten van Flevoland een motie aangenomen, waarin aan Gedeputeerde Staten wordt verzocht een programma Nieuwe Natuur in Flevoland te realiseren. De verbindingfunctie van het Oostvaarderswold wordt als provinciale inzet losgelaten. In het programma Nieuwe Natuur ligt de nadruk op natuurontwikkeling dichtbij grotere stedelijke concentraties. Het gaat om een verbetering van de groene kwaliteit van Flevoland, waarbij wordt gekeken naar de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving (Pbl) die dhr. Bekker in zijn advies noemt: vitale, beleefbare, functionele en inpasbare natuur. Totdat dit programma is ontwikkeld, zal een moratorium in acht worden genomen.

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Mededeling:

De afgelopen periode is gebruikt om de gesprekken met de gebiedspartijen, zoals gemeenten en terreinbeherende organisaties, over het programma Nieuwe natuur in Flevoland voor te bereiden. Deze gesprekken zijn inmiddels gestart en zullen tot begin juni plaatsvinden. De tot dusverre gevoerde gesprekken verlopen constructief en ondersteunen de hieronder beschreven lijn. Tevens heeft overleg met het Rijk (DG Natuur van het ministerie van EZ) plaatsgevonden. De uitkomsten van de gesprekken zullen worden gebruikt in het op te stellen Plan van Aanpak dat voor 1 juli 2013 zal worden aangeboden. Ten behoeve van deze gesprekken wordt het onderstaande als leidraad gehanteerd.

Ter kennisname aan PS en

burgerleden

Het programma Nieuwe Natuur zal via een open planproces tot stand komen. Waar bij het project Oostvaarderswold werd gewerkt vanuit de visie die Rijk en provincie hadden, is het nu de bedoeling om als provincie vooral een regisserende rol te hebben. Initiatieven moeten vanuit het gebied zelf komen. De terreinbeherende organisaties, de Flevolandse gemeenten en ondernemers moeten zelf vitale coalities tot stand brengen die plannen uitwerken die op draagvlak kunnen rekenen. Die plannen worden vervolgens getoetst.

In het gebied van het Oostvaarderswold is 780 ha grond verworven. Daarnaast ligt in dit gebied reeds de Grote Trap (168 ha), die reeds eigendom was van Staatsbosbeheer en een natuurbestemming heeft. Van de 948 ha in deze zone is op dit moment 132 ha in eigendom van de provincie, 477 ha van Flevolandschap en 171+168 ha van Staatsbosbeheer. Daarnaast heeft de provincie Flevoland 116 ha ruilgronden verworven. Voor het programma Nieuwe Natuur is daarmee in beginsel $780 + 116 = 896$ ha beschikbaar. Echter, uit de opbrengst van de ruilgronden moet nog een ILG-afwikkeling plaatsvinden. In totaal is 365 ha aangekocht in het kader van natuurcompensatie, waarvoor privaatrechtelijke verplichtingen zijn aangegaan. Een deel hiervan (115 ha) is locatiegebonden, omdat het kiekendief-foeragegebied betreft. Het vorenstaande betekent dat de ambities voor het

Mededeling

Bladnummer

2

Documentnummer

1493178

programma Nieuwe Natuur begrensd zijn. Daarnaast is de juridische en financiële situatie die de afgelopen jaren is ontstaan complex te noemen. Er is niet één partij die volledige zeggenschap heeft. Dat leidt tot de overtuiging dat het programma de beste kans van slagen heeft als de genoemde partijen het programma samen vullen en projectideeën wegen op basis van een door de provincie en de terreinbeherende organisaties gedragen beoordelingskader. Helder is dat in alle gevallen voor projectideeën draagvlak moet worden verkregen van de partijen die grond in eigendom hebben: Flevolandschap, Staatsbosbeheer en provincie Flevoland.

Het Oostvaarderswold was bedoeld als robuuste verbinding tussen Oostvaardersplassen en Horsterwold, die ook van recreatieve betekenis was voor de sterk groeiende stad Almere. Hoewel de ambitie om grote grazers de mogelijkheid te geven te migreren wordt losgelaten (tenzij het Rijk op enig moment besluit die ambitie te willen realiseren) ligt het wel voor de hand dat in het programma Nieuwe Natuur een sterk accent op de stedelijke ontwikkeling van Almere inclusief recreatief uitloopgebied blijft liggen. Daarbij wordt opgemerkt dat momenteel al € 11,5 mln wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van het Kotterbos en Horsterwold. Daarnaast moet het programma ruimte bieden om ook elders in de provincie Flevoland nieuwe natuur te ontwikkelen. De kansen die we met het programma Nieuwe Natuur in Flevoland samen creëren, moeten zowel geografisch als naar kijkrichting voor alle betrokkenen iets kunnen opleveren.

Het beoordelen van projectideeën voor nieuwe natuur moet plaatsvinden in de context van hoe we de bestaande natuur in Flevoland waarderen. Waar vinden we toevoegingen van nieuwe natuur belangrijk en waar minder belangrijk? En waar zijn kwaliteitsimpulsen belangrijker dan areaal-uitbreiding? Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de vier kijkrichtingen van het Pbl. Daarom zal parallel aan de voorbereiding van het programma Nieuwe Natuur een notitie over de herijking van het Flevolandse natuurbeleid worden opgesteld.

De hoofdlijnen uit de brief 'Vooruit met natuurbeleid', die staatssecretaris Dijkema op 8 maart 2013 aan de Tweede Kamer heeft gestuurd, sluiten heel goed aan bij de uitgangspunten voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland. Hierdoor ontstaat wellicht een basis voor een hernieuwde samenwerking waarmee we het verleden kunnen afsluiten. Recent overleg met de DG Natuur en het feit dat staatssecretaris Dijkema de verkenning van Almere en Staatsbosbeheer op het Voorjaarsforum van Natuurmonumenten als uitstekend voorbeeld noemde, bevestigen dit beeld.

We willen dwarsverbanden leggen met aanpalende beleids- en financieringsinstrumenten, zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het POP. Ook zijn crossovers met andere beleidsterreinen denkbaar. We moeten waar mogelijk kansen benutten om met het programma een zo groot mogelijke multiplier te realiseren. Slimme constructies bedenken om beheer van nieuwe natuur te organiseren en te financieren, zoals bv. het betrekken van bewonersgroepen en het toestaan van functiemenging. Toeristisch-recreatieve bedrijven en - bijvoorbeeld in Almere Oosterwold - landschapskavels kunnen ook financiële dragers zijn voor de realisatie en het beheer van natuur. Wellicht kan uit het programma ook een vorm van 'revolverend natuurbankieren' ontstaan die ruimte creëert voor nieuwe economische activiteiten in of nabij de EHS, zoals in de randmeerzone.

De maand juni zal worden gebruikt om, mede aan de hand van de gesprekken met partners die nu worden gevoerd, de beoogde werkwijze waar nodig verder uit te schrijven en aan te vullen tot een Plan van Aanpak. Dit Plan van Aanpak wil ik in de panoramaronde op 3 juli aan u presenteren en aan u aanbieden. Als uw Staten in de vergadering van 25 september 2013 met het Plan van Aanpak instemmen, dan kan per 1 oktober een periode starten waarin het programma wordt voorbereid. De provincie vraagt dan aan de terreinbeherende organisaties, de gemeenten en de landbouwsector om projectideeën te ontwikkelen en uit te werken. De provincie geeft daarbij aan de voorkant de beoordelingscriteria mee waarlangs de projectideeën worden beoordeeld.

Mededeling

Bladnummer

3

Documentnummer

1493178

We moeten de tijd geven om de multiplier en het maatschappelijk rendement van projectideeën zo groot mogelijk te maken. De provincie kan daarbij ondersteuning bieden door een creatief proces te organiseren, elkaar kritisch te bevragen over specifieke projectideeën en, bijvoorbeeld in ateliersessies, zo rijk mogelijke ideeën tot stand te brengen en daarvoor ook draagvlak te verwerven. Bij voorkeur worden ook marktpartijen betrokken. In deze fase moet bijvoorbeeld het realiteitsgehalte van gedachten over het ruilen van gronden worden getoetst. Een risico is dat door het ruilen met 'warme grond' rondom de stad de hectares, die in beginsel in het programma beschikbaar zijn, verdampen. Het is denkbaar dat de drie grondeigenaren tussentijds op basis van de beoordelingscriteria al de meest kansrijke projectideeën uitzeven, om te voorkomen dat veel energie wordt gestoken in de uitwerking van minder kansrijke ideeën.

In maart 2014 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Het lijkt wenselijk dat de nieuwe colleges de uitgewerkte projectideeën voorleggen aan de nieuwe gemeenteraden, zodat bijvoorbeeld een besluit kan worden genomen over de prioritering van verschillend projectideeën binnen één gemeente en over cofinanciering, werk-met-werk-constructies, enz. Met het oog hierop zou 1 juli 2014 gekozen kunnen worden als datum waarop projecten bij de provincie worden ingediend. De samenwerking tussen terreinbeherende organisaties kan ertoe leiden dat partijen binnen Flevoland elkaar opzoeken om projectideeën te combineren.

Al bij het uitwerken van projectideeën moet helder zijn langs welke meetlat de ideeën gelegd worden. Er zal de komende maanden in overleg met de natuurbeheerders een beoordelingskader tot stand worden gebracht, zodanig dat een soort multicriteria-analyse ontstaat. Daarmee is op voorhand duidelijk hoe een projectidee het hoogst scoort. Uiteraard moet er wel altijd ruimte blijven voor een bestuurlijke afweging.

Dhr. Bekker heeft in zijn advies al een serie criteria benoemd die bij de afweging van plannen kunnen worden gebruikt:

- de functie ten behoeve van stadsontwikkeling en de bewoners van het stedelijk gebied
- de functie ten behoeve van recreatie, zowel dagrecreatie als verblijfsrecreatie
- de functie ten behoeve van de bevordering van biodiversiteit
- de relatie met economische ontwikkelingen in brede zin, inclusief een bijdrage aan de wervingskracht van het gebied voor economische ontwikkeling
- de relatie met de belangen van de landbouw
- de belangen van waterbeheer
- het voldoen aan juridische (compensatie-)verplichtingen
- het minimaliseren van het beslag op publieke middelen en het tegengaan van kapitaalverlies
- integraliteit/ multifunctionaliteit
- de maatschappelijke acceptatie
- de termijn waarop tot uitvoering kan worden gekomen
- de mate van flexibiliteit.

Hieraan zouden nog kunnen worden toegevoegd:

- de aanwezigheid van een multiplier dan wel het voorkomen van 'verdamping'
- inzet van ruilgronden en/of koop en verkoop van gronden
- het herijkte natuurbeleid (dat gelijktijdig met het programma Nieuwe natuur vorm krijgt en dus nog niet op voorhand geheel is uitgekristalliseerd)
- massa/schaal.

De komende tijd zal deze serie criteria worden gebundeld tot een overzichtelijke set criteria.

Als alle projectideeën op 1 juli 2014 zijn ingediend, kan de provincie de zomer benutten om de ingediende ideeën langs de gezamenlijk ontwikkelde meetlat te leggen en te scoren. Dit resulteert in een rangorde van projectideeën. Deze rangorde wordt vervolgens aan Provinciale Staten voorgelegd, die de scores beoordelen en besluiten of er aanleiding is om van de rangorde af te wijken. Op deze wijze kan na het zomerreces een besluit worden genomen welke projecten voor realisatie in aanmerking komen. Deze realisatie kan in het vierde kwartaal van 2014 starten, waarmee het

Mededeling

Bladnummer

4

Documentnummer

1493178

moratorium eindigt. Er zullen vermoedelijk projecten zijn die snel uitgevoerd kunnen worden ('quick wins') en projecten waarvan de voorbereiding nog een aantal jaren in beslag zal nemen. Dit onderscheid geeft wellicht tijd om te monitoren en te evalueren. Nog uitgewerkt moet worden hoe de afspraken over de te realiseren projecten worden vastgelegd (bv. binnen uiterlijk tien jaren gerealiseerd zijn.)

Beheer

Het beheer van de aangekochte agrarische objecten zal ten eerste gericht zijn op het behoud van de waarde, waarbij tegelijkertijd met de generering van inkomsten uit verpachting van gronden en gebouwen zoveel mogelijk schadebeperkend wordt gehandeld. Met de inkomsten uit de verpachting van gronden en gebouwen wordt ervan uitgegaan dat minimaal de te maken kosten worden gedekt uit de inkomsten. Ingezet wordt op langjarige afspraken met terreinbeheerders om tot een gezamenlijk en eenduidig beleid te komen, bij voorkeur uit te voeren door een gezamenlijk aan te stellen rentmeester. Tevens wordt erop ingezet om met de terreinbeheerders afspraken te maken over de inzet van de pachttopbrengsten ten behoeve van het proces. Naar verwachting worden binnen een termijn van circa vijf jaar alle reeds aangegane compensatieopgaven gerealiseerd. Duidelijkheid over het te voeren beheer dient daarbij om rust terug te krijgen in het gebied.

Grondbeleid

Binnen de periode van het van kracht zijn van het ingestelde moratorium zullen geen agrarische gronden worden verkocht. Er zou alleen een uitzondering gemaakt kunnen worden voor gronden en gebouwen waarvan bij voorbaat duidelijk is dat deze niet betrokken gaan worden bij de ontwikkeling van de nieuwe natuuropgaven of bij de realisatie van de natuurcompensatieopgave. Verkoop komt dan alleen aan de orde indien vanuit waardebehoud en kostenontwikkeling van beheer verkoop een gunstiger financieel perspectief biedt dan het in eigendom en eigen beheer behouden. In geval van verkoop worden de bestaande verplichtingen uiteraard gerespecteerd, bijvoorbeeld indien sprake is van een terugkooprecht van de voormalige eigenaar. Indien geen sprake is van juridische verplichtingen zal als uitgangspunt gelden dat de verkoop van gronden en gebouwen op een transparante wijze en zo mogelijk met een openbare procedure zal plaatsvinden. Het college wil de schadeloosstelling afbouwend meewegen bij eventuele verkoop. Onderzocht zal worden hoe deze weging ingezet kan worden.

Natuurcompensatie opgave

De provincie heeft een compensatie verplichting van ruim 365,5 hectare. Ondanks het besluit om geen verbinding te realiseren tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold is de provincie op grond van gesloten overeenkomsten (privaat- en publiekrechtelijk) en reeds ontvangen vergoedingen gehouden om een oppervlakte van 365,5 hectare aan compensatie opgaven te realiseren.

De totale natuurcompensatie opgave van 365,5 hectare bestaat uit:

1. 115 hectare kiekendief foerageergebied
2. 182 hectare bos en
3. 68,5 hectare moerasgebied

Op basis van de huidige eigendommen kan een zo doelmatig mogelijke beeld uitgewerkt en vastgelegd worden op de kaart (doelmatig vanuit zowel aanleg en beheer van het bos als vanuit landbouwkundige functie van de gebieden daaromheen). Aan de hand van dit ontwerp kan vervolgens voorlichting worden gegeven aan de betrokken gebiedspartijen en kunnen op grond van te honoreren bezwaren correcties worden aangebracht danwel een nieuwe kaart gemaakt met een degelijke financiële onderbouwing.

Mededeling

Bladnummer

5

Documentnummer

1493178

Het vervolg

De hiervoor geschetste beoogde werkwijze voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland bespreek ik de komende weken met de gemeenten Almere, Zeewolde, Lelystad, Dronten en Noord-oostpolder, met de terreinbeherende organisatie Flevolandschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten en met de LTO. In deze gesprekken wordt geprobeerd draagvlak voor deze werkwijze te verkrijgen. Vervolgens wordt het Plan van Aanpak uitgewerkt, waarin naast de hiervoor beschreven onderwerpen ook aandacht zal worden besteed aan de afronding van lopende verplichtingen, financiële en juridische aspecten en de communicatiestrategie.

Ter inzage in de leeskamer

-

Verdere informatie

-

*Onderwerp*

Voortgang programma Nieuwe Natuur in Flevoland

Registratienummer

1493178

Datum

28 mei 2013

Auteur
 Afdeling/Bureau
 ■
Doel van deze mededeling:

U informeren over de voortgang in de voorbereiding van het programma Nieuwe Natuur in Flevoland

Toezegging/motie/amendement:

Motie 20 maart 2013 Open planproces Nieuwe Natuur in Flevoland

Openbaarheid

Passief openbaar

Inleiding:

Op 20 maart 2013 hebben Provinciale Staten van Flevoland een motie aangenomen, waarin aan Gedeputeerde Staten wordt verzocht een programma Nieuwe Natuur in Flevoland te realiseren. De verbindingsfunctie van het Oostvaarderswold wordt als provinciale inzet losgelaten. In het programma Nieuwe Natuur ligt de nadruk op natuurontwikkeling dichtbij grotere stedelijke concentraties. Het gaat om een verbetering van de groene kwaliteit van Flevoland, waarbij wordt gekeken naar de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving (Pbl) die dhr. Bekker in zijn advies noemt: vitale, beleefbare, functionele en inpasbare natuur. Totdat dit programma is ontwikkeld, zal een moratorium in acht worden genomen.

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Ter kennisname aan PS en

burgerleden

Mededeling:

De afgelopen periode is gebruikt om de gesprekken met de gebiedspartijen, zoals gemeenten en terreinbeherende organisaties, over het programma Nieuwe natuur in Flevoland voor te bereiden. Deze gesprekken zijn inmiddels gestart en zullen tot begin juni plaatsvinden. De tot dusverre gevoerde gesprekken verlopen constructief en ondersteunen de hieronder beschreven lijn. Tevens heeft overleg met het Rijk (DG Natuur van het ministerie van EZ) plaatsgevonden. De uitkomsten van de gesprekken zullen worden gebruikt in het op te stellen Plan van Aanpak dat voor 1 juli 2013 zal worden aangeboden. Ten behoeve van deze gesprekken wordt het onderstaande als leidraad gehanteerd.

Het programma Nieuwe Natuur zal via een open planproces tot stand komen. Waar bij het project Oostvaarderswold werd gewerkt vanuit de visie die Rijk en provincie hadden, is het nu de bedoeling om als provincie vooral een regisserende rol te hebben. Initiatieven moeten vanuit het gebied zelf komen. De terreinbeherende organisaties, de Flevolandse gemeenten en ondernemers moeten zelf vitale coalities tot stand brengen die plannen uitwerken die op draagvlak kunnen rekenen. Die plannen worden vervolgens getoetst.

In het gebied van het Oostvaarderswold is 780 ha grond verworven. Daarnaast ligt in dit gebied reeds de Grote Trap (168 ha), die reeds eigendom was van Staatsbosbeheer en een natuurbestemming heeft. Van de 948 ha in deze zone is op dit moment 132 ha in eigendom van de provincie, 477 ha van Flevolandschap en 171+168 ha van Staatsbosbeheer. Daarnaast heeft de provincie Flevoland 116 ha ruilgronden verworven. Voor het programma Nieuwe Natuur is daarmee in beginsel 780 + 116 = 896 ha beschikbaar. Echter, uit de opbrengst van de ruilgronden moet nog een ILG-afwikkeling plaatsvinden. In totaal is 365 ha aangekocht in het kader van natuurcompensatie, waarvoor privaatrechtelijke verplichtingen zijn aangegaan. Een deel hiervan (115 ha) is locatiegebonden, omdat het kiekendief-foeragegebied betreft. Het vorenstaande betekent dat de ambities voor het

Mededeling

Bladnummer

2

Documentnummer

1493178

programma Nieuwe Natuur begrensd zijn. Daarnaast is de juridische en financiële situatie die de afgelopen jaren is ontstaan complex te noemen. Er is niet één partij die volledige zeggenschap heeft. Dat leidt tot de overtuiging dat het programma de beste kans van slagen heeft als de genoemde partijen het programma samen vullen en projectideeën wegen op basis van een door de provincie en de terreinbeherende organisaties gedragen beoordelingskader. Helder is dat in alle gevallen voor projectideeën draagvlak moet worden verkregen van de partijen die grond in eigendom hebben: Flevolandschap, Staatsbosbeheer en provincie Flevoland.

Het Oostvaarderswold was bedoeld als robuuste verbinding tussen Oostvaardersplassen en Horsterwold, die ook van recreatieve betekenis was voor de sterk groeiende stad Almere. Hoewel de ambitie om grote grazers de mogelijkheid te geven te migreren wordt losgelaten (tenzij het Rijk op enig moment besluit die ambitie te willen realiseren) ligt het wel voor de hand dat in het programma Nieuwe Natuur een sterk accent op de stedelijke ontwikkeling van Almere inclusief recreatief uitloopgebied blijft liggen. Daarbij wordt opgemerkt dat momenteel al € 11,5 mln wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van het Kotterbos en Horsterwold. Daarnaast moet het programma ruimte bieden om ook elders in de provincie Flevoland nieuwe natuur te ontwikkelen. De kansen die we met het programma Nieuwe Natuur in Flevoland samen creëren, moeten zowel geografisch als naar kijkrichting voor alle betrokkenen iets kunnen opleveren.

Het beoordelen van projectideeën voor nieuwe natuur moet plaatsvinden in de context van hoe we de bestaande natuur in Flevoland waarderen. Waar vinden we toevoegingen van nieuwe natuur belangrijk en waar minder belangrijk? En waar zijn kwaliteitsimpulsen belangrijker dan areaal-uitbreiding? Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de vier kijkrichtingen van het Pbl. Daarom zal parallel aan de voorbereiding van het programma Nieuwe Natuur een notitie over de herijking van het Flevolandse natuurbeleid worden opgesteld.

De hoofdlijnen uit de brief 'Vooruit met natuurbeleid', die staatssecretaris Dijkema op 8 maart 2013 aan de Tweede Kamer heeft gestuurd, sluiten heel goed aan bij de uitgangspunten voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland. Hierdoor ontstaat wellicht een basis voor een hernieuwde samenwerking waarmee we het verleden kunnen afsluiten. Recent overleg met de DG Natuur en het feit dat staatssecretaris Dijkema de verkenning van Almere en Staatsbosbeheer op het Voorjaarsforum van Natuurmonumenten als uitstekend voorbeeld noemde, bevestigen dit beeld.

We willen dwarsverbanden leggen met aanpalende beleids- en financieringsinstrumenten, zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het POP. Ook zijn crossovers met andere beleidsterreinen denkbaar. We moeten waar mogelijk kansen benutten om met het programma een zo groot mogelijke multiplier te realiseren. Slimme constructies bedenken om beheer van nieuwe natuur te organiseren en te financieren, zoals bv. het betrekken van bewonersgroepen en het toestaan van functiemenging. Toeristisch-recreatieve bedrijven en - bijvoorbeeld in Almere Oosterwold - landschapskavels kunnen ook financiële dragers zijn voor de realisatie en het beheer van natuur. Wellicht kan uit het programma ook een vorm van 'revoluerend natuurbankieren' ontstaan die ruimte creëert voor nieuwe economische activiteiten in of nabij de EHS, zoals in de randmeerzone.

De maand juni zal worden gebruikt om, mede aan de hand van de gesprekken met partners die nu worden gevoerd, de beoogde werkwijze waar nodig verder uit te schrijven en aan te vullen tot een Plan van Aanpak. Dit Plan van Aanpak wil ik in de panoramaronde op 3 juli aan u presenteren en aan u aanbieden. Als uw Staten in de vergadering van 25 september 2013 met het Plan van Aanpak instemmen, dan kan per 1 oktober een periode starten waarin het programma wordt voorbereid. De provincie vraagt dan aan de terreinbeherende organisaties, de gemeenten en de landbouwsector om projectideeën te ontwikkelen en uit te werken. De provincie geeft daarbij aan de voorkant de beoordelingscriteria mee waarlangs de projectideeën worden beoordeeld.

Mededeling

Bladnummer

3

Documentnummer

1493178

We moeten de tijd geven om de multiplier en het maatschappelijk rendement van projectideeën zo groot mogelijk te maken. De provincie kan daarbij ondersteuning bieden door een creatief proces te organiseren, elkaar kritisch te bevragen over specifieke projectideeën en, bijvoorbeeld in ateliersessies, zo rijk mogelijke ideeën tot stand te brengen en daarvoor ook draagvlak te verwerven. Bij voorkeur worden ook marktpartijen betrokken. In deze fase moet bijvoorbeeld het realiteitsgehalte van gedachten over het ruilen van gronden worden getoetst. Een risico is dat door het ruilen met 'warme grond' rondom de stad de hectares, die in beginsel in het programma beschikbaar zijn, verdampen. Het is denkbaar dat de drie grondeigenaren tussentijds op basis van de beoordelingscriteria al de meest kansrijke projectideeën uitzeven, om te voorkomen dat veel energie wordt gestoken in de uitwerking van minder kansrijke ideeën.

In maart 2014 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Het lijkt wenselijk dat de nieuwe colleges de uitgewerkte projectideeën voorleggen aan de nieuwe gemeenteraden, zodat bijvoorbeeld een besluit kan worden genomen over de prioritering van verschillend projectideeën binnen één gemeente en over cofinanciering, werk-met-werk-constructies, enz. Met het oog hierop zou 1 juli 2014 gekozen kunnen worden als datum waarop projecten bij de provincie worden ingediend. De samenwerking tussen terreinbeherende organisaties kan ertoe leiden dat partijen binnen Flevoland elkaar opzoeken om projectideeën te combineren.

Al bij het uitwerken van projectideeën moet helder zijn langs welke meetlat de ideeën gelegd worden. Er zal de komende maanden in overleg met de natuurbeheerders een beoordelingskader tot stand worden gebracht, zodanig dat een soort multicriteria-analyse ontstaat. Daarmee is op voorhand duidelijk hoe een projectidee het hoogst scoort. Uiteraard moet er wel altijd ruimte blijven voor een bestuurlijke afweging.

Dhr. Bekker heeft in zijn advies al een serie criteria benoemd die bij de afweging van plannen kunnen worden gebruikt:

- de functie ten behoeve van stadsontwikkeling en de bewoners van het stedelijk gebied
- de functie ten behoeve van recreatie, zowel dagrecreatie als verblijfsrecreatie
- de functie ten behoeve van de bevordering van biodiversiteit
- de relatie met economische ontwikkelingen in brede zin, inclusief een bijdrage aan de wervingskracht van het gebied voor economische ontwikkeling
- de relatie met de belangen van de landbouw
- de belangen van waterbeheer
- het voldoen aan juridische (compensatie-)verplichtingen
- het minimaliseren van het beslag op publieke middelen en het tegengaan van kapitaalverlies
- integraliteit/ multifunctionaliteit
- de maatschappelijke acceptatie
- de termijn waarop tot uitvoering kan worden gekomen
- de mate van flexibiliteit.

Hieraan zouden nog kunnen worden toegevoegd:

- de aanwezigheid van een multiplier dan wel het voorkomen van 'verdamping'
- inzet van ruilgronden en/of koop en verkoop van gronden
- het herijkte natuurbeleid (dat gelijktijdig met het programma Nieuwe natuur vorm krijgt en dus nog niet op voorhand geheel is uitgekristalliseerd)
- massa/schaal.

De komende tijd zal deze serie criteria worden gebundeld tot een overzichtelijke set criteria.

Als alle projectideeën op 1 juli 2014 zijn ingediend, kan de provincie de zomer benutten om de ingediende ideeën langs de gezamenlijk ontwikkelde meetlat te leggen en te scoren. Dit resulteert in een rangorde van projectideeën. Deze rangorde wordt vervolgens aan Provinciale Staten voorgelegd, die de scores beoordelen en besluiten of er aanleiding is om van de rangorde af te wijken. Op deze wijze kan na het zomerreces een besluit worden genomen welke projecten voor realisatie in aanmerking komen. Deze realisatie kan in het vierde kwartaal van 2014 starten, waarmee het

Mededeling

Bladnummer

4

Documentnummer

1493178

moratorium eindigt. Er zullen vermoedelijk projecten zijn die snel uitgevoerd kunnen worden ('quick wins') en projecten waarvan de voorbereiding nog een aantal jaren in beslag zal nemen. Dit onderscheid geeft wellicht tijd om te monitoren en te evalueren. Nog uitgewerkt moet worden hoe de afspraken over de te realiseren projecten worden vastgelegd (bv. binnen uiterlijk tien jaren gerealiseerd zijn.)

Beheer

Het beheer van de aangekochte agrarische objecten zal ten eerste gericht zijn op het behoud van de waarde, waarbij tegelijkertijd met de generering van inkomsten uit verpachting van gronden en gebouwen zoveel mogelijk schadebeperkend wordt gehandeld. Met de inkomsten uit de verpachting van gronden en gebouwen wordt ervan uitgegaan dat minimaal de te maken kosten worden gedekt uit de inkomsten. Ingezet wordt op langjarige afspraken met terreinbeheerders om tot een gezamenlijk en eenduidig beleid te komen, bij voorkeur uit te voeren door een gezamenlijk aan te stellen rentmeester. Tevens wordt erop ingezet om met de terreinbeheerders afspraken te maken over de inzet van de pachttopbrengsten ten behoeve van het proces. Naar verwachting worden binnen een termijn van circa vijf jaar alle reeds aangepane compensatieopgaven gerealiseerd. Duidelijkheid over het te voeren beheer dient daarbij om rust terug te krijgen in het gebied.

Grondbeleid

Binnen de periode van het van kracht zijn van het ingestelde moratorium zullen geen agrarische gronden worden verkocht. Er zou alleen een uitzondering gemaakt kunnen worden voor gronden en gebouwen waarvan bij voorbaat duidelijk is dat deze niet betrokken gaan worden bij de ontwikkeling van de nieuwe natuuropgaven of bij de realisatie van de natuurcompensatieopgave. Verkoop komt dan alleen aan de orde indien vanuit waardebehoud en kostenontwikkeling van beheer verkoop een gunstiger financieel perspectief biedt dan het in eigendom en eigen beheer behouden. In geval van verkoop worden de bestaande verplichtingen uiteraard gerespecteerd, bijvoorbeeld indien sprake is van een terugkooprecht van de voormalige eigenaar. Indien geen sprake is van juridische verplichtingen zal als uitgangspunt gelden dat de verkoop van gronden en gebouwen op een transparante wijze en zo mogelijk met een openbare procedure zal plaatsvinden. Het college wil de schadeloosstelling afbouwend meewegen bij eventuele verkoop. Onderzocht zal worden hoe deze weging ingezet kan worden.

Natuurcompensatie opgave

De provincie heeft een compensatie verplichting van ruim 365,5 hectare. Ondanks het besluit om geen verbinding te realiseren tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold is de provincie op grond van gesloten overeenkomsten (privaat- en publiekrechtelijk) en reeds ontvangen vergoedingen gehouden om een oppervlakte van 365,5 hectare aan compensatie opgaven te realiseren.

De totale natuurcompensatie opgave van 365,5 hectare bestaat uit:

1. 115 hectare kiekendief foerageergebied
2. 182 hectare bos en
3. 68,5 hectare moerasgebied

Op basis van de huidige eigendommen kan een zo doelmatig mogelijke beeld uitgewerkt en vastgelegd worden op de kaart (doelmatig vanuit zowel aanleg en beheer van het bos als vanuit landbouwkundige functie van de gebieden daaromheen). Aan de hand van dit ontwerp kan vervolgens voorlichting worden gegeven aan de betrokken gebiedspartijen en kunnen op grond van te honoreren bezwaren correcties worden aangebracht danwel een nieuwe kaart gemaakt met een degelijke financiële onderbouwing.

Mededeling

Bladnummer

5

Documentnummer

1493178

Het vervolg

De hiervoor geschetste beoogde werkwijze voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland bespreek ik de komende weken met de gemeenten Almere, Zeewolde, Lelystad, Dronten en Noord-oostpolder, met de terreinbeherende organisatie Flevolandschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten en met de LTO. In deze gesprekken wordt geprobeerd draagvlak voor deze werkwijze te verkrijgen. Vervolgens wordt het Plan van Aanpak uitgewerkt, waarin naast de hiervoor beschreven onderwerpen ook aandacht zal worden besteed aan de afronding van lopende verplichtingen, financiële en juridische aspecten en de communicatiestrategie.

Ter inzage in de leeskamer

-

Verdere informatie

-



Onderwerp

Evaluatie, verantwoording en afwikkeling programma Nieuwe Natuur

Registratienummer

2313220

Beslispunten

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van de evaluatie van het programma Nieuwe Natuur door twee onafhankelijke kennisinstellingen, waarin de ervaringen met en de geleerde lessen van het vernieuwende sturingsprincipe en de bottom-up aanpak van natuurontwikkeling worden beschreven.
2. Kennis te nemen van de 'verantwoording programma Nieuwe Natuur' en te constateren dat:
 - a) met de haalbare en betaalbare projecten Nieuwe Natuur een realisatieovereenkomst is gesloten en publiek-privatrechtelijke verplichtingen voor genoemde projecten aangegaan zijn binnen de door PS-vastgestelde uitwerkingskaders en het beschikbaar gestelde budget;
 - b) de besluiten die randvoorwaardelijk zijn voor uitvoering van het programma Nieuwe Natuur zijn afgerond, met uitzondering van de eventuele besluiten voor de projecten Noorderwold-Eemvallei (Stichting Flevo-landschap) en Eemvallei-Zuid (Staatsbosbeheer) voor opvolgende fasen en voor het project Oostvaardersplasseengebied voor de eventuele inzet van restbudget;
 - c) vooralsnog een vrije keuzeruimte in het programmavermogen van € 3,1 miljoen resteert.
3. Te constateren dat uitvoering van de resterende reservebankprojecten niet mogelijk is binnen de uitwerkingskaders van het programma Nieuwe Natuur en derhalve te besluiten hiervoor geen resterend programmavermogen in te zetten.
4. De wetenschappelijke evaluatie en de programmaverantwoording door te geleiden naar Provinciale Staten en op basis hiervan voor te stellen om het programma Nieuwe Natuur af te wikkelen.

Datum

4 oktober 2018

Afdeling/Bureau

GE

P&C

Datum GS:

30 oktober 2018

Agendapunt:

5

Bevoegdheid

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Routing

Commissie
Duurzaamheid

21 november

Provinciale Staten
19 december

Kern voorstel

Nadat in oktober 2013 het programma Nieuwe Natuur formeel startte met het openen van een ideeënpostbus Nieuwe Natuur is door Provinciale Staten in december 2014 het besluit genomen om middelen te koppelen aan de projecten die gunstig waren beoordeeld op de meetlat Nieuwe Natuur. Ook zijn er uitwerkingskaders meegegeven voor de verdere aanpak (bottom-up) en het sturingsprincipe (programmatisch). Vanaf dit moment heeft de provincie Flevoland de initiatiefnemers van deze projecten intensief begeleid en gefaciliteerd bij het uitwerken en uitvoeren van de projecten.

Het programma Nieuwe Natuur staat onder leiding van provincie Flevoland, in samenwerking met Stichting Flevo-landschap en Staatsbosbeheer. Deze drie partijen brengen kapitaal voor het programma in. In een aantal projecten is sprake van cofinanciering voor opgaven die in samenhang met de projecten Nieuwe Natuur uitgevoerd worden.

Op 24 januari 2018 hebben Provinciale Staten op basis van de tussenbalans Nieuwe Natuur geconstateerd dat voor een groot deel van de projecten een realisatieovereenkomst is getekend. Voor de meeste overige projecten Nieuwe

Besluit

Beslispunt 2c komt te vervallen.

Voor het overige conform.

30 oktober 2018

Openbaar

Akkoord:

Afdeling

Hoofd financiën

Portefeu



Natuur gold dat zicht was op een realisatieovereenkomst. Besloten is om deze projecten binnen de kaders van het besluit van Provinciale Staten van 17 december 2014 voort te zetten en de periode om tot een realisatieovereenkomst te komen te verlengen tot 31 juli 2018. Begin juli 2018 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het ondertekenen van de realisatieovereenkomst voor Oostkant Dronten op 10 september 2018. Daarmee hebben alle projecten van het programma Nieuwe Natuur die zicht hadden op een realisatieovereenkomst de realisatiefase bereikt. In de verantwoording van het programma Nieuwe Natuur zijn de resultaten en opbrengsten van het programma op een rij gezet. Dit maakt duidelijk dat in de komende fase de activiteiten vooral gericht zijn op de (verdere voorbereiding van de) uitvoering op locatie en oplevering van de projecten. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij de projectindieners. Dit vraagt om een andere rol van de provincie en een herijking van het programma.

Daarnaast is op verzoek van Provinciale Staten in het voorjaar van 2018 gestart met een wetenschappelijke evaluatie van het programma door twee externe partijen en is de begeleidingscommissie Nieuwe Natuur betrokken bij de opzet en uitvoering hiervan. Inmiddels is het evaluatierapport beschikbaar gesteld door ProFacto (gelieerd aan de Rijksuniversiteit Groningen) en Wageningen Environmental Research. Geconstateerd wordt dat de provincie veel lef heeft getoond met het kiezen van een programmatische sturing en een bottom-up aanpak voor de natuurontwikkeling en -versterking in Flevoland. Deze aanpak heeft bijgedragen aan een verbreding van het natuurbeleid in Flevoland.

Argumenten

1.1 *De evaluatie is op verzoek van Provinciale Staten uitgevoerd.*

Het programma Nieuwe Natuur is op verzoek van Provinciale Staten van Flevoland geëvalueerd door twee wetenschappelijke partijen. ProFacto heeft de sturingsfilosofie van het programma onder de loep genomen. Het ging daarbij niet alleen om de taken, rollen, rolvastheid en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen en de onderlinge samenwerking, maar ook om het identificeren van knelpunten, valkuilen en dilemma's bij de gehanteerde bottom-up aanpak en het effect van al deze factoren op de doorlooptijd van het programma. Wageningen Environmental Research heeft de inhoud van het programma geëvalueerd. Het ging daarbij vooral om de behaalde resultaten en effecten op natuur, maatschappelijke betrokkenheid en economische ontwikkeling te analyseren en de initiatiefnemers en andere betrokken partijen hierover te bevragen. De resultaten van beide evaluaties zijn gebundeld in één evaluatiedocument.

1.2 *De evaluatie geeft aan dat de provincie lef heeft getoond met het programma Nieuwe Natuur en initiatiefnemers zijn trots op de bereikte resultaten.*

De evaluatie geeft aan dat de provincie veel lef heeft getoond met het programma Nieuwe Natuur. Het inzetten van een vernieuwend sturingsprincipe en een bottom-up aanpak voor de natuurontwikkeling en -versterking in Flevoland heeft bijgedragen aan verbreding van het natuurbeleid in Flevoland. De provincie heeft gedurende het proces accenten anders gelegd waar dit nodig en gewenst was. Dit om de initiatiefnemers zo goed mogelijk te ondersteunen en te faciliteren bij het realiseren van hun project. De valkuil bij het proces was dat de provincie op de stoel van de initiatiefnemer ging zitten. De provincie heeft de rolverdeling en de effecten hiervan op een goede wijze ingevuld en heeft gedurende de looptijd van het programma een lerend en reflectief vermogen ontwikkeld. De nieuwe aanpak vergde ook voor de initiatiefnemers een andere houding tegenover een overheidsorganisatie en het inschatten hoe risico's moeten worden beheerst. Initiatiefnemers geven aan over het algemeen veel waardering te hebben voor de nieuwe aanpak. Het vergde tijd om een juiste uitwerking te geven aan de nieuwe verhoudingen. De initiatiefnemers geven aan trots te zijn op de bereikte



resultaten.

2.a.1 De verantwoording toont de resultaten die met de bottom-up aanpak zijn bereikt en licht toe op welke manier deze tot stand zijn gekomen.

De provincie heeft door middel van programmatische sturing bereikt dat er 17 projecten Nieuwe Natuur zijn of worden uitgevoerd. Het betekent dat het overgrote deel van de projectvoorstellen die eind 2014 mochten worden uitgewerkt ook daadwerkelijk in uitvoering zijn gebracht (en in sommige gevallen al zijn afgerond). Een aantal projecten is nog in afwachting van besluitvorming (bijvoorbeeld bestemmingsplanwijzigingen), die in veruit de meeste gevallen buiten de invloedssfeer van de provincie ligt. Daarmee is de taak van het provinciale programma Nieuwe Natuur, als initiator en facilitator van het bottom-up natuurrealisatieproces vrijwel volbracht.

2.a.2 De initiatiefnemers van de projecten hebben projectplannen ingediend die binnen het totaal beschikbaar gestelde kapitaal konden worden uitgevoerd.

Het voor het programma beschikbaar gestelde kapitaal is niet overschreden. De realisatie van de 17 resterende projecten kan met de voor het programma beschikbare middelen tot stand komen. Het overgrote deel van het programmakapitaal bestond uit grond, dat via de programmapartners aan het programma beschikbaar is gesteld.

2.a.3 De verplichtingen die de provincie had met betrekking tot natuurcompensatie zijn vastgelegd in realisatieovereenkomsten en daarmee overgedragen aan de initiatiefnemers.

Het programma Nieuwe Natuur heeft bij de start van het programma een aantal opgaven meegekregen, die hun oorsprong hebben in gebiedsontwikkelingen in het verleden, zoals de verbreding van de A6, de aanleg van de Hanzelijn en uitbreiding van bedrijventerrein De Vaart IV in Almere. Een natuurcompensatieopgave van 365,5 hectare was belegd bij Stichting Flevo-landschap en Staatsbosbeheer en het programma Nieuwe Natuur bood de mogelijkheid om deze verplichting te borgen. Met het besluit van Provinciale Staten van december 2014 om in te stemmen met de toewijzing van de projectvoorstellen binnen het programma Nieuwe Natuur is vastgesteld dat de compensatieopgaves landen binnen de projectvoorstellen Oostvaardersplassen, Eemvallei-Zuid, Kop van het Horsterwold en Noorderwold-Eemvallei. Met het tekenen van de realisatieovereenkomsten voor deze projecten zijn deze natuurcompensatieverplichtingen overgedragen aan de initiatiefnemers van de genoemde projecten (i.c. Staatsbosbeheer en Stichting Flevo-landschap).

2.a.4 De provincie heeft nadrukkelijk op eventuele staatssteunaspecten getoetst.

Een complete projectuitwerking inclusief businesscase vormde de basis voor het besluit om voor het betreffende project een realisatieovereenkomst te ondertekenen. Omdat initiatiefnemers van het project een bijdrage van de provincie ontvangen voor de realisatie en beheer van natuur, is getoetst onder welke voorwaarden dit vanuit geoorloofde staatssteun en mededinging kan plaatsvinden. Europese regelgeving op het gebied van mededinging biedt de mogelijkheid om uitvoering te geven aan werken waarbij marktverstoring wordt geminimaliseerd. Daarvoor moeten initiatiefnemers worden aangewezen als Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB). Binnen het programma Nieuwe Natuur is een DAEB-besluit genomen voor initiatiefnemers van de projecten waarvoor een realisatieovereenkomst diende te worden afgesloten. Dit DAEB-besluit is eerst genomen alvorens het besluit kon worden genomen om een realisatieovereenkomst aan te gaan voor het betreffende project.

2.b.1 Voor enkel de projecten Noorderwold-Eemvallei, Eemvallei-Zuid en Oostvaardersplassen-gebied kan nadere besluitvorming over de inzet van middelen aan de orde zijn.



De randvoorwaardelijke besluiten voor uitvoering van de projecten Nieuwe Natuur zijn genomen. In het kader van risico's kan nog wel financiële besluitvorming nodig zijn bij de projecten in Zuidelijk Flevoland. Voor Noorderwold-Eemvallei en Eemvallei-Zuid vindt de planuitwerking en uitvoering van de Nieuwe Natuurprojecten gefaseerd plaats. Hiervoor is nog nadere besluitvorming van Gedeputeerde Staten aan de orde voor toewijzingen van ruim € 17 miljoen. Dit betreft de projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei, waarvoor door Gedeputeerde Staten in de vorm van fasebesluiten goedkeuring moet worden verleend om deze toewijzingen beschikbaar te krijgen en over te kunnen gaan tot uitvoering van deze fasen. Ook voor het project in het Oostvaardersplassengebied is, afhankelijk van de hoogte van de cofinanciering van derden, nog voor een deel van de toewijzing besluitvorming nodig.

2.c.1 Er resteren middelen die binnen het programma Nieuwe Natuur niet ingezet hoeven te worden.

Op dit moment is € 11,2 miljoen van het beschikbare programmakapitaal niet direct gekoppeld aan de realisatie van de projecten. Om onvoorziene tegenvallers tijdens de realisatiefase van de projecten op te vangen, wordt € 8,1 miljoen gereserveerd om risico's af te dekken. De inschatting is dat hiervan € 1,0 miljoen waarschijnlijk op de kortere termijn nodig zal zijn om de projecten uit te kunnen voeren, de inzet van de overige € 7,1 miljoen van de buffer betreft de langere termijn. Totdat de projecten daadwerkelijk zijn gerealiseerd moet dit kapitaal beschikbaar blijven. Per saldo resteert een vrije keuzeruimte in het programmakapitaal die (op basis van de kennis en inzichten op dit moment) € 3,1 miljoen is. Dit geld kan worden ingezet binnen de spelregels van het programma Nieuwe Natuur en als zodanig bijdragen aan het realiseren of verbeteren van Flevolandse natuur.

3.1 De resterende reservebankprojecten kunnen niet uitgevoerd worden conform de uitwerkingskaders van 17 december 2014.

Op 17 december 2014 zijn vier projecten op de zogenoemde reservebank geplaatst. Dit betekent dat er geen middelen voor deze projecten zijn gereserveerd, maar dat, bij eventueel vrijvallend programmakapitaal, opnieuw overwogen kan worden of deze projecten, in het licht van de ontwikkelingen op dat moment, alsnog binnen het programma Nieuwe Natuur tot realisatie kunnen worden uitgewerkt. Het betreffen de projecten 'Winst voor weidevogels en wintergasten' van Natuurmonumenten, 'Natuur in Bedrijf' van de familie Crijns, 'Kuinderbos' van Staatsbosbeheer en 'Airport City Garden' van OMALA in samenwerking met Stichting Flevo-landschap.

- Het project 'Winst voor weidevogels en wintergasten' bestaat uit twee onderdelen: uitbreiding Ettenlandse weg en Zwarte Hoek. Natuurmonumenten heeft aangegeven alleen nog het deel Zwarte Hoek, dat als tweede reservebankproject is aangewezen, eventueel te willen uitvoeren.
- Het project 'Kuinderbos' van Staatsbosbeheer betreft de verwerving en natuurlijke inrichting van een kavel aan de Schansweg in de gemeente Noordoostpolder. Bij de besluitvorming in 2014 is geconstateerd dat het project minder scoorde op de toewijzingscriteria dan de andere, wel toegewezen projecten. Het is als vierde project op de flexibele reservebank geplaatst om een project achter de hand te hebben, mocht het Staatsbosbeheer niet lukken om een gehonoreerd project tot uitvoering te brengen. Hiervan is echter geen sprake.
- Het project 'Natuur in Bedrijf' kan niet worden uitgevoerd op de oorspronkelijke kavel (ruilperceel Tarpanweg) omdat deze is toegekend aan het project 'Oostkant Dronten'. Omdat alle grondposities binnen het programma Nieuwe Natuur inmiddels via realisatieovereenkomsten zijn gekoppeld aan direct gehonoreerde projecten, zijn er ook



geen mogelijkheden om het reservebankproject binnen het programma Nieuwe Natuur op een andere locatie vorm te geven.

- Het project 'Airport City Garden' is ingetrokken door de initiatiefnemer.

Voor de eerste twee projecten geldt dat het niet reëel is om te verwachten dat deze voor eind 2019 in uitvoering gaan, indien deze op dit ogenblik zullen worden opgestart.

4.1 *Op basis van de programmaverantwoording en evaluatie kan worden geconstateerd dat het programma kan worden afgewikkeld met oog voor contractbeheersing.*

In de realisatiefase is de programmatische aansturing niet langer nodig. Er kan worden volstaan met het uitvoeren van de specifieke taken voor de provincie conform de afspraken die in de realisatieovereenkomsten per project zijn gemaakt. Daarbij dient onder andere aandacht te zijn voor de monitorende taak van de provincie met betrekking tot de realisatie en het daarop volgende beheer van deze projecten.

Kanttekeningen

Binnen het project Eemvallei-Zuid wordt op dit moment verwacht dat Staatsbosbeheer de opgave Eemvallei niet geheel kan realiseren. De reden hiervoor is dat de financiële consequenties daarvan op dit moment nog niet in te schatten zijn. Staatsbosbeheer verkent de omvang van de resterende opgave; de verwachting is dat er over de situatie Eemvallei-Zuid rond het eind van 2018 meer duidelijkheid bestaat. Indien de opgave niet conform de spelregels gerealiseerd kan worden, is aanpassing van de realisatieovereenkomst nodig en vergt dit een aanvullend proces tussen Staatsbosbeheer en provincie over de wijze waarop de voor Eemvallei-Zuid beschikbare (ruil)gronden worden ingezet. Er kan overwogen worden om de keuzeruimte van € 3,1 miljoen te betrekken bij de invulling van de groene opgaven in Zuidelijk Flevoland, evenals de inzet van de lange termijn risicobuffer.

Financiële impact

Deze nota heeft geen directe financiële impact voor de provincie. In de programmaverantwoording worden de financiële programmaresultaten aangegeven uitgaande van de meest waarschijnlijke hoogte voor de kosten en opbrengsten. Een aandachtspunt voor de uiteenzetting van het programmakapitaal in de programmaverantwoording is dat de gronden hierbij zijn gewaardeerd op actuele waarde. In de P&C documenten van de provincie is dat niet toegestaan en zijn de gronden gewaardeerd op de (lagere) historische verkrijgingsprijs.

Het totaal beschikbare vermogen van het programma voor dekking van de toewijzingsvoorstellen is € 123,4 miljoen (programmakapitaal). Vanuit dat programmakapitaal zijn middelen toegekend aan de Nieuwe Natuurprojecten met een financiële omvang van € 112,1 miljoen. De basis voor het beschikbaar stellen van middelen is de toewijzings tabel, zoals opgenomen in de besluitvorming in Provinciale Staten van december 2014. In de periode tot 2017 zijn voor alle projecten intentieovereenkomsten gesloten waarin de toewijzing is vastgelegd. Medio 2018 zijn voor alle projecten realisatieovereenkomsten afgesloten. Hierbij zijn de projecttoewijzingen opgenomen in sluitende afspraken tussen provincie en initiatiefnemers, in de vorm van grond (toegewezen percelen) en/of in geld (liquide middelen). Voor een bedrag van € 19,9 miljoen is nog aanvullende besluitvorming nodig in de vorm van fasebesluiten (Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei) en toetsing van een aanwendingsvoorstel van de initiatiefnemer (Oostvaardersplassengebied).

Het verschil van € 11,2 miljoen tussen het programmakapitaal en de toegewezen middelen wordt gezien als buffer. Uit de risico-inventarisatie blijkt dat er voor circa € 8,1 miljoen aan risico's met impact op het programma zijn (€ 1,0 miljoen op de kortere termijn en € 7,1 miljoen op de langere



Registratie
2313220
Bladnummer
6

termijn). Na afdekking van deze risico's resteert er naar verwachting nog € 3,1 miljoen van de buffer.

De te verstrekken bijdragen in geld zullen worden onttrokken aan de reserve Nieuwe Natuur. Dit past binnen de huidige omvang van de reserve en de kaders die daarvoor zijn gesteld.

Personele impact
N.v.t.

Externe communicatie

Publicatie op de Openbare besluitenlijst nadat het PS-voorstel naar Provinciale Staten is verstuurd ter besluitvorming.

Vervolgens communicatie over het GS-besluit en PS-voorstel via persbericht en/of de Provinciale Nieuwsbrief.

Samenvatting voor de publieksvriendelijke besluitenlijst

Gedeputeerde Staten hebben kennis genomen van de programmaverantwoording Nieuwe Natuur en van de evaluatie van het programma Nieuwe Natuur door twee onafhankelijke kennisinstellingen, waarin de ervaringen met en de geleerde lessen van het vernieuwende sturingsprincipe en de bottom-up aanpak van natuurontwikkeling worden beschreven.

Op basis van beide stukken hebben Gedeputeerde Staten geconstateerd dat de provincie Flevoland er in is geslaagd om via een vernieuwend bottom-up proces 17 uitvoerbare natuurprojecten te realiseren voor en door Flevolandse inwoners, terreinbeherende organisaties, maatschappelijke instellingen en overheden. Voor deze projecten zijn realisatieovereenkomsten getekend, waarin de natuurcompensatieverplichtingen van de provincie een plaats hebben gevonden. Het beschikbaar gestelde programmakapitaal volstaat voor de uitvoering van al deze projecten.

Gedeputeerde Staten hebben besloten om het resterende programmakapitaal niet in te zetten voor de reservebankprojecten van het programma Nieuwe Natuur, omdat deze niet meer binnen de kaders van het programma gerealiseerd kunnen worden (start realisatie voor eind 2019). Omdat de besluitvorming over de projecten, behoudens voor de projecten Oostvaardersplassengebied, Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei is afgerond, stellen Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten voor om het programma Nieuwe Natuur af te wikkelen.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Programmaverantwoording	2319889	Ja
Wetenschappelijke evaluatie	2321158	Ja
Statenvoorstel	2320936	Ja



PROVINCIE FLEVOLAND

Provinciale Staten van Flevoland
 Statenvergadering d.d.: 19 DEC. 2018
 Conform besloten



Na aangenomen Amendement A

Onderwerp
 Verantwoording en evaluatie programma Nieuwe Natuur

Gedeputeerde Staten stellen voor:

1. Beslispunten

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van de evaluatie van het programma Nieuwe Natuur door twee onafhankelijke kennisinstellingen, waarin de ervaringen met en de geleerde lessen van het vernieuwende sturingsprincipe en de bottom-up aanpak van natuurontwikkeling worden beschreven;
2. Kennis te nemen van de 'verantwoording programma Nieuwe Natuur', en te constateren dat:
 - met de haalbare en betaalbare projecten Nieuwe Natuur een realisatieovereenkomst is gesloten en publiek-privaatrechtelijke verplichtingen voor genoemde projecten zijn aangegaan binnen de door Provinciale Staten vastgestelde uitwerkingskaders en het voor natuurrealisatie of -versterking beschikbaar gestelde budget;
 - de besluiten die randvoorwaardelijk zijn voor uitvoering van het programma Nieuwe Natuur zijn afgerond, met uitzondering van de eventuele besluiten voor de projecten Noorderwold-Eemvallei (Stichting Flevo-landschap) en Eemvallei-Zuid (Staatsbosbeheer) voor opvolgende fasen en voor het project Oostvaardersplassengebied voor de eventuele inzet van restbudget dat is gekoppeld aan medefinanciering door derden;

en op basis hiervan het programma Nieuwe Natuur vooralsnog niet af te wikkelen en de programmatische aanpak voort te zetten.

3. Te constateren dat uitvoering van de resterende reservebankprojecten niet mogelijk is binnen de uitwerkingskaders van het programma Nieuwe Natuur en derhalve te besluiten hiervoor geen programmavermogen in te zetten.
2. Doelstelling programmabegroting
 Toegankelijke beleefbare natuur met ruimte voor recreatie wordt ontwikkeld.
3. Eerdere behandeling
 28 januari 2018: Tussenbalans Nieuwe Natuur
 24 februari 2016: Voortgang programma en actualisatie toewijzing projecten
 17 december 2014: Toewijzing projecten Nieuwe Natuur
 16 oktober 2013: Plan van aanpak Nieuwe Natuur
4. Bevoegdheden PS en doel behandeling
 Het doel is om kennis te nemen van de programmaverantwoording en wetenschappelijk evaluatie van het programma Nieuwe Natuur en op basis hiervan een besluit te nemen over het verdere verloop van het programma Nieuwe Natuur.

Provinciale Staten
 19 december 2018

Agendapunt
 8c

Lelystad
 30 oktober 2018

Registratienummer
 2320936

Afdeling/Bureau
 GE

Portefeuillehouder
 Appelman, J.N.J.

Routing

Commissie Duurzaamheid
 21 november 2018



5. Verdere behandeling PS
N.v.t.

6. Korte toelichting op voorstel

Nadat in oktober 2013 het programma Nieuwe Natuur formeel startte met het openen van een ideeënpostbus Nieuwe Natuur is door Provinciale Staten in december 2014 het besluit genomen om middelen te koppelen aan de projecten die gunstig waren beoordeeld op de meetlat Nieuwe Natuur. Ook zijn er uitwerkingskaders meegegeven voor de verdere aanpak (bottom-up) en het sturingsprincipe (programmatisch). Vanaf dit moment heeft de provincie Flevoland de initiatiefnemers van deze projecten intensief begeleid en gefaciliteerd bij het uitwerken en uitvoeren van de projecten. Het programma Nieuwe Natuur staat onder leiding van de provincie Flevoland, in samenwerking met Stichting Flevo-landschap en Staatsbosbeheer. Deze drie partijen brengen kapitaal in dat de basis is voor het programmavermogen. In een aantal projecten is sprake van cofinanciering voor opgaven die in samenhang met de projecten Nieuwe Natuur uitgevoerd worden.

Op 24 januari 2018 hebben Provinciale Staten op basis van de tussenbalans Nieuwe Natuur geconstateerd dat voor een groot deel van de projecten een realisatieovereenkomst is getekend. Voor de meeste overige projecten Nieuwe Natuur gold dat zicht was op een realisatieovereenkomst. Besloten is om deze projecten binnen de kaders van het besluit van Provinciale Staten van 17 december 2014 voort te zetten en de periode om tot een realisatieovereenkomst te komen te verlengen tot 31 juli 2018. Begin juli 2018 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het ondertekenen van de realisatieovereenkomst voor Oostkant Dronten op 10 september 2018. Daarmee hebben alle projecten van het programma Nieuwe Natuur die zicht hadden op een realisatieovereenkomst de realisatiefase bereikt. In de verantwoording van het programma Nieuwe Natuur zijn de resultaten en opbrengsten van het programma op een rij gezet. Geconstateerd wordt dat de programmatische aanpak nodig blijft en voortgezet dient te worden, voornamelijk in de projecten in en rond Oosterwold in zuidelijk Flevoland. Deze projecten met een stapsgewijze ontwikkeling vragen om voortzetting van de provinciale rol als facilitator en begeleider van een bottom-up natuurrealisatieproces. Voor het resterende deel van de projecten die nog niet zijn afgerond geldt dat de activiteiten vooral gericht zijn op de (verdere voorbereiding van de) uitvoering op locatie en oplevering van de projecten. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij de projectindieners en de provincie ziet toe op de uitvoering en naleving van onder meer de juridische en financiële afspraken uit de realisatieovereenkomsten.

Op verzoek van Provinciale Staten is in het voorjaar van 2018 gestart met een wetenschappelijke evaluatie van het programma door twee externe partijen en is de begeleidingscommissie Nieuwe Natuur betrokken bij de opzet en uitvoering hiervan. Inmiddels is het evaluatierapport beschikbaar gesteld door ProFacto (gelieerd aan de Rijksuniversiteit Groningen) en Wageningen Environmental Research. Geconcludeerd wordt dat de provincie veel lef heeft getoond met het kiezen van een programmatische sturing en de bottom-up aanpak voor de natuurontwikkeling en -versterking in Flevoland. Deze aanpak heeft bijgedragen aan een verbreding van het natuurbeleid in Flevoland.

7. Beoogd effect

Overeenstemming, op basis van de verantwoording en de wetenschappelijke evaluatie, over het verdere verloop van het programma.



8. Argumenten

1.1 *De evaluatie is op verzoek van Provinciale Staten uitgevoerd*

Het programma Nieuwe Natuur is op verzoek van Provinciale Staten van Flevoland geëvalueerd door twee wetenschappelijke partijen. ProFacto heeft de sturingsfilosofie van het programma onder de loep genomen. Het ging daarbij niet alleen om de taken, rollen, rolvastheid en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen en de onderlinge samenwerking, maar ook om het identificeren van knelpunten, valkuilen en dilemma's bij de gehanteerde bottom-up aanpak en het effect van al deze factoren op de doorlooptijd van het programma. Wageningen Environmental Research heeft de inhoud van het programma geëvalueerd. Het ging daarbij vooral om de behaalde resultaten en effecten op natuur, maatschappelijke betrokkenheid en economische ontwikkeling te analyseren en de initiatiefnemers en andere betrokken partijen hierover te bevragen. De resultaten van beide evaluaties zijn gebundeld in één evaluatiedocument.

1.2 *De evaluatie geeft aan dat de provincie lef heeft getoond met het programma Nieuwe Natuur en initiatiefnemers zijn trots op de bereikte resultaten*

De evaluatie geeft aan dat de provincie veel lef heeft getoond met de aanpak van het programma Nieuwe Natuur. Het inzetten van een vernieuwend sturingsprincipe en een bottom-up aanpak voor de natuurontwikkeling en -versterking in Flevoland heeft bijgedragen aan verbreding van het natuurbeleid in Flevoland. De provincie heeft gedurende het proces accenten anders gelegd waar dit nodig en gewenst was. Dit om de initiatiefnemers zo goed mogelijk te ondersteunen en te faciliteren bij het realiseren van de verschillende projecten, zonder op de stoel van de initiatiefnemer te gaan zitten. De provincie heeft de rolverdeling en de effecten hiervan volgens de onderzoekers op een goede wijze ingevuld en heeft gedurende de looptijd van het programma een lerend en reflectief vermogen ontwikkeld. De nieuwe aanpak vergde ook voor de initiatiefnemers een andere houding tegenover een overheidsorganisatie en keuzes over hoe risico's moeten worden beheerst. Initiatiefnemers geven aan over het algemeen veel waardering te hebben voor de nieuwe aanpak. Het vergde tijd om een juiste uitwerking te geven aan de nieuwe verhoudingen. De initiatiefnemers geven aan trots te zijn op de bereikte resultaten.

2.1 *De verantwoording toont aan dat de doelstelling om eind juli 2018 alle realisatieovereenkomsten binnen het beschikbare vermogen af te sluiten is behaald*

De provincie heeft door middel van de programmatische sturing bereikt dat er 17 projecten Nieuwe Natuur worden uitgevoerd of al zijn gerealiseerd. Het betekent dat het overgrote deel van de projectvoorstellen die eind 2014 mochten worden uitgewerkt ook daadwerkelijk in uitvoering zijn gebracht (en in sommige gevallen al zijn afgerond). Bij de meeste projecten geldt dat hiermee de rol van de provincie verandert. Van een initiërende en faciliterende rol binnen een bottom-up natuurrealisatieproces naar een meer controlerende rol van de afspraken van de overeenkomsten. Daarbij moet vooral worden toegezien op de uitvoering van de afspraken die zijn opgenomen in de realisatieovereenkomsten. De provincie krijgt een monitorende taak met betrekking tot de natuurrealisatie en het daarop volgende beheer van de natuur die binnen deze projecten ontstaat.

2.2 *Voor een aantal projecten in en rond Oosterwold in zuidelijk Flevoland is een voortzetting van de programmatische aanpak noodzakelijk en nadere (financiële) besluitvorming aan de orde*

In tegenstelling tot de meeste projecten geldt voor de projecten in en rond Oosterwold in zuidelijk Flevoland (Noorderwold-Eemvallei, Eemvallei-Zuid en Oostvaardersplassengebied) dat vanwege de complexiteit en samenhang met Oosterwold en Almere 2.0 en de maatschappelijke aandacht voor het gebied een voortzetting van de programmatische aanpak van het programma Nieuwe Natuur gewenst is en dat een faciliterende, stimulerende en begeleidende rol van provincie Flevoland nodig is. Omdat Noorderwold-Eemvallei en



Eemvallei-zuid gefaseerd ontwikkeld worden is er binnen deze projecten tevens nog financiële besluitvorming nodig. Voor deze twee projecten is nadere besluitvorming van Gedeputeerde Staten aan de orde voor toewijzingen van ruim € 19,6 miljoen. Ook voor het project in het Oostvaardersplassengebied is, afhankelijk van de hoogte van de cofinanciering van derden, nog voor een deel van de toewijzing (€ 261.000) besluitvorming nodig.

2.3 *Er resteren middelen die niet gekoppeld zijn aan realisatieovereenkomsten*

Op dit moment is € 11,2 miljoen van het aan het programma beschikbaar gestelde kapitaal, dat moet worden ingezet voor natuurrealisatie of -versterking, niet direct gekoppeld aan de realisatie van de projecten. Om onvoorziene tegenvallers tijdens de realisatiefase op te vangen, wordt € 8,1 miljoen gereserveerd voor risicoafdekking. Het nog beschikbare kapitaal voor Nieuwe Natuur is dus voldoende om deze risico's af te dekken.

3.1 *De twee resterende reservebankprojecten kunnen niet uitgevoerd worden conform de uitwerkingskaders van 17 december 2014*

Op 17 december 2014 zijn vier projecten op de zogenoemde reservebank geplaatst. Dit betekent dat er geen middelen voor deze projecten zijn gereserveerd, maar dat, bij eventueel vrijgevallen programmakapitaal, opnieuw overwogen kan worden of deze projecten, in het licht van de ontwikkelingen op dat moment, alsnog binnen het programma Nieuwe Natuur tot realisatie kunnen worden uitgewerkt. Het betreffen de projecten 'Winst voor weidevogels en wintergasten' van Natuurmonumenten, 'Natuur in Bedrijf' van de familie Crijns, 'Kuinderbos' van Staatsbosbeheer en 'Airport Garden City' van OMALA in samenwerking met Stichting Flevo-landschap.

- Het project 'Winst voor weidevogels en wintergasten' bestaat uit twee onderdelen: verwerving van gronden voor de uitbreiding van de Ettenlandse weg en Zwarte Hoek. Natuurmonumenten heeft aangegeven alleen nog het deel Zwarte Hoek, dat als tweede reservebankproject is aangewezen, eventueel te willen uitvoeren.
- Het project 'Kuinderbos' van Staatsbosbeheer betreft de verwerving en natuurlijke inrichting van een kavel aan de Schansweg in de gemeente Noordoostpolder. Bij de besluitvorming in 2014 is geconstateerd dat het project minder scoorde op de toewijzingscriteria dan de andere, wel toegewezen projecten. Het is als vierde project op de flexibele reservebank geplaatst om een project achter de hand te hebben, mocht het Staatsbosbeheer niet lukken om een gehonoreerd project tot uitvoering te brengen. Hiervan is echter geen sprake.
- Het project 'Natuur in Bedrijf' kan niet worden uitgevoerd op de oorspronkelijke kavel (ruilperceel Tarpanweg) omdat deze is toegekend aan het project 'Oostkant Dronten'. Omdat alle grondposities binnen het programma Nieuwe Natuur inmiddels via realisatieovereenkomsten zijn gekoppeld aan direct gehonoreerde projecten, zijn er ook geen mogelijkheden om het reservebankproject binnen het programma Nieuwe Natuur op een andere locatie vorm te geven.
- Het project 'Airport Garden City' is ingetrokken door de initiatiefnemer.

Voor de eerste twee projecten geldt dat het niet reëel is om te verwachten dat deze voor eind 2019 in uitvoering gaan, indien deze op dit ogenblik zullen worden opgestart. Er zijn nog geen planuitwerkingen voor deze projecten gemaakt, daarom zijn er ook geen realisatieovereenkomsten afgesloten. Omdat het projecten betreft waarvoor grond moet worden verworven (wat een complex en tijdrovend traject is), is het niet reëel te verwachten dat tussen nu en eind 2019 (ruim een jaar) de planuitwerking, realisatieovereenkomst en verwerving van de gronden tot stand komen. Dat zijn voorwaarden om eind 2019 te kunnen starten met de uitvoering van deze projecten.



9. Kanttekeningen
Niet van toepassing.

10. Bijlagen

Naam stuk:	eDocs nummer:	Bijgevoegd of periode ter inzage
Programmaverantwoording Nieuwe Natuur	2319889	Bijgevoegd
Evaluatie Pro Facto en Wageningen Environmental Research	2321158	Bijgevoegd

Provinciale Staten van Flevoland,

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 30 oktober 2018, nummer 2313220.

BESLUITEN:

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van de evaluatie van het programma Nieuwe Natuur door twee onafhankelijke kennisinstellingen, waarin de ervaringen met en de geleerde lessen van het vernieuwende sturingsprincipe en de bottom-up aanpak van natuurontwikkeling worden beschreven;
2. Het resterende budget van het programma Nieuwe Natuur geheel in te zetten voor realisatie van één of meerdere nieuwe initiatieven op het gebied van Nieuwe Natuur, die passen in de werkwijze (participatie) en doelstellingen van het oorspronkelijke programma. De uitkomsten van de evaluatie van het Programma Nieuwe Natuur (de lessons learned) hierbij te betrekken;
3. De aanbevelingen uit de evaluatie over te nemen en te betrekken bij toekomstig natuurbeleid.

Aldus besloten in de openbare vergadering van Provinciale Staten van 19 december 2018

griffier,

voorzitter.

Als bespreekstuk op de agenda (zie stemverhouding)				
Partij	Zetels	Aanwezig	Voor	Tegen
VVD	7	7	7	-
CDA	5	5	5	-
SP	5	4	4	-
D66	4	4	4	-
50Plus	1	1	1	-
PVV	6	6	-	6
SGP	2	2	2	-
Christen Unie	3	3	3	-
PvdA	3	3	3	-
GroenLinks	2	2	2	-
Partij v.d. Dieren	2	2	2	-
Senioren+Flevoland	1	1	1	-
Totaal	41	40	34	6
Als hamerstuk op de agenda (geen stemverhouding)				Ja



AMENDEMENT

Artikel 26 van Reglement van Orde Provinciale Staten van Flevoland

Amendement nr.:

A

(In te vullen door de griffier)

Onderwerp: Benutting resterend budget Nieuwe Natuur

Agendapunt: 8c

Onderwerp Statenvoorstel: Verantwoording en evaluatie Nieuwe Natuur

Nummer Statenvoorstel:

Aan de voorzitter van Provinciale Staten
Provinciale Staten van Flevoland

in vergadering bijeen op 19 december 2018

Wijzigen ontwerpbesluit

De tekst van beslispunt(en), zijnde te vervangen door

Beslispunt(en) te laten vervallen

Het (de) navolgende beslispunt(en) toe te voegen

Het resterende budget van het programma Nieuwe Natuur geheel in te zetten voor realisatie van één of meerdere nieuwe initiatieven op het gebied van Nieuwe Natuur, die passen in de werkwijze (participatie) en doelstellingen van het oorspronkelijke programma. De uitkomsten van de evaluatie van het Programma Nieuwe Natuur (de lessons learned) hierbij te betrekken.













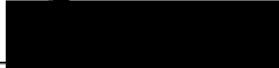



en gaan over tot de orde van de dag.

Naam initiatiefnemer: Simon Miske (GroenLinks) en Peter Pels (PvdA)

Handtekening initiatiefnemer:

(A)

Het amendement wordt ondersteund door:

PARTIJ	NAAM ONDERTEKENAAR	HANDTEKENING
		
		
		
		
		
		
		
ChristenUnie		
		
		
		
		

Stemverhouding	Voor	Tegen
Totaal	40	8
VVD	7	-
CDA	5	-
SP	4	-
D66	4	-
50PLUS	1	-
PVV	6	6
SGP	2	2
ChristenUnie	3	-
PvdA	3	-
GroenLinks	2	-
PvdD	2	-
Senioren+Flevoland	1	-
Het amendement is:	Aangenomen <input checked="" type="checkbox"/>	Verworpen <input type="checkbox"/>

Aldus besloten in de openbare vergadering van Provinciale Staten van
 Statengriffier,
 A. Kost

9 december 2018
 Voorzitter,
 L. Verbeek



pro facto



Provincie Flevoland

Evaluatie programma Nieuwe Natuur

Groningen, oktober 2018

www.pro-facto.nl

Ossenmarkt 5
9712 NZ Groningen

profacto@pro-facto.nl
050 313 98 53

Colofon

Dit onderzoek is – op verzoek van Provinciale Staten van de provincie Flevoland – uitgevoerd door Wageningen University & Research en Pro Facto, bureau voor bestuurskundig en juridisch onderzoek, advies en onderwijs.

Projectleiders: dr.ir. F.G. Boonstra (Wageningen University & Research)
prof. dr. H.B. Winter (Pro Facto)

Onderzoekers: mr. drs. M. Beukers (Pro Facto)
A.E. Buijs (Wageningen University & Research)
C.M. van der Heide (Wageningen University & Research)
D.A. Kamphorst (Wageningen University & Research)
mr. E. Krol (Pro Facto)
mr. C.M. Ridderbos-Hovingh (Pro Facto)
F.F. van der Zee (Wageningen University & Research)

Inhoud

INHOUD	2
SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 ONDERZOEKSVRAGEN	5
1.3 ONDERZOEKSMETHODEN	6
1.4 CASESTUDIE	6
1.5 LEESWIJZER	9
I. BELEID	10
2. PROGRAMMA NIEUWE NATUUR	11
2.1 AANLEIDING	11
2.2 TOTSTANDKOMING	12
2.3 STURINGSFILOSOFIE	16
2.4 VISIE OP AANPAK	18
2.5 RESUMÉ	19
3. VERGELIJKING MET ANDERE PROVINCIALE STRATEGIEËN	21
3.1 UNIEKE UITGANGSSITUATIE MAAKT VERGELIJKEN LASTIG	21
3.2 VERMAATSCHAPPELIJKING NATUUR IN ANDERE PROVINCIES	22
3.3 RESUMÉ	24
4. EVALUATIEKADER	25
4.1 VERWACHTINGEN OVER HET PROCES	25
4.2 VERWACHTINGEN OVER HET RESULTAAT	26
II. PROCES	29
5. VAN INITIATIEF TOT BESLUIT	30
5.1 BESCHRIJVING	30
5.2 ERVARINGEN VAN BETROKKENEN	37
5.3 RESUMÉ	40
6. VAN BESLUIT TOT UITWERKING EN UITVOERING	42
6.1 BESCHRIJVING	42
6.2 STAND VAN ZAKEN	45
6.3 ERVARINGEN VAN BETROKKENEN	46
6.4 RESUMÉ	51

III. RESULTAAT	52
7. RESULTATEN	53
7.1 PROJECTEN EN INITIATIEFNEMERS	53
7.2 NATUUR	55
7.3 MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID EN ECONOMIE	59
7.4 RESUMÉ	62
IV. SLOT	63
8. ANALYSE	64
9. CONCLUSIE	71
9.1 TUSSENCONCLUSIES	71
9.2 EINDCONCLUSIE	74
10. HOE VERDER?	75
10.1 LESSONS LEARNED	75
10.2 TOEKOMSTIG NATUURBELEID	77
10.3 BELEIDSONTWIKKELING IN HET ALGEMEEN	78
BIJLAGEN	I
BIJLAGE 1 - ONDERZOEKSVERANTWOORDING	II
BIJLAGE 2 - GERAADPLEEGDE BRONNEN	VI
BIJLAGE 3 - INDICATOREN MCA	VII
BIJLAGE 4 - BEVINDINGEN MCA	XI
BIJLAGE 5 - LIJST MET GESPREKSPARTNERS	XXI
BIJLAGE 6 - URKERVELD	XXIII
BIJLAGE 7 - NATUUR OP G38	XXX
BIJLAGE 8 - EEMVALLEI-ZUID	XXXVII
BIJLAGE 9 - NOORDERWOLD-EEMVALLEI	LI
BIJLAGE 10 - HARDERBOS EN HARDERBROEK VERBONDEN	LXI

Samenvatting

Programma Nieuwe Natuur

Provinciale Staten van Flevoland vroegen op 20 maart 2013 in een motie Gedeputeerde Staten de robuuste verbindingfunctie van het Oostvaarderswold los te laten als provinciale inzet en in plaats daarvan in te zetten op het realiseren natuurontwikkeling dichtbij grotere stedelijke concentraties. Daarvoor stelden GS een plan van aanpak Nieuwe Natuur op dat op 3 juli 2013 aan Provinciale Staten is gepresenteerd. Het uitgangspunt van het programma is dat initiatiefnemers, zoals ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten, worden uitgenodigd plannen voor de ontwikkeling van nieuwe natuur in aan de provincie Flevoland voor te leggen. De sturingsfilosofie van het programma wordt gekenmerkt door een bottom-up proces waarin private partijen ideeën over natuurontwikkeling aandragen en realiseren en een publieke taak uitoefenen.

Begin 2014 konden initiatiefnemers een projectidee indienen. Na een ideeënmarkt, werden de ingediende projectideeën beoordeeld door een aantal extern deskundigen. Deze fase wordt aangeduid als 'zeef I'. Een deel van de ideeën werden als niet passend binnen het programma beoordeeld. De resterende projectideeën zijn vervolgens verder uitgewerkt tot een volwaardig projectvoorstel. De nader uitgewerkte projectideeën zijn opnieuw ingediend en aan de hand van een meetlat met twaalf criteria beoordeeld. De fase van verdere planuitwerking en de beoordeling langs de meetlat wordt aangeduid als 'zeef II'. Op 14 december 2014 zijn in een besluit van Provinciale Staten de definitieve projecten toegewezen die binnen het programma kunnen worden ontwikkeld, waarvan een aantal afzonderlijke projecten geclusterd zijn samengebracht door de provincie. In dit besluit zijn een aantal projectvoorstellen door de Staten gekoppeld (de zgn, 'ketting en kralen')

Evaluatie

Naar aanleiding van de 'Tussenbalans programma Nieuwe Natuur' hebben Provinciale Staten op 24 januari 2018 besloten tot de evaluatie van het programma Nieuwe Natuur. Pro Facto en Wageningen University & Research zijn gevraagd deze evaluatie uit te voeren. Het doel van de evaluatie is tweeledig:

- inzicht krijgen in de resultaten van het programma Nieuwe Natuur en de ervaringen met de toegepaste sturingsfilosofie in de praktijk;
- lessen trekken voor toekomstige natuurrealisatie in Flevoland en de provinciale beleidsontwikkeling in het algemeen.

De evaluatie is tot stand gekomen aan de hand van meerdere onderzoeksmethoden: document- en literatuurstudie, interviews, casestudies, plan- en multicriteria-analyse, focusgroepen en een workshop. In het kader van de casestudies zijn een aantal in het programma gehonoreerde projecten geselecteerd voor verdiepend onderzoek. Het gaat om de volgende projecten: Urkerveld, Natuur op G38, Eemvallei-Zuid¹, Noorderwold-Eemvallei² en Harderbos en Harderbroek verbonden.

Samenvattende conclusies

Beleid

Het programma Nieuwe Natuur sluit goed aan bij de vermaatschappelijking van natuur en de verschuivende verhoudingen tussen overheid en maatschappij. De provincie heeft lef getoond door te kiezen voor een innovatieve aanpak en het programma is – in vergelijking met het natuurbeleid van andere provincies – te bestempelen als vernieuwend. Alle initiatiefnemers tonen grote waardering voor het feit dat de provincie heeft gekozen voor een andere aanpak van natuurontwikkeling. Het beleid, dat uitgaat van ‘*natuurontwikkeling van onderop*’, betreft een algemene filosofie die inhoudelijk beperkt is uitgewerkt, bijvoorbeeld als het gaat om inhoudelijke doelstellingen, de beleidsstrategie en de inzet van een passend instrumentarium. De beoogde terughoudend en faciliterende rol van de provincie bij het programma is vooraf niet nader geconcretiseerd.

Proces

Voor de provincie is het programma Nieuwe Natuur een nieuwe werkwijze. Dit verklaart (deels) dat het proces (van de openstelling van het programma tot de uitwerking en uitvoering van projectideeën) niet vlekkeloos is verlopen. De verwachtingen van de initiatiefnemers en de provincie liepen aanvankelijk sterk uiteen. Veel (particuliere) initiatiefnemers dachten dat zij een idee konden indienen, zonder dat ze hierbij ook de verdere uitwerking van hun project op zich zouden moeten nemen (inclusief ontwikkeling, inrichting en het beheer van de te ontwikkelen natuur). Dit was wel het geval. De provincie heeft ten tijde van de openstelling niet duidelijk gecommuniceerd over de rol die initiatiefnemers in het programma zouden moeten hebben.

Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap hadden als belangrijke grondeigenaren een bijzondere rol in het programma. Ze waren enerzijds betrokken bij (de vormgeving van) het selectieproces en de beoordeling van de ingediende voorstellen, anderzijds dienden ze als ‘*gewone*’ initiatiefnemers ook zelf hun projecten in. Dit leidde tot een soms ongewenste vermenging van de rollen.

De particuliere initiatiefnemers hebben gedurende het proces behoefte gehad aan meer ondersteuning. Het bleek een opgave om zelfstandig een dergelijk proces te doorlopen, bijvoorbeeld ten aanzien van het uitwerken van het projectplan en het doorlopen van de benodigde planologische procedures. In de beginfase was de provincie terughoudend bij het bieden van ondersteuning. Er werd daarbij geen onderscheid gemaakt tussen particulieren, terreinbeherende organisaties en overheden, terwijl wel degelijk sprake is van verschillen in expertise en organisatiegraad. Omdat de uitvoering van de plannen in het gedrang kwam veranderde gedurende het proces de rol van de provincie van terughoudend naar een actievere, meer ondersteunende rol gericht op het boeken van resultaten. De provincie bood initiatiefnemers steeds actiever ondersteuning. Deze extra inzet en ondersteuning wordt ge-

¹ Inclusief de projecten Vliervelden, Kroonbos, Voedselbos, Speelwildernis en Luierpark.

² Inclusief de projecten Vierkante meter natuur en Pioniernatuur.

waardeerd door de betrokkenen. Hoewel het programma een bottom-up strategie als uitgangspunt neemt, kan geconstateerd worden dat de rol van de provincie enigszins is verschoven richting een top-down rol. Ook ging de provincie meer sturen in het selectieproces van projectideeën. De provincie achtte het wenselijk dat er samenwerkingsrelaties en coalitievorming zou ontstaan tussen initiatiefnemers. Omdat coalitievorming moeizaam van de grond kwam, heeft de provincie uiteindelijk top-down besloten initiatieven te clusteren (zieef II).

Provinciale Staten zijn nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het programma Nieuwe Natuur. Het uiteindelijke programma, het plan van aanpak, is door Provinciale Staten vastgesteld. Ook de formele selectiebesluiten (de 'zeven') zijn genomen door Provinciale Staten. Hieruit sprak veel betrokkenheid. Daarnaast was bij een aantal projecten in de uitvoerings- en realisatiefase sprake van politieke inmenging, veelal als gevolg van maatschappelijke weerstand van enkele bezwaarders. Deze politieke bemoeienis heeft voor enkele initiatiefnemers tot ongewenste situaties geleid.

Resultaat

Het programma Nieuwe Natuur zorgde voor een nieuw elan en een positieve stemming ten aanzien van natuur in Flevoland. Initiatiefnemers geven aan dat het programma hen de kans heeft geboden om hun project te realiseren. Zonder het programma was dit niet gelukt. Het programma heeft hiermee bijgedragen aan een verbreding van natuurontwikkeling. Bij de openstelling van het programma Nieuwe Natuur zijn 79 diverse projectideeën ingediend. Het aandeel particuliere initiatieven was hiervan was met 77% relatief groot. Uiteindelijk zijn 22 projecten gehonoreerd. Het aandeel particuliere initiatieven is om uiteenlopende redenen verminderd in de loop van het proces. De particuliere initiatiefnemers die zijn 'overgebleven' hebben meestal al een achtergrond en netwerk in de natuurontwikkeling.

De diversiteit aan projecten met een realisatieovereenkomst mondt uit in uiteenlopende bijdragen aan vitale natuur, beleefbare natuur, functionele natuur en inpasbare natuur. Over het algemeen dragen relatief veel projecten positief bij aan de beleefbaarheid van natuur. Ook zijn er veel projecten die substantieel bijdragen aan vitale natuur. Beleefbare en vitale natuur gaan in veel projecten goed samen, net als functionele en inpasbare natuur en beleefbare en functionele natuur. De maatschappelijke betrokkenheid is wisselend bij de projecten. Vooral in de projecten met de kralen zijn vernieuwende samenwerkingsrelaties ontwikkeld, terwijl bij andere projecten de bijdrage aan maatschappelijke betrokkenheid beperkt blijft tot het bieden van mogelijkheden voor beleving, recreatie en soms educatie. Verder is nog niet met zekerheid vast te stellen wat de bijdrage van het programma zal zijn aan de regionale economie, omdat veel projecten zich nog in de beginfase van de uitvoering bevinden.

Eindconclusie

De provincie heeft met het programma Nieuwe Natuur veel lef getoond en gekozen voor een innovatieve aanpak die heeft bijgedragen aan verbreding van het natuurbeleid in Flevoland

Aanbevelingen

Lessons learned

- Maak tevoren goed gemotiveerde en duidelijk uitgewerkte keuzes over de invulling van de eigen rol. Ook de keuze voor de inzet van het instrumentarium dient expliciet te worden gemaakt.
- Besteed voldoende aandacht aan de verschillen tussen het type initiatiefnemers (particulieren, professionele organisaties en mede-overheden). Particulieren behoeven meer ondersteuning bij het doorlopen van een dergelijk proces dan professionele partijen.
- Communiceer duidelijk over de verwachtingen over de rol en verantwoordelijkheden van de deelnemende partijen.
- Stem zoveel mogelijk af met mede-overheden indien deze in een bepaalde fase betrokken raken, bijvoorbeeld bij een bestemmingsplanwijziging. Betrek deze overheden niet alleen in de totstandkoming van een programma maar ook bij de fase van ideeënitwerking.
- Stel duidelijke randvoorwaarden voor deelname aan een programma, zodat onduidelijkheid in een latere fase voorkomen kan worden.
- Heb als Provinciale Staten aandacht voor de balans tussen betrokkenheid bij een programma en distantie ten opzichte van individuele projecten.

Toekomstig natuurbeleid

- Geconstateerd is dat het programma Nieuwe Natuur als geheel bijdraagt aan leefbare, vitale, functionele en inpasbare natuur. Zet daarom in op een verbreed natuurbeleid met natuurontwikkeling van onderop.
- Onderzoek op welke manier de afgefallen projectideeën met potentie benut kunnen worden voor verdere beleidsvernieuwing.
- Onderzoek de mogelijkheid van het vaststellen van een provinciaal inpassingsplan voor een gebied waar natuurontwikkeling is voorzien om planologische procedures te stroomlijnen.
- Baken een open programma goed af qua omvang en streef naar een overzichtelijk speelveld.
- Verken de mogelijkheid in hoeverre rode ontwikkelingen met groene ontwikkelingen kunnen worden gecombineerd en de wijze waarop rode ontwikkelingen groene ontwikkelingen kunnen financieren.

Beleidsontwikkeling in het algemeen

- De bottom-up strategie van het programma Nieuwe Natuur leent zich naar verwachting ook voor toepassing op andere beleidsterreinen. Hierbij kan gedacht worden aan recreatie en toerisme. Onderzoek de mogelijkheid om de filosofie achter het programma Nieuwe Natuur toe te passen op deze beleidsvelden.

Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 20 maart 2013 besloten Provinciale Staten van Flevoland het programma Nieuwe Natuur in Flevoland te realiseren. Daarvoor is een plan van aanpak Nieuwe Natuur opgesteld, dat op 3 juli 2013 aan Provinciale Staten is gepresenteerd. Uitgangspunt is dat initiatiefnemers, zoals ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en ook gemeenten, worden uitgenodigd plannen voor de ontwikkeling van nieuwe natuur aan de provincie Flevoland (hierna: de provincie) voor te leggen. Het programma gaat uit van een sturingsfilosofie die zich kenmerkt door een bottom-up proces waarin private partijen ideeën over natuurontwikkeling aandragen en een publieke taak uitoefenen.

Provinciale Staten besloten op 24 januari 2018, naar aanleiding van de *'Tussenbalans programma Nieuwe Natuur'*, tot de start van een evaluatie van het programma Nieuwe Natuur en van de daarin gevolgde nieuwe aanpak. Provinciale Staten bespreken eind 2018 de resultaten daarvan, samen met een programmaverantwoording.

Pro Facto en Wageningen University & Research voerden het onderzoek uit naar de sturingsfilosofie en de resultaten van het programma Nieuwe Natuur. Wat heeft deze aanpak opgeleverd en wat zijn de *'lessons learned'*. Levert de bottom-up ontwikkeling van nieuwe natuur, ook wel de vermaatschappelijking van natuur genoemd, de natuur op die we willen en waarbij mensen zich meer betrokken voelen? Naast deze invalshoek kent het onderzoek ook een bredere invalshoek, waarbij gekeken is naar de doelstellingen van het Natuurpact en de visie daarop van het Planbureau voor de Leefomgeving.

1.2 Onderzoeksvragen

Het doel van de evaluatie is tweeledig:

- inzicht krijgen in de resultaten van het programma Nieuwe Natuur en de ervaringen met de toegepaste sturingsfilosofie in de praktijk;
- lessen trekken voor toekomstige natuurrealisatie in Flevoland en de provinciale beleidsontwikkeling in het algemeen.

De rapportage is tot stand gekomen door het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

Algemeen

1. Wat is de oorsprong van het programma Nieuwe Natuur, wat zijn de belangrijkste kenmerken en hoe heeft het programma zich ontwikkeld in de periode 2013–2018?
2. Hoe verhouden het programma en de gevolgde sturingsstrategie zich tot vergelijkbare strategieën van andere provincies?

Sturing

3. Hoe is het programma te duiden in sturingstermen?
4. Wat zijn ervaringen van betrokkenen met de nieuwe sturingsaanpak en de rol van de provincie?
5. In hoeverre worden de verwachtingen van de nieuwe sturingsfilosofie waargemaakt?

Inhoud

6. Wat zijn de (potentiële) resultaten van het programma op het vlak van natuur, maatschappelijke betrokkenheid en economische ontwikkeling?
7. Welke spanning of synergie is er tussen verschillende beoogde resultaten?
8. Hoe kunnen deze resultaten worden begrepen uit de gevolgde aanpak, de fysieke en sociale omstandigheden en het proces tot nu toe?

Leerervaringen

9. Welke lessen kunnen er getrokken worden uit de proceservaringen en inhoudelijke resultaten tot nu toe, voor:
 - a) het vervolg van het programma;
 - b) het toekomstige natuurbeleid;
 - c) beleidsontwikkeling in het algemeen.

1.3 Onderzoeksmethoden

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is gebruik gemaakt van meerdere onderzoeksmethoden: document- en literatuurstudie, oriënterende gesprekken, casestudies, plananalyse en een multicriteria-analyse, focusgroepen en een workshop. In bijlagen 1, 2 en 3 is een uitgebreide toelichting gegeven van deze methoden. Bijlage 4 bevat een overzicht van alle gesprekspartners.

1.4 Casestudie

Uit de 22 in het programma gehonoreerde projecten is een aantal projecten geselecteerd voor verdiepend onderzoek. In dat onderzoek is het dossier bestudeerd en zijn gesprekken gevoerd met initiatiefnemers, betrokken organisaties en medewerkers van de provincie. De casestudies dienden ertoe ervaringen binnen de projecten in beeld te brengen en greep te krijgen op het verloop en de resultaten van de projecten.

Op basis van een aantal selectiecriteria, zoals type project en type initiatiefnemer, is gekozen voor de volgende vijf projecten:

- Urkerveld
- Natuur op G38
- Eemvallei-Zuid inclusief Vliervelden, Kroonbos, Voedselbos, Speelwildernis en Luierpark
- Noorderwold-Eemvallei inclusief Vierkante meter natuur en Pioniernatuur
- Harderbos en Harderbroek verbonden.

Hieronder volgt een beknopte beschrijving van deze projecten. In bijlagen 5 tot en met 9 doen we uitvoerig verslag van de casestudies.

Urkerveld

Met het project Urkerveld wordt beoogd een beleefbare overgangszone van natuur te creëren van Urkerbos naar de dijk en het open agrarische landschap. De gemeente Urk en Het Flevo-landschap zijn gezamenlijk indieners voor het project. Het Flevo-landschap is coördinerend initiatiefnemer voor de uitvoering. Door de ligging bij de kern van Urk heeft het Urkerveld een belangrijke functie voor de gemeente Urk – juist ook omdat het gebied aansluit op het aan Urk grenzende Urkerbos. De totale oppervlakte van het plangebied Urkerveld bedraagt 28,7 hectare. Met het project is een bedrag van € 2.935.750 gemoeid, voor grond, inrichting en beheer van het Urkerveld. Daarnaast draagt de gemeente zelf maximaal € 130.000 bij in de kosten voor het aanleggen van het fietspad.

Natuur op G38

Het project is door de initiatiefnemer geïnitieerd op veertig hectare grond die hij zelf in bezit heeft. De initiatiefnemer heeft een biologisch bedrijf. Doel van het project is het ontwikkelen van natuur op een landbouwbedrijf en op die manier een meer duurzame manier van landbouw te bedrijven in vergelijking met de dit moment veelal gangbare hoogproductieve landbouw. De te ontwikkelen natuur betreft a) Kruiden- en faunarijke grasland, b) Kruiden- en faunarijke akker en c) Vochtig weidevogelgrasland. Dit beoogt een toename van de biodiversiteit op het projectgebied zelf, maar ook in de omgeving. Het bedrijf beoogt tevens een voorbeeldproject te zijn voor bedrijven die ook een meer duurzame en natuurvriendelijke bedrijfsvoering nastreven. De inrichtingsmaatregelen betreffen het verhogen van de waterpeilen, het aanleggen van een hoogwatersloot op eigen grond, het aanbrengen van microreliëf en het aanleggen van een houtwal. De kosten voor inrichting van het gebied bedragen € 492.000. Met de compensatie voor de waardevermindering van de omzetting van agrarische grond naar natuur en het afkopen van tien jaar beheer is de totale bijdrage van de provincie € 3.720.025.

Eemvallei-Zuid

Het project Eemvallei-Zuid is een integraal project waarin een groep van initiatiefnemers natuur aanlegt in Almere Oosterwold, waarmee de loop van het voormalige riviertje de Eem zichtbaar wordt gemaakt in het landschap. De initiatiefnemers zijn Staatsbosbeheer, stichting Speelwildernis, stichting Voedselbosbouw Nederland en de Stadsboerderij Almere. In 2014 hebben de initiatiefnemers afzonderlijke voorstellen ingediend in het kader van het programma Nieuwe Natuur. In opdracht van de provincie heeft Staatsbosbeheer de samenwerking gezocht met verschillende particulieren: oorspronkelijk waren dat de projecten Voedselbos, de Speelwildernis, Luierpark en Kroonbos.³ Deze partijen zijn gezamenlijk een ontwerpproces ingegaan. De projecten het Luierbos en het Kroonbos hebben in de loop van

³ Provincie Flevoland 2014a.

de tijd een andere plek kregen. Het project Vliervelden van Stadsboerderij Almere, die door de provincie bij project Noorderwold-Eemvallei was ingedeeld, vond alsnog een plek bij Eemvallei-Zuid.

Het plangebied van Eemvallei-Zuid ligt grotendeels in Almere Oosterwold, een woon- en werkgebied dat wordt ontwikkeld door (toekomstige) bewoners en ondernemers die daar een kavel kopen en inrichten. Het project Eemvallei-Zuid wordt ontwikkeld als groene structuur op landschapskavels van Almere Oosterwold, waarop naast bebouwing een groot deel als publiek groen moet worden ingericht. Het beoogde resultaat is een 'innovatief, iconisch natuurgebied, dat gebaseerd is op de voormalige rivierloop de Eem, met een unieke combinatie van een voedselbos, speel- en recreatiemogelijkheden, ruigtevelden, kruidenrijke graslanden en veel vitale natuur met een hoge biodiversiteit'.⁴ Het gebied wordt ingericht als een publiek toegankelijk natuurgebied met verschillende soorten natuur: speelnatuur (geschikt voor spelende kinderen tot en met acht jaar), avontuurnatuur (bestand tegen struinende bezoekers), educatienatuur (met een hoge biodiversiteit), productienatuur (rationeel ingericht) en Vliervelden-natuur (met robuuste beplanting en voederhagen voor grazend vee).⁵ Onderdeel van het project is realisatie van dertig hectare boscompensatie, dat wordt ingericht als voedselbos, passend binnen het natuurbeheertype Vochtig bos met productie (N16.02).

Vanuit het programma heeft de provincie € 15.785.000 beschikbaar gesteld voor de realisatie en het beheer van minimaal honderd hectare nieuwe natuur in de Eemvallei-Zuid, verdeeld naar een grond-, inrichtings- en beheerbudget voor een aantal hectare per initiatief. Staatsbosbeheer is de budgethouder en grondeigenaar. De particuliere initiatiefnemers sluiten een gebruiksovereenkomst (Voedselbossen en Speelwildernis) c.q. een pachtovereenkomst (Vliervelden) met Staatsbosbeheer.

Noorderwold-Eemvallei

Het plangebied voor Noorderwold-Eemvallei kenmerkt zich als groot, open agrarisch gebied met grote kavels en lange zichtlijnen. Het huidige gebied toont ruime vergezichten, maar is nog weinig toegankelijk en niet uitnodigend voor de stedeling. Het gebied is grotendeels grondgebied behorend bij de gemeente Zeewolde. Alleen de meest noordelijke strook (boven de A6) is grondgebied van gemeente Almere. Daar grenst het plangebied aan de bebouwing van Almere. Van noord naar zuid loopt door het plangebied de planologische Eemvallei en kent mede hierdoor grote archeologische waarde.

Initiatiefnemers van het project zijn Flevo-landschap en Stichting ERF. De achtergrond van het project Noorderwold-Eemvallei is vergelijkbaar met die van Eemvallei-Zuid. Verschillende initiatiefnemers hebben in 2014 afzonderlijke voorstellen ingediend bij het programma Nieuwe Natuur. Op uitnodiging van de provincie hebben Flevo-landschap en Stichting ERF hun oorspronkelijke projectidee nader uitgewerkt tot projectvoorstel, met daarin opgenomen twee andere projectideeën – namelijk Vierkante meter natuur en Pioniernatuur. De opgave waar ze voor staan is de realisatie van 206 hectare nieuwe natuur, onderverdeeld in bos, kleimoeras, natte en kruidenrijke graslanden, houtwallen en struweel, en vogelakkers. De initiatiefnemers beogen met het project een gebiedsontwikkeling te realiseren waarin integratie tussen landbouw en natuur centraal staat. Belangrijke elementen daarbij zijn: natuurbeleving, duurzame voedselproductie dicht bij de stad en waardevolle kennisontwikke-

⁴ Provincie Flevoland (2017). Realisatieovereenkomst Eemvallei-Zuid programma Nieuwe natuur. Mededeling. Ter kennisname aan PS en burgerleden. Registratienummer 2080941.

⁵ Staatsbosbeheer, stichting Voedselbosbouw Nederland, stichting Speelwildernis en maatschap De Stadsboerderij Almere, 2017. Ontwikkelplan Eemvallei Zuid programma Nieuwe natuur. 8 juni 2017.

ling (met name over voedselproductie). Het beoogde resultaat is een gevarieerd en dynamisch landschap, waarin recreatieve routes zijn opgenomen en economische verbindingen tussen stad en land tot stand worden gebracht. Een groene hoofdader – of ‘ketting’ – in een omgeving, waar mensen graag wonen, werken en verblijven.

Harderbos en Harderbroek verbonden

Het project is geïnitieerd door Natuurmonumenten, op vijftien hectare grond die ze zelf al in bezit hadden. Het project behelst een verbindingzone van vijftien hectare tussen de natuurgebieden Harderbos en Harderbroek, primair gericht op een verbindingzone voor fauna, zoals das, ree, otter en waterspitsmuis. Doordat de grond al in bezit is van en wordt beheerd door Natuurmonumenten, betreft het project Harderbos en Harderbroek verbonden, in het kader van het programma Nieuwe Natuur, vooral de bijdrage aan de inrichting van vijftien hectare nieuwe natuur en het ondersteunen van het proces om dit te realiseren. Het gebied bestaat na de inrichting uit een bossingel en kruiden- en faunarijk grasland, moerasbos en paaibaai.

1.5

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 betreft de aanleiding, totstandkoming en sturingsfilosofie van het programma Nieuwe Natuur. Vervolgens beschrijft hoofdstuk 3 hoe het programma Nieuwe Natuur zich verhoudt tot vergelijkbare strategieën van andere provincies. Hoofdstuk 4 bevat een evaluatiekader, waarin de verwachtingen die de provincie had ten aanzien van het proces en het resultaat worden benoemd. Hoofdstuk 5 beschrijft het procesverloop van de initiatieffase tot en met het moment van het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten eind 2014 en hoofdstuk 6 beschrijft het procesverloop na het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten tot op heden. In beide hoofdstukken wordt zowel een feitelijke beschrijving van het procesverloop gegeven als een beschrijving van de ervaringen van betrokkenen. In hoofdstuk 7 worden de resultaten op het gebied van natuurontwikkeling behandeld. De bevindingen worden met behulp van de verwachtingen geanalyseerd in hoofdstuk 8. Hoofdstuk 9 bevat de conclusies. In het tiende en laatste hoofdstuk worden de ‘lessons learned’ gekoppeld aan aanbevelingen voor een vervolg van het programma Nieuwe Natuur, voor toekomstig provinciaal natuurbeleid en voor beleidsontwikkeling binnen de provincie in het algemeen.

I.

BELEID

Programma Nieuwe Natuur

2.1 Aanleiding

In 2004 is de provincie Flevoland samen met andere overheden gestart met de planvorming voor het project Oostvaarderswold, een zogenaamde robuuste ecologische verbindingszone tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold/Veluwe waarmee een aaneengesloten natuurgebied gerealiseerd zou worden. Ondanks jarenlange en vergevorderde voorbereidingen is het Oostvaarderswold niet tot uitvoering gekomen. Dit had te maken met het kabinetsbesluit van 20 oktober 2010 om de rijksbijdrage voor het creëren van robuuste verbindingen binnen de Ecologische Hoofdstructuur, waaronder het Oostvaarderswold, in te trekken en de daaropvolgende uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State als gevolg waarvan het Provinciale Inpassingsplan Oostvaarderswold vernietigd werd.⁶ Op 28 maart 2012 besloten Provinciale Staten met algemene stemmen dat het gewenst is een volledig beeld te hebben van de procesgang rond het Oostvaarderswold. In september 2012 verschijnt daarom het *'Eindrapport onderzoekscommissie procesgang Oostvaarderswold'*.

Bij bespreking van dit rapport in de Statenvergadering van 30 mei 2012 wordt een motie aangenomen waarin Gedeputeerde Staten opgeroepen wordt te starten met *'een open planproces, waarbij het doel is om te komen tot een definitief voorstel aan Provinciale Staten dat zoveel mogelijk aansluit op de door de Staten nader uit te werken kaders met betrekking tot de verplichte natuurcompensatie, economische, recreatieve en ecologische kansen'*. Het open planproces richt zich dus op de ontwikkeling van (nieuwe) natuur in Flevoland. Deze motie gaat vergezeld van enkele kaders waarbinnen het open planproces vorm moet krijgen. Deze kaders gaan onder andere in op de rol van de overheden en van organisaties:

⁶ Uitspraak van 7 maart 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV8038.

Actieve en betrouwbare overheid.

- *Oplossingen moeten passen in de lijn van het te sluiten Natuurakkoord en daarvoor beschikbaar gestelde budgetten.*
- *Optimaal inspelen op nieuwe bevoegdheden provincie (decentralisatie beheer).*
- *Intensief overleg met het rijk ten behoeve van goede afspraken over aankoop, grondruil en/of terugverkoop door Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap.*
- *Rekening houden met bestaande en toekomstige (ruimtelijke) beleidskaders Planologisch inpasbaar en ruimtelijk versterkend.*
- *Een proactieve en open benadering.*
- *Een goed management van verwachtingen.*

Betrokkenen praten niet alleen mee, maar doen ook mee.

- *Alle betrokkenen (natuur, landbouw, burgers, gemeenten, enzovoort) moeten vooraf bevestigen de open plan aanpak te steunen.*
- *Participatie van alle betrokken partijen. Er moet met betrokken partijen, zoals: vertegenwoordigers van natuur, boeren, burgers, mede-overheden, maar ook bijvoorbeeld ANWB, een aantoonbaar open en gelijkwaardig overleg plaatsvinden. Deze partijen gaan vooraf akkoord met het open planproces.*
- *Alle belangen worden in den brede betrokken bij het proces. Naast direct belanghebbenden, agrariërs, grondeigenaren in het voormalig PIP-gebied, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap, gaat het om de gemeenten Almere, Lelystad en Zeewolde, zowel bestuurlijk als vanuit de bewoners, LTO-Noord, Natuur en Milieu, de Kamer van Koophandel, recreatie-ondernemers, enzovoort. Ook de betrokken partners vanuit natuurcompensatie-verplichting worden betrokken.*
- *Het gaat om een Flevolandse zaak, dus nadrukkelijk positie geven aan Flevolandse natuurorganisaties zoals Het Flevo-landschap, Agrarische natuurverenigingen en landschapsbeheer.*
- *Gefaseerde aanpak in de uitvoering.*
- *Streven naar een breed gedragen uitkomst die samen met de betrokken (maatschappelijke) partners gerealiseerd kan worden.*

2.2

Totstandkoming

Het open planproces Natuur in Flevoland is daarop door Gedeputeerde Staten georganiseerd onder leiding van een onafhankelijke voorzitter, Roel Bekker, voormalig Secretaris-Generaal van VWS. Tijdens dit planproces is *'een open en uitgebreide dialoog gevoerd met de relevante betrokkenen.'* Het open planproces Natuur in Flevoland zet in op een nieuw plan voor de Flevolandse natuuropgave, gecombineerd met kansen voor landbouw, economie, recreatie en ecologische ontwikkeling. Hierbij worden samen met de betrokken partijen de belangen en opgaven in beeld gebracht, om vervolgens tot voorstellen te komen voor goede keuzes. Het open planproces resulteerde in een door Bekker uitgebracht adviesrapport, dat begin 2013 is aangeboden aan Gedeputeerde Staten en vervolgens besproken in Provinciale Staten.

In het rapport wordt benadrukt dat het open planproces *'heel anders van opzet [is] dan het voormalige project Oostvaarderswold'*, waarbij bedoeld wordt op het open karakter en de procesmatige en programmatische aanpak. De eerdere aanpak bij het Oostvaarderswold wordt project- en resultaatgericht genoemd.⁷ Onder *'open'* wordt het volgende verstaan: *'niet van te voren is afgegrensd wie wat mag inbrengen. En evenmin dat van tevoren vaststaat of aangegeven is wat ongeveer het resultaat moet zijn. Het woord 'open' geeft ook*

⁷ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 4.

aan dat er ruimte is voor nieuwe ideeën en opvattingen, dat mensen en instanties die opvattingen hebben, ook de gelegenheid hebben die in te brengen.⁸ Daarnaast is in het planproces dat zes maanden moest duren van belang dat *'geen sprake is van een blauwdruk waar ja of nee tegen gezegd kan worden. Het gaat om een aanpak die flexibel is en waarin sprake is van een geleidelijke ontwikkeling.'* Veel aandacht dient uit te gaan naar dialoog en gedachteswisselingen. Op deze wijze zou *'een bredere, meer strategische afweging die duidelijk laat zien waar men keuzen maakt en welke richting het dan ingaat'* worden gemaakt. Het open planproces en het Bekker-rapport zouden een bijdrage moeten leveren aan het verbeteren van de verhoudingen tussen bestuur en bevolking die zich door de voorgeschiedenis van het Oostvaarderswold kenmerkten door wantrouwen en cynisme.

Het open planproces wordt gekarakteriseerd als *'een kort intermezzo in een bestuurlijk proces waarin de provincie de hoofdrol heeft.'* Bekker concludeert dat na deze time out in de vorm van het open planproces het bestuur weer aan zet is om keuzes te maken als het gaat om de plannen. De provincie dient het beleid inzake natuur te bepalen.

Als belangrijke lijn in het open planproces komt naar voren dat:

*'Het beste kan worden ingezet op een programma, op een serie activiteiten die alle als kenmerk hebben dat ze gericht zijn op natuurontwikkeling en bijdragen aan de vooraf bepaalde doelen, maar ook geheel verschillend van aard, opzet, karakter en eigenaar zijn. Soms gaat het om het versterken van wat er al is, dan weer gaat het om een geheel nieuwe ontwikkeling of het tot stand komen van natuur in samenhang met een geheel andere ontwikkeling. Voordeel van een dergelijke benadering is dat er een veel grotere schakering aan activiteiten tot stand komt. Bovendien is de flexibiliteit veel groter. Alles hoeft niet op een bepaald tijdstip 'klaar' te zijn, soms gaan bepaalde ontwikkelingen sneller dan gedacht, dan weer wat langzamer. Soms komen er ineens geheel nieuwe opties die snel verzilverd moeten en kunnen worden. Dan weer blijkt dat iets toch niet levensvatbaar is of slechts gefaseerd of getemporeerd vorm kan krijgen.'*⁹

Dit programma zou zich moeten richten op de ontwikkeling van verschillende soorten natuur. Dit sluit aan bij de Natuurverkenning van het Planbureau voor de Leefomgeving van 26 januari 2012, waarin vier kijkrichtingen/invalshoeken en bijbehorende functies van natuur worden onderscheiden, namelijk:¹⁰

1. Vitale natuur: bevorderen biodiversiteit
2. Beleefbare natuur: bevorderen recreatie en toegankelijkheid
3. Functionele natuur: bevorderen ecosystemendiensten (bijvoorbeeld voedselproductie of wateropslag)
4. Inpasbare natuur: bevorderen combinaties en opbrengsten

Bekker stelt dat deze kijkrichtingen een mooi kader bieden om een nieuwe visie op natuurontwikkeling vorm te geven. Hiertoe zijn verschillende sturingsstijlen of beleidsarrangementen (zoals gebiedsfondsen en ontwikkelingsmaatschappijen) te combineren. Geconcludeerd wordt dat de inrichting van de bestaande Flevolandse natuur vrij monofunctioneel is. *'Een multifunctionele inrichting (combinaties van ecologie, economie, recreatie) en een benadering van natuur als vestigingsvoorwaarde biedt meer kansen.'*¹¹

⁸ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 5.

⁹ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 8.

¹⁰ Planbureau voor de Leefomgeving (2012). Natuurverkenning 2010-2040. Visies op de ontwikkeling van natuur en landschap.

¹¹ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 16.

Rollen

Volgens het rapport-Bekker is de eerste vraag die aan de orde moet komen bij de strategische en brede afweging omtrent natuur of de provincie bereid is te investeren, met andere woorden of de provincie de rol van (mede)financier op zich wil nemen.¹² Geconstateerd wordt dat natuurontwikkeling niet uit zichzelf rendabel is en dat vaak overheidsgeld (vanuit onder meer provincie, rijk, gemeenten, waterschappen en Staatsbosbeheer) nodig is om te komen tot investeringen in verwerving, inrichting en beheer. Tegelijkertijd zijn er wel mogelijkheden om private middelen te genereren, bijvoorbeeld recreatieve investeringen. Daarnaast wordt gewezen op natuurontwikkelingen die het vestigingsklimaat, dus de werkgelegenheid, kunnen bevorderen of kleinschalige lokale initiatieven van landbouwers die in hun bedrijfsvoering de natuur een plaats geven, waarmee met een relatief kleine overheidsbijdrage initiatieven mogelijk worden.¹³

Hierboven werd reeds geconstateerd dat de provincie een belangrijke rol heeft als bepaler van het beleid. In de door Bekker voorgestelde strategie ligt, als het om de overheid gaat, verder een belangrijke rol bij de gemeenten. *‘Er is geen aanleiding, zoals bij het Oostvaarderswold wel is gedaan, gebruik te maken van de bestemmingsplanbevoegdheden van de provincie. De provincie en de gemeenten zijn dus aan zet. Zij, en natuurlijk in eerste instantie de provincie, zullen hun standpunt moeten bepalen over dit rapport en moeten aangeven op welke onderdelen en met welke inzet zij verder zouden willen werken. Daarbij komt de afweging van enerzijds de kosten en anderzijds de (maatschappelijke) baten weer in volle omvang aan de orde. Die afweging is bij uitstek een politieke.’*¹⁴ Hierbij zal de provincie de hoofdlijnen en de strategie moeten bepalen. Het rapport biedt een voorzet tot de meest wenselijke strategie, waarbij het volgende uitgangspunt centraal staat: alle partijen, waaronder dus de provinciale overheid, dienen te accepteren dat sterk programmatisch gewerkt wordt. Dat wil zeggen: er wordt gestuurd op het algemene doel om de natuur in Flevoland te bevorderen, zonder daarbij alle kaarten op één project te zetten. Sprake zal moeten zijn van een brede ontwikkeling die recht doet aan de verschillende kijkrichtingen als het gaat om natuur en het accepteren van fasering en flexibiliteit.¹⁵ Waar sprake is van juridische verplichtingen tot natuurontwikkeling (de zogenaamde compensatiegebieden), dienen die optimaal te worden ingepast in de strategie teneinde in zekere zin van de nood een deugd te maken en ze zo in te zetten dat ze bestaande ontwikkelingen of gewenste plannen versterken.¹⁶

Dit geheel zou een goede en uitvoerbare strategie voor natuur in Flevoland kunnen opleveren. *‘Maatschappelijk zal het zware accent op flexibiliteit en overleg bijdragen aan de acceptatie. Financieel is er sprake van relatief bescheiden investeringen en wordt ook schade ten gevolge van het stoppen van het Oostvaarderswold zoveel mogelijk vermeden. De financiële risico’s zijn bovendien beperkt, omdat goed bijgestuurd kan worden en fasering goed mogelijk is.’*¹⁷

Bespreking en vervolg

Op 27 februari 2013 en 20 maart 2013 wordt het rapport-Bekker door Provinciale Staten besproken. Als voorbereiding hierop is door Gedeputeerde Staten een discussienota aangebracht. Het doel van deze nota is dat Provinciale Staten zich uitspreken over de richting van de

¹² Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 23.

¹³ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 32.

¹⁴ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 33.

¹⁵ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 27.

¹⁶ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 28.

¹⁷ Eindrapport Natuur in Flevoland (2013), p. 30.

ontwikkeling van Nieuwe Natuur in Flevoland. In een motie verzoeken Provinciale Staten het college van Gedeputeerde Staten om:

1. de verbindingsfunctie van het Oostvaarderswold los te laten als provinciale inzet;
2. een programma Nieuwe Natuur te realiseren met initiatieven waarbij veel aandacht wordt besteed aan de natuurontwikkeling dichtbij grotere stedelijke concentraties;
3. een tijdelijk moratorium in acht te nemen met betrekking tot de verbindingszone waarbij wel inzet wordt gepleegd op de noodzakelijke compensatieverplichtingen, en waardoor tijd ontstaat om invulling te geven aan de afwikkeling van Oostvaarderswold, het stappenplan Nieuwe Natuur en overleg met het rijk.
4. dat daarbij niet uitgesloten is dat tijdens dit moratorium de verbindingsvariant als nog aan overtuigingskracht wint.

Gedeputeerde Staten dienen voor 1 juli 2013 te komen tot een nadere uitwerking, waarbij ingegaan wordt op de afronding van de lopende (financiële en juridische) verplichtingen, inclusief een stappenplan voor het vervolgproces en een financiële uitwerking.

Op 3 juli 2013 presenteerden Gedeputeerde Staten vervolgens een plan van aanpak programma Nieuwe Natuur aan Provinciale Staten. Ter voorbereiding op dit plan van aanpak zijn bestuurlijke gesprekken gevoerd met de drie terreinbeherende organisaties, gemeenten en LTO Noord. De verslagen zijn voor de leden van Provinciale Staten vertrouwelijk bij de griffie ter inzage gelegd.¹⁸ Aanleiding voor de gesprekken is de bijzondere grondpositie van de provincie en twee van de terreinbeherende organisaties.¹⁹ Deze gesprekken hebben volgens Gedeputeerde Staten aangetoond dat alle partners de voorgestane aanpak, waarin de provincie primair een regisserende rol op zich neemt en het programma bottom-up met projectideeën wordt gevuld, onderschrijven. Het plan van aanpak is uitgewerkt op basis van deze input.²⁰

De terreinbeherende organisaties in de provincie Flevoland

In Flevoland zijn drie terreinbeherende natuurorganisaties actief: Staatsbosbeheer, Het Flevo-landschap en Natuurmonumenten. Deze organisaties bezitten en beheren allen gronden ten behoeve van natuurontwikkeling.

Staatsbosbeheer heeft als missie het beschermen en ontwikkelen van het kenmerkende groene erfgoed van Nederland. Zij zijn erop gericht dat huidige en toekomstige generaties de vele belangrijke waarden van natuur kunnen beleven, in balans met het duurzaam benutten van hun gebieden met de samenleving. Bij Staatsbosbeheer, opgericht in 1899, werken 1090 medewerkers.²¹

Het Flevo-landschap is een stichting. Het Flevo-landschap wil de Flevolandse natuur zo goed mogelijk behouden, beschermen en ontwikkelen en tegelijkertijd zorgen dat de bewoners en bezoekers van deze provincie er zo veel mogelijk van kunnen genieten. De professionele werkorganisatie staat onder leiding van een directeur-bestuurder. Meer dan 150 vrijwilligers helpen Het Flevo-landschap actief mee. Het Flevo-landschap heeft 26 vaste betaalde krachten in dienst.²²

Natuurmonumenten is een vereniging met 700.000 leden, donateurs en vrijwilligers. Natuurmonumenten bezit en beheert meer dan 100.000 hectare Nederland. Ze maken zich sterk voor alle natuur die nog over is. En voor de nieuwe natuur die er nog gaat komen in Nederland.²³

¹⁸ Mededeling aan Provinciale Staten d.d. 27 juni 2013.

¹⁹ In het gebied van het Oostvaarderswold is 780 hectare grond verworven. Daarnaast ligt in dit gebied de Grote Trap (168 ha), die in eigendom was van Staatsbosbeheer en een natuurbescherming heeft. Van de 948 hectare in deze zone is 132 hectare in eigendom van de provincie, 477 hectare van Het Flevo-Landschap en 171+168 hectare van Staatsbosbeheer.

Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 3.

²⁰ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 5.

²¹ <https://www.staatsbosbeheer.nl/over-staatsbosbeheer/organisatie>.

²² <https://www.flevo-landschap.nl/over-ons/organisatie> en <https://www.flevo-landschap.nl/over-ons/doelstellingen-en-visie>.

²³ <https://www.natuurmonumenten.nl/waar-we-voor-staan>.

Plan van aanpak Nieuwe Natuur

Besluitvorming over het plan van aanpak heeft plaatsgevonden in de Statenvergadering van 16 oktober 2013.

Voorgesteld werd in te stemmen met het plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur en daarmee de volgende keuzes te maken:

- a. een programmatische aanpak waarmee de gebiedspartners worden uitgenodigd om uiterlijk 1 juli 2014 projectideeën in te dienen;
 - b. het zorgvuldig en zakelijk wegen van alle projectideeën in één beoordelingsronde aan de hand van een vooraf vastgestelde meetlat waarbij de verplichtingen tot natuurcompensatie onderdeel kunnen zijn van de voorgestelde aanpak;
 - c. na het besluit van Provinciale Staten in najaar 2014 ten aanzien van de projectideeën zal blijken of de natuurcompensaties elders dan wel alsnog op huidig verworven gronden uitgevoerd dienen te worden;
 - d. de verordening groenblauwe zone in stand te houden tot het moment van realisatie van de natuurcompensaties;
 - e. met het besluiten over de ingediende projectideeën het moratorium in te trekken;
 - f. in te stemmen met de in het plan van aanpak opgenomen uitzetting van de € 33,9 miljoen.
2. De 8^e begrotingswijziging 2013 vast te stellen, waarbij € 2,5 miljoen beschikbaar wordt gesteld voor afhandeling schadeclaims van agrariërs, ten laste van de bestemmingsreserves Omgevingsplan en Strategische ontwikkelingsprojecten.

Het statenvoorstel is aangenomen met dertig stemmen voor en zes stemmen tegen.

2.3 Sturingsfilosofie

Het programma Nieuwe Natuur moet bijdragen aan *'natuurontwikkeling die beleefbaar, toegankelijk en divers is en kan rekenen op een breed draagvlak. Daarbij kan gelegenheid worden geboden aan inwoners om ook ideeën aan te dragen en mee invulling te geven aan de robuustheid en beleefbaarheid van natuur in hun leefomgeving'*.²⁴ Beoogd effect volgens statenvoorstel is om *'duidelijkheid te geven over de functies landbouw, natuur en recreatie waarbij de verplichtingen rondom natuurcompensatie zijn afgewikkeld'* en *'bij te dragen aan rust en vertrouwen in de samenwerking tussen gebiedspartijen'*.²⁵

Het programma wordt bestempeld als *'een regiospecifiek programma'*, waarbij initiatieven vanuit het gebied zelf moeten komen. In het programma wordt sterk benadrukt dat alle betrokken partijen samen een bijdrage kunnen leveren aan de natuurontwikkeling in de provincie. De sturingsfilosofie die achter dit programma schuil gaat, wordt als volgt verwoord:

*De Flevolandse gemeenten, de terreinbeherende organisaties, ondernemers, maar ook bewoners kunnen zelf vitale coalities tot stand brengen die plannen uitwerken die op draagvlak kunnen rekenen.*²⁶

Partijen dienen coalities te vormen, het programma samen te vullen en projectideeën te wegen op basis van een door de provincie en de terreinbeherende organisaties gedragen (nog op te stellen) beoordelingskader. Er is niet één partij die volledige zeggenschap heeft.

²⁴ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 4.

²⁵ Statenvoorstel Provinciale Staten, 20 augustus 2013.

²⁶ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 3.

Eenieder kan ideeën aandragen en mee invulling geven aan de robuustheid en beleefbaarheid van natuur in hun leefomgeving. Het programma beoogt de maatschappelijke beweging te ondersteunen waarin inwoners zelf de regie nemen bij het inrichten en beheren van hun eigen woonomgeving. Hoewel daarover geen expliciet besluit is genomen betekent het bottom-up principe voor de provincie ook dat sprake moet zijn van vrijwillige medewerking; instrumenten als onteigening zullen dan ook, in tegenstelling tot eerder bij de Oostvaardersplassen, niet toegepast gaan worden.

In het plan van aanpak wordt gewezen op de complexe juridische en financiële context waarbinnen het programma tot uitvoering dient te worden gebracht. De provincie heeft samen met Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap een bijzondere positie bij de voorbereiding van het programma, aangezien zij de gronden in eigendom hebben die voor het Oostvaarderswold verworven waren.²⁷ Dit betekent dat voor de projectideeën draagvlak moet worden verkregen van de eigenaren van de grond. Bovendien is de provincie, in samenwerking met Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat, verplichtingen aangegaan voor 365,5 hectare natuurcompensatie. Dit leidt ertoe dat *'de ambities voor het programma Nieuwe Natuur begrensd zijn'*.²⁸

Voor Gedeputeerde Staten is het helder dat in alle gevallen voor projectideeën draagvlak moet worden verkregen van de partijen die grond in eigendom hebben: Het Flevo-landschap, Staatsbosbeheer en de provincie zelf. Het moratorium geeft de tijd om met deze partijen in gesprek te gaan en tot oplossingen te komen. In 2007 is afgesproken dat – in afwijking van de invloedssferenkaart – Staatsbosbeheer beheerder zou worden van het Oostvaarderswold. De Grote Trap²⁹ is inmiddels in beheer overgegaan van Het Flevo-landschap naar Staatsbosbeheer. Het Flevo-landschap heeft het Reve/Abbertbos in beheer gekregen. In de zone Oostvaarderswold is echter 477 hectare grond in eigendom van Het Flevo-landschap, die nog niet in beheer is gegeven van Staatsbosbeheer. In het kader van het programma Nieuwe Natuur zal deze knoop nog ontward moeten worden. Om de creatieve fase van het uitwerken van projectideeën niet met deze discussie te belasten, zal deze knoop ontward moeten worden voordat het programma wordt opengesteld, aldus het plan van aanpak.³⁰

In het plan van aanpak is vastgesteld dat dit voor de provincie betekent dat haar rol die van *'initiator, stimulator en toetsen'* is.³¹ De provinciale overheid neemt primair een *'regisserende rol'* op zich, waarbij het programma *'bottom-up met projectideeën wordt gevuld'*.³² Wat precies onder deze verschillende rollen (initiator, stimulator, toetsen, regisserend) moet worden verstaan, wordt in het plan van aanpak niet nader toegelicht. Bij het ontwikkelen van projectideeën met een maximaal maatschappelijk rendement kan de provincie ondersteuning bieden *'door een creatief proces te organiseren, partijen kritisch te bevragen over specifieke projectideeën en, bijvoorbeeld in ateliersessies, zo rijk mogelijke ideeën tot stand te brengen en daarvoor ook draagvlak te verwerven.'*

²⁷ Uit Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, bijlage 1: Invloedssferenkaart 2001 blijkt dat het merendeel van de Flevolandse gronden vallen onder de invloedssfeer van Staatsbosbeheer en particulier terreinbeherende organisatie Het Flevo-Landschap. Natuurmonumenten, eveneens een particuliere terreinbeheerder, heeft een kleiner oppervlakte gronden dat onder haar invloedssfeer staat.

²⁸ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 3.

²⁹ De Grote Trap is een natuurstrook die toegankelijk wordt gemaakt voor het grote publiek. Er wordt een recreatief fietspad aangelegd tussen de fietsbrug over de A6 bij Almere en het Horsterwold bij Zeewolde.

³⁰ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 3-4.

³¹ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 3.

³² Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 5.

2.4 Visie op aanpak

Communicatie

Ambtelijk was, voorafgaand aan de besluitvorming door Provinciale Staten, een ‘Communicatieprogramma Nieuwe Natuur’ opgesteld. Planning was om vanaf de besluitvorming door Provinciale Staten over het plan van aanpak programma Nieuwe Natuur een volledig vernieuwde webpagina beschikbaar te hebben, waarmee meer interactiviteit wordt geboden. De website, www.flevoland.nl/nieuwenatuur, moet naast informeren vooral ook gaan inspireren en verbinden. In het communicatieprogramma is geen aandacht voor de wijze waarop de ideeën voor nieuwe natuur opgehaald gaan worden. Ook in het plan van aanpak programma Nieuwe Natuur is niets opgenomen over de wijze waarop de communicatie over het openstellen van het programma zal gaan plaatsvinden.

Meetlat

Uit het plan van aanpak programma Nieuwe Natuur blijkt dat de in te dienen projecten langs een meetlat beoordeeld gaan worden. Het is daarbij de uitdaging te komen tot een programma met een evenwichtige verdeling voor de regio, maar ook evenwicht tussen zogenaamde quick wins en projecten die een langere voorbereidingstijd vragen. Belangrijk is daarnaast om te komen tot een evenwicht tussen het bieden van duidelijkheid aan initiatiefnemers en flexibiliteit tussen projecten. De samenwerking tussen terreinbeherende organisaties kan ertoe leiden dat partijen binnen Flevoland elkaar opzoeken om project ideeën te combineren.³³

Bij de toetsing van de projectideeën zijn de doelstellingen van het provinciale natuurbeleid met de daarin uitgewerkte accenten een belangrijke randvoorwaarde die mede zijn ingegeven door de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving. Daarom wordt parallel aan de voorbereiding van het programma Nieuwe Natuur een notitie over de herijking van het Flevolandse natuurbeleid opgesteld. Een andere belangrijke randvoorwaarde betreft het leggen van dwarsverbanden met aanpalende beleids- en financieringsinstrumenten, zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, plattelandontwikkeling en het Regio-plan Wind. De derde randvoorwaarde ligt hiermee in het verlengde en betreft het realiseren van crossovers met andere beleidsterreinen, waardoor het programma een zo groot mogelijke multiplier teweegbrengt.³⁴

Deze randvoorwaarden komen terug in de geformuleerde hoofdcriteria met subcriteria.

Hoofdcriterium	Subcriterium
1. Belevingswaarde	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kijkrichtingen beleefbare, functionele en inpasbare natuur ▪ Dagrecreatie en verblijfsrecreatie ▪ Relatie met economische ontwikkelingen
2. Ecologische waarde	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bevorderen biodiversiteit ▪ Bijdrage aan versterken EHS en internationale natuurdoelstellingen ▪ Massa/ schaal
3. Crossovers	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Integrale combinatie met andere beleidsterreinen, zoals landbouw, recreatie, water, cultuur ▪ Snel uitvoerbaar ▪ Flexibiliteit ▪ Multiplier realiseren en verdamping van hectares voorkomen

³³ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 6.

³⁴ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 8.

4. Risico's

- Voldoen aan compensatieverplichtingen
- Juridische risico's
- Voorkomen van kapitaalverlies, verkoop van gronden en inzet van ruilgronden
- Maatschappelijke acceptatie/draagvlak/ betrokkenheid bewoners

Aan deze criteria zijn nog geen wegingsfactoren toegekend in het plan van aanpak.

Zeef I

Het plan van aanpak vermeldt dat na de ontvangst van de ideeën de provincie zelf, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap tussentijds op basis van de globale beoordelingscriteria zullen komen tot een voorselectie van de meest kansrijke projectideeën (eerste zeef). Dit vanwege hun invloedrijke rol als grondeigenaren en om te voorkomen dat veel energie wordt gestoken in de uitwerking van minder kansrijke ideeën. Gedeputeerde Staten zijn voornemens Provinciale Staten hierbij te betrekken. Dit zal naar verwachting gebeuren in januari of februari 2014.

Zeef II

Er werd besloten in overleg met Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap een beoordelingskader in de vorm van een multicriteria-analyse tot stand te gaan brengen. Zo moest op voorhand duidelijk worden hoe een projectidee het hoogst scoort. Deze multicriteria-analyse moet gaan leiden tot een eindscore per project en op die wijze tot een rangorde van de verschillende projecten. Deze rangorde wordt aan Provinciale Staten voorgelegd, die zich daarover een oordeel kunnen vormen (tweede zeef).³⁵

Uit het plan van aanpak wordt duidelijk dat nog uitgewerkt moet gaan worden hoe de afspraken over de te realiseren projecten worden vastgelegd (bijvoorbeeld binnen uiterlijk tien jaren gerealiseerd zijn). Een midterm-review zou een vorm kunnen zijn om tussentijds te evalueren of een herschikking in de rangorde wenselijk is, als mocht blijken dat een op zich goed scorend project niet binnen een redelijke termijn tot uitvoering blijkt te kunnen worden gebracht.³⁶

2.5

Resumé

Nadat duidelijk werd dat het Oostvaarderswold niet tot uitvoering zou gaan komen, hebben Provinciale Staten in 2012 besloten te willen starten met een open planproces waarbij wordt ingezet op een nieuw plan voor de Flevolandse natuuropgave. Dit open planproces is onder leiding van Roel Bekker georganiseerd. Het adviesrapport-Bekker werd in februari en maart 2013 in Provinciale Staten besproken; tijdens die bespreking is een motie aangenomen, waarin onder meer werd uitgesproken om de verbindingszone van het Oostvaarderswold los te laten en een programma Nieuwe Natuur te realiseren. Initiatiefnemers werden uitgenodigd om projectideeën voor natuurontwikkeling in te dienen bij de provincie. Natuur moest niet van bovenaf worden ontwikkeld, maar juist van onderop door ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten uit te nodigen om met plannen voor nieuwe natuur te komen.

Het programma Nieuwe Natuur moet bijdragen aan natuurontwikkeling die beleefbaar, toegankelijk en divers is en kan rekenen op een breed draagvlak. Het uitgangspunt van het

³⁵ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 8-9.

³⁶ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 6.

programma Nieuwe Natuur is een bottom-up proces, waarbij de provincie een terughoudende rol inneemt. In tegenstelling tot de eerdere project- en resultaatgerichte aanpak wordt nu gekozen voor een procesmatige en programmatische aanpak. De rol van de provincie wordt geduid als regisserend en als die van *'initiator, stimulator en toetser'*. De provincie bepaalt dus niet zelf de invulling van het programma. Initiatieven komen *'vanuit de maatschappij'* tot stand. De initiatiefnemers dienen hierbij zelf coalities te vormen en het programma samen te vullen. Daarbij is er niet één partij die volledige zeggenschap heeft.

Vergelijking met andere provinciale strategieën

In dit hoofdstuk wordt bekeken hoe het programma Nieuwe Natuur zich verhoudt tot vergelijkbare strategieën van andere provincies. Voor de beantwoording van deze vraag is vooral gebruik gemaakt van de eerste rapportage *'Lerende evaluatie van het Natuurpact'*³⁷ en de hierbij behorende achtergrondstudie *'De praktijk van vernieuwingen in het provinciaal natuurbeleid'*.³⁸

3.1 Unieke uitgangssituatie maakt vergelijken lastig

De gang van zaken in Flevoland na de decentralisatie wijkt sterk af van die in andere provincies. De andere provincies hielden, in tegenstelling tot Flevoland, ook na de rijksbezuinigingen op natuur een belangrijke ontwikkelopgave voor het Natuurnetwerk Nederland (hierna: Natuurnetwerk) van vaak nog duizenden hectares. Over de realisatie hiervan zijn in het Natuurpact, de decentralisatieafspraken tussen het rijk en de provincie, afspraken gemaakt. In de provincie Flevoland is het Natuurnetwerk al gerealiseerd omdat de grootste nog resterende ontwikkelopgave de realisatie van het Oostvaarderswold betrof. De voor het Oostvaarderswold reeds verworven gronden zet de provincie nu in voor het programma Nieuwe Natuur. Met dit programma wordt ook 283 hectare compensatieopgave gerealiseerd die oorspronkelijk in het Oostvaarderswold was gepland. Deze compensatienatuur wordt nog wel toegevoegd aan het Natuurnetwerk, de overige met het programma gerealiseerde nieuwe natuur niet.

Andere provincies zetten juist vol in op realisatie van hun ontwikkelopgave voor het Natuurnetwerk. Zij zien het vergroten van hun Natuurnetwerk als een belangrijk instrument voor het bereiken van de Europese verplichtingen voortkomend uit de Vogel- en Habitatrichtlijnen (hierna: VHR) en de Kaderrichtlijn Water (hierna: KRW). Het Natuurnetwerk is een stelsel van zoveel mogelijk aaneengesloten natuurgebieden dat door provinciaal beleid beschermd, uitgebreid en versterkt wordt. Vooral de harde juridische verplichtingen van de VHR en de KRW zouden zijn gediend met het uitbreiden en verbinden van bestaande natuurgebieden doordat de leefgebieden van beschermde soorten worden uitgebreid en de

³⁷ PBL en WUR, 2017.

³⁸ Kuindersma et al., 2017.

waterkwaliteit wordt verbeterd. Het Natuurnetwerk omvat daarom het merendeel van de Europees beschermde Natura 2000 gebieden. Provincies zetten ook in op de verbetering van milieu- en watercondities om de kwaliteit van (beschermde) natuur te verbeteren. Zolang deze condities niet op orde zijn, kunnen de VHR-soorten niet duurzaam voortbestaan. Om de kwaliteit van natuurgebieden te behouden of te ontwikkelen subsidiëren provincies natuurbeheer. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen regulier beheer van het Natuurnetwerk en agrarisch natuurbeheer buiten het Natuurnetwerk. Deze laatste twee strategieën, verbeteren van milieu- en watercondities en ondersteuning van beheer, zet Flevoland ook in.³⁹

Het verschil in uitgangssituatie maakt vergelijken van de aanpak in Flevoland met die van andere provincies lastig. Het schrappen van het Oostvaarderswold zette in Flevoland een keten aan reacties in gang die uiteindelijk leidde tot een radicale omslag in het Flevolandse natuurbeleid. Voor andere provincies bleef de beleidsopgave voor een belangrijk deel hetzelfde en is sprake van een meer geleidelijk proces van vernieuwing, waarbij er grote verschillen zijn tussen provincies. Vergelijkbaar is wel de behoefte van alle provincies om, naast het realiseren van de traditionele natuuropgave, in te spelen op het proces van vermaatschappelijking van natuur en bij te dragen voor een grotere maatschappelijke betrokkenheid bij natuur.

3.2 Vermaatschappelijking natuur in andere provincies

Verbrede ambities

Vermaatschappelijking van natuur krijgt allereerst een plaats in de verbrede beleidsambities voor natuur van provincies. Naast het verbeteren van de biodiversiteit zetten alle provincies in op het versterken van de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur en het versterken van de relatie tussen natuur en economie. Om deze nieuwe beleidsambities te realiseren experimenteren de provincies met nieuwe aanpakken en voeren ze beleidsvernieuwingen door.⁴⁰

Natuur op uitnodiging

De vermaatschappelijkingsstrategie die het meeste raakvlakken heeft met het programma Nieuwe Natuur en door een aantal provincies wordt toegepast is ‘natuur op uitnodiging’. Bij natuur op uitnodiging laat de provincie het initiatief, de verdere uitwerking, uitvoering en veelal ook de financiering van natuurprojecten over aan private of maatschappelijke partijen. De rol van de provincie beperkt zich tot het geven van globale kaders en het faciliteren van initiatieven die passen binnen deze kaders, met planologische ruimte, cofinanciering en expertise.

De provincies Overijssel, Utrecht en Limburg passen deze strategie toe in EHS-gebieden die zijn afgevallen bij de inkrimping van de EHS in 2010. Zij zien het als mogelijkheid om het Natuurnetwerk te versterken en maatschappelijke betrokkenheid bij natuur te vergroten. Ze geven planologische medewerking aan investeringen in natuur, meestal in combinatie met een economische ontwikkelingen zoals recreatie of woningbouw, in zones nabij natuurgebieden. Gelderland past de strategie toe in een veel groter gebied, waarin naast afgevallen EHS-gebieden ook andere gebieden vallen. De provincie Brabant, die haar Natuurnetwerk niet heeft ingekrompen als gevolg van de bezuinigingen, zet deze strategie in een deel van

³⁹ Hoek, D-J. van der et al., 2017.

⁴⁰ PBL en WUR, 2017.

haar Natuurnetwerk in en ondersteunt initiatiefnemers die natuur willen realiseren met geld of grond.

Een belangrijk verschil met het programma Nieuwe Natuur is de nadruk op de ecologische waarde van de initiatieven in de andere provincies. De initiatieven worden beoordeeld op de bijdrage die zij kunnen leveren aan versterking en/of vergroting van het Natuurnetwerk en zijn hiertoe beperkt tot gebieden dichtbij of in het Natuurnetwerk. In Flevoland staat de ecologische waarde niet automatisch voorop. De initiatieven moeten ook de belevings- en gebruikswaarde van natuur vergroten. De regeling was opengesteld voor heel Flevoland en stedelijke nabijheid was één van de beoordelingscriteria van initiatieven.

Een ander verschil is de wijze waarop de provincie faciliteert. De provincies Overijssel, Gelderland en Limburg beperken zich tot het geven van planologische medewerking als initiatiefnemers zich bij hen aandienen en geven weinig ruchtbaarheid aan de mogelijkheden die er zijn. Er zijn in deze provincies verder geen mogelijkheden voor cofinanciering zoals in Flevoland. Provincie Brabant ondersteunt wel met geld en grond. Het heeft voor de ondersteuning van initiatieven een apart Groen Ontwikkelfonds opgericht, op afstand van de provinciale politiek. In dit Groen Ontwikkelfonds zit 240 miljoen euro en ruim 2000 hectare grond waarover het zelf kan beschikken. Het Groen Ontwikkelfonds bestaat verder uit een werkeenheid waarin provinciale medewerkers samenwerken met maatschappelijke partners en initiatiefnemers begeleiden. Dit is een duidelijk verschil met provincie Flevoland die werkt met een provinciaal programma en provinciale accounthouders, onder meer om voldoende sturing te houden op de voortgang.

De strategie natuur op uitnodiging is in de meeste andere provincies nog niet erg succesvol. Zo waren er in Overijssel en Utrecht tot 2017 slechts een paar concrete initiatieven voor natuurrealisatie in de daarvoor aangewezen zones.⁴¹ In Brabant is inmiddels sprake van tientallen initiatieven per jaar, toch ligt de doelrealisatie van het Groen Ontwikkelfonds nog fors achter op schema.⁴²

Bevorderen groene burgerinitiatieven

Een andere nieuwe strategie waarmee provincies inspelen op de vermaatschappelijkings-trend is het stimuleren, verder brengen en geleiden van groene burgerinitiatieven. Provincies beogen hiermee de betrokkenheid bij en het gevoelde eigenaarschap van natuur meer te delen met de maatschappij. Een ander motief voor het stimuleren van groene burgerinitiatieven zijn de concrete bijdragen die deze initiatieven kunnen leveren aan het beheer, de versterking, de beleving en benutting van natuur.

Anders dan natuur op uitnodiging is het bevorderen van groene burgerinitiatieven niet gericht op het versterken van het Natuurnetwerk of beperkt tot bepaalde zones. Sterker nog, de ondersteuning van groene burgerinitiatieven richt zich in de praktijk meestal vooral op burgerinitiatieven buiten de (beoogde) natuurgebieden. De meeste provincies zien groene burgerinitiatieven vooral als middel om natuur te realiseren in de directe leefomgeving van burgers. Dit is vergelijkbaar met het programma Nieuwe Natuur.

Het bevorderen van groene burgerinitiatieven staat in de meeste provincies nog in de kinderschoenen. Provincies zijn nog op zoek naar hun rol en het juiste instrumentarium. Sommige richten aparte subsidieregelingen in, andere richten zich juist meer op het uitwisselen

⁴¹ 2017; Kuindersma et al., 2017;

⁴² Groen Ontwikkelfonds Brabant, 2017.

van kennis, onderzoek of bevorderen van samenwerking. Soms zijn de regelingen of programma's specifiek bedoeld voor burgerinitiatieven. Vaker richten ze zich op het uitlokken en bevorderen van maatschappelijke initiatief in het algemeen, en kunnen ook ondernemers en maatschappelijke organisaties ervan profiteren, net als in Flevoland.

Vergelijkbaar met het programma Nieuwe Natuur is de beperkte inhoudelijke sturing van de meeste provincies op de burgerinitiatieven. Voorwaarden voor subsidieverlening zijn over het algemeen vrij open. Een groot verschil met Flevoland is dat de ondersteuning van groene burgerinitiatieven in de andere provincies náást het dominante reguliere natuurbeleid bestaat met weinig onderlinge verbindingen. In Flevoland is het programma Nieuwe Natuur grotendeels in plaats gekomen van het reguliere natuurbeleid. Dit vertaalt zich ook in zeer bescheiden budgetten voor de ondersteuning van groene burgerinitiatieven in andere provincies, vergeleken met Flevoland. Veruit het grootste deel van het natuurbudget en de ambtelijke capaciteit wordt ingezet in het reguliere natuurbeleid.⁴³

3.3 Resumé

Alle provincies spelen in op de vermaatschappelijking van natuur. De verschillen in de manier waarop zij dat doen zijn echter groot. In Flevoland bood het wegvallen van de robuuste verbindingzone van het Oostvaarderswold de kans om het natuurbeleid op een andere leest te schoeien en initiatieven voor natuur vanuit de maatschappij te ondersteunen. In andere provincies bleef de natuuropgave grotendeels intact en was, mede door de Europese verplichtingen, minder ruimte voor radicale veranderingen. Wel voeren andere provincies ook vernieuwingen door die raakvlakken hebben met de aanpak in Flevoland, zoals natuur op uitnodiging en het ondersteunen van groene burgerinitiatieven.

⁴³ PBL en WUR, 2017; Salverda et al., 2016.

Evaluatiekader

4.1 Verwachtingen over het proces

Het programma Nieuwe Natuur speelt in op de breder in de samenleving levende trend richting participatie en samenwerking tussen burgers, bedrijven en overheid. Als het gaat over natuur wordt wel gesproken van de *'vermaatschappelijking'* van natuur, waarbij maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers in toenemende mate initiatieven nemen voor natuur.⁴⁴ Provinciale Staten van Flevoland besloten in 2013 het roer om te gooien in het natuurbeleid door niet van bovenaf beleid te ontwikkelen, maar ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten uit te nodigen om met plannen voor nieuwe natuur te komen. Daarmee loopt de provincie vooruit op de aanpak in het rijksbeleid *'Vooruit met de natuur!'*, dat uitgaat van de ontwikkeling van natuur die *'beleefbaar'*, *'divers'* en *'toegankelijk'* is.

Het programma kenmerkt zich door een bottom-up visie. In het plan van aanpak hanteert de provincie verschillende termen met betrekking tot haar rol binnen het programma. Zo wordt onder andere een terughoudende, regisserende, initiërende, stimulerende en toetsende rol genoemd. Wat hieronder precies moet worden verstaan wordt niet uitgewerkt in het plan van aanpak. Wel maken de onderzoekers uit het plan van aanpak op dat een uitnodigende en faciliterende rol van de provincie het uitgangspunt is. Dit houdt bijvoorbeeld het organiseren van een creatief proces en draagvlak in.

De vooraf geformuleerde doelen van het programma Nieuwe Natuur zien met name op het proces en niet op inhoud van de natuurontwikkeling als zodanig (welk type natuur zou gerealiseerd moeten worden). Deze constatering hangt samen met het hoge tempo waarin het programma tot stand is gekomen. De aanleiding van het programma is immers tweeledig: enerzijds het tijdig kunnen en moeten besteden van de rijks gelden voor natuurontwikkeling, anderzijds de kans om het natuurbeleid te vermaatschappelijken. De wens te vermaatschappelijken ging gepaard met een pragmatische benadering van het op te zetten programma. De provincie koos voor een uitnodigende en faciliterende rol zonder te bepalen wat deze rol zou gaan inhouden. Ook de wijze van aanpak, de inzet van het instrumentarium en de in te zetten middelen waren vooraf niet altijd even helder. De feitelijke invulling van het beleid kreeg werkendeweg, gestalte.

⁴⁴ PBL en WUR, 2018.

Uit de interviews komt naar voren dat de provincie vooraf de verwachting had dat na openstelling van het programma nieuwe ideeën binnen zouden komen, afkomstig van verschillende (en onverwachte) initiatiefnemers. De verwachtingen over het aantal ideeën dat ontvangen zou worden liepen uiteen. Wel werd een hoge mate van ondernemerschap in de plannen verwacht. Partijen werden geacht zelf coalities te vormen en zodoende het programma te vullen.

Het plan van aanpak Nieuwe Natuur bevatte twee momenten waarop de provincie actief wil gaan beoordelen en beslissen over de van onderaf ingediende projecten: zeef I en zeef II. Idealiter zou het programma alle politieke standpunten c.q. kijkrichtingen samenbrengen. Door afwegingen te maken op proces- en programmaniveau werd verwacht dat ook het politieke debat tot een gezamenlijke conclusie zou komen. Daarbij was de aanwezigheid van een goed afwegingskader noodzakelijk. Dit kader kreeg gestalte in de meetlat en het proces van de zeven. Hiermee zou niet alleen de politieke besluitvorming worden gefaciliteerd, maar zou ook sprake zijn van kwaliteitsbeheersing. Dit moest leiden tot afbakening en inperking van de risico's van een open planproces voor de provincie.

De initiatiefnemers zouden de plannen vervolgens zelf gaan realiseren, onder regie en gefaciliteerd door de provincie. Daarna zou het programma afgerond zijn. Deze verwachting is eveneens zichtbaar in het Statenbesluit van december 2014 (zeef II): het streven is de realisatieovereenkomsten uiterlijk in de tweede helft van 2015 te sluiten. De provincie verwachtte dat vervolgens realisatie zonder verdere tussenkomst van de provincie gestalte zou krijgen.

Op basis van de documentstudie, de reconstructie van de totstandkoming van het programma en de uitgangspunten van de provincie bij aanvang van het programma worden de volgende verwachtingen over het proces geformuleerd:

Verwachting 1

Natuurontwikkeling leent zich voor vermaatschappelijking en een bottom-up proces.

Verwachting 2

Maatschappelijke organisaties, ondernemers en burgers in Flevoland hebben creatieve ideeën voor natuurontwikkeling en willen die ook realiseren (ondernemerschap). De ideeën zijn vernieuwend en afkomstig van veel verschillende (en onverwachte) initiatiefnemers.

Verwachting 3

Een faciliterende en uitnodigende rol van de provincie is voldoende om de maatschappelijke initiatieven voor natuur ook daadwerkelijk tot wasdom te brengen.

Verwachting 4

Initiatiefnemers zijn in staat gezamenlijk coalities te vormen en samen te werken, hun ideeën zelf uit te werken tot een sluitende business case, te realiseren, te beheren en zodoende het programma Nieuwe Natuur gezamenlijk te vullen.

4.2 Verwachtingen over het resultaat

Het programma Nieuwe Natuur beoogt natuurontwikkeling in Flevoland vorm te geven in samenwerking met ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten. Met dit programma heeft Flevoland expliciet gekozen voor een 'breed' natuurbeleid met

meer mogelijkheden voor functiecombinaties met natuur en een nadruk op het realiseren van natuur met recreatieve, economische, en ecologische waarden. Het intrekken van het oorspronkelijke plan voor de robuuste verbindingzone Oostvaarderswold, dat gericht was op het bevorderen van vitale natuur, was de aanleiding voor het programma. De provincie wil met het programma Nieuwe Natuur het maatschappelijk draagvlak, de belevings- en gebruikswaarde van natuur en de inpasbaarheid van de natuur vergroten. Mede hierdoor werd het programma opengesteld voor heel Flevoland en was stedelijke nabijheid een belangrijk criterium bij de selectie van initiatieven.⁴⁵

Vraag is of deze verbreding van het natuurbeleid daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Hier toe worden de volgende twee verwachtingen getoetst:

Verwachting 5

Het programma Nieuwe Natuur draagt bij aan meer beleefbare, functionele en inpasbare natuur in Flevoland.

Verwachting 6

Het programma levert een positieve bijdrage aan de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur en aan de economie in Flevoland.

Kijkrichtingen natuur en maatschappelijke betrokkenheid en economie

Bij *vitale natuur* staat het behoud van biodiversiteit centraal. Het gaat daarbij om de intrinsieke waarde van natuur: natuur om de natuur. De aandacht gaat hierbij vooral uit naar natuur die buiten de landsgrenzen schaars is, zoals formeel beschermd door de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR).

Bij *beleefbare natuur* biedt de natuur bovenal een mooie en fijne leefomgeving. Mensen kunnen zich ontspannen in natuurgebieden in en om de stad, maar ook elders, bijvoorbeeld aan de kust. Inrichting en beheer van natuur zijn gericht op recreatief gebruik en beleving. De natuur is toegankelijk, goed bereikbaar en biedt de mogelijkheid voor allerlei vormen van recreatie.

Bij *functionele natuur* levert de natuur de mens diensten en producten. Duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen staat voorop. Het gaat hierbij om productieve en regulerende ecosysteemdiensten met concrete economische en maatschappelijke waarde. Denk aan de levering van vis, hout en voedsel (productief) en de aanvoer van zand door de zee en het zuiveren van water (regulerend).

Bij *inpasbare natuur* wordt de relatie tussen natuur en economie versterkt. In en rond natuurgebieden verdienen ondernemers een inkomen en benutten natuur in hun bedrijfsvoering. Groen en water vormen een aantrekkelijke omgeving voor economische activiteiten en wonen.⁴⁶

Bij *maatschappelijke betrokkenheid* gaat het zowel om betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, burgers en ondernemers bij de realisatie van de projecten als over hun (beoogde) betrokkenheid bij de leefomgeving na realisatie van de projecten. Naast de diversiteit aan betrokken partijen is ook de mate van betrokkenheid van belang. Zo scoort inspraak lager dan daadwerkelijk meebeslissen en meedoen.

⁴⁵ Provincie Flevoland, 2017.

⁴⁶ <http://themasites.pbl.nl/natuurverkenning/kijkrichtingen-voor-natuur>.

Bij *regionale economie* gaat het om de bijdrage aan de economie in het algemeen via de maatschappelijke baten die worden gerealiseerd, en meer specifiek over het verdienmodel van de initiatiefnemer waarmee het toekomstig beheer kan worden betaald. Belangrijk element daarvan is de vraag of daarmee de kosten van toekomstig beheer zijn gedekt.

II.

PROCES

Van initiatief tot besluit

5.1 Beschrijving

Na de vaststelling van het plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland door Provinciale Staten op 16 oktober 2013 werd het programma opengesteld. Tot en met 10 januari 2014 kon eenieder projectideeën indienen bij de provincie. Dit heeft geleid tot 79 ingediende ideeën. Deze ideeën zijn ingediend door 49 verschillende initiatiefnemers. Daarmee werden qua aantal de (uiteenlopende) verwachtingen van de provincie ruimschoots overtroffen. Op 20 februari 2014 is een ideeënmarkt georganiseerd, waar de 49 indieners niet alleen in de gelegenheid werden gesteld om hun 79 projectideeën toe te lichten, maar ook met elkaar in contact te treden en waar nodig coalities te sluiten. Dit heeft er concreet toe geleid dat één projectidee is ingetrokken, omdat de indiener tot de conclusie kwam dat hij zijn ambities prima als onderdeel van het projectidee van de Agrarische Natuurvereniging Akkerwaard kan realiseren. De verwachting van Gedeputeerde Staten was dat in de periode daarna meer combinaties zouden gaan ontstaan.⁴⁷

Communicatie openstelling programma Nieuwe Natuur

Bij de start van het programma Nieuwe Natuur heeft de provincie een persbericht gestuurd over de openstelling van het programma. De website van de provincie werd als hoofdcommunicatiemiddel gebruikt. Daarnaast heeft de provincie via zogenoemde *'olievlekcommunicatie'* verschillende partijen benaderd om ook ruchtbaarheid te geven aan het programma. De terreinbeherende organisaties en de gemeente Lelystad zijn onder andere gevraagd om te communiceren over het programma. Bijvoorbeeld door via webbanners bezoekers te verwijzen naar de website van de provincie, door flyers uit te delen op strategische locaties als de bibliotheken en door het gebruik van sociale media. Voor het programma Nieuwe Natuur heeft de provincie een website – www.flevoland.nl/nieuwenatuur – en een eigen Twitteraccount opgezet. Hierop werd onder andere het filmpje geplaatst waarin gedeputeerde Appelman oproep tot het indienen van ideeën.⁴⁸

In de communicatie over de openstelling van het programma werd van iedereen met *'een hart voor natuur'* gevraagd om ideeën en initiatieven in te dienen voor nieuwe natuur in Flevoland. De provincie denkt hierbij in het bijzonder aan Flevolandse gemeenten, organisaties die zich bezighouden met natuur, (organisaties van) agrariërs en inwoners van Flevoland. Geïnteresseerden konden in het kader van het programma hun *'initiatieven, wensen en dromen melden bij de provincie'*. Daarbij werden de indieners erop gewezen om de samenwerking te zoeken met Staatsbosbeheer, Het Flevo-

⁴⁷ Statenvoorstel d.d. 16 april 2014.

⁴⁸ Deze oproep is terug te zien via <https://www.youtube.com/watch?v=oOfMeymCwJc>

landschap en de provincie als grondeigenaren. Op de website stond vermeld dat *“ideeën zonder draagvlak bij de grondeigenaren (...) niet door de eerste zeef”* komen. Voor het indienen van een idee moest onder andere beschreven worden *‘wat u zou willen realiseren, welke argumenten u heeft (...), is er draagvlak voor uw idee bij de betreffende grondeigenaar, heeft u al zicht op de mogelijke kosten voor het uitvoeren van uw idee en hoe u deze zou kunnen financieren’*. In de communicatie werd tevens ingegaan op de wijze waarop de provincie de initiatieven zou gaan selecteren en beoordelen, namelijk aan de hand van een gefaseerde aanpak. Daarbij werd aangegeven dat in de eerste fase op hoofdlijnen wordt gekeken of de ingediende ideeën voldoende potentie hebben (bijvoorbeeld ten aanzien van de aspecten haalbaarheid en betaalbaarheid, bijdrage aan de robuustheid van natuur, beleefbaarheid van de natuur en draagvlak voor het plan) en dat in de tweede fase de initiatiefnemers, bij een positieve beoordeling, in de gelegenheid worden gesteld om hun projectideeën verder uit te werken tot volwaardige projectinitiatieven. Over het vervolg na de tweede fase (lees: zeef) wordt niets vermeld. Uit de bij de openstelling van het programma door de provincie verstrekte informatie wordt niet duidelijk of de projecten door de provincie gerealiseerd gaan worden of dat initiatiefnemers dit zelf moeten gaan doen.

Zeef I

Van de overgebleven 78 projectideeën zijn in eerste instantie conceptbeoordelingsrapporten opgesteld. Er is gesproken met het waterschap Zuiderzeeland en de zes Flevolandse gemeenten, om een beeld te krijgen of er ideeën waren waaraan deze overheden geen (planologische) medewerking zouden gaan verlenen. De ideeën en hun beoordeling zijn ook voorgelegd aan een aantal externe deskundigen, LTO Noord, toerismeorganisatie RECRON, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap. Deze deskundigen zijn veelal niet ingegaan op de afzonderlijke projectideeën, maar hebben op hoofdlijnen gereageerd. De projectideeën zijn ingedeeld in één van de vijf onderstaande categorieën *‘naar mate van passendheid binnen het programma Nieuwe Natuur’*.⁴⁹ Bij amendement hebben Provinciale Staten één project ingedeeld in categorie D in plaats van categorie E.

Categorie	Vervolg	Aantal
A. Het projectidee past binnen het programma Nieuwe Natuur.	Ideeën binnen deze categorie verdienen het verder te worden uitgewerkt.	27
B. Het projectidee betreft een vorm van agrarisch natuurbeheer.	Uit een verdere uitwerking moet duidelijk worden of (geheel of gedeeltelijk) sprake is van een bestemming als natuur (met agrarisch medegebruik) of dat de agrarische hoofdbestemming behouden blijft. De provincie moet bij zeef II een besluit nemen in welke mate financiering vanuit het programma Nieuwe Natuur mogelijk is.	17
C. Het projectidee heeft geen betrekking op nieuwe natuur, maar is niettemin waardevolle ‘bijvangst’.	In het vervolg kan worden gezien of het idee langs een andere weg dan het programma Nieuwe Natuur gerealiseerd kan worden.	14
D. Het projectidee betreft een locatie-ongebonden concept.	Indieners kunnen onderzoeken of het concept als onderdeel van een idee vallend onder categorie A of B gerealiseerd kan worden.	15
E. Het projectidee past niet binnen het programma Nieuwe Natuur en/of in provinciaal of gemeentelijk beleid	Deze projecten gaan niet door naar de ‘finale’.	5

⁴⁹ Statenvoorstel d.d. 16 april 2014.

De ideeën die binnen categorie A en B vallen kunnen als zelfstandig idee worden uitgewerkt tot projectvoorstel. Een projectidee in categorie C betreft geen nieuwe natuur, maar bijvoorbeeld de aanleg van een fietspad of een kwaliteitsimpuls aan reeds bestaande natuur. Dit wordt gezien als een waardevolle *'bijvangst'* van het programma Nieuwe Natuur, waarvan kan worden gezien of deze ideeën langs andere weg (bijvoorbeeld POP3) dan het programma Nieuwe Natuur toch gerealiseerd kunnen worden. De projectideeën in deze categorie gaan dus net als categorie A en B door naar de volgende ronde, maar dan als een bijzondere verzameling buiten het programma Nieuwe Natuur. De ideeën in categorie D zijn geen locatiegebonden projecten, maar locatie-ongebonden concepten (bijvoorbeeld een speelbos). Indieners kunnen onderzoeken of het concept als onderdeel van een onder categorie A of B genoemd projectidee gerealiseerd kan worden. Ze zoeken een partner waar hun concept gerealiseerd kan worden.⁵⁰ Er resteerden 73 ideeën die nader uitgewerkt konden gaan worden.

Verdere uitwerking tot een volwaardig projectvoorstel, met name wat betreft het ontwerp, financiën en creëren van draagvlak bij grondeigenaren en -gebruikers, dient plaats te vinden voor 31 augustus 2014. Als tussenstap wordt – blijkens een aangenomen amendement hierover – door Provinciale Staten een verdere verdikking van de projecten beoogd, waarvan de resultaten op 18 juni 2014 aan de statencommissie worden voorgelegd. Bij Provinciale Staten bestaan zorgen over hoe de inspanningen en verwachtingen van betrokkenen op een goede manier begeleid moeten worden.

Actieve clustering van projecten, groot en klein, waarbij grote organisaties en projecten uitgedaagd worden om samen te werken met kleinere, wordt door Provinciale Staten noodzakelijk geacht, omdat de totale hectares die beschikbaar zijn voor het programma begrensd zijn, zeker gelet op het hoge aantal projectideeën, waardoor slechts een klein deel van de projecten gehonoreerd kunnen worden.⁵¹

Bij de tweede zeef moest de uiteindelijke afweging gemaakt worden hoeveel hectares gerealiseerd zouden worden en hoeveel geld beschikbaar gesteld werd voor inrichting en beheer en kwaliteitsimpulsen in de nieuwe natuur, binnen de juridische kaders die hiervoor gelden, zoals de natuurcompensatieverplichtingen die de provincie is aangegaan. Tijdens deze fase had de provincie *'een rol als verbinder van initiatieven en partijen'*. Daarnaast kan de provincie ondersteuning in de vorm van expertise aanbieden, onder meer door deskundigheid van de Dienst Landelijk gebied (hierna: DLG) ter beschikking te stellen.⁵²

Zeef II

In juni 2014 is een tussenstand gepresenteerd aan de Statencommissie Ruimte & Leefomgeving. Hierbij werd inzage gegeven in de activiteiten ten dienste van de beoogde clustering en verdere uitwerking van de initiatieven. In de eerste plaats is aan elke initiatiefnemer begeleiding vanuit de DLG aangeboden. In totaal is gedurende deze fase vanuit de DLG circa 2.000 uur capaciteit ingezet (ontwerpers, projectleiders, rentmeesters en vakinhoudelijke disciplines). Daarnaast heeft de provincie *'in de rol van initiator, facilitator, bevrager en waar nodig mediator'* met veel initiatiefnemers gesprekken gevoerd over het uitwerken van het projectidee tot een projectvoorstel, partijen gestimuleerd om gezamenlijke ateliersessies te organiseren en deze sessies gefaciliteerd. Bovendien zijn diverse bezoeken afgelegd, waardoor op locatie een beeld gevormd kon worden van de wensen en vragen van de initiatiefnemers. Volgens de tussenstand heeft dit geleid tot het

⁵⁰ Statenvoorstel d.d. 16 april 2014.

⁵¹ Amendement VVD, PvdA, CU en CDA, aangenomen d.d. 16 april 2014.

⁵² Statenvoorstel d.d. 16 april 2014.

ontstaan van diverse allianties tussen initiatiefnemers en de clustering van projectideeën. Initiatiefnemers die meerdere ideeën hebben ingediend, hebben bovendien prioriteiten gesteld. Ook heeft een aantal initiatiefnemers laten weten niet zelfstandig hun projectidee te kunnen en willen uitwerken. Aangekondigd wordt dat in de periode tot de sluitingsdatum vervolgsessies georganiseerd worden, dat initiatiefnemers gebruik mogen blijven maken van specialistische capaciteit ten behoeve van het ontwikkelen van een businesscase, samenwerkingsverbanden en het in beeld brengen van planologische en procedurele haalbaarheid. De provincie streeft ernaar dat de projectvoorstellen zoveel mogelijk onderling vergelijkbaar zijn, zodat toetsing aan de meetlat kan plaatsvinden.⁵³

Toewijzing projectvoorstellen

In totaal zijn 33 projectvoorstellen ingediend, afkomstig van 29 partijen. De plannen hebben betrekking op 22 verschillende gebieden.

De projectvoorstellen zijn door een interne beoordelingsgroep inhoudelijk beoordeeld aan de hand van de meetlat en gerangschikt (thematische toetsing).

Belevingswaarde

1. In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op? (drie van de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving)
2. In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkelingen?
3. Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? (>10km draagt minder bij dan <2km)

Ecologische waarde

4. In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? (de vierde kijkrichting van het Planbureau voor de Leefomgeving: vitale natuur)
5. In welke mate draagt het project bij aan de realisatie van het Flevolandse natuurbeleid, dat de komende maanden herijkt wordt? (De stand van zaken van deze herijking zal tijdens het programma steeds door de provincie gecommuniceerd worden.)
6. In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?

Multiplier

7. In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares natuur, extra financiële ruimte voor inrichting, etc.
8. In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?

Zekerheid

9. In welke mate is er sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project?
10. Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaar uitgevoerd kan worden?
11. In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn?
12. In welke mate is sprake van juridisch of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan?

Eerst zijn alle 33 projectvoorstellen afzonderlijk beoordeeld, vervolgens zijn de 22 gebieden voor elk van de twaalf criteria in onderling verband gebracht. Dit heeft geresulteerd in een rangorde per criterium. Het project dat gemiddeld genomen het best scoort, wordt het

⁵³ Mededeling inclusief bijlage d.d. 6 juni 2014.

hoogst gerangschikt. *‘De beschikbare middelen, de scores op de meetlat, de vraag aan de provincie en de bestuurlijke kaders en doelstellingen van het programma hebben geleid tot een voorstel voor toewijzing. De rangorde is in beginsel leidend, maar de bestuurlijke kaders en doelstellingen van het programma hebben geleid tot enkele afwijkingen’*, zo valt te lezen in het Statenvoorstel. Deze kaders en doelstellingen hebben een kleuring gegeven aan de twaalf criteria van de meetlat, waardoor geen sprake is van twaalf even zwaarwegende criteria. Zo krijgt het criterium dat betrekking heeft op de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen meer gewicht, aangezien Provinciale Staten bij motie hebben verzocht de nadruk te leggen op natuurontwikkeling nabij grotere stedelijke concentraties (Almere en Lelystad). Bovendien gold als harde randvoorwaarde dat met de te honoreren projectvoorstellen voor nieuwe natuur in ieder geval voldaan wordt aan de natuurcompensatieverplichting, die Flevoland op zich heeft genomen (randvoorwaardelijke toetsing).⁵⁴

Commissie Verdaas

Ter ondersteuning van het proces van ambtelijke beoordeling van de voorstellen is advies gevraagd van een commissie van onafhankelijk deskundigen onder voorzitterschap van Co Verdaas. De commissie is gevraagd te reflecteren op het ambtelijk toewijzingsvoorstel en een advies te geven voor het vervolg. De commissie is positief over de bijzondere aanpak die de provincie gehanteerd heeft en waardeert het gekozen bottom-up proces, wat gezien wordt als omslag in denken. Deze omslag heeft geleid tot energie bij de initiatiefnemers en tot verrassende uitkomsten. Het toewijzingsvoorstel komt volgens de commissie tot *‘een rijk palet aan natuurprojecten die tezamen de potentie hebben een robuuste structuur te vormen.’* Daarnaast creëert de aanpak grote mogelijkheden voor het combineren van natuurontwikkeling met recreatie, stedelijke ontwikkeling, behoud van cultureel erfgoed en voedselproductie. Wel benadrukt de commissie de noodzaak van programmatische sturing en de dynamiek gaande te houden, zeker in het licht van de diversiteit van de voorstellen en het feit dat sommige initiatieven losstaand zijn. De verschillende projectvoorstellen zouden als gezamenlijk programma tot uitvoering gebracht moeten worden.⁵⁵

Bovendien wijst de commissie op de verschillende verantwoordelijkheden van betrokkenen. Zo is de provincie enerzijds eigenaar van een aantal gronden, maar ook verantwoordelijk voor de kwalitatieve beoordeling van de projecten. De terreinbeherende organisaties zijn gecommiteerd aan proces en brengen gronden in, waardoor ze ‘natuurlijke’ zeggenschap hebben over het vervolg. De commissie waardeert de wijze waarop zij zich opstellen. Ze doet de suggestie om een governance(structuur), bijvoorbeeld een coöperatie of coöperatieve samenwerkingsvorm, op te zetten, waarin de provincie, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap ontzorgd worden en in hun rol van initiatiefnemer kunnen blijven. Met deze structuur, waarin elke initiatiefnemer een positie krijgt, zou invulling gegeven moeten worden aan de doorontwikkeling en realisatie van Nieuwe Natuur.⁵⁶ Dit advies heeft zijn neerslag gekregen in eerdergenoemde Statenmotie met de opdracht een platform Nieuwe Natuur op te richten.

Bij het opstellen van de meetlat is ervoor gekozen niet vooraf een rangorde in of een weging van de criteria aan te brengen, omdat dit past in de keuze voor een bottom-up proces en het bieden van ruimte voor nieuwe ideeën die niet sec aan het vastgesteld provinciaal omgevingsbeleid zijn te toetsen. Volgens het beoordelingsrapport heeft dit een positief effect gehad, bijvoorbeeld doordat er ideeën zijn ingediend waarbij de beleefbaarheid of functionaliteit van natuur dominant waren en waar de robuustheid van de natuur van ondergeschikte betekenis was. Tevens heeft de provincie op basis van de projectvoorstellen een inschatting van de kosten (verwerving, inrichting en beheer gedurende maximaal tien jaar) gemaakt. Op deze wijze is bepaald welke projecten voor realisatie in aanmerking

⁵⁴ Besluitvorming Nieuwe Natuur Zeef II - Inhoudelijke beoordeling en toewijzingsvoorstel 33 projectvoorstellen Nieuwe Natuur, p. 11-13.

⁵⁵ Advies Nieuwe Natuur – Commissie Verdaas d.d. 17 oktober 2014.

⁵⁶ Advies Nieuwe Natuur – Commissie Verdaas d.d. 17 oktober 2014.

komen. Bepaalde projecten zijn (gedeeltelijk) gehonoreerd, eventueel als onderdeel van een ander project, een aantal is op de reservebank geplaatst en een aantal is in het geheel niet gehonoreerd. De projecten op de reservebank kunnen gebruikt worden indien gehonoreerde projectvoorstellen toch niet, of niet in volle omvang realiseerbaar zijn. Bijvoorbeeld omdat de grond niet verworven kan worden of omdat onderdelen van de voorstellen niet vergunbaar blijken.⁵⁷

Provinciale Staten bekrachtigen met 32 stemmen voor en vijf stemmen tegen op 14 december 2014 de indeling zoals voorgesteld door Gedeputeerde Staten.⁵⁸ In algemene zin wordt in het beoordelingsrapport geconstateerd dat zowel terreinbeherende organisaties, gemeenten als particulieren en ondernemers in het programma Nieuwe Natuur kansen hebben gezien een kwaliteitsimpuls te geven aan Flevoland. Ook particulieren en ondernemers bleken, met ondersteuning vanuit de DLG en inzet van deskundigheid vanuit de provincie, *'heel veel tijd en energie te steken in de uitwerking van hun idee.'*⁵⁹

Wel wordt de kanttekening geplaatst dat *'combinatiemogelijkheden nog niet ten volle zijn benut en dat cofinancieringsmogelijkheden wel worden aangestipt, maar in het tijdsbestek voor de uitwerking van de projectvoorstellen nog niet zijn uitgewerkt'*. Hierbij speelt mee dat de ingediende projectvoorstellen zowel concrete projectvoorstellen en inrichtingsinitiatieven als globale gebiedsvisies bevatten. Deze concrete voorstellen zouden gecombineerd moeten worden met de gebiedsontwikkelingsvoorstellen, mede omdat de initiatiefnemers niet zelf de eigenaar en beheerder (willen) zijn. De combinatie-en/of samenwerkingsmogelijkheden hebben naast het tijdsaspect en de wil tot samenwerking, ook financiële beheersmatige en soms emotionele consequenties: *'partijen hebben primair gefocust op de eigen ideeën en de eigen kansen'*. In het beoordelingsrapport wordt geconstateerd dat het een opgave is om in de besluitvorming de voedingsbodem voor de gewenste samenwerking te leggen.

De ingediende projectvoorstellen blijken zowel concrete projectvoorstellen en inrichtingsinitiatieven als globalere gebiedsvisies te bevatten. Met name de concrete voorstellen zijn een bijzondere opbrengst van het bottom up-proces en behelzen ook ideeën die via een traditionelere aanpak wellicht niet ontstaan zouden zijn. Een belangrijk deel van deze voorstellen moeten daarom volgens de provincie gecombineerd worden met de gebiedsontwikkelingsvoorstellen, mede omdat de indieners aangeven dat zij zelf niet de eigenaar en beheerder willen zijn. Daarnaast dragen de concrete voorstellen bij aan de verrijking van de gebiedsontwikkelingen. *'Het zijn mooie kralen aan de ketting'*. De integrale benadering is weliswaar als voorwaarde gesteld, maar aan de initiatiefnemers zijn tot geen opdrachten gegeven op welke wijze en in welke fase de integratie bereikt moet zijn en welke prikkels of instrumenten hiervoor beschikbaar zijn. Dat combinatiemogelijkheden wel zijn aangestipt, maar in deze fase nog niet volledig tot wasdom zijn gekomen, heeft naast het tijdsaspect en de wil tot samenwerking ook te maken met financiële, beheersmatige en soms emotionele consequenties die aan samenwerking kleven. De partijen hebben zich in deze fase nog primair gefocust op de eigen ideeën en de eigen kansen. Het is een opgave om in de besluitvorming de voedingsbodem voor de gewenste samenwerking te leggen. Om te voorkomen dat concrete voorstellen ondersneeuwen in gebiedsprocessen, zijn ze bij de toetsing afzonderlijk beoordeeld (en dus niet alleen als onderdeel van een

⁵⁷ Besluitvorming Nieuwe Natuur Zeef II - Inhoudelijke beoordeling en toewijzingsvoorstel 33 projectvoorstellen Nieuwe Natuur, p. 10-13.

⁵⁸ Statenbesluit d.d. 17 december 2014.

⁵⁹ Besluitvorming Nieuwe Natuur Zeef II, Inhoudelijke beoordeling en toewijzingsvoorstel 33 projectvoorstellen Nieuwe Natuur, p. 10.

gebiedsontwikkeling) en wordt ook per voorstel een besluit voorgesteld waarin de concrete voorstellen een duidelijke positie krijgen.⁶⁰

In het toewijzingsbesluit van 14 december 2014 zijn meerdere projecten geclusterd. Verschillende particuliere initiatiefnemers, die allemaal afzonderlijke projecten hadden ingediend bij de provincie, werden in het toewijzingsbesluit geclusterd samengebracht bij twee grotere projecten: Eemvallei-Zuid van Staatsbosbeheer en Noorderwold-Eemvallei van Het Flevo-landschap. De kleinere projecten dienden als ‘kralen aan een ketting’ geïntegreerd te worden binnen de plangebieden van de twee grote projecten die gezamenlijk de ‘ketting’ vormen. De volgende 22 projecten zijn (deels) gehonoreerd.⁶¹

<i>Urkerveld</i>	<i>Speelwildernis (kraal)</i>
<i>Nieuwe Natuur bij Schokland</i>	<i>Luierpark (kraal)</i>
<i>Ruimte en Lucht voor Natuur</i>	<i>Kroonbos (kraal)</i>
<i>Oostkant Dronten</i>	<i>Kop op het Horsterwold</i>
<i>Landgoed Vossemeer⁶²</i>	<i>Geitenboerderij met restaurant</i>
<i>Landgoed Wildrijck</i>	<i>Noorderwold-Eemvallei (ketting)</i>
<i>Natuur op G38</i>	<i>Vierkante meter natuur (kraal)</i>
<i>Swifterpark</i>	<i>Pioniernatuur (kraal)</i>
<i>Oostvaardersplassengebied⁶³</i>	<i>Natuurboerderij Vliervelden (kraal)</i>
<i>Eemvallei-Zuid (ketting)⁶⁴</i>	<i>Harderbos en Harderbroek verbonden</i>
<i>Voedselbossen (kraal)</i>	<i>Gouden randen langs de Pampushout</i>

Vervolg

Provinciale Staten geven op 14 december 2014 Gedeputeerde Staten tevens de opdracht om het provinciaal beleid en relevante verordeningen aan te passen en om het toewijzingsvoorstel nader uit te werken en afspraken met de projectindieners vast te leggen in realisatieovereenkomsten. Gedeputeerde Staten worden op dat moment gemandateerd om financiële verplichtingen aan te gaan inzake de gehonoreerde projectvoorstellen tot het maximum van het beschikbaar gestelde budget van € 3 miljoen.⁶⁵ In de beoordelingsrapportage wordt ingegaan op de keuze voor dit privaatrechtelijke instrument in plaats van subsidieverlening:

‘De reden om te kiezen voor de privaatrechtelijke weg is gelegen in het feit dat er een pallet van afspraken gemaakt dient te worden, waar meerdere partijen zich aan dienen te committeren. Projectvoorstellen worden in veel gevallen gedragen door meerdere initiatiefnemers. Daarnaast moet een grondruil tot stand komen om de gronden van Het Flevo-landschap, Staatsbosbeheer en Flevoland naar de nieuwe locaties te verschuiven (door ruiling of koop/verkoop). Ook dient de gemeente planologische medewerking te verlenen voor zover het projectvoorstel niet past binnen de huidige gemeentelijke kaders. Pas als al deze ingrediënten op zijn plek zijn gebracht kan het projectvoorstel succesvol tot uitvoering worden gebracht. Voor deze borgingen is het publiekrechtelijke spoor minder geschikt.

⁶⁰ Besluitvorming Nieuwe Natuur Zeef II, Inhoudelijke beoordeling en toewijzingsvoorstel 33 projectvoorstellen Nieuwe Natuur, p. 10-11.

⁶¹ Dit overzicht is tot stand gekomen op basis van een vanuit de provincie verstrekt overzicht d.d. 13 september 2018.

⁶² De ideeën landgoed Vossemeer en landgoed Wildrijck zijn door Provinciale Staten toegekend noch afgewezen. De beoordeling van deze projecten is overgelaten aan de gemeente Dronten. Uiteindelijk zijn de beide projecten niet haalbaar gebleken.

⁶³ Het project Oostvaardersplassengebied bestaat uit Hollandse Hout, trekweggebied en Ibisweg. Het project is grotendeels gehonoreerd (niet alles van Ibisweg is gehonoreerd). Het separaat ingediende project Oostvaardersplassen is door Provinciale Staten gehonoreerd (als onderdeel van het project Oostvaardersplassengebied) maar in de voortzetting van het programma Nieuwe Natuur niet meegenomen omdat de inrichtingswerkzaamheden in de winter 2014/2015 al door Staatsbosbeheer zijn uitgevoerd in het kader van beheer Oostvaardersplassen.

⁶⁴ Het project Schollebaarweg is door Provinciale Staten gehonoreerd (als ‘kraal’ aan de Eemvallei-Zuid) maar in de voortzetting van het programma niet meegenomen omdat de initiatiefnemers en Staatsbosbeheer al vroeg in 2015 concludeerden dat een gewenste kavelruil niet mogelijk was.

⁶⁵ Vanaf 2016 is jaarlijks een nieuw budget aangevraagd bij en verstrekt door Provinciale Staten.

Daarnaast kan via de privaatrechtelijke weg de uitvoering van activiteiten beter worden afgedwongen. Het streven is erop gericht om de overeenkomsten uiterlijk in de tweede helft van 2015 te sluiten, waarmee in feite een extra toets plaatsvindt op de haalbaarheid van de projectvoorstellen. Per projectvoorstel legt Flevoland contractueel de verplichtingen vast met partijen waarbij dit dient te voldoen aan alle (Europese) wet- en regelgeving waartoe ook de aanbestedingsregels, regels omtrent staatssteun en het uitgangspunt vanuit gelijkberechtiging. Hierbij dient te worden opgemerkt dat een aantal projectvoorstellen op zichzelf staat en solitair kan worden uitgewerkt. Ook zijn projectvoorstellen los van elkaar ingediend die wél samenhang vertonen en integraal gerealiseerd kunnen worden. De integrale (gebieds-)ontwikkeling is als voorwaarde gesteld en zal daarom in het kader van de uitwerking ook weer gelden als voorwaarde.’⁶⁶

Bij motie wordt Gedeputeerde Staten daarnaast opgeroepen om de regierol op de programmasturing van Nieuwe Natuur in het vervolgproces voort te zetten en vanuit deze rol invulling te geven aan de uitwerkingskaders en toe te zien dat deze zijn geborgd, voordat wordt overgegaan tot het sluiten van overeenkomsten. Het gaat hierbij om de volgende uitwerkingskaders: financiële haalbaarheid (inclusief risicoanalyse), planologische haalbaarheid, een zorgvuldig communicatieproject en een concrete uitvoeringsplanning. Tevens dient een platform Nieuwe Natuur ingericht te worden om de dynamiek in het programma in te faciliteren, daarbij in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen, de reservelijst daarbij te betrekken en eventueel te verruimen.⁶⁷

5.2 Ervaringen van betrokkenen

Uit de casestudies is veel informatie naar voren gekomen over de beleving van het programma door de initiatiefnemers. In deze paragraaf worden deze ervaringen nader toegelicht.

Particuliere initiatiefnemers

De particuliere initiatiefnemers hebben waardering voor de door de provincie geboden kans om hun ideeën over (nieuwe) natuur werkelijkheid te laten worden. Een groot deel van de particuliere initiatiefnemers was ten tijde van de openstelling van het programma Nieuwe Natuur in de veronderstelling dat ze een leuk idee konden indienen en dat het idee, wanneer het positief zou worden beoordeeld, verder zou worden opgepakt door (bijvoorbeeld) de provincie. Verschillende initiatiefnemers geven aan dat de provincie bij de aanvang van het programma niet duidelijk heeft aangegeven dat ook van hen werd verwacht dat ze de verdere ontwikkeling, inrichting en het beheer van het project op zich zouden moeten nemen.⁶⁸

De ervaringen van de initiatiefnemers wisselen als het gaat om de ideeënmarkt. Meerdere initiatiefnemers vonden het een leuke ervaring om hun ideeën te presenteren en kennis te maken met de andere projectindieners bij het programma. Enkele initiatiefnemers menen aan de andere kant dat het ‘wedstrijdelement’ rondom de fase van projectindiening de kans op coalitievorming heeft verminderd. Elke initiatiefnemer wil immers dat zijn/haar project wordt gehonoreerd en als beste wordt beoordeeld, waardoor de behoefte aan samenwerking minder aanwezig kan zijn.

⁶⁶ Besluitvorming Nieuwe Natuur Zeef II, Inhoudelijke beoordeling en toewijzingsvoorstel 33 projectvoorstellen Nieuwe Natuur, p. 28-29.

⁶⁷ Motie d.d. 17 december 2014.

⁶⁸ Zie ook paragraaf 6.2.

Meerdere (particuliere) initiatiefnemers hebben ondersteuning gekregen van extern deskundigen bij de uitwerking van hun projectidee, bijvoorbeeld als het gaat om de meer technische details. Deze ondersteuning werd onder meer geboden door medewerkers van de DLG en een ingenieursbureau. Deze ondersteuning wordt gewaardeerd door betrokkenen.

Afstemming tussen mede-overheden

Ondanks het feit dat door de provincie met de Flevolandse gemeenten is gesproken over de projectideeën tijdens zeef I, zijn enkele gemeenten van mening dat zij op het gebied van de ruimtelijke ordening eerder betrokken hadden moeten worden bij het programma. De gemeenten zijn nu pas, ten aanzien van het ruimtelijke spoor, betrokken bij de initiatieven na de eerste besluitvorming over de ingediende ideeën. De provincie heeft de gemeenten niet om input gevraagd in de beginfase van het programma (tussen zeef I en voordat de definitieve projecten waren geselecteerd in zeef II). Het waterschap heeft een vergelijkbaar standpunt en was liever eerder betrokken geweest bij het uitwerken van de plannen. Ook is niet gesproken over de mogelijke consequenties van dit programma voor de gemeenten. Het is volgens de gemeenten onvoldoende om alleen een collega van het beleidsveld natuur te betrekken bij een programma als Nieuwe Natuur. Een gemeente moet een eigen ruimtelijke afweging maken. Door het programma Nieuwe Natuur heeft men ervaren enigszins voor een voldongen feit gesteld te zijn; wanneer de provincie tegen een initiatiefnemer zegt een project te willen ondersteunen en hiervoor financiële middelen ter beschikking te stellen, creëert dit bepaalde verwachtingen bij de initiatiefnemer. Hierdoor ervaren de gemeenten minder ruimte een brede ruimtelijke afweging te kunnen maken, terwijl zij wel een belangrijke belangenafweging moeten maken. Het RO-spoor is wat de gemeenten en het waterschap betreft niet integraal genoeg en te veel bottom-up aan de voorkant van het traject aan de orde gekomen.

Zeef I

De 78 concept-beoordelingsrapporten zijn voorgelegd aan een aantal externe deskundigen, LTO Noord, toerismeorganisatie RECRON, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap. Deze deskundigen zijn veelal niet ingegaan op de afzonderlijke projectideeën, maar hebben op hoofdlijnen gereageerd.⁶⁹ Hieronder een bloemlezing uit de reacties:

LTO Noord

'Allereerst mijn complimenten voor het proces. De open uitnodiging heeft vele reacties opgeroepen. Er wordt op een positieve manier meegedacht over de toekomst van natuur in Flevoland en daarmee over de inrichting van het landelijk gebied. Burgers, ondernemers en organisaties worden actief en gaan ook met elkaar in gesprek.'

RECRON

'Bij het realiseren van plannen zou het goed zijn om te kijken naar het aanhaken van (toeristisch-recreatieve) ondernemers. Door de gekozen opzet bestaat het Willy Alfredogevaar ('roept u maar'). Iedereen kan wat roepen, maar verbindingen naar andere partijen worden er niet (in alle gevallen) gelegd. Voor ons is het creëren van partnerschappen wel essentieel.'

Coöperatie NederLandBovenWater

'Dit alles [lees: het plan van aanpak Nieuwe Natuur] heeft geresulteerd in een uitnodiging aan een ieder (= principe van insluiten) met als kader een maatlat met vier criteria en twaalf deelaspecten. De Provincie Flevoland verdient complimenten voor deze oprechte uitnodiging: het belangrijk maken van ondernemerschap, kennis en kunde van mensen met hart voor de provincie en het organiseren van mentaal eigenaarschap.' [...] 'Het is prima om de inhoud van onderop te laten komen, maar om werkelijk mentaal eigenaarschap te mobiliseren is het nodig dat de uitnodigende partij helder is over het

⁶⁹ Statenvoorstel d.d. 16 april 2014.

soort feest en daar ook scherp op stuurt.'

Het Flevo-landschap

'Verder heeft jullie beoordeling en al eerder de bundel ons ook geïnspireerd om de projecten die niet door ons of door onze partners zijn ingediend met een frisse blik te bekijken. We zien kansen. Er is een aantal projecten waar wij graag een nadere verkenning tot samenwerking willen doen.'

Staatsbosbeheer

'Het is goed om te zien dat natuur in Flevoland leeft en er zoveel project ideeën zijn ingediend. Veel ideeën zouden onze voorstellen kunnen versterken en in de uitwerking meegenomen kunnen worden. Het kan dan gaan over een samenwerking, het meenemen van gedachtengoed of concreet over grond die beschikbaar kan komen voor realisatie.'

Uit de reacties van deze externe partijen spreekt waardering voor de door de provincie gekozen opzet en voor de initiatieven die bottom-up tot stand zijn gekomen. Uit de toelichting op een ingediend en aangenomen amendement van april 2014 blijkt dat Provinciale Staten eveneens zeer te spreken zijn over de uitvoering van het programma tot dat moment: *'het proces met de gekozen vernieuwende bottom-up blijkt zeer succesvol'*, met name vanwege het grote aantal ingediende projectideeën.

Zeef II

De indeling met *'kralen aan een ketting'* is tot stand gekomen in zeef II. Vrijwel alle initiatiefnemers en betrokkenen hebben zich hierdoor overvallen gevoeld. Met de *'ketting'* (Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer) noch met de *'kralen'* is hierover afstemmingsoverleg gevoerd voorafgaand aan de besluitvorming door Provinciale Staten. Een aantal initiatiefnemers voelen zich hierdoor niet gekend in hun eigen plannen en het proces en is van mening dat de provincie op dit vlak teveel de regie heeft gevoerd. De provincie heeft immers geen afstemming gezocht bij de initiatiefnemers.

Een voorbeeld hiervan is de indeling van het project Vliervelden als *'kraal'* bij Noorderwold-Eemvallei. Uit het ingediende projectplan wordt duidelijk dat het idee is gebaseerd op een locatie aan de oostkant van Almere. Daarom is over de planontwikkeling en locatie gesproken met zowel de terreinbeherende organisatie van Noorderwold-Eemvallei als met de terreinbeherende organisatie van Eemvallei-Zuid. In het projectplan staat vervolgens beargumenteerd waarom Vliervelden planvorming in de Eemvallei-Zuid prefereert.⁷⁰ Vervolgens hebben Provinciale Staten besloten Vliervelden te koppelen aan Noorderwold-Eemvallei, vanwege *'vermeende synergievoordelen'*. Uiteindelijk is deze *'kraal'* alsnog verhangen naar de *'ketting'* van de Eemvallei-Zuid, omdat het niet bleek te lukken een plek voor de *'kraal'* te vinden binnen Noorderwold-Eemvallei. Bovendien kwam de samenwerking met de terreinbeherende organisatie niet van de grond. Deze verplaatsing is door Gedeputeerde Staten opgenomen in de realisatieovereenkomst van de Eemvallei-Zuid.

De terreinbeherende organisaties en de *'kralen'* zijn van mening dat niet nagedacht was over de manier waarop de *'kralen'* aan de *'ketting'* geregen moesten worden. Volgens de initiatiefnemers is door de provincie onvoldoende gekeken naar de vraag of de verschillende partners ook bij elkaar passen en of tussen de partners ook voldoende vertrouwen bestaat voor een verdere samenwerking.

Zowel de terreinbeherende organisaties als de kleinere initiatiefnemers hadden hoge ambities en verwachtingen over hun projecten. Ondertussen was het aantal beschikbare hectares grond beperkt en liepen de visies op (nieuwe) natuur uiteen.

⁷⁰ Natuurboerderij Vliervelden, Projectplan Programma Nieuwe Natuur Flevoland d.d. 31 augustus 2014, p. 14.

Verwachtingsmanagement is hierbij een veel gehoorde term geweest. Op voorhand duidelijkheid over verantwoordelijkheden, al dan niet verplichte, samenwerkingen en randvoorwaarden.

Een groot aantal initiatiefnemers van de *'kralen'* had de verwachting dat ze de in het Statenbesluit toegekende gronden in eigen bezit en/of beheer zouden krijgen. Er was volgens hen niet door de provincie gecommuniceerd dat het project als *'kraal'* onderdeel zou gaan uitmaken van een *'ketting'*. Partijen zijn van mening dat hierdoor verkeerde verwachtingen gecreëerd zijn door de provincie; aan de kleinere initiatiefnemers was immers beloofd dat hun projecten wel ergens in de provincie konden landen. Vervolgens liet de provincie het over aan de terreinbeherende organisaties om een geschikte plek te vinden voor de *'kralen'*. Hierdoor ontstond het gevoel dat het *'probleem'* van de provincie als het ware richting andere partijen werd geschoven.

Aan (met name) de werkwijze in zeef II, waarbij sprake was van top-down clustering van initiatieven, hebben veel partijen het gevoel overgehouden dat de provincie het moeilijk vond de inhoud los te laten en daadwerkelijk een bottom-up benadering voor te staan.

5.3 Resumé

Op 16 oktober 2013 werd het programma Nieuwe Natuur opengesteld. Initiatiefnemers konden tot begin 2014 een projectidee indienen. Na een ideeënmarkt, werden de ingediende projectideeën beoordeeld door een aantal extern deskundigen. Deze fase wordt aangeduid als *'zeef I'*. Een deel van de ideeën werden in deze beoordelingsronde als niet passend geacht binnen het programma. De resterende projectideeën moesten vervolgens verder worden uitgewerkt tot een volwaardig projectvoorstel. De provincie vond het hierbij belangrijk dat de initiatiefnemers zouden overgaan tot coalitievorming resulterend in de clustering van projectideeën. De nader uitgewerkte projectideeën zijn opnieuw ingediend en aan de hand van een meetlat met twaalf criteria beoordeeld. De fase van verdere planuitwerking en de beoordeling langs de meetlat wordt aangeduid als *'zeef II'*. Op 14 december 2014 zijn in een besluit van Provinciale Staten de definitieve projecten toegewezen die binnen het programma kunnen worden ontwikkeld. In dit toewijzingsbesluit zijn een aantal afzonderlijke projecten door Provinciale Staten geclusterd samengebracht onder twee grotere projecten.

Aanvankelijk verkeerden veel (particuliere) initiatiefnemers in de veronderstelling dat het programma voornamelijk een soort *'ideeënbus'* betrof. Hierbij werd niet verwacht dat ze zelf ook verantwoordelijk zouden zijn voor de verdere uitvoering van het project. Ook werden de initiatiefnemers overvallen door de indeling met *'kralen aan een ketting'*. Hierover is naar hun idee onvoldoende duidelijk gecommuniceerd. De ondersteuning die initiatiefnemers kregen bij de planuitwerking wordt veelal gewaardeerd.

In hoofdstuk 2 is beschreven dat het programma Nieuwe Natuur uitgaat van een bottom-up strategie, waarbij de provincie een terughoudende rol zou gaan aannemen. De provincie had het idee dat de initiatiefnemers in staat zouden zijn om gedurende zeef I en zeef II gezamenlijk coalities te vormen door samen te werken. De coalitievorming bleek tegen te vallen. De uitvoering van de plannen kwam in het gedrang en de provincie werd meer resultaat- in plaats van procesgericht. De provincie heeft sterk gestuurd op de clustering van initiatieven en in zeef II besloten over te gaan tot de gedwongen clustering van projecten. Dit is top-down en eenzijdig vanuit de provincie gebeurd. In deze fase van het programma was

dus geen sprake van een bottom-up proces. De top-down clustering van de projectplannen werd door de provincie als noodzakelijk beoordeeld om tot uitvoering over te kunnen gaan en resultaten te kunnen gaan behalen.

Van besluit tot uitwerking en uitvoering

6.1 Beschrijving

Na het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten van 17 december 2014, waarbij 22 projecten (deels) zijn gehonoreerd, was het uitgangspunt dat de initiatiefnemers zelf verantwoordelijk waren voor de verdere uitwerking en realisatie van hun projecten. Hierbij is ervoor gekozen de afspraken tussen initiatiefnemers en de provincie vast te leggen in overeenkomsten via de privaatrechtelijke weg, in plaats van de publiekrechtelijke weg van subsidieverstrekking. Provinciale Staten hebben met het toewijzingsbesluit op 17 december 2014 opdracht gegeven aan Gedeputeerde Staten tot het sluiten van deze privaatrechtelijke overeenkomsten. De verplichtingen die contractueel worden vastgelegd moeten voldoen aan alle (Europese) wet- en regelgeving, ook aan de aanbestedingsregels, regels omtrent staatssteun en het uitgangspunt vanuit gelijkberechtiging.⁷¹

In 2015 werd door de provincie besloten per partij een intentieovereenkomst te gaan sluiten waarin wordt opgenomen wie doet wat, wat de verwachtingen zijn, welk (extra) voorbereidingsbudget beschikbaar is, etc.

Op deze manier werden afspraken gemaakt over de interpretatie van wat besloten was door Provinciale Staten. Dit besluit liet immers veel interpretatieruimte over, bijvoorbeeld omdat projecten zonder nadere toelichting 'deels' of in een 'kleine variant' gehonoreerd zijn. Provinciale Staten wilden hiermee zoveel mogelijk ruimte geven aan initiatiefnemers maar de vaagheid van het besluit heeft ook vertragend gewerkt. Mede door de grote interpretatieruimten liepen de gesprekken tussen de terreinbeherende organisaties en de 'kralen' moeizaam. In deze fase van het programma ontstonden grote spanningen tussen betrokken partijen en dreigden de onderhandelingen in een aantal gevallen vast te lopen.

De provincie heeft vanaf dat moment gewerkt volgens een vast stramien. De eerste stap voor een project is het sluiten van een intentieovereenkomst tussen de initiatiefnemer en de provincie. In deze overeenkomst dienen de procesafspraken te worden vastgelegd over de uitwerking van het projectvoorstel en de daarbij horende rol- en taakverdeling. Ook werd vastgelegd welke kosten voor voorbereidende werkzaamheden in aanmerking komen voor

⁷¹ De provincie heeft zich bij deze keuze laten adviseren door een consultancykantoor (advies d.d. 10 december 2014).

vergoeding.⁷² Gedeputeerde Staten dienen in te stemmen met de intentieovereenkomst, waarna de overeenkomst wordt ondertekend door de Commissaris van de Koning en de initiatiefnemer. Hierna hebben de initiatiefnemers hun plannen nader moeten uitwerken. Tevens was een voorwaarde vanuit de provincie dat elke initiatiefnemer een sluitende businesscase moest opstellen voor het project. Nadat de planuitwerking definitief is gemaakt en de businesscase is getoetst en haalbaar is gebleken, werd tussen de provincie en de initiatiefnemer een realisatieovereenkomst gesloten. In deze overeenkomst worden de definitieve afspraken over de uitvoering, financiën, risico's, het op te leveren resultaat en het toekomstige beheer van het project vastgelegd. Deze overeenkomst wordt ondertekend door Gedeputeerde Staten. Na het ondertekenen van een realisatieovereenkomst worden de gereserveerde middelen in principe definitief toegekend en kan de uitvoering van het project van start gaan. Dit kan wel onder voorbehoud zijn van het succesvol doorlopen van de verplichte publiekrechtelijke procedures (zie ook het eind van deze paragraaf).

Vanaf april 2015 is een reeks bijeenkomsten georganiseerd door een consultancybureau. Het bureau kreeg van de provincie de opdracht om een *'verkenningstraject'* in te zetten naar de mogelijkheden voor een realisatiestrategie voor de projectclusters Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei. Centraal stond hierbij het her- en erkennen van het gezamenlijk belang van de verscheidene projectindieners, om te komen tot samenhang en samenwerking binnen de projectclusters. In dit kader zijn meerdere bijeenkomsten georganiseerd en zijn met alle stakeholders gesprekken gevoerd.

De projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei, inclusief de kralen, onderscheiden zich van de andere projecten binnen het programma Nieuwe Natuur, vanwege een aantal factoren die de twee projecten extra complex maken: het verkrijgen van de benodigde grondposities, de inpassing van de projecten binnen de systematiek van Oosterwold, het voldoen aan compensatieverplichtingen en de samenwerking tussen de particuliere initiatiefnemers en de terreinbeheerders Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap. De grondposities binnen de beoogde projectgebieden lagen in handen van verschillende partijen, zoals de provincie, Staatsbosbeheer, Het Flevo-landschap, het Rijksvastgoedbedrijf en gemeenten. Ten behoeve van het verkrijgen van de benodigde grondposities hebben de terreinbeheerders gedurende het proces met deze verschillende stakeholders gesprekken gevoerd. Hieruit zijn afspraken over grondtransacties voortgekomen die ook van invloed waren op de verdere ontwikkeling van de kralen.

Aangezien het de terreinbeheerders bij zowel Eemvallei-Zuid als Noorderwold-Eemvallei niet lukte om alle beoogde hectares op korte termijn te verwerven is ervoor gekozen om de projecten gefaseerd te realiseren. Bij Eemvallei-Zuid blijkt het bijvoorbeeld moeilijk te zijn om bepaalde kavels te bemachtigen, omdat deze grond wordt gepacht door agrariërs die niet vrijwillig hun grond willen afstaan. De consequentie hiervan is dat het aantal beschikbare hectares grond beperkt is, terwijl alle betrokken initiatiefnemers wel graag hun (oorspronkelijke) plan willen uitvoeren. Voor de particuliere initiatiefnemers en de twee terreinbeheerders is het een zoektocht (geweest) om voor iedereen een plek te vinden binnen het plangebied die voldoet aan ieders wensen. Daarbij dient ook grond te worden gereserveerd in het kader van natuurcompensatie. Deze compensatieverplichtingen komen voort uit de realisatie van de Hanzelijn, de verbreding van de A6 in Flevoland en enkele Almeerse bedrijventerreinen. In verband met de ontmanteling van Oostvaarderswold is een gedeelte van de compensatieplicht belegd bij Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap. De verplichtingen verschillen in opgaven, omvang en realisatietermijn. De opgaven zien op moeras,

⁷² Provincie Flevoland, Voortgangsrapportage op programma- en projectniveau, april 2017, p. 6.

bos, EHS en mitigatie van kiekendief foerageergebied. Behalve Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei, zullen ook in de projecten Oostvaardersplassen en Kop van het Horsterwold compensatieverplichtingen worden vervuld.

Bij de planuitwerking van Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei hebben de initiatiefnemers rekening moeten houden met de gebiedsontwikkeling Oosterwold. In dit kader is veel contact (geweest) tussen de uitvoeringsorganisatie Oosterwold, de provincie en de terreinbeherende organisaties. Er moest onder andere afstemming worden gezocht over de randvoorwaarden waarbinnen Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei ontwikkeld konden worden. Een discussiepunt was bijvoorbeeld de eventuele afdracht van een exploitatiebijdrage, die gekoppeld is aan de roodrechten van de verworven kavels binnen Oosterwold.

Oosterwold is een gebied van 4.300 hectare aan de oostkant van Almere en de westkant van Zeewolde. In dit gebied is ruimte voor de ontwikkeling van 15.000 nieuwe woningen, terwijl het gebied tegelijkertijd zijn groene en agrarische karakter behoudt. Aan de ontwikkeling van Oosterwold ligt geen gedetailleerd uitbreidingsplan ten grondslag, maar enkel een 'raamwerk' en een set van spelregels die particuliere initiatieven mogelijk moet maken. De gemeenten Almere en Zeewolde hebben gezamenlijk een structuurvisie opgesteld. Daarnaast is in 2016 een flexibel bestemmingsplan, in het kader van de Crisis- en herstelwet, vastgesteld die een aantal 'spelregels' bevat voor de ontwikkeling van het gebied. De bedoeling is dat Oosterwold een 'organische ontwikkeling' doormaakt, waarbij initiatiefnemers worden uitgenodigd om het gebied zelf in te richten met groen, landbouw en wegen. De uitvoeringsorganisatie Oosterwold bestaat uit een samenwerkingsverband van de gemeenten Almere en Zeewolde, de provincie, het Rijksvastgoedbedrijf en het waterschap. In het Bestuurlijk Overleg Oosterwold vindt een regulier overleg plaats tussen gedeputeerde namens de provincie, de wethouder namens de gemeente Almere en de gebiedsregisseur namens de uitvoeringsorganisatie.

Een ingenieursbureau heeft bij verschillende projecten ondersteuning geleverd. Deze ondersteuning zag voornamelijk op het uitwerken van het projectplan en het opstellen van een (sluitende) businesscase. Tevens was het bureau bij enkele projecten ter begeleiding aanwezig bij de gesprekken tussen de terreinbeherende organisatie en de initiatiefnemer. De provincie heeft bij de meeste projecten geld beschikbaar gesteld voor de voorbereidingskosten, waarmee onder andere de inhuur van externe deskundigen kon worden bekostigd. Ook het programmateam van de provincie heeft in deze fase veel ondersteuning geboden aan initiatiefnemers. Bijvoorbeeld door mee te denken en te schrijven aan planuitwerkingen en businesscases, door de rol van '*oliamannetje*' te vervullen richting Oosterwold, gemeenten en waterschap en door als '*mediator*' op te treden tussen partijen als gesprekken stroef verlopen.

Het jaar 2016 stond bij de meeste projecten in het teken van het sluiten van een intentieovereenkomst. Het heeft vervolgens meestal meer voeten in de aarde gehad om een realisatieovereenkomst te sluiten. Bij de kleinere initiatieven is het sluiten van een realisatieovereenkomst voldoende om vervolgens te starten met de uitvoering van het project. Bij de grotere projecten, zoals Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei, biedt de realisatieovereenkomst vooral de kaders voor de realisatie van het project. In verband met de gefaseerde realisatie moet bij deze twee projecten voor elke fase eerst een fasedocument door de initiatiefnemers worden ingediend bij de provincie. Dit fasedocument geeft een nadere invulling van de planuitwerking met concrete uitvoeringsbudgetten, een uitvoeringsplanning, de definitieve Nieuwe Natuur-prestaties en de afspraken over risico's. In het zogenoemde fasebesluit geven Gedeputeerde Staten goedkeuring aan het fasedocument en stemmen daarbij in met de inzet van middelen door Gedeputeerde Staten voor realisatieverplichtingen.

Voor de meeste projecten binnen het programma Nieuwe Natuur moet het bestemmingsplan nog worden gewijzigd of zijn nog vergunningen/ontheffingen benodigd. In deze fase van het project raken gemeenten dus nadrukkelijk betrokken bij het proces. Een aantal projecten heeft ook consequenties voor de waterhuishouding, waardoor bijvoorbeeld een watervergunning of een peilbesluit nodig is. In deze gevallen komt ook het waterschap in beeld.

6.2 Stand van zaken

Van de 22 in zeef II gehonoreerde projecten worden in ieder geval vijf projecten om verschillende redenen niet gerealiseerd. Bij de andere projecten is inmiddels een realisatieovereenkomst gesloten. Dit heeft over het algemeen aanmerkelijk langer geduurd dan de provincie had voorzien. Bij veel projecten bleek het een opgave te zijn om een realisatieovereenkomst te sluiten. Dit geldt met name voor Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei. Drie projecten zijn op het moment van schrijven gerealiseerd binnen het programma Nieuwe Natuur: het Luierpark en Natuur op G38 (particuliere initiatiefnemers) en Harderbos en Harderbroek verbonden (Natuurmonumenten). Dit zijn relatief eenvoudige en kleinschalige projecten, wat deels verklaart waarom deze projecten als eerst gerealiseerd zijn binnen het programma. Een ander project, het Kroonbos, is door de initiatiefnemer ingetrokken, maar door Staatsbosbeheer overgenomen en alsnog gedeeltelijk gerealiseerd.

De stand van zaken per 13 september 2018 is weergegeven in onderstaande tabel.⁷³

Urkerveld	Realisatieovereenkomst, in uitvoering
Nieuwe Natuur bij Schokland	Realisatieovereenkomst, in uitvoering
Ruimte en Lucht voor Natuur	Ingediende projectvoorstel ingetrokken
Oostkant Dronten	Realisatieovereenkomst, in uitvoering
Landgoed Vossemeer	Door gemeente Dronten als niet realiseerbaar binnen Oostkant Dronten beoordeeld
Landgoed Wildrijck	Door gemeente Dronten als niet realiseerbaar binnen Oostkant Dronten beoordeeld
Natuur op G38	Realisatieovereenkomst, uitgevoerd
Swifterpark	Realisatieovereenkomst, in uitvoering
Oostvaardersplassengebied	Realisatieovereenkomst, in uitvoering
Eemvallei-Zuid	Realisatieovereenkomst, in uitvoering
Voedselbossen	Als kraal opgenomen in realisatieovereenkomst Eemvallei-Zuid, in uitvoering
Speelwildernis	Als kraal opgenomen in realisatieovereenkomst Eemvallei-Zuid, in uitvoering
Luierpark ⁷⁴	Realisatieovereenkomst, uitgevoerd
Kroonbos ⁷⁵	Ingediende projectvoorstel ingetrokken, inrichting door Staatsbosbeheer gerealiseerd in Kop van Horsterwold

⁷³ Dit overzicht is tot stand gekomen op basis van een vanuit de provincie verstrekt overzicht d.d. 13 september 2018.

⁷⁴ Het Luierpark, oorspronkelijk 'kraal' van de Eemvallei-Zuid, is gerealiseerd op een andere locatie (buiten de Eemvallei-Zuid). De realisatie op de beoogde plaats zou leiden tot een aanmerkelijke vertraging in de realisatie. Daarom is, samen met het programmateam, gezocht naar een alternatieve locatie.

⁷⁵ Het Kroonbos, oorspronkelijk 'kraal' van de Eemvallei-Zuid is gerealiseerd binnen de Kop van Horsterwold. Vanwege de omvangrijke planvorming binnen de Eemvallei-Zuid kon de aanleg van het bos hierdoor voortvarend opgepakt worden.

Kop van het Horsterwold	Realisatieovereenkomst, in uitvoering
Geitenboerderij met restaurant	Ingediende projectvoorstel ingetrokken
Noorderwold-Eemvallei	Realisatieovereenkomst, in uitvoering
Vierkante meter natuur	Als kraal opgenomen in realisatieovereenkomst Noorderwold-Eemvallei, pilot in uitvoering
Pioniernatuur	Als kraal opgenomen in realisatieovereenkomst Noorderwold-Eemvallei, in uitvoering
Natuurboerderij Vliervelden ⁷⁶	Als kraal opgenomen in realisatieovereenkomst Eemvallei-Zuid, in uitvoering
Harderbos en Harderbroek verbonden	Realisatieovereenkomst, uitgevoerd
Gouden randen langs Pampushout	Realisatieovereenkomst, in uitvoering

6.3 Ervaringen van betrokkenen

Verkenningstraject initiatiefnemers

De door een consultancybureau georganiseerde bijeenkomsten zijn door de particuliere initiatiefnemers over het algemeen als weinig zinvol, maar vooral als tijdrovend ervaren. Dit gevoel werd versterkt omdat de bijeenkomsten plaatsvonden in een fase waarin de gesprekken tussen partijen erg moeizaam verliepen en sprake was van conflictsituaties. Naar het idee van de initiatiefnemers werd relatief veel gepraat, terwijl te weinig vooruitgang in het proces werd ervaren: *'het was een hele serie vergaderingen waarbij alleen maar werd gepraat, maar zonder resultaat'*, aldus een geïnterviewde. Om deze reden ontstond nog meer frustratie over het proces. Met name de particuliere initiatiefnemers hebben ervaren hierdoor een boven hun eigen verwachting grote tijdsinspanning te moeten leveren. Daarnaast wordt door enkele initiatiefnemers aangegeven dat de provincie eerder een budget beschikbaar had moeten stellen ten behoeve van de te maken kosten aan advies en ondersteuning en de tijd die is gestoken in de voorbereiding.

Verwachtingen

Veel (particuliere) initiatiefnemers hadden voorafgaand aan hun deelname aan het programma verwacht dat de provincie een actievere en meer ondersteunende rol zou aannemen tijdens het proces. Deze verwachting strookte niet met de daadwerkelijke gang van zaken. Initiatiefnemers zijn daarmee veelal van mening dat de provincie vooraf duidelijk(er) had moeten maken dat ook proces, realisatie en beheer (voor een groot deel) in handen zou zijn van de initiatiefnemer. Door de meeste particuliere initiatiefnemers wordt aangegeven dat zij het gevoel hadden er alleen voor te staan, waarbij weinig ondersteuning vanuit de provincie werd ervaren. Naast een gebrek aan kennis over het opstellen van een sluitende businesscase, (voorbereidings-)budgetten en de te doorlopen (planologische) procedures hadden de *'kralen'* te maken met de grote, soms logge terreinbeherende organisaties die niet in alle gevallen even bereidwillig bleken mee te werken aan de realisatie en het ter beschikking stellen van de minimaal benodigde hectares. Een van de geïnterviewden zegt hierover: *'als de provincie een level playing field wil garanderen, dan is een meer sturende rol nodig. Hier wilde de provincie zich echter niet aan branden.'*

Een aantal initiatiefnemers achter de kleinschalige initiatieven hebben het hierdoor niet kunnen volhouden is de algemene opvatting. Er was veel doorzettingsvermogen nodig om

⁷⁶ Vliervelden was oorspronkelijk door Provinciale Staten gekoppeld aan de Noorderwold-Eemvallei maar gaandeweg de uitwerking bleek dat de combinatie met Eemvallei-Zuid een betere was. Daarom is dit project als *'kraal'* meegenomen in de realisatieovereenkomst van Eemvallei-Zuid.

een project binnen het programma Nieuwe Natuur tot stand te brengen. Daarnaast zijn de aanwezigheid van een eigen netwerk op het gebied van natuurontwikkeling en kennis over de werkwijze van met name de terreinbeherende organisaties als voorwaardelijk aan een succesvolle deelname benoemd.

De provinciale koppeling van de *'kralen'* aan de *'ketting'* was mede ingegeven vanuit het idee dat particuliere initiatiefnemers baat zouden hebben bij begeleiding, kennis en kunde vanuit de professionele terreinbeherende organisaties. In de praktijk geven de drie terreinbeherende organisaties aan dat particulieren meer begeleiding en ondersteuning nodig hebben in een dergelijk proces. De particuliere initiatiefnemers geven zelf aan moeite gehad te hebben met hun eigen positionering ten opzichte van de terreinbeherende organisaties. Ook de communicatie verliep moeizaam. In dit kader is door de terreinbeherende organisaties meegegeven dat de provincie zich kan afvragen of het aan particuliere initiatiefnemers overgelaten moet worden om zelfstandig hun initiatief op poten te zetten, zeker gezien de complexiteit van het proces. Er is sprake van een groot verschil in kennis en ervaring tussen de betrokken partijen. Van een particuliere initiatiefnemer, die geen enkele ervaring heeft met een dergelijk proces, tot de grote professionele organisaties, zoals de terreinbeheerders. Deze verschillen tussen de partijen betekenen dat meer geregeld moet worden, wat een remmende werking heeft op het proces. Dit had volgens de meeste gesprekspartners vanuit de provincie in ieder geval beter gecoördineerd en gefaciliteerd kunnen worden. Men heeft ervaren dat de voorwaarden aan de voorkant onvoldoende scherp gesteld waren. Hiermee wordt met name bedoeld op het verwerven van de benodigde grondposities en randvoorwaarden die werden gesteld door mede-overheden (bijvoorbeeld als het gaat om de gebiedsontwikkeling Oosterwold). Nu ontstonden er in de loop van het proces regelmatig discussies over deze *'randvoorwaarden'*. Ook naar de financieel-administratieve afwikkeling van de projecten had beter gekeken moeten worden. Communicatie en de te managen verwachtingen zijn daarbij van wezenlijk belang. Ten aanzien van de clustering wordt vanuit deze organisaties ook ervaren dat zij particulieren door die samenwerking juist beter bestand maakten tegen externe tegenkrachten als gemeenten en de omgeving.

Vanuit de provincie is gedurende het proces aandacht geweest voor de problemen waar de initiatiefnemers mee te maken kregen. Door de stevige, inhoudelijke discussies die tussen partijen onderling waren ontstaan, kwam men niet meer toe aan de planontwikkeling en -uitvoering. Door de provincie werd tussen partijen bemiddeld om te komen tot oplossingen, zoals het zoeken en verplaatsen van een project naar een andere locatie. Voorbeelden hiervan zijn het Luierpark en het Kroonbos; daar is door de provincie eigenstandig en actief ingezet op het vinden van een nieuwe locatie buiten de Eemvallei-Zuid. De provincie wenste immers ook projecten gerealiseerd te zien binnen het programma en partijen kwamen onderling niet nader tot elkaar. Daar waar het uitgangspunt was om enkel te faciliteren is vervolgens dus meer en meer sturend opgetreden om tot uitvoering te kunnen komen. Dit blijkt ook uit het besluit in 2015 om met alle partijen intentieovereenkomsten af te sluiten waarin de toekenningsbesluiten van Provinciale Staten geduid werden. Hiermee werd in de ogen van de provincie een belangrijke stap gezet om weer duidelijkheid te creëren voor alle betrokkenen. Door de provincie is dit ervaren als weliswaar strijdig aan de uitgangspunten van het programma, maar noodzakelijk om met het uitvoeringsproces verder te komen. Door de initiatiefnemers zijn de hiermee verkregen duidelijkheid en de inspanningen van het programmateam om realisatie van hun projecten mogelijk te maken als erg positief ervaren. Een ander voorbeeld van een provinciale interventie is het na honorering in zeef II alsnog beschikbaar stellen van voorbereidingsbudget. Partijen moesten al kosten maken voordat zij de provinciale bijdrage voor hun projecten zouden gaan ontvangen. Initiatiefnemers gaven aan minder te zijn gaan werken ten behoeve van de uitvoering van hun plan,

daarbij wilden ze zichzelf inhuren als expert. In dit soort gevallen is door de provincie alsnog een voorbereidingsbudget toegekend.

De uitwerking van alle overeenkomsten en stukken kostte de initiatiefnemers relatief veel tijd. Een groot aantal initiatiefnemers wijt dat ook aan het feit dat contactpersonen binnen de provincie regelmatig rouleerden. Door de overdracht van dossiers binnen de provinciale organisatie leidde dat tot vertraging. Soms was sprake van een gebrekkige overdracht. Daarnaast hebben nieuwe personen andere ideeën of leggen andere accenten. Gemeentelijke initiatiefnemers hebben de sturing van de provincie in het programma met name via formele documenten als intentie- en realisatieovereenkomsten gevoeld. Deze werkwijze is door hen ervaren als een erg formele benadering.

Randvoorwaarden

Volgens vrijwel alle particuliere initiatiefnemers werden zij gedurende het proces geconfronteerd met voor hen onbekende extra randvoorwaarden. Als voorbeelden worden hierbij genoemd het risico dat het planologisch proces niet tot toestemming zou gaan leiden, de spelregels rondom vergunningverlening door het waterschap, de perikelen rondom de ‘roodrechten’ van Oosterwold, de verplichte indeling en dus samenwerking bij een ‘ketting’ en de daaruit voortvloeiende onderhandelingen met de grondeigenaren. Daarnaast is men van mening dat onvoldoende aandacht is gegeven aan het verdien- en exploitatiemodel van de initiatieven. Voor een aantal particuliere initiatiefnemers is het een opgave (geweest) om de businesscase sluitend te krijgen.

Zo bleek pas laat in het proces dat voor de toegang tot de Speelwildernis geen entree mocht worden gegeven. Het project was namelijk geprojecteerd op openbaar toegankelijk gebied. Dit had consequenties voor het verdienmodel van het project. In het geval van het Kroonbos leidde een richtlijn van Staatsbosbeheer tot de verplichte aanleg van parkeerplaatsen. De initiatiefnemer was echter de mening toegedaan dat het Kroonbos niet zoveel bezoekers zou gaan trekken. Deze kosten moesten wel terugverdiend worden om te komen tot een sluitende business-case. Ook de mate en wijze van beheer is een discussiepunt geweest tussen Kroonbos en terreinbeherende organisatie. De terreinbeheerder gaat uit van extensief beheer van de natuur. De initiatiefnemer wilde een hogere en intensievere mate van beheer voor het aan te leggen bos. Dit bracht extra kosten met zich mee waarvoor dekking gevonden moest worden. Op het moment dat de initiatiefnemer besloot met het project te stoppen, had de terreinbeheerder het idee van een bos in de vorm van een kroon omarmd. Het bos is vervolgens aangelegd en in beheer bij de terreinbeheerder. Dat de terreinbeherende organisatie nu wel de kosten van beheer wil dragen, en niet ten tijde van de businesscase, heeft te maken met de lagere beheerkosten door extensief beheer.

Een aantal initiatiefnemers werd geconfronteerd met de uitkomsten van het overleg dat de provincie voerde met de grondeigenaren/terreinbeherende organisaties, zonder dat zij die uitkomsten konden beïnvloeden. In dit overleg, waarin onder andere de grondtransacties aan de orde kwamen, werden afspraken gemaakt die van invloed waren op de projectontwikkelingen. Daardoor moest de uitwerking van de plannen en de op te stellen business-case soms ineens gewijzigd worden. Dat zorgde voor ergernis, frustraties en vertraging. Een initiatiefnemer merkt op dat: *‘veel vertraging is ontstaan door afwezige of onduidelijke afspraken – met name tussen de provincie, gemeente Almere, het Rijksvastgoedbedrijf en de terreinbeherende organisatie – over de grondposities, de prijs en beschikbaarheid van land-schapskavels voor nieuwe natuur, de gebiedsgrenzen van de Eemvallei, het eigendom van de grond en de rechten/plichten van initiatiefnemers met betrekking tot de zogenoemde roodrechten’*. Tegelijkertijd geven de terreinbeherende organisaties aan onvoldoende gekend te zijn in de besluitvorming rondom de aan de ‘kralen’ te verdelen hectares.

Andere overheden

Alle drie de terreinbeherende organisaties hebben grotendeels een goede samenwerking met de verschillende overheden ervaren. Hierbij wordt aangetekend dat partijen met elkaar, elkaars rol en elkaars werkwijze goed bekend zijn. Vanuit de gemeenten ontstaat het beeld dat vanaf de honorering in zeef II goed is samengewerkt met de gemeenten (in tegenstelling tot de fase van beleidsontwikkeling en zeef I). In een aantal gevallen is dit minder goed verlopen.

Ten aanzien van één van de onderzochte initiatieven geeft de gemeente aan een positieve grondhouding gehad te hebben over het voorgelegde initiatief. Het contact met de programmamedewerker van de provincie verliep goed. Tijdens de planologische procedure was het echter opmerkelijk dat er een vooroverlegreactie/zienswijze kwam van de provincie zelf. Deze werd ingediend vanuit de afdeling die verantwoordelijk is voor de ruimtelijke ordening. Omdat het project gehonoreerd is door Provinciale Staten heeft dit de gemeente en de initiatiefnemer erg bevreemd. Hierover is contact opgenomen met de provincie. Het zou immers vreemd overkomen dat de provincie zelf kritisch reageert in een procedure ter uitvoering van een binnen het programma Nieuwe Natuur gehonoreerd project. Na overleg en afstemming met en binnen de provincie is dit goed opgelost en is geen inspraakreactie ingediend vanuit de provincie.

De afstemming met de gebiedsorganisatie Oosterwold verliep volgens de betrokken partijen (terreinbeherende organisaties, provincie en initiatiefnemers) niet vlekkeloos. Het bleek lastig te zijn om met elkaar tot afspraken te komen. De projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei, die (deels) op landschapskavels in Oosterwold worden gerealiseerd, pasten namelijk niet zomaar binnen de spelregels voor Oosterwold. In de structuurvisie en de spelregels is een gemengde ontwikkeling van landbouw, landschap en bebouwing het uitgangspunt. Dit uitgangspunt zou eigenlijk betekenen dat ook de terreinbeherende organisaties rode ontwikkelingen zouden moeten realiseren. De gebiedsorganisatie Oosterwold wilde aanvankelijk niet van dit uitgangspunt afwijken, terwijl de provincie en de terreinbeherende organisaties binnen het programma Nieuwe Natuur enkel natuur wilde ontwikkelen. Dit leverde een spanning op. Er moest overeenstemming worden bereikt over de eventuele bijdrage aan de exploitatiekosten en de overdracht van roodrechten.

Voor de kleine initiatiefnemers geldt dat zij de voorwaarden en verantwoordelijkheden van andere overheden vooraf duidelijk hadden willen hebben. Ook het gebrek aan een goede coördinatie tussen de verschillende overheden vormt een aandachtspunt.

Rol terreinbeherende organisaties

De particuliere initiatiefnemers hebben – ondanks de moeilijkheden die ze zelf soms ervaren hebben – waardering voor de inzet van de terreinbeherende organisaties. Deze organisaties hebben de kans die het programma Nieuwe Natuur bood gepakt om als organisatie een stap te zetten richting een andere werkwijze en het betrekken van de maatschappij bij natuurontwikkeling. Zij boden, gedurende het proces meer en meer ruimte, en faciliteerden en ondersteunden het proces waar mogelijk. Er is, naast frustratie, ook begrip voor het gegeven dat het voor deze organisaties wennen was om met particulieren te werken. De terreinbeherende organisaties Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap geven zelf aan dat het een zoektocht is geweest hoe om te gaan met dit programma. Voor Natuurmonumenten gold dit in mindere mate; zij zijn meer gewend te werken met de maatschappij en waren geen *'ketting met kralen'* binnen het programma. De grondhouding van de grote organisaties is niet vanaf het begin enkel positief geweest maar dat is gedurende het proces veranderd. Vanuit het provinciale programmateam is veel tijd en energie gestoken in de contacten met de terreinbeherende organisaties teneinde ze te bewegen mee te werken aan de projecten en open te staan voor de nieuwe werkwijze. In meerdere dossiers heeft de provincie als *'mediator'* tussen *'ketting'* en *'kraal'* moeten optreden. Het gehele proces, van voorstel naar planuitwerking tot realisatieovereenkomst, heeft veel tijd, inzet en energie

van de organisaties gevraagd – met name omdat het een compleet nieuwe denk- en werkwijze betrof. Staatsbosbeheer wijst daarnaast op de situatie dat per 1 maart 2015 de DLG opgeheven werd en (een deel van) die taken overgingen naar de provincie. Met name het succesvol integreren van de *'kralen'* was een lastige aangelegenheid. Het programma Nieuwe Natuur is daardoor als niet efficiënt ervaren. Tegelijkertijd is volgens de terreinbeherende organisaties wel sprake van mooie resultaten die zonder het programma niet tot stand zouden zijn gekomen.

De planvorming van de *'kraal'* Luierpark stuitte aanvankelijk op weerstand vanuit Staatsbosbeheer. Aanleiding hiervoor was dat initiatiefnemer een uitheemse boomsoort wilde aanplanten. Dit paste niet in de visie op natuur van de terreinbeheerder. Daarnaast werd al snel duidelijk dat, vanwege het complexe proces rondom de ontwikkeling van Eemvallei-Zuid, de initiatiefnemers van het Luierpark en Kroonbos lang zouden moeten wachten voordat voor hen een geschikte locatie binnen de Eemvallei beschikbaar zou komen. De provincie wilde geen onteigeningsproces starten om gronden te verwerven ten behoeve van de Eemvallei-Zuid, omdat het programma Nieuwe Natuur gebaseerd was op vrijwillige medewerking. Hierdoor kwam dertig hectare minder grond beschikbaar voor de Eemvallei-Zuid en was geen grond meer beschikbaar voor de twee *'kralen'*. Er is toen, mede op aandringen van de provincie, gezocht naar een geschikte plek voor het Luierpark, die ook tegemoet zou komen aan de wensen van de initiatiefnemer. Uiteindelijk is een stuk grond aan de noordkant van Almere gevonden, waar het initiatief een plek heeft gekregen.

Politiek speelveld

In een aantal projecten is in de uitvoerings- en realisatiefase sprake geweest van politieke inmenging, met name vanuit Provinciale Staten. Dit is veelal een gevolg geweest van maatschappelijke weerstand. De weerstand van enkele bezwaarders bleek relatief veel invloed te hebben op het politieke discours. Enkele malen is in de openbare vergadering van de Provinciale Staten negatief gesproken over individuele gevallen en initiatiefnemers. Gedeputeerde Staten hebben vanuit de eigen bestuursverantwoordelijkheid gepoogd, door veel informatie te delen en bijeenkomsten te organiseren, deze inmenging te stroomlijnen. Echter, de maatschappelijke weerstand op een project kleurde soms de mening van de Statenleden, waardoor de initiatiefnemer zijn/haar door dezelfde Staten gehonoreerde project moest gaan verdedigen. Zo moest een van de initiatiefnemers meerdere keren aantonen dat er voldoende draagvlak bestond voor het project. Bij een ander project is vanuit een Statenfractie op eigen initiatief onderzoek verricht naar de risico's rondom dierziekten. Initiatiefnemers hebben hiervan hinder en nadeel ondervonden. Zij voelden zich onvoldoende beschermd in hun rol als initiatiefnemer. Tegelijkertijd hebben een aantal andere initiatiefnemers positieve ervaringen ondervonden van de politieke inmenging, omdat zij als voorbeeld voor het succes van het programma gebruikt werden en hun plannen mochten komen toelichten.

Waardering voor het programma

Hoewel veel particuliere initiatiefnemers het proces als moeizaam hebben ervaren, hebben zij wel waardering voor de keuze van de provincie om te kiezen voor natuurontwikkeling van onderop. De terreinbeherende organisaties en de overheden delen deze waardering. Dit wordt geïllustreerd met termen als *'leef'*, *'fantastisch'*, *'loffelijk'*, *'voorbeeld voor andere provincies'*, *'passend bij de geest van de Omgevingswet'*. Het is als prijzenswaardig ervaren dat de provincie voor een volledig andere aanpak van natuurontwikkeling heeft gekozen. Dit dus ondanks de procesmatige en praktische tekortkomingen die tijdens het programma zijn ervaren. Het programma creëerde kansen voor projecten die er anders niet geweest waren en maakte dat partijen van elkaar konden leren. Het wordt gewaardeerd dat de provincie met behulp van het programma Nieuwe Natuur heeft geprobeerd om gelijke kansen voor verschillende initiatiefnemers te creëren. Natuurontwikkeling in Flevoland was behoorlijk be-

smet geraakt door het verloop van Oostvaarderswold. Het programma heeft de drive in de natuurontwikkeling teruggebracht, zo is de algemene opvatting.

6.4 Resumé

Vanaf 2015 was het uitgangspunt dat initiatiefnemers zelf verantwoordelijk waren voor de verdere uitwerking en realisatie van hun projecten. De provincie heeft er hierbij voor gekozen om de afspraken tussen initiatiefnemers en de provincie vast te leggen in intentie- en realisatieovereenkomsten. Bij veel projecten was het een opgave om te komen tot een realisatieovereenkomst. Het sluiten van een dergelijke overeenkomst heeft over het algemeen langer geduurd dan de provincie had voorzien. Bij de projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei is dit te verklaren vanwege verschillende complicerende factoren zoals het verwerven van de benodigde grondposities, de systematiek van Oosterwold en de samenwerking tussen particuliere initiatiefnemers.

De initiatiefnemers hebben waardering voor het feit dat de provincie hen met het programma Nieuwe Natuur de kans heeft geboden om van onderop ideeën voor natuurontwikkeling te realiseren. Wel hebben veel particuliere initiatiefnemers het proces als moeizaam ervaren. Het was een opgave een dergelijk proces zelfstandig te moeten doorlopen. Ze hadden met name in de beginfase, vlak na het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten, meer behoefte aan ondersteuning. Ook voor de terreinbeherende organisaties was het (aanvankelijk) een zoektocht om een gezamenlijk proces met particuliere initiatiefnemers te doorlopen. Na het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten was sprake van een meer 'zuivere' bottom-up rol van de provincie, waarbij erg terughoudend werd opgetreden. In de loop van de tijd heeft de provincie een steeds actievere rol op zich genomen. Dit komt tot uitdrukking in het bieden van meer ondersteuning aan met name particuliere initiatiefnemers. De rol van de provincie is daarmee enigszins verschoven. De provincie realiseerde zich gedurende het proces dat een actievere rol nodig was om initiatiefnemers verder op weg te helpen richting de realisatie.

III.

RESULTAAT

Resultaten

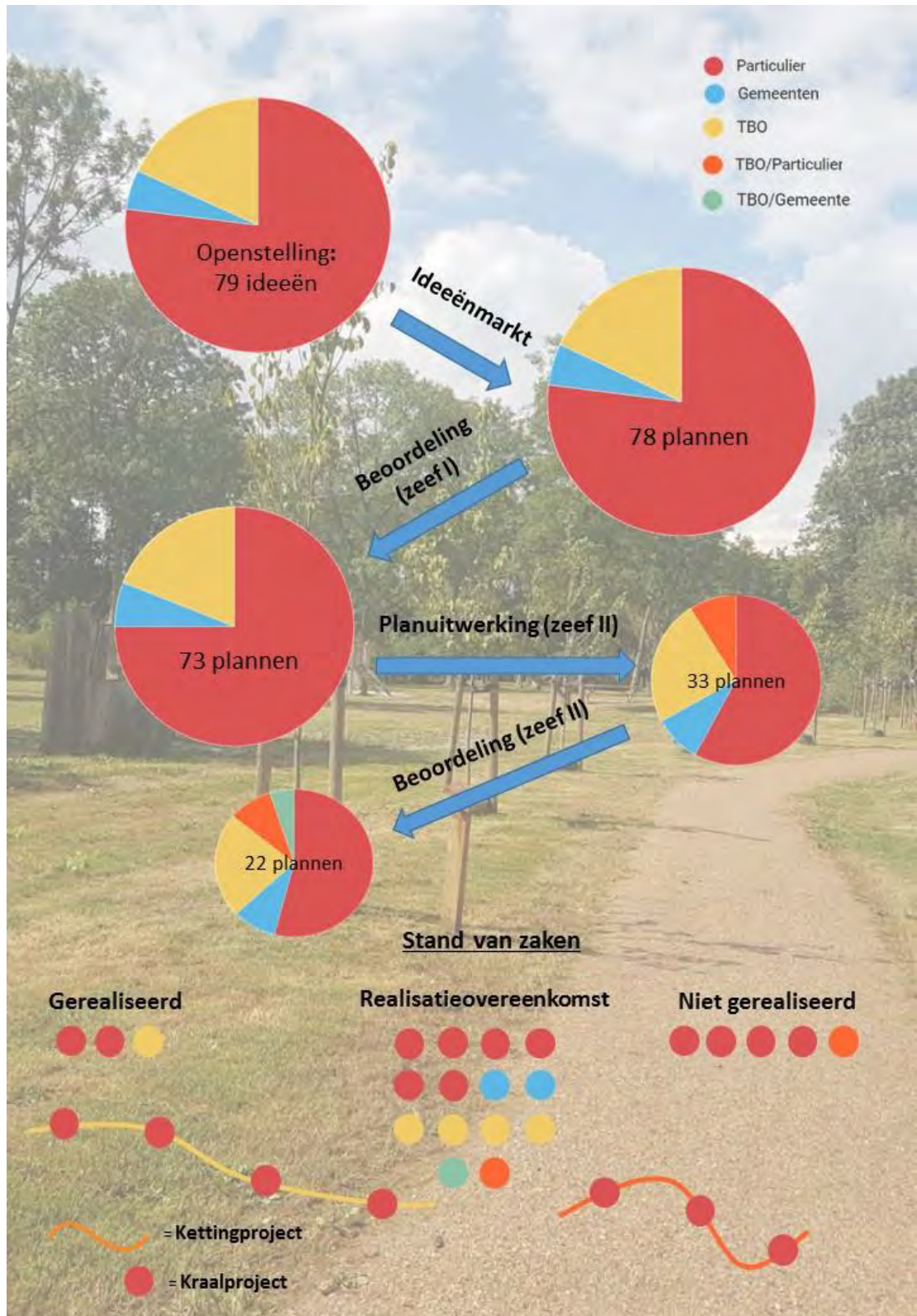
7.1 Projecten en initiatiefnemers

Op de oorspronkelijke uitvraag van de provincie dienden 49 initiatiefnemers, waaronder maatschappelijke organisaties, terreinbeherende organisaties, gemeenten en particulieren, in totaal 79 ideeën in. Via een proces van clustering en selectie bleven uiteindelijk 22 projecten over. Nadere uitwerking en clustering zorgden ervoor dat er met zeventien projecten⁷⁷ realisatieovereenkomsten konden worden gesloten, waaronder enkele samengestelde projecten (*'ketting met kralen'*).

Het proces van selectie en clustering heeft invloed gehad op het type initiatiefnemer: gaandeweg is de diversiteit aan initiatiefnemers afgenomen. Zo is het aandeel initiatiefnemers afkomstig van de terreinbeherende organisaties toegenomen ten opzichte van het aandeel particuliere initiatiefnemers.

In figuur 7.1 is inzichtelijk gemaakt hoe de oorspronkelijke 79 ingediende ideeën het gehele proces van idee tot uitvoering (deels) hebben doorlopen. In totaal waren 61 ideeën ingediend door particuliere initiatiefnemers. Dat is 77% van het totale aantal ingediende ideeën. Daarnaast werden vier ideeën ingediend door gemeenten (5%) en veertien ideeën (18%) door terreinbeherende organisaties.

⁷⁷ Hiervan zijn twaalf in de multi criteria-analyse betrokken, zie tabel 7.1, tabel 7.2 en bijlage 4.



Figuur 7.1 Proces van idee tot uitvoering en herkomst projecten.

Bij de aanvang van het programma was het aandeel particuliere ideeën erg groot. Gedurende het proces is het aandeel particuliere ideeën beduidend minder geworden en is het aandeel ideeën van terreinbeherende organisaties en gemeenten relatief toegenomen. Na zeef II resteerden nog veertien projecten waarbij particuliere initiatiefnemers betrokken waren.

Dit is ongeveer de helft van het aantal gehonoreerde projecten, maar slechts 17% ten opzichte van de 79 oorspronkelijke ingediende ideeën. Het betreft daarbij hoofdzakelijk de 'kralen' die vanuit de provincie ondergebracht waren bij een project van de grote terreinbeherende organisaties. Slechts drie van de oorspronkelijke projecten was hierbij nog van een particuliere initiatiefnemer die geen coalitie aangegaan was of geclusterd was vanuit de provincie. Het gaat hier om de projecten Natuur op G38, Swifterpark en de geitenboerderij met restaurant. Laatstgenoemd project is na zeef II tijdens de uitvoeringsfase ingetrokken. De besluitvorming en gedwongen clustering in zeef II hebben daarmee grote invloed gehad op het aantal deelnemende particuliere initiatiefnemers.

Een aantal door particuliere initiatiefnemers ingediende ideeën waren onvoldoende uitgewerkt en voldeden daarmee niet aan de eisen van het programma. Deze ideeën zijn daarmee niet verder gekomen dat de indieningsfase. Daarnaast zijn gedurende het gehele proces particuliere initiatiefnemers ook zelf gestopt met hun projecten. Met name in het proces van zeef II is (vanwege clustering en intrekking) het aantal particuliere ideeën verminderd; van 55 ideeën na zeef I naar negentien ingediende ideeën in zeef II. Maar ook na honorering deed dit zich enkele malen voor. Voorbeeld hiervan is het Kroonbos. Reden hiervoor is in een aantal gevallen dat niet alle indieners ook in staat waren hun projecten daadwerkelijk uit te voeren.

De terreinbeherende organisaties hebben gedurende het proces een steeds groter aandeel van het totaal voor hun rekening genomen. In zeef II hebben zij hun oorspronkelijke veertien projecten op eigen initiatief teruggebracht tot acht al dan niet gecombineerde projecten. Deze projecten zijn allemaal gehonoreerd door Provinciale Staten.⁷⁸ In totaal zijn de terreinbeherende organisaties na besluitvorming in zeef II betrokken bij vijftien van de resterende 22 projecten.

De resterende projecten uit het programma Nieuwe Natuur verschillen sterk in oorsprong, initiatiefnemers, doelen, omvang en maatregelen. Ondanks deze verscheidenheid is een drietal typen te onderscheiden. Een eerste groep initiatieven betreft meer traditionele natuurontwikkelingsprojecten die zich primair richten op versterking van biodiversiteit in bestaande natuurgebieden of door omvorming van voormalige landbouwgrond naar natuur. Deze initiatieven zijn meestal afkomstig van terreinbeherende organisaties en komen voort uit de grondposities die deze organisaties al hadden bij aanvang van het programma. Een tweede groep betreft projecten gericht op innovatieve combinaties van natuur en andere functies, zoals voedsel, recreatie en wonen. Deze zijn meestal afkomstig van samenwerkende initiatiefnemers met diverse achtergronden: terreinbeherende organisaties, maatschappelijke organisaties en particulieren. Een derde groep projecten richt zich op natuurinclusieve landbouw of landbouwinclusieve natuur. Initiatiefnemers zijn agrariërs die hun bedrijfsvoering vergaand aanpassen aan natuurdoelen.

7.2 Natuur

De diversiteit aan projecten vertaalt zich in uiteenlopende (potentiële) bijdragen aan vitale natuur, beleefbare natuur, functionele natuur en inpasbare natuur. Uit de multicriteria-analyse blijkt dat er over de hele linie genomen relatief veel projecten met een realisatie-overeenkomst zijn die een grote bijdrage leveren aan de beleefbaarheid van natuur via

⁷⁸ Dit is inclusief het project Oostvaardersplassen dat uiteindelijk buiten het programma Nieuwe Natuur uitgevoerd is en daarom niet meegenomen is in huidige stand van zaken.

openstelling, de aanleg van recreatieve routes en specifieke voorzieningen voor bezoekers (zie tabel 7.1 en bijlage 4). Hierbij wordt ook ingezet op innovatieve concepten zoals door de initiatieven speelwildernis, voedselbos en vierkante meter natuur. In deze projecten krijgen burgers zelf de kans natuur te realiseren of interactie met natuur aan te gaan.

Nr	Project	Oppervlakte				
			Vitale Natuur	Beleefbare natuur	Functionele Natuur	Inpasbare natuur
1	Urkerveld	29 ha	5	4	1	1
3	Nieuwe Natuur bij Schokland	211 ha	3	4	2	3
8	Oostkant Dronten	50 ha	4	4	3	2
9	Natuur op G38	40 ha	4	2	2	2
10	<u>Swifterpark</u>	24 ha	3	4	4	4
12, 12a	Oostvaardersplassengebied	153 ha	5	3	2	2
15, 15a, 15b, 19	De Eemvallei-Zuid, Voedselbossen, Speelwildernis, Natuurboerderij Vliervelden	51 ha (van 106)	3	5	4	5
15D	Luierpark	< 1 ha	1	2	2	4
16	De Kop op het <u>Horsterwold</u>	110 ha	4	5	3	3
17, 17a, 18	Noorderwold-Eemvallei, een vierkante meter natuur, Pioniernatuur Flevoland	206 ha	4	5	4	5
21	Harderbos en Harderbroek verbonden	15 ha	5	1	2	1
22	Gouden randen langs de Pampushout	19 ha	3	4	2	2

Tabel 7.1: Waardering bijdrage projecten aan vitale natuur, beleefbare natuur, functionele natuur en inpasbare natuur, waarbij 5 (donkergroen) staat voor een hoge bijdrage en 1 (rood) voor een lage bijdrage.⁷⁹

Ook is er een groot aantal projecten dat substantieel bijdraagt aan vitale natuur. Om de biodiversiteit te vergroten worden natuurgebieden uitgebreid, verbindingen aangelegd, diverse inrichtingsmaatregelen getroffen en het beheer aangepast. Het betreft een verhoging van de biodiversiteit met onder andere bossen, kruidenrijk grasland, moeras en struweel. Enkele soorten die hiervan (gaan) profiteren zijn bijvoorbeeld de Grauwe Kiekendief, Rietorchis, Weidebeekjuffer en Bever. Bijdragen aan vitale natuur blijven niet beperkt tot initiatieven die afkomstig zijn van terreinbeherende organisaties. Ook initiatieven gericht op innovatieve combinaties van natuur en andere functies als door agrariërs geïnitieerde projecten dragen bij aan vitale natuur.

Er zijn duidelijk minder projecten die volop bijdragen aan functionele of inpasbare natuur. De projecten die zich richten op innovatieve functiecombinaties zoals Eemvallei Zuid (inclusief de kralen), Noorderwold-Eemvallei (inclusief de kralen) en Swifterpark scoren wel hoog op functionele en/of inpasbare natuur. In deze projecten is veel aandacht voor het duurzaam gebruik van natuur en de verbinding met de economie, door bijvoorbeeld oogst en/of

⁷⁹ Zie voor een uitgebreide versie van deze tabel met uitleg van de verschillende scores bijlage 4 en voor een uitleg van de gebruikte indicatoren bijlage 3 van deze rapportage.

verkoop van (streek)producten, zoals hout, vruchten of noten, activiteitenmodellen, faciliteiten voor bezoekers en educatie. Hiermee wordt de natuur benut in de bedrijfsvoering van de ondernemers. Ook is er veel aandacht voor wonen in het groen al had een geïntegreerde rood en groen ontwikkeling op de landschapskavels van Almere Oosterwold nog meer kunnen betekenen voor inpasbare natuur, bijvoorbeeld via natuurvriendelijke bebouwing. Ook het Luierpark draagt bij aan inpasbare natuur en economisch nut, want voor elke pasgeborene in Flevoland kan tegen betaling een boom worden geplant. Deze worden letterlijk ingepast in de omgeving: het bestaande Oosterrandpark aan de rand van Almere. Mooi voorbeeld van inpasbare natuur zijn ook de kerkuilen die zich inmiddels hebben gevestigd in een nieuwe stal op het erf van Vliervelden, een van de kralen van Eemvallei Zuid.

Opvallend is verder dat een bijdrage aan vitale natuur vaak samen gaat met beleefbare natuur zoals bij de projecten Urkerveld, Oostkant Dronten, Kop op het Horsterwold en Noorderwold Eemvallei. Investerings in versterking van biodiversiteit worden dan gecombineerd met bijvoorbeeld het vergroten van de toegankelijkheid van het gebied, de aanleg van recreatieve voorzieningen en educatie.

Biodiversiteit en beleving gaan samen in het Urkerveld

Met het project Urkerveld willen initiatiefnemers Het Flevo-landschap en de gemeente Urk een overgangszone van natuur creëren van het Urkerbos naar de IJsselmeerdijk en het open agrarische landschap. De gronden voor het project zijn door ruiling met het Rijksvastgoedbedrijf verworven door Het Flevo-landschap, en waren tot voor kort in agrarisch gebruik. De landschappelijke lijnen tussen 'bos' en 'veld' zijn nu nog hard. Deze worden verzacht door: (i) de bosrand uit te dunnen; (ii) het oorspronkelijke beheerpad (van de agrariër) als scheiding te laten vervallen; en (iii) struweel aanplant tegen bosrand als zachte overgangszone. Hierdoor ontstaat meer landschappelijke afwisseling. Om dit overgangslandschap te beleven wordt een fietspad door het gebied aangelegd. Behalve aan een betere diversiteit van flora en fauna draagt dit project bij aan mogelijkheden voor beleving en recreatie voor de groeiende bevolking van Urk. Het fietspad maakt het straks mogelijk om vanuit Urk een ommetje te maken.

Brede visie op natuur in Noorderwold-Eemvallei

Het Flevo-landschap en Stichting ERF hebben in het in het noordelijke deel van het plangebied Oosterwold het initiatief genomen om een gevarieerd landschap te ontwikkelen met diverse functies zoals wonen, (biologische) landbouw, recreëren en natuur. Belangrijke elementen daarbij zijn: de ontwikkeling van 206 hectare nieuwe natuur, onderverdeeld in bos, kleimoeras, natte en kruidenrijke graslanden, houtwallen en struweel, en vogelakkers, natuurbeleving, duurzame voedselproductie dicht bij de stad Almere en kennisontwikkeling (met name over voedselproductie). Het beoogde resultaat is een gevarieerd en dynamisch landschap, waarin recreatieve routes zijn opgenomen en economische verbindingen tussen stad en land tot stand worden gebracht. Een groene hoofdader – of 'ketting' – in een omgeving, waar mensen graag wonen, werken en verblijven. Aan deze ketting worden kralen geregen, de kleinere projectinitiatieven Vierkante meter natuur en Pioniernatuur. Vierkante meter natuur wil mensen, organisaties of bedrijven de kans te bieden een stuk natuur te pachten waardoor ze in contact komen met natuur. Pioniernatuur is een initiatief van de agrarische natuurvereniging Akkerwaard en beoogt herintroductie van de pioniernatuur en pioniergewassen die kort na de ontginning van Flevoland opkwamen. Hierdoor moet een aantrekkelijk leefgebied ontstaan voor de Grauwe Kiekendief en andere akkervogels. Complicerende factoren voor het tot uitvoering brengen van de integrale plannen voor Noorderwold-Eemvallei waren de natuurcompensatie die snel gerealiseerd moest worden in het project, de spelregels van gebiedsontwikkeling Oosterwold en het Rijksinpassingsplan voor een aan te leggen windmolenpark in het gebied. Hierdoor wordt Noorderwold-Eemvallei nu gefaseerd uitgevoerd. De grond voor de eerste fase is inmiddels verworven. De initiatieven Vierkante meter natuur en Pioniernatuur zijn echter (nog) niet geland in het projectgebied.

Wel heeft Vierkante meter natuur als pilot elders twee locaties gekregen. Als de resultaten positief zijn krijgt het initiatief alsnog een plek in het projectgebied Noorderwold-Eemvallei. Ook pacht Pioniernatuur vanaf 2018 een tweetal kavels van Het Flevo-landschap. Deze kavels zullen de komende drie jaar als Pioniernatuur worden ingevuld.

Uitzondering is Harderbos en Harderbroek verbonden. Dit is een traditioneel natuurontwikkelingsproject dat zich vrijwel uitsluitend richt op versterking van biodiversiteit en beperkt bijdraagt aan beleving; het gebied wordt niet toegankelijk.

Harderbos en Harderbroek verbonden richt zich op versterking biodiversiteit

Natuurmonumenten heeft het initiatief genomen om op vijftien hectare eigen grond een verbindingzone te realiseren tussen het Harderbos en Harderbroek, zodat onder meer soorten als das, ree, otter en waterspitsmuis zich makkelijker kunnen verplaatsen en de functie van de bestaande faunapassage onder de N302 wordt versterkt. Na inrichting bestaat het gebied uit een bossingel en kruiden- en faunarijk grasland, moerasbos en paaibaai. Daarnaast is de wateroever natuurvriendelijk gemaakt. Behalve de financiering uit het programma, heeft ook het waterschap bijgedragen en is via verkoop van de afgegraven grond (zand en klei) aanvullende financiering gevonden. Het project draagt vooral bij aan vitale natuur. De natuurwaarden van het gebied zitten met name in de natte zones en de overgangen met hoger gelegen delen. Hiervan maken veel vogels gebruik. Hoewel de uitgangssituatie voor kruidenrijk grasland gunstig is, overheersen op de droge delen nu nog grassen en distels met een lage ecologische en belevingswaarde. Om verstoring te voorkomen zijn er bewust geen recreatieve voorzieningen aangebracht en is het gebied niet toegankelijk. Ook is geen aandacht besteed aan de zichtbaarheid van het gebied voor bezoekers van de nabijgelegen golfbaan. Economisch worden er tenslotte geen opbrengsten verwacht. Na de inrichting wordt het beheer van het gebied betaald vanuit SNL-subsidies.

Ook functionele en inpasbare natuur gaan in de praktijk vaak samen. Zo is de initiatiefnemer van Swifterpark voor zijn inkomsten (deels) afhankelijk van het duurzaam gebruik van producerende ecosysteemdiensten en onderneemt hij letterlijk in en met de natuur. Ook in Noorderwold Eemvallei en Eemvallei Zuid is veel aandacht voor het economisch nut en duurzaam gebruik van natuur via combinaties van natuur met wonen en ondernemen. Verklaring voor dit samengaan is dat bij zowel functionele als inpasbare natuur de mens centraal staat en natuur dus ten dienste staat van de mens.

Synergie tussen beleefbare en functionele natuur komt ook voor. Een voorbeeld is Eemvallei Zuid waar speellooties de historie van het gebied weerspiegelen en het voedselbos zorgt voor aanplant van eetbare planten uit dezelfde periode. En in het Swifterpark kunnen bezoekers niet alleen streekproducten van het eigen bedrijf kopen maar ook 'beleving' hoe die geproduceerd worden. Ook Noorderwold Eemvallei beoogt een combinatie van duurzame voedselproductie dichtbij de stad en beleving.

7.3 Maatschappelijke betrokkenheid en economie

De projecten uit het programma Nieuwe Natuur verschillen niet alleen wat betreft hun bijdrage aan verschillende typen natuur maar ook wat betreft hun bijdrage aan maatschappelijke betrokkenheid en economie (zie tabel 7.2 en bijlage 4).

Nr	Project	Maatschappelijke betrokkenheid	Economische ontwikkeling
1	Urkerveld	2	2
3	Nieuwe Natuur bij Schokland	2	2
8	Oostkant Dronten	2	3
9	Natuur op G38	3	3
10	<u>Swifterpark</u>	4	4
12, 12a	Oostvaardersplassengebied	2	2
15, 15a, 15b, 19	De Eemvallei-Zuid, Voedselbossen, Speelwildernis, Natuurboerderij Vliervelden	5	4
15D	Luierpark	3	2
16	De Kop op het <u>Horsterwold</u>	3	3
17, 17a, 18	Noorderwold-Eemvallei, een vierkante meter natuur, Pioniernatuur Flevoland	4	3
21	Harderbos en Harderbroek verbonden	1	2
22	Gouden randen langs de Pampushout	2	2

Tabel 7.2: Waardering bijdrage projecten aan maatschappelijke betrokkenheid en economie, waarbij 5 (donkergroen) staat voor een hoge bijdrage en 1 (rood) voor een lage bijdrage.⁸⁰

De meeste initiatiefnemers hebben oog voor hun maatschappelijke omgeving. Met name de projecten met kralen richten zich sterk op het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur, zowel in de plan- en realisatiefase als na realisatie. Zo geeft Staatsbosbeheer als grondeigenaar in Eemvallei-Zuid veel ruimte aan de andere particuliere initiatiefnemers, Speelwildernis, Voedselbos en Stadsboerderij de Vliervelden, die op hun beurt burgerbetrokkenheid stimuleren via voedsel-natuur combinaties en speelnatuur. Dit gaat in het geval van Eemvallei Zuid ook gepaard met positieve verwachtingen over economische baten. De initiatiefnemer van een vierkante meter natuur (een kraal van het project Noorderwold-Eemvallei) wil mensen, organisaties of bedrijven de kans te bieden een stuk natuur te pachten, naar eigen inzicht in te richten en te beheren. Hierdoor ontstaat meer verbondenheid met en eigenaarschap van natuur.

Maatschappelijke betrokkenheid en economie gaan hand in hand in Eemvallei Zuid

Het project Eemvallei-Zuid, inclusief de kralen Voedselbos, natuurboerderij Vliervelden en Speelwildernis is een integraal natuurproject in het woon-werkgebied Almere Oosterwold. Met het project wordt de loop van het voormalige riviertje de Eem zichtbaar gemaakt in het landschap. Het project Eemvallei-Zuid wordt hiertoe ontwikkeld als groene structuur op landschapskavels van Almere Oosterwold, waarop naast bebouwing ook publiek groen moet worden ingericht. Onderdeel van het project is realisatie van dertig hectare boscompensatie, dat wordt ingericht als voedselbos. Het project levert een grote bijdrage aan de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur. De samenwerking tussen Staatsbosbeheer en de verschillende particuliere initiatiefnemers is daarvan zelf een voorbeeld.

⁸⁰ Zie voor een uitgebreide versie van deze tabel met uitleg van de verschillende scores bijlage 4 en voor een uitleg van de gebruikte indicatoren bijlage 3 van deze rapportage.

Staatsbosbeheer kwam door deze ‘gedwongen’ samenwerking in aanraking met andere natuurbeelden dan ze gewend zijn. Dit leverde soms spanningen op maar was ook verrijkend. Ook zijn de toekomstige bewoners van Almere Oosterwold betrokken via diverse informatieavonden. Ook na realisatie is er een groot effect op de maatschappelijke betrokkenheid bij de leefomgeving te verwachten. Het gaat om een groot gebied van 106 hectare nabij de stad dat ‘bijna als een park’ moet gaan functioneren voor de inwoners van Almere Oosterwold en ook voor de bredere omgeving oogst- en speelmogelijkheden zal bieden. Vliervelden ontvangt nu al wekelijks meerdere excursies van geïnteresseerden. Extra betrokkenheid verwachten ze van de mensen die in de appartementen op het erf komen wonen. Het project draagt bij aan de economie via de individuele baten van recreanten, via het genot dat zij beleven om buiten te kunnen zijn, te kunnen spelen in de natuur en te kunnen oogsten uit de natuur. Dergelijke baten leveren hen nut en welvaart op. In hoeverre het project ook verdere economische ontwikkeling gaat opleveren is nog onzeker maar er liggen wel kansen. Zo zet Voedselbos in op verkoop van de oogst, bijvoorbeeld aan horecabedrijven. Speelwildernis wil een dag-recreatieve faciliteit nabij Almere worden, met een educatieve component en activiteitenmodel; afhankelijk van hoe dit vorm krijgt zou dit extra werkgelegenheid in het gebied kunnen opleveren.

De projecten gericht op natuurinclusieve landbouw dragen vooral bij aan maatschappelijke betrokkenheid ná realisatie. Zo mikt het Swifterpark op betrokkenheid bij de leefomgeving via vrijwilligers, educatie, openstelling, voorzieningen zoals een ontvangst- en lesruimte, een boerderijwinkel en verkoop van streekproducten. De initiatiefnemer van natuur op de G38 wil een voorbeeldbedrijf zijn voor boeren die ook een duurzame en meer natuurvriendelijke landbouw nastreven en hiertoe ruimte bieden aan excursies en bedrijfsbezoeken. Ook het verdienmodel krijgt in deze projecten veel aandacht. De initiatiefnemer van Swifterpark wil Blaarkoppen als grazers inzetten voor een natuurlijker beheer. De Blaarkoppen zullen geslacht worden en het vlees zal worden verkocht in een nieuw te ontwikkelen boerderijwinkel en een restaurant op Schokland. De initiatiefnemer van G38 wil de melk van zijn Blaarkoppen op termijn verwerken tot kaas. Hiermee proberen de initiatiefnemers ook dit oud Groningse ras in stand te houden.

G38 vervult voorbeeldfunctie voor natuurinclusieve landbouw

Het initiatief voor het project Natuur op G38 komt van een biologische melkveehouder die natuur realiseert op zijn eigen bedrijf in een omgeving waar hoogproductieve landbouw domineert. De inmiddels getroffen inrichtingsmaatregelen betreffen het verhogen van de waterpeilen, de aanleg van een hoogwatersloot op eigen grond, het aanbrengen van microreliëf en de aanleg van een houtwal. Voor de inrichtingsmaatregelen en de functieverandering naar natuur heeft de initiatiefnemer een bijdrage ontvangen uit het programma Nieuwe Natuur. Maar de initiatiefnemer blijft bezig met aanpassingen gericht op een duurzame bedrijfsvoering. Zo heeft hij zijn stal omgebouwd tot potstal, met de bedoeling ruwe stalmest op het land te kunnen brengen. Ook experimenteert hij met de teelt van voederbieten om meer zelfvoorzienend te zijn in de energiebehoefte van het vee, de teelt en het vers op stal voeren van luzerne en het opstrooien van het late maaisel in de potstal. Hij wil met zijn bedrijf zo een voorbeeldproject realiseren voor boeren die ook een meer duurzame en natuurvriendelijke bedrijfsvoering nastreven, zoals zijn collega’s van de agrarische natuurvereniging. Boeren uit de omgeving (zelfs enkelen die eerder bezwaar maakten) komen inmiddels kijken en geven in positieve zin aan dat het er meer ‘zoals vroeger’ uitziet. Dit kan een stimulerend effect hebben op het zelf uitproberen van bepaalde maatregelen. Studenten van de CAH in Dronten en Almere doen projecten op het bedrijf. Dit stimuleert bewustwording bij de ‘boeren van de toekomst’.

De meer traditionele natuurontwikkelingsprojecten scoren minder goed op actieve maatschappelijke betrokkenheid en economie. Betrokkenheid bij realisatie is in deze projecten meestal beperkt tot de initiatiefnemers zelf, soms aangevuld met inspraakmogelijkheden voor omwonenden en overleg met maatschappelijke organisaties. Soms heeft de beperkte betrokkenheid te maken met het beperkte aantal potentiële stakeholders. Bijvoorbeeld bij de projecten die zich verder van de stad bevinden. Soms ook is er wel belangstelling vanuit de omgeving, bijvoorbeeld om het gebied te benutten voor recreatieve activiteiten, maar

staat dit volgens de initiatiefnemer op gespannen voet met de primaire natuurdoelstelling. Ook na realisatie stimuleren dit typeprojecten meestal geen actieve betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving, bijvoorbeeld door hen te betrekken bij het beheer, te laten oogsten of door hen mede-eigenaar te maken van natuurontwikkeling. Betrokkenheid wordt meestal vertaald in het aanbrengen voorzieningen voor beleving en educatie voor de burger als recreant. Er is in deze projecten meestal ook weinig aandacht voor de bijdrage die natuur kan leveren aan de regionale economie. Soms gaat de nieuwe natuur zelfs ten koste van de economie, als landbouwgrond wordt omgezet naar natuur en er geen economische waarde voor in de plaats komt. Een duidelijk verdienmodel ontbreekt of is weinig uitgewerkt. De noodzaak hiertoe ontbreekt soms ook omdat het gaat om Natuurnetwerk compensatie en het beheer kan worden gefinancierd met SNL-subsidie.

7.4

Resumé

Bij de openstelling van het programma Nieuwe Natuur zijn 79 diverse projectideeën ingediend. Het aandeel particuliere initiatieven was hiervan was met 77% relatief groot. Uiteindelijk zijn 22 projecten gehonoreerd en zeventien realisatieovereenkomsten afgesloten. Het aandeel particuliere initiatieven is om uiteenlopende redenen verminderd in de loop van het proces. De diversiteit aan projecten mondt uit in uiteenlopende bijdragen aan vitale natuur, beleefbare natuur, functionele natuur en inpasbare natuur. Over het algemeen dragen relatief veel projecten positief bij aan de beleefbaarheid van natuur. Ook zijn er veel projecten die substantieel bijdragen aan vitale natuur. Beleefbare en vitale natuur gaan in veel projecten goed samen, net als functionele en inpasbare natuur en beleefbare en functionele natuur. De maatschappelijke betrokkenheid is wisselend bij de projecten. Vooral in de projecten met de kralen zijn vernieuwende samenwerkingsrelaties ontwikkeld, terwijl bij andere projecten de bijdrage aan maatschappelijke betrokkenheid beperkt blijft tot het bieden van mogelijkheden voor beleving, recreatie en soms educatie. Verder is nog niet met zekerheid vast te stellen wat de bijdrage van het programma zal zijn aan de regionale economie, omdat veel projecten zich nog in de beginfase van de uitvoering bevinden.

IV.

SLOT

Analyse

In dit hoofdstuk worden de vooraf geformuleerde verwachtingen uit hoofdstuk 4 in verbinding gebracht met de bevindingen over het beleid, proces en resultaat.

Verwachting 1

Natuurontwikkeling leent zich voor vermaatschappelijking en een bottom-up proces.

Het uitgangspunt van het programma Nieuwe Natuur is een bottom-up strategie, waarbij initiatiefnemers zoals ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en ook gemeenten, worden uitgenodigd om zelf plannen te realiseren voor de ontwikkeling van nieuwe natuur. Het programma gaat uit van een sturingsfilosofie waarin private partijen een publieke taak uitoefenen en sturing via burgerinitiatieven centraal staat.

Het besluit van Provinciale Staten om de ingediende projectvoorstellen top-down te clusteren staat haaks op de bottom-up filosofie van het programma Nieuwe Natuur. Het is duidelijk dat, nu het niet mogelijk was alle ingediende voorstellen te honoreren, keuzes gemaakt moesten worden. De keuze om de beslissingen top-down en zonder afstemming met indieners en terreinbeherende organisaties (lees: de grondbezitters) door Provinciale Staten te maken is tegelijkertijd wel de optie die het meest veraf staat van de *'van onderop'* gedachte. Deze eenzijdige besluitvorming heeft de samenwerking tussen de terreinbeherende organisaties en de *'kralen'* in het verdere proces weinig goed gedaan. In een groot aantal gevallen is de samenwerking aanvankelijk stroef verlopen.

Hoewel gebleken is dat een volledig terughoudende rol van de provincie niet voldoende was om alle projecten succesvol tot stand te laten komen, en er meer regie en sturing vanuit de provincie nodig was, kan worden geconstateerd dat vanuit de maatschappij (bottom-up) veel particuliere initiatieven zijn ontstaan. Deze initiatieven hebben geleid tot een verbreding van natuurontwikkeling, wat zich onder andere uit in een diversiteit aan initiatiefnemers en gevarieerde projectideeën (zie ook verwachting 2). Het programma als geheel draagt bij aan meer beleefbare, vitale, functionele en inpasbare natuur. Hieruit blijkt dat natuurontwikkeling zich leent voor vermaatschappelijking en een bottom-up proces.

Verwachting 2

Maatschappelijke organisaties, ondernemers en burgers in Flevoland hebben creatieve ideeën voor natuurontwikkeling en willen die ook realiseren (ondernemerschap). De ideeën zijn vernieuwend en afkomstig van veel verschillende (en onverwachte) initiatiefnemers.

Bij de aanvang van het programma Nieuwe Natuur zijn 79 projectideeën ingediend. Het aandeel particuliere ideeën was met 77% van het totale aantal ingediende ideeën erg groot. Deze particuliere ideeën waren onder andere afkomstig van ‘gewone’ burgers, ondernemers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Ook zaten hier een aantal onverwachte initiatiefnemers tussen. Ten tijde van de openstelling van het programma was dus sprake van een grote diversiteit aan initiatiefnemers, waarbij de projectideeën inhoudelijk gezien ook variatie toonden.

In de loop van het proces is het aandeel particuliere ideeën aanzienlijk verminderd. Met name tijdens het beoordelings-, selectie- en clusteringsproces in zeef I en zeef II. Na zeef II resteerden nog veertien projecten waarbij particuliere projecten betrokken waren. Dit is ongeveer de helft van het aantal gehonoreerde projecten, maar slechts 17% ten opzichte van de 79 oorspronkelijke ingediende ideeën. Bovendien gaat het hierbij voornamelijk om ‘kralen’ die vanuit de provincie ondergebracht zijn bij een project van een terreinbeherende organisatie. Tegelijkertijd is het aandeel ideeën van terreinbeherende organisaties en gemeenten relatief toegenomen.

De besluitvorming en gedwongen clustering in zeef II hebben grote invloed gehad op het aantal deelnemende particuliere initiatiefnemers. Daarnaast zijn particuliere initiatiefnemers ook zelf gestopt met hun projecten. Er zijn hierdoor ideeën verloren gegaan die misschien wel door anderen uitgevoerd hadden kunnen worden, dan wel invloed hadden kunnen hebben op de provinciale beleidsontwikkeling. Doordat de verwachtingen over deelname aan het programma uiteenliepen is bijvoorbeeld de mogelijkheid van coalitievorming niet optimaal benut. Op deze uiteenlopende verwachtingen wordt later in deze analyse teruggekomen. Doordat de diversiteit van indieners gedurende het proces is afgenomen zijn kansen mis gelopen voor het versterken van maatschappelijke betrokkenheid. Opvallend is dat de particulieren die zijn overgebleven vrijwel allemaal particulieren zijn met een achtergrond en netwerk in de natuurontwikkeling. De plannen van particulieren die niet beschikten over deze kennis en netwerken zijn, na honorering in zeef II, niet gerealiseerd.

Verwachting 3

Een faciliterende en uitnodigende rol van de provincie is voldoende om de maatschappelijke initiatieven voor natuur ook daadwerkelijk tot wasdom te brengen.

Binnen het programma Nieuwe Natuur heeft de provincie gekozen voor een ‘faciliterende’ rol. De mate van faciliteren zou voor alle deelnemers gelijk moeten zijn, ongeacht of het ging om een particulier, maatschappelijke organisatie, terreinbeherende organisatie of overheid. De praktijk is weerbarstiger dan de theorie gebleken. Daar waar de grote organisaties en de overheden het proces konden overzien en begrepen langs welke route realisatie mogelijk zou worden, was dit voor particulieren een stuk lastiger. Voorbeelden zijn het doorlopen van een planologische procedure of het verkrijgen van een watervergunning. De particulieren die een plan hebben ingediend voor het programma zijn vrijwel allemaal parti-

culieren met een achtergrond en netwerk in de natuurontwikkeling. Opvallend is dat de plannen van particulieren die niet beschikten over deze kennis en netwerken, na honorering in zeef II, niet zijn gerealiseerd. In diverse interviews is aangegeven dat deze ervaring en met name het netwerk noodzakelijk waren om het hoofd boven water te houden gedurende het proces. Vooral het koppelen van de *'kralen'* en de *'ketting'* is hierbij als een complexe stap in het proces ervaren.

Gedurende het proces heeft de provincie verschillende rollen aangenomen. Ook de provincie constateerde de uiteenlopende verwachtingen en de moeilijkheden waar de (particuliere) indieners mee te maken kregen. Dit heeft ertoe geleid dat de provincie meer en meer ging begeleiden en ondersteunen in plaats van *'faciliteren'* en *'achteroverleunen'*. Dat de provinciale overheid natuurontwikkeling niet geheel van zich af kan organiseren door bottom-up te gaan werken werd gedurende het proces steeds duidelijker. De overheid heeft haar beschermende rol richting haar burgers te vervullen. Met name de particuliere initiatieven hadden dit nodig. De in eerste instantie afzijdige rol van de provincie heeft in een aantal gevallen tot – onnodige – teleurstelling en frustraties geleid bij initiatiefnemers. Het diverse malen wisselen van de ambtelijke staf van het programma is als hinderlijk en contraproductief ervaren. Vanaf het moment dat hieraan een einde kwam en de provincie inzag dat de werkwijze tot dan toe niet het gewenste effect had, is hierin door de initiatiefnemers veel verbetering ervaren. Door deze veranderende houding zijn met name de kleinere projecten van een aantal particuliere indieners toch nog snel tot realisatie gekomen. Vanuit de provincie is onderkend dat het van belang is te werken met ambtenaren die de ruimte hebben te manoeuvreren, beschikken over geld om uit te geven; ondernemende mensen die de touwtjes ook wel wat in handen nemen, doorzetters en creatieve mensen die out-of-the-box kunnen denken.

De verwachtingen van de provincie en de initiatiefnemers over deelname aan het programma Nieuwe Natuur liepen in sommige gevallen sterk uiteen. De deelnemende terreinbeherende organisaties en de gemeentelijke overheden hadden vrij duidelijk in beeld dat deelname stond voor idee-ontwikkeling tot en met realisatie. Een groot aantal particuliere initiatiefnemers daarentegen heeft het programma Nieuwe Natuur in eerste instantie ervaren als een *'ideeënbus'*. Het opgestelde plan van aanpak programma Nieuwe Natuur is gebruikt als communicatiemiddel richting alle betrokkenen, waaronder ook inwoners van Flevoland. Hierdoor ontstond de situatie waarin de provincie de aanneming deed dat betrokkenen op de hoogte waren van de inhoud en dus de uitgangspunten, terwijl dat feitelijk niet altijd aan de orde was. Mede door deze wijze van communiceren is het beeld ontstaan dat het indienen van een idee voldoende was en de provincie, na beoordeling en goedkeuring, de uitvoering van het idee ter hand zou gaan nemen. Hierdoor ontstonden veel onduidelikheden over wie welke rol had, wie verantwoordelijk was waarvoor en wie welke kosten moest gaan dragen. Aan de voorkant van het proces had hierover meer duidelijkheid moeten zijn. Dit geldt ook voor het moeten doorlopen van ruimtelijke procedures, in sommige gevallen het bestemmingsplan Oosterwold (en in het bijzonder de roodrechten daarin), de rol van het waterschap, de (on-)mogelijkheden qua staatssteun, het moeten samenwerken met de terreinbeheerder, het opstellen van een sluitende businesscase etc.

Ook over de duur van het proces liepen de verwachtingen uiteen. Provinciale Staten streefden ernaar de realisatieovereenkomsten uiterlijk in de tweede helft van 2015 te sluiten. Initiatiefnemers, met uitzondering van de terreinbeherende organisaties, hadden veelal het idee dat binnen die termijn hun projecten gerealiseerd zouden zijn. In de praktijk is gebleken dat beide verwachtingen onjuist waren: de laatste realisatieovereenkomsten zijn pas in de zomer van 2018 gesloten.

Ter voorbereiding op het (plan van aanpak) programma Nieuwe Natuur zijn gesprekken gevoerd met de Flevolandse gemeenten. Waterschap Zuiderzeeland is niet betrokken geweest bij de voorbereiding of totstandkoming van het programma. Met enkele gemeenten hebben nadere gesprekken plaatsgevonden. Zo had de gemeente Almere aangegeven op korte termijn kansen te zien om natuurcompensatie verplichtingen te realiseren.⁸¹

Voor de beoordeling van de ingediende projectvoorstellen tijdens zeef I is vanuit de provincie gesproken met het waterschap Zuiderzeeland en de zes Flevolandse gemeenten, om een beeld te krijgen of er ideeën waren waaraan deze overheden geen (planologische) medewerking zouden gaan verlenen. De voorgelegde plannen waren op dat moment nog grotendeels abstract en hadden een verdere uitwerking nodig.

Na de verdere concretisering van de plannen is bij de beoordeling in de tweede zeef wel aandacht geweest voor de ruimtelijke aspecten en de gemeentelijke bestemmingsplannen. Dit is zichtbaar in de inhoudelijke beoordelingsrapporten projectvoorstellen Nieuwe Natuur die zijn opgesteld.⁸² Het is onduidelijk of deze gegevens gebaseerd zijn op de resultaten van het overleg in zeef I of dat de meer geconcretiseerde plannen opnieuw aan de verschillende gemeenten zijn voorgelegd. Het waterschap heeft aangegeven de plannen eenmaal gezien en beoordeeld te hebben; ten tijde van zeef I.

De provincie heeft niet gekozen voor regie op het planologische spoor; iedere initiatiefnemer was verantwoordelijk voor het doorlopen van de voor zijn of haar project benodigde procedures. Uit het onderzoek is niet naar voren gekomen dat een provinciaal inpassingsplan is overwogen. Dit had wellicht kunnen voorkomen dat eenieder, ongeacht eigen kennis en kunde, separaat een bestemmingsplanprocedure moest doorlopen. Met name voor de particuliere initiatiefnemers is dit een zwaar en lastig traject gebleken waarbij zij de ondersteuning van de provincie zeer op prijs hadden gesteld. In de veranderende rol van de provincie is ook zichtbaar dat de provincie in een aantal gevallen deze ondersteuning ook is gaan bieden.

Binnen het programma kon de situatie ontstaan dat de provincie een project steunde en daarvoor ook middelen ter beschikking stelde, terwijl in de feitelijke situatie het project niet of moeilijk gerealiseerd kon gaan worden vanwege wet- en regelgeving vanuit andere overheden als gemeente, waterschap en de gemeenschappelijke regeling Oosterveld. Door, met name de particuliere initiatiefnemers, is dat ervaren als een onvoorziene tegenslag. Immers, de goedkeuring van de overheid was in hun beleving al aanwezig.

In de communicatie naar (particuliere) initiatiefnemers is weinig aandacht geweest voor het feit dat in veel gevallen ook een planologische procedure (bijvoorbeeld een bestemmingsplanprocedure) doorlopen moet worden voordat een project daadwerkelijk kan worden gerealiseerd. Dat een project wordt gehonoreerd door de provincie (lees: de overheid) in het kader van het programma Nieuwe Natuur laat onverlet dat ook nog toestemming nodig is van een gemeente of waterschap (lees: de overheid).

De keuze voor een privaatrechtelijk instrumentarium, zoals het gebruik van overeenkomsten in plaats van een subsidieverordening, is door de provincie bewust gemaakt. Ook juridi-

⁸¹ Plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland, p. 6.

⁸² Besluitvorming Nieuwe Natuur Zeef II, Inhoudelijke beoordeling en toewijzingsvoorstel 33 projectvoorstellen Nieuwe Natuur, bijlage II.

sche afwegingen hebben hierbij een rol gespeeld. In het kader van dit onderzoek is de juridische houdbaarheid van de gemaakte keuze niet onderzocht. Wel is geconstateerd dat de keuze voor het privaatrecht spanning geeft met de wijze waarop de Nederlandse overheid is ingericht (het staatsrecht) en zou moeten functioneren (het bestuursrecht). De overheid dient zich primair te bedienen van publiekrechtelijke instrumenten (doorkruisingsleer). De keuze voor het privaatrecht maakt in ieder geval dat in mindere mate sprake zou kunnen zijn van rechtsbescherming voor betrokkenen. Zo is het niet mogelijk beroep in te stellen tegen een gesloten intentie- of realisatieovereenkomst.⁸³

Uiteindelijk kan worden geconstateerd dat een faciliterende en uitnodigende rol van de provincie niet voldoende was om maatschappelijke initiatieven daadwerkelijk tot wasdom te brengen. Gaandeweg het proces is de provincie op bepaalde punten meer gaan sturen en ondersteunen, bijvoorbeeld bij het clusteren van projecten en het bieden van meer begeleiding. Het top-down clusteren van projecten heeft aanvankelijk voor een stoeve samenwerking gezorgd tussen particulieren en de terreinbeherende organisaties. Aan de andere kant wordt het bieden van meer ondersteuning en begeleiding door de provincie door alle betrokkenen gewaardeerd.

Verwachting 4

Initiatiefnemers zijn in staat gezamenlijk coalities te vormen en samen te werken, hun ideeën zelf uit te werken tot een sluitende business case, te realiseren, te beheren en zodoende het programma Nieuwe Natuur gezamenlijk te vullen.

De rollen van Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap zijn in het programma geduid als een bijzondere vanwege de grondposities in Flevoland. Dit maakte dat deze organisaties door Gedeputeerde Staten betrokken zijn bij de totstandkoming van het programma, het opstellen van de meetlat en het beoordelen van de ontvangen initiatieven. Ook in de uitvoering speelden de terreinbeherende organisatie een grote rol (die ze vanouds ook al hadden). Als (beoogd) grondeigenaren hadden zij veel invloed op de wijze van uitvoering en de locatiekeuze van de aan hun projecten toegevoegde 'kralen'. De publieke rol van de provincie is door deze werkwijze deels verschoven richting de terreinbeheerders; het 'loslaten' van de provincie maakte dat deze organisaties meer konden sturen en bepalen op het vlak van natuurontwikkeling. Deze externe werking van het programma Nieuwe Natuur maakte dat de terreinbeherende organisaties zich, om mee te (blijven) doen aan het programma, op een andere manier moesten gaan verhouden tot hun omgeving. Voor de terreinbeherende organisaties was het een geheel nieuwe ervaring om samen te moeten werken met particuliere partijen. Hierbij ontstond soms spanning met de eigen belangen. Bovendien is deze denkwijze nieuw en had (en heeft) het tijd nodig de organisaties (inclusief medewerkers) zich hierop te laten aanpassen.

Initiatiefnemers hebben in een groot aantal gevallen veel moeite gehad hun businesscase sluitend te krijgen. Niet in alle gevallen is dit daadwerkelijk gelukt. Deze constatering geldt met name voor particulieren en maatschappelijke organisaties. In de praktijk liepen deze partijen aan tegen de randvoorwaarden van terreinbeheerders en overheden, zoals het niet mogen heffen van entreegelden. Hierdoor werd het voor sommige initiatieven onmogelijk tot een sluitende businesscase te komen terwijl het project als zodanig wel bijgedragen zou

⁸³ Hierbij wordt opgemerkt dat de inhoud van de private overeenkomsten bepaald werd door de besluitvorming binnen Provinciale Staten.

hebben aan de realisatie van nieuwe natuur. Een aantal initiatiefnemers heeft zich ook overvallen gevoeld door deze ‘opdracht’ aangezien zij dachten enkel een idee aan te dragen en eventueel mee te denken over de praktische uitvoering daarvan.

Verwachting 5

Naast vitale natuur draagt het programma bij aan meer beleefbare, functionele en inpasbare natuur in Flevoland.

Uit de MCA van de projecten en de casestudy komt een duidelijke verbreding van het natuurbeleid in Flevoland naar voren. Het programma draagt in potentie sterk bij aan meer beleefbare natuur. Dit gaat in de meeste gevallen samen met een flinke bijdrage aan meer vitale natuur (synergie). Ook kunnen op basis van de plannen bijdragen worden verwacht aan functionele natuur en inpasbare natuur maar er zijn wel minder projecten die hierop hoog scoren dan op vitale en beleefbare natuur. Producerende en regulerende diensten van natuur worden in de meeste projecten nog onvoldoende herkend en benut om een bijdrage te kunnen leveren aan functionele natuur. Natuur is in veel projecten leidend en daardoor niet dienend aan economische ontwikkeling. Dit beperkt de bijdrage aan inpasbare natuur.

De verbreding uit zich ook in de diversiteit aan initiatiefnemers en het feit dat niet alleen de traditionele natuurorganisaties initiatieven nemen voor natuur maar dat er onder de oorspronkelijke initiatiefnemers ook veel onverwachte partijen zitten, zoals agrariërs, maatschappelijke organisaties, stichtingen en zogenaamde ‘eenpitters’, individuele burgers met een leuk idee. Bij verwachting 2 is al aan bod gekomen dat de verhouding tussen natuurorganisaties en andere partijen door het selectie- en uitwerkingsproces wel is verschoven ten gunste van de eerste groep. Om uiteenlopende redenen hebben relatief veel van de ‘onverwachte’ initiatiefnemers de eindstreep niet gehaald.

Verwachting 6

Het programma levert een positieve bijdrage aan de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur en de regionale economie in Flevoland.

Kijkend naar de projecten die wel een realisatieovereenkomst hebben kunnen afsluiten, dan blijkt de verdere maatschappelijke betrokkenheid (dus naast de initiatiefnemers zelf) sterk uiteen te lopen. De meeste projecten hebben aandacht voor de maatschappelijke omgeving, alhoewel door de ligging voor sommigen het aantal relevante stakeholders beperkt is. De projecten gericht op innovatieve functiecombinaties (en dan met name de particuliere initiatiefnemers onder deze projecten) betrekken burgers zowel in de planfase als na realisatie actief. De andere projecten scoren minder goed op actieve maatschappelijke betrokkenheid, vooral in de planfase. Na realisatie wordt de betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving wel gestimuleerd, vooral via allerlei mogelijkheden voor recreatief gebruik en educatie, die uiteenlopen van meer passieve vormen tot actieve vormen van betrokkenheid. Vergaande vormen van betrokkenheid via participatie in beheer en gedeeld eigenaarschap zijn schaars.

Ook de bijdrage aan de regionale economie komt (nog) minder goed uit de verf. Mogelijke ecosysteemdiensten worden vaak niet benoemd en het is onduidelijk of de economie zal winnen door het project. Daarbij moet worden aangetekend dat het nog erg vroeg is om

hierover definitieve uitspraken te doen. Veel projecten staan nog aan het begin van de uitvoering; hoe het beoogde verdienmodel gaat uitpakken en wat de verdere economische effecten zijn zal nog moeten blijken. Wel valt op dat een aantal meer traditionele natuurontwikkelingsprojecten geen inkomsten uit natuur beogen omdat de initiatiefnemers dat niet vinden stroken met de primaire natuurdoelstelling en/of voor de bekostiging van het beheer een beroep kunnen doen op reguliere beheersubsidie. Hier is sprake van spanning tussen de beoogde vitale natuur en economische ontwikkeling.

Conclusie

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de beleids-, proces- en resultaatsanalyse samengevat in korte conclusies. Hierbij is een onderverdeling gemaakt tussen het beleid, het proces en het resultaat van het programma Nieuwe Natuur.

9.1

Tussenconclusies

Beleid

- De provincie heeft met het programma Nieuwe Natuur veel lef getoond door te kiezen voor een innovatieve aanpak. Dit programma sluit goed aan bij de vermaatschappelijking van natuur en de verschuivende verhoudingen tussen overheid en maatschappij en is ook vergeleken met het natuurbeleid van andere provincies, vernieuwend te noemen.
- Het beleid voor *'natuur van onderop'* is vooral een algemene filosofie die beperkt inhoudelijk is uitgewerkt. De vooraf geformuleerde doelen van het programma betreffen bijvoorbeeld voornamelijk het proces (zoals draagvlak) en niet zozeer de inhoud van natuurontwikkeling zelf (bijvoorbeeld als het gaat om de typen natuur die de provincie gerealiseerd wil zien). Ook de beleidsstrategie, zoals de inzet van passende instrumenten en middelen was vooraf beperkt uitgewerkt. Daarnaast is niet geconcretiseerd wat de provincie verstaat onder haar faciliterende rol. Het beleid is in de loop van het proces op ambtelijk niveau uitgewerkt.
- Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap hadden een *'dubbele pet'* binnen het programma. Enerzijds waren deze terreinbeherende organisaties *'gewone'* initiatiefnemers die plannen hebben ingediend. Anderzijds waren ze betrokken bij de totstandkoming van het programma en mochten ze hierover meedenken (bijvoorbeeld ten aanzien van de vormgeving van het beoordelingskader in zeef II). Tevens namen Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap een bijzondere positie in vanwege de aanzienlijke grondposities waarover zij beschikten.
- Tussen de publieke rol van de provincie en de inzet van het privaatrechtelijk instrumentarium zit spanning. Hoewel de provincie naar eigen zeggen de juridische haalbaarheid voor de inzet van het privaatrechtelijk instrumentarium uitgebreid heeft getoetst, brengt de keuze voor het privaatrecht spanning met zich mee voor wat betreft de wijze waarop de Nederlandse overheid is ingericht (het staatsrecht) en zou moeten functioneren (het bestuursrecht). De overheid is verplicht in eerste instan-

tie gebruik te maken van publiekrechtelijke instrumenten (doorkruisingsleer). Gevolg van de keuze voor het privaatrecht is onder andere de verminderde rechtsbescherming voor alle, met name de afgevallenen, initiatiefnemers.

Proces

- Het programma Nieuwe Natuur betreft een nieuwe werkwijze voor de provincie, wat verklaart dat het proces niet vlekkeloos is verlopen.
- Tussen de verwachtingen van de provincie en van de initiatiefnemers was een mismatch. Veel particuliere initiatiefnemers verkeerden bij de aanvang van het programma in de veronderstelling dat zij een idee mochten indienen dat vervolgens door de provincie of een terreinbeheerder verder zou worden opgepakt. De provincie heeft ten tijde van de openstelling van het programma niet goed gecommuniceerd dat van initiatiefnemers ook werd verwacht dat ze de verdere ontwikkeling, inrichting en het beheer van het project op zich zouden moeten nemen. Ook over het verdere verloop van het proces liepen de verwachtingen uiteen.
- In het proces is onvoldoende rekening gehouden met verschillen in expertise en organisatiegraad van initiatiefnemers. Er werd in de ondersteuning geen onderscheid gemaakt tussen particulieren, terreinbeherende organisaties en overheden. Dit terwijl de verschillen tussen initiatiefnemers aanzienlijk zijn, bijvoorbeeld qua kennis, ervaring en middelen. Voor particulieren was het een opgave om zelfstandig het proces te doorlopen. Ook hadden bepaalde initiatiefnemers moeite om hun businesscase sluitend te krijgen. Soms werden zij in de loop van het proces geconfronteerd met eisen die het bemoeilijkten om de kosten voor het beheer te kunnen dekken. Er was behoefte aan meer ondersteuning van de provincie, bijvoorbeeld voor wat betreft het (gezamenlijk) uitwerken van een projectplan en het doorlopen van planologische procedures.
- Geconstateerd kan worden dat, in tegenstelling tot de verwachting van de provincie, (particuliere) initiatiefnemers niet in staat zijn geweest volledig zelfstandig het proces te doorlopen van projectindiening tot en met de realisatiefase. Een dergelijk proces is te ingewikkeld gebleken voor met name particulieren. Er is spanning tussen de wens van provincie én initiatiefnemers om volledig bottom-up te willen werken en de ervaringen en behoeften in de praktijk. De aanvankelijk terughoudende rol van de provincie bleek niet voldoende om de vooruitgang van de projecten te borgen.
- De rol van de provincie is gedurende het programma veranderd van faciliterend naar meer sturend en bepalend. Aanvankelijk nam de provincie vooral een terughoudende rol aan. In de loop van het proces heeft de provincie projecten actiever begeleid (vooral van particuliere initiatiefnemers). Veel initiatiefnemers kregen te maken met wisselende contactpersonen bij de provincie, wat als belemmerend voor de voortgang van het project werd ervaren.
- Naast de provincie hadden Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap als belangrijke grondeigenaren een rol in (de vormgeving van) het selectieproces en de bijbehorende criteria. Daarnaast dienden ze, als initiatiefnemers, zelf projecten in. Tegelijkertijd hadden ze een belangrijke rol in de beoordeling van de ingediende voorstellen. Dit is een ongewenste vermenging van rollen. Vanuit het oogpunt van vermaatschappelijking was het passender geweest om een breed samengestelde, onafhankelijke commissie een advies uit te laten brengen over de selectie binnen daarvoor door de provincie opgestelde randvoorwaarden.
- In het selectieproces ontstond concurrentie tussen initiatieven en organisaties. Dit belemmerde het ontstaan van samenwerkingsrelaties tussen initiatieven. De clustering van de initiatieven door provincie is uiteindelijk top-down (en niet bottom-up)

gebeurd. Deze eenzijdige besluitvorming heeft de samenwerking tussen de terrein-beherende organisaties en de 'kralen' in het verdere proces weinig goed gedaan. Toch is hieruit een aantal innovatieve projecten voortgekomen.

- Provinciale Staten zijn nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het programma Nieuwe Natuur. Het uiteindelijke programma, het plan van aanpak, is door Provinciale Staten vastgesteld. Ook de formele selectiebesluiten (de 'zeven') zijn genomen door Provinciale Staten. Hieruit sprak veel betrokkenheid. Anderzijds is het voor het tot wasdom komen van initiatieven ook nodig dat initiatiefnemers de ruimte krijgen hun ideeën in de luwte te ontwikkelen. Met name in de projectuitwerkingsfase heeft de politieke bemoeienis voor enkele initiatiefnemers tot ongewenste situatie geleid.
- De provincie heeft mede-overheden in beperkte mate (vooraf) betrokken bij het programma Nieuwe Natuur. Door mede-overheden is aangegeven dat behoefte was aan meer afstemming aan de voorkant van het proces, ook als het gaat om het ruimtelijke spoor. Ook initiatiefnemers zien de beperkte betrokkenheid als een gemis. De beperkte betrokkenheid van de mede-overheden heeft in een aantal gevallen geleid tot vertraging in de besluitvorming rondom planologie en andere vergunningen.

Resultaat

- De nieuwe aanpak zorgde voor nieuw elan en een positieve stemming ten aanzien van natuur in Flevoland na het vastlopen van de realisatie van de robuuste verbindingzone het Oostvaarderswold.
 - De provinciale aanpak heeft bijgedragen aan verbreding van het natuurbeleid in Flevoland:
 - Het programma als geheel draagt bij aan beleefbare, vitale, functionele en inpasbare natuur. Het programma levert waarschijnlijk meer beleefbare, functionele en inpasbare natuur en minder vitale natuur dan het 'traditionele' natuurbeleid.
 - Beleefbare en vitale natuur gaan in veel projecten goed samen, evenals functionele en inpasbare natuur en beleefbare en functionele natuur.
 - De verbreding uit zich ook in een diversiteit aan initiatiefnemers, naast de traditionele partners van de provincie, zitten hier ook 'onverwachte' actoren bij.
 - In de loop van het proces zijn relatief veel ideeën van kleinere, particuliere initiatiefnemers afgevallen om uiteenlopende redenen. Dit reservoir aan ideeën is nog onvoldoende benut voor verdere beleidsvernieuwing.
 - De resterende diversiteit aan initiatiefnemers en daarmee de maatschappelijke betrokkenheid had groter kunnen zijn als de provincie meer op diversiteit had gestuurd, bijvoorbeeld door particuliere initiatieven meer te koesteren en te begeleiden.
 - De verdere maatschappelijke betrokkenheid bij de totstandkoming van de projecten en na realisatie is wisselend. Sommige initiatiefnemers ontwikkelen vernieuwende samenwerkingsrelaties en vormen van interactie tussen maatschappij en leefomgeving. Bij andere projecten blijft de bijdrage aan maatschappelijke betrokkenheid beperkt tot het bieden van mogelijkheden voor beleving, recreatie en soms educatie. Meer sturing op verdergaande maatschappelijke betrokkenheid (bijvoorbeeld via meedoen en meebeslissen) had de bijdrage van de projecten aan vermaatschappelijking van het provinciale natuurbeleid verder kunnen vergroten.
- De bijdrage van het programma aan de regionale economie is nog onzeker. Veel projecten staan nog in de beginfase van de uitvoering. Hoe het beoogde verdien-

model gaat uitpakken en wat de verdere economische effecten zijn zal nog moeten blijken. Meer in het algemeen is het de vraag of de verwachtingen op dit punt niet te hooggespannen waren. Ook uit ervaringen elders blijkt dat de mogelijkheden om met natuur geld te verdienen niet overschat moeten worden.⁸⁴

9.2

Eindconclusie

De provincie heeft met het programma Nieuwe Natuur veel lef getoond en gekozen voor een innovatieve aanpak die heeft bijgedragen aan verbreding van het natuurbeleid in Flevoland

Het programma Nieuwe Natuur sluit goed aan bij het vermaatschappelijken van natuur en de algemene tendensen waarin nieuwe verhoudingen tussen overheid en maatschappij ontstaan en waarbij draagvlak een belangrijke rol speelt. De provincie heeft zichzelf een nieuwe, voor haar onbekende rol aangemeten binnen het programma Nieuwe Natuur. Het bottom-up werken en het betrekken van de maatschappij bij planvorming is voor haar een nieuwe werkwijze. Gesteld kan worden dat de provincie aan het pionieren is geweest. Dit verklaart ook dat het proces niet altijd even goed verlopen is. Maar ondanks het soms minder efficiënte en moeizame proces zijn de binnen het programma gerealiseerde projecten van toegevoegde waarde gebleken. De projecten binnen het programma dragen in potentie bij aan meer beleefbare natuur, wat in de meeste gevallen samen gaat met een bijdrage aan meer vitale natuur. Ook worden op basis van de plannen bijdragen verwacht aan functionele en inpasbare natuur. Niet alleen de provincie, maar ook de initiatiefnemers zijn hier terecht trots op. Het programma heeft (particuliere) initiatiefnemers de kans geboden om hun project te realiseren; zonder het programma was dit zeker niet gelukt. Het programma heeft daarmee bijgedragen aan een verbreding van natuurontwikkeling. Ook de terreinbeherende organisaties hebben veel geleerd van het werken met particulieren en staan open voor deze nieuwe werkwijze. In korte tijd is relatief veel bereikt. Al snel na de start van het programma werd na het afblazen van de plannen voor Oostvaarderswold weer positief gesproken over natuurontwikkeling in Flevoland. Veel betrokkenen hebben grote waardering voor de uitgangspunten van het programma, de daarmee aan hen geboden kansen én voor de (gerealiseerde en nog te realiseren) resultaten. Door de ervaren moeilijkheden is voor het proces aanmerkelijk minder waardering. Verwachtingen tussen de provincie en initiatiefnemers over het verloop van het proces bleken niet overeen te komen. Met name (particuliere) initiatiefnemers hadden behoefte aan meer ondersteuning vanuit de provincie en meer duidelijkheid over de randvoorwaarden. Desondanks hebben vrijwel alle initiatiefnemers aangegeven dat het programma en ook hun deelname daaraan voor herhaling vatbaar is.

⁸⁴ Stratum, van en Van Liefland. 2013.

Hoe verder?

In dit hoofdstuk worden op basis van de bevindingen aanbevelingen gepresenteerd met betrekking tot de *'lessons learned'*, het toekomstig natuurbeleid en de betekenis van het programma voor beleidsontwikkeling in het algemeen.⁸⁵

10.1 Lessons learned

Bewuste keuze rol en instrumentarium

Het onderzoek laat zien dat het programma Nieuwe Natuur van start ging met zeer algemeen geformuleerde uitgangspunten over de bottom-up rol van de provincie. Dat leidde tot onduidelijkheid bij de initiatiefnemers en andere betrokkenen. We adviseren de provincie bij vergelijkbare processen daarom tevoren goed gemotiveerde en duidelijk uitgewerkte keuzes te maken over de invulling van de eigen rol. Termen als *'regisserend'*, *'faciliterend'* en *'ondersteunend'* zijn daarvoor te ruim. Hierbij moet aandacht zijn voor de mate waarin een bottom-up aanpak gewenst is (volledig bottom-up of bottom-up met op onderdelen top-down) en of deze aanpak begrensd wordt door kaders zoals wet- en regelgeving en (al dan niet zelf gestelde) deadlines. Voorafgaand aan een nieuw programma kan ook de vraag gesteld (en wellicht beantwoord) worden of tussentijdse aanpassingen van de gewenste rol acceptabel is en zo ja, onder welke voorwaarden. Ook een keuze voor het gebruik van het privaatrechtelijk instrumentarium moet expliciet worden gemaakt, waarbij de voor- en nadelen van het gebruik van het privaatrechtelijk instrumentarium in plaats van de *'eigen'* publiekrechtelijke instrumenten moeten worden afgewogen. De provincie kan haar eigen rol en strategie scherper formuleren, met aandacht voor de mogelijke spanning tussen provinciale doelen en randvoorwaarden en wensen van initiatiefnemers.

Ondersteuning particulieren

De evaluatie laat zien dat de ambitie van het programma op het punt van maatschappelijke initiatieven groot was. Er zijn grote verschillen tussen de partijen wat betreft hun netwerk, vaardigheden en kennis. Bij vergelijkbare bottom-up processen, waarbij nadrukkelijk iedereen mag meedoen (particulieren, professionele organisaties en mede-overheden), dient de provincie voldoende aandacht te hebben voor het feit dat deze verschillen bestaan tussen partijen. De provincie moet oog hebben voor de (mogelijke) ongelijkheid tussen partijen.

⁸⁵ De bevindingen van de workshop die op 4 september 2018 is georganiseerd hebben mede input geleverd voor de aanbevelingen.

Daarbij hebben sommige partijen meer begeleiding nodig. Particulieren hebben ondersteuning nodig bij het doorlopen van een dergelijk proces, bijvoorbeeld door deskundige begeleiding bij het uitwerken van een projectplan en businesscase, gesprekken met professionele partijen (waaronder ook de terreinbeherende organisaties), het doorlopen van planologische procedures en bij de daadwerkelijke realisatie. Naast begeleiding van de provincie kan samenwerking met professionele organisaties, mits in een gelijkwaardige machtsverhouding, hierbij behulpzaam zijn.

Communicatie en verwachtingsmanagement

Partijen zijn in het programma Nieuwe Natuur onvoldoende vooraf geïnformeerd over de rol die ze zouden moeten spelen in het programma en welke verantwoordelijkheden daarbij horen. Bij een vergelijkbaar proces moet duidelijker worden gecommuniceerd over de verwachtingen die de provincie heeft over de rol en verantwoordelijkheden van deelnemende partijen en vice versa. Bijvoorbeeld als het gaat over de verwachting van initiatiefnemers dat toestemming van de provincie betekent dat daarmee hun project op alle vlakken ‘groen licht’ heeft. Dit terwijl mede-overheden op basis van hun bevoegdheden vaak ook nog een eigen afweging moeten maken (bijvoorbeeld ten aanzien van een bestemmingsplanwijziging) en daarbij kunnen besluiten om geen medewerking te verlenen.

Afstemming met mede-overheden

In het verlengde van het voorgaande zou de provincie aan de voorkant van een vergelijkbaar proces zoveel mogelijk afstemming moeten zoeken met mede-overheden, indien deze mede-overheden in een bepaalde fase ook betrokken raken (bijvoorbeeld wanneer een bestemmingsplan moet worden gewijzigd of een watervergunning/peilbesluit moet worden aangevraagd). Betrek deze overheden niet alleen in de totstandkoming van een programma maar ook bij de fase waarin ideeën worden uitgewerkt tot concrete voorstellen. Het voeren van gesprekken met of (voorlopige) toetsing van de (concept-)planvorming door de betrokken overheden kan bijvoorbeeld als voorwaarde voor deelname aan het programma opgenomen worden. Op deze manier kunnen in de beginfase van het proces al zoveel mogelijk knelpunten gezamenlijk worden geïnventariseerd en mogelijk opgelost. Dit kan eventuele (afstemmings- en coördinatie) problemen in een later stadium van het proces voorkomen.

Duidelijke randvoorwaarden

Over de randvoorwaarden voor het deelnemen aan het programma en het vervolgens kunnen en mogen realiseren van een project is veel onduidelijkheid geweest bij de deelnemers. Deze voorwaarden betreffen bijvoorbeeld het verkrijgen van de benodigde grondposities, duidelijkheid over het aspect staatsteun, (natuur)compensatieverplichtingen, kostenexploitatie en de scheidslijn tussen landbouw en natuur. Schep daarom aan de voorkant van het proces zoveel mogelijk duidelijkheid over de randvoorwaarden die van toepassing zijn op het programma (en de projecten) en maak hier (indien mogelijk) heldere afspraken over.

Balans tussen distantie en betrokkenheid

De politieke aandacht voor natuur in Flevoland is mede door het programma Nieuwe Natuur fors toegenomen. Bij enkele projecten is in de uitvoerings- en realisatiefase sprake geweest van politieke inmenging vanuit Provinciale Staten, vooral als gevolg van (beperkte) maatschappelijke weerstand. Daarbij is het voorgekomen dat initiatiefnemers met naam en toenaam tijdens een vergadering van Provinciale Staten in negatief daglicht zijn gezet. Provinciale Staten dienen te sturen op hoofdlijnen. Hierbij is het van belang om duidelijk beslismomenten in te bouwen. In de tussentijd zou echter afstand moeten worden gehouden om projectideeën tot wasdom te laten komen en initiatiefnemers te beschermen.

10.2 Toekomstig natuurbeleid

Voor verbreding voortzetten natuurontwikkeling van onderop

In de conclusie is geconstateerd dat het programma Nieuwe Natuur als geheel bijdraagt aan beleefbare, vitale, functionele en inpasbare natuur. Beleefbare en vitale natuur gaan in veel projecten goed samen, evenals functionele en inpasbare natuur en beleefbare en functionele natuur. Het programma heeft geresulteerd in meer diversiteit aan initiatiefnemers, naast de traditionele partners van de provincie. Als de provincie blijft inzetten op een verbreed natuurbeleid verdient het aanbeveling om natuurontwikkeling van onderop voort te zetten en inspiratie te putten uit vernieuwende praktijken elders op het vlak van verdergaande maatschappelijke betrokkenheid en vernieuwende combinaties van kijkrichtingen.

Benut afgevalen projectideeën

Sinds de openstelling van het programma Nieuwe Natuur zijn meer dan 50 projectideeën afgevalen. Met deze afgevalen projectideeën wordt binnen het programma verder niets meer gedaan. Een deel van deze ideeën had echter ook (veel) potentie. De projectideeën kunnen daarmee nog van grote waarde zijn voor beleidsvernieuwing. Onderzoek daarom op welke manier de afgevalen projectideeën (met potentie) benut kunnen worden voor verdere beleidsvernieuwing.

Stroomlijnen planologische procedures

Gebleken is dat met name particuliere initiatiefnemers veel moeite hebben gehad met het doorlopen van de benodigde planologische procedures zoals bestemmingsplanwijzigingen. Onderzoek daarom de mogelijkheid van het vaststellen van een provinciaal inpassingsplan voor een gebied waarin natuurontwikkeling is voorzien. Dit zou afzonderlijke bestemmingsplanprocedures voor elk project kunnen voorkomen.

Integrale/gemengde natuurontwikkeling

Tijdens de openstelling van het programma is een brede oproep gedaan om ideeën in te dienen voor het realiseren van nieuwe natuur. Enkele ingediende voorstellen bevatten ook elementen die niet pasten binnen de kaders van natuurontwikkeling. Hierbij kan gedacht worden aan de wens horecamogelijkheden te realiseren maar ook aan de combinatie natuur en (te veel) landbouw. Als de keuze gemaakt wordt te werken met een dergelijke open vraagstelling vraagt dat een open visie ten aanzien van de inhoudelijke doelen en effecten zoals een bredere invulling van natuurwaarden of het toestaan van nevenactiviteiten. Een open houding is verder niet voldoende voor integraliteit. Door de sterke positie van de terreinbeherende organisaties en de kijkrichting vitale natuur, moet de provincie een duidelijke procesregie voeren om verbreding/vernieuwing van natuurontwikkeling voor elkaar te krijgen. Juist bij de projecten met kralen, waar duidelijk door de provincie is gestuurd op de samenwerking tussen partijen die elkaar niet vanzelf opzoeken, zijn interessante nieuwe verbindingen ontstaan. Tegelijkertijd wordt de uitvoering van het programma daardoor veel complexer. Deze aanpak vraagt immers de betrokkenheid van nog meer interne en externe partijen en beleidsprogramma's. Bovendien wordt het steeds lastiger geen onjuiste verwachtingen te wekken bij de betrokken partijen, in het bijzonder de initiatiefnemers, en deze verwachtingen ook waar te maken. Baken daarom een open programma goed af qua omvang en aanpak en streef naar een overzichtelijk speelveld.

Combineren groene en rode ontwikkelingen

Het programma Nieuwe Natuur, waarbij de provincie veel geld en grond ter beschikking had om in vernieuwende initiatieven van natuurontwikkeling te steken, vormt een unieke situatie. Een dergelijk programma, waarbij veel budget en grond beschikbaar is, zal in de nabije

toekomst waarschijnlijk niet snel meer plaatsvinden. In dit licht zou het voor de provincie interessant kunnen zijn om te verkennen in hoeverre rode ontwikkelingen met groene ontwikkelingen kunnen worden gecombineerd. De rode ontwikkelingen kunnen op deze manier groene ontwikkelingen financieren.

10.3 Beleidsontwikkeling in het algemeen

De bottom-up strategie van het programma Nieuwe Natuur leent zich naar verwachting ook voor toepassing op andere beleidsterreinen. Voor een grote maatschappelijke betrokkenheid moet gezocht worden naar beleidsvelden die onderdeel zijn van het dagelijkse leven van de inwoners van Flevoland en dus invloed hebben op hun eigen leefomgeving. Hierbij kan gedacht worden aan recreatie en toerisme. De provincie Flevoland geeft aan te willen investeren in de vrijetijdseconomie. Zodat Flevoland nog aantrekkelijker kan worden voor bewoners, bedrijven en bezoekers. De provincie wil hiervoor het aanbod van hotels vergroten en goede en veilige fietspaden, wandelroutes en vaarroutes realiseren. Een aantrekkelijk en veilig vaarwater, attractieve stranden en bossen en toegankelijke natuurgebieden horen daar ook bij. Een aantrekkelijk aanbod van cultuur en sport versterkt de belevingswaarde van Flevoland voor toeristen en recreanten. Dit beleidsterrein richt zich dus ook deels op de eigen inwoners en hun leefomgeving. Onderzoek daarom de mogelijkheid de filosofie achter het programma Nieuwe Natuur toe te passen op dit beleidsveld.

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Onderzoeksverantwoording

Document- en literatuurstudie

Om een helder beeld te krijgen van de totstandkoming, de ontwikkelingen, de belangrijkste kenmerken en de resultaten van het programma Nieuwe Natuur zijn verschillende documenten bestudeerd. Hierbij is onder andere gekeken naar de formele beleidsdocumenten, ambtelijke notities, briefwisselingen, contracten (zoals intentie- en realisatieovereenkomsten) met externe partijen, projectplannen en overige beschikbaar gestelde documenten. Tevens is literatuur bestudeerd om te onderzoeken hoe het programma Nieuwe Natuur en de gevolgde sturingsfilosofie zich verhoudt tot vergelijkbare strategieën van andere provincies.

Oriënterende gesprekken

Bij de aanvang van het onderzoek zijn een aantal verkennende gesprekken gevoerd met sleutelfiguren binnen het programma Nieuwe Natuur. Het ging hierbij om de verantwoordelijke gedeputeerde, de programmamanager, het provinciehoofd van Staatsbosbeheer en de (toenmalige) directeur van Het Flevo-landschap.

Multicriteria-analyse

Om tot een waardering te komen van de (potentiële) resultaten van de projecten in het programma Nieuwe Natuur is gebruik gemaakt van een multicriteria-analyse (hierna: MCA), aangevuld met veldbezoeken en interviews in de vijf cases (zie verder in deze bijlage). Het betreft hier een *tussentijdse*, evaluatieve inzet van de MCA; bedoeld om inzicht te krijgen in verschillende (potentiële) bijdragen die de projecten leveren aan publieke doelen. De MCA is niet ingezet om projecten met elkaar te vergelijken of voorkeuren uit te spreken.

Meer gebruikelijk is om een MCA *vooraf* in te zetten voor het selecteren of vergelijken van alternatieven, bijvoorbeeld in een milieueffectrapportage. Hierbij wordt ook het belang van verschillende criteria ten opzichte van elkaar bepaald (weging). In veel gevallen worden de resultaten van de MCA gebruikt om de discussie te voeren over het al dan niet uitvoeren van de onderzochte beleidsmaatregel. Alternatieven worden dan naar voorkeur gerangschikt. Een vergelijkbare inzet van de MCA is ook toegepast in het programma Nieuwe Natuur ten behoeve van de selectie van en de toewijzing van provinciale middelen aan de in-gediende projectvoorstellen via de zogenaamde meetlat.

De in dit onderzoek toegepaste MCA heeft meerwaarde ten opzichte van de eerdere provinciale analyse van de afzonderlijke projectvoorstellen, omdat ten tijde van dit onderzoek het samenvoegingsproces van de verschillende projecten is afgerond, de projecten zich verder hebben ontwikkeld en er planuitwerkingen beschikbaar zijn. Bovendien is de MCA nu uitgevoerd door externe experts van Wageningen University & Research op de deelgebieden van de evaluatie (ecologie, maatschappij en economie).

Bij een MCA wordt uitgegaan van verschillende, expliciete beoordelingscriteria die sterk uiteen kunnen lopen. In dit onderzoek zijn deze beoordelingscriteria door de experts afgeleid van de vier kijkrichtingen voor natuur van het Planbureau voor de Leefomgeving en de verbrede ambities van het natuurbeleid op het vlak van economische ontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid (zie de beschrijving van de criteria in deze bijlage). De experts hebben eerst voorlopige indicatoren opgesteld en deze met elkaar besproken, wat op onderdelen tot bijstelling heeft geleid.

Bronnen voor de MCA waren de realisatieovereenkomsten en planuitwerkingen van de projecten en andere beschikbare openbare documentatie, zoals websites. Hierbij zijn twaalf projecten met een realisatieovereenkomst meegenomen. Hierbij zitten drie samengestelde projecten (Eemvallei-Zuid met de kralen Voedselbossen, Speelwildernis en Natuurboerderij Vliervelden, Noorderwold-Eemvallei met de kralen Vierkante meter natuur en Pioniernatuur en Oostvaardersplassengebied, met Oostvaardersplassen). Voor de MCA is naast de genoemde bronnen geen aanvullende informatie benut. De extra informatie uit de veldbezoeken of interviews is dus niet benut voor bijstelling van de waardering in de MCA. Hiervoor is gekozen om ongelijkheid tussen de projecten die wel en niet bezocht zijn te voorkomen.

De experts hebben per indicator de beschikbare informatie geanalyseerd en scores bepaald op een schaal van 1 tot 5. Zie voor een uitleg van de verschillende indicatoren en scores bijlage 3. Hierbij is vooral gekeken naar de genoemde ambities en doelen in de projectuitwerking, het proces van totstandkoming van de projectuitwerking en de voorgestelde middelen en maatregelen. Hierin is ook de door de experts ingeschatte haalbaarheid van de doelen betrokken. Ook bij deze waardering is een tweetraps aanpak gevolgd. De experts hebben voor de onderdelen eerst zelf een score bepaald op de criteria en indicatoren binnen hun expertisegebied (ecologie, economie, maatschappij). Vervolgens hebben zij elkaar kritisch bevraagd op de scores en de toepassing van de criteria en indicatoren (peer review). Dit heeft tot enkele bijstellingen geleid die zijn doorgevoerd in de uiteindelijke waardering.

Beschrijving criteria

De projecten zijn beoordeeld op hun potenties voor de criteria natuur, economie en economische ontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid. Bij natuur is onderscheid gemaakt tussen verschillende typen natuur: *'vitale natuur'*, *'beleefbare natuur'*, *'functionele natuur'* en *'inpasbare natuur'*:

- Bij vitale natuur gaat het primair om de bijdrage van de projecten aan het behoud van biodiversiteit. Het gaat daarbij om de intrinsieke waarde van natuur: natuur om de natuur. De aandacht gaat hierbij vooral uit naar natuur die buiten de landsgrenzen schaars is, zoals formeel beschermd door de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR).
- Bij beleefbare natuur biedt de natuur bovenal een mooie en fijne leefomgeving. Mensen kunnen zich ontspannen in natuurgebieden in en om de stad, maar ook elders, bijvoorbeeld aan de kust. Inrichting en beheer van natuur zijn gericht op recreatief gebruik en beleving. De natuur is toegankelijk, goed bereikbaar en biedt de mogelijkheid voor allerlei vormen van recreatie.

- Bij functionele natuur levert de natuur de mens diensten en producten. Duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen staat voorop. Het gaat hierbij om productieve en regulerende ecosystemediensten met concrete economische en maatschappelijke waarde. Denk aan de levering van vis, hout en voedsel (productief) en de aanvoer van zand door de zee en het zuiveren van water (regulerend).
- Bij inpasbare natuur wordt de relatie tussen natuur en economie versterkt. In en rond natuurgebieden verdienen ondernemers een inkomen en benutten natuur in hun bedrijfsvoering. Het groen en het water vormen een aantrekkelijke omgeving voor economische activiteiten en wonen.⁸⁶

Bij economie en economische ontwikkeling gaat het om de bijdrage van de projecten uit het programma aan de economie in het algemeen via de maatschappelijke baten die worden gerealiseerd, en meer specifiek over het verdienmodel van de initiatiefnemer waarmee het toekomstig beheer kan worden betaald. Belangrijk element daarvan is de vraag of daarmee de kosten van toekomstig beheer zijn gedekt.

Bij maatschappelijke betrokkenheid gaat het zowel om betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, burgers en ondernemers bij de realisatie van de projecten uit het programma als over hun (beoogde) betrokkenheid bij de leefomgeving na realisatie van de projecten. Naast de diversiteit aan betrokken partijen is ook het type en de mate van betrokkenheid van belang.

Casestudy's

Om een diepgaand inzicht te krijgen in de totstandkoming van de projecten in het programma Nieuwe Natuur, de ervaringen van betrokkenen en de (potentiele) resultaten is een vijftal cases geselecteerd voor gedegen vervolgonderzoek. De selectie van de vijf cases heeft plaatsgevonden op basis van de volgende criteria: geografische spreiding, type project, type initiatiefnemer, omvang van het project, mate van succes van het project en het stadium van het project. Op basis van deze selectiecriteria is gekozen voor de volgende vijf projecten:

- Urkerveld
- Natuur op G38
- Eemvallei-Zuid inclusief 'kralen' Vliervelden, Kroonbos, Voedselbos, Speelwildernis en Luierpark
- Noorderwold-Eemvallei inclusief 'kralen' Vierkante meter natuur en Pioniernatuur
- Harderbos en Harderbroek verbonden

Een dieper inzicht in het procesverloop van de projecten is, naast het bestuderen van relevante documenten, verkregen via het afnemen van semigestructureerde interviews. Hierbij is met zoveel mogelijk betrokken partijen gesproken, zoals initiatiefnemers, terreinbeheerders, medeoverheden (gemeenten en het waterschap) en andere stakeholders. Daarnaast zijn afzonderlijke interviews gehouden met initiatiefnemers en zijn veldbezoeken verricht om zicht te krijgen op de (potentiële) resultaten van de projecten. Om voldoende breedte te verkrijgen in de gesprekken zijn bij de veldbezoeken steeds twee experts betrokken met een verschillende achtergrond (ecologie, economie of maatschappij). De verslagen van de interviews en veldbezoeken zijn teruggelegd bij de gesprekspartners ter verificatie.

De resultaten van de casestudy's zijn niet betrokken in de waarderingen van de MCA en de tabel in bijlage 4, omdat de casestudy's na de MCA plaatsvonden en ter verdieping van de

⁸⁶ <http://themasites.pbl.nl/natuurverkenning/kijkrichtingen-voor-natuur>

inzichten van de MCA dienden. De casestudy's hebben tot illustratie en soms tot nuanceringen geleid van het middels de MCA verkregen beeld. Deze illustraties en nuanceringen zijn opgenomen in de beschrijving van de resultaten in hoofdstuk 7. De casebeschrijvingen zijn integraal opgenomen in bijlage 6 tot en met 10.

Focusgroepen

Op 27 augustus 2018 zijn twee focusgroepen georganiseerd. De deelnemers in groep 1 waren ambtenaren van de provincie. In de tweede groep is gesproken met betrokkenen en initiatiefnemers van Nieuwe Natuur-projecten die buiten de casestudy's vielen. Tijdens de focusgroepen hebben de onderzoekers van Pro Facto hun voorlopige bevindingen gepresenteerd. Doel van de bijeenkomsten was het toetsen en aanvullen van de voorlopige bevindingen op basis van de verwachtingen en de ervaringen van de deelnemers. De uitkomsten van de focusgroepen zijn verwerkt in de eindrapportage.

Workshop

De workshop is een activiteit van Pro Facto en Wageningen University & Research gezamenlijk. De workshop heeft plaatsgevonden op 4 september 2018. Aanwezig waren ambtenaren van de provincie, initiatiefnemers, Het Flevo-landschap en Natuurmonumenten. Doel van de workshop was het gezamenlijk vertalen van de onderzoeksbevindingen naar conclusies en beleidsaanbevelingen. De bevindingen van de workshop zijn verwerkt in de eindrapportage.

Bijlage 2 - Geraadpleegde bronnen

- R. Bekker (2013) Natuur in Flevoland. Eindrapport Open Planproces.
- Commissie Verdaas (2014) Advies Programma Nieuwe Natuur.
- D.J. van der Hoek e.a., *Potentiële bijdrage van provinciaal natuurbeleid aan Europese biodiversiteitsdoelen. Achtergrondrapport bij lerende evaluatie Natuurpact*, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving, 2017.
- Groen Ontwikkelfonds Brabant (2017) Jaarverslag 2017.
- Kuindersma, W., Fontein R.J., van Duinhoven, G. Gerritsen, A.L., Kamphorst, D.A. en W. Nieuwenhuizen (2017) De praktijk van vernieuwingen in het provinciaal natuurbeleid. Achtergrondrapport bij evaluatie Natuurpact, Den Haag, Planbureau voor de Leefomgeving.
- PBL en WUR (2017) Lerende evaluatie van het Natuurpact. Naar nieuwe verbindingen tussen natuur, beleid en samenleving, De Haag, Planbureau voor de Leefomgeving.
- PBL en WUR (2018) Naar een kennisagenda voor vermaatschappelijking van natuur.
- PBL (2012) Natuurverkenning 2010-2040. Visies op de ontwikkeling van natuur en landschap.
- Provincie Flevoland (2013) Plan van aanpak voor het programma. Nieuwe natuur in Flevoland.
- Provincie Flevoland (2017) Voortgangsrapportage op programma- en projectniveau, april 2017.
- Provincie Flevoland (2018) Evaluatie nieuwe aanpak Programma Nieuwe Natuur. Plan van aanpak.
- Salverda, I.E., Kamphorst, D.A., Pleijte, M., Buijs, A.E. en J.L.M. Donders (2016) Omgaan met groene burgerinitiatieven. Hoe doe je dat als provincie? Wageningen, Alterra.
- Stratum, R. van en S. van Liefland. (2013) Verdienmodellen Groen in economisch perspectief, Utrecht, InnovatieNetwerk.

Bijlage 3 - Indicatoren MCA

Vitale natuur

- Doelen
 - Zijn concrete natuurdoelen benoemd? (1 = niet benoemd, 5= benoemd en goed uitgewerkt)
 - Zijn de doelen voldoende ambitieus (bv. VHR) en ecologisch passend bij locatie? (1= niet ambitieus en passend, 5= ambitieus en passend)
 - Sluiten de doelen aan bij grotere eenheden? (bv. verbindingzones) (1= sluit niet aan, 5= sluit goed aan)
 - Sluiten de doelen aan bij provinciaal natuurbeleidsplan? (1= sluit niet aan, 5= sluit goed aan)
- Middelen
 - Is nagedacht over beheer en past beheer (proces- of patroonbeheer) bij de doelen? (1 = beheer is niet helder, 5= beheer is helder en past bij de doelen)
 - Worden gradiënten benut of gecreëerd? (1 = gradiënten worden niet benut/gecreëerd), 5 = gradiënten worden volledig benut/gecreëerd)
 - Wordt de milieu- en waterkwaliteit verbeterd? (1= milieu- en waterkwaliteit wordt niet verbeterd, 5= milieu- en waterkwaliteit wordt flink verbeterd)
 - Worden bufferstroken aangelegd (bijv. voor verminderen invloed landbouw)? (1= er worden geen bufferstroken aangelegd, 5 = er worden voldoende bufferstroken aangelegd tbv. de te realiseren natuur)
 - Worden ecologische knelpunten benoemd en opgelost (verdroging, N-depositie, ruimtelijke condities)? (1= ecologische knelpunten worden niet benoemd/opgelost, 5= ecologische knelpunten worden wel benoemd en opgelost)
 - Is ecologische kennis benut voor de plannen?
- Haalbaarheid
 - Zijn de natuurdoelen realistisch en haalbaar? (Grootte gebied, invloed omgeving e.d.): (1= natuurdoelen zijn niet realistisch en haalbaar, 5= natuurdoelen zijn realistisch en haalbaar)

Beleefbare natuur

- Meer groen woonomgeving: initiatief realiseert meer groen in de woonomgeving (PBL indicator):

1. niet nabij stad, klein
 2. niet nabij stad, groot,
 3. nabij stad, klein,
 4. nabij stad, middelgroot,
 5. nabij stad, groot
- Betere belevingskwaliteit woonomgeving: toegankelijkheid en voorzieningen
 1. niet toegankelijk
 2. toegankelijk zonder voorziening
 3. toegankelijk met beperkte voorzieningen (met name paden en routes)
 4. toegankelijk met veel voorzieningen
 5. toegankelijk, veel voorzieningen en speciale doelgroepen
 - Betere belevingskwaliteit woonomgeving: aantrekkelijke landschappen en/of soorten
 1. geen aandacht
 2. aandacht voor charismatische soort (bijv. vogels, zoogdieren)
 3. beperkt aantrekkelijker maken landschap (o.a. variatie, water, begroeiing)
 4. grote focus op aantrekkelijker maken landschap (o.a. variatie, water, begroeiing)
 5. grote focus en charismatische soorten

Functionele natuur

- Producterende en/of regulerende ecosysteemdiensten 'varen wel' bij de nieuwe natuur:
 1. Nee, geen link met deze ESD-en
 2. Vermoedelijk beperkte winst voor ESD-en te verwachten
 3. ...
 4. Ja, zeker winst, maar alleen voor producerende óf regulerende ecosysteemdiensten
 5. Ja, nieuwe natuur levert op meerdere ESD-fronten profijt op (stapeling)
- Duurzaam gebruik van natuur: Zet het initiatief in op een duurzaam gebruik van natuur?
 1. Nee, geen sprake van
 2. ...
 3. Beperkt / enigszins sprake van
 4. ...
 5. Volledige inzet op duurzaam gebruik van natuur

Inpasbare natuur

- Nieuwe natuur levert ruimte op voor wonen, recreëren en ondernemen:
 1. Nee, geen sprake van
 2. ...
 3. Ja, maar slechts beperkt
 4. ...
 5. Ja, volop ruimte voor wonen, recreëren en / of ondernemen in het groen
- Nieuwe natuur is dienend / volgend aan mens en economie: natuur is gericht op het leveren van economisch nut
 1. Nee, geen sprake van
 2. ...
 3. Slechts beperkt sprake van (bijv. tijdelijke natuur)

4. ...
5. Ja, volop sprake van multifunctionele natuur en / of 'nature-based solutions'

Maatschappelijke betrokkenheid

Betrokkenheid bij realisatie project:

- Initiatiefnemer: type/ achtergrond initiatiefnemer
 1. één 'traditionele' initiatiefnemer (bijvoorbeeld TBO)
 2. één individuele agrariër, of (samenwerking tussen) twee of meer traditionele/ institutionele initiatiefnemers (bijv. gemeente en TBO)
 3. één maatschappelijke initiatiefnemer, bijv. een particulier, stichting of agrarische natuurvereniging
 4. samenwerking maatschappelijke initiatiefnemer met andere partijen, bijv. een TBO
 5. groep initiatiefnemers, incl. burgers en/of bedrijven en/of instellingen/private partijen, die intensief samenwerken
- Diversiteit betrokkenheid: zijn behalve de initiatiefnemers andere actoren betrokken bij de realisatie van het project en welke partijen zijn dit?
 1. geen anderen
 2. beperkt: hooguit institutionele actoren of professionele actoren
 3. betrokkenheid burgers, bedrijven of instellingen
 4. grote betrokkenheid en expliciete pogingen meer burgers te bereiken
 5. grote betrokkenheid en diversiteit, incl. extra aandacht voor speciale doelgroepen zoals innovatieve bedrijven
- Communicatie en inspraak met de overige omgeving van het project: was er informatievoorziening en inspraak:
 1. geen of beperkte geen informatie
 2. matige communicatie naar omgeving. Bv folders of informatiepanelen
 3. uitgebreide communicatie naar omgeving, bv informatieavonden, geen inspraak
 4. participatie via inspraakavonden
 5. co-constructie: samen ontwikkelen
- Innovatief governance model: is er sprake van innovatieve samenwerkingsvormen?
 - 1 geen of beperkte samenwerking bij realisatie door initiatiefnemers
 - 2 realisatie met beperkte samenwerking tussen meerdere partijen
 - 3 realisatie met coalitie van gebiedspartijen
 - 4 realisatie door diverse projectgroep, incl. particulieren
 - 5 volledig integrale realisatie door diverse projectgroep, incl. particulieren

Betrokkenheid bij de leefomgeving na realisatie van het project:

- Betrokkenheid bij beheer
 1. geen anderen
 2. beperkt
 3. betrokkenheid burgers
 4. grote betrokkenheid en expliciete pogingen meer burgers te bereiken
 5. grote betrokkenheid en diversiteit, incl. extra aandacht voor speciale groepen bv. jongeren
- Eigenaarschap natuur: deelt initiatief het eigenaarschap van de gerealiseerde natuur met anderen?
 1. geen bijzonder eigenaarschap
 2. gebruik
 3. meebeslissen over wat er gebeurt
 4. adoptie

5. eigendom nieuwe actoren
- Bevorderen persoonlijke band met natuur: bevordert het initiatief een persoonlijke band met natuur?
 1. nee
 2. ruimte om band te ontwikkelen
 3. duidelijke strategie om band te bevorderen
 4. sterke doch niet langdurige band
 5. sterke en langdurige band
- Educatie: zet het initiatief in op educatie, dus leren over natuur?
 1. nee
 2. initiatief biedt mogelijkheid/ruimte om te leren (bijv. vogelkijkhut)
 3. educatie activiteiten (bijv. lezingen)
 4. educatie activiteiten en samenwerking met onderwijsinstellingen
 5. educatie activiteiten en speciale doelgroepen
- Interactie natuur burgers met natuur: bevordert het project interactie met natuur?
 1. nee
 2. nodigt passief uit tot interactie (bijv. speelplek plaatsen in de natuur)
 3. ...
 4. actieve interactie via bijv. speelnatuur
 5. actieve interactie en benutting via bijv. voedsel

Economie en economische ontwikkeling

- Ecosysteemdiensten / baten van natuur voor de mens:
 1. Niet benoemd
 2. Impliciet benoemd, tussen de regels door, algemene bewoordingen
 3. Nut voor de mens expliciet benoemd, maar geen nadere specificering / uitwerking
 4. Focus op één specifieke ecosysteemdienst
 5. Uitgesplitst naar verschillende ecosysteemdiensten
- Trade-offs / synergie-effecten:
 1. Nieuwe natuur gaat duidelijk ten koste van 'economie' (trade-off):
 2. Nieuwe natuur gaat vermoedelijk ten koste van economie
 3. Geen economische winst of verlies
 4. Economie zal vermoedelijk winnen bij nieuwe natuur
 5. Duidelijke synergie-effecten: sprake van win-win
- Verdienmodel: met nieuwe natuur is geld te verdienen:
 1. Niet genoemd, en ook niet realistisch om dat te verwachten
 2. Wel een beoogd doel, maar grote twijfels bij haalbaarheid ervan
 3. Er is 'iets' van opbrengst te verwachten, maar niet meer dan dat
 4. Het voorstel zet in op verdienen aan groen, maar niet realistisch dat dit kostendekkend is
 5. Businessplan is gericht op verdienen aan groen en dit blijkt (op den duur) ook een rendabel verdienmodel te zijn

Bijlage 4 - Bevindingen MCA

Nr	Project	Ha	Vitale Natuur	Toelichting Vitale Natuur	Beleefbare natuur	Toelichting Beleefbare Natuur	Functionele Natuur	Toelichting Functionele Natuur	Inpasbare Natuur	Toelichting Inpasbare Natuur
1	Urkerveld	29 ha	5	Nadruk ligt op verbeteren biodiversiteit. Aandacht voor verschraling, overgangszones, diversiteit aan habitats en toekomstig beheer. Reële doelsoorten worden genoemd in relatie tot bodem, hydrologie en uitgangssituatie.	4	Aan te leggen natuurgebied is toegankelijk en beleefbaar. Aantrekkelijkheid van de omgeving krijgt veel aandacht (diversiteit in typen landschap en inrichting). Het initiatief draagt bij aan vergroting van groen in de woonomgeving bij Urk en aan verschillende recreatieve voorzieningen. Er ontstaat geen grote diversiteit in voorzieningen.	1	Producerende en/of regulerende ecosystemendiensten (en het duurzaam benutten ervan) staan hier niet centraal. Wel enige opbrengsten van afgevoerd maaisel van het kruidenrijkgrasland en de vogelakker (w.o. luzerne) .	1	Plan is gericht op onder meer het versterken van de bestaande natuur van het nabije Urkerbos, dat een hoge recreatieve waarde en een multifunctioneel karakter heeft. Via fietspad kan het Urkerveld 'beleefd' worden. Maar de nieuwe natuur is niet dienend of volgend aan de economische ontwikkelingen in het gebied.
3	Nieuwe Natuur bij Schokland	211 ha	3	Natuurdoelen zijn weidevogelgrasland, kruidenrijk grasland en biologische akker. Maar haalbaarheid van met name weidevogelgrasland is twijfelachtig. De natuurdoelen en het beheer worden niet concreet uitgewerkt. Over knelpunten wordt niet gesproken. Om het plan financieel haalbaar te maken is het oppervlak te vernatten gebied verkleind, terwijl voldoende leefgebied juist voor weidevogels essentieel is.	4	Het is een werelderfgoedgebied. De beleevingskwaliteit van het landschap is belangrijk, er is aandacht voor het zichtbaar maken van landschappelijke kenmerken en er worden verschillende recreatieve voorzieningen ontwikkeld. De diversiteit van de recreatieve voorzieningen is beperkt.	2	Het gebied wordt ingericht als natuur met agrarisch en recreatief medegebruik. Landbouw als bestemming verdwijnt. Er ontstaan dus deels trade-offs tussen natuur en landbouw, deels synergie-effecten. Twijfelachtig of agrarisch of recreatief medegebruik zal leiden tot een rendabel verdienmodel voor het gebied.	3	Door vernatting van de bodem kunnen de archeologische waarden worden beschermd en lift de natuur als het ware mee. Tegelijkertijd wordt er ruimte voorzien voor agrarisch of recreatief gebruik van de nieuwe natuur, maar onderbouwing hiervan is onduidelijk.
8	Oostkant Dronten	50 ha	4	In een groter gebied worden allerlei stepping stones en verbindingen gecreëerd van diverse natuurtypen. Bestaand bos wordt omgevormd naar natuurlijker bos. Men benut kansrijke situaties (kwel) en denkt ook aan toekomstige monitoring. Voor diverse gewenste soorten (bijv. akkerkruiden) zal eenmalige introductie noodzakelijk zijn maar dat lijkt niet voorzien. Ook zal op de agrarische grond die wordt omgevormd naar bijv. kruidenrijk grasland een overgangsbeheer noodzakelijk zijn. Dat blijft echter onbesproken.	4	Uitbreiding bestaande beleefbare natuur met diverse stukken. Hiermee is recreatieve, landschappelijke en visuele samenhang gewaarborgd. Beperkte voorzieningen en geen speciale doelgroepen of activiteiten.	3	Er valt beperkte winst te verwachten voor bepaalde ecosystemendiensten, maar tegelijkertijd worden landbouwgronden (leverancier van de productiedienst 'voedsel') omgezet in natuur. De ene ecosystemedienst maakt dus plaats voor de ander. Er is wel oog voor duurzaam gebruik van de nieuwe natuur.	2	Plan richt zich op beheer en omvorming van landbouwgrond naar natuur. Er ontstaat ook een verbreed bedrijf met recreatie en natuurbeleving in de omgeving. Natuur is echter leidend en economische ontwikkeling volgt.

9	Natuur op G38	40 ha	4	Landbouwgrond krijgt bestemming natuur en gaat via agrarisch natuurbeheer beheerd worden. Veel ecologische kennis aanwezig bij initiatiefnemer. Ambitie is uitgewerkt in concrete natuurdoelen, maar haalbaarheid is mogelijk een probleem. Omvang van 40 ha is klein voor een weidevogelstelling. De omgeving moet dan ook meewerken, bijvoorbeeld om openheid te garanderen.	2	Het gebied ligt niet nabij de stad. Wel wordt de belevingskwaliteit van het gebied vergroot. Het aantal voorzieningen is zeer beperkt en het is onduidelijk of het wandelpad veel benut zal gaan worden, ook al sluit het aan bij een bestaand pad. Inbedding in bredere recreatieve structuren en recreatieve landschappen lijkt beperkt.	2	Plan niet primair gericht op duurzaam gebruik van natuur. Soortenbescherming is hier doel op zich. Watervasthoudend vermogen is wellicht een onbedoeld positief bij-effect. Minder aandacht voor een concrete economische waarde van natuur.	2	Natuur is leidend, bedrijfseconomische ontwikkelingen volgen. Aanleg van een wandelpad om de recreatie te bevorderen maar daar wordt geen geld aan verdiend. Primaire landbouw wordt multifunctionele landbouw.
10	Swifterpark	24 ha	3	Landbouwgrond (voormalig gronddepot) krijgt de bestemming natuur en gaat via begrazing beheerd worden. Een ecologische analyse ontbreekt. Er wordt gesproken over weidevogels, akkervogels, kruidenrijke graslanden, maar er wordt vanuit gegaan dat het allemaal vanzelf ontstaat. Haalbaarheid van meereisende natuur is mogelijk een probleem, 24 ha is ook niet erg groot	4	Er is aandacht voor belevingskwaliteit via het realiseren van een uitzicht. Begrazing met Blaarkoppen, bloemrijke randen langs paden en veel, uiteenlopende voorzieningen (deels op het erf) voor bezoekers (o.a. speeltoestellen, boerderijwinkel en educatie) dragen verder bij aan de belevingskwaliteit.	4	Oog voor economische ontwikkeling én voor de link met functionele en inpasbare natuur. Het rendement voor de agrarische ondernemer komt onder andere uit de verkoop van vlees van de Blaarkoppen. Duurzaam gebruik van natuur speelt impliciet een belangrijke rol, initiatiefnemers zijn er voor hun inkomsten (deels) van afhankelijk.	4	Gericht op natuurontwikkeling in combinatie met recreatieve openstelling (wandelpaden) en educatie. Het is echter onduidelijk of hier voldoende vraag naar is. Nadruk ligt op ondernemen in en met natuur, waarbij geld vooral wordt verdiend via educatieve voorzieningen en het produceren van voedsel.
12, 12a	Oostvaardersplasseengebied	153 ha	5	Het plan is gericht op realisatie kiekendief foerageergebied. Toekomstige natuurtypen worden in detail beschreven evenals het beheer en de toekomstige monitoring. Relaties met de Oostvaardersplassen worden versterkt.	3	De diverse gebieden bevinden zich deels dicht bij de stad, deels niet. De belevingskwaliteit van de deelgebieden en die van het Oostvaardersplasseengebied als geheel wordt vergroot. De meeste deelgebieden zijn echter niet of beperkt toegankelijk, wel worden diverse vogelkijkpunten gerealiseerd voor onder meer de Kiekendief. Verder geen recreatieve voorzieningen.	2	Producterende en/of regulerende ecosysteemdiensten spelen nauwelijks een rol. Er wordt weliswaar graan (en gras, witte klaver en luzerneklaver) gezaaid, maar die zijn niet voor menselijke consumptie. Duurzaam gebruik van natuur bestaat hier uit het ontwikkelen van een langdurige belevingswaarde en het oogsten van hout op den duur.	2	Natuur levert economisch nut in de zin van beleving. Openstelling is echter tamelijk beperkt: van drie van de vier nieuwe kavels zijn alleen de 'randen' toegankelijk. Het project levert slechts beperkte ruimte op voor nieuwe recreatiemogelijkheden.
5b, 19	De Eemvallei-Zuid, Voedselbossen, Speelwildernis, Natuurboerderij Vliervelden	51 ha (van 106)	3	Er is geen sprake van spontane processen, natuur wordt zeer maakbaar geacht, zelfs kruiden worden ingeplant. Er is geen aandacht voor verbeteren van ecologische knelpunten. Doelsoorten worden niet genoemd. Voedselbossen bestaan gedeeltelijk uit exoten, dit strookt niet met kijkrichting vitale natuur. Niet alle verwachtingen zijn reëel. Zo komen Grauwe klauwieren op dit moment niet voor in Flevoland.	5	Grote oppervlakte nieuw groen nabij Almere ingericht voor beleving, met verschillende soorten beleving en veel voorzieningen. Diversiteit van doelgroepen, inclusief jongeren.	4	Voedselbossen leveren fruit, noten en hout. Gericht op duurzaam gebruik van natuur: veel aandacht voor producerende diensten en minder voor regulerende diensten. Een regulerende dienst die wel expliciet wordt genoemd is beschutting door aan te leggen lanen.	5	Nadruk op functiecombinaties, van de ontwikkeling van natuur en de productie van lekker en gezond voedsel tot educatie en recreatie. Veel aandacht voor het economisch nut van natuur. Volop aandacht ook voor het recreatieve aspect van de nieuwe natuur, maar ook voor de combinaties wonen en natuur, en ondernemen (horeca, zorg, recreatie) en natuur.

15D	Luierpark	< 1 ha	1	Aanplant luierbomen (<i>Davidia involucrata</i>). Dit is een uitheemse boomsoort, geen natuurdoel. De bijdrage aan biodiversiteit is klein.	2	De 71 bomen langs het pad bevinden zich in een bestaand park, waardoor de extra bijdrage aan beleevingskwaliteit vrij beperkt is. Afgezien van wandelpad zijn er geen recreatieve voorzieningen.	2	Project levert geen producerende diensten op, tenzij het hout van de bomen in de toekomst ergens voor gebruikt gaat worden. Plan is gericht op recreatie en educatie (culturele diensten), niet op producerende of regulerende.	4	Natuur heeft economisch nut, want voor elke pasgeborene in Flevoland kan tegen betaling een boom worden geplant. Deze worden letterlijk ingepast in de omgeving: het bestaande Oosterrandpark aan de rand van Almere. Het betreft multifunctionele natuur, met ruimte voor het recreatieve en educatieve aspect.
16	De Kop op het Horsterwold	110 ha	4	Landbouwgrond wordt omgezet in 80 ha loofbos en 30 ha overige natuur. Er wordt gesproken over populierenbos, elders over gemengd bos. Dit is allemaal boscompensatie, mogelijk zelfs 100 ha (in dat geval daalt score tot 3 omdat dit ten koste gaat van andere natuurdoelen). Ecologisch is het plan niet erg uitgewerkt, natuurdoelen zijn zeer algemeen beschreven. De haalbaarheid lijkt geen probleem, gronden zijn al verworven en uitvoering is geborgd bij SBB.	5	Aanleg van een groot recreatief en beleefbaar natuurgebied nabij de stad met aandacht voor aantrekkelijkheid landschap met afwisselend karakter. Er zijn verschillende voorzieningen voor fietsers, wandelaars en varen. Vanwege pluk/raapbos is er ook mogelijkheid voor interactie met natuur.	3	Duurzaam gebruik van bomen en hun vruchten is onderdeel van het plan. Geen expliciete aandacht voor regulerende diensten, maar door het gebied te beplanten met bomen worden er wel CO2 en fijnstof opgevangen. De vraag is echter wie hier - in een nauwelijks bebouwde omgeving - baat bij hebben.	3	Bijvangst van de nieuwe natuur zijn de vruchten die geplukt kunnen worden. Meer aandacht is er voor de recreatieve beleving van natuur. Natuur is dus niet dienend aan de mens, maar er is wel oog voor hoe de natuur kan bijdragen aan de behoeften van de mens. Het economisch nut is dus niet helemaal uit beeld.
17a, 18	Noorderwold-Eemvallei, een vierkante meter natuur, Pioniernatuur Flevoland	206 ha	4	Landbouwgrond wordt omgezet naar vooral moeras, bos en biologische landbouw. Natuurdoelen zijn niet exact omschreven. Er is wel aan waterhuishouding en monitoring gedacht en initiatiefnemers geven aan wat je in kleimoeras, akkers e.a. kunt verwachten. Er is sprake van 69 ha moerascompensatie en 36 ha boscompensatie (ivm verbreding A6). Er is weinig aandacht voor knelpunten, bijv. of de soorten er wel kunnen komen.	5	Afwisselend gebied met verschillende typen natuur en landbouw. Recreatieve routes zijn voorzien maar nog niet zo uitgewerkt; daarnaast een uitzichtheuvel en een deel van het bos wordt vrijgehouden voor recreatieve en participatieve activiteiten. Groot gebied nabij stad; vanwege de kralen ook mogelijkheid voor adoptie en actieve betrokkenheid. Het eindbeeld is nog onduidelijk, en de bijdrage aan beleefbare natuur hangt af van de exacte invulling en het ontwerp.	4	De nieuwe natuur van het project is ondersteunend aan de biologische landbouwproductie. Natuur en landbouw worden gecombineerd. De te ontwikkelen natuur zelf is niet gericht op producerende diensten (zoals voedsel, vis of hout). Veel aandacht voor recreatieve en participatieve activiteiten, met onder meer zogeheten boskamers: open plekken die naar behoefte kunnen worden ingevuld. Dit is een vorm van duurzaam gebruik van natuur.	5	Het plan is gericht op het integreren van nieuwe natuur, biologische (stads)landbouw en het verbinden van stad en land. Er wordt nadrukkelijk gezocht naar een balans tussen ecologie, biodiversiteit en een passende productieopbrengst vanuit de landbouw. Soorten en functies moeten gaan mengen en de samenwerking moet groeien, waardoor effecten op de langere termijn zichtbaar worden. Volop ruimte voor wonen, recreëren en ondernemen in het groen.
21	Harderbos en Harderbroek verbonden	15 ha	5	Aanleg ecologische verbindingzone van 15 ha tussen een bos en een moerasgebied met verschillende natuurtypen. Grond is al in eigendom van TBO. Haalbaarheid is geen probleem. Er zijn ook geen juridische belemmeringen.	1	Het projectgebied wordt niet openbaar toegankelijk.	2	De inrichting draagt bij aan de wateropgave van het omliggende gebied, namelijk berging van eigen water bij extreme neerslag. Dat is een regulerende dienst die expliciet wordt benoemd. Geen producerende diensten en ook geen duurzaam gebruik van natuur.	1	Natuur levert geen nieuwe ruimte op voor wonen, ondernemen of recreëren. De nieuwe natuur is evenmin volgend of dienend aan mens en economie.

22	Gouden randen langs de Pampushout	19 ha	3 Smalle stroken natuur tussen stad en aanwezig bosgebied worden als verbindingzone ingericht. De haalbaarheid is onzeker. Er is daarom sprake van een basisinrichting (vaak ruigteveld waarvan de natuurwaarde beperkt is) en geen optimale inrichting. Indien de optimale inrichting daadwerkelijk gerealiseerd wordt, wordt de score een 4.	4 Smalle stroken natuur tussen stad en aanwezig bosgebied zijn bedoeld als uitloopegebied/overgangsgebied. Er is aandacht voor aantrekkelijkheid en belevingskwaliteit, o.a via de aanwezigheid van natuurlijk water, natuurlijke oevers en rietland. Er is sprake van versterking van het recreatief netwerk voor wandelen, fietsen en kanoen.	2 Vooral aandacht voor regulerende diensten van riet en moeras, maar uitwerking verdient aandacht. Producerende diensten spelen geen rol. Duurzaam gebruik van natuur beperkt zich tot de beleving ervan.	2 De nieuwe natuur moet niet alleen bestaande natuurgebieden met elkaar verbinden, maar ook bijdragen aan de recreatieve waarde en daarmee de kansen voor rendabele horeca vergroten. Dit wordt echter niet goed uitgewerkt of onderbouwd waardoor er twijfels zijn over de haalbaarheid.
----	-----------------------------------	-------	---	--	--	--

	Nr Project	Maatschappelijke betrokkenheid	Toelichting betrokkenheid	Economische ontwikkeling	Toelichting economische ontwikkeling
1	Urkerveld	2	Initiatiefnemers zijn een gemeente en een TBO. Weinig betrokkenheid andere partijen bij de realisatie, wel inspraak. Beheer zal na realisatie worden uitgevoerd door een TBO. Project stimuleert geen actieve interactie en betrokkenheid van de maatschappij bij de leefomgeving. Er is wel sprake van recreatief gebruik.	2	Er is geen economische winst of verlies door het plan (oorspronkelijke landbouw was al verwaarloosd). Het plan is gericht op het versterken van bestaande natuur. Urkerveld ligt aan de rand van Urk en er is aandacht voor recreatieve voorzieningen (fietspad).
3	Nieuwe Natuur bij Schokland	2	Initiatiefnemers zijn een gemeente en een TBO. Er is weinig betrokkenheid van burgers bij realisatie. Wel zitten er maatschappelijke organisaties in de projectgroep (o.a. LTO) en is er sprake van een gebiedsproces. Na realisatie vindt het beheer plaats door een TBO. Project stimuleert geen actieve interactie met en betrokkenheid van de maatschappij bij de leefomgeving. Er is wel sprake van recreatief gebruik.	2	Door ontwikkeling van natte natuur wordt het knelpunt tussen archeologie en landbouw in het gebied weggenomen en worden kansen benut voor natuur en recreatie. Invulling van deze laatste kansen is nog onduidelijk en vraagt aandacht.

8	Oostkant Dronten	2	Betrokkenheid is beperkt tot deelnemende agrariers, SBB en gemeente. Geen informatie over communicatie breder dan met betrokken boeren. In initiatieffase wel belangstelling gepeild onder 80 boeren. Bevorderen band met natuur alleen via recreatie (en dat valt onder beleefbare natuur).	3	Dankzij de realisatie van de nieuwe natuur krijgt de recreatieve ontwikkeling in het gebied een impuls. Tegelijkertijd worden landbouwgronden omgezet in natuur (trade-offs). Met de nieuwe natuur, in de vorm van verblijfsrecreatie en agrarisch natuurbeheer, is geld te verdienen, maar onduidelijk is of er daadwerkelijk vraag is naar verblijfsrecreatie in Dronten.
9	Natuur op G38	3	Individuele agrarier is initiatiefnemer en uitvoerder. Geen verdere betrokkenheid burgers of andere actoren bij realisatie en beheer. Ook communicatie en inspraak is beperkt, hoewel dat ook te maken heeft met geringe aantal belanghebbenden. Beperkte aandacht voor stimuleren van interactie met natuur door recreatie. Wel potentiële voorbeeldfunctie op het gebied van natuurvriendelijk boeren, bijv. door bieden excursiemogelijkheden.	3	De agrarier wil een innovatief verdienmodel ontwikkelen om het beheer na 10 jaar te financieren en te garanderen dat de natuur overeenkomstig natuurbeheertypen in stand gehouden wordt. Dit verdienmodel zal zijn: met de melk van grazers die het natuurgebied beheren, kaas maken en verkopen. Onduidelijk is of er voldoende vraag naar kaas is.
10	Swifterpark	4	Initiatiefnemer is een agrarier. Bij realisatieproces niet veel maatschappelijke betrokkenheid, wel inspraak. Beheer wordt uitgevoerd door de agrarier. Veel betrokkenheid bij de leefomgeving na realisatie via vrijwilligers, educatie, openstelling, voorzieningen zoals ontvangst/lesruimte, met boerderijwinkel en verkoop streekproducten.	4	Door de inzet van Blaarkoppen als grazers, zal het beheer op een natuurlijke wijze uitgevoerd worden. De Blaarkoppen zullen worden geslacht en het vlees zal worden verkocht in de nieuw te ontwikkelen boerderijwinkel en een restaurant op Schokland. Duidelijke visie op het bedrijfseconomische verdienmodel, meerdere ecosysteemdiensten benoemd.

2, 12a	Oostvaarders- plassengebied	2	Initiatiefnemer is een TBO. Weinig betrokkenheid van anderen bij de realisatie, wel inspraak via bestaande klankbordgroep. Beheer zal na realisatie worden uitgevoerd door TBO. Project stimuleert geen actieve interactie en betrokkenheid van de maatschappij bij de leefomgeving. Beperkte educatiemogelijkheden via vogelkijkhutten langs de randen.	2	Versterking van de recreatieve mogelijkheden is één van de uitgangspunten van dit project. Er wordt uitgegaan van SNL-vergoedingen als verdienmodel voor de eerste 10 jaar. Voor de periode daarna zijn verschillende financieringsmogelijkheden mogelijk, waarbij alleen iets wordt gezegd over mogelijke houtopbrengsten na 30 jaar.
5b, 19	De Eemvallei- Zuid, Voedselbossen Speelwildernis, Natuur- boerderij Vliervelden	5	Een innovatieve combinatie van verschillende maatschappelijke actoren en betrokkenheid. SBB als eigenaar geeft veel ruimte aan de "kralen", waarbinnen weer veel aandacht is voor burgerbetrokkenheid via voedsel en speelnatuur. Alleen in het beheer lijken burgers geen rol te spelen.	4	Het project draait onder meer om het plukken van allerlei vruchten van de natuurontwikkeling in het gebied. Daarnaast wordt ingezet op de speel- en recreatiemogelijkheden van de te ontwikkelen natuur. Ook aandacht voor culturele diensten, zoals educatie, recreatie en beleving. Dergelijke baten leveren de baathouders ('recreanten', 'vruchtenplukkers', etc.) wel nut en welvaart op. De nieuwe natuur komt (vooral) op landschapskavel, er wordt geen puur economische functie ingewisseld voor natuur. Kortom, geen trade-off, wel beperkte synergie-effecten.

15D	Luierpark	3	De initiatiefneemster is een individuele burger, die samenwerking met SBB heeft gezocht. Om deelnemers te werven is brede communicatie ingezet. Inspraak is niet mogelijk geweest. Aanplant gebeurt door ingehuurd bedrijf. Crowdfunding via boomadoptie waarvan opbrengsten gebruikt worden voor beheerkosten. Onduidelijk is of bij beheer ook lokale burgers worden ingezet, maar het lijkt van niet (indien ja: score naar 4). Betrokkenheid wordt vooral bevorderd door adoptie van individuele bomen voor pasgeboren kinderen.	2	Nut van natuur staat hier centraal, belangrijke link met maatschappelijke waarde. Initiatiefnemer richt zich expliciet op recreatie en educatie. Er zal geen trade-off met bestaande economische activiteiten plaatsvinden (die zijn er nl. niet). Van duidelijke synergie-effecten is evenmin sprake. Een verdienmodel is dit project nauwelijks te noemen, temeer omdat er na een kleine twintig jaar negatieve inkomsten worden verwacht.
16	De Kop op het Horsterwold	3	Initiatiefnemer is TBO. Weinig maatschappelijke betrokkenheid bij de realisatie, wel overleg met relevante toeristische partijen (zoals RECRON en de Fietzersbond) en aangrenzende agrarier. Na realisatie van het project vindt beheer plaats door TBO. Via een fruitbos waar geoogst kan worden wordt actieve interactie met de leefomgeving gerealiseerd en er is sprake van recreatief gebruik.	3	Oog voor verschillende ecosysteemdiensten, niet voor één specifieke. Het project gaat ten koste van marginale landbouwgrond, wat op het eerste gezicht tot een trade-off leidt maar de multifunctionele natuur biedt nieuwe economische impulsen.

7a, 18	Noorderwold-Eemvallei, een vierkante meter natuur, Pioniernatuur Flevoland	4	Initiatiefnemers zijn een TBO en Stichting ERF. Er was veel maatschappelijke betrokkenheid bij ontwerp- en realisatieproces (onder meer Stichting Flevolandschap, Stichting ERF en twee particulieren). Er wordt nog samenwerking verwacht met private 'rode' partijen op de percelen Horsterwold. De maatschappelijke betrokkenheid bij leefomgeving na realisatie is ook groot: er is ruimte voor experiment met combinaties tussen biologische landbouw, natuur, proeftuinen e.d., waar ook verschillende actoren bij betrokken zullen zijn. Wel is dit nog vrij open en zou vooral bedrijfsmatig kunnen zijn.	3	Het project is erop gericht om natuur, landbouw en de stad bij elkaar te brengen. Het betreft natuur die goed past in de agrarische omgeving en de biologische landbouwproductie ondersteunt. Volop aandacht voor verschillende ecosystemendiensten. Landbouwgrond wordt weliswaar opgeofferd, maar deels betreft het percelen waarvoor door inklemming tussen natuurstroken toch al beperkingen gelden. Er is sprake van 'roodontwikkeling' die meegenomen wordt in de businesscase, en het geld daarvan wordt geïnvesteerd in de natuur. Via de biologische landbouw en/of educatieve programma's wordt geld verdiend en inkomsten gegenereerd.
21	Harderbos en Harderbroek verbonden	1	Initiatiefnemer is een TBO. Er is geen verdere maatschappelijke betrokkenheid bij realisatie. Beheer gebeurt ook door TBO. Communicatie vond alleen plaats richting belanghebbenden (omdat de natuur niet toegankelijk wordt is het niet nodig om dit breder te doen). Er is geen maatschappelijke betrokkenheid bij leefomgeving na realisatie. Het natuurgebied wordt niet toegankelijk.	2	Er is nauwelijks aandacht voor ecosystemendiensten. Het project is louter gericht op ecologische verbinding, met waterbufferende werking als bijvangst. De ambitie is om deze ecologische verbinding in goede afstemming met de direct aangrenzende golfbaan te ontwikkelen. Maar feitelijk levert het gebied geen baten voor de mens op (op een mogelijke € 1.500 aan vrijkomend hout en wat eenmalige grondopbrengsten na), ontstaat er geen economische winst of verlies (gebied is al in handen van Natuurmonumenten) en wordt er met de nieuwe natuur geen geld verdiend.

Bijlage 5 - Lijst met gesprekspartners

Jan Akkerman	gebiedsmanager Flevoland, Natuurmonumenten
Jan-Nico Appelman	gedeputeerde Economische Zaken, provincie Flevoland
Nicole Bakkum	projectleider, Stichting Het Flevo-landschap
Ben Barkema	initiatiefnemer Natuur op G38
Elmer Benjamin	beleidsmedewerker, waterschap Zuiderzeeland
Tineke van den Berg	initiatiefnemer Natuurboerderij Vliervelden
Marc Buiten	secretaris, Stichting Voedselbosbouw Nederland
Jaco Burgers	directeur, Stichting ERF
Evelyn Derksen	bestuurslid, Stichting Voedselbosbouw Nederland
Geert Dijkstra	lid commissie t.a.v. Natuur op G38
Martine Dubois	initiatiefnemer Vierkante meter natuur
Karin de Feijter	programmamanager, Natuurmonumenten
Willem Gasman	projectmanager, Rijksvastgoedbedrijf
Sonja Havermans	projectleider Speelwildernis
Martin Jansen	directeur (thans oud), Stichting Het Flevo-landschap
Hester Kersten	programmamanager Groenblauw, gemeente Almere
Dirk Knopper	projectleider, Stichting Het Flevo-landschap
Janet Leeffers	programmasecretaris, gebiedsteam Oosterwold
Bert Lensink	penningmeester stichting Voedselbosbouw Nederland
Marcella Marinelli	side manager Werelderfgoed Schokland, gemeente Noord-oostpolder
Arie van der Mee	initiatiefnemer Het Kroonbos
Han Meijerink	senior juridisch beleidsmedewerker, gemeente Lelystad
Janine van den Bos	afdeling Ruimte en Economie, provincie Flevoland
Ellentrees Müller	projectleider, gemeente Noordoostpolder
Anita van der Pol	senior projectleider, provincie Flevoland
Tineke Ras	initiatiefnemer Het Luierpark
Tom Saat	initiatiefnemer Natuurboerderij Vliervelden
Henk Savelkoul	projectleider, Staatsbosbeheer
Arjen van der Schee	projectleider, provincie Flevoland
Maarten Schoone	bestuurslid, natuur- en milieucoöperatie Rivierduingebied
Nick de Snoo	provinciehoofd, Staatsbosbeheer
Jan van Soest	projectleider, Staatsbosbeheer
Edzard van de Water	programmamanager, provincie Flevoland
Jan Peter Westers	algemeen bestuurslid, ANV Akkerwaard

Gerard van der Woude
Rita Wouters

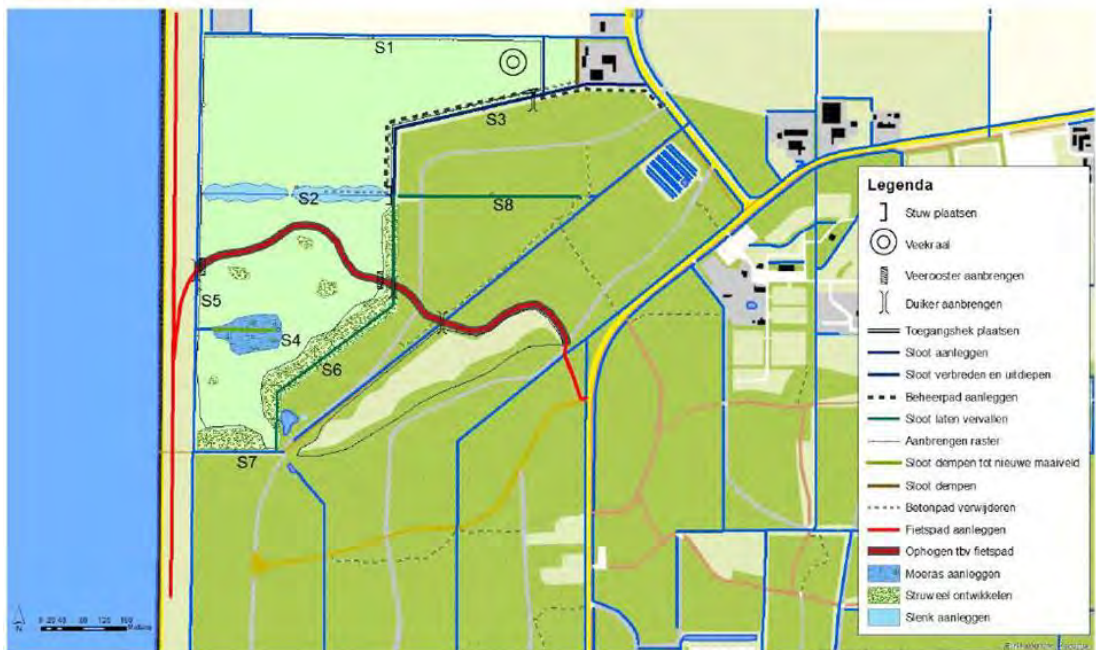
beleidsmedewerker, gemeente Urk
communicatieadviseur, provincie Flevoland

Bijlage 6 - Urkerveld

Kenmerken project

Het Urkerveld is gelegen op grondgebied van de gemeente Noordoostpolder. Door de ligging bij de kern van Urk heeft het Urkerveld eveneens een belangrijke functie voor de gemeente Urk – juist ook omdat het gebied aansluit op het aan Urk grenzende Urkerbos (een gevarieerd bos van 209 hectare groot). De totale oppervlakte van het plangebied Urkerveld bedraagt 28,7 hectare. Gemeente Urk en Het Flevo-landschap zijn gezamenlijk initiatiefnemers voor het project. De gemeente is erbij betrokken omdat deze voor de aanleg van een fietspad maximaal € 130.000 zal bijdragen en zal zorgdragen voor beheer en onderhoud ervan. Dit fietspad wordt, om het Urkerveld optimaal te kunnen beleven, aangelegd dóór het gebied en sluit vervolgens aan op het bestaande fietspad over de dijk langs het IJsselmeer richting Lemmer (zie rode lijn in Figuur 1).

Urkerveld en Urkerbos



Figuur 1. Urkerveld, voorlopig ontwerp (Het Flevo-landschap en gemeente Urk, 2018).

Met het project Urkerveld wordt een overgangszone van natuur gecreëerd van Urkerbos naar de dijk en het open agrarische landschap. De landschappelijke lijnen tussen 'bos' en 'veld' zijn nu nog hard, deze worden verzacht door: (i) de bosrand uit te dunnen; (ii) het oorspronkelijke beheerpad (van de agrariër) als scheiding te laten vervallen; en (iii) struweel aanplant tegen bosrand als zachte overgangszone. Hierdoor ontstaat een goede overgang en afronding van het bos, een betere diversiteit en mogelijkheden voor flora en fauna en het beleven van deze natuur. Met het project is een bedrag van €2.935.750,- gemoeid, voor grond, inrichting en beheer van het Urkerveld. Daarnaast draagt de gemeente zelf maximaal € 130.000 in de kosten voor het aanleggen van het fietspad.

Achtergrond

Het Urkerbos vormt een afscheiding tussen het op het IJsselmeer gerichte Urk en het agrarische landschap van de Noordoostpolder. Aangeplant als dorpsbos is het Urkerbos het enige grote boscomplex in de westelijke helft van de Noordoostpolder en zorgt daarmee voor afwisseling in dit grotendeels agrarisch gebied. Punt is evenwel dat de contrasten tussen de randen van het bos en het landbouwgebied groot zijn; de overgang tussen de twee landschappen is hard (Figuur 2). Om hier verandering in te brengen wordt het Urkerveld als 'verzachtende' schakel gezien tussen bos, dijk en open agrarisch gebied. Daartoe wordt het gebied zo ingericht dat er een geleidelijke overgang ontstaat van bos naar struweel naar kruidrijk grasland naar open agrarisch gebied. Op die manier ontstaat er afwisseling en diversiteit. Om dit overgangslandschap te beleven wordt een recreatieve verbinding in het gebied aangelegd in de vorm van een fietspad.



Figuur 2. Harde scheiding tussen het Urkerbos (links) en agrarisch gebied (rechts). In het midden van het oorspronkelijke beheerpad van de agrariër.

Ook wordt er meer water in het gebied gecreëerd, door de aanleg van een slenk en een poel. Het gebied is namelijk van nature erg nat door een combinatie van kwel en stagnatie van regenwater op de ondiepe keileem. Het agrarisch gebruik in het verleden was erop gericht om de waterhuishouding onder controle te krijgen, maar nu wordt geprobeerd de *'natuurlijke natheid'* weer terug te krijgen.

Op basis van de landschappelijke, geologische en bodemkundige situatie en de verspreiding van de bekende archeologische vondsten is de trefkans op archeologische resten in het gebied hoog. Bovendien is het aanwezige bodemarchief behoudenswaardig en vrijwel zeker intact. Dit is van invloed op eventuele bodemroerende activiteiten. Urkerveld maakt verder onderdeel uit van een grenscorrectie tussen de gemeente Urk en gemeente Noordoostpolder, waarbij ook het Urkerveld onderdeel wordt van de gemeente Urk.

Procesverloop

In de structuurvisies van de provincie en de gemeente Urk was het Urkerveld al aangewezen als te ontwikkelen natuurgebied. Het programma Nieuwe Natuur bood de gemeente een mooie gelegenheid om het Urkerveld te ontwikkelen. De gemeente heeft belang bij dit project, omdat de gemeente naar verwachting rond het jaar 2035 zal bestaan uit ruim 25.000 inwoners.⁸⁷ Voor al deze inwoners moet er ruimte zijn voor wonen, werken én recreëren.

Het oorspronkelijke plan van de gemeente Urk en Het Flevo-landschap heette *'Van Noorderzand naar Urkerveld'* en omvatte een groter plangebied met een grotere opgave, waaronder bosbouwcompensatie. Vanaf de openstelling van het programma Nieuwe Natuur is Het Flevo-landschap ook betrokken bij de planontwikkeling. Het Flevo-landschap beschikte al over een basisschets. Deze schets is gezamenlijk (financieel) uitgewerkt. DLG heeft geholpen bij de uitwerking van het projectplan. De gemeente heeft uiteindelijk het plan alleen ingediend, omdat Flevo-landschap het erg druk had in deze periode. De indiening van het voorstel is verder in goed overleg met de gemeente Noordoostpolder en Het Flevo-landschap gegaan. In het uiteindelijke projectplan is het Noorderzand-deel komen te vervallen. De provincie was in het kader van het programma Nieuwe Natuur niet bereid om een bijdrage te leveren aan deze compensatie-opgave, maar wilde wel de ontwikkeling van nieuwe natuur mee financieren.

Het gehonoreerde projectplan was gebaseerd op de overdracht van een perceel van het Rijksvastgoedbedrijf naar Het Flevo-landschap. In december 2016 is tussen de gemeente, Flevo-landschap en de provincie een intentieovereenkomst ondertekend, waarbij onder andere is afgesproken dat Het Flevo-landschap, in overleg met de gemeente, de leiding neemt in de planuitwerking. De gronden van het Urkerveld waren oorspronkelijk in handen van het Rijksvastgoedbedrijf, die het gebied vervolgens verpachtte aan een agrariër. Vanuit landbouwkundig oogpunt kon deze boer niet zoveel met de grond. De bodemkenmerken zorgden voor een slechte Ausgangssituatie voor de landbouw. Door de landbouwkundige verwaarlozing vond er al spontaan natuurontwikkeling in het Urkerveld plaats. Een andere aanwending van de grond lag hiermee dus in het verschiet.

De onderhandelingen met de pachter om zijn overeenkomst te beëindigen hebben lang geduurd. Het Rijksvastgoedbedrijf deed de onderhandelingen zonder inmenging van de gemeente. Uiteindelijk is de pachtovereenkomst met tussenkomst van de rechter beëindigd. Volgens het Rijksvastgoedbedrijf was de pachtovereenkomst los van het programma Nieu-

⁸⁷ De gemeente Urk groeit met bijna driehonderd inwoners per jaar.

we Natuur ook beëindigd, omdat de pachter zich niet aan de voorwaarden van de overeenkomst hield. Door het Rijksvastgoedbedrijf werd bij de gemeente aangegeven om gedurende de onderhandelingen met de pachter voorzichtig te zijn met uitingen ‘naar buiten toe’ over het project Urkerveld. In deze fase heeft de gemeente hierop niet met de omgeving gecommuniceerd.

In de zomer van 2017 is de grond in handen gekomen van Het Flevo-landschap. Het Urkerveld is door het Rijksvastgoedbedrijf, via de provincie, geruild met andere gronden van Het Flevo-landschap. Dit is als volgt gegaan: Het Flevo-landschap beschikte over een aantal grondposities behorende tot het programmavermogen van het programma Nieuwe Natuur. Deze grondposities worden ingezet om gronden in Nieuwe Natuurprojecten te verkrijgen en investeringen voor inrichting en beheer mogelijk te maken. Uit dit programmavermogen zijn ook percelen geruild voor het Urkerveld.⁸⁸ Dat wil zeggen, Het Flevo-landschap heeft percelen afgestaan aan het Rijksvastgoedbedrijf in ruil voor gronden die dit bedrijf in het Urkerveld bezat.

Het Flevo-landschap is de gebiedsbeherende partij en gaat het beheer en onderhoud van het Urkerveld verzorgen. Sinds Het Flevo-landschap het gebied in handen heeft, wordt geprobeerd om het gebied via maaien en afvoeren weer nutriënt-artermer te maken. Dit heeft tot doel de grond uit te mijnen met minder fosfaat in de grond en het bodemleven te verbeteren. Aan de oostzijde van het gebied bevindt zich het voormalige agrarische bedrijfsperceel met boerderij en opstallen, dat nu nog eigendom is van het Rijksvastgoedbedrijf. Dit perceel valt buiten het plangebied Urkerveld en zal naar verwachting een andere bestemming krijgen. Zo heeft een zorginstelling interesse getoond voor de gebouwen die te koop staan (en waarin momenteel ‘antikraak’ wordt gewoond).

Vanaf 2017 is intensiever gecommuniceerd met omwonenden van het plangebied. De omwonenden willen graag duidelijkheid over de planvorming, omdat het project hun belangen ook raakt. Hoewel bepaalde zorgen, bijvoorbeeld als het gaat om vernatting, belang van natuurwaarden en belang van schapen (keurmerk), niet helemaal zijn weggenomen is er volgens de gemeente wel goed gecommuniceerd hierover. In februari 2018 is de realisatieovereenkomst tussen de provincie, de gemeente Urk en Het Flevo-landschap ondertekend. De verwachting is dat eind 2018 gestart kan worden met de aanleg van het Urkerveld en dat het gebied in 2019 ingericht is. Voordat gestart kan worden met de aanleg moet eerst het bestemmingsplan gewijzigd worden, de vergunningen worden aangevraagd en het bestek opgesteld worden. De bestemmingsplanprocedure bij de gemeente Noordoostpolder moet nog opgestart worden. Op het moment van schrijven loopt de uitvraag naar de stedenbouwkundige bureaus nog en is er nog geen opdracht verleend. De gemeente sluit niet uit dat er zienswijzen zullen worden ingediend. Het bestemmingsplan is in herziening, maar kan vanwege problematiek met de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) niet worden vastgesteld.⁸⁹

Ervaringen

Volgens de gemeente was men waarschijnlijk zonder het programma Nieuwe Natuur tot op heden niet tot planvorming gekomen. Het programma was voor de gemeente een stimulans om het project Urkerveld te gaan ontwikkelen. Het was in de ogen van de gemeente bij de

⁸⁸ De verkrijgingswaarde (marktwaarde) van de gronden Urkerveld bedroeg € 2.439.500, maar deze komt dus niet ten laste van de provincie omdat het ruilgronden betrof. Het resterende bedrag (€ 2.935.750 minus € 2.439.500 = € 496.250) betreffen inrichting en in mindere mate beheer.

⁸⁹ Stichting Flevo-landschap en gemeente Urk, 2018.

aanvang van het programma en de start van de planontwikkeling in 2014 nog niet precies duidelijk wat van initiatiefnemers werd verwacht. De beoordelingscriteria waren niet helder, wat voor onzekerheid zorgde over het al dan niet doorgaan van het project. Wel was het voor de gemeente helder dat de inrichting en het beheer voor rekening van de indiener kwam.

De gemeente heeft de benadering van de provincie bij het programma Nieuwe Natuur als formeel ervaren. De sturing van de provincie verliep voornamelijk via formele documenten, zoals de intentie- en realisatieovereenkomst. De uitwerking van deze overeenkomsten was tijdrovend. Daarnaast kreeg de gemeente te maken met veel wisselende contactpersonen bij de provincie. Dit heeft ook extra tijd gekost in verband met overdracht van het dossier. Soms verliep deze overdracht gebrekkig.

Voor Het Flevo-landschap verliep de samenwerking met de gemeente Urk soepeler dan met de initiatiefnemers van de kralen bij Noorderwold-Eemvallei. Dit heeft te maken met de professionaliteit van de gemeente als samenwerkingspartner. Een gemeente is meer gewend om te denken in stappen, procedures en beleidsplannen.

Bijdrage Natuur en Maatschappelijke Betrokkenheid en Economische Ontwikkeling

Omdat het gebied nog grotendeels moet worden ingericht, is over de daadwerkelijke effecten op de natuur nog weinig te zeggen. Wel zijn er verwachte effecten op natuur. Kansrijke natuur voor het Urkerveld is de ontwikkeling van kruiden- en faunarijk grasland en het creëren van meer water in het gebied. Door de toevoeging van meststoffen is de bodem zeer verrijkt. Om dit gebied om te zetten naar kruiden- en faunarijk grasland, dient het gebied daarom eerst te worden ingezaaid met een mengsel van klaver en gras (waarvan het maaisel wordt afgevoerd).

Het meest noordelijk deel van de kavel zal een aantal jaar ingericht en gebruikt worden als 'vogelakker', die gekenmerkt wordt door stroken luzerne afgewisseld met braak- en wintervoedselstroken waarbij het gebruik over de stroken rouleert. Een dergelijke vogelakker draagt enerzijds bij aan verbetering van de bodemstructuur en grond, maar is ook een verrijking en voedselbron in het gebied. Bovendien werkt een dergelijke akker versterkend voor vogels als de veldleeuwerik en gorzen, vlinders en bijen.

Het fietspad in het gebied moet het mogelijk maken om straks vanuit Urk een ommetje te maken, en een rondje te fietsen of te wandelen. Op die manier draagt het gebied bij aan een stukje beleving, maar ook aan ontspanning en gezondheid. De individuele welvaart wordt erdoor verhoogd.

Het project kan rekenen op draagvlak bij de gemeenten Urk en Noordoostpolder en bij het waterschap Zuiderzeeland. Rond het plangebied wonen slechts enkele burgers, in de nabijheid zijn enkele agrarische erven. Met hen is aanvankelijk terughoudend omgegaan op verzoek van het Rijksvastgoedbedrijf. Inmiddels is met diverse direct omwonenden contact geweest en is de verwachting dat er geen weerstand zal zijn tegen het project, dat in een min of meer dode hoek ligt.

Aan economische ontwikkeling zal het gebied niet bijdragen. In het verleden was hier door de landbouwkundige verwaarlozing al evenmin sprake van. Het plan is gericht op een balans (op lange termijn) tussen beheerkosten en baten. Er wordt van uitgegaan dat Het Flevo-

landschap geen SNL bijdrage zal ontvangen voor het Urkerveld. De beheerkosten dienen derhalve op de lange termijn gedekt te worden door de beheer-opbrengsten zoals verkoop van het maaisel van het fauna- en kruidenrijk grasland en de vogelakker. Deze opbrengsten zijn geraamd op €6.300,- per jaar. Dit lijkt realistisch.

Op het grasland zal verder begrazing plaatsvinden met grote grazers waarbij gedacht wordt aan zelfredzame rassen als Blaarkoppen of Herefords. Hierdoor ontstaat een diversiteit en afwisseling van ruigere en kruidenrijke vegetaties gedomineerd door ruigtekruiden en meer open plekken. Dit gebeurt via het verpachten van graasrechten aan 'eigen' agrariërs die hun vee laten lopen op de gronden van Het Flevo-landschap. Het levert pachtinkomsten voor Het Flevo-landschap op, terwijl eventuele inkomsten uit het vlees voor de pachtende agrariër zijn.

Naast recreatieve ecosysteemdiensten levert het gebied mogelijk waterregulerende diensten op. Er vinden aanpassingen in de waterhuishouding plaats, waardoor er meer water in het gebied wordt gecreëerd. Specifieker: door het aanleggen van een slenk en een poel wordt er water vastgehouden (zie Figuur 3), wat in de toekomst mogelijk gunstig is voor de inwoners van het nabije Urk, wanneer door klimaatverandering de winters natter worden. Een andere mogelijke ecosysteemdienst is bestuiving, doordat het kruidenrijk grasland wilde bestuivers, zoals bijen en zweefvliegen, aantrekt die een bijdrage kunnen leveren aan de



productie van insect-bestoven landbouwgewassen.

Figuur 3. Aanleg van een nieuwe sloot achter de huiskavel. Links de IJsselmeerdijk naar Lemmer.

Kansen voor meer/betere resultaten en effect

Het Flevo-landschap richt zich met het project primair op het versterken van bestaande natuur door het creëren van een natuurlijke overgangszone tussen bos, dijk en agrarisch landschap, oftewel het 'klassieke' natuurbeheer. Voor het *'mensinclusieve deel'*, te weten het fietspad waardoor het gebied ook daadwerkelijk beleefd kan worden, staat de gemeente Urk aan de lat. Dat het Urkerveld door de maatschappij wordt gezien als meer dan natuurontwikkeling alleen, kwam duidelijk naar voren in de verschillende reacties die Het Flevo-landschap na verwerving van het Urkerveld ontving van maatschappelijke organisaties. Een mountainbike-club, paardrij-gezelschap, vis-vereniging – allemaal wilden ze voor hun activiteiten gebruik maken van het gebied. Het Flevo-landschap is hier erg terughoudend in geweest, vanwege het primaire doel dat ze met het gebied voor ogen hebben, namelijk natuur realiseren. Tegelijkertijd maakt deze maatschappelijke belangstelling duidelijk dat er nog het één en ander valt te winnen op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid.

Het Flevo-landschap stelt zich niet als projectontwikkelaar op. Ze wil van het Urkerveld geen economische drager maken. Wel levert het een bijdrage aan de individuele welvaart, doordat mensen het gebied kunnen ervaren en beleven en er (in beperkte mate) in kunnen recreëren door er een wandeling of fietstocht te maken. De link tussen natuur en economische ontwikkeling is dan ook vooral gericht op welzijnseffecten. Mochten de opbrengsten uit het gebied onvoldoende blijken om de beheerkosten te dekken, dan kan Het Flevo-landschap wellicht nadenken over het ontwikkelen van een recreatief arrangement met de nabij gelegen camping *'Urkerbos'*. Een deel van de opbrengsten uit dit arrangement kan dan terugvloeien naar het gebied.

Bijlage 7 - Natuur op G38

Kenmerken project

Het project is door de initiatiefnemer geïnitieerd op veertig hectare grond die hij zelf in bezit heeft. De initiatiefnemer heeft een biologisch bedrijf. Doel van het project is het ontwikkelen van natuur op een landbouwbedrijf en op die manier een meer duurzame manier van landbouw te bedrijven in vergelijking met de dit moment veelal gangbare hoogproductieve landbouw. De te ontwikkelen natuur betreft a) Kruiden- en faunarijke grasland, b) Kruiden- en faunarijke akker en c) Vochtig weidevogelgrasland. Hiermee beoogt de initiatiefnemer niet alleen een toename van de biodiversiteit in het projectgebied zelf, maar ook in de omgeving. Hij wil een voorbeeldproject realiseren voor boeren die ook een meer duurzame en natuurvriendelijke bedrijfsvoering nastreven. De inrichtingsmaatregelen betreffen het verhogen van de waterpeilen, het aanleggen van een hoogwatersloot op eigen grond, het aanbrengen van microreliëf en het aanleggen van een houtwal. Tevens wordt de huidige stal omgebouwd tot potstal, met de bedoeling ruwe stalmest op het land te kunnen brengen. De aanpassingen aan de stal vallen buiten de begroting van het programma Nieuwe Natuur. De kosten voor inrichting van het gebied bedragen € 492.000. Met de compensatie van de waardevermindering van de omzetting van agrarische grond naar natuur en het afkopen van tien jaar beheer is de totale bijdrage van de provincie € 3.720.025.



Figuur 1. Plattegrond projectgebied.

Procesverloop

De initiatiefnemer was vroeger districtshoofd bij Natuurmonumenten in Zeeland. Hij is al vijftien jaar bezig zijn ideeën over het combineren van landbouw en natuur te realiseren. Zo is hij één van de oprichters van de natuur- en milieucoöperatie in de regio. De oproep van de provincie in 2013 om voorstellen in te dienen in het kader van het programma Nieuwe Natuur kwam als een uitgelezen kans om zijn ideeën tot uitvoering te brengen. Rond 2006 heeft de provincie volgens de initiatiefnemer al eens aangeboden om geld beschikbaar te stellen voor zijn natuur- en inrichtingsideeën. Destijds was de initiatiefnemer echter pachter en geen grondeigenaar, hij wilde dat zijn project economisch duurzaam zou zijn. Hierdoor is hij uiteindelijk niet ingegaan op het voorstel van de provincie.

Voor de indiening van het definitieve plan heeft de initiatiefnemer zijn omgeving betrokken bij zijn projectidee. In Flevoland zijn de meeste boeren gericht op grootschalige en volledig op productie gerichte landbouw. In een dergelijke omgeving is het lastig om een tegengesteld geluid te laten horen. Uit zijn gesprekken met boeren in de buurt kwam naar voren dat een aantal van hen bezwaren hadden tegen het plan van de initiatiefnemer. Zij dachten dat het project bijvoorbeeld consequenties zou hebben op het vlak van waterbeheer. Om aan deze bezwaren tegemoet te komen heeft hij zijn oorspronkelijke, ambitieuze plan op verschillende punten aangepast. Hij heeft vochtig weidevogelgrasland op kavel G37 (dat een hogere waterstand vereist) ingewisseld voor kruidenrijke akker. De plas-dras op die kavel is uit het ontwerp gehaald en een geplande sloot op kavel G38 is niet helemaal tot het eind doorgetrokken. Het aangepaste plan is uiteindelijk ingediend bij de provincie.

In december 2014 beslisten Provinciale Staten positief over het project. Op dat moment had de initiatiefnemer de verwachting dat het project snel zou kunnen worden gerealiseerd. Twee omwonende boeren bleven echter tegen het project. Hun zorgen betroffen niet de inhoud van het project. Volgens de initiatiefnemer vormde de Provinciale Statenverkiezingen in maart 2015 een kantelpunt. De weerstand van de twee boeren kreeg de aandacht van een deel van de Statenleden en was van invloed op het politieke discours. Draagvlak werd een politiek issue en is volgens de initiatiefnemer een eigen leven gaan leiden. Hij is bijvoorbeeld verschillende malen met naam en toenaam tijdens een Statenvergadering in een negatief daglicht geplaatst.

De initiatiefnemer moest op verzoek van Provinciale Staten meerdere keren aantonen dat er voldoende draagvlak bestond voor zijn project. De voortdurende discussie over draagvlak in de Provinciale Staten heeft volgens de initiatiefnemer negatief gewerkt. Het veroorzaakte onrust in het gebied terwijl de meerderheid van de omwonende agrariërs volgens de initiatiefnemer geen bezwaren hebben tegen het project. In 2015 is een onafhankelijke commissie ingesteld door de provincie die moest beoordelen in hoeverre omwonenden schade ondervinden van het project. De commissie, die nog steeds actief is, heeft gesprekken gevoerd met verschillende omwonenden samen met de initiatiefnemer. Hieruit kwam naar voren dat de meeste omwonenden zeggen tevreden te zijn met het project.

In 2015 is een intentieovereenkomst ondertekend en de realisatieovereenkomst is in 2016 gesloten tussen de provincie en de initiatiefnemer. In datzelfde jaar zijn vervolgens ook inrichtingsmaatregelen uitgevoerd. In het kader van de realisatie van het project moest het vigerende bestemmingsplan worden gewijzigd. Daarnaast moest een peilbesluit en een waternvergunning van het waterschap worden verkregen. De initiatiefnemer heeft een extern deskundige ingehuurd voor het doorlopen van de planologische procedures. Twee agrariërs

hebben juridische procedures gevoerd tegen het verstrekken van de watervergunning en peilbesluit.

De bestemmingsplanprocedure, waarbij een agrarische bestemming wordt omgezet naar een natuurbestemming, loopt al anderhalf jaar. Een omwonende heeft hierbij een zienswijze ingediend. De verwachting is dat het gewijzigde bestemmingsplan in september 2018 zal worden vastgesteld door de gemeenteraad. Voor wat betreft de bestemmingsplanwijziging wilde de initiatiefnemer geen planschadeovereenkomst tekenen, wat volgens de gemeente Lelystad wel gebruikelijk is, omdat hij hierdoor te veel risico zou lopen. De patstelling hieromtrent leidde ook tot vertraging. Tijdens de bestemmingsplanprocedure kwam de provincie (vanuit ruimtelijke ordening) zelf ook met een vooroverlegreactie/zienswijze. Dit was volgens de gemeente opmerkelijk, omdat de provincie dan een zienswijze zou gaan indienen tegen een project in het kader van 'hun eigen' programma Nieuwe Natuur. De zienswijze is uiteindelijk ingetrokken. De procedure voor het verkrijgen van een watervergunning en een peilbesluit heeft meer dan twee jaar geduurd. Een belangrijke reden voor de relatief lange duur van deze procedure was dat de definitieve afhandeling van bezwaar en de verlening van een ambtshalve aangepaste watervergunning lang op zich liet wachten.

Ervaringen

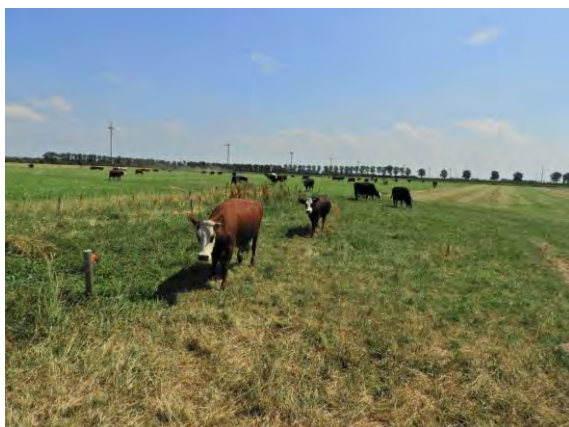
Het proces tot realisatie van het project heeft de initiatiefnemer als zeer moeizaam ervaren. Hij verkeerde vaak in onzekerheid over het wel of niet doorgaan van het project, waardoor hij ook in toenemende mate in onzekerheid bleef over het voortbestaan van zijn bedrijf. De initiatiefnemer heeft veel moeite en energie gestoken in overleg met aanliggende bewoners. Door hardnekkige acties van enkele omwonenden, soms ingegeven door voortdurende discussie in de Provinciale Staten, leek volgens de initiatiefnemer een beeld te ontstaan dat er weinig draagvlak was. De initiatiefnemer wilde niet de zwiigende meerderheid in de discussie betrekken, maar heeft dat toch enkele malen moeten doen. Zo moest hij zelf inventariseren welke omwonende voor of tegen het project was. De initiatiefnemer meent dat dit niet van hem gevraagd had mogen worden, omdat omwonenden hierdoor gedwongen werden om 'kleur te bekennen' terwijl er ook zakelijke belangen mee gemoeid kunnen zijn. De jarenlange onzekerheid, en het voeden van ressentimenten van enkele omwonenden door bepaalde individuele Statenleden, ook na het genomen besluit, is hem zwaar gevallen. Hij vindt dat de provincie hem hierin beter had moeten beschermen.

De rol van de provincie is gedurende het proces veranderd. In de beginfase was er weinig ondersteuning, maar vooral vanaf de laatste maanden voor de realisatie van het project kreeg hij meer ondersteuning. Voor de provincie was het traject een leerproces. Zij zagen steeds meer in dat (met name) particulieren ondersteuning behoeven bij een dergelijk proces. De initiatiefnemer heeft de procedures bij het waterschap en de gemeente als langdurig ervaren, waarbij hij een coördinerende rol heeft gemist, bijvoorbeeld van de provincie.

Tussen de gemeente en de provincie heeft geen afstemming over het RO-spoor plaatsgevonden tijdens de beginfase van het programma Nieuwe Natuur. De gemeente betreurt dit, omdat het programma wel consequenties heeft voor de gemeente op het vlak van ruimtelijke ordening. De gemeente had graag willen zien dat er aan de voorkant van het traject ook al integraal aandacht was geweest voor het RO-spoor, bijvoorbeeld door met alle betrokken partijen afstemming te zoeken. Wanneer sprake is van het wijzigen van een bestemming wil de gemeente een eigen afweging kunnen maken, waarbij alle belangen in het (buiten)gebied meegenomen kunnen worden.

Stand van zaken

Het project is twee jaar geleden ingericht. Volgens planning zijn de inrichtingsmaatregelen en werkzaamheden uitgevoerd van januari 2016 tot april 2017. Het project ligt op schema. Het gebied wordt beheerd door middel van een extensieve manier van boeren zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Het maaien bestaat uit een meer intensieve vorm van mozaïekbeheer, het laten overstaan van hoekjes en stroken, bloemrijke akkerranden tot circa 0,4 ha en de laatste snedes laten staan tot half juli. De initiatiefnemer houdt ook steeds scherper rekening met broedvogels: in augustus 2018 zijn de laatste stukken grasland nog niet gemaaid vanwege een broedende rietgors die aan zijn tweede legsel begonnen is. Voor meer flexibiliteit in het maaien in relatie tot broedvogels heeft de initiatiefnemer een op-raapwagen gekocht en hij voert nu tevens vers op stal. Ook de luzerne wil hij vers op stal gaan voeren, een noviteit. In de akkerstroken is nu ook voederbiet opgenomen om meer zelfvoorzienend te worden in energiebehoefte van het vee. Het huidig veebestand bestaat uit zeventig stuks melkvee, waarvan vijftig blaarkoppen, en veertig jongvee waarvan ongeveer dertig blaarkoppen. Blaarkoppen zijn beter aangepast aan deze manier van boeren. De stal is omgebouwd tot een moderne 'ouderwetse' potstal. Met de combinatie mest en hooi wordt het organische stofgehalte van de bodem verbeterd. De koeien staan 's nachts binnen voor meer potstalmest. Ook nieuw is dat het late maaisel voor opstrooien van de potstal gebruikt wordt (in plaats van voor hooi). Om de onkruiddruk in akkers te verminderen experimenteert de initiatiefnemer met drie jaar achter elkaar luzerneteelt. De resultaten zijn hoopvol. De initiatiefnemer heeft nog veel ideeën voor inrichting en verdere verbetering van de natuurkwaliteit in het gebied. Hij zou graag het water zuiveren van meststoffen (bijvoorbeeld met een helofytenfilter) voordat het zijn gebied binnenkomt en is daarover in overleg geweest met onder andere het waterschap. Hij is echter vermoeid geraakt door het stroeve proces en het doorlopen van alle procedures van de afgelopen jaren. Voor wat betreft grote inrichtingsmaatregelen die ook extra bijdragen van de provincie vergen laat de initiatiefnemer het daarom over aan zijn opvolger. Inmiddels hebben de meeste omliggende boeren zich positief over het project uitgelaten en er worden regelmatig excursies naar het bedrijf georganiseerd. Slechts één aanliggend bedrijf blijft nog bezwaar maken, tot nu toe zonder succes.



Figuur 2. Blaarkoppen



Figuur 3. Links het projectgebied G38 met kruidrijk grasland, rechts productiegrasland

Bijdrage aan Natuur en Maatschappelijke Betrokkenheid en Economische Ontwikkeling

Het project is een mooi voorbeeld van hoe een agrariër natuur kan realiseren. Het project levert niet alleen waardevolle natuur op in het terrein zelf, maar kan ook als natuurkern een positief effect hebben op de agrarische natuurbeheer projecten op bedrijven in het omringende gebied. Van negatieve effecten op de bedrijfsvoering van omringende agrarische bedrijven is geen sprake. Diverse agrarische natuurverenigingen hebben de afgelopen tijd gestudeerd op het concept van natuurkernen in het agrarisch gebied. Op dit terrein kan in de praktijk ervaren worden wat er mogelijk is en wat men tegen kan komen. Het project realiseert kruidenrijk grasland, kruidenrijke akkers en slootranden, vochtige kreken, houtwallen en ruigtezones. Verbetering van de waterkwaliteit in het gebied is een onderwerp waar veel aandacht voor is. Met name voor vogels is het gebied de laatste jaren erg aantrekkelijk geworden.



Figuur 4. Links kruidenrijk grasland, rechts luzerne.

Het gebied vormt een 'stepping stone' tussen bossen in de omgeving (genaamd Rivierduin-gebied) en het Swifterbos. Het project heeft als hoofddoel natuur in combinatie met landbouw. Dit levert een vorm van agrarische biodiversiteit op die zeker in het omliggende agrarisch intensief gebruikte gebied een waardevol kerngebied vormt van 40 ha. Waar een standaard weiland bestaat uit hoogproductief Engels raaigras, staan hier de graslanden vol kruiden, zoals paardenbloemen, pinksterbloemen, boterbloemen, veldzuring en dergelijke. Dit zijn geen botanische zeldzaamheden, maar vormen wel een goed milieu voor allerlei insecten en vogels die aanzienlijk zijn toegenomen, zoals kwartelkoning, graspieper, gele kwikstaart en velduil. In de slootranden staan soorten als veldrus en moerasrolklaver.

Het project draagt bij aan betrokkenheid, doordat het boeren laat zien wat er mogelijk is met natuurvriendelijke teelt. Het draagt ook bij aan betrokkenheid door de excursies die hij krijgt via de ANV. Als kern in de ANV heeft het gebied een voorbeeldfunctie. Boeren uit de omgeving (zelfs enkelen die eerder protest aantekenden) komen kijken en geven in positieve zin aan dat het er meer 'zoals vroeger' uitziet. Dit kan een stimulerend effect hebben op het zelf uitproberen van bepaalde maatregelen. Studenten van de CAH in Dronten en Almere doen projecten op het bedrijf. Dit stimuleert bewustwording bij de *'boeren van de toekomst'*.

Het gebied is landschappelijk aantrekkelijk ten opzichte van de meer eenvormige landschappen van de omliggende percelen. Daarmee draagt de initiatiefnemer bij aan beleefbare natuur. Ook met de houtwallen, doorkijkjes en de vele vogels. Ondanks pogingen voor recreatieve ontsluitingen zal het gebruik ervan vrij beperkt zijn, omdat het perceel niet aan belangrijke recreatieve routes ligt en niet in de buurt van steden. De archeologische wandelroute die er reeds ligt wordt nog weinig gebruikt maar de aantrekkelijkheid van de route neemt wel toe door het ommetje over zijn land. De initiatiefnemer ziet steeds meer hardlopers en fietsers langskomen en op een bankje gaan zitten.

Economisch is het project voor de komende tien jaar gegarandeerd. Voor daarna geeft de initiatiefnemer aan met de melk van blaarkoppen, kaas te willen maken en die te verkopen. Het project zal daarnaast naar verwachting weinig bijdragen aan extra economische ontwikkeling in de omgeving. Er zijn volgens de initiatiefnemer wel nieuwe samenwerkingsrelaties met drie bedrijven in de omgeving ontstaan die omschakelen naar biologische landbouw.



Figuur 5. Aangeplante houtwal met nieuw 'traditioneel' boerenhek.

Kansen voor meer/betere resultaten en effect

Alle aanwezige biodiversiteit is spontaan ontstaan. Maar een aantal soorten zal het gebied niet vanzelf kunnen bereiken, bijvoorbeeld planten die in de directe omtrek afwezig zijn. Rattelaar is een nu nog afwezige mooie soort die als halfparasiet op grassen de mogelijkheden voor andere kruiden verder kan vergroten. Nu de abiotische omstandigheden van het gebied verbeterd zijn (de waterstanden zijn hoger, er is een nieuwe hoogwatersloot en er is meer microreliëf), kan het een idee zijn om de biodiversiteit verder te verhogen door het maaisel van een soortenrijke berm uit de omgeving op een paar plekjes in te brengen. Van daaruit kunnen soorten zich weer verder verspreiden in het gebied.

Op termijn kan ook meer publiciteit aan het geheel gegeven worden, waarmee er nog meer bezoekers en excursies kunnen komen. Maar de initiatiefnemer wacht daarmee totdat ook de procedure van de laatste bezwaarmakende boer is afgerond. Ook in de toekomst zijn meer bezoekers welkom. Onderdeel van het plan is namelijk dat na 10 jaar opbrengsten gegenereerd gaan worden uit de verkoop van biologische zuivel.

Inhoudelijk heeft de provincie niet veel gestuurd. De ambities qua natuur lagen volgens de initiatiefnemer bij de provincie lager dan bij hemzelf. De provincie legde de nadruk op recreatie, beleving en qua natuur op de Kiekendief. Maar op deze locatie was de Kiekendief al aanwezig. Achteraf is dat wellicht goed geweest, het project is nu ook al behoorlijk ambitieus. Het is volgens de initiatiefnemer ook goed dat de provincie nadruk op recreatie legde. Het gebied is nu tevens een landgoed, dus het moet opengesteld zijn. De initiatiefnemer heeft een beetje meebewogen. Waar hij eerst dacht dat het afbreuk aan zijn plannen deed, bleek het toch wel te passen.

Bijlage 8 - Eemvallei-Zuid

Kenmerken project

Het project Eemvallei-Zuid is een integraal project waarin een groep van initiatiefnemers natuur aanlegt in Almere Oosterwold, waarmee de loop van het voormalige riviertje de Eem zichtbaar wordt gemaakt in het landschap.⁹⁰ Het project ligt grotendeels in Almere Oosterwold, een woon- en werkgebied dat wordt ontwikkeld door (toekomstige) bewoners en ondernemers die daar een kavel kopen en inrichten. Het project Eemvallei-Zuid wordt ontwikkeld als groene structuur op landschapskavels van Almere Oosterwold, waarop naast bebouwing een groot deel als publiek groen moet worden ingericht. De initiatiefnemers zijn Staatsbosbeheer, stichting Speelwildernis, stichting Voedselbosbouw Nederland en de Stadsboerderij Almere. Staatsbosbeheer diende het oorspronkelijke voorstel Eemvallei in; de andere initiatiefnemers hebben ook een plek gekregen in het gebied, en gezamenlijk is een ontwerp gemaakt voor het uiteindelijke project.

Het beoogde resultaat is een 'innovatief, iconisch natuurgebied, dat gebaseerd is op de voormalige rivierloop de Eem, met een unieke combinatie van een voedselbos, speel- en recreatiemogelijkheden, ruigtevelden, kruidenrijke graslanden en veel vitale natuur met een hoge biodiversiteit'.⁹¹ Het gebied wordt ingericht als een publiek toegankelijk natuurgebied met verschillende soorten natuur: speelnatuur (geschikt voor spelende kinderen t/m acht jaar), avontuurnatuur (bestand tegen struinende bezoekers), educatienatuur (met een hoge biodiversiteit), productienatuur (rationeel ingericht) en Vliervelden-natuur (met robuuste beplanting en voederhagen voor grazend vee).⁹² Onderdeel van het project is realisatie van 30 hectare boscompensatie, dat wordt ingericht als voedselbos, passend binnen het natuurgebeertype Vochtig bos met productie.

Vanuit het programma Nieuwe Natuur heeft de provincie 15.785 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de realisatie en het beheer van minimaal honderd hectare nieuwe natuur, verdeeld naar een grond-, inrichtings- en beheerbudget voor een aantal hectare per initiatief. Staatsbosbeheer is de budgethouder en grondeigenaar. De particuliere initiatiefnemers slui-

⁹⁰ Ook het project Noorderwold Eemvallei draagt bij aan herstel van de contouren van de Eemvallei, dit wordt uitgevoerd door Flevo-landschap en Stichting ERF.

⁹¹ Provincie Flevoland (2017). Realisatieovereenkomst Eemvallei-Zuid programma Nieuwe natuur. Mededeling. Ter kennisname aan PS en burgerleden. Registratienummer 2080941.

⁹² Staatsbosbeheer, stichting Voedselbosbouw Nederland, stichting Speelwildernis en maatschap De Stadsboerderij Almere, 2017. Ontwikkelplan Eemvallei Zuid programma Nieuwe natuur. 8 juni 2017

ten een gebruiksovereenkomst (voedselbos en speelwildernis) c.q. een pachtovereenkomst (Vliervelden) met Staatsbosbeheer.



Figuur 1. De kavel waar Speelwildernis en Voedselbossen een plek gaan krijgen.

Procesverloop

De initiatiefnemers hebben in 2014 afzonderlijke voorstellen ingediend voor het programma Nieuwe Natuur. In opdracht van de provincie heeft Staatsbosbeheer de samenwerking gezocht met verschillende particulieren: oorspronkelijk waren dat de projecten Voedselbos, de Speelwildernis, het Luierpark en het Kroonbos.⁹³ Deze ‘kralen’ moesten onderdeel gaan uitmaken van de ‘ketting’ in de Eemvallei. De projecten het Luierpark en het Kroonbos hebben in de loop van de tijd een andere plek kregen. Het project Vliervelden, die door de provincie bij project Noorderwold-Eemvallei was ingedeeld, vond alsnog een plek bij Eemvallei-Zuid. De initiatiefnemers van Voedselbossen, de Speelwildernis en Vliervelden zijn met Staatsbosbeheer gezamenlijk een ontwerpproces ingegaan.

Eerst wordt kort ingegaan op de oorspronkelijke doelen en de ‘aanloopfase’ van de projecten Eemvallei, Voedselbossen, de Speelwildernis en Vliervelden. Vervolgens wordt het vervolg van het proces, waarbij de betrokken partijen gezamenlijk zijn opgetrokken, beschreven. Tot slot wordt apart ingegaan op het procesverloop van respectievelijk het Luierpark en het Kroonbos, omdat deze twee projecten een afzonderlijk proces hebben doorlopen.

⁹³ Provincie Flevoland 2014a.

Initiatieffase

Eemvallei

Staatsbosbeheer diende het project de Eemvallei in. Het doel is een start te maken met de landschappelijke structuur in Almere Oosterveld, waarmee de voormalige rivierloop van de Eem weer zichtbaar en beleefbaar wordt in het landschap. De structuur kenmerkt zich door een langgerekt tracé met waterpartijen en op de oevers de aanplant van bos, met een geleidelijke overgang van water, via riet, ruigte of kruiden naar de bosrand. Onderdeel van dit project was dertig hectare boscompensatie in het kader van ontwikkelingen bij Almere en de aanleg van de Hanzelijn. De provincie kende budget toe aan Staatsbosbeheer voor verwerving, inrichting en beheer van zestig hectare.

Voedselbossen

Het project Voedselbossen heeft als doel de realisatie van een bos dat eetbare producten kan leveren zoals fruit, kruiden, groenten en noten. Natuur en Milieufederatie Flevoland, Embergry Consulting, De Waard Eetbaar Landschap en Food Forestry Netherlands hebben gezamenlijk hun voorstel bij de provincie ingediend voor de co-creatie van twee grootschalige voedselbossen nabij de stedelijke omgeving, van ieder zestig hectare.⁹⁴ De initiatiefnemers kregen budget voor verwerving, inrichting en beheer van twintig hectare toebedeeld van de provincie.

Speelwildernis

Het project Speelwildernis heeft als doel een buitenspeelplaats te realiseren waar zowel een zone is voor vrij en avontuurlijk spelen in de natuur als een zone waar kinderen deelnemen aan georganiseerde dan wel begeleide activiteiten. Een deel van de buitenspeelplaats wordt met en door de kinderen ingericht.⁹⁵ Het project is ingediend door Theatergroep Groen Gras. In het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten van eind 2014 werd twintig hectare grond toegewezen aan de Speelwildernis, inclusief een budget voor de voorbereiding, inrichting en het beheer.

Natuurboerderij Vliervelden

De Stadsboerderij Almere wil Natuurboerderij Vliervelden ontwikkelen, een combinatie van natuur en biologische landbouw/ eetbaar landschap, waarbij voedselproductie bijdraagt aan biodiversiteit, en extensief agrarisch medegebruik van de natuur plaatsvindt door begrazing door runderen. Daarnaast worden op een eigen kavel andere functies gerealiseerd, zoals realisatie van een stal, wonen bij de boer, educatie en recreatie en verwerking en verkoop van agrarische producten.⁹⁶ De initiatiefnemer had oorspronkelijk een aanvraag gedaan voor 400 hectare in Eemvallei-Zuid. Dit gebied werd geprefereerd, omdat de initiatiefnemer in dit gebied al grond had gekocht. Desondanks werd het project in het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten, vanwege vermeende synergievoordelen, ingedeeld bij Noorderwold-Eemvallei. Dit betekende dat de initiatiefnemer eerst met Het Flevo-landschap om de tafel moest. Na vele gesprekken, die stroef verliepen, bleken de twee partijen niet tot een oplossing te kunnen komen. Dit had onder andere te maken met de voorgeschiedenis tussen Het Flevo-landschap en de initiatiefnemer. Hierop is afgesproken dat een inpassing in Noorderwold-Eemvallei niet verder onderzocht zal worden.

Vervolgens heeft de initiatiefnemer bij de provincie aangegeven te willen aansluiten bij het project Eemvallei en is samenwerking met Staatsbosbeheer gezocht. Het heeft zes hectare

⁹⁴ Om het samenwerkingsconsortium van de projectindieners nader juridisch vorm te geven is op 13 juni 2016 de stichting Voedselbosbouw Nederland opgericht.

⁹⁵ Staatsbosbeheer et al, 2017

⁹⁶ Staatsbosbeheer et al, 2017

toegekend gekregen op voorwaarde dat het initiatief een plek vond bij Eemvallei-Zuid. Deze hectares zijn zonder budget ingepast in Eemvallei-Zuid. Het was ingewikkeld om Vliervelden in het plan voor Eemvallei-Zuid in te passen, aangezien ten tijde van het toewijzingsbesluit eind 2014 nog niet duidelijk was dat Vliervelden ook onderdeel zou gaan uitmaken van Eemvallei-Zuid. Vliervelden had hierbinnen geen hectares toegewezen gekregen en is afhankelijk van de ruimte binnen Eemvallei-Zuid. Er zijn gesprekken gevoerd tussen Staatsbosbeheer en de gebiedsregisseur van Oosterwold om binnen de Eemvallei additioneel zes hectare te reserveren waarmee het project Vliervelden mogelijk gerealiseerd kon worden. Uiteindelijk is voorgesteld om Vliervelden in het ontwerp voor de tweede fase van Eemvallei-Zuid op te nemen. De provincie heeft ten behoeve van de verdere uitwerking van het projectvoorstel en deze te betrekken in het proces rond de nadere planuitwerking van Eemvallei-Zuid € 20.000 beschikbaar gesteld.

Vervolg gezamenlijk proces

In de loop van 2015, na het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten, zijn onder begeleiding van een consultancybureau verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor de initiatiefnemers in de Eemvallei (de *'ketting'* en de *'kralen'*). Daarbij is onder meer besproken welke projectcombinaties synergie kunnen opleveren en welke plekken geschikt kunnen zijn om de *'kralen'* aan de *'ketting'* te rijgen. Ook is een routekaart naar de intentie- en realisatieovereenkomsten opgesteld die eind 2015 tijdens een teken- en rekensessie verder is uitgewerkt.

Na ondertekening van de intentieovereenkomsten in 2016 tussen de provincie en de projectindieners voor elk afzonderlijk project, zijn de initiatiefnemers gezamenlijk begonnen aan een nadere planuitwerking. Het uitgangspunt is dat Staatsbosbeheer de gronden verwert en eigenaar wordt van de ondergrond. In dit kader moesten met gebiedsteam Oosterwold afspraken worden gemaakt. Het project wordt gerealiseerd op landschapskavels van Oosterwold, waarbij de spelregels zijn dat maximaal 6% van de kavels worden ingericht als bouwkaavel. Staatsbosbeheer zag echter geen mogelijkheden voor rode ontwikkelingen, voornamelijk omdat het ontwikkelen van rood geen kerncompetentie is van Staatsbosbeheer. Daarom is de keuze gemaakt om het groen en het rood apart te realiseren en de landschapskavels niet integraal te ontwikkelen met eventuele partijen met bouwplannen. De bijbehorende rood opgave wordt nu via de gebiedsopgave Oosterwold op de markt gezet, waarbij de inkomsten wel ten goede komen aan het project. Voor de inhoud betekent dit dat het project echt een groenproject is geworden, en niet een *'rood met groen'* project.

In de periode mei 2016 tot juni 2017 is door de partijen gewerkt aan het ontwikkelplan Eemvallei-Zuid, dat de basis is voor de realisatie.⁹⁷ Dit was een complex proces, omdat het aantal beschikbare hectares beperkt was. Een deel van de gronden bleek vanwege de eigendoms- en pachtsituatie niet op korte termijn verkregen te kunnen worden. Om deze reden is er voor gekozen om Eemvallei-Zuid in fasen te ontwikkelen. Voor de eerste fase, die betrekking heeft op 50,5 hectare grond, is een ontwikkelplan uitgewerkt.

Tijdens het gezamenlijke ontwerpproces heeft het project zich verder ontwikkeld. Staatsbosbeheer is niet meer zelf de realisator van een substantieel deel van de opgave. Het oorspronkelijk onderdeel van Staatsbosbeheer zou met name bestaan uit de realisatie van de boscompensatie (dertig hectare). Het Voedselbos vult nu die boscompensatie in en gaat veertig hectare realiseren en beheren in het gebied. Staatsbosbeheer is nog wel verant-

⁹⁷ Staatsbosbeheer, stichting Voedselbosbouw Nederland, stichting Speelwildernis en maatschap De Stadsboerderij Almere, 2017. Ontwikkelplan Eemvallei Zuid programma Nieuwe natuur. 8 juni 2017

woordelijk voor de aanleg, het onderhoud en beheer van de casco: de wegen, paden en waterwegen in het gebied, dat komt neer op een à twee hectare.

Bij de ontwikkeling van het project leidden de spelregels van de gebiedsorganisatie Oosterwold en die van het programma Nieuwe Natuur, tot inhoudelijke aanpassingen van de plannen van de initiatiefnemers. De Speelwildernis wilde bijvoorbeeld als verdienmodel entree heffen, maar de spelregels van Oosterwold staan dat niet toe. Nu heeft Speelwildernis meer ingezet op een activiteitenmodel, dat is uitgewerkt met een Kids University, een pand waar activiteiten gedaan kunnen worden. Dit pand kan echter niet worden gefinancierd met geld uit het programma Nieuwe natuur. De provincie financiert namelijk alleen de aanleg van natuur zelf, geen commerciële activiteiten van de initiatiefnemers. Hierdoor moest de Speelwildernis op zoek naar nieuwe financiers.

De realisatieovereenkomst is in juni 2017 gesloten tussen de provincie en Staatsbosbeheer. Het plan dat nu ontwikkeld is, is een integraal plan. Dat betekent dat de initiatiefnemers onderling, en ook met de provincie, af hebben gestemd en soms concessies hebben gedaan aan hun oorspronkelijke ideeën. Speelwildernis had als oorspronkelijke idee om kinderen natuur te laten aanplanten. De deelnemers van het Voedselbos twijfelden of aanplant door kinderen zich wel goed zou verhouden met de aanplant van het Voedselbos. Mede daarom is het idee om met kinderen natuur te maken vervangen door educatieve activiteiten in de natuur. De invulling van de boscompensatie door het Voedselbos leidde verder tot inhoudelijke discussie over de wenselijkheid van uitheemse soorten binnen het project, maar ook tussen het project en de provincie. Ook tussen Voedselbos en Vliervelden was er inhoudelijke discussie, beide gaan voor natuur waaruit geoogst kan worden; voor Voedselbos is dat echter niet verenigbaar met het houden van koeien, wat voor Vliervelden juist een essentieel onderdeel is van hun kringloop-model (koeien leveren mest voor andere delen van hun bedrijfsvoering). De verschillende belangen en invalshoeken van de deelnemende partners hebben het project parten gespeeld, maar het heeft volgens de geïnterviewden aan de andere kant geleid tot een uniek concept met bijzondere natuurcombinaties.

De grondposities in het project hebben een invloed gehad op de fasering van de uitvoering. Het project is ingedeeld in kavels die gefaseerd zouden worden gerealiseerd. In fase 1 worden de kavels Noord, Zuid, Centraal en Zuid-West ontwikkeld. Fase 2 is de ontwikkeling van kavel Zuid-Zuid voorzien; fase 3 voorzagt de realisatie van kavel Noordoost; en fase 4 was beoogd voor een uitbreiding van het project, die Staatsbosbeheer in het oorspronkelijke plan had opgenomen.⁹⁸ Realisatie van fase 3 is echter onzeker doordat de grond daar in handen is van projectontwikkelaars; bij fase 4 is inmiddels duidelijk dat de gronden niet op vrijwillige basis kunnen worden verworven. Dit heeft als resultaat gehad dat de meeste middelen in fase 1 zijn geconcentreerd, en dat twintig hectare is afgevallen en dat voor de gewenste uitbreiding door Staatsbosbeheer een andere plek gevonden moet worden.

Luierpark

Het doel van het project het Luierpark is om aan kersverse ouders de mogelijkheid te bieden om een geschenk te geven in de vorm van een boom met certificaat voor een pasgeboren kindje. Deze boom kan vervolgens worden voorzien van een naambordje met geboortedatum (en eventueel overlijdensdatum) van het betreffende kindje, zodat het zij eigen herinneringsboom heeft. Het project was locatie-ongebonden ten tijde van de projectindiening.

⁹⁸ Staatsbosbeheer et al, 2017

Het Luierpark werd in het besluit van Provinciale Staten van eind 2014 gekoppeld aan Eemvallei-Zuid. Vóór dit besluit is gekeken of het project kon landen in een groter project van een terreinbeheerder. Met Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer heeft de initiatiefnemer in dit kader de mogelijkheden verkend. Het Flevo-landschap vond het project te 'commercieel' en had weinig interesse in het project. Staatsbosbeheer stond wel open voor samenwerking.

Na de honorering van het project heeft de initiatiefnemer de gesprekken met Staatsbosbeheer voortgezet. Zij heeft deze gesprekken als moeizaam ervaren, waarbij sprake was van wisselende contactpersonen bij Staatsbosbeheer. Een discussiepunt bleek het type boom (een Chinese boomsoort) te zijn die de initiatiefnemer in het Luierpark wilde hebben. Staatsbosbeheer had bezwaren tegen dit type boom, omdat het een zogenaamde exoot betrof. In 2016 is het contact met Staatsbosbeheer geïntensiveerd. Gezien de complexiteit van de ontwikkeling van Eemvallei-Zuid bleek het niet mogelijk te zijn om op korte termijn een geschikte locatie te vinden. Uiteindelijk heeft Staatsbosbeheer, mede dankzij de inzet van de provincie, een geschikte locatie kunnen vinden, die ook aan de wensen van de initiatiefnemer voldeed. Het gaat om een stuk grond in eigendom van Staatsbosbeheer dat buiten het plangebied van Eemvallei-Zuid valt, aan de noordkant van Almere. De grond wordt door de initiatiefnemer gepacht. De initiatiefnemer meent dat Staatsbosbeheer goed heeft meegewerkt en meegedacht in het vinden van een geschikte locatie.

Uiteindelijk is in januari 2017 de realisatieovereenkomst tussen de provincie en de initiatiefnemer gesloten. Het Luierpark is op 29 maart 2017 opgeleverd en geopend, waarmee het het eerste project binnen het programma Nieuwe Natuur is dat gerealiseerd is. De initiatiefnemer is erg enthousiast over haar project en het Luierpark heeft inmiddels al veel media-aandacht gekregen.

Door de provincie is een bedrag van € 50.000 ter beschikking gesteld voor de voorbereidingskosten van het project. Met dit geld heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld een ingenieursbureau ingeschakeld. Dit bureau heeft geholpen met de uitwerking van de businesscase en het beheerplan. Daarnaast was het bureau ook betrokken bij de gesprekken met Staatsbosbeheer.

De initiatiefnemer vindt dat de provincie haar goed heeft ondersteund gedurende het proces. Wel meent ze dat de provincie aan het begin van het proces duidelijker naar de initiatiefnemers had mogen communiceren wat verwacht werd van de initiatiefnemer. De omvang en de duur van het proces tot realisatie heeft de initiatiefnemer onderschat. Van haar werd als initiatiefnemer een grotere rol bij de realisatie en het beheer van het project gevraagd dan verwacht. Er was veel doorzettingsvermogen nodig. Het feit dat de initiatiefnemer beschikt over een groot netwerk heeft haar geholpen bij de totstandkoming van het project. Het is handig om het 'wereldje' te kennen.

Kroonbos

De initiatiefnemer van het project het Kroonbos voorzag met zijn project de realisatie van een 'Kroonbos', waarbij de bomen zouden worden aangeschaft voor gedecoreerden. Het doel van het project is om op deze manier de waardering en de positieve boodschap van gedecoreerden over te blijven brengen aan de maatschappij. Het bos moest worden ingericht in de vorm van een kroon, waardoor het bos vanuit de lucht herkenbaar zal zijn. Het project was locatie-ongebonden ten tijde van de projectindiening.

Het idee voor het Kroonbos leefde al een langere tijd bij de initiatiefnemer. Het zoeken naar draagvlak vormde een belangrijke factor om het project te kunnen realiseren. Om deze reden heeft de initiatiefnemer contact gezocht met de Kanselarij der Nederlandse Orden (hierna: de Kanselarij), de organisatie achter de Orde van Oranje-Nassau. Aanvankelijk had de initiatiefnemer de naam Orde van Oranje Nassaubos in gedachten voor zijn project. De Kanselarij was niet erg enthousiast over het project, maar gaf tegelijkertijd aan geen bezwaren te hebben tegen het project indien de naam Oranje-Nassau niet meer zou worden gebruikt voor het project. De initiatiefnemer heeft daarop gekozen voor de naam het Kroonbos en tevens gekozen om het verhaal bij zijn project te verbreden, door niet enkel de focus te leggen op gedecoreerden van de Orde van Oranje-Nassau. De initiatiefnemer heeft het aangepast plan ingediend bij de provincie. Provinciale Staten hebben in hun besluit van eind 2014 het Kroonbos gehonoreerd als één van de kralen aan de ketting van Eemvallei-Zuid.

De initiatiefnemer had vlak na het honoreren van zijn project het gevoel dat hij aan zijn lot werd overgelaten door de provincie. Hij had niet verwacht dat hij ook een eigen financieringsplan moest opstellen en zelf voor het beheer van het project verantwoordelijk zou zijn. In deze periode werden veel bijeenkomsten georganiseerd, waarbij ook andere particuliere initiatiefnemers aanwezig waren. De initiatiefnemer zag weinig nut en noodzaak in deze bijeenkomsten, voor zijn gevoel werd er te veel gepraat en kwam te weinig tot stand.

Van de provincie heeft de initiatiefnemer een bedrag van €50.000 gekregen voor de vergoeding van de proceskosten. Een gedeelte van dit geld is ingezet voor het oprichten van een stichting, het verkennen van de markt en de inhuur van expertise.

Het is voor Staatsbosbeheer een zoektocht geweest om een locatie te vinden voor het Kroonbos. Een locatie aan de kop van de Eemvallei leek een tijd geschikt te zijn. Dit bleek niet door te kunnen gaan, omdat er te weinig grond beschikbaar was in de Eemvallei-Zuid om het project in te passen. Uiteindelijk is in 2016 een geschikte locatie gevonden in de Kop op het Horsterwold. In mei 2016 hebben Provinciale Staten besloten dat het Kroonbos, in afwijking van het toewijzingsbesluit, mag worden gerealiseerd in de Kop op het Horsterwold. De initiatiefnemer was tevreden met deze locatie, omdat de plek voor hem een grote symbolische waarde vertegenwoordigde. Hij zou de grond gaan pachten van Staatsbosbeheer.

In juni 2016 is een intentieovereenkomst met de provincie gesloten en de verwachting was aanvankelijk dat in december 2016 de realisatieovereenkomst zou kunnen worden ondertekend. Het project liep echter vast, mede omdat een aanschafprijs van € 750 per boom nodig bleek te zijn om de, relatief hoge, beheerkosten te kunnen dragen. Het bestuur van de Stichting Het Kroonbos heeft vervolgens besloten om te stoppen met het project. Het werd namelijk steeds waarschijnlijker dat de Stichting volledig financieel verantwoordelijk zijn voor het project. Er was geen startkapitaal voorhanden, terwijl wel alle bomen in het Kroonbos tegelijkertijd zouden moeten worden aangeplant. Staatsbosbeheer heeft vervolgens het project overgenomen en zelf de bomen aangeplant. De beheerkosten liggen voor Staatsbosbeheer lager, omdat sprake is van extensief beheer. Het initiatief is uiteindelijk dus wel gerealiseerd, maar zonder betrokkenheid van de initiatiefnemer.

Ervaringen

Voor Staatsbosbeheer kwam het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten in 2014 als verassing. Daarin werd het project Eemvallei-Zuid gehonoreerd, maar moesten binnen dit project ook meerdere kralen worden opgenomen. De provincie heeft voor dit besluit niet afge-

stemd met Staatsbosbeheer over het opnemen van de kralen. Hoewel Staatsbosbeheer naar eigen zeggen door dit besluit werd overvallen, hebben ze vervolgens een positieve grondhouding aangenomen en zich ingezet om ook de kralen een plek te geven. Ook voor de initiatiefnemers van de kralen kwam het als verassing dat ze werd ingedeeld bij een project van Staatsbosbeheer.

De meeste initiatiefnemers zijn niet positief over de bijeenkomsten die door een consultancybureau werden georganiseerd in 2015. De bedoeling hiervan was om initiatiefnemers nader tot elkaar te brengen, maar er was in hun ogen vooral frustratie over de trage vooruitgang van het proces. Er werd voornamelijk gepraat, maar zonder resultaat.

Volgens de meeste gesprekspartners verliepen de gesprekken tussen de verschillende betrokkenen (particuliere initiatiefnemers, Staatsbosbeheer, de provincie, gebiedsorganisatie Oostervold) in het kader van de eerste fase van Eemvallei-Zuid, met name in de beginfase, moeizaam. Zowel Staatsbosbeheer als de initiatiefnemers van Voedselbossen, Speelwildernis en Vliervelden willen voor hun project voldoende grond krijgen, terwijl er maar een beperkt aantal hectares grond beschikbaar is. Dit maakt het proces ingewikkeld. Een extra complicerende factor vormt de gebiedsontwikkeling Oostervold, van waaruit verschillende voorwaarden worden gesteld die van invloed zijn op de ontwikkeling van Eemvallei-Zuid. Het was op voorhand niet helder op welke manier met de spelregels omtrent roodrechten en groenpercentages moest worden omgegaan. De vraag was bijvoorbeeld hoe de roodrechten moesten worden verwerkt in de businesscase. Langzamerhand naderden partijen elkaar en is het uiteindelijk gelukt om tot overeenstemming te komen. Bij alle betrokkenen was er de wil om er samen uit te komen.

Het proces heeft volgens de initiatiefnemers rond verschillende *'tafels'* gestalte gekregen. Enerzijds liepen er gesprekken tussen de provincie, Staatsbosbeheer en de gemeente Almere over de *'grote randvoorwaarden'* voor de ontwikkeling van Eemvallei-Zuid. Anderzijds voerden de initiatiefnemers samen met de provincie en Staatsbosbeheer gesprekken over de totstandkoming van de verschillende projecten binnen Eemvallei-Zuid. Hierdoor werden de initiatiefnemers regelmatig geconfronteerd met nieuwe inzichten/ontwikkelingen/voorwaarden die vanuit de *'grote tafel'* kwamen. De initiatiefnemers waren als kraal geen directe gesprekspartner van het gebiedsteam Oostervold, deze gesprekken verliepen via Staatsbosbeheer. Een initiatiefnemer heeft het als frustrerend ervaren dat de communicatie per se via Staatsbosbeheer moest lopen, terwijl de voorwaarden vanuit Oostervold hen ook *'treffen'*.

Wel tonen de meeste initiatiefnemers waardering voor de manier waarop Staatsbosbeheer zich heeft opgesteld gedurende het proces. Staatsbosbeheer had een open houding ten aanzien van de kralen, dacht met hen mee tijdens het proces en behandelde hen als gelijkwaardige partner. De particuliere initiatiefnemers begrijpen dat de situatie ook nieuw was voor Staatsbosbeheer, die niet gewend was om samen te werken met particulieren.

De initiatiefnemers menen dat de provincie met name in de beginfase te weinig begeleiding heeft geboden. Hier was wel behoefte aan. Het was voor de initiatiefnemers een zwaar en moeizaam proces, dat veel tijd en energie heeft gekost. De provincie had duidelijker mogen communiceren over wat verwacht werd van een initiatiefnemer. De initiatiefnemers hadden nu het gevoel dat hun lot werd overgelaten aan de terreinbeheerders. De kralen moesten immers een plek vinden binnen een groter project. Volgens een initiatiefnemer heeft de provincie in deze zin haar regisseursrol niet waargemaakt voor wat betreft de verdeling van gronden. De provincie zou zorg moeten dragen voor een eerlijk speelveld, aangezien met

het programma Nieuwe Natuur de boodschap werd verkondigd dat binnen het programma ruimte is voor initiatieven voor iedereen. De initiatiefnemer vindt dat het proces hieromtrent niet goed georganiseerd is. Als de provincie een level playing field had willen garanderen, dan was een meer sturende rol nodig geweest.

Ook vinden de initiatiefnemers dat de provincie aan de voorkant duidelijker had moeten zijn over de voorwaarden die worden gesteld aan het project. Zo bleek pas later in het proces dat voor de Speelwildernis geen entree mocht worden geheven. Een initiatief denkt dat er tijd had kunnen worden bespaard wanneer al aan de voorkant in het kader van het programma Nieuwe Natuur duidelijke afspraken waren gemaakt tussen de provincie, de betrokken gemeenten en de terreinbeheerders. Er zou veel vertraging zijn ontstaan door afwezigheid of onduidelijke afspraken – met name tussen provincie, gemeente Almere, RVB en SBB – over de grondposities, de prijs en beschikbaarheid van de landschapskavels voor nieuwe natuur, de gebiedsgrenzen van de Eemvallei, het eigendom van de grond en de rechten/plichten van initiatiefnemers ten aanzien van de roodrechten.

Veel initiatiefnemers geven aan dat, hoewel ze het proces als moeizaam hebben ervaren, het niet was gelukt om hun project te realiseren buiten het programma Nieuwe Natuur om. Het programma heeft voor (particuliere) initiatiefnemers de mogelijkheid gecreëerd een idee voor natuurontwikkeling daadwerkelijk te kunnen realiseren. Initiatiefnemers waarderen de kans die de provincie hen in deze zin heeft geboden.

Stand van zaken

Het zwaartepunt heeft tot nu toe gelegen op het gezamenlijke ontwerpproces. Ook de relatie met de omgeving heeft aandacht gekregen. De initiatiefnemers hebben informatieavonden georganiseerd, waarvoor Staatsbosbeheer de ruimte leverde en de uitnodigingen verstuurde, om draagvlak te realiseren met de omgeving. Er was belangstelling vanuit buurtbewoners en daarnaast van toekomstige initiatiefnemers van percelen in Oosterwold, die invloed wilden uitoefenen vanuit hun eigen plannen.

Op het moment heeft Speelwildernis zeven hectare in beheer, wat beduidend minder is dan de 20 hectare die de initiatiefnemers aanvankelijk voor ogen hadden. Er is een gebruiksovereenkomst voor 10 jaar ondertekend. De initiatiefnemers vinden deze termijn te kort, wat voor hen voor onzekerheid zorgt. Wel zijn ze blij dat de kern van het idee achter het project overleefd is gebleven. Voor Vliervelden is uiteindelijk 6 hectare grond beschikbaar gesteld. De initiatiefnemers hadden aan de noordkant van Eemvallei-Zuid al een landbouwkavel in bezit. Voor het gedeelte van de Eemvallei wat daar tegenaan ligt heeft Staatsbosbeheer een pachtcontract gesloten met de initiatiefnemers. Door de opgave van 30 hectare aan Boswet-compensatie, die in ieder geval diende te worden ingepast in de eerste fase van Eemvallei-Zuid, te combineren met het project Voedselbossen is het gelukt om dit project eveneens in de eerste fase in te passen. In plaats van populieren zullen nu bijvoorbeeld noten- en krentenbomen worden geplant. Het Voedselbos vult nu die boscompensatie in en gaat veertig hectare (inclusief kruidenrijke graslanden en ruigtezones om het voedselbos heen) realiseren en beheren in het gebied.

De realisatie in het veld is deels van start, in de vorm van de zes hectare van het project Vliervelden. Het project Vliervelden heeft tot nu toe haar zes hectare ingericht: er zijn hagen geplant, er is ingezaaid, koeien zijn aangeschaft, en die lopen inmiddels in het gebied (zie figuur 2). Dit is voor Vliervelden het begin van een organische ontwikkeling; de initiatiefnemers kijken naar kansen in de volgende fasen om extra aanplant te realiseren. Vliervelden

heeft daarnaast een stal in aanbouw en bouwt daar appartementen; dit proces is gaande. Er hebben zich kerkuilen gevestigd op het terrein, en er zijn al wekelijks meerdere excursies naar Vliervelden, met bijvoorbeeld ontwerpers, deskundigen, toekomstige bewoners van Oosterwold, overheden en waterschappen.



Figuur 2. De koeien van het project Vliervelden grazen in het gebied.

Voor de andere onderdelen van het project zal de realisatie in het veld van start gaan vanaf september 2018. Verwachte maatregelen zijn onder andere de aanleg van wegen en paden, de aanleg van de beplanting, de realisatie van speelaanleidingen en waterberging.⁹⁹ In het najaar van 2018 zou het bouwrijp maken van start gaan. Dit loopt vertraging op doordat de gemeente Almere nader archeologisch onderzoek eist.

De initiatiefnemer van Vliervelden heeft de eerste luzerne ingezaaid voor het voedselbos. De initiatiefnemer van Speelwildernis is tot dusver vooral bezig geweest met de uitwerking van het plan, de financiële haalbaarheid en de ontwikkeling van een verdienmodel. Zij hebben ten tijde van het onderzoeknet de toezegging van een investeerder en gaan nu verder met de ontwikkeling van marketing en hebben het doel om in 2019 open te gaan. De initiatiefnemer van Voedselbos verwacht dat drie jaar na het inzaaien en planten de eerste oogst van het bos kan worden gehaald en dat na vijf jaar serieuze inkomsten te verwachten zijn.

Een van de uitdagingen die de initiatiefnemer van Vliervelden signaleert is het realiseren van vitale natuur via de projecten. *“De kracht ligt in het combineren van doelen. Ik zeg biodiversiteit, maar met voedselproductie als middel. En, hoe ver kan je er dan mee komen? Dat is mijn uitdaging”.*

⁹⁹ Staatsbosbeheer et al, 2017.

Een belangrijke uitdaging lijkt in de exploitatie van de projecten te liggen van waaruit het beheer moet worden gefinancierd. De provincie financiert voor tien jaar het beheer. Daarna moet de exploitatie van de deelprojecten zelf de beheerkosten gaan dekken. De verwachte opbrengst van het Voedselbos, dat dertig hectare zal beslaan, stoelt onder andere op de oogst en verkoop van noten, hout en fruit. De initiatiefnemer wil opbrengsten verkopen aan restaurants en andere horeca en wi excursies en trainingen organiseren. Daarnaast leunt het project Voedselbos sterk op vrijwilligers. Een escape die is ingebouwd wanneer de exploitatie niet genoeg opbrengt, is dat Staatsbosbeheer de beplanting ten dele zal aanpassen en het bos uiteindelijk als regulier bos gaat beheren. Ook Speelwildernis en Vliervelden hebben een verdienmodel dat op meerdere mogelijkheden is gebaseerd; bij beide is dit nog in ontwikkeling en ook deels onzeker hoe het gaat uitpakken. Speelwildernis zet in op educatie en activiteiten. Vliervelden verdient met de ontwikkelingen rondom de stal, zoals de verkoop van appartementen. Vliervelden wil verder graag de koeien gaan melken en melk produceren en verwerken op het bedrijf, als bijvoorbeeld natuurmilk, of *'Eemvallei yoghurt'*.

Bijdrage aan Natuur en Maatschappelijke Betrokkenheid en Economische Ontwikkeling

Omdat het gebied nog grotendeels moet worden ingericht, is over de daadwerkelijke effecten op de natuur nog weinig te zeggen. Wel zijn er verwachte effecten op natuur. Het project levert vooral een grote bijdrage aan de kijkrichtingen Functionele en Beleefbare natuur. Het grootste deel van het project wordt ingericht en beheerd als functionele natuur, en levert eetbare producten op. De veertig hectare Voedselbos wordt ingericht als Vochtig bos met productie. Het bos wordt geplant met loofbos, met soorten als populier, es, berk, iep, wilg en es, met verschillende vegetatielagen en weelderige ondergroei.¹⁰⁰ Deze soorten worden, als grid, met een lagere dichtheid aangelegd dan in een regulier bos, voor het stimuleren van de bosvorming en om de eetbare soorten een goede inbedding te geven. Voedselbossen leveren fruit, noten, groenten en hout en medicinale kruiden. Naast het voedselbos, zijn de natuurbeheertypen die het project zal realiseren: Kruiden en faunarijk grasland, ruigteveld, struweelhaag en laan. Ook de natuur van Vliervelden levert eetbare natuuronderdelen, zoals de hagen die dienst doen als veekering, waar fruit en vruchten in kunnen zitten. Daarnaast zullen de lanen worden beplant met noten- en fruitbomen. De ontwikkeling van het bos zal wel tijd vergen.

Het project levert tegelijkertijd substantieel Beleefbare natuur op, een grote oppervlakte nieuw groen nabij Almere, ingericht voor verschillende soorten beleving en met recreatieve voorzieningen zoals wandel- en fietspaden. De begroeiing, onder andere door de hagen, draagt bij aan de landschappelijke aantrekkelijkheid van het gebied. De Speelwildernis gaat het historische gebiedsverhaal van de Eemvallei zichtbaar maken, door speelgebieden in te richten aan de hand van archeologische sporen: de steentijd, de Romeinse tijd, de Middeleeuwen, de Gouden eeuw en de poldertijd. De natuur die Speelwildernis gaat inrichten is afwisselend, omdat met deze opzet verschillende sferen worden gecreëerd. In deze natuur kunnen kinderen spelen, struinen en worden activiteiten georganiseerd. Een mooie illustratie van het samengaan van beleefbare en functionele natuur is dat rondom de speellocaties voedselsoorten komen die in historische periodes zijn geïntroduceerd (bijvoorbeeld de Mispel voor de periode van de Middeleeuwen).

Op het vlak van vitale natuur zoals dat in het oorspronkelijke voorstel van Eemvallei-Zuid van Staatsbosbeheer naar voren kwam, is een concessie gedaan, met name omdat het

¹⁰⁰ Staatsbosbeheer et al, 2017.

Voedselbos de boscompensatie gaat invullen. Voedselbossen bestaan gedeeltelijk uit exten, vanuit de kijkrichting vitale natuur is dat niet gewenst. Niet alle verwachtingen van het Voedselbos zijn vanuit ecologisch oogpunt reëel, bijvoorbeeld de in een van de plannen genoemde verwachte soort de Grauwe klauwier, die niet in Flevoland voorkomt. Vanuit ecologische oogpunt is onzeker wat de kansen zijn van het Voedselbos op de rijke jonge zeeklei in Flevoland. Ook de mate waarin Speelwildernis en Vliervelden vitale natuur zullen opleveren is nog onzeker.

De effecten op inpasbare natuur zijn nog onbekend. Vanwege de gescheiden ontwikkeling van het rood en het groen, is integratie tussen groen en rood op de kavels niet verzekerd. Er kan mogelijk extra inpasbare natuur in het gebied ontstaan, afhankelijk van de manier waarop de kavels en de bebouwing worden ingericht. Een eerste voorbeeld daarvan is op de bouwkevel van Vliervelden, waar kerkuilen zich hebben gevestigd in de nestkast in de nieuwe hooischaar op het erf (zie onderstaande figuur).



Figuur 3. Kerkuilenkast in de stal van Vliervelden, waar zich de eerste kerkuilen hebben gevestigd.

Dit project heeft op maatschappelijke betrokkenheid een groot effect. De samenwerking tussen Staatsbosbeheer en de verschillende particuliere initiatiefnemers is daarvan zelf een voorbeeld. Voor Staatsbosbeheer was het een ervaring met een ander soort natuurproject dan ze gewend zijn, met name doordat ze in aanraking kwamen met maatschappelijke natuurbeelden waarbij biodiversiteit niet het belangrijkste doel is. Ook is er tijdens het project door informatiebijeenkomsten maatschappelijke betrokkenheid geweest van onder andere de toekomstige bewoners van Almere Oosterveld.

Ook op maatschappelijke betrokkenheid bij de leefomgeving na de realisatie is van dit project een groot effect te verwachten. Het project beoogt maatschappelijke betrokkenheid bij natuur via de recreatieve mogelijkheden in de nabijheid van de stad, en de oogst- en speelgelegenheden. Het gaat om een groot gebied van 106 hectare nabij de stad. Er wonen men-

sen in de Eemvallei. Het gebied gaat *'bijna als een park'* functioneren. De maatschappelijke betrokkenheid wordt verwacht van verschillende doelgroepen, zoals de bewoners van Almere Oosterwold, bezoekers uit Almere en bezoekers van verder weg. Een speciale doelgroep is jeugd met hun ouders die de Speelwildernis bezoeken. De reële bijdrage, bijvoorbeeld uitgedrukt in hoeveelheden bezoekers en bezoeken, kan nog niet worden vastgesteld. Het gebied moet grotendeels nog worden ingericht, de Speelwildernis wil bijvoorbeeld in 2019 open gaan. Vliervelden heeft nu al wekelijks meerdere excursies van geïnteresseerden naar het gebied. De initiatiefnemers van Vliervelden verwachten ook nog een extra effect via de bedrijvigheid rond de stal op het erf. Daar komen mensen wonen in de appartementen, die net in de verkoop zijn gegaan. Van deze bewoners wordt ook weer verwacht dat ze een band met de natuur hebben en hier eventueel iets mee gaan doen. Er is bijvoorbeeld een bedrijf bij met de naam Nature access, dat met mensen de natuur in wil trekken (zie figuur 4).



Figuur 4. Reclamebord van het bedrijf Nature Access dat zich gaat vestigen in het gebied.

Ook het voedselbos wil bewoners en bezoekers van het gebied betrekken bij de aanleg en het beheer van het voedselbos. Ten tijde van de aanplant willen ze bijeenkomsten organiseren en duurzame relaties aangaan met de bewoners, vanuit de directe en iets verdere omgeving, door arrangementen rond het voedselbos, bijv. een voedselpas/ abonnementen, of korting op trainingen en educatie.

In hoeverre het project economische ontwikkeling gaat opleveren is nog onzeker. Speelwildernis wil een dag-recreatieve faciliteit nabij Almere worden, met een educatieve component en activiteitenmodel; afhankelijk van hoe dit vorm krijgt zou het eventueel werkgelegenheid in het gebied kunnen opleveren, bijvoorbeeld voor medewerkers in de Kids University en/of activiteitenbegeleiders. Ook eventuele toekomstige bewoners bij het erf van Vliervelden zouden werk en inkomsten kunnen hebben in relatie tot de natuur. Dit is alle-

maal nog wel erg in de toekomst kijken. De grootste winst van het project zit waarschijnlijk in individuele baten, dat wil zeggen het genot van recreanten om buiten te kunnen zijn, te kunnen spelen in de natuur en oogsten uit de natuur. Dergelijke baten leveren de baathouders ('recreanten', 'vruchtenplukkers', etc.) nut en welvaart op.

Kansen voor meer/betere resultaten en effect

In het project zijn verschillende natuurbeelden op elkaar afgestemd en worden verschillende soorten natuur geïntegreerd in het gebied. De initiatiefnemers zijn in staat geweest het project tot een bijzonder geheel te maken. De integratie heeft wel geleid tot aanpassing van verschillende inhoudelijke accenten van de afzonderlijke ingediende plannen. Daarmee is de inhoud niet slechter geworden, maar op onderdelen wel anders. Wanneer de realisatie van ieder oorspronkelijk plan voorop staat, is het een aanbeveling om eerst te verkennen of de initiatieven bij elkaar zullen passen voordat ze gekoppeld worden in een integraal proces.

Dat het project plaatsvond binnen de spelregels van de gebiedsontwikkeling Almere Oostervold, onder andere het geen entree kunnen heffen, heeft tot aanpassing van de plannen van de initiatiefnemers geleid. Dit leidde tot inspanningen bij de initiatiefnemers, zoals Speelwildernis, om een ander verdienmodel te ontwikkelen dan ze van plan waren, en leidt bij het Voedselbos tot een mogelijk minder optimale ontwikkeling van het bos, aangezien de initiatiefnemers verwachten dat tijdelijk afsluiten nodig is voor de prille aanplant. Dit was waarschijnlijk niet te voorzien. Ook de provincie wist het niet hoe complex het zou zijn om het project in Oostervold te realiseren.

Op termijn kan in samenwerking tussen de verschillende projecten in de Eemvallei, Noorderwold-Eemvallei en Eemvallei-Zuid ingezet worden op marketing van het gebied als geheel, waarmee mogelijk meer of andere bezoekers en recreanten aangetrokken kunnen worden. Het zichtbaar maken van de historische rivierloop de Eem heeft de potentie om als verhaal naar buiten te worden gebracht, waar in het project Eemvallei-Zuid nu nog niet zoveel mee wordt gedaan.

De toekomstige rode ontwikkelingen die nog gaan komen in Almere Oostervold zullen de groene structuur Eemvallei eerder als een gegeven gaan beschouwen dan omgekeerd. Dat is een gevolg van de keuze om de realisatie van het groene project los te koppelen van de verdere rode ontwikkelingen in het gebied. Er had meer bereikt kunnen worden op het gebied van inpasbare natuur wanneer besloten was rood en groen wel samen te ontwikkelen (dan kon men invloed uitoefenen op de natuurvriendelijkheid van de bebouwing).

Een mogelijk verbeterpunt is ook gelegen in de positie van de kralen in het proces. Zowel Vliervelden als Speelwildernis waren graag zelf eigenaar geworden van de grond waarop hun project wordt gerealiseerd. In dit project zijn de budgetten gebundeld en heeft de provincie in een vroege fase met Staatsbosbeheer afgesproken dat Staatsbosbeheer de eigenaar van het gebied wordt. Wat daarbij meespeelde was dat de gebiedsorganisatie Oostervold maar met één partij, Staatsbosbeheer, zaken wilden doen. Geïnterviewden accepteren deze keuze, maar hadden hier liever over willen meepraten. Voor Speelwildernis betekende het feit dat ze geen directe inkomsten uit de grond hebben, dat ze op zoek moesten naar een ander verdienmodel. Ook was niet bekend dat commerciële activiteiten geen onderdeel kunnen zijn van het project. In de toekomst is heldere communicatie over de precieze spelregels bij de aanvang van het programma een aanbeveling.

Bijlage 9 - Noorderwold-Eemvallei

Kenmerken project

Het plangebied voor Noorderwold-Eemvallei kenmerkt zich als groot, open agrarisch gebied met grote kavels en lange zichtlijnen. Ook staan er verschillende windturbines opgesteld.¹⁰¹ Het huidige gebied toont ruime vergezichten, maar is nog weinig toegankelijk en niet uitnodigend voor de stedeling. Het gebied is grotendeels grondgebied behorend bij de gemeente Zeewolde. Alleen de meest noordelijke strook (boven de A6) is grondgebied van gemeente Almere. Daar grenst het plangebied aan de bebouwing van Almere. Van noord naar zuid loopt door het plangebied de planologische Eemvallei en kent mede hierdoor grote archeologische waarde.



Figuur 1. Noorderwold-Eemvallei, voorlopig ontwerp fase 1 (Het Flevo-landschap, 2018)

¹⁰¹ Het Rijksinpassingsplan Windpark Zeewolde zal het beeld, waarbij windmolens als lijnen in het landschap staan, versterken. De beoogde windmolens komen in lijnopstelling onder andere langs de A27 en de Wulptocht en hebben een tiphoogte variërend van 150-220 m. Dit plan voor 91 hoge windmolens in lijnopstelling zal uiteindelijk 220 kleinere windmolens vervangen.

Initiatiefnemers van het project zijn Het Flevo-landschap en Stichting ERF (die ervaring heeft met het grootschalig exploiteren van biologische landbouw en de ambitie heeft een voorloper te willen zijn op het gebied van vernieuwingen in de biologische landbouw). De opgave waar ze voor staan is de realisatie van 206 hectare nieuwe natuur, onderverdeeld in bos, kleimoeras, natte en kruidenrijke graslanden, houtwallen en struweel, en vogelakkers. De initiatiefnemers beogen met het project een gebiedsontwikkeling te realiseren waarin integratie tussen landbouw en natuur centraal staat. Belangrijke elementen daarbij zijn: natuurbeleving, duurzame voedselproductie dicht bij de stad en waardevolle kennisontwikkeling (met name over voedselproductie). Het beoogde resultaat is een gevarieerd en dynamisch landschap, waarin recreatieve routes zijn opgenomen en economische verbindingen tussen stad en land tot stand worden gebracht. Een groene hoofdader – of ‘ketting’ – in een omgeving, waar mensen graag wonen, werken en verblijven.

Achtergrond

De achtergrond van het project Noorderwold-Eemvallei is vergelijkbaar met die van Eemvallei-Zuid. Verschillende initiatiefnemers hebben in 2014 afzonderlijke voorstellen ingediend bij het programma Nieuwe Natuur. Een belangrijke motivatie voor Het Flevo-landschap om mee te doen was om, samen met Staatsbosbeheer (Eemvallei-Zuid), een projectidee in te dienen dat als tegenwicht kon dienen tegen de versnippering waartoe de verschillende voorstellen zouden leiden. Op uitnodiging van de provincie hebben Het Flevo-landschap en Stichting ERF hun oorspronkelijke projectidee nader uitgewerkt tot projectvoorstel, met daarin opgenomen twee andere projectideeën – namelijk Vierkante meter natuur en Pioniernatuur. In de planuitwerking wordt het als volgt verwoord: *‘Noorderwold-Eemvallei is in de Toewijzing van het programma Nieuwe Natuur aangeduid als voorstel voor gebiedsontwikkeling en benoemd als ketting. De ketting Noorderwold-Eemvallei dient vanuit de Toewijzing ruimte te bieden aan de kralen Vierkante meter natuur en Pioniernatuur’*.¹⁰² Hieronder worden de kenmerken van de twee kralen beknopt beschreven:¹⁰³

Vierkante meter natuur

De bedoeling van het project Vierkante meter natuur (ook wel: ‘mijn stukje natuur’) is om mensen, organisaties of bedrijven de kans te bieden een stuk natuur te pachten. De belangrijkste drijfveer van de initiatiefnemer hierbij is om mensen in contact te brengen met de natuur. Het stuk natuur moet voor een bepaalde tijd in gebruik worden gegeven door de grondeigenaar aan een of meerdere deelnemers en mag daadwerkelijk worden gebruikt en beheerd naar eigen natuurinzicht.

Pioniernatuur

Het project is een initiatief van agrarische natuurvereniging Akkerwaard (bestaande uit ongeveer 50 leden) en beoogt de scheiding op te heffen tussen landbouw en natuur door de herintroductie van de pioniernatuur en pioniergewassen die kort na de ontginning van Flevoland opkwamen. De ‘potentiële rijkdom’ van het open cultuurlandschap in Flevoland moet hiermee de kans krijgen om tot ontwikkeling te komen, waardoor een aantrekkelijk leefgebied ontstaat voor de Grauwe Kiekendief en andere akkervogels.

¹⁰² Stichting Flevo-landschap, 2018, p. 12.

¹⁰³ Het project Natuurboerderij Vliervelden was in 2014 in het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten aanvankelijk ook als kraal ingedeeld bij Noorderwold-Eemvallei. In 2016 is dit project echter in Eemvallei-Zuid opgenomen, zie ook bijlage 7.

Procesverloop

In deze paragraaf zal afzonderlijk worden ingegaan op het procesverloop van Noorderwold-Eemvallei en de twee kralen.

Noorderwold-Eemvallei

Het project Noorderwold-Eemvallei is gehonoreerd door de provincie, waarbij aan dit project twee kralen zijn gekoppeld. Voor Het Flevo-landschap is het project Noorderwold-Eemvallei een zoektocht (geweest). Daar waar in het verleden juist de meeste aandacht uitging naar het scheiden van functies, richt dit project zich juist op verweving en vervlechting, oftewel een integrale gebiedsontwikkeling langs drie sporen: natuur als eerste spoor (als 'ondergrond'), biologische landbouw als tweede spoor en verbinding stad & land als derde spoor. Om deze reden laat Het Flevo-landschap zich graag voeden, informeren en inspireren door landgoedeigenaren, want als er ergens (van oudsher) landbouw, landschap en natuur hand in hand gaan dan is het wel op landgoederen. Naast de nieuwe ruimtelijke aanpak, onderscheidt dit project zich ook in tijd. Het is nadrukkelijk gericht op de komende 30 jaar, en ook een dergelijke tijdsperiode is uniek voor Het Flevo-landschap.

De zoektocht van Het Flevo-landschap komt mede voort uit het feit dat er verschillende complicerende factoren meespelen bij de ontwikkeling. Zo is er sprake van een compensatieplicht die de provincie snel gerealiseerd wil zien. Deze compensatie komt voort uit de opgave die is vastgelegd op 28 september 2010 in de overeenkomst natuurcompensatie Rijksweg A6 tussen Rijkswaterstaat en de provincie. De compensatie is vastgelegd als 36 hectare bos (Boswet compensatie) en 68,5 hectare moeras (EHS/NNN compensatie). Daarnaast moe(s)t bij het project rekening worden gehouden met de gebiedsontwikkeling Oosterwold. Voor deze gebiedsontwikkeling is door de gemeente Almere en Zeewolde gezamenlijk een structuurvisie opgesteld en zijn ook bepaalde spelregels, onder andere met betrekking tot roodrechten, vastgelegd. Hiermee dienen de initiatiefnemers van Noorderwold-Eemvallei rekening te houden en in dit kader is er contact geweest met het gebiedsteam Oosterwold. Verder is er in het gebied een rijksinpassingsplan van toepassing, in verband met een windmolenpark. Het rijksinpassingsplan is van invloed op de grondmobiliteit, waardoor het verkrijgen van gronden moeilijker is. Tevens kenmerkt het gebied zich als bodemdalingsgebied waar een sterke kweldruk aanwezig, met gevolgen voor de archeologie.

Gezien de complexiteit van de ontwikkeling zal Noorderwold-Eemvallei gefaseerd gerealiseerd worden, waarbij de benodigde hectares verworven moeten worden alvorens de planvorming voor een fase concreet invulling te kunnen geven en de natuur te kunnen realiseren. De intentieovereenkomst voor Noorderwold-Eemvallei is in 2016 ondertekend. In 2016 zijn in het kader van het verkrijgen van de grondposities en het maken van verdere afspraken met verschillende partijen gesprekken gevoerd. Bij deze gesprekken waren onder andere Het Flevo-landschap, Staatsbosbeheer, de gemeenten Almere en Zeewolde, het Rijksvastgoedbedrijf en de provincie betrokken. De gronden voor fase 1 (zie figuur 1) zijn in juni 2017 verworven en in eigendom bij Het Flevo-landschap. In juli 2018 is de realisatieovereenkomst ondertekend voor Noorderwold-Eemvallei. Deze overeenkomst bevat de kaders voor de gefaseerde realisatie van het project.

Het sluiten van de realisatieovereenkomst was een proces tussen Het Flevo-landschap en de provincie. De kralen zijn 'getrap' via Het Flevo-landschap betrokken. De realisatieovereenkomst is niet medeondertekend door Stichting ERF, omdat het voor Stichting ERF nog niet duidelijk is hoeveel landbouwgrond gerealiseerd kan worden en wanneer dit zal gebeuren. Wel is er een samenwerkingsovereenkomst tussen Het Flevo-landschap en Stichting ERF ge-

sloten, waarin is afgesproken op welke manier de twee partijen met elkaar omgaan. Namens Stichting ERF voert Het Flevo-landschap het contact met de provincie. In de samenwerkingsovereenkomst is ook opgenomen dat de experimenteerruimte gezamenlijk zal worden uitgevoerd en dat daarmee gezamenlijk het risico wordt gedragen.

Het projectgebied beslaat in de eerste fase in totaal 185 hectare. Hier moet de komende tijd 136 hectare nieuwe natuur gerealiseerd worden, waarvan 104,5 hectare compensatienatuur. Vanuit de doelstelling om kennis en ervaring op te doen met integratie van natuur en landbouw is in de eerste fase experimenteerruimte opgenomen. Deze experimenteerruimte heeft, met een bestemming natuur, natuurwaarden als uitgangspunt. Daarbinnen wordt gezocht naar integratiemogelijkheden met landbouw. De experimenteerruimte wordt gerealiseerd in samenwerking met partners en is gericht op onderzoek en praktijkexperimenten voor nieuwe vormen, combinaties van functies en/of nieuwe technieken om natuur en landbouw te combineren. Uitgangspunt daarbij is dat het de basis vormt voor een opzet dat op een bedrijfsmatige schaal opgezet kan worden en past binnen de Flevolandse schaal. In fase 1 is tien hectare ingetekend voor experimenteerruimte. De benodigde planologische procedures voor de eerste fase moeten nog worden doorlopen.

Na fase 1 resteert nog een opgave voor realisatie van circa 70 hectare nieuwe natuur. Deze opgave zal in fase 2 gerealiseerd worden, en dient vóór 2026 te worden afgerond. Het projectgebied voor fase 2 is nog een zoekgebied. Dit zoekgebied valt binnen het totale plangebied van Noorderwold en omvat zeventig hectare. Afhankelijk van de mogelijkheden die zich voordoen voor verwerving van gronden en het kunnen innemen van deze grondposities, zal deze oppervlakte aan nieuwe natuur gerealiseerd kunnen worden. Vanuit de integrale doelstelling van het project wordt daarbij gestreefd naar een samenhangende ontwikkeling van natuur met landbouw en bij voorkeur gesitueerd in aansluiting op het plangebied in fase 1 en/of rondom de loop van de oude Eemvallei. Om de natuurkwaliteit voldoende te kunnen borgen en beheerbaar te maken en te houden dient deze nieuwe natuur te bestaan uit voldoende robuuste eenheden. Een robuuste eenheid heeft in dat geval een omvang van minimaal twintig hectare, heeft bij voorkeur een verbinding met natuur uit fase 1 (of andere natuur) en kan versterkt worden door integratie en vervlechting met landbouw

Het is op het moment van schrijven nog niet bekend waar de tweede fase zal gaan landen. Grondverwerving hiervoor dient nog plaats te vinden. Zodra de grond in handen is en bekend is op welke locatie fase 2 gerealiseerd kan worden, welke kenmerken en welke mogelijkheden er zijn voor natuurontwikkeling, dan kan het ontwerp en de concrete uitwerking voor de tweede fase opgesteld worden. Na de tweede fase kan er mogelijk nog een derde fase volgen. De ambitie vanuit het project is namelijk gericht op integrale gebiedsontwikkeling waarbij behalve natuur ook een vervlechting met biologische landbouw ontstaat, de relatie met en toegankelijkheid voor de stad versterkt wordt en rondom de Eemvallei samenhang is met, door derden op te pakken, rode ontwikkelingen in het gebied. Juist deze ontwikkeling van vervlechting met andere functies zal in fase 3 (en eventueel fase 4) verder vorm kunnen krijgen als de opgave van nieuwe natuur is gerealiseerd en verbindingen gelegd kunnen worden. Deze vervolgfases zijn gebaseerd op een multiplier-effect: (i) bij verkoop van een roodlocatie uit fase 1 kunnen eventuele meeropbrengsten worden ingezet om in vervolgfases extra hectares of een kwaliteitsimpuls voor nieuwe natuur te realiseren; (ii) door vervlechting van natuur en landbouw in het project ontstaat een meerwaarde voor de natuur in de vorm van meer landschappelijke kwaliteit, verbetering van biodiversiteit en bijdragen aan kennisopbouw over integratie van natuur en landbouw.

Vierkante meter natuur

De initiatiefnemer had aanvankelijk twee projectideeën ingediend bij de provincie. Eén van deze ideeën is afgefallen, omdat de provincie dit idee eerder als een aanbeveling beschouwde. Het andere idee heeft de initiatiefnemer verder uitgewerkt, resulterend in het project Vierkante meter natuur. Gedurende de aanloopfase (voor de honorering) kon de initiatiefnemer met haar vragen terecht bij een ingenieursbureau. In deze fase werden er verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor de particuliere initiatieven, waarbij werd gestimuleerd om met andere initiatiefnemers contact te leggen en eventueel samenwerking te zoeken. De initiatiefnemer heeft in deze fase ook Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Het Flevo-landschap benaderd om de mogelijkheid te verkennen om haar project te laten landen op grond van een van deze organisaties. Het Flevo-landschap bleek open te staan om hieraan mee te werken.

In het besluit van Provinciale Staten van 2014 is het project gehonoreerd als onderdeel van het project Noorderwold-Eemvallei en/of Gouden Randen van de Pampushout. Gezien de lange voorbereidingstijd van de projecten Noorderwold-Eemvallei en Gouden Randen van de Pampushout bleek het lastig te zijn om op korte termijn een geschikte definitieve locatie te vinden voor Vierkante meter natuur. Daarom heeft Het Flevo-landschap eerst elders grond beschikbaar gesteld voor twee pilot-locaties.

Er is nog geen realisatieovereenkomst ondertekend, enkel een intentieovereenkomst. De formele start van de pilot was in januari 2017 en kent een proeftijd van twee jaar. De pilot loopt momenteel op twee locaties: in Pampushout, Almere (drie hectare) en in Larserbos, Lelystad (acht hectare). Met de pilot kan het concept van Vierkante meter natuur al uitgerold worden, waarmee ervaringen worden opgedaan. Gekeken kan worden in hoeverre het concept haalbaar is, of er voldoende geïnteresseerden zijn die een stukje natuur willen invullen en bereid zijn daarvoor te betalen, of het concept beheerbaar is en of het financieel haalbaar is. Voor de eerste opstart is door de provincie € 50.000 ter beschikking gesteld. In begin 2019 moet de pilot geëvalueerd worden. Indien de evaluatie positief is kan de kraal op een plek in fase 1 van Noorderwold-Eemvallei landen. Deze locatie is in afstemming met de initiatiefnemer centraal gelegen in het projectgebied van Noorderwold-Eemvallei, ingebed tussen nieuwe natuur met bos en water, in de nabijheid van de stad en naast een fietsverbinding naar Almere.¹⁰⁴ Een belangrijke randvoorwaarde is daarbij dat de locatie bereikbaar is voor toekomstige gebruikers van Vierkante meter natuur. De bestaande fietsverbinding en een aan te leggen beheerpad kunnen hiervoor zorgen. De locatie heeft een omvang van een hectare. De wens van de initiatiefnemer is om het project verder te kunnen uitrollen op andere locaties binnen en buiten Noorderwold-Eemvallei.

De initiatiefnemer is met haar project in de zomer van 2016 gestart. Mensen kunnen in haar twee pilotgebieden stukjes natuurgrond 'huren'. De standaardomvang van een dergelijk te huren stukje natuurgebied is 2.000m², en de kosten bedragen € 300 per jaar voor minimaal twee jaar (+ € 150 borg). De gebruikers mogen zelf weten wat ze met dat stukje natuurgrond doen, zolang het maar binnen bepaalde grenzen is.¹⁰⁵ Zo mogen ze bouwen met gebiedseigen materiaal, kikkerpoelen graven (en de bodem ervan bedekken met vijverfolie), vruchten van bomen en struiken plukken, of helemaal niets doen. Inmiddels hebben ongeveer vijftien deelnemers hun '*eigen stukje natuur*', verspreid over de twee pilotgebieden (de initiatiefnemer heeft 25 deelnemers nodig om break-even te draaien). Enkele deelnemers

¹⁰⁴ De initiatiefnemer heeft de twee pilot-locaties 'om niet' van Flevo-landschap in bruikleen gekregen. Dit geldt niet voor haar toekomstige locatie in Noorderwold-Eemvallei, daarvoor moet ze jaarlijks pacht afdragen aan Het Flevo-landschap.

¹⁰⁵ Zie de website van de initiatiefnemer voor de 'spelregels': <https://www.mijnstukjenatuur.nl/spelregels/>.

hebben inmiddels opgezegd. De meeste interesse komt van mensen uit de buurt van Almere en Lelystad. Het dieperliggende doel van *'Mijn stukje natuur'* is om mensen te laten beleven hoe natuur is; de natuur als het ware bij de mens tussen de oren en in het hart te brengen.

Bij de evaluatie van de pilots is enthousiasme van de deelnemers het belangrijkste criterium, niet zo zeer hoeveel biodiversiteit er met het project is gerealiseerd. Er is echter geen instrument vastgelegd om het succes van de pilot te bepalen, hierover zijn volgens de initiatiefnemer geen duidelijke afspraken gemaakt. In de businesscase is wel vastgelegd dat de pilot succesvol is indien na vijf jaar nog vijf deelnemers actief zijn. De businesscase bevat echter geen meetlat. Tevens is onduidelijk wie de evaluatie gaat leiden en beoordelen.

Pioniernatuur

Het oorspronkelijke voorstel voor Pioniernatuur ging uit van het realiseren van een mozaïek van natuur en landbouw en zou een gebied tot 350 hectare bestrijken. Kerngebieden zouden dan verspreid zijn over een groter gebied dan alleen Noorderwold-Eemvallei, met daartussen akkerrandzones als verbinding. Dit met als doel landbouw te bedrijven met pioniergewassen en hiermee een goede habitat te creëren voor een aantal bedreigde soorten, zoals de Grauwe Kiekendief. Het voorstel hebben de initiatiefnemers samen met Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut uitgewerkt.

In het besluit van Provinciale Staten van 2014 werd het project als kraal toegevoegd aan het project Noorderwold-Eemvallei. Hierbij kreeg Pioniernatuur echter geen grond en eigen budget toegewezen. Aangezien de beschikbare ruimte in Noorderwold-Eemvallei beperkt is, kunnen de oorspronkelijke ambities van Pioniernatuur niet gerealiseerd worden. Hierdoor is het plan inmiddels bijgesteld naar Pioniernatuur 2.0. Het plan gaat nu uit van kernkavels met een omvang van dertig hectare. Deze kavels kunnen ook gevormd worden door een schakeling van bijvoorbeeld drie kavels van tien hectare dichtbij elkaar. Ook kan het bestaan uit een combinatie van kavels binnen het projectgebied Noorderwold-Eemvallei en daarbuiten.

Het ontwerp van fase 1 van Noorderwold-Eemvallei heeft geen ruimte kunnen bieden aan Pioniernatuur. Dit heeft te maken met het feit dat in fase 1 eerst de compensatieopgave is ingevuld met moeras en bos, waardoor het grootste deel van het projectgebied al is *'ingekleurd'*. Wel hadden de initiatiefnemers al de beschikking over een zogenaamde vogelakker, een kavel in het bezit van Het Flevo-landschap. Vanaf 2018 heeft Pioniernatuur een tweetal projectkavels in pacht van Het Flevo-landschap. Deze kavels zullen de komende drie jaar als Pioniernatuur worden ingevuld.

Ervaringen

Noorderwold-Eemvallei

Volgens Het Flevo-landschap is vóór het besluit van Provinciale Staten niet goed nagedacht op welke manier de twee kralen in het project konden worden opgenomen. Alle initiatiefnemers hadden ambitieuze plannen, terwijl het aantal beschikbare hectares grond beperkt was. Het Flevo-landschap is zich bewust van het verschil in *'dynamiek'* en *'urgentie om tot iets te komen'* tussen een particulier aan de ene kant en een organisatie als Het Flevo-landschap of een ambtelijke organisatie als de provincie aan de andere kant. Er is sprake van een groot verschil in kennis en ervaring tussen de betrokken partijen. De consequentie van deze verschillen is dat meer moet worden geregeld. Dit kan volgens Het Flevo-landschap een remmende werking hebben op het proces. Aan de voorkant van het proces hadden de voorwaarden scherper moeten worden afgebakend, omdat nu een aantal belangrijke zaken

pas later in het proces boven tafel kwamen. Het Flevo-landschap heeft gedurende het proces haar ambities moeten bijstellen en op verschillende fronten concessies moeten doen. Het koppelen van de kralen aan de ketting kwam uit de koker van Provinciale Staten. Hoewel daarbij niet alles even goed is doordacht of voldoende is nagedacht over de verwachting en de precieze uitwerking van de koppeling tussen 'kraal' en 'ketting', werd volgens Het Flevo-landschap vanuit het provinciehuis ambtelijk wél goed meegedacht. Volgens Stichting ERF zijn er door de provincie verkeerde verwachtingen gecreëerd, omdat het besluit van Provinciale Staten de suggestie wekte voor de kralen dat hun project kon landen binnen een groter project, terwijl de provincie het vervolgens 'overliet' aan de grote terreinbeheerders om daadwerkelijk een plek te vinden voor de kralen. Dit bleek in de praktijk moeilijker dan gedacht.

Vierkante meter natuur

De initiatiefnemer van Vierkante meter natuur vindt dat de verwachtingen van haar en die van de provincie niet overeenkwamen. De initiatiefnemer had aanvankelijk verwacht dat het programma Nieuwe Natuur meer ging om een ideelancering, waarbij de initiatiefnemer niet meteen verantwoordelijk zou zijn voor de planontwikkeling, grondeigendom, inrichting en beheer van het project. Dit bleek niet het geval te zijn. De initiatiefnemer meent dat de provincie aan de voorkant van het proces duidelijker had moeten communiceren over wat verwacht werd van initiatiefnemers.

De initiatiefnemer vindt dat het lang heeft geduurd voordat met Het Flevo-landschap tot een bruikleenovereenkomst kon worden gekomen over de pilot-locaties. Het contact met de organisatie verliep stroef en er was sprake van wisselende contactpersonen bij Het Flevo-landschap. De initiatiefnemer heeft op eigen kosten een advocaat moeten inschakelen. De provincie had haar in deze fase meer mogen ondersteunen.

De initiatiefnemer ervaart onzekerheid over de toekomst van haar project, omdat geen duidelijke meetlat ten behoeve van de evaluatie van de pilots is vastgesteld. Ze voelt zich afhankelijk van de goodwill van Het Flevo-landschap, van wie ze de pilotlocaties 'om niet' in bruikleen heeft. Als eenpitter, met weliswaar een verleden bij Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, vindt ze het lastig om Het Flevo-landschap, maar ook de ambtenaren van de provincie te enthousiasmeren voor haar nieuwerwetse plannen en ideeën. Hierdoor heeft ze het gevoel dat er telkens op de rem wordt getrapt. Het heeft haar de afgelopen jaren dan ook veel tijd, energie en ook frustratie gekost (zoals de lange tijd die nodig bleek voordat de bruikleenovereenkomst voor de twee pilotgebieden kon worden ondertekend).

De initiatiefnemer heeft wisselende ervaringen gehad met verschillende medewerkers bij de provincie. Ze had negatieve ervaringen met twee oud-medewerkers van de DLG, die naar haar idee het project frustreerden en te weinig ondersteuning boden. Aan de andere kant is ze positief over haar contactpersoon die haar goed op weg hielp. Een capabele en enthousiaste begeleider is erg belangrijk. Volgens haar is verwachtingsmanagement een aandachtspunt voor de provincie. Daarnaast had de provincie meer aandacht moeten hebben voor de grote verschillen tussen de terreinbeheerders en de particuliere initiatiefnemers.

Pioniernatuur

Volgens de initiatiefnemers van Pioniernatuur verloopt de samenwerking met Het Flevo-landschap goed. Hoewel de initiatiefnemers het betreuren dat er nog geen definitieve locatie beschikbaar is voor het project, proberen ze er wel het beste van te maken. De initiatiefnemers vertrouwen er nog steeds op dat Pioniernatuur een definitieve plek zal krijgen. Ze zijn tevreden over de resultaten die inmiddels zijn bereikt. Het gehele traject heeft wel erg

veel tijd gekost. Het heeft veel voeten in de aarde gehad om te komen waar ze nu staan. De initiatiefnemers hebben geregeld contact met de projectmanagers van de provincie, die volgens de initiatiefnemers sturing hebben gegeven aan het proces en mede hebben bijgedragen aan het verkrijgen van een tijdelijke plek voor Pioniernatuur. De provincie ziet toe op de verplichting van Het Flevo-landschap om Pioniernatuur een definitieve plek te geven in de Eemvallei. In deze zin hebben de initiatiefnemers het gevoel dat de provincie zich sterk maakt voor de belangen van de initiatiefnemers. Voor wat betreft de communicatie met de provincie hadden de initiatiefnemers liever gezien dat het contact steeds via dezelfde persoon was verlopen, nu hadden ze te maken met verschillende personen.

Bijdrage aan Natuur en Maatschappelijke Betrokkenheid en Economische Ontwikkeling

Omdat het gebied nog grotendeels moet worden ingericht, is over de daadwerkelijke effecten op de natuur nog weinig te zeggen. Wel zijn er verwachte effecten op natuur. Streefbeeld voor het gebied is een halfopen landschap, met daarin zichtlijnen die het mogelijk maken de diversiteit in het gebied waar te nemen. Wat betreft de nieuwe natuur wordt in het bijzonder gemikt op moeras, bos, experimenteerruimte en graslanden. De nieuwe natuur zal veel betekenis hebben voor vogels (broedend en/of foeragerend). Het gaat daarbij om moerasvogels, struweelvogels, graslandvogels, akkervogels en vogels van het cultuurlandschap. Daarnaast zal het gebied leefruimte bieden voor een grote diversiteit aan insecten. Naast libellen en vlinders zullen dit ook allerlei insecten zijn die fungeren als bestuivers en plaagbestrijders.¹⁰⁶

Hoewel de gronden volledig in bezit zijn van Het Flevo-landschap en zij dus bepaalt wat er gebeurt, is de stichting nadrukkelijk op zoek naar draagvlak. Zo hebben ze schuurbijeenkomsten met boeren gehouden, en ontwerp-ateliers georganiseerd waarbij andere partijen en betrokkenen konden aanschuiven. Maar juist een dergelijk gebiedsproces, waarbij iedereen wordt betrokken, kost veel tijd volgens Het Flevo-landschap.

De natuur zal, conform de spelregels, toegankelijk en beleefbaar zijn en doorkruist kunnen worden via fiets-, wandel- en struipaden. Maar niet alles kan op elke plek toegankelijk zijn, bijvoorbeeld vanwege specifieke natuurdoelstellingen of veiligheid. Zo zal het moeras niet overall toegankelijk zijn voor recreanten. Het doel van Het Flevo-landschap is om met het project eerst en vooral biodiversiteit te creëren, met zo weinig mogelijk beheer (vanwege de kosten). Om ruimte te bieden aan recreatieve en participatieve activiteiten worden in een deel van het bos boskamers vrijgehouden: open plekken, die naar behoefte kunnen worden ingevuld. Vierkante meter natuur is de eerste partij die op deze wijze een locatie vindt. Bij dit project speelt juist de beleving van natuur en maatschappelijke betrokkenheid een belangrijke rol, niet zo zeer de donkergroene natuurwaarden. Eén deelnemer heeft haar *'eigen stukje natuur'* bijvoorbeeld zo ingericht dat haar autistische zoon er zich prettig en op zijn gemak voelt (Figuur 2).

In de eerste fase is een beperkt aandeel landbouw opgenomen. Een deel van deze landbouw betreft voortzetting van reguliere landbouw door een bestaande reguliere pachter. Toegankelijkheid van deze landbouwgronden voor bijvoorbeeld recreanten is aan de boeren zelf. Wat betreft de economische ontwikkeling: de kraal Vierkante meter natuur zal geen economische drager van het gebied worden. Vooralsnog is het pilotproject niet kostendekkend, de initiatiefnemer doet het eerst en vooral vanuit intrinsieke motivatie. Ze is voor

¹⁰⁶ Voor een specificatie van biodiversiteitswaarden, zie Stichting Flevo-landschap (2018).

haar inkomsten niet geheel afhankelijk van haar project, ze verricht namelijk ook nog werkzaamheden voor verschillende media, maar ze hoopt in de toekomst wel haar brood te kunnen verdienen met het project. De initiatiefnemer heeft nu de grond in haar pilotgebieden 'om niet' in bruikleen gekregen, maar voor fase 1 van het project is het de bedoeling dat ze pacht gaat betalen. Wat dat betreft is haar financiële toekomst ongewis.

Voor Het Flevo-landschap is het project wel kostendekkend. Het verwerven van de gronden in fase 1 is al afgerond (met subsidies verkregen). Dit was verreweg de grootste kostenpost (80% van de totale kosten). De inrichting bedraagt nog eens 10% en de resterende kosten betreffen het langjarig beheer – tot in de eeuwigheid. Naast subsidies voor grondverwerking, ontvangt Het Flevo-landschap SNL-subsidies. Dat wil zeggen, voor het moeras (68,5 hectare) en het bos (36 ha) komt structureel SNL-beheervergoeding beschikbaar, omdat het gaat om compensatienatuur in kader van Natuurnetwerk Nederland (verbreding A6). Omdat het voor een blijvend kostendekkend beheer van de overige hectares waar géén SNL-beheervergoeding voor geldt nodig is om inkomsten uit verpachting te verkrijgen, is gekozen voor graslanden met een zekere agrarische productiewaarde. Daarnaast wordt een zeer kleine oppervlakte ruigteveld (0,2 hectare) ingericht als kwalitatieve compensatie voor het windpark Zeewolde. Opstal van windmolens levert namelijk ook inkomsten op.

Verder zijn er nog de roodontwikkelingen. Bekend is dat in het plangebied roodrechten aanwezig zijn. Alle kosten en opbrengsten die samenhangen met de roodontwikkeling, inclusief de exploitatiebijdrage, worden meegenomen in de businesscase. Wanneer er ten aanzien van de gronden voor rood een positief saldo resteert, zal dit toekomen aan nieuwe natuur in het project (het hierboven genoemde multiplier-effect). Door Het Flevo-landschap wordt echter benadrukt dat zij geen projectontwikkelaar zijn. Het openen van een landgoedwinkel werd nog wel als mogelijkheid genoemd, juist ook in combinatie met de grote toegankelijkheid van het gebied en de biologisch-agrarische producten die het gebied oplevert.



Figuur 2. Een 'eigen stukje natuur' van een van de deelnemers van Vierkante meter natuur.

Kansen voor meer/betere resultaten en effect

De afstemming tussen *'ketting'* en *'kraal'* (vooral bij Vierkante meter natuur) is niet altijd even soepel gegaan. Verschil in *'dynamiek'* tussen organisaties (met aan de ene kant een particulier en aan de andere kant grote organisaties als Het Flevo-landschap en de provincie), maar wellicht ook in denken over natuur (staat de intrinsieke waarde van natuur voorop of de beleefbaarheid ervan?) liggen hieraan ten grondslag. Dit heeft geleid tot verschillende belangen, inzichten en ideeën – met juridische dreigementen als gevolg. De uitdaging voor het gebied ligt in het creëren van een perspectief waarin de actoren vertrouwen hebben en dat tot samenwerking uitnodigt om kansen die het programma Nieuwe Natuur biedt daadwerkelijk te benutten. Het vergroten van de koek door onderlinge samenwerking (in plaats van het verdelen ervan) biedt kansen. Zo richt Het Flevo-landschap zich eerst en vooral op de natuur in het gebied – die moet behouden en *'ontwikkeld'* worden – terwijl de initiatiefnemer van Vierkante meter natuur zich vooral richt op het weer beleefbaar maken van natuur, ongeacht hoe *'donkergroen'* deze is.

Voor de initiatiefnemer van Vierkante meter natuur geldt bovendien dat verdere aandacht voor haar kraal wellicht vruchten af zal werpen. Nu is het concept *'Mijn stukje natuur'* nog niet erg bekend bij het brede publiek. Verder heeft ze behoefte aan een constructieve ondersteuning vanuit de provincie. Naar eigen zeggen heeft ze die de afgelopen jaren erg gemist.

Voor realisatie van de ketting geldt vooral dat het gebiedsproces allesbepalend is. Deze wordt weliswaar als cruciaal ervaren, maar tegelijkertijd als vertragend beschouwd. Maar als blijkt dat de mensen in het gebied er (nog) niet klaar voor zijn, als het proces achterloopt bij de inhoud, dan gebeurt er niets. Integrale gebiedsontwikkeling heeft namelijk pas kans van slagen in een ondersteunend klimaat. Als blijkt dat betrokkenen (biologische boeren, recreanten, et cetera), om wat voor reden dan ook, niet aan de slag willen met het concept zoals Het Flevo-landschap en Stichting ERF dat voor ogen hebben (namelijk de verweving en vervlechting van landbouw, landschap en natuur), en draagvlak ontbreekt dan wordt het een moeizaam verhaal, zo leren ervaringen uit het verleden. Dit betekent veelal vroegtijdig en continue met elkaar om de tafel gaan en met elkaar verkennen hoe de toekomst eruit zal zien in de nieuwe plannen. Het creëren van een gezamenlijke *sense of urgency* is hierbij essentieel.

Bijlage 10 - Harderbos en Harderbroek verbonden

Kenmerken project

Het project is geïnitieerd door Natuurmonumenten, op vijftien hectare grond die ze zelf al in bezit hadden. Het project behelst een verbindingszone van vijftien hectare tussen de natuurgebieden Harderbos en Harderbroek, primair gericht op een verbindingszone voor fauna, zoals das, ree, otter en waterspitsmuis. Doordat de grond al in bezit is van en wordt beheerd door Natuurmonumenten, betreft het project Harderbos en Harderbroek verbonden in het kader van het programma Nieuwe Natuur vooral de bijdrage aan de inrichting van vijftien hectare nieuwe natuur en het ondersteunen van het proces om dit te realiseren. Het gebied bestaat na de inrichting uit een bossingel en kruiden- en faunarijk grasland, moerasbos en paaibaai. In het projectplan staat ook besdragende beplanting gepland, maar deze is niet aangetroffen door de onderzoekers. De belangrijkste doelen richten zich op een verbindingszone voor fauna, als aanvulling op de reeds bestaande faunapassage voor kleine soorten. Hiertoe is onder andere bestaande beplanting in het gebied deels verwijderd en er zijn paaibaaien, moerasbos en waterrietzones aangelegd. Daarnaast is de wateroever natuurvriendelijk gemaakt.

Procesverloop

Natuurmonumenten is de enige initiatiefnemer van het project. Het primaire doel van Natuurmonumenten was het creëren van een verbindingszone voor fauna. Voor Natuurmonumenten was het project relatief simpel, mede omdat ze de benodigde gronden al in bezit hadden. Vanuit het programma Nieuwe Natuur ontving Natuurmonumenten een bijdrage van € 100.00 voor de inrichtingskosten van het project. Op 8 maart 2016 is een realisatieovereenkomst gesloten tussen Natuurmonumenten en de provincie.

In de loop van het proces is de uitvoering van het project ambitieuzer geworden, door de aanvullende introductie van meer waterpartijen en natuurvriendelijke oevers. Deze aanvullende maatregelen zijn mede mogelijk geworden door een bijdrage van het waterschap van € 70.000 en de opbrengsten van de verkoop van afgegraven grond (zand en klei). Ook door de gekozen aanbestedingsvorm, een meervoudig onderhandse aanbesteding, is het gelukt om aanvullende inrichtingswerkzaamheden te realiseren. Bij de aanbesteding werd namelijk

een vast bedrag gevraagd voor een optimalisering van de inrichting, waarbij het definitieve ontwerp door de inschrijvers werd geleverd.

Het proces is vrij moeiteloos verlopen. De naastgelegen boer bij het project heeft medewerking verleend aan onder andere de grondafvoer en met de aanpalende golfbaan zijn ook goede afspraken gemaakt. Omdat de golfbaan mogelijk wil krimpen, bestaat de mogelijkheid dat in de toekomst de verbindingzone wordt verbreed op de huidige grond van de golfbaan. Dit vormt echter geen onderdeel van het onderhavige project. Het beheer gaat met koeien door een pachtende boer. In de pachtovereenkomst zijn afspraken gemaakt over o.a. begrazingsdruk.

Natuurmonumenten heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot een 10-jarige bijdrage van de provincie voor beheer (hoger dan standaard SNL-bijdrage), maar heeft gekozen voor de standaard(lagere) SNL-bijdrage voor het beheer. Dit is op de lange termijn gunstiger, omdat Natuurmonumenten anders na tien jaar het beheer zelf moet betalen. Natuurmonumenten draagt verder bij in mensuren en door de opbrengst van verkoop van hout en grond ter beschikking te stellen aan het project.

In december 2016 is het project opgeleverd en in maart 2017 is de financiële rapportage aangeleverd. Toen na oplevering bleek dat de boer die medewerking had verleend aan de grondafvoer schade had ondervonden (verzakking van een kavelpad), is vanuit het resterende projectbudget een passende oplossing geboden.

Ervaringen

Volgens Natuurmonumenten is de realisatie van het project mede mogelijk gemaakt dankzij het programma Nieuwe Natuur. Het programma bood een financieringsmogelijkheid voor het project. Tegelijkertijd wordt door Natuurmonumenten aangegeven dat het project wellicht ook op een later moment had kunnen worden gerealiseerd indien een andere financieringsstroom was gevonden, zoals een bepaalde subsidie. Op bepaalde momenten is er contact geweest met ambtenaren van de provincie. Ook is de afstemming met het waterschap in overleg met de provincie gegaan. De samenwerking met de provincie verliep goed, mede omdat de betrokkenen elkaar al goed kenden. Natuurmonumenten heeft het traject binnen het programma Nieuwe Natuur als positief ervaren. De ideeënmarkt in de beginfase en het kennismaken en contact met de andere initiatiefnemers wordt gewaardeerd. Hoewel het proces voor Natuurmonumenten soepel is verlopen, kunnen ze zich voorstellen dat het voor particulieren een hele opgave is (geweest) om hun initiatieven tot stand te laten komen. Bijvoorbeeld als het gaat om zelfstandig een planologische procedure te doorlopen.

Stand van zaken

Het project is in 2016 ingericht. Volgens planning zijn de werkzaamheden uitgevoerd van januari tot december 2016. Het gebied wordt nu beheerd door middel van seizoensbegrazing. Een boer laat er een aantal koeien grazen. De subsidie vanuit het programma Nieuwe Natuur heeft mogelijk gemaakt dat de lat qua natuur hoger is komen te liggen. Er zijn waterpartijen en natuurvriendelijke oevers aangelegd. Het project heeft extra financiën ontvangen door de verkoop van zand en klei en door een bijdrage van € 70.000 vanuit het waterschap waarmee een 'duurzame oever' (met een verloop van 1:2,5 met beschoeiing) met relatief beperkte natuurwaarde is veranderd in een natuurvriendelijke oever (een verloop van 1:3 zonder beschoeiing). Uiteindelijk is hierdoor niet al het geld dat beschikbaar was voor de inrichting gebruikt (namelijk € 100.000). De provincie werkte mee om met een deel van het

overgebleven geld de aangelegen boer een schadevergoeding te betalen. Tijdens de inrichting vond de afvoer van grond via zijn land plaats en daarbij was enige schade opgetreden. In het gebied is een populierenbosje gekapt en solitaire eiken zijn blijven staan.

Bijdrage aan Natuur en Maatschappelijke Betrokkenheid en Economische Ontwikkeling

Het project heeft als hoofddoel vitale natuur. Het moerasgebied Harderbroek is nu met het Harderbos verbonden. Natuurmonumenten geeft aan dat sinds het gebied is ingericht, de faunapassage onder de vierbaans autoweg (de N302) beduidend intensiever wordt gebruikt, onder andere otters en reeën komen langs. De inrichting van het gebied als verbindingszone maakt het aantrekkelijker om de faunapassage te gebruiken. De natuurwaarden van het gebied zitten met name in de natte zones en de overgangen met hoger gelegen delen. Hier maken onder andere veel vogels gebruik van (tijdens een bezoek op 17 juli 2018 zijn lepeelaars waargenomen). Op de droge delen overheersen grassen en distels. Het gebied was voor de omvorming geen zwaar bemeste landbouwgrond, maar was extensief in gebruik als 'kwekerij' voor struiken en bomen ten behoeve van de golfbaan. Dit geeft het gebied een kansrijke uitgangssituatie voor de ontwikkeling van bijvoorbeeld kruidenrijk grasland. Momenteel is de natuurwaarde van de droge delen nog laag. De begrazing is extensief en het is mogelijk dat de distelhaarden klachten gaan oproepen bij boeren in de omgeving. Volgens Natuurmonumenten is dat op dit moment overigens niet het geval.

Het project levert geen bijdrage aan maatschappelijke betrokkenheid. De maatschappelijke betrokkenheid bij het gebied was en is volgens de respondenten laag. Het gebied ligt vrij ver van bebouwing en bewoners van de omliggende dorpen hebben vaak andere bos- en recreatiegebieden waar ze recreëren. Het gehele project is zonder maatschappelijke betrokkenheid (met uitzondering van de golfbaan) tot stand gekomen. Om verstoring te voorkomen zijn er ook bewust geen recreatieve voorzieningen aangebracht. Ook is geen aandacht besteed aan de zichtbaarheid van het gebied voor bezoekers van de golfbaan. Volgens de respondenten zijn deze niet geïnteresseerd om het gebied en zijn fauna te beleven. Of dit correct is kan in de onderzoekscontext niet worden nagegaan. Mogelijkheden lijken te bestaan om de beleving van het gebied (en daarmee mogelijk de betrokkenheid bij natuur) door golfrecreanten te vergroten. Omdat het gebied voorafgaand aan inrichting functioneerde als (afgesloten) kwekerij voor de golfbaan en als secundaire golfbaan (dus vooral grasland), wordt de bijdrage aan beleefbare natuur als beperkt of afwezig beoordeeld. Omdat de huidige begroeiing vooral uit akkerdistels bestaat (vanuit belevingsaspecten laag gewaardeerde flora), en de vogels niet of nauwelijks te zien zijn, zou de bijdrage aan beleefbare natuur zelfs licht negatief kunnen zijn.

Economisch zijn er geen doelen gesteld en worden ook geen opbrengsten verwacht. Na de inrichting wordt het beheer van het gebied betaald vanuit SNL-subsidies. In tegenstelling tot de subsidie voor beheer vanuit het programma Nieuwe Natuur zal deze ook na tien jaar een bijdrage blijven leveren. Binnen het project is gebruik gemaakt van aanwezige economisch-financiële kansen door de verkoop van hout en grond, en een interessante aanbestedingsformule.

Kansen voor meer/betere resultaten en effect

De biodiversiteit op de droge delen zou verder omhoog kunnen, onder andere door een intensievere begrazing. Om de overmaat aan distels te bestrijden zouden deze twee keer per jaar gemaaid (inclusief afvoeren maaisel) moeten worden (maaitijdstip voor de zaadzetting). Om de kruidenrijkdom van het grasland te verhogen zou het maaisel van een soortenrijke

berm uit de omgeving ingebracht kunnen worden. Dit zou ook de belevingskwaliteit van het gebied ten goede komen. Aan de beleving van het gebied door bezoekers van het golfterrein is nu geen aandacht besteed. Alhoewel onduidelijk is in hoeverre de golfers hierin geïnteresseerd zouden zijn, zou een zichtmogelijkheid voor met name de vogels (bijvoorbeeld de lepelaar) een aanvullende optie kunnen zijn. Dergelijke interesse zou gekweekt kunnen worden door bijvoorbeeld in de brasserie van de kantine de aandacht op de lepelaars te vestigen. Voor zover bekend is vanuit het programma geen stimulans gekomen om ook aan de beleving vanaf de golfbaan aandacht te besteden. Het gebrek van maatschappelijke verdere betrokkenheid aanvullend op de golfbaan is gezien de ligging begrijpelijk.




pro facto

www.pro-facto.nl

Gedeputeerde Staten

Dossiernummer	2743
Extern Zaak ID	2852728
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	12 oktober 2021
Agendapunt	05
Omschrijving	Rapportage programma Nieuwe Natuur
Organisatieonderdeel	Gebiedsprogramma's en Europa

Geagendeerd	Vergaderdatum
Gedeputeerde Staten	12 oktober 2021

Parafering			
	Akkoord		06-10-2021 15:56
Hofstra, H.J.	Akkoord		06-10-2021 22:22

Toelichting

Gedeputeerde Staten stemt in met de 'Rapportage programma Nieuwe Natuur'. Het document wordt aan Provinciale Staten aangeboden, als onderlegger bij programmabegroting. De Rapportage beschrijft de voortgang van het programma in de periode januari 2020 tot en met juni 2021.

Besluit

1. De 'Rapportage programma Nieuwe Natuur' vast te stellen;
2. De 'Rapportage programma Nieuwe Natuur' middels bijgesloten mededeling aan Provinciale Staten ter informatie aan te bieden.

Toelichting

Conform.

De portefeuillehouder wordt gemandateerd tot het doen van redactionele aanpassingen.



Onderwerp
Rapportage programma Nieuwe Natuur

Beslispunten

1. De 'Rapportage programma Nieuwe Natuur' vast te stellen;
2. De 'Rapportage programma Nieuwe Natuur' middels bijgesloten mededeling aan Provinciale Staten ter informatie aan te bieden.

Kern voorstel

De 'Rapportage programma Nieuwe Natuur' (hierna Rapportage) beschrijft de ontwikkelingen van het programma Nieuwe Natuur in de periode 1 januari 2020 tot en met 30 juni 2021. Voor de achtergronden en aanpak van het programma en voor zaken die niet veranderd zijn, verwijst de Rapportage naar de uitgebreide 'Verantwoording Programma Nieuwe Natuur, Flevolandse invulling van natuur op aanvraag' van oktober 2018, die op 19 december 2018 door Provinciale Staten is besproken en vastgesteld. Het college van Gedeputeerde Staten wordt verzocht om met de Rapportage in te stemmen en deze ter informatie aan Provinciale Staten aan te bieden als achtergrondinformatie bij de programmabegroting.

Argumenten

- 1.1 *Gedeputeerde Staten stellen de Rapportage vast om daarna Provinciale Staten te informeren over de voortgang van het programma en de projecten zoals besloten in 2014 bij de start van het programma.*

In 2014 is besloten dat Provinciale Staten door Gedeputeerde Staten geïnformeerd worden over de voortgang van het programma Nieuwe Natuur, de projecten en de afwikkeling van de financiële verplichtingen.

Alle (resterende) projecten zijn in uitvoering en is de inrichting inmiddels gestart. In de periode waarover deze rapportage verslag doet, zijn 3 projecten helemaal uitgevoerd. Dit zijn de pNN-projecten Urkerveld, Voedselbossen en Natuurboerderij Vliervelden. Hiermee komt het totaal aantal uitgevoerde projecten op 7.

De projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei worden gefaseerd uitgevoerd. Voor deze vervolgfases is nog besluitvorming door Gedeputeerde Staten nodig.

Voor de nog niet helemaal uitgevoerde projecten zijn in de realisatieovereenkomsten afspraken opgenomen over de periode waarbinnen de projecten moeten worden afgerond.

- 2.1 *Provinciale Staten van Flevoland worden geïnformeerd*

De Rapportage wordt met bijgevoegde mededeling aan Provinciale Staten aangeboden, voorafgaand aan de behandeling van de programmabegroting, zodat deze als achtergrondinformatie voor het onderdeel programma Nieuwe Natuur dient.

Kanttekeningen
Geen.

Besluit

Datum besluit

Registratienummer
2844292

Datum
27 september 2021

Afdeling/Bureau
GE

P&C medewerker

Datum:
12 oktober 2021
Agendapunt

Categorie

-

Bevoegdheid

-

Openbaarheid
Openbaar

Portefeuillehouder
Hofstra, H.J.

Routing

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

Akkoord:

Afdeling

Hoofd financiën

Portefeuillehouder

Financiële impact

De besluitvorming in deze nota heeft geen directe financiële consequenties, maar gaat over de Rapportage van het programma Nieuwe Natuur (pNN), die de periode 1 januari 2020 t/m 30 juni 2021 omvat. De bedragen in deze rapportage geven inzicht in de financiële positie van het programma als geheel. Dat omvat zowel de positie voor de provincie als die van de programmahouders Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap.

De financiële impact van het programma in 2020 voor de provincie is verwerkt in de jaarstukken over 2020 van de provincie.

Ten opzichte van 2019 zijn er financiële wijzigingen in het programma opgetreden. Belangrijkste aspect is de verlaging van de beschikbare middelen met € [REDACTED], door de storting in de reserve 'Natuurinclusief'. Daarnaast is het geormerkte bedrag van € [REDACTED], voor Oostvaardersoeverers daadwerkelijk gestort in de Brede Bestemmingsreserve, zoals in de begroting voor 2021 is opgenomen. Deze mutaties zijn in overeenstemming met eerdere besluitvorming en passen binnen het kader van het programma.

Personele impact

Niet van toepassing.

Externe communicatie

De Rapportage wordt op de website van de provincie Flevoland onder het dossier Nieuwe Natuur gepubliceerd.

Samenvatting voor de publieksvriendelijke besluitenlijst

Direct publiceren.

Gedeputeerde Staten stemt in met de 'Rapportage programma Nieuwe Natuur'. Het document wordt aan Provinciale Staten aangeboden, als onderlegger bij programmabegroting. De Rapportage beschrijft de voortgang van het programma in de periode januari 2020 tot en met juni 2021.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Rapportage programma Nieuwe Natuur	2814903	Ja
Mededeling Provinciale Staten	2846836	Ja
Verantwoording Programma Nieuwe Natuur	2319889	Ja

7. Eventuele opmerkingen/aandachtspunten met betrekking tot verdere realisatie *(in te vullen door projectindiener)*